

علامه کبیر حضرت آیت الله حاج آقا شیخ علی اکبر نهاوندی

العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان (عج)

نویسنده:

علی اکبر نهاوندی

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵

العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان (عج) جلد ۶ ----- ۱۵

مشخصات کتاب ----- ۱۵

عبقریه هفتم [تشرّف به نحو خارق عادت] ----- ۱۶

اشاره ----- ۱۶

[یکی از علمای نجف] ۱ یاقوته ----- ۱۶

[شیخ محمد طاهر نجفی] ۲ یاقوته ----- ۱۸

[حاج علی بغدادی] ۳ یاقوته ----- ۲۱

اشاره ----- ۲۱

[دو نکته] [یکی دلیل تعیین نمودن زیارت امین اللّه توسط آن بزرگوارو دیگری در خبری که در زیارت ابی عبداللّه در شب جمعه وارد شده] ----- ۳۱

[سید احمد رشتی] ۴ یاقوته ----- ۳۳

اشاره ----- ۳۳

[چند نکته] ----- ۳۶

[راشد همدانی حاسب] ۵ یاقوته ----- ۳۹

[رشیق مادرانی] ۶ یاقوته ----- ۴۱

[یوسف بن احمد بن جعفری] ۷ یاقوته ----- ۴۲

[لباسشوی کوفی] ۸ یاقوته ----- ۴۳

[علی بن مهزیار اهوازی] ۹ یاقوته ----- ۴۵

[شیخ باقر کاظمی] ۱۰ یاقوته ----- ۵۰

[مردی در کنار دریا] ۱۱ یاقوته ----- ۵۱

[ناظر سید بحر العلوم] ۱۲ یاقوته ----- ۵۴

[مردی تاجر] ۱۳ یاقوته ----- ۵۵

[سبزی فروش اهل نجف] ۱۴ یاقوته ----- ۵۸

[مرد نصرانی] ۱۵ یاقوته ----- ۶۱

[علی بن فاضل مازندرانی] ۱۶ یاقوته ----- ۷۳

اشاره ----- ۷۳

[پاسخ چند شبهه] ----- ۸۵

تنظیر [نظیر این دو موضع محفوظ بودن وادی طلاست که در تبّت است] ----- ۱۰۱

تأیید لما ذکر و تشیید لما سطر ----- ۱۰۲

[عطّار بصراوی] ۱۷ یاقوته ----- ۱۰۴

اشاره ----- ۱۰۴

موعظه [قرب به خدا و اولیای خدا، منوط به بعد از دنیا و علایق آن است] ----- ۱۰۷

تنبیه [مناط محبّت دنیا و علاقه نداشتن کثرت مال و منال است بلکه مناط تعلّق خواطر و عقد، قلب است] ----- ۱۰۸

[حکایت واعظ قزوینی] ----- ۱۰۸

[علامه سید بحر العلوم] ۱۸ یاقوته ----- ۱۰۹

[جولای دزفولی] ۱۹ یاقوته ----- ۱۱۰

[سلمان جدید الاسلام ارومی] ۲۰ یاقوته ----- ۱۱۳

[مولا عبد الحمید قزوینی] ۲۱ یاقوته ----- ۱۲۰

[سید محمد علی عراقی کرهردوی] ۲۲ یاقوته ----- ۱۲۴

[یکی از زوار امام رضا (ع)] ۲۳ یاقوته ----- ۱۲۶

اشاره ----- ۱۲۶

[حکایتی از کتاب دار السلام] ----- ۱۲۹

[سید محمد جبل عاملی] ۲۴ یاقوته ----- ۱۳۲

[امیر اسحاق استرآبادی] ۲۵ یاقوته ----- ۱۳۴

[حسن بن مثله جمکرانی] ۲۶ یاقوته ----- ۱۳۶

اشاره ----- ۱۳۶

فائده [نقلی از کتاب تاریخ قم درباره جمکران] ----- ۱۴۳

[ابو سوره کوفی] ۲۷ یاقوته ----- ۱۴۴

[سید محمد قطیفی] ۲۸ یاقوته ----- ۱۴۶

[شیخ حسین آل رحیم] ۲۹ یاقوته ----- ۱۴۸

[شیخ محمد صالح بارفروش] ۳۰ یاقوته ---------- ۱۵۲
عبقریّه هشتم [وقوف یافتگان به اثری از آثار آن جناب] ---------- ۱۵۶
اشاره ---------- ۱۵۶
[سید بن طاوس (ره)] ۱ یاقوته ---------- ۱۵۶
[سید بن طاوس (ره)] ۲ یاقوته ---------- ۱۵۷
[خانواده حسین مدلّل] ۳ یاقوته ---------- ۱۵۷
[زن کور و شفای وی] ۴ یاقوته ---------- ۱۵۸
[سید مرتضی نجفی] ۵ یاقوته ---------- ۱۵۹
[نور آن جناب در سرداب مقدّس] ۶ یاقوته ---------- ۱۶۱
[حاجی ملا علی تهرانی] ۷ یاقوته ---------- ۱۶۲
[اهل سامرّا] ۸ یاقوته ---------- ۱۶۳
اشاره ---------- ۱۶۳
[معجزه ای از حضرت هادی (ع)] ---------- ۱۶۴
[مردی از مصر] ۹ یاقوته ---------- ۱۶۷
[ابو الحسن عمری] ۱۰ یاقوته ---------- ۱۶۸
[ابی الحسن حسنی] ۱۱ یاقوته ---------- ۱۶۹
[محمد بن مهزیار] ۱۲ یاقوته ---------- ۱۶۹
[محمد بن صالح] ۱۳ یاقوته ---------- ۱۷۰
[حسن بن فضیل یمانی] ۱۴ یاقوته ---------- ۱۷۱
[دیدن خط مبارک آن حضرت] ۱۵ یاقوته ---------- ۱۷۲
[مرداس بن علی] ۱۶ یاقوته ---------- ۱۷۳
[ابو طالب مصری] ۱۷ یاقوته ---------- ۱۷۳
[مردی از اهل بلخ] ۱۸ یاقوته ---------- ۱۷۴
[دیدن خط مبارک آن سرور] ۱۹ یاقوته ---------- ۱۷۵
[قاسم بن علای همدانی] ۲۰ یاقوته ---------- ۱۷۵
[محمد بن حسن بن عبد الحمید] ۲۱ یاقوته ---------- ۱۷۶

[محمد بن محمد قصری] ۲۲ یاقوته ---------- ۱۷۶
[دو مرد از مصر] ۲۳ یاقوته ---------- ۱۷۷
[علی بن حسن یمانی] ۲۴ یاقوته ---------- ۱۷۷
اشاره ---------- ۱۷۷
تنبیه [بدان بنابر مفاد هر دو خبر، وفات احمد بن اسحاق در حلوان واقع شده] ---------- ۱۷۹
[داستانی از زمان عمر] ---------- ۱۸۰
اشاره ---------- ۱۸۰
اشاره [علت و دلیل ذکر این داستان] ---------- ۱۸۵
[محمد بن شاذان] ۲۵ یاقوته ---------- ۱۸۵
[احمد بن حسن کاتب] ۲۶ یاقوته ---------- ۱۸۶
[ابی جعفر و تزویج مخفیانه] ۲۷ یاقوته ---------- ۱۸۷
[وارث میّت] ۲۸ یاقوته ---------- ۱۸۷
[عازم سفر سامرا] ۲۹ یاقوته ---------- ۱۸۸
[محمد بن احمد] ۳۰ یاقوته ---------- ۱۸۸
[خادم شخصی به نام عفیف] ۳۱ یاقوته ---------- ۱۸۸
[علی بن محمد صیمری] ۳۲ یاقوته ---------- ۱۸۹
[برید غلام احمد بن الحسن] ۳۳ یاقوته ---------- ۱۸۹
[علی بن بابویه] ۳۴ یاقوته ---------- ۱۹۱
[علی بن محمد بن شاذان] ۳۵ یاقوته ---------- ۱۹۱
[علی بن محمد سمری] ۳۶ یاقوته ---------- ۱۹۲
[محمد بن ابراهیم بن مهزیار] ۳۷ یاقوته ---------- ۱۹۳
[قاسم بن علاء] ۳۸ یاقوته ---------- ۱۹۴
[ابو غالب زراری] ۳۹ یاقوته ---------- ۱۹۸
[محمد بن حصین کاتب] ۴۰ یاقوته ---------- ۱۹۹
[مسرور طباخ] ۴۱ یاقوته ---------- ۲۰۰
[احمد بن ابی روح] ۴۲ یاقوته ---------- ۲۰۱

[احمد بن ابی روح] ۴۳ یاقوته ---- ۲۰۳
[ابو الحسین اسدی] ۴۴ یاقوته ---- ۲۰۴
[محمد بن صالح] ۴۵ یاقوته ---- ۲۰۵
[جعفر بن محمد بن عمر] ۴۶ یاقوته ---- ۲۰۶
[محمد بن یوسف ساسی] ۴۷ یاقوته ---- ۲۰۷
[ابو العباس احمد بن خضر] ۴۸ یاقوته ---- ۲۰۷
[علی بن بابویه] ۴۹ یاقوته ---- ۲۰۸
[محمد بن جعفر] ۵۰ یاقوته ---- ۲۰۸
[قاسم بن علا] ۵۱ یاقوته ---- ۲۰۹
[شیخ مفید] ۵۲ یاقوته ---- ۲۱۰
[شیخ مفید] ۵۳ یاقوته ---- ۲۱۰
اشاره ---- ۲۱۰
[نقلی از نجم ثاقب] [در ذیل این دو توقیع] ---- ۲۱۱
[خطّ آن سرور بر قبر شیخ مفید] ۵۴ یاقوته ---- ۲۱۳
[ابو محمد ثمالی] ۵۵ یاقوته ---- ۲۱۴
[توقیعی درباره احمد بن عبد العزیز] ۵۶ یاقوته ---- ۲۱۴
[حسن نضر] ۵۷ یاقوته ---- ۲۱۴
[شنیدن صوت آن بزرگوار] ۵۸ یاقوته ---- ۲۱۶
[شیخ باقر بن شیخ هادی] ۵۹ یاقوته ---- ۲۱۶
[سید حسن صدر کاظمینی] ۶۰ یاقوته ---- ۲۱۸
عبقریه نهم [تشرّف در رؤیا] ---- ۲۲۰
اشاره ---- ۲۲۰
[ملا محمد تقی مجلسی] ۱ یاقوته ---- ۲۲۰
[خواب سجاده چی آقای بهبهانی] ۲ یاقوته ---- ۲۲۲
[زنی به نام ملکه] ۳ یاقوته ---- ۲۲۴
[حاجی محمد رازی] ۴ یاقوته ---- ۲۲۷

[هم درس شیخ حرّ عاملی] ۵ یاقوته ---------- ۲۲۹

[شیخ حرّ عاملی] ۶ یاقوته ---------- ۲۳۰

[مصطفی الحمّود] ۷ یاقوته ---------- ۲۳۱

[بعضی از صلحا] ۸ یاقوته ---------- ۲۳۱

[خواجه نصیر طوسی] ۹ یاقوته ---------- ۲۳۲

[عالم معاصر عراقی] ۱۰ یاقوته ---------- ۲۳۵

[خوابی دیگر از مرحوم عراقی] ۱۱ یاقوته ---------- ۲۳۶

[ملامحمد حسن قزوینی] ۱۲ یاقوته ---------- ۲۳۷

[میرزا محمد حسین نایینی] ۱۳ یاقوته ---------- ۲۳۸

[محمود فارسی] ۱۴ یاقوته ---------- ۲۴۲

[سید رضی الدین آوی] ۱۵ یاقوته ---------- ۲۵۰

[علوی مصری] ۱۶ یاقوته ---------- ۲۵۲

[مریضی از کربلا] ۱۷ یاقوته ---------- ۲۵۴

[شیخ علی مکّی] ۱۸ یاقوته ---------- ۲۵۵

[میرزا محمد علی قزوینی] ۱۹ یاقوته ---------- ۲۵۶

[یکی از مشایخ قم] ۲۰ یاقوته ---------- ۲۵۸

[مردی از زمان ابن طاوس] ۲۱ یاقوته ---------- ۲۶۰

[منصور بن صالحان] ۲۲ یاقوته ---------- ۲۶۱

[محمد بن ابی اللّیث] ۲۳ یاقوته ---------- ۲۶۴

[ملا زین العابدین سلماسی] ۲۴ یاقوته ---------- ۲۶۵

[شیخ حرّ عاملی] ۲۵ یاقوته ---------- ۲۶۷

[عالمی از خراسان] ۲۶ یاقوته ---------- ۲۶۹

[مؤلف دمعه الساکبه] ۲۷ یاقوته ---------- ۲۷۰

[ابو الوفای شیرازی] ۲۸ یاقوته ---------- ۲۷۶

[ملا محمد صادق عراقی] ۲۹ یاقوته ---------- ۲۷۸

[شیخ ابراهیم وحشی اعمی] ۳۰ یاقوته ---------- ۲۸۰

[گفتاری در زمینه رؤیا] ---------- ۲۸۱
اشاره ---------- ۲۸۱
[اعمال مخصوص] ---------- ۲۸۳
و رؤیه الأمام فی المنام لدرک ما یقصد من مرام ---------- ۲۸۶
عبقریّه دهم [تشرّف نزد ملازمان حضرت] ---------- ۲۹۰
اشاره ---------- ۲۹۰
[تشرّف زنی نزد حسین بن روح] ۱ یاقوته ---------- ۲۹۰
[تشرّف ابو علی بغدادی خدمت حسین بن روح] ۲ یاقوته ---------- ۲۹۱
[تشرّف مردی استرآبادی خدمت غلام حضرت] ۳ یاقوته ---------- ۲۹۱
[تشرّف جعفر بن احمد نزد محمد بن عثمان] ۴ یاقوته ---------- ۲۹۲
[تشرّف صیرفی نزد حسین بن روح] ۵ یاقوته ---------- ۲۹۳
[تشرّف سرور اهواز خدمت حسین بن روح] ۶ یاقوته ---------- ۲۹۴
[تشرّف حسین بن علی قمی خدمت حسین بن روح] ۷ یاقوته ---------- ۲۹۵
[تشرّف مردی قمی خدمت حسین بن روح] ۸ یاقوته ---------- ۲۹۶
[دعای سید بن طاوس] ۹ یاقوته ---------- ۲۹۶
[تشرّف خدمت یکی از ملازمان حضرت] ۱۰ یاقوته ---------- ۲۹۷
[تشرّف خدمت ابی جعفر عمری] ۱۱ یاقوته ---------- ۲۹۸
[تشرّف خدمت غلام حسین بن روح] ۱۲ یاقوته ---------- ۲۹۹
[تشرّف زن آوی خدمت حسین بن روح] ۱۳ یاقوته ---------- ۳۰۲
[تشرف محمد بن اسود خدمت عمری] ۱۴ یاقوته ---------- ۳۰۳
[تشرّف ابن خلف خدمت وکیل آن حضرت] ۱۵ یاقوته ---------- ۳۰۴
[تشرّف ابی حابس خدمت حسین بن روح] ۱۶ یاقوته ---------- ۳۰۵
[تشرّف ابو محمد وجنایی خدمت ملازم حضرت] ۱۷ یاقوته ---------- ۳۰۶
[تشرّف حسن بن فضل یمانی خدمت ملازم حضرت] ۱۸ یاقوته ---------- ۳۰۶
[تشرّف ابن مهزیار خدمت ملازمان حضرت] ۱۹ یاقوته ---------- ۳۰۷
[تشرف ابن جنید واسطی خدمت غلام حضرت] ۲۰ یاقوته ---------- ۳۰۸

[تشرّف ابن جرجانی خدمت وکیل حضرت] ۲۱ یاقوته ----- ۳۰۸
[تشرّف دینوری خدمت وکیل حضرت] ۲۲ یاقوته ----- ۳۰۹
[تشرّف تاجری خدمت ملازم حضرت] ۲۳ یاقوته ----- ۳۱۴
[پیامی از حضرت برای ابن طاوس] ۲۴ یاقوته ----- ۳۱۶
اشاره ----- ۳۱۶
اشاره [بیان علت ممنوع شدن سیّد بن طاوس رحمه اللّه از نماز شب] ----- ۳۲۳
نکته رجالیّه [توضیح در مورد ابن فهد] ----- ۳۲۴
[تشرّف شیخ زیدیه خدمت ملازم حضرت] ۲۵ یاقوته ----- ۳۲۴
اشاره ----- ۳۲۴
تذنیب فی نقد عجیب [داستانی از یکی از سلاطین فرنگ] ----- ۳۲۵
تنویر فی تنظیر؛ [داستانی نظیر داستان قبل] ----- ۳۲۷
عبقریه یازدهم [متوسّلین به حضرت] ----- ۳۲۸
اشاره ----- ۳۲۸
[ورّام بن ابی فراس] ۱ یاقوته ----- ۳۲۸
[در راه مانده] ۲ یاقوته ----- ۳۲۹
[توسل منقطع از طریق] ۳ یاقوته ----- ۳۳۰
اشاره ----- ۳۳۰
تنبیه رجالی [توضیح در مورد سیّد علیخان] ----- ۳۳۱
[توسل ملاباقر بهبهانی] ۴ یاقوته ----- ۳۳۲
[توسل محمد مهدی تاجر به آن بزرگوار] ۵ یاقوته ----- ۳۳۳
[توسل یاقوت دهّان حلّی] ۶ یاقوته ----- ۳۳۴
[توسل ابو راجح حمّامی] ۷ یاقوته ----- ۳۳۷
[توسل مادر عثمان] ۸ یاقوته ----- ۳۳۹
[توسل نجم الدین زهدری] ۹ یاقوته ----- ۳۴۱
[توسل محمد بن عیسی بحرینی] ۱۰ یاقوته ----- ۳۴۲
اشاره ----- ۳۴۲

[ذکر بعض جمادات منقوش] ---------- ۳۴۷
اشاره ---------- ۳۴۷
مورد اوّل [شیخ ابو الفتح محمد بن علی الکراجکی در کتاب مستطاب کنز الفوائد به اسناد خود از زهری روایت می نماید] ---------- ۳۴۹
مورد دوّم [علّامه مجلسی رحمه اللّه در جلد ششم بحار الانوار از زید بن علی از آبای گرام خود روایت نموده] ---------- ۳۵۰
اشاره ---------- ۳۵۰
روایه شاهده لردّ الأعمال بلا ولایه ---------- ۳۵۱
مورد سوّم [مقدّس اردبیلی در کتاب حدیقه الشیعه از کتاب خرایج راوندی و او به اسناد خود از محمد بن سنان روایت نموده] ---------- ۳۵۲
[توسل مادر اسماعیل خان نوایی] ۱۱ یاقوته ---------- ۳۵۳
[توسل سید طالقانی] ۱۲ یاقوته ---------- ۳۵۶
[توسل عباسعلی اصفهانی] ۱۳ یاقوته ---------- ۳۵۹
[توسل مرد اصفهانی] ۱۴ یاقوته ---------- ۳۵۹
[توسل سید رضا اصفهانی] ۱۵ یاقوته ---------- ۳۶۰
[توسل شیخ علی یزدی حایری] ۱۶ یاقوته ---------- ۳۶۰
[توسل میرزا ابراهیم شیرازی] ۱۷ یاقوته ---------- ۳۶۲
[توسل مشهدی علی اکبر تهرانی] ۱۸ یاقوته ---------- ۳۶۴
[توسل خادم مسجد جمکران] ۱۹ یاقوته ---------- ۳۶۶
[توسل یکی از سادات معمّر] ۲۰ یاقوته ---------- ۳۶۸
اشاره ---------- ۳۶۸
[عذر دخول بعضی از حکایات] ---------- ۳۷۱
[نجات خانواده سید رضا دزفولی] ۲۱ یاقوته ---------- ۳۷۷
[توسل میرزا عبد الرزاق حائری] ۲۲ یاقوته ---------- ۳۷۹
[توسل مؤلف کتاب] ۲۳ یاقوته ---------- ۳۸۲
[توسل سید علی تبریزی] ۲۴ یاقوته ---------- ۳۸۴
عبقریّه دوازدهم [جواب مدّعیان مشاهده] ---------- ۳۸۶
اشاره ---------- ۳۸۶
[جواب اوّل] ۱ یاقوته ---------- ۳۸۷

[جواب دوم] ۲ یاقوته ---------- ۳۸۷
[جواب سوم] ۳ یاقوته ---------- ۳۸۸
[جواب چهارم] ۴ یاقوته ---------- ۳۸۸
[جواب پنجم] ۵ یاقوته ---------- ۳۸۹
[جواب ششم] ۶ یاقوته ---------- ۳۹۶
[جوابی دیگر] ---------- ۳۹۷
[ایام مرتبط با حضرت] ---------- ۴۰۱
درباره مرکز ---------- ۴۰۷

العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان (عج) جلد ۶

مشخصات کتاب

سرشناسه : نهاوندی علی اکبر، ۱۲۳۸ - ۱۳۲۹.

عنوان و نام پدیدآور : العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان / مولف علی اکبر نهاوندی ؛ تحقیق و تصحیح صادق برزگر بفرویی - حسین احمدی قمی.

مشخصات نشر : قم مسجد مقدس جمکران ۱۳۸۸ - .

مشخصات ظاهری : ج.

شابک : ۵۰۰۰۰ ریال : دوره ، چاپ دوم : ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۳-۱۰۲-۵ ؛ ۴۲۰۰۰ ریال (ج.۱) ؛ : ج. ۱ ، چاپ دوم ۸۷۹-۴۶۹-۳۷۹-۳۰۱-۲ : ؛ ج. ۲ ، چاپ دوم ۸۷۹-۴۶۹-۳۷۹-۴۰۱-۹ ؛ ۰۰۰۲۴ ریال (چ.۲) ؛ ج. ۳ ، چاپ دوم ۸۷۹-۴۶۹-۳۷۹-۵۰۱-۶ : ؛ ۰۰۰۲۴ ریال (ج.۳) ؛ ۰۰۰۲۴ ریال (ج. ۴ ؛ ج. ۴ ، چاپ دوم ۸۷۹-۴۶۹-۳۷۹-۶۰۱-۳ : ؛ ج. ۵ ، چاپ دوم ۸۷۹-۴۶۹-۳۷۹-۷۰۱-۰ : ؛ ۰۰۰۰۲۴ ریال (ج.۵) ؛ ۰۰۰۲۴ ریال (ج. ۶ ؛ ۰۰۰۲۴ ریال (ج. ۷ ؛ ج. ۶ ، چاپ دوم : ۸۷۹-۴۶۹-۳۷۹-۸۰۱-۷ ؛ ۰۰۰۲۴ ریال : ج. ۷ ۸۷۹-۴۶۹-۳۷۹-۹۰۱-۴ : ؛ ۰۰۰۰۲۴ ریال (ج.۸)

یادداشت : ج. ۴، ۶ و ۸ (بخش دوم□ چاپ اول: بهار ۱۳۸۶).

یادداشت : ج.۱ و ۲ (چاپ اول: بهار ۱۳۸۶)

یادداشت : ج.۳، ۵ و ۷ (بخش اول، چاپ اول: بهار ۱۳۸۶).

یادداشت : ج. ۱ - ۸ (چاپ دوم).

مندرجات : ج. ۲ . بساط دوم.- ج. ۳ . بساط سوم ، بخش اول.- ج. ۴ . بساط سوم ، بخش دوم.- ج. ۵ . بساط چهارم ، بخش اول.- ج. ۶ . بساط چهارم ، بخش دوم.- ج. ۷ . بساط پنجم ، بخش اول.- ج. ۸ . بساط پنجم ، بخش دوم

موضوع : محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم ۲۵۵ق -

شناسه افزوده : برزگر، صادق ۱۳۵۲ - مصحح

شناسه افزوده : احمدی قمی حسین ۱۳۴۱ - مصحح

رده بندی کنگره : BP۲۲۴/۴ /ن۹۳ع۲ ۱۳۸۸

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی : ۱۱۴۳۵۱۷

عبقریّه هفتم [تشرّف به نحو خارق عادت]

اشاره

در ذکر طایفه ای که امام عصر- عجّل اللّه فرجه- را در غیبت صغرا یا کبرا دیده اند، ولی نه به نحو متعارف، بلکه به نحوی از مکاشفه یا به طیّ الارض یا مقارنت دیدنش به این نحو به معجزه ای از آن بزرگوار؛ اعم از آن که در حین دیدن آن بزرگوار را شناخته یا نشناخته باشند و بعد معلوم شده باشد که امام بوده، در این باب چند یاقوته است.

[یکی از علمای نجف] ۱ یاقوته

در این باب است که یکی از اهل علم نجف اشرف، آن حضرت را به نحو مکاشفه می بیند.

عالم جلیل الحبر الملّی آقا خوند ملّا علی القزوینی در کتاب معدن الاسرار نقل نموده: از موثّقین حکایت شده زمانی مقدّسین بسیار در نجف اشرف جمع شده بودند، روزی ایشان به یکدیگر گفتند: چه زمانی خواهد بود که مردم بهتر از ما باشند و نیکوتر از ما جمع شوند؟ اگر حدیث وارد شده که اگر سی صد و سیزده تن از مؤمنین به هم رسند، صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- ظهور می کند؛ راست بود، بایستی در این زمان ظهور کند، زیرا آن چه در ربع مسکون از صلحا به هم رسند و خود را به مرتبه ای رسانند که از دنیا بگذرند، دست از اوطان خود برداشته، به مجاورت ارض اقدس کربلای معلّا می آیند و هرکسی که بسیار زاهد باشد، طوری که از آب شیرین و فواکه و مانند این ها نیز گذشته باشد، دست از مجاورت کربلا برداشته، به نجف اشرف

مجاورت می جوید. نتیجه این مذکورات این است که صلحایی که الآن در نجف اشرف هستند، زبده صلحای ربع مسکون می باشند و صلحایی که امروز در نجف اشرف اند، بیش از سی صد و سیزده تن اند، پس اگر آن حدیث راست بود، البتّه می بایست صاحب الزمان علیه السّلام ظهور کند.

بعد از تفکّر و تعارض بسیار، بنای امر را بر این گذاشتند که از میان این همه مؤمنین، یک نفر را که از همه زاهدتر و مسلّم نزد جمیع آن ها بوده باشد، انتخاب نموده، بیرون بفرستند. سپس همه مؤمنین را جمع نموده، دو قسم کردند، قسمی را که قسم دیگر به افضلیّت ایشان اعتراف نمودند، نگاه داشتند و قسم دیگر را رها کردند و به همین منوال انتخاب نمودند تا یک نفر را انتخاب نموده، نگه داشتند که به اقرار همه افضل از تمام آن ها بود، او را با توکّل بسیار در وادی السّلام، بیرون محوّطه نجف اشرف فرستادند تا شاید این سرّ را استکشاف نماید که چرا امام زمان علیه السّلام ظهور نمی فرماید.

آن شخص عالم فاضل متّقی بیرون رفت، بعد از مدّتی به سوی رفقای خود برگشت و گفت: همین که اندکی از نجف اشرف بیرون شدم، سواد شهری به نظرم آمد، پیش رفتم تا داخل آن شهر شدم. از کسی سؤال کردم این شهر چه نام دارد؟ گفت: این شهر صاحب علیه السّلام است. سپس از او خانه آن حضرت را سؤال نمودم، با شعف و شوق تمام خود را به در خانه آن حضرت رساندم و دقّ الباب نمودم.

کسی از ملازمان حضرت بیرون آمد. گفتم: می خواهم خدمت آن حضرت شرفیاب شوم.

آن مرد رفت و برگشت و گفت: امام فرموده اند دختر باکره ای از فلان شخص که نامش فلان و رتبه اش بهمان است؛ یعنی در نام و نسب و شرف و رتبه، فوق بزرگان این شهر است به عقد تو درآورده ام، امشب به خانه آن شخص برو، توقّف نما و فردا نزد ما حاضر شو! من خانه آن شخص را پیدا کرده، به منزل او رفتم و پیغام امام را به او رساندم، او قبول نموده، برایم بنای زفاف گذاشتند، چون شب شد، عروس را به حجله گاه آوردند، همین که خواستم دستی به او برسانم، ناگاه آواز از کوس حربی به

گوشم رسید. پرسیدم: چه خبر است؟

گفتند: حضرت صاحب الزمان خروج می کند.

با خود گفتم؛ ایشان بروند ما نیز دنبال ایشان خواهیم رفت، در همین فکر و خیال بودم که قاصد آن حضرت رسید که بسم اللّه، ما خروج کردیم، با ما بیا تا به جهاد اعدا برویم.

گفتم: عرض مرا به آن حضرت برسانید و بگویید ایشان تشریف ببرند، من نیز از عقب ایشان خواهم آمد. قاصد رفت، زود برگشت و گفت: حضرت می فرماید: باید فورا بیایی. من گفتم: اگرچه چنین فرموده، ولی من الحال نخواهم آمد.

چون این حرف را زدم، ناگاه خود را در همان صحرای نجف اشرف دیدم که نه شبی بود، نه شهری، نه عروسی و نه اطاقی. پس دانستم عالم کشف بوده نه شهود و فهمیدم ما قوّه اطاعت آن حضرت را نداریم و امام خواهی ما به لقلق زبان است.

[شیخ محمد طاهر نجفی] ۲ یاقوته

مکاشفه صالح متّقی، شیخ محمد طاهر نجفی است.

عالم جلیل و معاصر نبیل نوری- نوّر اللّه مرقده- در کتاب نجم الثاقب (۱) از صالح متّقی، شیخ محمد طاهر نجفی که سال ها خادم مسجد کوفه است و همان جا با عیال منزل دارد، غالب اهل علم نجف اشرف که به آن جا مشرّف می شوند، او را می شناسند و تاکنون غیر از حسن و صلاح چیزی از او نقل نکرده اند و خود سال هاست که او را به همین اوصاف می شناسم، یکی از علمای متّقین که مدّت ها در آن جا معتکف است، به غایت از تقوا و دیانت او ذکر می فرمود و حال اعمی از هر دو چشم و به حال خود مبتلا و همان عالم، قضیّه ای از او نقل کرد. در سال گذشته در آن مسجد شریف از او جویا شدم، آن قضیّه را نقل کرد که هفت هشت سال قبل به جهت تردّد نکردن زوّار و

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۶۷۹- ۶۷۷.

محاربه میان دو طایفه ذکرد و شمرت در نجف اشرف که باعث قطع تردّد اهل علم به آن جا شد، امر زندگانی بر من تلخ گردید، چون ممرّ معاش در این دو طایفه منحصر بود، با کثرت عیال خود و بعضی ایتام که تکفّل آن ها هم با من بود.

شب جمعه ای بود، هیچ قوت نداشتیم و اطفال از گرسنگی ناله می کردند. بسیار دلتنگ شدم و غالبا مشغول بعضی اوراد و ختوم در آن شب بودم که سوء حال به نهایت رسیده بود، رو به قبله، میان محلّ سفینه که معروف به جای تنور و دکّه القضاء است،

نشسته بودم و به سوی قادر متعال شکوه حال خود می نمودم و به آن حالت فقر و پریشانی اظهار رضامندی می کردم و عرض کردم: چیزی به از آن نیست که روی سیّد و مولای مرا به من بنمایی، غیر از آن چیزی نمی خواهم.

ناگاه خود را سر پا ایستاده دیدم، سجّاده سفیدی در دستم بود و دست دیگرم در دست جوان جلیل القدری که آثار هیبت و جلالت از او ظاهر بود و لباسی نفیس مایل به سیاهی در برداشت، من ظاهربین، اوّل خیال کردم که یکی از سلاطین است، لکن عمّامه ای در سر مبارک داشت و نزدیک او شخص دیگری بود که جامه ای سفید در برداشت. به سمت دکّه ای راه افتادیم که نزدیک محراب است، چون به آن جا رسیدیم، آن شخص جلیل که دستم در دستش بود، فرمود: «یا طاهر! افرش السجّاده»؛ ای طاهر! سجّاده را فرش کن.

آن ها را پهن نموده، دیدم سفید است و می درخشد، جنس آن را ندانستم و بر آن به خطّ جلّی چیزی نوشته بود، من آن را رو به قبله فرش کردم با ملاحظه انحرافی که در مسجد است.

سپس فرمود: چگونه آن را پهن کردی؟ من از هیبت آن جناب بی خود شدم و از دهشت و بی شعوری گفتم: «فرشتها بالطّول و العرض».

فرمود: این عبارت را از کجا گرفتی؟

گفتم: این کلام از زیارت است که آن قائم- عجّل اللّه فرجه- را زیارت می کنند.

به روی من تبسّم کرد و فرمود: برای تو اندکی از فهم است. سپس بر آن سجّاده

ایستاده، تکبیر نماز گفت، پیوسته نور و بهای او زیاد می شد و تتق می زد به نحوی که نظر بر روی مبارک آن جناب ممکن نبود و آن شخص دیگر پشت سر آن جناب ایستاد و به قدر چهار شبر متأخّر بود.

هر دو نماز کردند و من رو به روی ایشان ایستاده بودم. در دلم چیزی از امر او افتاد، فهمیدم از اشخاصی که من گمان کردم، نیست. چون از نماز فارغ شدند، دیگر آن شخص را ندیدم.

آن جناب را بر بالای کرسی مرتفعی دیدم که تقریبا چهار ذراع ارتفاع و سقف داشت و بر او نور بود، آن قدر که دیده را خیره می کرد. سپس متوجّه من شد و فرمود:

ای طاهر! مرا کدام سلطان از این سلاطین گمان کردی؟

گفتم: ای مولای من! تو سلطان سلاطینی، سیّد عالمی، تو از این ها نیستی.

فرمود: ای طاهر! به مقصود خود رسیدی، چه می خواهی؟ آیا شما را هر روز رعایت نمی کنیم؟ آیا اعمال شما بر ما عرضه نمی شود و از آن تنگی به من وعده نیکویی حال و فرج داد؟

در این حال شخصی از طرف صحن مسلم، داخل مسجد شد که او را به شخص و اسم می شناختم و او کردار زشت داشت؛ آثار غضب بر آن جناب ظاهر شد، روی مبارک به طرف او کرد، عرق هایی در جبهه اش هویدا شد و فرمود: ای فلان! کجا فرار می کنی آیا زمین و آسمان از آن ما نیست که احکام ما در آن مجری است و تو چاره ای نداری از آن که زیردست ما باشی.

آن گاه به من توجّه کرد، تبسّم نمود و فرمود: ای طاهر! به مراد خود رسیدی، دیگر چه می خواهی؟ به جهت هیبت آن جناب و حیرتی که از جلالت و عظمت او برایم روی داد، نتوانستم تکلّم کنم. این کلام را دفعه دوّم فرمود و شدّت حال من به وصف نمی آمد؛ نتوانستم جوابی گویم و از جنابش سؤالی نمایم. به قدر چشم برهم زدنی نگذشت که خود را میان مسجد تنها دیدم و کسی با من نبود، به طرف مشرق نگریستم، فجر را طالع دیدم.

شیخ طاهر گفت: چند سال است کور شده ام و باب بسیاری از راه معاش بر من مسدود شده که یکی از آن ها خدمت علما و طلّاب بود که به آن جا مشرّف می شوند؛ اما حسب وعده آن حضرت الحمد للّه از آن تاریخ تا حال در امر معاش، گشایش شده و هرگز به سختی و ضیق نیفتاده ام.

[حاج علی بغدادی] ۳ یاقوته

اشاره

مکاشفه صالح زاهد تقی حاجی علی بغدادی است. علّامه مذکور در کتاب سابق (۱) الذکر فرموده: در حکایات اشخاصی که در غیبت کبری به خدمت امام عصر رسیده اند که از جمله قضیّه صالح صفی متّقی حاجی علی بغدادی است که موجود است در تاریخ تألیف این کتاب وفقه اللّه و اگر نبود در این کتاب شریف، مگر این حکایت متقنه صحیحه که در آن فواید بسیار است و در این نزدیکی ها واقع شده؛ هر آینه کافی بود در شرافت و لغاست آن و شرء؛ آن چنان است که در ماه رجب سال گذشته که مشغول تألیف رساله جنّه الماوی بودم، عازم نجف اشرف شدم به جهت زیارت مبعث. پس وارد کاظمین شدم و خدمت جناب عالم عامل و فقیه کامل سیّد سند و حبر معتمد آقا سیّد محمد بن العالم الاوحد، سیّد احمد بن العالم الجلیل و المتوحّد النبیل سیّد حیدر الکاظمینی- ایده اللّه- رسیدم و او از تلامذه خاتم المجتهدین و فخر الاسلام و المسلمین استاد أعظم شیخ مرتضی (اعلی اللّه مقامه) است و از اتقیای علمای آن بلده شریفه و از صلحای ائمّه جماعت صحن و حرم شریف و ملاذ طلّاب و غربا و زوّار پدر و جدّش از معروفین علما و تصانیف جدّش سیّد حیدر در اصول و فقه و غیره موجود، پس از ایشان سؤال کردم که اگر حکایت صحیحه ای در این باب دیده یا شنیده، نقل کنید؛ پس این قضیّه را نقل نمود و خود سابقا شنیده بودم و لکن ضبط اصل و سند آن نکرده بودم. پس مستدعی شدم که آن را به خطّ خود بنویسد، فرمود: مدّتی است شنیدم

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۵۸۵- ۵۷۳.

و می ترسم در آن زیاد و کمی شود، باید او را ملاقات کنم و بپرسم، آن گاه بنویسم و لکن ملاقات او و تلقّی از او صعب است؛ چه او از زمان وقوع این قضیّه، انسش با مردم کم شده و مسکنش بغداد است. چون به زیارت مشرّف می شود به جایی نمی رود و بعد از قضا و طراز زیارت برمی گردد و گاه شود در سال یک دفعه یا دو دفعه در عبور ملاقات می شود و علاوه بنایش بر کتمان است مگر برای بعضی از خواص از کسانی که ایمن است از نشر و اذاعه آن، از خوف استهزای مخالفین مجاورین که منکرند ولادت مهدی علیه السّلام و غیبت او را، هم از خوف نسبت دادن عوام او را به فخر و تنزیه نفس. گفتم:

تا مراجعت حقیر از نجف اشرف مستدعیم که به هر قسم است او را دیده و قصّه را پرسیده که حاجت، بزرگ و وقت، تنگ است. پس از ایشان مفاتقه کردم و به قدر دو یا سه ساعت.

بعد جناب ایشان برگشت و گفت: از اعجب قضایا آن که چون به منزل خود رفتم، بدون فاصله کسی آمد که جنازه ای را از بغداد آورده اند، در صحن گذاشته اند و منتظرند بر آن نماز بخوانید.

چون رفتم و نماز خواندم، حاجی مزبور را در مشیعین دیدم، او را به گوشه ای بردم و بعد از امتناع به هر قسم بود، قضیّه را شنیدم؛ سپس خدا را بر این نعمت سنّیه شکر کردم. سپس تمام قضیّه را نوشت و در کتاب جنّه الماوی ثبت کردم.

پس از مدّتی با جمعی از علمای گرام و سادات عظام، به زیارت کاظمین علیهما السّلام مشرّف شده، از آن جا به جهت زیارت نوّاب اربعه- رضوان اللّه علیهم- به بغداد رفتیم.

پس از ادای زیارت خدمت جناب عالم عامل و سیّد فاضل آقا سیّد حسین کاظمینی، برادر جناب آقا سیّد محمد مذکور که در بغداد ساکن است رفتیم و امور شرعی شیعیان بغداد- ایّدهم اللّه- دایر مدار وجود ایشان است، مشرّف شده، مستدعی شدیم که حاجی علی مذکور را احضار نموده؛ پس از حضور از او مستدعی شدیم قضیّه را در مجلس نقل کند، ابا نمود. پس از اصرار، در غیر آن مجلس به جهت حضور جماعتی از اهل بغداد راضی شد. سپس به خلوتی رفتیم و نقل کرد.

فی الجمله در دو سه موضع اختلافی داشت که خود متعذّر شد که به سبب طول مدّت است و از سیمای او آثار صدق و صلاح و تقوا به نحوی لایح و هویدا بود که تمام حاضرین با تمام صداقت که در امور دینی و دنیوی دارند، به صدق واقعه قطع پیدا کردند.

حاجی مذکور- ایّده اللّه تعالی- نقل کرد: در ذمّه من، هشتاد تومان مال امام علیه السّلام جمع شد. به نجف اشرف رفتم، و بیست تومان از آن را به جناب علم الهدی شیخ مرتضی- اعلی اللّه مقامه- دادم، بیست تومان به جناب شیخ محمد حسین مجتهد کاظمینی و بیست تومان به جناب شیخ محمد حسن شروقی داد و در ذمه من بیست تومان باقی ماند که قصد داشتم در مراجعت، آن را به جناب شیخ محمد حسن کاظمینی آل یس بدهم.

چون به بغداد مراجعت کردم، خوش داشتم در ادای آن چه در ذمّه ام باقی بود تعجیل کنیم. یک روز پنج شنبه به زیارت امامین همامین کاظمین علیه السّلام مشرّف شدم و پس از آن خدمت جناب شیخ- سلمه اللّه- رفتم و قدری از آن بیست تومان را دادم و باقی را وعده کردم که بعد از فروش بعضی از اجناس به تدریج بر من حواله کنند که به اهلش برسانم و عصر آن روز بر مراجعت به بغداد عزم کردم، جناب شیخ خواهش کرد بمانم، متعذّر شدم که باید مزد عمله کارخانه شعربافی را بدهم، چون رسم چنین بود که مزد هفته را شب جمعه و عصر پنج شنبه می دادم، لذا برگشتم.

چون تقریبا ثلث راه را طی کردم، دیدم سیّدجلیلی از طرف بغداد رو به من می آید، وقتی نزدیک شدم، سلام کرد، دست های خود را برای مصافحه و معانقه گشود و فرمود: اهلا و سهلا، مرا در بغل گرفت، معانقه کردیم و هر دو یکدیگر را بوسیدیم، عمّامه سبز روشنی بر سر داشت و بر رخسار مبارکش خال سیاه بزرگی بود.

ایستاد و فرمود: حاجی علی خیر است، کجا می روی؟

گفتم: کاظمین بودم، زیارت کردم و به بغداد برمی گردم.

فرمود: امشب، شب جمعه است، برگرد!

گفتم: یا سیّدی! متمکّن نیستم.

فرمود: هستی، برگرد تا بر تو شهادت دهم از موالیان جدّ من امیر المؤمنین علیه السّلام و از موالیان مایی و شیخ شهادت دهد، زیرا خدای تعالی امر فرمود: دو شاهد بگیرید؛ اشاره به مطلبی بود که در خاطر داشتم که از جناب شیخ خواهش کنم نوشته ای به من دهد که من از موالیان اهل بیتم و آن را در کفن خود بگذارم.

گفتم: تو چه می دانی و چگونه شهادت می دهی؟

فرمود: کسی که حقّ او را به او می رسانند؛ چگونه رساننده را نمی شناسد.

گفتم: چه حقّ؟

فرمود: آن که به وکیلم رساندی.

گفتم: وکیل تو کیست؟

گفت: شیخ محمد حسن.

گفتم: وکیل تو است؟

فرمود: وکیل من است و به جناب آقا سیّد محمد گفته بود؛ در خاطرم خطور کرد این سیّد جلیل مرا به اسم خواند با آن که من او را نمی شناسم، به خود گفتم؛ شاید او مرا می شناسد و من او را فراموش کردم؟ باز در نفس خود گفتم؛ این سیّد از حقّ سادات چیزی از من می خواهد و من خوش دارم از مال امام چیزی به او برسانم؟ گفتم: ای سیّد من! از حقّ شما چیزی نزد من مانده بود، در امر آن به جناب شیخ محمد حسن رجوع کردم، برای این که حق شما، یعنی سادات را به اذن او ادا کنم.

در روی من تبسّمی کرد و فرمود: آری، بعضی از حقّ ما را به سوی وکلای ما در نجف اشرف رساندی.

گفتم: آن چه ادا کردم، قبول شد.

فرمود: آری، در خاطرم گذشت این سیّد می گوید. بالنسبه به علمای اعلام، بر قبض حقوق سادات وکیل اند و مرا غفلت گرفت، انتهی.

آن گاه فرمود: برگرد و جدّ مرا زیارت کن! برگشتم، دست راست او در دست چپ

من بود؛ به راه افتادیم، دیدم در طرف راست ما نهر آب سفید صافی، جاری است و درختان لیمو، نارنج، انار، انگور و غیر آن همه با ثمر در یک وقت، درحالی که موسم آن ها نبود و بر بالای سر ما سایه انداخته اند.

گفتم: این نهر و درخت ها چیست؟

فرمود: هرکس از موالیان ما جدّ ما و ما را زیارت کند، این ها با اوست.

پس گفتم: می خواهم سؤالی کنم.

فرمود: سؤال کن.

گفتم: شیخ عبد الرزاق مرحوم، مردی مدرّس بود، روزی نزد او رفتم، شنیدم که می گفت: کسی که در طول عمر خود روزها روزه باشد و شب ها به عبادت به سر برد و چهار حجّ و چهل عمره به جای آورد و میان صفا و مروه بمیرد و از موالیان امیر المؤمنین علیه السّلام نباشد، برای او چیزی نیست.

فرمود: آری، و اللّه برای او چیزی نیست. پس از حال یکی از خویشان خود پرسیدم که او از موالیان امیر المؤمنین علیه السّلام است؟

فرمود: آری، او و هرکه به تو متعلّق است.

سپس گفتم: سیّدنا! برای من مسأله ای است.

فرمود: بپرس. گفتم: قرّاء تعزیه حسین علیه السّلام می خوانند که سلیمان اعمش نزد شخصی آمد و از زیارت سیّد الشهداء علیه السّلام پرسید، گفت: بدعت است. پس در خواب هودجی را میان زمین و آسمان دید، پس سؤال کرد: در آن هودج کیست؟

به او گفتند: فاطمه زهرا و خدیجه کبرا علیها السّلام.

گفت: به کجا می روند؟

گفتند: به زیارت حسین علیه السّلام در امشب که شب جمعه است و دید رقعه هایی را که از هودج می ریزد و در آن مکتوب است؛ «امان من النّار لزوّار الحسین فی لیله الجمعه امان من النّار یوم القیمه»؛ این حدیث صحیح است؟

فرمود: آری، راست و تمام است.

گفتم: سیّدنا! صحیح است که می گویند: هرکس که حسین علیه السّلام را در شب جمعه زیارت کند، پس برای او از آتش امان است؟

فرمود: آری و اللّه، و اشک از چشمان مبارکش جاری شد و گریست.

گفتم: سیّدنا مسأله.

فرمود: بپرس.

گفتم: سال هزار و دویست و شصت و نه حضرت رضا علیه السّلام را زیارت کردیم و در درّوف یکی از عرب های شروقیّه را که از بادیه نشینان طرف شرقی نجف اشرف انـد، ملاقات کردم و او را ضیافت کردیم و از او پرسیدیم که ولایت رضا علیه السّلام چگونه است؟

گفت: بهشت است، امروز پانزده روز است که من از مال مولای خود، حضرت رضا علیه السّلام خورده ام، منکر و نکیر چه حقی دارند که در قبر نزد من بیاید درحالی که گوشت و خون من از طعام آن حضرت و در مهمان خانه آن جناب روییده و آیا مرا از منکر و نکیر خلاص می کنند؛ این صحیح است علی بن موسی الرضا علیهما السّلام می آید و او را از منکر و نکیر خلاص می کند؟

فرمود: آری و اللّه، جدّ من ضامن است.

گفتم: سیّدنا مسأله کوچکی است می خواهم بپرسم.

فرمود: بپرس.

گفتم: زیارت من، حضرت جناب قبول است؟

فرمود: قبول است ان شاء اللّه.

گفتم: سیّدنا! مسأله.

فرمود: بسم اللّه بپرس!

گفتم: حاجی محمد حسین بزّازباشی، پسر مرحوم حاجی احمد بزّازباشی، زیارتش قبول است یا نه؟ او با من رفیق و شریک در مخارج در راه مشهد الرضا علیه السلام بود.

فرمود: عبد صالح زیارتش قبول است.

گفتم: سیّدنا! مسأله.

فرمود: بسم اللّه.

گفتم: فلانی که از اهل بغداد و همسفر ما بود، زیارتش قبول است؟

پس ساکت شد.

گفتم: سیّدنا! مسأله.

فرمود: بسم اللّه.

گفتم: این کلمه را شنیدی یا نه؟ زیارت او قبول است یا نه؟

جوابی نداد و حاجی مذکور نقل کرد: ایشان چند نفر از اهل مترفین بغداد بودند که در این سفر پیوسته به لهو و لعب مشغول بودند و آن شخص نیز مادر خود را کشته بود.

پس در راه به موضعی رسیدیم که جادّه وسیعی بود و دو طرف آن بساتین و رو به روی بلده شریفه کاظمین است و موضعی از آن جا جادّه که در طرف راست کسی است که از بغداد می آمد و آن مال بعضی از ایتام و سادات بود که حکومت به جور، آن را داخل در جادّه کرده بود و اهل تقوا و ورع سکنه این دو بلد، همیشه از راه رفتن در آن قطعه از زمین کناره می گرفتند. پس آن جناب را دیدم که در آن قطعه راه می رود.

گفتم: ای سیّد من! این موضع مال بعضی از ایتام سادات است و تصرّف در آن روا نیست.

فرمود: این موضع مال جدّ ما امیر المؤمنین علیه السّلام و ذرّیه او و اولاد ماست و برای موالیان ما تصرّف در آن حلال است و در قرب آن مکان در طرف راست، باغی است که مال شخصی به نام حاجی میرزا هادی است و از متموّلین معروفین عجم و در بغداد ساکن بود.

گفتم: سیّدنا! راست است که می گویند: زمین باغ حاجی میرزا هادی مال حضرت موسی بن جعفر علیهما السّلام است.

فرمود: به این چه کار داری و از جواب اعراض نمود. پس به ساقیه آب رسیدیم که از شطّ دجله برای مزارع و بساتین آن حدود می کشند و از جادّه می گذرد و آن جا به

سمت بلد دو راه می شود. یکی، راه سلطانی است و دیگری راه سادات و آن جناب به راه سادات میل کرد.

گفتم: بیا از این راه یعنی راه سلطانی برویم.

فرمود: نه، از همین راه خود می رویم.

پس آمدیم و چند قدمی نرفته بودیم که خود را در صحن مقدّس در نزد کفش کن دیدیم و هیچ کوچه و بازاری را ندیدیم. از طرف باب المراد داخل ایوان شدیم که از سمت شرقی و طرف پایین پاست و درب رواق مطهّر مکث نفرمود و اذن دخول نخواند و داخل شد و در حرم ایستاد.

سپس فرمود: زیارت بکن!

گفتم: من قاری نیستم.

فرمود: برای تو بخوانم.

گفتم: آری، پس فرمود: «ادخل یا اللّه السّلام علیک یا رسول اللّه السّلام علیک یا امیر المؤمنین»؛ و هم چنین بر هریک از ائمّه علیهم السّلام سلام کردند تا در سلام، به حضرت عسکری علیه السّلام رسیدند و فرمود: «السّلام علیک یا ابا محمّد الحسن العسکری».

آن گاه فرمود: امام زمان خود را می شناسی؟

گفتم: چرا نمی شناسم.

فرمود: بر امام زمان خود سلام کن.

گفتم: «السّلام علیک یا حجّه اللّه یا صاحب الزمان یابن الحسن».

پس تبسّم نمود و فرمود: «علیک السّلام و رحمه اللّه و برکاته». سپس در حرم مطهّر داخل شدیم و ضریح مقدّس را چسبیدیم و بوسیدیم. به من فرمود: زیارت کن!

گفتم: من قاری نیستم.

فرمود: برای تو زیارت بخوانم.

گفتم: آری.

فرمود: کدام زیارت را می خوانی؟

گفتم: هر زیارت که افضل است، مرا به آن زیارت ده!

فرمود: زیارت امین اللّه افضل است. آن گاه مشغول شدند به خواندن و فرمودند:

«السّلام علیکما یا امینی اللّه فی ارضه و حجتیه علی عباده» الخ و چراغ های حرم را در این حال روشن کردند. پس شمع ها را دیدم که روشن است، لکن حرم به نور روشن و منوّر دیگر است؛ مانند نور آفتاب، شمع ها نیز مانند چراغی بودند که روز در آفتاب روشن کنند و مرا چنان غفلت گرفته بود که هیچ ملتفت این آیات نمی شدم، چون از زیارت فارغ شد، از سمت پایین پا، به پشت سر آمدند در طرف شرقی ایستادند و فرمودند: آیا جدّم حسین علیه السّلام را زیارت می کنی؟

گفتم: آری، زیارت می کنم. شب جمعه است، پس زیارت وارث را خواندند و مؤذّن ها از اذان مغرب فارغ شدند.

به من فرمودند: نماز کن و به جماعت ملحق شو! پس در مسجد پشت سر حرم محترم تشریف آورد و جماعت در آن جا منعقد بود و خود به انفراد ایستادند، در طرف راست امام جماعت محاذی او و من در صف اوّل داخل شدم و برایم مکانی پیدا شد.

چون فارغ شدم، او را ندیدم. از مسجد بیرون آمدم و در حرم تفحّص کردم، او را ندیدم و قصد داشتم او را ملاقات نمایم، چند قرانی پول به او بدهم و شب او را نگاه بدارم که مهمان من باشد؛ آن گاه به خاطرم آمد که این سیّد که بود و آیات و معجزات گذشته را ملتفت شدم. از انقیاد من امر او را، در مراجعت با آن شغل مهم که در بغداد داشتم و خواندن مرا به اسم، با آن که او را ندیده بودم و گفتن او موالیان ما و این که من شهادت می دهم و دیدن نهر جاری و درختان میوه دار در غیر موسم و غیر از این ها از آن چه گذشت که سبب یقین من شد برای به این که او حضرت مهدی علیه السّلام است، خصوصا در فقره اذن دخول و پرسیدن از من بعد از سلام بر حضرت عسکری علیه السّلام که امام زمان خود را می شناسی؟ چون گفتم می شناسم، فرمود: سلام کن! چون سلام کردم، تبسّم کرد و جواب داد.

پس در نزد کفشدار آمدم و از حال جنابش سؤال کردم.

گفت: بیرون رفت و پرسید: این سیّد رفیق تو بود؟

گفتم: بلی، پس به خانه مهماندار خود آمدم و شب را به سر بردم.

چون صبح شد، به نزد جناب شیخ محمد حسن رفتم و آن چه دیده بودم، نقل کردم.

پس دستش را بر دهان خود گذاشت و از اظهار این قصّه و افشای این سرّ نهی نمود و فرمود: خداوند تو را موفّق کند.

پس آن را مخفی می داشتم و به احدی اظهار ننمودم تا آن که یک ماه از این قضیّه گذشت. روزی در حرم مطهّر بودم، سیّد جلیلی را دیدم که نزدیک من آمد و پرسید که چه دیدی؟ و به قصّه آن روز اشاره کرد. گفتم: چیزی ندیدم. باز آن کلام را اعاده کرد و من به شدّت انکار کردم، پس از نظرم ناپدید شد.

علّامه نوری مولّف کتاب نجم الثاقب (۱) گوید: حاجی علی مذکور، پسر حاجی قاسم کرادی بغدادی و از تجّار و عامی است و از هرکس از علما و سادات عظام کاظمین و بغداد که از حال او جویا شدم، او را به خیر و صلاح و صدق و امانت و مجانبت از عادات سوء اهل عصر، مدح کردند و خود در مشاهده و مکالمه با او آثار این اوصاف را در او مشاهده نمودم و پیوسته در اثنای کلام از نشناختن آن جناب تأسّف می خورد به نحوی که آثار صدق و اخلاص و محبّت در او معلوم بود؛ هنیئا له.

[دو نکته] [یکی دلیل تعیین نمودن زیارت امین اللّه توسط آن بزرگوارو دیگری در خبری که در زیارت ابی عبدالله در شب جمعه وارد شده]

اشارتان اوّل: بدان که دلیل تعیین نمودن زیارت امین اللّه از میان تمام زیارات توسط آن بزرگوار، شرافت و فضیلت او بر آن ها است. چنان که در ادا نمودن، آن بزرگوار کلمات مفرده اش را، مثل امین اللّه را که امینی اللّه فرمود و هکذا به جواز شرکت دادن دو امام در این زیارت شریفه اشاره دارد؛ کما لا یخفی.

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۵۸۲.

دوم: خبری که در زیارت ابی عبد اللّه در شب جمعه وارد شده به نحوی که از صحّت و اعتبار آن سؤال کرد، خبری است که شیخ محمد بن المشهدی در مزار کبیر(۱) خود از اعمش روایت نموده که گفت: من در کوفه منزل کرده بودم و همسایه ای داشتم که بسیاری از اوقات با او می نشستم و شب جمعه ای بود.

به او گفتم: در زیارت حسین بن علی علیه السّلام چه می گویی؟

به من گفت: بدعت است و در هر بدعتی ضلالت و هر ضلالتی در آتش است.

پس من از نزدش برخاستم و از غضب پر شده بودم و گفتم: چون سحر شود، به نزد او می آیم و فضایلی از امیر المؤمنین علیه السّلام برای او نقل می کنم که چشمش گرم شود و آن کنایه از حزن و اندوه و غم است. پس نزد او رفتم و در خانه او را کوبیدم. آوازی از پشت دربرآمد که او از اوّل شب قصد زیارت کرده است. پس بشتاب بیرون رفتم و به کربلا آمدم؛ ناگاه آن شیخ را دیدم که سر به سجده گذاشته و از سجده و رکوع ملالتی نمی گیرد. پس به او گفتم؛ تو دیروز می گفتی که زیارت بدعت است و هر بدعتی، ضلالت و هر ضلالتی، در آتش و امروز آن جناب را زیارت می کنی؟ به من گفت: ای سلیمان! چون نام اعمش سلیمان بوده، مرا ملامت مکن؛ زیرا من تا امشب برای اهل بیت، امامتی ثابت نکرده بودم، پس خوابی دیدم که مرا ترساند.

گفتم: چه دیدی ای شیخ!

گفت: مردی را دیدم که نه زیاد طویل و نه زیاد کوتاه بود و قادر نیستم که حسن و بهای او را وصف نمایم و با او گروهی بودند که گرداگردش را گرفته بودند و در پیش روی او، سواری بود که اسبش، چند دم داشت، بر سر سوار تاجی بود که برای انتاج چهار رکن بود؛ در هر رکنی، جوهری بود که مسافت سه روز را روشن می کرد.

پس گفتم: این کیست؟

گفتند: محمد بن عبد اللّه بن عبد المطّلب صلّی اللّه علیه و اله.

گفتم: آن دیگری کیست؟

۱- المزاز الکبیر، ص ۳۳۱- ۳۳۰؛ ر. ک: بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۵۸.

گفتند: وصیّ او، علی بن ابی طالب علیه السّلام، آن گاه نظر انداختم، ناگاه ناقه ای از نور دیدم که بر آن هودجی بود که میان زمین و آسمان پرواز می کرد.

پس گفتم: ناقه از کیست؟

گفتند: از آن خدیجه، دختر خویلد و فاطمه دختر محمد صلّی اللّه علیه و اله.

گفتم: آن جوان کیست؟

گفتند: حسن بن علی علیه السّلام.

آن گاه متوجّه هودج شدم، ناگاه دیدم رقعه هایی از بالا می ریزد که امان است از جانب خداوند- جلّ ذکره- برای زوّار حسین بن علی در شب جمعه. آن گاه هاتفی ما را نداکرد که آگاه باشید که ما و شیعیان ما در درجه عالیه از بهشت هستیم. ای سلیمان! و اللّه این مکان را مفارقت نمی کنم تا روح از جسدم مفارقت کند.

شیخ طریحی رحمه اللّه آخر این خبر را چنین نقل کرده که گفت: ناگاه دیدم رقعه هایی نوشته از بالا می ریزد. پس سؤال کردم: این رقعه ها چیست؟ گفت: این رقعه هایی است که در آن امان از آتش است برای زوّار حسین در شب جمعه. پس از او، رقعه ای طلب کردم. به من گفت: تو می گویی زیارت آن جناب بدعت است؛ به درستی که تو آن را نخواهی یافت تا این که حسین علیه السّلام را زیارت کنی و بر فضل و شرافت او اعتقاد کنی. پس هراسان از خواب برخاستم و در همان وقت و همان ساعت قصد زیارت سیّد خودم حسین علیه السّلام را نمودم، و از زیارت آن جناب دست نکشم تا روح از بدنم مفارقت کند.

[سید احمد رشتی] ۴ یاقوته

اشاره

مکاشفه سیّد صالح تقی آقا سیّد احمد رشتی است.

چنان که علامه مذکور(۱) در کتاب مزبور فرموده: جناب مستطاب تقی صالح، سیّد احمد بن سیّد هاشم بن سیّد حسن موسوی رشتی که شغلش تجارت و ساکن رشت است،

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۱۳- ۷۱۲.

در هفده سال قبل، تقریبا به نجف اشرف مشرّف شد و با عالم ربّانی و فاضل صمدانی، آقا شیخ علی رشتی- طاب ثراه- که از شاگردان شیخ انصاری مرحوم و آقای میرزای شیرازی بود، به منزل حقیر آمدند و چون برخاستند، شیخ از صلاح و سداد سیّد مرقوم، اشاره کرد و فرمود: قضیّه عجیبی دارد و در آن وقت مجال بیان نبود.

پس از چند روزی با شیخ ملاقات کرد، فرمود: سیّد رفت و قضیّه را با جمله ای از حالات سیّد نقل کرد، از نشنیدن آن ها از خود او بسیار تاسّف خوردم؛ اگرچه مقام شیخ اجل رحمه اللّه از آن بود که اندکی خلاف در نقل ایشان برود و از آن سال تا چند ماه قبل، این مطلب در خاطر بود تا در ماه جمادی الاخره این سال، از نجف اشرف برگشته بودم، از زیارت ائمّه سامرّا مراجعت کرده، در کاظمین سیّد را ملاقات کردم که عازم عجم بود.

پس شرح حال او را چنان چه شنیده بودم، پرسیدم و همه را مطابق آن قضیّه معهوده نقل کرد و آن قضیّه چنان است که گفت:

در سال هزار و دویست و هشتاد به اراده حجّ بیت اللّه الحرام از دار المرز رشت به تبریز آمدم و در خانه حاجی صفر علی تاجر تبریزی معروف، منزل کردم.

چون قافله نبود، متحیّر ماندم، تا آن که حاجی جبّار جلودار سده اصفهانی تنها به جهت طربوزن (۱) بار برداشت، از او حیوانی کرایه کردم و رفتم. چون به منزل اوّل رسیدیم، سه نفر دیگر به تحریص حاجی صفر علی به من ملحق شدند؛ یکی حاجی ملّا باقر تبریزی حجّه فروش، معروف علما بود و حاجی سیّد حسین تاجر تبریزی و حاجی علی نامی که خدمت می کردند؛ پس به اتّفاق روانه شدیم تا به ارزنه الروم رسیدیم و از آن جا عازم طربوزن شدیم و در یکی از منازل، ما بین این دو شهر، حاجی جبّار جلودار به نزد ما آمد و گفت: این منزل که فردا در پیش داریم، مخوف است؛ امشب قدری زود بار کنید که همراه قافله باشید.

چون در سایر منازل، غالبا از عقب قافله به فاصله می رفتیم، پس ما هم تخمینا دو

۱- بندری است در شوروی سابق.

ساعت و نیم یا سه ساعت به صبح مانده، به اتّفاق حرکت کردیم. به قدر نیم تا سه ربع فرسخ از منزل خود دور شده بودیم که هوا تاریک شد و برف شروع به باریدن گرفت، به نحوی که رفقا هرکدام سر خود را پوشانیدند و تند راندند. من نیز هرچه کردم که با آن ها بروم ممکن نشد، تا این که آن ها رفتند و من تنها ماندم. از اسب پیاده شده، در کنار راه نشستم و به غایت مضطرب بودم، چون قریب شش صد تومان برای مخارج همراه داشتم. بعد از تامّل و تفکّر، بنا را بر این گذاشتم که در همین موضع بمانم تا فجر طالع شود یا به منزلی که از آن جا بیرون آمده ایم، مراجعت کنم و از آن جا چند نفر مستحفظ به همراه برداشته، به قافله ملحق شوم.

در آن حال باغی در مقابل خود دیدم و در آن باغ، باغبانی بود که بیلی در دست داشت بر درختان می زد تا برف از آن ها بریزد؛ پس پیش آمد و به مقدار فاصله کمی ایستاد و فرمود: تو کیستی؟ عرض کردم: رفقایم رفته اند و من مانده ام. راه را نمی دانم و گم کرده ام.

به زبان فارسی فرمود؛ نافله بخوان تا راه را پیدا کنی. مشغول نافله شدم، بعد از فراغ از تهجّد باز آمد و فرمود: نرفتی؟ گفتم: و اللّه، راه را نمی دانم. فرمود: جامعه بخوان تا راه را پیدا کنی. من جامعه را از حفظ نداشتم و تاکنون هم حفظ ندارم با آن که مکرّر به زیارت عتبات مشرّف شدم؛ پس از جای برخاستم و جامعه را بالتمام از حفظ خواندم. باز نمایان شد و فرمود: نرفتی، بی اختیار گریه ام گرفت، گفتم: هستم، راه را نمی دانم. فرمود: زیارت عاشورا بخوان! من عاشورا را از حفظ نداشتم و تاکنون ندارم؛ پس برخاستم و مشغول زیارت عاشورا از حفظ شدم تا آن که تمام لعن و سلام و دعای علقمه را خواندم. باز آمد و فرمود: نرفتی؟ گفتم: نه، تا صبح هستم. فرمود: حال تو را به قافله می رسانم. پس رفت و بر الاغی سوار شد، بیل خود را به دوش گرفت وآمد و فرمود: به ردیف من بر الاغ سوار شو! سوار شدم. پس عنان اسب خود را کشیدم، تمکین نکرد و حرکت ننمود.

فرمود: جلو اسب را به من ده! دادم. بیل را به دوش چپ گذاشت و عنان اسب را به

دست راست گرفت و به راه افتاد. اسب در نهایت تمکین از او متابعت کرد. سپس دست خود را بر زانویم گذاشت و فرمود: شما چرا نافله نمی خوانید؟ سه مرتبه فرمود: نافله! نافله! نافله! و باز فرمود: شما چرا عاشورا را نمی خوانید؟ عاشورا! عاشورا! عاشورا! سه مرتبه. بعد فرمود: شما چرا جامعه را نمی خوانید؟ جامعه! جامعه! جامعه! و در وقت طیّ مسافت به نحو استداره سیر می نمود، یک دفعه برگشت و فرمود: آن ها رفقای شما هستند که در لب نهر آبی فرود آمده اند، مشغول وضو به جهت نماز صبح بودند.

پس از الاغ پایین آمدم که سوار اسب خود شوم، ولی نتوانستم. پس آن جناب پیاده شد و بیل را در برف فرو و مرا سوار کرد و سر اسب را به سمت رفقا برگرداند؛ من در آن حال به خیال افتادم این شخص که بود که به زبان فارسی حرف می زد و حال آن که زبانی جز ترکی و مذهبی، غالبا جز مذهب عیسوی در آن حدود نبود. چگونه به این سرعت مرا به رفقای خود رسانید؟ پس در عقب خود نظر کردم، احدی را ندیدم و از او آثاری پیدا نکردم. سپس به رفقای خود ملحق شدم.

[چند نکته]

اشارات اوّل: فضایل و فواید نماز شب، خارج از حدّ بیان و توصیف است، برای آن که فی الجمله بر دقایق و اسرار کتاب و سنّت، اطّلاعی به هم رساند، لکن در چند خبر تأکید در بجا آوردن سه مرتبه رسیده است. شیخ کلینی (۱) و صدوق (۲) و شیخ برقی (۳) از حضرت صادق علیه السّلام روایت کرده اند که رسول خدا به حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام وصایایی کردند و آن جناب را به حفظ آن ها امر نمودند و دعا کردند که خداوند اعانتش نماید. از جمله آن هاست که فرمود: بر تو باد به نماز شب! بر تو باد به نماز

۱- الکافی، ج ۸، ص ۷۹.

۲- المقنع، ص ۱۳۱؛ من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۸۸.

۳- تفصیل وسایل الشیعه، ج ۴، ص ۹۱.

شب! بر تو باد به نماز شب! و نیز در کتاب فقه الرضا(۱) به همین مضمون مذکور است.

الثانیه: زیارت جامعه به تصریح جماعتی از علما، احسن و اکمل زیارات است. علّامه مجلسی رحمه اللّه در مزار بحار بعد از شرح اجمالی از فقرات آن بیش از آن چه در سایر زیارات می کرده، گفته: ما اندکی کلام را در شرح این زیارت بسط دادیم، هرچند از ترس طول کشیدن حق آن را وفا ننمودیم، به جهت آن که این زیارت صحیح ترین زیارات در سند است و عموم موردش از همه بیشتر و فصیح ترین زیارات در لفظ است، بلیغ ترین زیارات در معنی و بالاـترین زیارات در شأن و مقام است.(۲) و والد ماجدش در شرح فقیه (۳) فرموده: این زیارت احسن و اکمل زیارات است و من تا در عتبات عالیات بودم، ائمّه علیهم السّلام را زیارت نکردم، جز به این زیارت.

الثالثه: زیارت عاشورا بسیار فضل و مقام دارد و از فضل آن همین بس که از سنخ زیارات نیست که به ظاهر از انشا و املای معصومی باشد؛ هرچند که از قلوب مطهّره ایشان، چیزی جز آن چه از عالم بالاـ به آن جا رسید، بیرون نیاید، بلکه از سنخ احادیث قدسی است که به همین ترتیب از زیارت و امن و سلام و دعا از حضرت احدیّت- جلّت عظمت- به جبرییل و از او به خاتم النبیّین رسیده؛ چنان که به این مذکورات تصریح نموده است.

محدّث معاصر نوری ذیل مکاشفه مذکور و به حسب تجربه، مداومت به آن در چهل روز یا کمتر در قضای حاجات و نیل مقاصد و دفع اعادی بی نظیر است، لکن احسن فواید آن که از مواظبت آن به دست آمده، فایده ای است که فاضل معاصر مذکور آن در کتاب دار السلام فیما یتعلّق بالرؤیا و المنام، ذکر کرده و اجمال آن، این است که ثقه صالح متّقی، حاجی ملّا حسن یزدی که از نیکان مجاورین نجف اشرف و پیوسته مشغول عبادت و زیارت است، از ثقه امین حاجی محمد علی یزدی نقل کرد که

۱- فقه الرضا، ص ۱۳۷.

۲- بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۲۶۸ و ج ۹۹، ص ۱۴۴.

۳- الانوار اللامعه فی شرح الزیاره الجامعه(عبد اللّه بشر)، ص ۳۵.

او مرد فاضل صالحی بود و در یزد زندگی می کرد و دایما مشغول اصلاح امر آخرت بود و شب ها در مقبره ای خارج از یزد که در آن جماعتی از صلحا مدفون اند و معروف به مزار است، به سر می برد و همسایه ای داشت که در کودکی باهم بزرگ شده بودند و نزدیک معلّم می رفتند تا آن که بزرگ شد و شغل عشّاری پیش گرفت، تا آن که مرد و در همان مقبره نزدیک محلّی که آن مرد صالح بیتوته می کرد، او را دفن کردند.

پس از گذشتن کمتر از یک ماه او را در خواب دید، که در هیأت نیکویی است. به نزد او رفت و گفت: من مبدأ و منتهای کار تو و ظاهر و باطنت را می دانم و از آن ها نبودی که احتمال نیکی در باطن ایشان رود و شغل تو جز عذاب تو را مقتضی نبود، به کدام عمل به این مقام رسیدی؟

گفت: چنان است که گفتی. من از یوم وفات تا دیروز در اشدّ عذاب بودم که زوجه استاد اشرف حدّاد فوت شد و در این مکان او را دفن کردند و به موضعی اشاره کرد که قریب صد ذرع از او دور بود و در شب وفات او، جناب ابی عبد اللّه الحسین علیه السّلام سه مرتبه او را زیارت کرد و در مرتبه سوم به رفع عذاب از این مقبره امر کرد، پس حالت ما نیکو شد و در سعت و نعمت افتادیم.

پس متحیّرانه از خواب بیدار شده، حدّاد را نمی شناخت و محلّه او را نمی دانست.

در بازار حدّادان از او تفحّص کرد، او را پیدا نمود و پرسید: تو زوجه ای داشتی؟

گفت: آری، دیروز وفات کرد و او را در فلان مکان- و همان موضع را اسم برد-، دفن کردم.

گفت: او به زیارت ابا عبد اللّه الحسین رفته بود؟

گفت: نه.

گفت: ذکر مصایب او می کرد؟

گفت: نه.

گفت: مجلس تعزیه او را اقامه می نمود؟

گفت: نه.

آن گاه پرسید: چه می خواهی؟ خواب را نقل کرد.

گفت: آن زن به زیارت عاشورا مواظبت داشت.(۱)

[راشد همدانی حاسب] ۵ یاقوته

مکاشفه راشد همدانی حاسب؛ چنان که در ریاض الشّهاده و کمال الدین (۲) و بحار(۳) و غیره (۴) مذکور است.

صدوق رحمه اللّه گوید: از شیخی از اصحاب ما که اهل حدیث و نام او احمد بن فارس ادیب بود، شنیدم که گفت: در همدان قصّه ای شنیدم و برای بعضی از دوستان خود نقل کردم، خواهش کرد آن را برای او بنویسم، پس نوشتم و آن این است که اهل همدان، همه شیعه اند و از سبب تشیّع ایشان پرسیدم، گفتند: جدّ ما که به او منسوب هستیم و به ما بنی راشد می گویند. وی به مکّه رفت و چون از حجّ فارغ شده و چند منزل رفته بود، در منزلی از منازل، از سواری خسته شده بود، قدری نیز پیاده رفت، باز خسته شده و به خود گفته بود که قدری می خوابم و خستگی می اندازم سپس با آخر قافله برمی خیزم و می روم.

پس خوابیده بود و خواب او را برده بود تا همه قافله رفته بودند و او بیدار نشده بود.

آن گاه از حرارت آفتاب برخاسته بود و کسی را ندیده بود و وحشتی عظیم به او رخ داده بود. آخر چاره ای جز توکّل بر خدا و رفتن ندیده بود. چند قدمی رفته و به سرزمینی بسیار سبزوخرّم رسیده بود که گویا تازه باران باریده بود و خاک بسیار خوبی داشت، دیده بود در وسط آن زمین، قصری نمایان است که از دور مثل شمشیری می نماید.

پس رو به آن قصر رفته و چون به در قصر رسیده بود، دو خادم سفید دیده، سلام

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۱۸- ۷۱۵.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۵۴- ۴۵۳.

۳- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۴۱- ۴۰.

۴- الثاقب فی المناقب، ص ۶۰۶- ۶۰۵؛ مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۸۴- ۱۸۳.

کرده، جواب نیک به او دادند و گفتند: بنشین که خدا، خیری برای تو خواسته، یکی از آن دو نفر برخاسته، داخل قصر شده بود و بعد از دقیقه ای بر گشته و گفته بود: برخیز و داخل شو!

چون داخل شد، دید قصری است که هرگز از آن بهتر ندیده، پس در یکی از آن اطاق ها که در قصر بود، خادم پرده ای از پیش در بلند کرد، دید جوانی وسط اطاق نشسته، شمشیر بسیار درازی بر بالای سر او از سقف آویخته بود، گویا سر شمشیر به سر او چسبیده بود، آن جوان مثل ماه شب چهارده بود، به جوان سلام کرده، در نهایت لطف و ملایمت جواب شنیده بود.

بعد از آن گفته بود: مرا شناختی؟ گفت: نه به خدا قسم. فرمود: منم قائم آل محمد صلّی اللّه علیه و اله که در آخر الزمان به همین شمشیر خروج می کنم و زمین را مملوّ از عدالت می کنم. پس خود را بر زمین انداخته بود و صورت خود را بر خاک مالیده بود و آن حضرت فرمود: مکن! سر خود را بالا کن! تو مردم همدانی؟ گفت: بلی.

گفته بود: می خواهی به شهر خود برسی؟

گفت: بلی و ایشان را بشارت دهم به آن چه خداوند به من کرامت کرده است. به خادمی اشاره کرد، صرّه ای به من داد، چند قدمی دست مرا گرفت و با من رفت، دیدم درختان، سایه دیوار، عمارت و منار مسجدی نمایان است، خادم پرسیده بود: این جا را می شناسی؟

گفته بود: ظاهرا اسد آباد- که نزدیک شهر همدان است- باشد.

گفت: بلی، همان است. برو به سلامت!

پس رفته بود و داخل اسد آباد شده، اهل و عیال خود را جمع کرده به ایشان بشارت داده بود، آن صرّه چهل یا پنجاه اشرفی داشت و از آن اشرفی ها چیزها دیده بودند. به این جهت اهل آن ولایت همه شیعه شدند.

[رشیق مادرانی] ۶ یاقوته

مکاشفه رشیق مادرانی احمد بن عبد اللّه است.

سیّد بحرینی در مدینه للعاجز(۱) از غیبت شیخ طوسی (۲) روایت کرده که رشیق گفت: ما سه نفر بودیم که معتضد احضارمان کرد و به ما امر نمود تا هریک بر اسبی سوار شویم و اسب دیگری پیـدا کنیم؛ به طریق اختفا که دیگری با ما نباشـد و چیزی با خود برنداریم، به سامرّه بشـتابیم، محلّه و خانه ای را برای ما وصف نمود و گفت: چون به آن خانه رسیدید، غلامی سیاه بر در آن خانه خواهید دید. داخل خانه شوید و هر کس را در آن خانه دیدید، سرش را بریده، نزد من آورید.

ما هم چنان که مأمور بودیم، حسب الحکم داخل خانه شـدیم. خانه وسیعی دیدیم، در مقابل آن، پرده ای آویخته بود که بهتر از آن ندیـده بودیم؛ گویـا در آن وقت دست ها از آن مرفوع گردیـد و در خانه کسـی را ندیـدیم. آن پرده را برداشتیم و خانه بزرگی دیـدیم؛ گویا دریایی پر از آب بود، در آخر خانه حصـیری دیدیم که بر روی آب بود، بالای آن حصـیر، مردی خوش هیأت ایستاده، نماز می کرد، او ملتفت ما نشد و به اسباب ما نظر نکرد.

احمـد بن عبـد اللّه بر مـا پیشـی گرفت که داخل خانه شود، امّا در آن آب غرق شـد و هر قـدر اضـطراب نمود که خارج شود، نتوانست، تا آن که من دست دراز کرده، بیرونش آوردم، درحالی که بیهوش شـده بود و تا یک ساعت مـدهوش بود، چون به خود آمد، رفیق دیگرم اراده دخول نمود، او هم مانند او گردید، من مبهوت ماندم.

سپس به صاحب خانه گفتم: المعذره إلی اللّه و إلیک؛ به خدا قسم! من ندانسـتم در این کار چه می باشد و به سوی چه کسـی می آیم؟ من از عمل خود به سوی خدا توبه کردم.

۱- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۶۷- ۶۵.

۲- الغیبه، ص ۲۵۰- ۲۴۸؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۵۲- ۵۱.

آن مرد به هیچ وجه به کلام من اعتنایی نکرد و از حالی که داشت، به حال دیگر نشد. از مشاهده این قضیّه هایل (۱)، خایف و هراسان و از آن منصرف شدیم و برگشتیم، معتضد، منتظر ما بود و به دربانان خود سپرده بود که هر وقت وارد شویم، بر او داخل گردیم.

در شب وارد گردیده، بر او داخل شدیم. ماجرا را پرسید، حکایت را نقل کردیم. به ما گفت: وای بر شما! پیش از آن که مرا ببینید، دیگری را دیدید و این واقعه را به او گفتید؟

گفتیم: نه، سپس قسم یاد کرد که هرکس از شما! این خبر را فاش کند، گردنش را بزنم، لذا ما تا موت معتضد بر افشای این امر جرأت ننمودیم.

[یوسف بن احمد بن جعفری] ۷ یاقوته

مکاشفه یوسف بن احمد بن جعفری است.

در بحار و مدینه المعاجز(۲) از راوندی (۳) روایت نموده اند از یوسف مذکور که گفت: سال سی صد و شش به حج رفتم و سه سال در مکّه مجاور شدم، بعد از آن به سوی شام بیرون آمدم.

اتّفاقا در بین راه، نماز صبحم قضا گردید، از محل بیرون آمده، آماده نماز شدم.

ناگاه دیدم چهار نفر بر یک محمل سوارند، تعجّب کرده، به ایشان نگاه می کردم.

یک نفر از ایشان به من گفت: از چه تعجّب می کنی؟ دیدی نمازت قضا شد!

گفتم: از کجا دانستی؟

گفت: می خواهی صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- خود را ببینی؟

۱- هولناک.

۲- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۴۱- ۱۴۰.

۳- الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۴۶۷- ۴۶۶؛ الغیبه، شیخ طوسی، ص ۲۵۸- ۲۵۷؛ الثاقب فی المناقب، ص ۶۱۵- ۶۱۴؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۵.

گفتم: آری.

به یکی از آن چهار نفر اشاره کرد.

گفتم: برای این، دلایل و علامات لازم است.

گفت: کدام را دلیل بر صدق این کلام می خواهی؟ این که این محمل و هرکه در آن باشد به سوی آسمان بالا رود یا محمل به تنهایی بالا رود؟

گفتم: هریک از این دو امر واقع گردد، علامت باشد.

ناگاه دیدم محمل با اهلش به سوی آسمان بالا رفت، مردی که به او اشاره شد، مردی گندم گون بود که رنگ مبارکش از زردی به طلا می نمود و میان دو چشمش اثر سجده بود.

[لباسشوی کوفی] ۸ یاقوته

مکاشفه شیخی گازر(۱) از اهل کوفه است.

در بحار(۲) از کتاب تنبیه الخواطر که به مجموعه ورّام معروف است، نقل نموده:

سیّد جلیل القدر، علی بن ابراهیم عریضی حسینی از علی بن علی بن نما، به من خبر داد که او گفته: حسین بن علی بن حمزه اقساسی در خانه شریف علی بن جعفر بن علی مداینی به ما خبر داد و گفت: در کوفه گازری بود که به زهد مشهور و در عداد عبّاد معدود و طالب اخبار و آثار خوب بود.

اتّفاقا روزی در مجلس خود با آن شیخ ملاقات کردیم؛ وقتی که او با پدرم صحبت می کرد، در اثنای کلام گفت: شبی در مسجد جعفی که از مساجد قدیم خارج کوفه بود، تنها خلوت کرده، عبادت می کردم.

ناگاه سه نفر داخل مسجد شدند، یکی از ایشان میان صحن مسجد نشست و دست

۱- شوینده لباس.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۵۶- ۵۵.

چپ خود را به زمین مسح نمود، آبی ظاهر شد و از آن آب، وضو گرفت.

سپس به آن دو نفر اشاره کرد، ایشان هم با آن آب، وضو گرفتند، آن گاه مقدّم شده، نماز کرد و آن دو نفر به او اقتدا نمودند. در نماز بعد از سلام، امر آب به نظرم بزرگ نمود، از یکی از آن دو نفر که طرف دست راست من نشسته بودند، پرسیدم: این مرد کیست؟

گفت: او پسر امام حسن عسکری علیه السّلام است، حضرت صاحب الامر علیه السّلام است. چون این را شنیدم، خدمت آن حضرت رسیده، دست او را بوسیدم.

عرض کردم: یابن رسول اللّه! در باب عمر بن حمزه شریف چه می فرمایید؟ آیا او بر حقّ است؟

فرمود: نه، لکن هدایت می یابد و نمی میرد تا مرا می بیند.

راوی گوید: این حدیث را طرفه و عجیب شمردیم تا آن که بعد از زمانی طویل، عمر بن حمزه وفات کرد و نشنیدیم که آن حضرت را دیده و ملاقات نموده باشد، اتّفاقا روزی آن شیخ را در مجلسی ملاقات کردم، مجدّدا آن حدیث را از او پرسیدم. بعد از ذکرش، آن را انکار نمودیم و گفتیم: مگر نگفتی آن حضرت فرمود عمر بن حمزه در آخر مرا خواهد دید، پس چرا ندید؟

گفت: تو چه می دانی ندید، شاید دید و تو ندانستی.

بعد از آن با ابو المناقب پسر عمر بن حمزه ملاقات کردم و در باب حکایت پدرش گفتگو می کردم، در اثنای ذکر وفات پدرش گفت: یک شب در آخر شب، نزد پدرم نشسته بودم؛ وقتی که پدرم مریض بود و در همان مرض مرد، آن وقت مرضش در اشتداد بود قوّتش رفته، صدایش ضعیف شده و درهای خانه بسته بود؛ ناگاه مردی نزد ما حاضر شد که از مهابت او، ترسیدیم، بر خود لرزیدیم و از دخول او، از درهای بسته متعجب گردیدیم و این حالت ما را غافل کرد از این که از کیفیت دخول او از درهای بسته سؤال کنیم. قدری نزد پدرم نشست و با او مشغول مکالمه شد، پدرم گریه می کرد.

بعد از آن برخاست و از نظر ما غایب گردید. پدرم قدری با سنگینی حرکت نمود، پس

به جانب من نگریست و گفت: مرا بنشانید! او را نشانیدیم، چشم هایش را باز نمود و گفت: کسی که نزد من بود، کجا رفت؟

گفتیم: از آن راه که آمده بود، رفت.

گفت: بگردید، شاید او را بیابید!

در اطراف خانه گشتیم، دیدیم درها بسته است و اصلا اثری از او نیافتیم. برگشتیم، پدرم را از درهای بسته و نیافتن او خبر دادیم.

از او پرسیدیم: او چه کسی بود؟

گفت: مولای ما، صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- بود. پس از آن، مرضش شدّت نموده، دار فانی را وداع گفت.

[علی بن مهزیار اهوازی] ۹ یاقوته

مکاشفه علی بن مهزیار اهوازی است بنا به روایت طبرسی و غیره (۱) و محمد بن ابراهیم بن مهزیار بنا به روایت شیخ طوسی و ما آن را که طبرسی و غیره نقل نموده اند، ذکر می نماییم. شیخ مذکور به اسناد خود از محمد بن حسن بن یحیی الحارثی روایت کرده که علی بن مهزیار گفت: بیست حجّ کردم به قصد آن که شاید خدمت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- برسم و میسّر نشد، تا آن که شبی در رختخواب خود خوابیده بودم، صدایی شنیدم که کسی گفت: یابن مهزیار! امسال به حجّ برو که امام خود را خواهی دید.

شادان از خواب بیدار شده، باقی شب را به عبادت، صبح کردم. علی الصباح جمعی رفیق راه یافته، به اتّفاق ایشان به عزم حجّ از خانه بیرون رفتم، وارد کوفه شدیم، بسیار تجسّس نمودیم ولی اثر و خبری نیافتیم. پس به عزم حجّ با ایشان بیرون رفتم، داخل مدینه شدم و چند روزی توقّف کردم، از حال صاحب الزمان علیه السّلام بحث و فحص کردم،

۱- دلائل الامامه، ص ۵۴۲- ۵۳۹؛ مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۱۸- ۱۱۵.

خبری از او نیافتم و چشمم به جمال آن بزرگوار منوّر نگردید.

مغموم شده، ترسیدم آرزوی دیدن آن حضرت به دلم بماند. به سوی مکّه خارج شدم، جستجوی بسیار کردم، اثری نیافتم، حجّ و عمره خود را تا یک هفته ادا کردم و در جمیع اوقات در طلب دیدن او بودم، متفکّر بودم، ناگاه در کعبه گشوده شد، مردی را دیدم که مانند شاخ درخت، بدنش لاغر و به دو برد، محرم بود.

دلم، دیدن او راحت شد، برای تکریم نزد او رفتم و نیم خیزی کردم و به روایت دیگر او را در طواف دیدم، گفت: اهل کجایی؟

گفتم: اهل عراق.

گفت: کدام عراق؟

گفتم: اهواز.

گفت: ابن خصیب را می شناسی؟

گفتم: آری.

گفت: رحمه اللّه شب او چه بسیار طولانی بود، نوال او زیاد و اشک چشمش عزیز بود.

گفت: ابن مهزیار را می شناسی؟

گفتم: آری، منم.

گفت: حیّاک اللّه بالسّلام یا ابا الحسن! بعد با من مصافحه و معانقه نمود و گفت: یا ابا الحسن! کجاست امانتی که میان تو و امام گذشته حضرت ابو محمد علیه السّلام بود؟

گفتم: موجود است، دست در جیب خود کرده، انگشتری که بر آن محمد و علی نقش شده بود، بیرون آوردم.

چون آن را خواند، گریست. آن قدر که جامه احرامش به آب چشمانش تر شد و گفت: یا ابا محمد! خدا تو را رحمت کند. زیرا تو خوب امّت و بهترین آن ها بودی، خدا تو را به امامت شرف داده و تاج علم و معرفت بر سر تو نهاده بود، پس ما هم به سوی تو خواهیم آمد.

بعد از آن به من گفت: یا ابا الحسن چه اراده داری؟

گفتم: امام محجوب عالم را.

گفت: او از شـما محجوب نیست، لکن پرده بد اعمال شـما او را پوشانده، برخیز به منزل خود برو و آماده ملاقات من باش! آن وقت که ستاره جوزا غروب کند و ستاره آسمان درخشان گردد، آن زمان، من میان رکن و مقام ایستاده ام.

ابن مهزیار گویـد: نفس من طیّب گردید و یقین کردم که خدا به من تفضّل فرموده، پس به منزل رفته، منتظر وقت بودم، تا آن که وقت رسید. بیرون آمده، بر مرکوب خود سوار شده، ناگاه آن شخص را دیدم که آواز داد: یا ابا الحسن! به سوی من آی.

من به سوی او رفتم. بر من سـلام کرد و گفت: ای برادر روانه شو! و به راه افتـاد، گـاه سـیر بیابان می نمود، گاه به کوه بالا می رفت تا به کوه طایف رسیدیم.

گفت: یـا ابـا الحسن! پیاده شو که بـاقی نمـاز شب را بگـذاریم. پیـاده شـدیم و دو رکعت نماز فجر را به جای آوردیم. سـپس گفت: ای برادر روانه شو! سوار شده، وادی و کوه و پست و بلند را طی نمودیم، به عقبه ای برآمدیم و به بیابانی بزرگ سفید، مانند کافور نزدیک شدیم، چشم گشودم، خیمه ای نورانی از مو دیدم و نور آن برافروخته بود.

آن مرد به من گفت: نظر کن! چه می بینی؟

گفتم: خانه ای از مو می بینم که نور آن تمام آسمان و وادی را روشن کرده است.

گفت: منتهای آرزوها در آن باشد، دیده تو روشن باد!

چون از عقبه بیرون رفتیم، گفت: پیاده شو که این جا هر صـعبی ذلیل شود، چون از مرکب پایین آمدیم، گفت: مهارش را رها کن!

گفتم: آن را به که بسپارم؟

گفت: این جا حرمی باشد که جز ولیّ خدا کسی داخل در آن نگردد و از آن خارج نشود.

با او روانه شدم؛ نزدیک خیمه نورانی رسیدیم.

گفت: توقّف نما تا اذن حاصل کنم. داخل شده، بعد از زمانی قلیل بیرون آمد و گفت: خوشا به حالت که مرخّص شدی.

چون داخل شـدم، آن بزرگوار را دیـدم که بر بالای نمدی نشسـته، نطع سـرخی بر روی نمد انداخته، به بالشـی از پوست تکیه کرده، سلام کردم؛ بهتر از سلام من جواب دادند.

روییماننـد مـاه شب چهـارده مشاهـده کردم که از طیش و سـفاهت مبرّا، نه بسـیار بلنـد و نه کوتاه بود، انـدکی به طول مایل، گشـاده پیشانی با ابروهای باریک کشـیده و به یکـدیگر رسـیده، چشم های سـیاه گشاده، بینی کشـیده، گونه های رو هموار و برنیامـده، در نهایت حسن و جمال و بر گونه راسـتش خالی بود؛ مانند فتات مشـکی که بر صـفحه نقره افتاده باشد و موی عنبر بوی سـیاهی بر سـرش بود، نزدیک به نرمه گوش آویخته، از پیشانی نورانی اش نوری مانند ستاره درخشان ساطع بود با نهایت سکینه، وقار، حیا، حسن و جمال.

سپس احوال شیعیان را یک یک از من پرسیدند.

عرض کردم: ایشان در دولت بنی عبّاس در نهایت مشقّت و ذلّت و خواری عیش می نمایند.

فرمود: ان شاء اللّه روزی خواهد آمد که شما مالک ایشان باشید و ایشان در دست شما ذلیل باشند.

فرمـود: پـدرم از من عهـد گرفته در زمین سـاکن نشوم، مگر جـایی که پنهـان ترین و دورترین جاهـا باشـد، تـا آن که از اذیّت گمراهـان مأمون باشم تا زمانی که خـدا اذن ظهور دهـد و به من فرمود: ای فرزنـد! خـدا اهل بلاد و طبقات عباد را از حجّت و امام خالی نمی گذارد تا مردم از او پیروی نمایند و حجّت بر خلق تمام گردد.

ای فرزنـد! تو آن باشـی که خدا برای اظهار حقّ و ابطال باطل و اهلاک اعدای دین و اطفای نایره مضـلّین آماده کرده؛ پس به مکان های پنهان زمین ملازم باش و از بلاد ظالمین دور شو و تو در پنهانی وحشتی از وحـدت نداشـته باش، زیرا دل های اهل طـاعت به تو مایـل باشـند، ماننـد مرغان که به سوی آشـیان پرواز نماینـد و ایشان گروهی باشـند که به ظاهر در دست مخالفان خوار و ذلیـل انـد و نزد خـدا گرامی، عزیز، اهـل قنـاعت، متمسّـک به اهل بیت طهارت و در احکام دین و شـریعت تابع ایشان باشند، با

دشـمنان با براهین مجادله کنند و در صبر بر تحمّل اذیّت از مخالفان مذهب و ملّت، حجّت و خاصّان خدایند، تا آن که در دار آخرت به عزّت و نعمت آسوده باشند.

ای فرزند! بر مصادر و موارد امور خود صبر کن تا خدا اسباب دولت تو را میسّر گرداند و علم های زرد و رایات سفید را مابین حطیم و زمزم را بر سر پا و بر سر تو، به جولان درآورد، فوج فوج از اهل اخلاص و مصانات نزدیک حجر الاسود به سوی تو آیند و بیعت نمایند، ایشان برای قبول دین پاک طینت اند و در رفع فتنه های مضلّین، تسلّط و قوّت بازو دارند، در آن وقت باغ های ملّت و دین بارور گردد، صبح حق، درخشان شود و خداونـد به وسـیله تو ظلم و طغیان را از روی زمین براندازد و بهجت امن و امان را در اطراف جهان ظاهر کند، مرغان شـرایع دین، به آشیانه خود پرواز کنند و باران فتح و ظفر، بساتین ملّت را سبز و خرّم سازد.

آن بزرگوار فرمودند: باید آن چه در این مجلس دیدی، پنهان داری و به غیر اهل صدق و وفا و امانت اظهار نداری.

ابن مهزیار گویـد: چند روزی در خدمت آن بزرگوار ماندم و مسایل مشکل خود را سؤال نمودم، آن گاه مرخّص شدم که به سوی اهل خود برگردم و هنگام وداع، بیش از پنجاه هزار درهم با خود داشـتم، به عنوان هدیه آن ها را خدمت آن جناب بردم و در باب قبول، الحاح و اصرار کردم.

تبسّم نمودنـد و فرمودنـد: به وسـیله این مال ما، اسـتعانت دریاب و به سوی عیال مراجعت کن که راه دوری در پیش داری، در حقّ من دعای بسیار فرمودند و مراجعت نمودم، انتهی.

این نـاچیز گویـد: روات اخبار این کیفیّت را در کتب خود با اختلاف بسـیار، هم از حیث صاحب قضیّه و هم از حیث ایجاز و اطنـاب ذکر نموده انـد؛ چنـان که فی الجمله در صـدرش اشـاره شـد، پس ممکن است قضـیّه ای واحـد باشـد و اختلاف اسـم صاحب آن به محمد، علی یا ابراهیم، نظر به اختلاف نسـبت روات باشد او را گاهی به پسـر، گاهی به پدر، گاه به جدّ و یا آن که قضایای متعدّد باشند و اللّه الاعلم بحقیقه الحال.

[شیخ باقر کاظمی] ۱۰ یاقوته

مکاشفه عالم ثقه شیخ باقر بن شیخ هادی کاظمی مجاور نجف اشرف است که روشنایی مثل جمره نار در مقام مهدی علیه السّلام در مسجد سهله دید.

علّامه نوری در نجم الثاقب (۱) از سیّد عالم عامل و فاضل کامل، قدوه الاتقیاء و زین الصلحا، آقا سیّد محمد بن سیّد هاشم هندی و او از شیخ باقر مزبور حکایت کرده که گفت: زمانی در ایّام جوانی با خال خود شیخ محمد علی قاری، مصنّف سه کتاب در علم قرائت و مولّف کتاب تعزیت به مسجد سهله رفتیم، در آن زمان موحش بود و این عمارت های جدید را نداشت و قبل از آن که آن را اصلاح کنند راه میان مسجد سهله و کوفه بسیار بود.

چون در مقام مهدی علیه السّلام نماز تحیت را به جای آوردیم، خال من سبیل و کیسه تتن خود را فراموش کرد، وقتی بیرون رفتیم و به در مسجد رسیدیم، متذکّر شد، پس مرا به آن جا فرستاد، وقت عشا بود که داخل مقام شدم و کیسه و سبیل را برداشتم، دیدم جمره آتش بزرگی در وسط مقام مشتعل بود، ترسیدم و هراسان بیرون رفتم. چون خالم مرا هراسان دید، پرسید: چه شده؟

خبر جمره آتش را به او دادم. به من گفت: به مسجد کوفه می رسیم و از عبد صالح حاجی عبد اللّه می پرسیم، زیرا او بسیار به آن مقام تردّد کرده و نباید از علم به آن خالی باشد.

چون خالم از او سؤال کرد، گفت: بسیاری از اوقات جمره آتش را در خصوص مقام مهدی علیه السّلام دیدم، نه در سایر مقامات و زاویه ها.

این ناچیز گوید: اگرچه این حکایت و مکاشفه مناسب مصادیق مکاشفات منقول در این عبقریّه نبود، ولی چون فی الجمله مناسبت در نقل این گونه امور و ترتیب آن ها با همدیگر، کافی است، لذا نقل شد و حاجی عبد اللّه مذکور در قضیّه از

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۴۳- ۷۴۲؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۴۵- ۲۴۳.

جمله زهّاد و عبّاد، بلکه دارای کرامت بوده است.

چنان که شیخ باقر مذکور از شیخ مهدی زریجاوی به نقل آقا سیّد محمد هندی سابق الذکر نقل نموده که گفت: وقتی در مسجد کوفه بودم، دیدم آن عبد صالح، حاجی عبد اللّه، بعد از نصف شب عازم نجف شده تا در اوّل روز به آن جا برسد، من نیز همراه او رفتم. چون به چاهی رسیدیم که در وسط راه است، شیری دیدیم که آن جا نشسته و صحرا خالی از متردّدین است و غیر از من و او کسی نیست.

پس من ایستادم، گفت: چه شده؟

گفتم: این شیر است.

گفت: بیا و باک مدار!

گفتم: این چگونه می شود؟

اصرار کرد و من امتناع نمودم.

گفت: اگر ببینی من به او رسیدم، مقابلش ایستادم و مرا اذیّت نکرد، آن گاه خواهی رفت؟

گفتم: آری. پیش افتاد، نزدیک شیر رفت و دست خود را بر پیشانی او گذاشت. وقتی چنین دیدم، به سرعت شتافتم، با ترس و بیم از او و شیر گذشتم. او به من ملحق شد و شیر در مکان خود باقی ماند؛ ذٰلِکَ فَضْلُ اللّٰهِ یُؤْتِیهِ مَنْ یَشاءُ(۱)؛ اجرا لخلوص العقیده و العباده و الدعاء.

[مردی در کنار دریا] ۱۱ یاقوته

مکاشفه مردی است که منزلش کنار دریا بود.

سیّد جلیل جزایری در کتاب مقامات النجاه گفته: اوثق برادران من در شوشتر در خانه ما که قریب به مسجد اعظم است به من خبر داد و گفت: هنگامی که در دریای

۱- سوره جمعه، آیه ۴.

هند بودیم، میان کشتی نشستگان گفتگو از عجایب دریا بود.

یکی از ثقات نقل کرد: کسی که بر او اعتماد داشتم، برایم روایت نمود که منزل او در بلدی از سواحل دریا و جزیره ای میان دریا بود که میان اهل آن ساحل و آن جزیره مسافت یک روز یا کمتر و آب و هیزم و میوه ایشان از آن جزیره بود.

اتفاق افتاد که ایشان حسب عادت خود به قصد رفتن به آن جزیره بر کشتی سوار شدند و به قدر قوت یک روزه با خود برداشتند. وقتی به وسط دریا رسیدند، بادی وزید و ایشان را از مقصودی که داشتند، برگرداند و تا سه روز به همین حال باقی ماندند و به جهت کمی آب و طعام بر هلاکت مشرّف شدند.

آن گاه هوا ایشان را به یکی از جزایر دریا انداخت، سپس بیرون آمدند و داخل جزیره شدند، در آن جزیره آب های گوارا و میوه های شیرین و انواع درختان بود. یک روز آن جا ماندند، آن گاه آن چه احتیاج داشتند، حمل نمودند، بر کشتی سوار شدند و کشتی را به راه انداختند. قدری که از ساحل دور شدند، دیدند مردی از آن ها در جزیره باقی مانده، او را آواز کردند ولی بر ایشان میسّر نشد که برگردند.

آن گاه دیدند آن شخص، دسته ای از هیزم بسته، آن را زیر سینه خود گذاشته و با آن در آب دریا سیر می کند که خود را به کشتی برساند. امّا میان او و آن جماعت شب حایل شد و در دریا ماند. اهل کشتی، بعد از چند ماه به وطن و اهالی خود رسیدند؛ به اهل قریه و اهل آن مرد خبر دادند. عزای او را گرفتند. یک سال یا بیشتر به همین حال بودند، آن گاه دیدند آن مرد به نزد اهلش برگشت. به یکدیگر بشارت دادند و رفقای کشتی او جمع شدند.

قصّه خود را برایشان نقل کرد و گفت: چون میان من و شما شب حایل شد، به حال خود باقی ماندم، موج دریا مرا از جایی به جایی می برد و دو روز روی آن دسته هیزم بودم، تا آن که موج مرا به کوهی انداخت که در ساحل بود. به سنگی چسبیدم و چون بلند بود، نتوانستم از آن بالا روم. پس در آب ماندم، ناگاه افعی بسیار بزرگی دیدم که از منار، درازتر و کلفت تر بود، بر کوه برآمد و سر خود را دراز کرد که از بالای سر من از

دریا ماهی صید کند. من به هلاکت یقین کردم و به سوی خداوند تبارک و تعالی تضرّع نمودم. سپس دیدم عقربی از پشت افعی راه می رود، چون بالای دماغش رسید، نیش خود را فرو برد؛ گوشت او را از هم ریخت و استخوان های پشت باقی ماند و دندان های او مانند نردبان بزرگی بود که پلّه های بسیار داشت و بالا رفتن بر آن ها آسان بود. از دندان ها بالا رفتم تا داخل جزیره شدم و خدای تعالی را بر این موهبت عظیم شکر کردم. تا نزدیک عصر در آن جزیره راه می رفتم. منازل نیکویی دیدم که بنیان های مرتفعی داشت، خالی بود لکن آثار انسی در آن بود.

در موضعی از آن پنهان شدم، عصر که شد، بندگان و خدمتکارانی را دیدم که هر یک بر استری سوار بودند. فرود آمدند و فرش های نیکو گسترانیدند و در تهیّه طعام و طبخ آن شروع کردند. چون فارغ شدند، دیدم سوارهایی می آیند و جامه های سفید و سبز پوشیده اند و از رخسارهایشان نور می درخشید. فرود آمدند و طعام را نزد ایشان حاضر نمودند. سپس شروع به خوردن نمودند، آن که در هیأت، از همه نیکوتر و نورش از همه بیشتر بود، فرمود: حصّه ای از این طعام برای مردی غایب بردارید!

فارغ که شدند، مرا آواز داد؛ ای فلان پسر فلان! بیا! تعجّب کردم و نزد ایشان رفتم.

به من مرحبا گفتند، پس از آن طعام خوردم و بر من محقّق شد که آن از طعام بهشت است. چون روز شد، همه سوار شدند و به من گفتند: منتظر باش! در عصر مراجعت کردند، چند روزی با ایشان بودم.

روزی آن شخص که از همه نورانی تر بود، به من فرمود: اگر می خواهی با ما در این جزیره بمانی، در این جا بمان و اگر خواستی نزد اهل خود بروی، کسی را با تو می فرستم که تو را به بلدت برساند. از شقاوتی که داشتم، بلد خود را اختیار نمودم. شب که شد، مرکبی برایم امر فرمود و با من بنده ای از بندگان خود را فرستاد، ساعتی از شب رفتیم و من می دانستم که میان ما و اهلم، چند ماه و چند روز مسافت است. اندکی از شب نگذشت که صدای سگان را شنیدم. آن غلام به من گفت: این آواز سگان شما است.

ملتفت نشدم، مگر آن که خود را در خانه خود دیدم. سپس گفت: این خانه تو است؛

فرود آی! وقتی فرود آمـدم، گفت: در دنیـا و آخرت زیانکـار شـدی. آن مرد صـاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- بود. سـپس به سـوی غلاـم ملتفت شـدم، دیگر او را ندیـدم و من حـال میـان شـما هسـتم و از تقصـیری که کردم، پشـیمانم، این حکـایت من است.(۱)

[ناظر سید بحر العلوم] ۱۲ یاقوته

مکاشفه ناظر امور، جناب سیّد بحر العلوم است.

عالم جلیل و معاصـر نبیل نوری در نجم الثاقب (۲) از مرحوم آقا خونـد ملّا زین العابدین سلماسـی نقل نموده که ایشان از ناظر امور سیّد بحر العلوم حکایت کرده:

در ایّام مجاورت مکّه معظّمه با آن که سـیّد- علیه الرحمه- در بلد، غریب و از اهل و خویشان منقطع بود، در بذل و عطا فجری القلب بود و اعتنایی به کثرت مصارف و زیاد شدن مخارج نداشت. اتّفاقا روزی چیزی نداشتیم، چگونگی حال را خدمت سیّد عرض کردم که مخارج زیاد و چیزی در دست نیست.

چیزی نفرمود، عـادت سـیّد بر این بود که صـبح طوافی دور کعبه می کرد، به خانه می آمـد و در اطاقی مختصّ به خودش می رفت. سـپس ما قلیانی برایش می بردیم، آن را می کشـید. آن گاه بیرون می آمـد، در اطاق دیگری می نشـست، تلامـذه از هر مذهبی جمع می شدند و برای هر صنف به طریق مذهبش درس می گفت.

آن روز که از تنگـدستی در روز گذشـته شـکایت کرده بودم، چون از طواف برگشت و حسب العـادت قلیان را حاضـر کردم؛ ناگـاه کسـی در را کوبیـد. سـیّد به شـدّت مضـطرب شـد و به من گفت: قلیان را بگیر و از این جا بیرون ببر! خود نیز به شـتاب برخاست، نزدیک در رفت و در را باز کرد.

۱- ر. ك: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۳۰۹- ۳۰۷.

۲- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۳۰- ۷۲۹؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۳۸- ۲۳۷.

شخص جلیلی به هیأت اعراب داخل شد و در اطاق سیّد نشست، سیّد در نهایت ذلّت و مسکنت و ادب، دم درب نشست و به من اشاره کرد قلیان را نزدیک نبرم.

ساعتی نشسته، باهم سخن می گفتند. آن گاه برخاست، سیّد به شتاب برخاست، در خانه را باز کرد، دستش را بوسه زد و او را بر ناقه ای که در خانه خوابانیده بود، سوار کرد، او رفت و سیّد با رنگ متغیّر، بازگشت، براتی دست من داد و گفت: این حواله ای بر مرد صرّافی است که در کوه صفا می باشد. نزد او برو، آن چه بر او حواله شده از او بگیر.

برات را گرفتم و آن را نزد همان مرد بردم. چون برات را گرفت و در آن نظر کرد، بوسید و گفت: برو چند حمّال بیاور! رفتم و چهار حمّال آوردم. به قدری که آن چهار نفر می توانستند حمل کنند، ریال فرانسه آورد و ایشان برداشتند، ریال فرانسه، پنج قرانی عجم و چیزی زیادتر است، حمّال ها آن ریال ها را به منزل آوردند.

روزی نزد آن صرّاف رفتم که از حال او مستفسر شوم و این که این حواله از چه کسی بود؛ نه صرّافی دیدم نه دکّانی. از کسی که آن جا حاضر بود، از حال صرّاف پرسیدم.

گفت: ما هرگز در این جا صرّافی ندیده بودیم و در این جا فلانی می نشیند. دانستم این از اسرار ملک علّام بود. فقیه نبیه و عالم وجیه، صاحب تصانیف رایقه و مناقب فائقه، شیخ محمد حسین کاظمینی، ساکن نجف اشرف از بعضی از ثقات از شخص مذکور مرا به این حکایت خبر داد.

[مردی تاجر] ۱۳ یاقوته

مکاشفه مردی تاجر است.

چنان که در کتاب مذکور علّامه معاصر مزبور از کتاب ضیاء العالمین عالم متبحّر، جلیل افضل اهل عصر خود، ابو الحسن الشریف العاملی جدّ مادری صاحب

جواهر الکلام که او از حافظ ابو نعیم و ابو العلای همدانی نقل نموده و هردو به سند خود از ابن عمر روایت کرده اند که گفت: رسول خدا فرمود: مهدی علیه السّلام از قریه ای بیرون می آید که به آن کرعه می گویند و بر سر او ابری است که منادی در آن ابر ندا می کند: این مهدی علیه السّلام خلیفه خداوند است، از او متابعت کنید!(۱)

جماعتی از محمد بن احمد روایت کرده اند که گفت: پدرم پیوسته از کرعه سؤال می کرد و نمی دانستم کرعه کجاست.

شیخ تاجری با مال و حشمت نزد ما آمد؛ آن قریه را از او سؤال کردیم.

گفت: شما آن قریه را از کجا می شناسید؟

والدم گفت: حدیث و قضیّه آن را از کتب شنیدم. تاجر گفت: پدرم بسیار سفر می کرد؛ یک دفعه شتران خود را بارگیری کرد و با او سیر می کردیم و محلّی را در نظر داشتیم. راه را گم کردیم، تا آن که توشه ما تمام و نزدیک شد تلف شویم. سپس به قبّه ها و خیمه هایی از چرم مشرّف شدیم. به سوی ما بیرون آمدند و قصّه خود را برای ایشان حکایت کردیم. ظهر که شد، جوانی بیرون آمد که نیکوروی تر، با مهابت تر و جلیل القدرتر از او ندیده بودیم، به نحوی که از نظر کردن به سوی او سیر نمی شدیم.

نماز ظهر را با ایشان خواندیم؛ مثل اهل عراق نماز می خواند، با دست های رها شده؛ یعنی مانند اهل سنّت که دست ها را روی سینه بالای هم می گذاشتند، نبود. چون سلام نماز داد، پدرم بر او سلام کرد و برایش قصّه را حکایت نمود. چند روز آن جا ماندیم، مردمانی مانند ایشان ندیدیم و از ایشان یاوه و لغوی نشنیدیم.

آن گاه از او مسألت نمودیم تا ما را به راه برساند. شخصی را با ما فرستاد. تا چاشتگاهی با ما آمد، ناگاه دیدیم در آن موضعی هستیم که می خواستیم.

والدم از آن شخص سؤال نمود آن جوان چه کسی بود؟

گفت: او مهدی علیه السّلام محمد بن الحسن علیه السّلام بود و به موضعی که آن جناب آن جاست،

۱- ر. ک: الصراط المستقیم الی مستحقی التقدیم، ج ۲، ص ۲۵۹؛ بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۳۵ و ج ۵۱، ص ۸۰ و ۹۵ و ج ۵۲، ص ۳۸۰؛ میزان الاعتدال، ج ۲، ص ۶۸؛ معجم البلدان، ج ۴، ص ۴۵۲.

کرعه می گوینـد که از بلاـد یمن می باشـد، از آن طرفی که به بلاـد حبشه متّصل است، ده روز راه است در بیابانی که در آن آب نیست.(۱)

عالم متقدّم بعد از نقل این قصّه فرموده: بین آن چه ذکر شد، منافاتی نیست، یعنی خروج مهدی علیه السّـلام از کرعه و بین آن چه ثابت شده از این که آن جناب در اوّل ظهورش از مکّه ظاهر می شود، زیرا آن جناب از موضـعی بیرون می آید که در آن جا اقامت دارد، تا آن که به مکّه می آیـد و در آن جا امر خود را ظاهر می کنـد و باید دانست ذکر قریه مذکور، مخصوص به روایات اهل سنّت نیست، بلکه در احادیث خاصّه هم از آن قریه اسم برده شده است.

چنان که علّامه مجلسی در بحار الانوار از کتاب کفایه الاثر(۲) ثقه جلیل علی بن محمد خزّاز نقل نموده که به اسانید متعدّد از حضـرت رسول خدا صـلّی اللّه علیه و اله روایت کرده که بعد از شـمردن عدد ائمّه علیهم السّـلام فرمود: آن گاه امام ایشان، از ایشـان غـایب می شود. بعـد از کلماتی دیگر که بیان فرمود: حضـرت امیر علیه السّـلام عرض کرد: یا رسول اللّه! امام غایب در غیبت خود چه خواهد کرد؟

فرمود: صبر می کنـد تا خداونـد او را در خروج اذن دهـد، پس از قریه ای بیرون می آید که به آن کرعه می گویند. بر سـرش عمّامه من است، درع مرا پوشـیده، شمشـیر و ذوالفقار مرا حمایل نموده و منادی نـدا می کند این، مهدی خلیفه اللّه است. او را متابعت کنید!

گنجی شافعی نیز خبر سابق را به مثل آن چه از حافظ ابو نعیم و ابو العلای همـدانی در کتاب خود ذکر شـد، نقل نموده است، انتهی و اللّه العالم.

۱- ر. ک: الصراط المستقیم الی مستحقی القدیم، ج ۲، ص ۲۶۱- ۲۶۰.

۲- کفایه الاثر فی النص فی الائمه الاثنی عشر، ج ۱۵۱- ۱۵۰.

[سبزی فروش اهل نجف] ۱۴ یاقوته

مکاشفه مردی سبزی فروش از اهل نجف اشرف است.

در کتاب مذکور از عالم عامل و فقیه کامل، سیّد سند و حبر معتمد، آقا سیّد محمد بن العالم الاوحد، السیّد احمد بن العالم الجلیل و المتوحّد النبیل السیّد حیدر الکاظمینی که از تلامذه خاتم المجتهدین و فخر الاسلام و المسلمین، استاد أعظم، شیخ مرتضی الانصاری- اعلی اللّه مقامه- است، از اتقیای علمای آن بلد شریف بوده و از صلحای ائمّه جماعت صحن و حرم شریف، ملاذ طلّاب و غربا و زوّار، پدر و جدّش از معروفین علما و تصانیف جدّش، سیّد حیدر در اصول و فقه و غیره موجود است.

بالجمله معاصر مزبور از سیّد مذکور شفاها و کتابتا نقل نموده: زمانی که به جهت تحصیل علوم دینیه در نجف اشرف مجاور بودم و این در حدود سال هزار و دویست و هفتاد و پنج بود، از جماعتی از اهل علم و غیر ایشان، از اهل دیانت می شنیدم که مردی را ذکر می کردند که شغلش فروختن بقولات و سبزیجات بود و او مولای ما امام منتظر- صلوات اللّه علیه- را دیده است. جویا شدم شخص او را بشناسم.

او را شناختم و یافتم که مرد صالح متدیّنی است، خوش داشتم در مکان خلوتی با او مجتمع شوم و کیفیّت را از او مستفسر شوم که شرفیابی او در حضور حجّت علیه السّلام چگونه بوده است، لذا مقدّمات مودّت با او را پیش گرفتم و بسیاری از اوقات که به او می رسیدم، سلام می کردم و از بقولات و امثال آن که می فروخت، می خریدم، تا آن که میان من و او رشته مودّت پیدا شد و همه این ها به جهت شنیدن آن خبر شریف از او بود.

یک شب چهارشنبه به جهت نماز معروف به نماز استجاره، به مسجد سهله رفتم، چون به در مسجد رسیدم، شخص مذکور را دیدم که آن جا ایستاده. فرصت را غنیمت شمردم و از او خواهش کردم شب را نزد من بیتوته کند. با من بود تا این که از اعمال موظف در آن مسجد شریف فارغ شدیم و به قاعده متعارف آن زمان به مسجد اعظم

مسجد کوفه رفتیم.

چون در مسجد سهله به جهت نبودن این بناهای جدید و آب و خادم جای اقامت نبود؛ به آن مسجد رسیدیم، پاره ای از اعمال آن را به جای آوردیم و در منزل مستقر شدیم، خبر معهود را از او سؤال کردم و خواهش نمودم قصّه خود را به تفصیل بیان کند.

گفت: من بسیار از اهل معرفت و دیانت می شنیدم که هرکس چهل شب چهارشنبه در مسجد سهله پی در پی به نیّت دیدن امام عصر علیه السّلام؛ برای رؤیت آن جناب موفّق می شود. وقتی این مطلب مکرّر واقع شد، نفسم به انجام این کار شایق شد و ملازمت عمل استجاره را در هر شب چهارشنبه قصد کردم و شدّت گرما، سرما، باران و غیر آن مانع من از این کار نبود، تا این که قریب یک سال بر من گذشت و من ملازم عمل استجاره بودم و در مسجد کوفه به قاعده متعارف بیتوته می کردم؛ عصر سه شنبه ای به عادتی که داشتم پیاده از نجف اشرف بیرون آمدم و موسم زمستان بود، ابرها متراکم و باران کم کم می آمد.

متوجّه مسجد شدم و آمدن مردم را به آن جا حسب عادت مستمره مطمئن شدم، هنگام غروب آفتاب به مسجد رسیدم، عالم را تاریکی سخت با رعد و برق زیاد فرا گرفته بود. خوف بر من مستولی شد و از تنهایی، ترس مرا گرفت، زیرا احدی را در مسجد ندیدم، حتّی خادم مقرّری که در شب های چهارشنبه آن جا می آمد، آن شب نبود.

به غایت متوحّش شدم و در نفس خود گفتم؛ سزاوار است نماز مغرب را به جای آورم، عمل استجاره را به تعجیل بکنم و به مسجد کوفه بروم.

نفس خود را به این ساکن کردم. برخاستم و نماز مغرب را خواندم، آن گاه عمل استجاره را از نماز و دعا به جای آوردم و آن را حفظ داشتم، بین عمل استجاره ملتفت مقام شریف شدم که به مقام صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- معروف است، روشنی کاملی آن جا دیدم و قرائت نمازگزاری را از آن مکان شنیدم. نفسم مطمئن و دلم مسرور شد، کمال اطمینان پیدا کردم و گمان کردم در آن مکان شریف بعضی از زوّار

هستند که من بر ایشان مطّلع نشدم. با اطمینان خاطر عمل استجاره را تمام کردم.

آن گاه متوجّه مقام شریف گشتم و به آن جا داخل شدم. روشنایی عظیمی را در آن جا دیدم و چشمم به چراغ و شمعی نیفتاد لکن در تفکّر در این مطلب غافل بودم، در آن جا سیّد جلیل مهیبی دیدم که به هیأت اهل علم ایستاده، نماز می کند. دلم به سوی او مایل شد و گمان کردم او یکی از زوّار و از غرباست، چون در او تأمّل کردم، فی الجمله دانستم او از سکنه نجف اشرف نیست. سپس شروع به خواندن زیارت امام عصر علیه السّلام کردم که از وظایف مقرّر آن مقام است و نماز زیارت را خواندم. چون فارغ شدم، اراده کردم از او خواهش کنم به مسجد کوفه برویم، امّا بزرگی و هیبت او مانع شد، به خارج مقام نظر می کردم، شدّت ظلمت را می دیدم و صدای رعد و برق و باران را می شنیدم.

به روی مبارک خود، ملتفت من شد، با مهربانی و تبسّم به من فرمود: می خواهی به مسجد کوفه برویم؟

گفتم: آری، ای سیّد من! عادت ما اهل نجف چنین است که چون به عمل این مسجد مشرّف شدیم، به مسجد کوفه می رویم.

با آن جناب بیرون رفتیم، من به وجودش مسرور و به حسن صحبتش خرسند بودم، پس در روشنایی و در هوای نیک و زمین خشک، راه می رفتیم که چیزی به پا نمی چسبید و من از حال باران و تاریکی و رعد غافل بودم که آن ها را می دیدم. به در مسجد رسیدیم و آن جناب- روحی فداه- با من بود، من به جهت مصاحبت با آن جناب، در غایت سرور و امنیّت بودم، نه تاریکی داشتم و نه باران.

در بیرون مسجد را زدم، بسته بود.

خادم گفت: کیست در را می کوبد؟

گفتم: در را باز کن!

گفت: در این تاریکی و شدّت باران از کجا آمدی؟

گفتم: از مسجد سهله.

خادم در را باز کرد، به سوی سیّد جلیل ملتفت شـدم، او را ندیدم و دنیا را در نهایت تاریکی دیدم و باران به شدّت می بارید. مشـغول فریاد کردن شدم که یا سیّدنا و مولانا! بفرمایید، در باز شد. به پشت سـر خود برگشـتم و فریاد می کردم، اصلا از آن جناب اثری ندیدم و در آن زمان کم، سـرما و باران و هوا مرا اذیّت کرد. داخل مسـجد شدم و از حالت غفوه (۱) بیدار گشتم؛ چنـان که گویـا در خواب بودم و به ملامـت کردن نفس خود بر غفلتش از آن آیات ظاهر که دیـده بودم، مشـغول شـدم و آن کرامات را متـذکّر شدم از روشـنایی عظیم در مقام شـریف با آن که چراغی در آن جا ندیدم، اگر بیست چراغ هم آن جا بود، به آن ضیاء و روشنایی وفا نمی کرد و نامیدن سیّد جلیل مرا به اسم، با آن که او را نمی شناختم و ندیده بودم، به خاطر آوردم. وقتی در مقـام به فضای مسـجد نظر می کردم، تاریکی زیادی می دیـدم و صـدای رعـد و برق و باران را می شـنیدم و چون از مقـام به مصاحبت آن جناب بیرون آمـدم، در روشـنایی راه می رفتم به نحوی که زیر پای خود را می دیـدم و زمین، خشک و هوا ملایم طبع بود تا به در مسـجد رسـیدیم، از آن وقت که مفارقت فرمود، تاریکی هوا، سـردی و باران دیدم و غیر این ها، از آن چه سـبب شد یقین پیدا کنم بر این که آن جناب همان است که من عمل استجاره را به جهت مشاهده جمال او می کردم و گرما و سرما را در راه جنابش متحمّل می شدم؛ ذٰلِکَ فَضْلُ اللَّهِ یُؤْتِیهِ مَنْ یَشاءُ(۲).(۳)

[مرد نصرانی] ۱۵ یاقوته

مکاشفه مردی از طایفه نصارا است که مهمان عون الدین یحیی بن هبیره وزیر بوده است.

چنان که سیّد جلیل جزایری در کتاب انوار النعمانیه از مولای فاضل ملقّب به رضا

۱- حالتی بین خواب و بیداری.

۲- سوره جمعه، آیه ۴.

۳- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۳۱۲- ۳۰۹.

علی بن فتح اللّه کاشانی، او از شریف زاهد ابو عبد اللّه محمد بن علی بن حسین بن عبد الرحمن حسینی، او در کتابش به اسناد خود از اجلّ عالم حافظ حجّه الاسلام سعید بن احمد بن رضیّ و او از شیخ اجلّ مقری، خطیر الدین حمزه بن مسیّب بن حارث روایت نموده و او در هجدهم ماه شعبان سال پانصد و چهل و چهار هجری برای من و در خانه من حکایت کرده که در شهر بغداد می باشد و معروف به ظفریّه است، گفت:

شیخنا العالم ابو القاسم عثمان بن عبد الباقی بن احمد دمشقی در هجدهم جمادی الاخری سال پانصد و چهل و سه هجری برای من حدیث کرد و گفت: اجلّ عالم حجّت، کمال الدین احمد بن محمد بن یحیی الانباری در خانه خود که در دار السلام بغداد می باشد، در شب پنج شنبه، دهم ماه رمضان سال پانصد و چهل و سه حدیث کرد و گفت: رمضان سال مذکور، نزد وزیر عون الدین یحیی بن هبیره بر سر یک طبق بودیم؛ جماعتی نزد او بود، چون حاضرین مجلس، افطار کردند و بیشتر ایشان رفتند، ما هم اراده رفتن نمودیم.

وزیر به ما امر کرد شام را نزد او صرف کنیم، آن شب در مجلس او مردی بود که او را نمی شناختیم و پیش از آن نیاز او را ندیده بودیم، دیدیم وزیر زیاد او را اکرام می نمود و در نشستن به او نزدیکی می کرد، به کلام او گوش می داد و قول او را به خلاف سایر حضّار می شنید. ما مشغول سؤال و جواب و مذاکره علمی شدیم تا آن که غذا صرف گردید و اراده خروج کردیم.

بعض اصحاب وزیر خبر دادند که باران می بارد و مانع از رفتن است. وزیر به ما اشاره کرد شب را نزد او بمانیم. حسب الامر او توقّف کرده، باز مشغول مکالمه شدیم، سخن به ادیان و مذاهب کشید، به تکلّم در دین اسلام و مذاهب مختلف ظاهر در آن رجوع نمودیم، وزیر گفت: اقلّ طایفه در مذاهب اسلام، مذهب شیعه می باشد، در قلّت آن جماعت مبالغه نمود و گفت: الحمد للّه که اقلّ من القلیل و خوار و ذلیل اند.

در این اثنا شخصی که وزیر به او در مقام توقیر و احترام بود، به وزیر گفت: ادام اللّه بقاك! اگر رخصت باشد، در باب شیعه حکایتی کنم و آن چه به رأی العین مشاهده

نموده ام، به عرض رسانم، اگر صلاح نمی دانی، ساکت گردم. وزیر ساعتی متفکّر گشته، آخر به او رخصت داد.

وی اوّل خواست اظهـار سازد که کثرت، دلیل حقیقت دین سنّیان و قلّت، حجّت بطلان مـذهب شـیعیان نمی شود، پس گفت: نشو و نمای من در مدینه باهیه بوده، آن شهر در غایت عظمت و بزرگی است و هزار و دویست ضیاع و قریه در آن حوالی می باشـد و عقـل از کثرت مردم آن قرا و نواحی حیران است، و لاـ یحصـی عـددهم الّـا اللّه، تمام آن جمع کثیر نصـرانی و بر دین عیسوی اند و در حدود باهیه مذکور، جزایر عظیم کثیره ای واقع است. همه مردم آن، نصرانی اند و در صحاری و براری جزایر مـذکور که به نوبه و حبشه منتهی می شود؛ خلایق بسـیار ساکن اند، همه نصـرانی و از مذهب اسـلام عاری هسـتند و هم چنین سکنه حبشه و نوبه و بربر از حدّ متجاوز و همه نصرانی اند و بر ملّت عیسوی و مسلمان در جنب کثرت ایشان، چون اهل بهشت نسـبت به دوزخیـان است و بعـد از ادای این کلاـم، اراده نمود بر وزیر ظـاهر سازد که اگر کثرت، دلیل حقیقت مـذهب است، نصرانیان بیش از اهل سایر ملل و ادیان اند.

سپس گفت: بیست و یـک سـال قبـل از این بـا پـدرم به عزم تجـارت از مـدینه بـاهیه بیرون آمـده، مسافرت نمودیم و به جهت حرص و شـره، سـفر پرخطر دریا را اختیار کردیم تا قاید تقدیر به قضای ملک قدیر، عنان کشتی ما را کشیده، به جزایر مشتمل بر انهـار و اشـجار رسانـد و در آن جـا مـداین عظیم و رساتیق (۱) کـثیری دیـدیم، تعجّب کرده، از ناخـدا اسـامی آن جزایر را اسـتفسار نمودیم، گفت: أنا و أنتم فی معرفتها سواء؛ من و شـما در معرفت آن یکسانیم، ما هرگز به این جزایر نرسیده ایم و این نواحی را ندیده ایم.

چون نزدیک شـهر اوّل رسـیدیم، از کشتی بیرون آمده وارد آن شـهر شدیم. شـهری در غایت نزاهت و آب و هوایی در کمال لطافت و مردمی، در نهایت پاکیزگی و نظافت دیدیم.

در جهان هیچ کس ندیده چنان منزلی دل فروز و جان افزا

۱- جمع رستاق.

عرصه خرّمش جهان افروز ساحت فرخّش جهان آرا

وقتی اسم شـهر و والی را از ایشان پرسـیدیم، گفتنـد: به این مـدینه مبارکه می گوینـد و ملک آن را طاهر می خوانند، از تخت سلطنت و مسـتقر حکومت ملک مـذکور، اسـتفسار نمودیم، گفتند: در شـهری است که به آن زاهره می گویند، از این جا تا به آن شهر از دریا ده روز راه و از راه برّ و صحرا بیست و پنج روز است.

گفتیم: عمّال و گماشـتگان سلطان کجایند که اموال ما را دیده، عشر و خراج خود را برداشته، آن را بگیرند، شروع به معامله و مبایعه کنیم؟

گفتنـد: حاکم این شـهر ملازم و اعوانی نـدارد و مقرّر است که تجّار، خراج خود را برداشـته، به خانه حاکم برنـد، ما را دلالت نموده، به منزل او رساندند.

چون در آمدیم، مردی را صوفی صفت، صافی ضمیر، صاحب حشمت و تدبیر و در زیّ صلحا و لباس اتقیا دیدیم، جامه ای از پشم پوشیده، عبایی در زیر انداخته، دواتی پیش خود نهاده و قلمی به دست گرفته بود، کتابی گشاده، کتابت می کرد.

از آن وضع تعجّب کرده، سلام کردیم. جواب داده، مرحبا گفت، ما را اعزاز و اکرام نموده، پرسید: از کجا آمده اید؟

صورت حال خود را تقریر نمودیم. فرمود: همه به شرف اسلام رسیده اید و توفیق تصدیق دین محمدی یافته اید؟

گفتیم: بعضی از رفقا بر دین موسی و عیسی راسخ بوده، انقیاد احکام اسلام ننموده اند.

گفت: اهل ذمّه، جزیه خود را تسـلیم نموده، برونـد و مسـلمانان توقّف کننـد تا مـذهب ایشان را تحقیق و عقیده ایشان را معلوم نماییم.

پدرم جزیه خود، من و سه نفر دیگر را که نصـرانی بودیم، تسلیم نمود و نه نفر یهودی هم جزیه دادند. بعد به جهت استکشاف حال مسلمانان به ایشان گفت مذهب خود را بیان کنید.

وقتی اظهار کردند و عقیده خود را باز نمودند، نقد معرفت ایشان بر محک

امتحان، تمام عیار نیامد؛ فرمود: انّما أنتم خوارج؛ شما در زمره اهل اسلام نبوده، در سلک خوارج، انتظام دارید و بنابر مبالغه فرمود: اموالکم تحلّ للمسلم المؤمن؛ اموال شما بر مؤمنین حلال است. سپس گفت: هرکس به رسول مجتبی و وصیّ او علی مرتضی علیه السّلام و سایر اوصیا تا صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- مولای ما ایمان ندارد، در زمره مسلمین نیست و داخل خوارج و مخالفین است.

مسلمانان که این سخن را شنیدند و به جهت عقیده فاسد، اموال خود را در معرض نهب و تلف دیدند، متألّم و حزین گردیدند، سر به جیب تفکّر برده، لحظه ای در دریای اندوه و تحیّر غوطه می خوردند و زمانی در بیابان بی پایان تأسّف و تحسّر، سرگشته می گشتند. عاقبت از والی مملکت، استدعا نمودند که حقیقت احوال ایشان را به حضرت سلطانی نوشته، آن جماعت را به زاهره فرستد تا شاید آن جا فرجی برایشان روی دهد. مسؤول ایشان به معرض قبول رسیده، حکم فرمود: به زاهره روند و این آیه را تلاوت نمود: لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَ يَحْيى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ(۱).

چون حال اهل اسلام را بدین منوال دیدیم، ایشان را در عین ملال گذاشتن نپسندیدیم، نزد ناخدا رفته، گفتیم مدّتی است رفیق و جلیس این جماعتیم، مروّت نیست ایشان را در این مهلکه تنها بگذاریم. التماس استیجار کشتی تو را داریم که به جهت رعایت خاطر این جماعت به زاهره رویم و ایشان را امداد و اعانت کنیم.

ناخدا قسم یاد کرد دریای زاهره را ندیده و هرگز به آن راه نرفته. ما از آن مأیوس گشته، از بعض مردم آن شهر، کشتی کرایه نموده، به اتّفاق اهل اسلام متوجّه زاهره شدیم و دوازده شبانه روز در آن دریا سرگردانی کشیدیم. صبح روز سیزدهم که طلوع نمود، ناخدا تکبیر گفت که شام محنت به پایان رسید، صبح راحت روی داد و علامات زاهره و منار و دیوار آن پیدا شد. از روی سرور و بهجت، به کمال سرعت روانه شدیم.

چاشتگاه به شهری رسیدیم که هیچ دیده، نظیر آن ندیده و هیچ گوشی نشنیده، کلمه

۱- سوره انفال، آیه ۴۲.

ادْخُلُوها بِسَلامٍ آمِنِینَ (۱)؛ آیه و نشانه ای درباره او بود و کلمه وَ جَنَّهٍ عَرْضُهَا السَّماواتُ (۲)؛ از فسحت (۳) ساحت او کتابتی، نسیمش غم زدا و روح افزا، هوایش فرح بخش و دلگشا و لب لذیذش بی غش و صافی و حیات بخش؛ چون آب زندگانی است.

چشم فلک ندید و نه گوش ملک شنید زین خوب تر بلاد و پسندیده تر مقرّ

این شهر دلگشا بر دریا مشرّف بود و مبنای آن بر کوهی سفید چون نقره بیضا، حصاری از جانب برّ و بحر، آن شهر را احاطه نموده، میان شهر، انهار کثیره پاکیزه ای جاری گشته و فواصل سیاه منازل و اسواق به دریا ریخته، ابتدای انهار کثیره تا انتهای آن یک فرسخ و نیم و در طعم و لذّت چون کوثر و تسنیم و در تحت آن کوه، باغ ها و بساتین بسیار و مزارع و اشجار بی شمار با میوه های لطیف خوشگوار و میان باغات و بساتین گرگ ها و گوسفندان می گشتند، باهم الفت گرفته، نمی رمیدند و اگر شخصی حیوانی را به زراعت کسی سر می داد، کناره گرفته، یک برگ از آن نمی خورد و سباع و هوام میان آن شهر جای کرده، ضرر ایشان به کسی نمی رسید.

چون از آن شهر گذشته، به مدینه مبارک زاهره رسیدیم، شهر عظیمی دیدیم، در وسعت و فراخی چون جنّت نعیم، مشتمل بر اسواق کثیره و امتعه غیر متناهیه، اسباب عیش و فراغت در آن آماده و خلایق برّ و بحر در آن می آمدند و می رفتند؛ مردم آن از روی قواعد و آداب، بهترین خلایق روی زمین و در امانت و دیانت و راستی، بی قرین بودند.

اگر کسی در بازار متاعی می خرید یا مزرعی ابتیاع می نمود، بایع متعرّض دادن آن نمی شد و به مشتری امر می نمود: یا هذا زن لنفسک، باید حقّ را برداشته، موقوف به من نداری، جمیع معاملات ایشان چنین بود، میان ایشان کلام لغو و بیهوده ای نبود و از غیبت، سفاهت، کذب و نمیمه متحرّز بودند.

۱- سوره حجر، آیه ۴۶.

۲- سوره آل عمران، آیه ۱۳۳.

۳- پهنای، وسعت.

هرگاه وقت نماز در می آمد و موذّن اذان می گفت، همه مردم از مرد و زن، در نماز حاضر می شدند و بعد از وظایف طاعت و عبادت، به منازل خود مراجعت می نمودند.

چون این شهر عدیم النظیر را دیدیم و از سلوک و طرز آن تعجّب نمودیم، به ورود خدمت سلطان مأمور گشتیم. ما را به باغی آراسته درآوردند، میان گنبدی از قصب ساخته، بر دور آن، انهار عظیمی جاری گشته، سلطان در آن مکان بر مسند داوری نشسته بود، جمعی در خدمتش کمر اخلاص و متابعت بر میان بسته بودند، موذّن در آن خانه، اذان و اقامه گفت، کمتر از یک ساعت ساحت آن بستان وسیع و عرصه فسیح از مردم آن شهر پر گردید، سلطان، امامت کرده، مردم به او اقتدا نمودند، نماز جماعت گزاردند و در افعال و اقوال کمال خضوع و خشوع مرعی داشتند.

بعد از ادای نماز، سلطان عالی شأن به جانب ما دردمندان التفات نموده، فرمود:

ایشان اند که تازه بر ما رسیده، داخل شهر ما گردیده اند؟

گفتیم: بلی، یابن صاحب الأمر علیه السّلام! شنیده بودیم مردم آن شهر در حین خطاب و تحیّت به او، یابن صاحب الأمر علیه السّلام! می گویند.

حضرت سلطان ما را دلداری داده، ترحیب نمود و از سبّ ورود ما بدان جا استفسار نموده، گفت: أنتم تجّار أو ضیّاف؟؛ در سلک تجّار انتظام دارید یا داخل ضیافت و مهمانید؟

به عرض رساندیم: تاجریم و بر خوان احسان و انعام سلطان میهمان هستیم.

از مذهب و ملّت ما پرسیده، فرمود: در میان شما کدام اند که کمر اسلام بر میان جان بسته، اوامر و نواهی ایمان را منقاد گشته اند؟ کدام اند که در بیدای ضلالت مانده و به صحرای دلگشای ایمان و عرفان نرسیده اند؟

ما هریک حقیقت را معروض داشته، بر سرایر قلوب یکدیگر مطّلع گشتیم؟ آن گاه فرمود: مسلمانان فرق متکثّر و گروه متشعّب اند. شما از کدام طایفه اید؟

میان ما شخصی به مقری نام مشهور بود؛ او روزبهان بن احمد اهوازی و در مذهب و ملّت، تابع شافعی بود؛ تکلّم را آغاز کرد و عقیده خود را اظهار نمود.

فرمود: میان این جماعت کدام اند که در این ملّت با تو موافقت دارند؟

گفت: همه با من متفّق اند و شافعی را امام و مقتدا می دانند الّا حسّان بن غیث که مالکی است.

سلطان گفت: ای شافعی تو به اجماع قایل شدی و به قیاس عمل می کنی؟

گفت: بلی، یابن صاحب الامر!

سلطان خواست او را از تلاطم طوفان شقاوت و مخالفت نجات دهد و به ساحل سعادت هدایت رساند. فرمود: یا شافعی! آیه مباهله را خوانده ای و یاد داری؟

گفت: بلی، یابن صاحب الامر!

فرمود: کدام است؟

گفت: فَقُلْ تَعالَوْا نَدْعُ أَبْناءَنا وَ أَبْناءَكُمْ وَ نِساءَنا وَ نِساءَكُمْ وَ أَنْفُسَنا وَ أَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكاذِبِينَ (۱).

فرمود: تو را به خدا قسم می دهم بگو که مراد پروردگار و رسول مختار، از این ابنا و نسا و انفس چه کسانی هستند؟

روزبهان خاموش شد.

سلطان فرمود: تو را به خدا قسم می دهم در سلک اصحاب کسا به غیر از رسول خدا صلّی اللّه علیه و اله و علی مرتضی علیه السّلام، فاطمه سیده النساء علیها السّلام، حسن مجتبی علیه السّلام و حسین الشهید علیه السّلام به کربلا، کس دیگری بود؟

روزبهان گفت: لا، یابن صاحب الامر!

فرمود: لم ینزل هذه الایه الّا منهم و لا خصّ بها سواهم؛ به خدا سوگند! این آیه شریفه، در شأن عالی ایشان نازل شد و این شرف و فضیلت مخصوص ایشان است نه دیگران. سپس فرمود: یا شافعی! قسم بر تو باد! آیا حضرت سبحانی هرکس را از رجس معاصی و لوث مناهی پاک گردانیده، طهارت و عصمت او به نصّ کتاب ربّ الارباب ثابت شده، اهل ضلال می توانند به کمال او نقصی رسانند؟

۱- سوره آل عمران، آیه ۶۱.

گفت: لا، یابن صاحب الامر!

فرمود: باللّه علیک ما عنی بها الّا اهلها؛ به خدا سوگند! مراد حق تعالی، اصحاب کساست و اراده حق تعالی تعلّق گرفته که خطایا و سیّئات را از ایشان دور دارد تا اذیال عصمت ایشان به گرد عصیان، آلوده نگردد و از صغیره و کبیره نیز معصوم باشند. پس به فصاحت لسان و طاقت بیان، حدیثی ادا نمود که دیده ها گریان و سینه ها پر از ایمان گردید.

شافعی برخاسته و گفت: غفرا غفرا یابن صاحب الامر انسب نسبک؛ نسب عالی خود را بیان فرما و این سرگشته وادی ضلالت را هدایت نما!

سلطان به زبان حقایق، گفت: «أنا طاهر بن محمّد بن الحسن بن علیّ بن محمّد بن علیّ بن موسی بن جعفر بن محمّد بن علیّ بن الحسین بن علیّ الّذی انزل اللّه فیه وَ کُلَّ شَیْ ءٍ أَحْصَیْناهُ فِی إِمامٍ مُبِینٍ (۱)؛ و اللّه که مراد ربّ العالمین از کلمه تامّه امام مبین، حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام است و امام المتّقین و سیّد الوصیّین و قاد الغرّ المحجلّین، علی بن ابی طالب، خلیفه بلا فصل خاتم النبیّین صلّی اللّه علیه و اله است و هیچ کس را نرسد که بعد از حضرت رسالت پناه صلّی اللّه علیه و اله، به غیر شاه ولایت و ماه خطّه هدایت ارتکاب امر خلافت نماید و در شأن ما کریمه ذریّه بعضها من بعض فرستاده و ما را به این مراتب عالیه اختصاص داده. سپس فرمود: یا شافعی! نحن ذرّیّه الرّسول، نحن اولوا الأمر.

روزبهان چون سخنان هدایت بیان شاهزاده عالمیان را استماع نمود، به سبب تحمّل نور معرفت و ایمان بی هوش گردید و چون به هوش باز آمد، به توفیق هدایت ربّانی ایمان آورد و گفت: الحمد للّه الّذی محسنی بالاسلام و الأیمان و نقلّنی من التّقلید إلی الیقین؛ خداوندی را حمد می کنم که دولت عرفان نصیب من نمود، خلعت ایمان به من پوشانید و از ظلمتکده تقلید به فضای فرح فزای نور ایمان رساند.

آن سرور دین و مرکز دایره یقین امر فرمود تا ما را به دار الضیافه برده، ضیافت

۱- سوره یس، آیه ۱۲.

نماینـد و کمـال اعزاز و اکرام مرعی دارنـد، مـدّت هشت روز بر مائـده احسـان وجود آن شـاهزاده عالمیان میهمان بودیم، همه مردم شهر در آن ایّام به دیدن ما آمدند، اظهار محبّت و مهربانی و غریب نوازی کردند.

مردم او جمله فرشته سرشت خوشدل و خوش خوی چه اهل بهشت

بعـد از هشت روز از آن حضـرت درخواسـتند که ما را ضـیافت کنند و به شـرف قبول مأمول ایشان به کمال شادی و بهجت به مراتب ضـیافت و وظایف رعایت ما پرداخته، به مطاعم لذیذ و ملابس شـهی، ما را ضیافت نمودند. عرض آن شهر پرسرور، دو ماه راه بود و سوار تندرو به کمتر از دو ماه، قطع مسافت نمی نمود، سـکنه آن شـهر بیان کردند که از این شـهر گذشـته، مدینه ای رایقه نام است و والی و حاکم آن، قاسم بن صاحب الامر است، طول و عرض آن برابر این شـهر و مردم آن به حسب خلق، خلق، صـلاح، سداد، رفاهیّت و فراغ بال، مانند مردم این شـهر است و چون از آن شـهر بگذری، به شـهر دیگری مانند این شهر رسـند، نام آن صافیه و سـلطان آن ابراهیم بن صاحب الامر است، در حوالی آن شهر، رساتیق عظیم و ضیاع کثیر است که طول آن، دو مـاه راه است و به شـهری عنـاطیس نـام منتهی می شود، حاکم آن، هاشم بن صاحب الامر و مسافت طول و عرض آن، چهار ماه راه است.

در حوالی آن، مزارع بسـیار و مراتع بی شـمار است، مزیّن به کثرت آن ها، خضـرت اشجار، نضرت انهار و لطافت اثمار، نمونه جنّات تجری من تحتها الانهار.

می کند هر دم ندا از آسمان روح الأمین هذه جنّات عدن فادخلوها خالدین

هرکس بر سبیل عبور بدان خطّه موفور السرور رود، از دل که شهرستان بدن است، رخصت خروج نیابد.

القصّه به وزیر گفت: طول و عرض ولایات مذکور یک سال راه است و سـکنه آن که نامحدوداند؛ تماما مؤمن و شـیعه و قایل به تولّای خـدا و رسول و ائمّه اثنا عشـراند و از اعـدای آن ها تبرّی می نماینـد، مجموع ایشان به خضوع و خشوع، اقامه صـلات نموده، ادای زکات می کنند و آن را به مصارف شرعی می رسانند، امر به معروف نموده، نهی از

منکر می کنند.

حکّام ایشان، اولاد صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- مدار ایشان، ترویج احکام ایمان و به حسب عدد، بیش از کافّه مردمان اند و گفتند این امصار و بلاد و کافّه خلایق و عباد نسبت به حضرت صاحب الامر و مجموع مردمان که از حدّ و حصر افزون اند؛ کمر انقیاد و ایقان و ایمان بر میان جان بسته، خود را از غلامان آن حضرت می دانند و چون مردم گمان می کردند در آن سال برگزیده ملک متعال، مدینه زاهره را به نور بهجت لزوم خود، منوّر خواهد ساخت؛ مدّتی انتظار ملازمت آن حضرت می کشیدیم، عاقبت از آن دولت ربّانی محروم مانده، روانه دیار خود شدیم.

امّا روزبهان و حسّان به جهت صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- و دیدن طلعت نورانی آن خلاصه دودمان، توقّف نمودند و در مراجعت با ما موافقت کردند.

چون این قصّه غریب که گوش هوش سامعان اخبار عجیبه، شبیه آن را نشنیده بود به اتمام رسید، عون الدین وزیر، برخاسته، به حجره خاصّه رفته، یک یک ما را طلبید و در عدم اظهار این اخبار، عهد و میثاق فرا گرفت و در عدم افشای این اسرار بسیار مبالغه و الحاح نمود و گفت: زینهار! اظهار این سرّ نکنید و این راز را پنهان دارید که دشمنان به قتل شما برنخیزند و خون شما نریزند، ما از ترس و بیم دشمنان خاندان و خوف اعادی و زراری پیغمبر آخر الزمان، جرأت اظهار این راز را ننمودیم و هرکدام که یکدیگر را ملاقات می کردیم، یکی مبادرت نموده، می گفت: أتذکّر رمضان؛ آیا ماه رمضان را به خاطر داری؟ دیگری در جواب می گفت: نعم و علیک بالأخفاء و الکتمان و لا ـ تظهر سرّ صاحب الزمان صلوات اللّه علیه و علی آبائه الطاهرین و اولاده.(۱)

این ناچیز گوید: علّامه جلیل نوری (۲)- نوّر اللّه مرقده- بعد از این که این قضیّه را به عبارات کتاب اربعینی که از یکی از علما نزد او بوده و مسقوط الرأس بوده است، نقل فرموده، گفته: این قصّه را جماعتی از علما نقل کرده اند؛ بعضی به نحو مذکور و برخی به

۱- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۲۰- ۲۱۳.

۲- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۴۷۲- ۴۷۰.

اختصار و پاره ای به آن اشاره کرده اند؛ چنان که سیّد جلیل علی بن طاوس در اواخر کتاب جمال الأسبوع (۱) گفته: روایتی به سند متّصل یافتم به این که مهدی- صلوات اللّه علیه- جماعتی از اولاد دارد که در اطراف شهرها که در دریاست، والی هستند و ایشان غایت بزرگی و صفات نیکان را دارای اند.

شیخ جلیل عظیم الشأن، شیخ زین الدین علی بن یونس العاملی البیاضی از علمای مائه تاسعه در فصل پانزدهم از باب یازدهم کتاب صراط المستقیم (۲) که از کتب نفیس امامیّه است، از کمال الدین انباری قصّه مزبور را به نحو اختصار نقل فرموده و سیّد جلیل نبیل سیّد علی بن عبد الحمید نیلی صاحب تصانیف رائقه که از علمای مائه ثامنه است در کتاب السلطان المفرّج عن اهل الایمان آن را از شیخ الاجلّ الامجد الحافظ حجّه الاسلام رضی البغدادی از شیخ اجلّ خطیر الدین حمزه بن الحارث در مدینه السّلام نقل کرده تا آخر آن چه گذشت.

مدقّق اردبیلی در کتاب حدیقه الشیعه (۳) نیز فرموده: حکایت غریب و روایتی عجیب که کم به گوش ها خورده و در کتاب اربعین که یکی از اکابر مصنّفین و اعاظم مجتهدین از علمای ملّت سیّد المرسلین و غلامان حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام تصنیف کرده و به نظر، این کمترین رسیده، با آن که طول دارد، با نقل آن، این اوراق مزیّن می گردد و چشم تحسین از سایر مؤمنین دارد. عالم عامل و متّقی فاضل محمد بن علی العلوی الحسینی به سندی که آن را به احمد بن محمد بن یحیی الانباری می رساند، روایت نموده که او گفت: در سال پانصد و چهل و سه در ماه مبارک رمضان ...، الخ و سیّد نعمه اللّه جزایری آن را در انوار النعمانیّه (۴) از کتاب فاضل، ملقّب به رضا، علی بن فتح اللّه کاشانی نقل کرده که او گفته: شریف زاهد روایت کرده ...، الخ و با این کثرت (۵)

العبقری الحسان ؛ ج ۶ ؛ ص۵۰۶

۱- جمال الاسبوع، ص ۳۱.

۲- الصراط المستقیم الی مستحقی التقدیم، ج ۲، ص ۲۶۴.

۳- مدینه الشیعه، ص ۷۶۵.

۴- الانوار النعمانیه، ج ۲، ص ۶۹- ۵۹.

۵- اکبر، العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ۹جلد، مسجد مقدس جمکران - قم (ایران)، چاپ: ۱، ۱۳۸۶ ه.ش.

ناقلین، عجب است که از نظر علّامه مجلسی محو شده و آن را در بحار(۱) ذکر نفرموده است.

[علی بن فاضل مازندرانی] ۱۶ یاقوته

اشاره

مکاشفه علی بن فاضل مازندرانی است که مشتمل بر قضیه جزیره خضرا و بحر ابیض است.

این حکایت اگرچه در بحار الانوار(۲)و بیشتر کتب غیبت امامیّه ثبت و ضبط است و به جهت طولانی بودن آن و باعث زیاد شدن حجم کتاب احتیاجی به نقل آن نیست، مگر از باب عدم خروج از نسق.

و کتاب او را به ترجمه یکی از سلاله اطیاب که خالی از ایجاز و اطناب است، تتمیما للفائده و تعمیما للعائده نقل می نماییم.

سیّد جلیل و معاصر نبیل متکلّم فاضل و فقیه عادل المستغرق فی بحار رحمه اللّه الملک الجلیل مرحوم حاجی سیّد اسماعیل، صاحب کتاب کفایه الموحدین فی عقاید الدین که الحق در تصحیح اعتقادات به وفق مذهب امامیّه اثنا عشریّه برای خواصّ و عوام، اوّل کتاب است، در جلد امامت آن، بعد از ذکر جمله ای از اشخاص که به نعمت عظمی و موهبت کبرا، شرف لقای امام العصر و ناموس الدهر رسیده اند و او را نشناخته اند.

بالجمله تفصیل حکایات صلحایی که به این فیض عظیم نایل گردیدند و حین تشرّف خدمت آن بزرگوار او را نشناختند و بعد از غایب شدن از انظار ایشان، ملتفت شدند؛ بسیاراند. پس بهتر است به حکایت علی بن فاضل مازندرانی اختصار نماییم که از اجلّا و ابرار علما و نیکان و از خواصّ طایفه امامیّه است و در زهد و تقوا، اوحد اهل زمان خود بوده و قصّه او بر سبیل اختصار چنان است که مجلسی- علیه الرّحمه-

---

۱- ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۲۰- ۲۱۳.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۷۴- ۱۶۰.

از خطّ شیخ فاضل عالم عامل یحیی بن فضل طیّبی کوفی که در سال شش صدو نود و نه هجری در مشهد منوّر حضرت سیّد الشهدا- علیه الاف التحّیه و الثناء- نقل کرده: شیخ شمس الدین و شیخ جلال الدین که هر دو از افاضل علمای حلّه و از اخیار و صلحای امامیه اند، برایم حکایت علی بن فاضل مازندرانی را نقل کردند که بحر ابیض و جزیره خضرا را مشاهده نمود و ایشان این حکایت را بلاواسطه از علی بن فاضل در سرّ من رأی استماع نمودند و برایم حکایت کردند و من بسیار مشتاق بودم این حکایت را خود علی بن فاضل استماع نمایم، لذا به قصد ملاقات او، عازم سرّ من رأی شدم.

در آن حال شنیدم از سرّ من رأی به سمت حلّه به قصد زیارت امیر المؤمنین علیه السّلام بیرون آمده. پس در حلّه منتظر او بودم. چون وارد حلّه شد، به زیارت او رفتم در خانه سیّد حسن بن علی موسوی مازندرانی که در حلّه سکنا داشت.

وقتی به شرف ملاقات او رسیدم، چون از اصدقای والد من، یحیی بن علی بود، مرا شناخت و نسبت به من اظهار ملاطفت و اکرام فرمود، جماعت بسیاری از علمای حلّه به زیارت او آمده، اطرافش نشسته بودند. من از او خواهش نمودم حکایت مشاهده نمودن بحر ابیض و جزیره خضرا را شرح نماید تا از خود او استماع کنم.

برایم حکایت کرد من در شهر دمشق نزد شیخ عبد الرحیم حنفی مذهب در علم اصول و علوم عربیّه مشغول تحصیل علم بودم و نزد شیخ زین الدین علی مغربی اندلسی مالکی به علم قرائت مشغول بودم، زیرا او در هفت قرائت بصیر و در سایر علوم نیز جلیل الشأن و در حسن خلق و ملایمت، ممتاز از دیگران بود، در مباحثه علمی لجاج و عناد نداشت و اظهار تعصّب نمی نمود و هنگام ذکر اسامی علمای امامیّه سوء ادب نداشت، به خلاف سایر مشایخ که سئیّ اللسان و سئیّ الخلق بودند، لذا تحصیل علم را نزد او منحصر نمودم و در آن حال از دمشق عزم مسافرت شهر مصر نمود.

چون میان من و او الفت تامّ و تمامی بود، از مفارقت من دلگیر بود تا آن که امر منجر شد به این که من نیز در آن سفر مصاحب او باشم. به جانب مصر، روانه شدیم و پس از ورود به مصر، نه ماه در آن جا اقامت نمودیم و به مذاکره علم مشغول بودیم،

فضـلای مصـر نزد او اجتماع نموده، از علومش بهره منـد می شدند تا این که مکتوبی از اندلس برای او آمد که پدرت بیمار و در شـرف موت است و تو را می طلبد، از مصـر عزم اندلس کرد و با جمعی از فضلای مصر به جانب اندلس روانه شد، من هم با ایشان مرافقت کردم.

وقتی به بعضـی از جزیره ها و قرای انـدلس رسـیدیم، بیمار شـدم، طوری که قادر بر حرکت نبودم. شـیخ مرا به خطیب آن قریه سپرد که به امورات من قیام نمایـد و اگر خوب شـدم، از عقب ایشان به انـدلس ملحق شوم. ایشان که رفتند و میان من و آن ها مفارقت حاصل شد، سه روز بعد خداوند به من صحّت عطا نمود.

روزی در کوچه های آن قریه سیر می کردم، ناگاه دیدم جماعتی وارد شدند که پشم و روغن و سایر متاع، ابتیاع می نمایند. از احوالات ایشـان پرسـیدم، گفتنـد ایـن جمـاعت از سـمتی می آینـد کـه به سـرزمین بربر نزدیـک است و آن در یکی از جزایر رافضیان می باشد و از آن جا تا به آن جزایر بیست و پنج روز راه است و دو منزل آن آبادی نیست و باقی منازل قریه ها به هم اتّصال دارد.

مشـتاق شدم به سـمت جزایری بروم که مساکن شیعیان است و برای آن دو روز که آبادانی نبوده دابّه اجاره کردم تا خود را به آبـادانی رسانـدم و از آن جـا قریه به قریه به اختیار خود پیاده می رفتم تا آن که به جایی رسـیدم که گفتنـد از این جا تا جزیره خضرای رافضیان سه منزل راه است. درنگ ننموده، روانه شدم؛ به جزیره ای رسیدم که در کنار دریا بود، در آن جا قلعه بسیار محکمی بنا کرده بودند و در بزرگ و برج های بلندی داشت.

پس داخل قلعه شدم و از کوچه های آن عبور می کردم، از مسـجد آن جا سـراغ گرفتم، به من نشان دادند. وارد مسـجد شدم، دیدم مسـجد جامع بزرگی است، به جهت استراحت در آن جا نشسـتم که از تعب و خسـتگی سفر، قدری آسایش نمایم. ناگاه دیـدم صـدای مؤذّن بلنـد شد و در اذان خود حیّ علی خیر العمل را نیز گفت. پس از فراغت از اذان، برای تعجیل فرج صاحب الزمان دعا نمود، در آن حال گریه بر من مستولی گردید.

ناگاه دیدم خلایق دسته دسته وارد مسجد شدند و بر سر چشمه آبی که در زیر درختی بود، مشغول وضو ساختن شدند. دیدم وضوی ایشان با آن چه ائمّه دین علیهم السّلام بیان فرموده اند، مطابق است؛ بسیار خوشحال شدم. آن گاه صفوف ایشان آراسته شد، دیدم مرد خوشروی خوش قامت با وقاری، میان ایشان ظاهر شد و برای نماز در محراب ایستاد و همه آن صفوف به او اقتدا کردند. دیدم نماز ایشان با آن چه ائمّه دین علیه السّلام فرموده اند، مطابق است و من به سبب مشقّت سفر، نتوانستم به ایشان اقتدا کنم و نماز گزارم.

چون از نماز فارغ شدند و مرا به آن حال دیدند، اقتدا نکردن من، برایشان گران آمد.

همه آن ها به جانب من متوجّه شدند، از احوالاتم تفحّص و از مذهبم سؤال کردند، گفتم: اهل عراقم و مذهبم اسلام است و بر وحدانیّت و رسالت، شهادتی بر لسان خود جاری کردم.

به من گفتند: این دو شهادت نفعی برایت ندارد، مگر آن که تو را در دنیا حفظ کرده، چرا شهادت دیگر را نمی گویی تا بی حساب وارد بهشت شوی؟

گفتم: آن شهادت کدام است؟

پیش نماز به من گفت: شهادت دیگر این است که امیر المؤمنین علیه السّلام، یعسوب الدین و قائد الغرّ المحجّلین، علی بن ابی طالب با یازده نفر از اولاد، اوصیا و خلفای رسول خدا هستند.

در آن حال چنان خوشحال و فرحناک شدم که تعب سفر و خستگی آن از من زایل شد و به ایشان معلوم نمودم مذهب من تشیّع است و من نیز به ولایت علی بن ابی طالب علیه السّلام و ائمّه طاهرین در قلب و لسان خود اقرار دارم.

به من زیاد مهربانی کردند و در زاویه مسجد، منزلی برایم تعیین کردند، اعزاز و اکرام بسیار به من می نمودند و پیش نماز ایشان با من چنان شد که شب و روز از من مفارقت نمی کرد.

از او پرسیدم: در این سرزمین زراعتی ندارید، پس قوت اهل این شهر از کجاست؟

گفت: ذخیره اهالی این جا از جزیره خضرا و بحر ابیض است که از جزایر اولاد صاحب الامر علیه السّلام می باشد.

گفتم: در سال چند دفعه می آیند؟

گفت: دو دفعه، امسال یک دفعه آمده و یک دفعه دیگر باید بیایند.

گفتم: به وقت آمدن آن ها، چه قدر مانده؟

گفت: چهار ماه.

به سبب طول مدّت آن دلتنگ شدم و همیشه برای زود آمدن کشتی ها دعا می کردم.

چهل روز که گذشت، روزی از کثرت دلتنگی به کنار دریا رفتم؛ ناگاه چیز سفیدی میان دریا به نظرم پدید آمد. از اهل بلد پرسیدم: آیا در این دریا مرغ سفید پیدا می شود؟

گفتند: نه.

سپس پرسیدند: آیا چیزی به نظر تو رسیده است؟

گفتم: بلی.

شاد شدند و گفتند: این همان کشتی هاست، ناگاه آن کشتی ها به ساحل رسیدند، هفت کشتی بود و میان آن کشتی ها، کشتی بزرگی بود و از آن کشتی، شیخ خوش روی مستوی القامه خوش لباسی بیرون آمد، داخل مسجد آن قلعه شد، وضوی کامل گرفت و فریضه ظهر و عصر را به نحو اکمل به جای آورد.

پس از فراغ نماز، متوجّه من شد، سلام کرد، نام مرا پرسید و گفت: گمان دارم نام تو علی باشد.

گفتم: بلی.

گفت: اسم پدرت فاضل است؟

گفتم: بلی، یقین کردم که او از دمشق تا مصر با من رفیق بوده، گفتم: ای شیخ! چگونه مرا شناختی؟ مگر از دمشق تا مصر با من همسفر بودی؟

گفت: به مولای خود صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- قسم که با شما نبودم!

گفتم: پس از کجا اسم من و پدرم را دانستی؟

گفت: بدان که پیش از این نام و نسب تو به من رسیده و باید تو را به جزیره خضـرا ببرم. از شنیدن این سخن بسیار شاد شدم. آن شیخ ذخیره کشتی ها را به اهل آن جا رساند و خطّ رسید از ایشان گرفت، عزم حرکت نموده، مرا با خود برداشت، شانزده روز در دریا رفتیم.

روز شانزدهم که شد، آب سفیدی در دریا ملاحظه کردم، به آن آب نگاه می کردم و نگاه کردنم به آن آب، طول کشید.

شیخ به من گفت: چرا به این آب نگاه می کنی؟

گفتم: آن را غیر رنگ آب دریا می بینم.

گفت: این جا بحر ابیض و آن جا جزیره خضـراست و این آب در اطراف آن جزیره ماننـد حصار، مدوّر گردیده، از هر سـمت که به این جزیره بیایی، این آب را می بینی، کشتی های دشـمنان هر وقت به این موضع بیایـد، غرق می شود، هرچند در کمال استحکام باشند.

قدری از آن آب خوردم، آن را مانند آب فرات شیرین یافتم. بعد از آن قدری راه طیّ نموده، داخل جزیره خضرا شدیم، ناگاه شهری در کنـار دریـا هویـدا شـد که بر هفت قلعه تو در تو و مشـتمل بر انواع درختان، میوه ها، رودخانه های بسـیار و عمارات عالیه بود، اهل آن شـهر در کمال حسن منظر و لباس های فاخر و مجلّل بودند، من از مشاهده ایشان بسـیار خوشـحال شدم و به خانه همان شیخ رفتم و استراحت نمودم.

بعـد از آن مرا برداشـته، داخل مسـجد جامع شدیم و آن مسـجد بزرگی بود، مردم در آن جا جمع بودند و شـخص جلیل القدر عظیم الشأنی با هیبت و وقار در میان ایشان نشسـته بود، مردم او را به لقب سیّد شمس الدین محمد خطاب می نمودند و قرآن، علم فقه، اصول دین و علوم عربی که از حضـرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- اخـذ می نمودنـد، بر او قرائت می کردند که اگر خطا و شبهه ای برایشان باشد، آن را رفع نماید.

چون نزدیک او رفتیم، در جای وسیعی نزدیک خود مرا نشاند و مکرّر از مشقّت

سفر پرسید و گفت: همه احوال تو پیش از این به من رسیده بود و شیخ محمد به امر من، تو را به این جا آورد. بعد از آن در زاویه مسجد منزل خوبی برای من معیّن نمود و فرمود: هر وقت خلوت و استراحت خواسته باشی، این جا منزل تو باشد، به آن منزل رفتم و تا وقت عصر استراحت نمودم.

گماشته ای آمد و گفت: از منزل جایی مرو! سیّد و اصحاب او می آیند و می خواهند با تو شام بخورند.

گفتم: سمعا و طاعتا.

سیّد با اصحاب تشریف آوردند و طعام حاضر نمودند.

چون تناول کردیم، وقت نماز مغرب و عشا شد. برخاستیم، با سیّد به مسجد رفتیم و نماز را به جماعت ادا کردیم، بعد از نماز، سیّد به منزل خود مراجعت نموده، من نیز به منزل برگشتم و هجده روز در خدمت سیّد توقّف نمودم، در جمعه اوّل، دیدم نماز جمعه را دو رکعت به قصد وجوب ادا نمود، بعد از نماز به او عرض کردم: دیدم نماز جمعه را به قصد وجوب ادا نمودید؟

فرمود: بلی، چون شرایط آن موجود بود.

خلوت که شد، عرض کردم: آیا امام حاضر بود؟

فرمود: نه، لکن من از جانب آن حضرت نایب خاص هستم.

گفتم: آیا امام را دیده ای؟

گفت: نه، بلکه پدرم صوت امام را می شنید و خود آن بزرگوار را نمی دید، جدّم هم صوت امام را می شنید و خود آن بزرگوار را می دید.

عرض کردم: چگونه است که یکی آن حضرت را می بیند و دیگری نمی بیند و از این فیض عظیم محروم می ماند؟

فرمود: خدای تعالی در میان بندگان خود به هرکه می خواهد فضل خود را عطا می فرماید؛ چنان که انبیا و اوصیا را اختیار فرمود و ایشان را بر خلق حجّت قرار داد و هرگز روی زمین از حجّت خالی نخواهد بود و برای هر حجّتی سفرایی قرار داد که

پاره ای از احکام را از جانب او به خلق برسانند، بعد از آن سیّد دستم را گرفت و به خارج شهر برد که باغ ها، نهرهای آب و انواع میوه ها در آن بود. با یکدیگر از باغی به باغی دیگر می رفتیم و تفرّج می کردیم.

ناگاه مرد خوشرو و خوش صورتی را دیدم که لباسش از پشم سفید بود. نزدیک ما آمد، سلام کرده، برگشت. از صورت و هیأت او تعجّب کردم.

از سیّد پرسیدم: این مرد که بود؟

گفت: این کوه بلند را می بینی؟

گفتم، بلی.

گفت: در وسط این کوه، جای خوبی است و در آن جا چشمه ای در زیر درختی هست که شاخه های بسیار دارد، در نزدیکی آن چشمه، قبّه ای از آجر ساخته شده و این مرد با رفیقی که دارد، خدمتکار این قبّه اند، هر روز جمعه، وقت صبح به آن جا می رویم و امام علیه السّلام را زیارت می کنیم، در آن جا ورقی می یابیم که در آن احکامی نوشته شده که در مقام محاکمات مؤمنین محتاج می شویم، هر حکمی که در آن ورق نوشته شده، به آن عمل می کنیم و هر حکمی که در آن نوشته نشده، خود را از آن باز می داریم، سزاوار است به آن جا بروی و امام علیه السّلام را در قبّه، زیارت نمایی.

از آن کوه بالا رفتم و قبّه را چنان یافتم که نشان داده بود و دو نفر خادم آن جا دیدم که یکی از آن ها که او را میان باغات دیده بودم، به من مرحبا گفت و دیگری مرا از آن جا مکروه داشت. آن که به من مرحبا گفت، به رفیق خود گفت: او را ناخوش مدار! که من او را در خدمت سیّد شمس الدین دیدم.

این را که شنید، او نیز به من مرحبا گفت، هر دو با من سخن گفتند و برایم نان و انگور آوردند.

از آن خوردم، از آب آن چشمه آشامیدم، وضو ساختم، دو رکعت نماز خواندم، از ایشان التماس دعا نموده، مراجعت کردم و به خانه سیّد شمس الدین رفتم، او را نیافتم.

از آن جا به منزل شیخ محمد آمدم که مصاحب راه من بود، با او مشغول صحبت شدم و

قصّه رفتن به کوه را برایش نقل کردم و گفتم یکی از آن دو خادم رفتن مرا به آن جا مکروه داشت.

شیخ محمد گفت: هیچ کس جز سیّد شمس الدین و امثال او مأذون نیست که به آن مکان برود. بعد از آن از اصل و نسب سیّد شمس الدین از او سؤال کردم، گفت: او از اولاد امام است، میان او و امام پنج پشت است، او نایب خاصّ امام می باشد.

بعد از آن از سیّد خواهش نمودم قرآن را نزد او قرائت نمایم و بعضی از مسایل مشکل دینی خود را از او سؤال کنم که مشکلات آن را حلّ نماید؛ خواهش مرا قبول نمود و فرمود: به قرائت قرآن ابتدانما! شروع به قرائت قرآن نمودم، اختلاف قرائت را بر او عرضه داشتم و قرّائی که اسامی شان در علم قرائت مذکور است را ذکر کردم. آن ها را انکار کرد و گفت: ما آن ها را نمی شناسیم.

بعد فصلی در کیفیّت نزول قرآن، جمع و ضبط و قرائت آن بیان فرمود و آن که همه آن ها نزد امیر المؤمنین علیه السّلام بود، و آن که امّت بعد از رسول خدا قرآنی که نزد امیر المؤمنین علیه السّلام بود، ردّ کردند و آیاتی که نزد بعضی از اصحاب بود؛ مثل ابو عبیده، عثمان، حسّان بن ثابت، سعید بن ابی وقاص، عبد الرحمان، ابی سعید خدری، معاویه و امثال ایشان که هریک سوره و آیه ای آوردند و آن ها را جمع نمودند، تمام قرآن نزد امیر المؤمنین علیه السّلام بود.

امّا این قرآن که الآن نزد مردم و در میان ماست، در صحّتش این که کلام خداست شکّ و شبهه ای نیست و این حدیث را که نقل کردم، بدین نهج از صاحب الامر علیه السّلام به من رسیده است.

بالجمله روز جمعه دوّم که شد، از نماز فارغ شدیم و سیّد در مجلس افاده خود قرار گرفت؛ صداهایی از بیرون مسجد بلند شد. از سیّد پرسیدم: این غوغا چیست؟

فرمود: هر روز جمعه که به نیمه ماه افتد، امرای لشکر ما سوار شده، منتظر فرج می باشند. برای تماشای ایشان از سیّد اذن گرفتم. مرا مرخّص فرمود، آمدم، ناگاه جمع کثیری را دیدم که مشغول تسبیح و تهلیل می باشند و از خداوند فرج صاحب الزمان

- عجّل اللّه فرجه- را مسألت می نمایند.

بعد از مراجعت به مسجد رفتم. سیّد فرمود: لشکر را دیدی؟

عرض کردم: بلی.

فرمود: امرای لشکر را شمردی؟

عرض کردم: نه.

فرمود: عدد ایشان سی صد نفر است؛ سیزده نفر از ایشان باقی مانده تا فرج ولیّ خود را زود گرداند؛ به درستی که او، جواد کریم است.

در آن حال از وقت ظهور حضرت سؤال کردم، فرمود: علم آن نزد خداست لکن برای ظهور آن حضرت، علاماتی است که به فرج و ظهور آن بزرگوار دلالت می نماید؛ از جمله آن ها نطق ذوالفقار است که از غلافش بیرون می آید و به زبان عربی فصیح می گوید: یا ولی اللّه! به نام خدا برخیز و دشمنان خدا را بکش!

از جمله آن ها سه صدا است. بعد عرض کردم مشایخ ما روایت کرده اند هرکس بعد از غیبت کبرا ادّعای دیدن آن حضرت بنماید، دروغ گفته، بنابراین چگونه در میان شما کسانی هستند که فیض حضور ساطع النور آن بزرگوار را ادراک می نمایند؟

فرمود: این حدیث به جهت دشمنان آن حضرت و بلاد ما، از دشمنان دور است و قدرت ندارند به این سرزمین برسند.

بعد از سؤال مسایلی چند، عرض کردم: ای سیّد من! دوست دارم در همسایگی شما باشم تا وقتی که خدای تعالی اذن فرج بدهد.

فرمود: برای مراجعت تو به سوی وطن، قبل از این حکمی به من رسیده و مخالفت از آن ممکن نیست، زیرا تو صاحب عیالی و مدّتی از ایشان دور افتاده ای.

عرض کردم: آیا مأذون هستم؛ آن چه را دیده و شنیده ام، نقل نمایم؟

فرمود: باکی نیست، برای مؤمنین نقل نما که سبب اطمینان آن ها شود، مگر فلان چیز و فلان امر که آن را تعیین نمود.

بعد از آن، از امکان رؤیت جمال مبارک حضرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه-

سؤال نمودم، فرمود: برای مؤمن مخلص ممکن است که جمال مبارک او را ببیند ولی شخص او را نشناسد.

عرض کردم: از برای من چنین اتّفاق نیفتاده است.

فرمود: برای تو دو دفعه اتّفاق افتاده لکن آن حضرت را نشناختی. دفعه اوّل، وقتی که به سرّ من رأی آمدی و آن اوّلین آمدن تو بود، از رفقای خود عقب ماندی و چون به کنار نهری رسیدی که آب نداشت، ناگاه سواری را بر اسب سفیدی دیدی، نزد تو حاضر شد و نیزه ای بلند در دست داشت و سر نیزه، سنان دمشقی بود، وقتی آن سوار را دیدی، ترسیدی لباست را از تو بگیرد. وقتی نزدیک تو رسید، فرمود: مترس و به سوی رفقای خود برو! زیر فلان درخت منتظر تو هستند، این را که گفت، آن قضیّه به خاطرم آمد.

عرض کردم: ای سیّد من! قضیّه چنین بود که فرمودی.

بعد از آن فرمود: مرتبه دیگر وقتی بود که از دمشق با شیخ اندلسی که استاد تو بود به عزم مصر بیرون آمدی، در راه از قافله عقب ماندی، دست تو از قافله کوتاه شد و بسیار خوف کردی، در آن حال سواری که پیشانی و پاهای اسب او سفید و در دستش نیزه بود، سر راه تو آمد و فرمود: مترس و به آن قریّه برو که در سمت راست تو است، امشب را نزد اهل آن قریه بخواب، مذهب خود را به ایشان بیان نما و از ایشان تقیّه مکن که اهل آن جا و اهالی که در سمت جنوبی دمشق واقع است، از مؤمنین و مخلصین و بر طریقه علی بن ابی طالب علیه السّلام و سایر ائمّه علیهم السّلام هستند.

یابن فاضل! آیا آن سوار تو را به آن چه گفتم، دلالت نکرد؟

عرض کردم: بلی، مرا به آن چه شما فرمودی، دلالت نمود، من نزد اهل آن قریه رفتم و مرا اعزاز و اکرام نمودند، از مذهب ایشان سؤال کردم، بدون تقیّه گفتند: ما بر طریقه علی بن ابی طالب علیه السّلام و ذرّیّه او هستیم.

از سبب تشیّع ایشان پرسیدم.

گفتند: وقتی عثمان، ابی ذر غفّاری را اخراج بلد کرد و به جانب شام فرستاد، معاویه او را به این صفحات روانه نمود، او ما را به دین حقّ هدایت کرد.

بعد از آن، عرض کردم: ای سیّد من! آیا امام همه ساله حجّ می نماید؟

فرمود: یابن فاضل! همه دنیا نزد مؤمنین یک گام است؛ چگونه می شود سیر دنیا برای کسی که وجود دنیا و بقای آن به سبب وجود او و پدران او است، مشکل باشد، آری همه ساله حجّ می کند و پدران خود را در مدینه و طوس و عراق زیارت می نماید و به سرزمین ما برمی گردد.

بعد از آن مرا، به مراجعت به عراق امر فرمود و تهیّه سفر به من عطا فرمود، مرا بر کشتی سوار کرد، از غیر راه اندلس به مکّه مراجعت کردم، از آن جا به عراق آمدم و قصد دارم مادام العمر مجاور نجف اشرف باشم. این ملخّص حکایت علی بن فاضل - علیه الرّحمه- بود.

[پاسخ چند شبهه]

این ناچیز گوید: در این مقام اشاره به چند امر لازم است:

امر اوّل: ذکر این قضیّه در این عبقریّه با آن که به اعتباری از مصادیق عبقریّه ششم و به اعتبار دیگر، از مصادیق عبقریّه دهم است؛ همانا به لحاظ غلبه جنبه کشفیّه در آن است؛ چنان که ذکر قضیّه سابق بر این در این عبقریّه به واسطه همین ملاحظه است و الّا آن از مصادیق عبقریّه دهم است، کما لا یخفی.

امر دوّم: بعضی از کم اطّلاعان در اخبار و قصیر الذراعان در تتبّع سیر و آثار در این حکایت و حکایت سابق بر آن شبهه نموده، گفته اند: این دو حکایت در بودن زوجه و اولاد برای امام عصر علیه السّلام صریح اند، حال آن که بودن آن ها برای آن بزرگوار، غیر مرئی در اخبار و غیر مسموع از اخبار است.

جواب این شبهه؛

اوّل: آن بزرگوار چگونه این سنّت عظیم جدّ امجد خود را با آن همه تحریص و ترغیب که در نکاح و تزویج وارد شده و آن همه تخویفات که در ترک آن صادر

گردیده، حال آن که سزاوارترین امّت در اخذ سنّت پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله امام هر عصر است و دعوای بودن ترک تزویج از خصایص آن بزرگوار از اشیایی است که تا به حال احدی از عامّه و خاصّه در آن مورد سخنی به میان نیاورده است.

دوم: از قضایای معروف و اشیای جاری بر افواه و السنه این است که عدم الوجد أن لا یدّل علی عدم الوجود، پس مجرّد نرسیدن اثر و خبری در این خصوص، فی الواقع و فی نفس الامر بر نبودن آن دلالت ندارد.

سوم: اخبار کثیره متظافره ای در بودن عیال و اولاد، برای آن بزرگوار وارد شده و علّامه نوری به ذکر دوازده خبر از آن ها، کتاب مستطاب نجم الثاقب خود را زینت داده، ما هم آن ها را به عین عبارات آن مرحوم، با فی الجمله اختصاری در فقرات ادعیّه و زیارات آن تزئینا للکتاب و تلذیذا الاولی الالباب؛ نقل می نماییم و اللّه المعین.

خبر اوّل شیخ نعمانی تلمیذ ثقه الاسلام کلینی در کتاب غیبت (۱) و شیخ طوسی در کتاب غیبت (۲)ر دو به سند معتبر از مفضل بن عمر روایت کرده اند که گفت: شنیدم حضرت ابی عبد اللّه می فرماید: به درستی که برای صاحب این امر، دو غیبت است؛ یکی از آن دو، طول می کشد، تا آن که بعضی از ایشان می گویند او مرده، بعضی می گویند کشته شده و بعضی از ایشان می گویند که رفته است، به طوری که بر امامت او از اصحابش جز نفری اندک ثابت نمی ماند و بر موضع او، احدی از فرزندان او و غیر او مطّلع نمی شود مگر کسی را که به او فرمان دهد.

دوّم: شیخ طوسی (۳) جماعتی به اسانید متعدّد از یعقوب بن یوسف ضراب اصفهانی روایت کرده اند که او در سال دویست و هشتاد و یک به حجّ رفت و در مکّه در سوق اللیل در خانه ای که به خانه خدیجه معروف بود، منزل کرد و در آن جا پیر زنی بود که میان خواصّ شیعه و امام عصر- عجّل اللّه فرجه- واسطه بود و قصّه ای طولانی دارد و در آخر آن مذکور است که حضرت برای او دفتری فرستادند که در آن

۱- الغیبه، محمد بن ابراهیم النعمانی، ص ۱۷۳.

۲- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۶۱.

۳- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۲۸۰- ۲۷۳؛ جمال الاسبوع بکمال العمل المشروع، ص ۳۰۶- ۳۰۱.

صلواتی بر حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله و سایر ائمّه علیهم السّلام و بر آن جناب- صلوات اللّه علیهم- مکتوب بود و امر فرمودند که هرگاه خواستی بر ایشان، صلوات بفرستی، به این نحو بفرست و آن طولانی است و در موضعی از آن مذکور است. «اللّهم اعطه فی نفسه و ذرّیّته و شیعته و رعیّته و خاصّته و عامّته و عدّوه و جمیع اهل الدنیا ما تقرّبه عینه».

سوّم: در زیارت مخصوص آن جناب که روز جمعه باید خواند و سیّد رضی الدین علی بن طاوس آن را در جمال الاسبوع نقل فرموده، مذکور است: «صلّی اللّه علیک و علی آل بیتک الطّیّبین الطّاهرین» نیز در موضعی از آن است: «صلوات اللّه علیک و علی آل بیتک هذا یوم الجمعه»(۱) در آخر آن فرموده: صلوات اللّه علیک و علی اهل بیتک الطّاهرین ...، الی آخر.

چهارم: در آخر کتاب مزار بحار الانوار از کتاب مجموع الدعوات هارون بن موسی التلعکبری، سلام و صلوات طولانی برای رسول خدا و هریک از ائمّه- صلوات اللّه علیهم- نقل کرده و بعد از ذکر سلام و صلوات بر آن حضرت- عجّل اللّه فرجه- فرموده: سلام و صلوات بر ولات عهد حجّت و بر پیشوایان از فرزندان او و دعا برای ایشان؛ «السّلام علی ولاه عهده و الأئمه من ولده ...، الی آخره».(۲)پنجم: سیّد بن طاوس و غیره زیارتی برای آن جناب نقل کرده اند و یکی از فقرات دعای بعد از نماز آن زیارت این است: «اللّهمّ اعطه فی نفسه و ذرّیّته و شیعته و رعیّته و خاصّته و عامّته و جمیع اهل الدّنیا ما تقرّبه عینه و تسرّبه نفسه».(۳)ششم: قصّه جزیره خضرا که بعد از این بیاید.

مؤلّف گوید: چون آن مرحوم این اخبار را ذیل حکایت اوّل از این دو حکایت که حکایت دوّم از باب هفتم نجم الثاقب است، نقل نموده و حکایت جزیره خضرا را بعد

۱- جمال الأسبوع، ص ۳۷.

۲- ر. ک: مصباح المتهجد، ص ۴۱۱؛ جمال الاسبوع بکمال العمل المشروع، ص ۳۱۰- ۳۰۹؛ بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۳۳۲ و ج ۹۹، ص ۱۱۵.

۳- ر. ک: الغیبه، شیخ طوسی، ص ۲۸۰.

از چندین حکایت دیگر ذکر فرموده؛ لذا فرموده بعد از این بیاید.

هفتم؛ شیخ ابراهیم کفعمی در مصباح خود نقل کرده: زوجه آن حضرت یکی از دخترهای ابو لهب است.

هشتم؛ سیّد جلیل علی بن طاوس در کتاب عمل شهر رمضان، دعایی از ابن ابی قرّه روایت کرده که باید جهت حفظ وجود مبارک حضرت حجّت علیه السّلام در جمیع اوقات دهر خوانده شود و از فقرات آن دعاست: و تجعله و ذرّیّته من الأئمّه الوارثین.

نهم: شیخ طوسی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السّلام خبری روایت کرده که در آن بعضی از وصایای رسول خدا صلّی اللّه علیه و اله در شب وفات به امیر المؤمنین علیه السّلام مذکور است، از جمله فقرات آن این است که آن جناب فرمود: چون اجل قائم علیه السّلام فرا رسد، آن حضرت این وصیّت را به فرزند خود، اوّل مهدیّین بدهد ...(۱)لخ.

دهم: شیخ کفعمی در مصباح (۲)ود گفته: یونس بن عبد الرحمن از جناب رضا علیه السّلام روایت کرده که آن حضرت برای دعای صاحب الامر علیه السّلام امر کرده به این دعا؛ اللّه ادفع عن ولیک ...، الخ.

در آخر آن ذکر کرده: صلّ علی ولاه عهده و الائمه من بعده و در حاشیه گفته: یعنی اوّل بر او صلوات بفرست، آن گاه بر ایشان صلوات بفرست، بعد از آن که بر او صلوات فرستادی و به ائمّه بعد از او، اولاد آن جناب را اراده فرموده؛ زیرا ایشان علما و اشراف اند و عالم و امام کسی است که به او اقتدا بکنند و قول او بر این دلالت می کند و الائمّه من ولده در دعایی که از مهدی علیه السّلام مروی است.

یازدهم: در مزار(۳)حمد بن المشهدی مروی است که حضرت صادق علیه السّلام به ابی بصیر فرمود: گویا نزول قائم علیه السّلام را در مسجد سهله به اهل و عیالش می بینم.

دوازدهم: علّامه مجلسی در مجلّد صلوه بحار در اعمال صبح روز جمعه از یکی

۱- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۱۵۱؛ ر. ک: مختصر بصائر الدرجات، ص ۴۰؛ بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۶۱.

۲- المصباح، ص ۵۵۰- ۵۴۸.

۳- المزار، ص ۳۴.

از اصول قدما دعایی طولانی نقل کرده که باید بعد از نماز فجر خواند و از فقرات دعا برای حضرت حجّت در آن جا این است: «اللّهمّ کن لولیک فی خلقک ولیّا و حافظا و قائدا و ناصرا حتّی تسکنه ارضک طوعا و تمتعه منها طولا و تجعله و ذریّته فیها الائمّه الوارثین الدعاء».(۱)خبری منافی این اخبار به نظر نرسیده، مگر حدیثی که به بادی نظر، بر نبودن فرزند برای آن بزرگوار دلالت دارد؛ چنان که شیخ ثقه جلیل، فضل بن شاذان نیشابوری در غیبت خود به سند صحیح از حسن بن علی خزّاز روایت کرده، گفت: ابن ابی حمزه به مجلس حضرت امام رضا علیه السّلام آمد و به آن حضرت گفت: تو امامی؟

حضرت فرمود: بلی! من امامم.

گفت: از جدّت جعفر بن محمد علیهما السّلام شنیدم که می گفت: امام نمی باشد، مگر آن که فرزندی داشته باشد.

فرمود: ای شیخ آیا فراموش کرده ای یا خود را فراموشکار می نمایی؟ جدّم چنین نگفت؛ حجّت این نیست که جدّم فرمود، امام نمی باشد الّا آن که فرزندی داشته باشد، مگر آن امامی که حسین بن علی بن ابی طالب علیهم السّلام بر او بیرون خواهد آمد و در زمان او رجعت خواهد کرد، به درستی که او فرزند نخواهد داشت.

ابن ابی حمزه چون این سخن را از آن بزرگوار شنید، گفت: راست گفتی فدایت شوم! از جدّت چنین شنیدم که بیان فرمودی.(۲)سیّد محمد حسینی ملقّب به میر لوحی، شاگرد محقّق داماد در کفایه المهتدی (۳)عد از ذکر این خبر گفته: این کمترین، خبر معتبر مدینه الشیعه را با جزیره اخضر و بحر ابیض که در آن ها مذکور است حضرت صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- چند فرزند دارد؛ با این حدیث صحیح در کتاب ریاض المؤمنین توفیق نموده، هرکه بخواهد بر آن اطّلاع یابد به کتاب مذکور رجوع نماید، انتهی.

۱- بحار الانوار، ج ۸۶، ص ۳۴۰.

۲- کفایه المهتدی [گزیده]، ص ۳۱۷.

۳- کفایه المهتدی [گزیده]، ذیل حدیث چلهم، ص ۳۱۸.

این خبر را شیخ طوسی هم در کتاب غیبت (۱)ود ذکر کرده، ظاهر آن است که مراد حضرت از نبودن فرزند؛ یعنی فرزندی که امام و وصف امامت برای او باشد؛ چنان که با مذهب شیعه اثنا عشریّه موافق است، برای آن بزرگوار نیست و نمی باشد و به عبارت واضح، یعنی آن جناب خاتم الاوصیاست و فرزند امام ندارد یا آن گاه که حسین بن علی علیهما السّلام رجعت خواهد کرد، او فرزند ندارد، پس با اخبار مذکور منافاتی ندارد، و اللّه العالم.

امر سوّم: پاره ای از جهّال و بی دینان مسلمان نما از وجود چنین بلادی که در این دو حکایت ذکر شده، استبعاد نموده، بلکه آن ها را منکر شده اند، دلیل آن ها بر این استبعاد و انکار، آن است که فرنگیان سیّاح، دور کره ارض را گشته و مثل نیکی دنیا؛ یعنی دنیای تازه را پیدا کرده اند و اصلا اثری از این بلاد ندیده اند، پس اگر آن ها موجود بودند، هر آینه باید آن ها را دیده باشند.

جواب این شبهه؛

اوّل: اخبار فرنگی و مانند آن بر فرض ثبوت اخبارشان اعتباری ندارد، زیرا قول کافر و فاسق حجّت نیست. خصوصا وقتی خودش مدّعی و غرض از قولش، ابطال دین اسلام و اثبات دین نصارا باشد، با این که به اعتراف خودشان تمام کره را سیر ننموده اند، چون سیر تمام آن موقوف بر عبور از دریای یخ است که در منتهای نقطه شمال واقع شده و خودشان اعتراف دارند که نمی توان از آن دریا عبور کرد، نه در زمستان و نه در تابستان؛ در زمستان به جهت مانع بودن سرما از عبور در آن و در تابستان به جهت شکستن یخ آن دریا به واسطه حرارت و مانع بودن آن یخ ها از عبور کشتی و مرور سواره و پیاده، چه بعدی دارد که بگوییم شاید خداوند آن دریا را مثل خندق برای آن جزیره و بلاد قرار داده باشد.

دوم: بر فرض اعتبار خبر کافر و مسموع بودن قول او؛ پس خبر آن با خبر عادل؛

۱- الغیبه، ص ۲۲۴.

مثل علی بن فاضل و مانند آن معارض است و خبر این ها به سبب ایمان و عدالت مقدّم است.

سوم: مخبر به فرنگیان، نفی و مخبر به مثل علی بن فاضل و مانند آن، اثبات است، چرا که این ها خبر از دیدن خود می دهند و فرنگیان می گویند ندیده ایم، به این معنی اثبات با نفی معارضه ای ندارد، زیرا صدق هر طایفه ای ممکن است. پس می گوییم فرنگیان در دعوی ندیدن، صادق اند؛ چنان که علی بن فاضل و مانند او در دعوی دیدن.

چهارم: نظر به عموم قدرت باری تعالی، بودن آن بلاد و محجوب بودنشان از انظار خلایق استبعادی ندارد و اعجب این نیست از سدّ اسکندر و کهف اصحاب کهف و ارم شدّاد که تمام این ها به صریح قرآن روی زمین موجوداند، حال آن که کسی خبری از آن ها ندارد.

پس می گوییم کسی که خود آن بزرگوار را با اولاد و عیالش حفظ فرموده، بلاد و مساکن آن بزرگواران را هم حفظ خواهد فرمود یا به آن که از انظار دیگران مانند وجود خود آن بزرگوار و اتباعش آن ها را مستور نماید؛ چنان که به صریح آیه وَ إِذا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ الَّذِينَ لا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجاباً مَسْتُوراً(۱)یغمبر خاتم را از انظار دشمنان مخفی می داشت؛ چون قرآن را بخوانی، ما میان تو و آنان که به آخرت ایمان نمی آورند، پرده پوشیده ای قرار می دهیم از چشم مردم یا به چیز دیگر یا پرده ای که دارای صفت پوشندگی باشد.

مفسّران خاصّه و عامّه نقل کرده اند: آیه شریفه در حقّ ابو سفیان، نضر بن حارث، ابو جهل و امّ جمیل زوجه ابی لهب نازل شده که خداوند پیغمبر خود را از چشم ایشان پوشاند، آن گاه که قرآن می خواند، نزد حضرت می آمدند، از او می گذشتند و او را نمی دیدند.

قطب راوندی در کتاب خرایج (۲)وایت کرده: آن حضرت در مقابل حجر الاسود

۱- سوره اسراء، آیه ۴۵.

۲- الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۸۷ و ج ۲، ص ۷۷۵.

نماز می خواند و کعبه و بیت المقدّس را استقبال می نمود، پس دیده نمی شد تا از نماز فارغ شود. نیز روایت کرده: روزی ابو بکر نزد آن حضرت نشسته بود که امّ جمیل خواهر ابی سفیان آمد و می خواست به آن جناب آزاری برساند. ابو بکر عرض کرد: یا رسول اللّه از این مکان کناره فرما!

فرمود: او مرا نمی بیند.

آمد، نزد حضرت ایستاد و به ابی بکر گفت: محمد را ندیدی؟

گفت: نه! بر گشت.

ابن شهر آشوب و دیگران نیز حکایات بسیاری از این قسم در باب معجزات آن حضرت و ائمّه علیهم السّلام نقل کرده اند که از حدّ تواتر بیرون است. از امکان بودن شخصی میان جمعی ایستاده یا نشسته یا مشغول قرائت، ذکر، تسبیح و تحمید که همه اهل آن مجمع را ببیند ولی کسی او را نبیند، چه استبعاد دارد چنین بلاد عظیمی در براری یا بحار باشد، خداوند چشم همه مردم را از آن ها محجوب نماید و اگر عبورشان بدان جا افتد، جز دریای شگرف و بیابان قفر چیزی به نظرشان نیاید، شاید آن بلاد را از مکانی به مکانی سیردهد؛ چنان که طایف را از شامات سیر داده، به مکان فعلی او آورد، در غار، چون اضطراب ابی بکر زیاد و از مواعظ و نصایح و بشارت پیغمبر قلبش مطمئن نشده، حضرت پای مبارک را بر پشت غار زدند، دری باز شد و دریا و سفینه ای ظاهر گردید؛ حضرت فرمود: اگر کفّار داخل شدند از این در بیرون رفته، به این کشتی نشینیم، آن گاه آسوده شد.

از این قسم معجزات بسیار است که در شهر و خانه ها دریا ظاهر کردند؛

چنان که در حکایت ششم این باب گذشت، حضرت حجّت- صلوات اللّه علیه- دریایی برای رشیق بادرایی و رفیقانش ظاهر فرمود و شیخ صدوق و جمله ای از مفسّران خاصّه و عامّه و مورّخین، قصّه باغ ارم و قصر شدّاد را نقل کرده اند و این که از انظار خلق مخفی بود و مخفی هم خواهد ماند و جز یک نفر که عبد اللّه بن قلابه نام داشت، کسی او را ندیده بود، او در زمان معاویه عقب شتر گمشده خود می گشت،

برایش مکاشفه شده، آن باغ و قصر را دید و از جواهرات آن برداشت، آن در صحرای یمن واقع است.

از خصایص وجود مبارک حضرت حجّت- صلوات اللّه علیه- است که با خواصّ خود در هر زمین بی آب و علفی که منزل کرد و موکب همایون آن جا مستقر شد، فورا گیاه بروید و آب جاری شود و چون از آن جا حرکت کنند، به حال اوّل برگردد، بالجمله؛ خداوند یا آن بلاد را مثل وجود خود آن بزرگوار، از انظار مستور فرموده و یا از عبور و مرور خلق به آن بلاد مانع شده، چنان که در حکایت جزیره خضراست که حکمت در سفیدی بحر ابیض آن است که آن مانع از عبور اعدا و باعث غرق آن ها می باشد؛ یعنی نمی گذارد اعدا از آن جا عبور نموده، به آن جزایر و بلاد داخل شوند.

بعضی از علما احتمال داده اند شاید بحر ابیض همان دریای یخ باشد که از سمت عبور اهل بلد، سفید و از سمت دشمنان همیشه یا غالب اوقات، یخ باشد.

در مجلّد سماء و العالم بحار(۱)ز کتاب قسمت اقالیم ارض و بلدان نقل کرده که تألیف یکی از علمای اهل سنّت است که گفته بلد مهدی نیکو است، مهدی فاطمی آن را محکم بنا کرده، برای آن قلعه ای قرار داده و برای آن ها درهایی از آهن قرار داد که آهن هر دری بیش از صد قنطار است، چون آن را بنا نمود و محکم کرد، گفت: الآن بر فاطمیّین ایمن شدم. پس چه استبعاد دارد به واسطه محکمی حصون آن بلاد یا به واسطه صارف الهی، کسی به آن شهرها دست نیابد و اطّلاع پیدا نکند.

ما برای تأیید این احتمال دو مکان را نقل می نماییم که با آن که مردم آن ها را می بینند؛ به واسطه استحکام بنا، از اطّلاع پیدا کردن از آن چه در آن هاست، عاجز و مأیوس اند.

موضع اوّل: هرمان مصر است که دو بنای بزرگ و قدیم در آن شهراند.

علّامه مجلسی در غیبت بحار(۲)ز صدوق (۳)ه اسناد خود از ابو القاسم محمد بن

۱- بحار الانوار، ج ۵۷، ص ۲۲۹.

۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۴۵- ۲۴۳.

۳- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۶۵- ۵۶۲.

قاسم بصری حکایت نموده: ابو الحسن حمّادویه بن احمد بن طولون در شهر مصر خزینه هایی پیدا کرد طوری که پیشتر از او مثل آن ها برای احدی میسّر نشده بود، آن گاه او را از راه طمع پیدا نمودن گنج، به خراب کردن هرمان که دو بنای بزرگ و قدیمی در شهر مصراند، تحریص و ترغیب نمودند و سوای آن دو بنا، بناهای کوچک دیگر در مصر هستند که همه آن ها را اهرام می نامند.

آن گاه محرمان و معتمدانش به او اشاره کردند به خراب کردن آن ها اقدام ننماید، زیرا هرکس به این امر اقدام نموده، اجلش نزدیک و عمرش کوتاه شده، او استدعای ایشان را قبول نکرده، به هزار نفر فعله امر نمود که آن جا را بکنند و در آن جا را پیدا کنند. یک سال کار کردند، رنجیدند و خسته شدند. وقتی بعد از مأیوسی، عزم برگشتن و ترک عمل نمودند، راهی را مانند نقب پیدا کردند و آن راه را تا آخرش رفتند؛ ناگاه سنگ مرمری دیدند و دانستند آن سنگ همان در است که ایشان تفحّص می کردند.

آن گاه تدبیری نمودند و آن را از جایش برکندند و بیرون آوردند، ناگاه کتابتی دیدند که به خطّ یونانی در آن نوشته شده بود، حکما و علمای مصر را جمع نمودند، همگی به آن نگاه کردند، آن را ندانستند. میان ایشان مردی مشهور به ابی عبد اللّه مدینی از جمله حفّاظ و علما بود؛ او به ابی الحسن حمّادویه بن احمد گفت: در بلده حبشه عالمی را از علمای نصارا می شناسم که پیر شده و سی صد و شصت سال عمر نموده، او این خط را می داند، زمانی عزم نمود آن را به من یاد دهد، چون من بر دانستن علوم عربی حریص بودم، آن را یاد نگرفتم و آن عالم تا حال زنده است.

ابو الحسن به پادشاه حبشه نوشت آن عالم را نزد وی بفرستد؛ او در جوابش نوشت سنّ اش بسیار شده، زمانه پایمالش نموده، هوای این بلد تا حال او را نگاه داشته، اگر به هوا و اقلیم دیگر برده شود و تعب و حرکت و مشقّت سفر به او برسد، می ترسم تلف گردد، حال آن که زندگی وی باعث شرف و فرح و آرام ماست. اگر خطّی دارید که باید بخواند و آن را تفسیر نماید یا مسأله ای عارض گردیده که باید از او بپرسید، آن را بنویسید و بفرستید تا از او جواب یا صواب بشنوید.

آن سنگ را در کشتی کوچکی گذارده، به بلده اشوان رساندند و از آن جا به تعجیل به بلاد حبشه بردند، وقتی آن جا رسید، آن عالم آن را خواند، به زبان حبشی تفسیر نمود و بعد از آن به لغت عربیّه نقل شد. ناگاه دید در آن نوشته شده بود، من ریّان بن دومغم. وقتی این را دیدند، از ابی عبد اللّه مدینی پرسیدند: ریّان که بوده؟

گفت: عزیز پادشاه مصر است که یوسف علیه السّلام نزد او بوده. عمر عزیز هفت صد سال، عمر ریّان، پدر او هزار و هفت صد سال و عمر دومغ سه هزار سال بوده.

در آن سنگ نوشته شده بود: من ریّان بن دومغ هستم، برای دانستن منبع رود نیل از بلده خود بیرون آمدم، چهار هزار نفر هم با خود برداشتم و هشتاد سال گشتم، تا این که به ظلمات و دریای محیط رسیدم، آن گاه رود نیل را دیدم که دریای محیط را می شکافد از آن عبور می کند و به سمت مصر می آید، آن نهایتی نداشت که آن جا تمام شده باشد.

همه اصحاب من جز چهار هزار نفر هلاک شدند.

آن گاه از زوال سلطنت خود ترسیدم، به مصر مراجعت نمودم و اهرام و برابی را بنا کردم، این دو هرم را ساختم، اموال و خزاین و دفاین خود را در آن ها گذاشتم و آثار علم و حکمت خود را در آن ها پنهان نمودم که به مرور دهور نمی پوسد و خراب نمی شود.

در این باب اشعاری گفته و آن ها این است:

و ادرک علمی بعض ما هو کائن و لا علم لی بالغیب و اللّه اعلم

و اتقنت ما حاولت اتقان صنعه و احکمته و اللّه اقوی و احکم

و حاولت علم النّیل من بدء فیضه فاعجزنی و المرء بالعجز ملجم

ثمانین شاهورا قطعت مسائحا و حولی بنو حجر و حبش عرموم

إلی أن قطعت الجنّ و الأنس کلّهم و عارضنی لجّ من البحر مظلم فایقنت

أن لا منفذ بعد منزلی لذی هیبه بعدی و لا متقدّم

فابت الی ملکی و ادسیت نادیا بمصر و لا الأیّام بؤس و انعم

أنا صاحب الأهرام فی مصر کلّها و بانی برانیها بها و المقدّم

ترکت بها آثار کفیّ و حکمتی علی الدّهر لا تبلی و لا تتهدّم

و فیها کنوز جمّه و عجائب و للدّهر امر مرّه و تهجّم

سیفتح اقفالی و یبدی عجائبی ولیّ لربّی اخر الدّهر ینجم

باکناف بیت اللّه تبدو اموره و لا بدّ أن یعلوا و یسموا به السّم ثمان

و تسع و اثنتان و اربع و تسعون اخری من قتیل و ملجم

و من بعد هذا کرّ تسعون تسعه و تلک البرانی تستخرّ و تهدم

و تبدی کنوزی کلّها غیر انّنی أری کلّ هذا أن یفرّقها الدّم

رمزت مقالی فی ضخور قطعتها ستبقی و افنی بعدها ثم اعدم

خلاصه مضامین این ابیات بلاغت آیات، این است: علم من، بعضی چیزها را که شدنی است، دریافت نمود، من علم به غیب ندارم و خدای تعالی داناتر و اعلم از همه است و محکم نمودم هرچه را که اراده محکم نمودنش را دانستم و پروردگار از همه اشیا قوی تر و محکم تر است، عزم نمودم منبع رود نیل را بدانم، نتوانستم و عاجز شدم، مرد در حال عجز مانند اسبی است که بر سرش جلو زده باشند، هشتاد سال جامه های سیاحت را طی نمودم، درحالی که دور سرم جماعتی از ارباب عقول و لشکر، بسیار بودند.

همه بلاد جنّ و انس را گشتم و گرداب ظلمانی و دریا بر من دچار گردید، آن گاه یقین نمودم کسی از ارباب هیبت و جرأت، خواه بعد از من و خواه پیش تر از من، نتوانسته از آن جا بگذرد، پس به مملکت خود برگشته، مجلسی برای لذّت و عیش در مصر برپا کردم، روزگار گاه شدّت و گاه نعمت دارد.

من صاحب همه هرم هایی هستم که در مصراند و من بنا کننده برابی آن ها در آن جا هستم و در آثاری که از دست های من به طریق حکمت جاری شده، ودیعه ای گذاشته ام، آن ها با طول روزگار می مانند، کهنه نمی شوند و خراب نمی گردند، در آن اهرام خزینه های بسیار و چیزهای عجیب هستند، روزگار گاهی مرد را بر خلایق امیر می کند و گاه طوری می کند که ایشان بر او هجوم می کنند یا آن که روزگار امور عجیب و شدّت ها دارد، به زودی قفل های خزاین مرا وا می کند و کارهای عجیبه مرا

ظاهر می گرداند.

ولیّ پروردگار من که در آخر زمان ظاهر خواهد شد، امور او در اطراف کعبه بیت اللّه، ظاهر می باشد، لا محاله مرتبه او بلند و نام خدا و کلمه توحید هم به سبب او بلند می شود. در ایّام خروجش صد و سیزده طایفه از او اطاعت می کنند، باقی کشته و دستگیر می شوند. بعد از آن نود و نه طایفه از اموات رجعت می کنند، این برابی، همه افتاده و خراب می شوند، همه خزاین مرا بیرون می آورند و می دانم همه آن ها در جهاد صرف خواهد شد. سخنان خود را به طریق رمز روی سنگ پاره ها نوشتم، به زودی آن ها فانی خواهند شد و من هم بعد از آن ها معدوم خواهم گردید.

ابو الحسن حمّادویه بن احمد بعد از اطّلاع به مضامین ابیات گفت: این امری است که احدی جز قائم آل محمد- عجّل اللّه فرجه- در آن تدبیر و چاره ای ندارد. آن گاه سنگ را برگرداندند و در جای خود- چنان که سابقا بود- گذاشتند، یک سال بعد از این ماجرا، طاهر نام خادم، ابو الحسن را میان رختخوابش درحالی که مست بود، کشت. از این وقت، خبر هرم ها و خبر کسی که آن ها را بنا نموده، منتشر گردید. این که نقل کردیم، صحیح ترین چیزهاست که در خصوص رود نیل و هرم ها گفته می شود.

موضع دوّم: مدینه النحاس است که از عجایب عمارات جهان است و در مملکت اندلس و بلاد افریقیّه واقع است و دور باروی آن چنان که در کتاب زینه المجالس نقل نموده، چهار فرسنگ و بلندیش بیش از پنجاه ذرع است و دروازه ندارد. بعضی گفته اند ذو القرنین اکبر آن را ساخته و اصحّ، آن که او را دیوها به فرمان سلیمان علیه السّلام ترتیب داده اند.

مفسّران در تفسیر آیه کریمه وَ أَسَلْنا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَ مِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ (۱)ویند: از آن چشمه روی گداخته بیرون آمده و آن بارو ساخته شده و بنی آدم کمتر آن جا رسند و در عهد بنی امیّه شخصی به آن جا رسیده است.

عبد الملك بن مروان، حاکم اندلس، به موسی بن نصر فرمود به آن جا رفته، تفتیش

۱- سوره سبا، آیه ۱۲.

حال نمایـد و بنگرد که در آن حصار چه چیز است. موسـی به آن جا رفته، نتوانست از میان حصار چیزی معلوم کنـد. مراجعت نموده، به عبـد الملک پیغام داد تـدبیر سـلیمان دیوان را در آن شـهر بنـد کرده و این، افغان ایشان است. نزدیک مدینه النحاس (۱)حیره ای است که همواره موج می زند؛ مانند ریگی که از حرارت آتش به جوش آید و بر گردش نی بسیاررسته است.

موسی بن نصر چند نفر از غوّاصان را آن جا فرستاد، ایشان ظروفی مدوّر از مس و قلع بیرون آوردند که بر آن ظروف مهر زده بودند، چون آن ها را شکسـتند، از جوف بعضـی، شـکل سواری با سـلاح از طلا بیرون آمد و از بعضی، صورت پیاده پیدا شد که می گفتند: یا نبیّ اللّه معاوذی إلیک قطّ موسـی؛ دانست حضـرت سـلیمان دیوان را در آن جا مقیّد ساخته است.(۲)در بحار الانوار(۳)ز کتـاب مقتضب الاثر(۴)یـخ مقـدّم احمـد بن محمـد بن عیّاش به اسـناد خود از شـعبی روایت کرده که او گفت: به درستی که عبد الملک بن مروان مرا خواست و گفت: ای ابو عمر! همانا موسـی بن نصر عبدی که عامل عبد الملک در مغرب بود، به من نوشت: به من خبر رسیده شهری از مس است که نبی اللّه سلیمان بن داود علیهما السّلام آن را بنا کرده و به جنّ امر فرموده آن را بنا کنند.

پس عفریت های جنّی در بنای آن جمع شدنـد و آن شـهر از چشـمه مسی است که خـدای تعالی آن را برای سـلیمان بن داود علیه السّـلام نرم کرد و به من خبر رسـیده که آن شـهر در بیابان اندلس است، به درستی که در آن گنج هایی است که سلیمان بن داود علیه السّلام آن ها را در آن جا پنهان نموده و به تحقیق من مسافرت به سوی آن را اراده کرده ام.

دانای خبیر به من خبر داد راه مشـکل است و مسافت آن، جز به اسـتعدادی از مرکوب و توشه ای بسـیار بادوری راه و صعوبت آن طی نمی شود و این که احدی در فکر

۱- دریاچه.

۲- ر. ک: معجم البلدان، ج ۵، ص ۸۲- ۸۰.

۳- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۶۷- ۱۶۳.

۴- مقتضب الاثر فی النص علی الائم الاثنی عشر، ۴۵- ۴۳.

آن مدینه نیفتاد، الّا این که از رسیدن به آن جا واماند؛ مگر دارا پسر دارا، چون اسکندر به او گفت: و اللّه من زمین و همه اقالیم را طی نمودم و اهل آن جا به زیر فرمان من در آمدند و هیچ موضعی از زمین نماند، مگر آن که آن را به زیر قدم خود درآوردم، جز این زمین را از اندلس که دارا پسر دارا به آن جا رسید، به درستی که من به توجّه به سوی آن مکان سزاوارترم، تا آن که مانده نشوم از مقصدی که او به آن جا رسیده است.

اسکندر مشغول تهیّه شد و برای خروج یک سال، مهیّا شدم.

چون گمان کرد برای این سفر مستعد شده، چند نفر پیش فرستاده بود که تحقیق کنند، آن ها به او خبر دادند پیش از رسیدن به آن جا موانعی است. اسکندر از رفتن منصرف شد، عبد الملک به موسی بن نصر نامه ای نوشت و او را به استعداد امر نمود و کسی را برای عملی که داشت، به جای خود گذاشت. سپس مستعد شد و بیرون رفت، به آن جا رسید، او را دید و احوال آن جا را ذکر نمود. پس از مراجعت کیفیّت آن جا را به عبد الملک نوشت و در آخر مکتوب نوشت: چون روزها گذشت و توشه ها تمام شد، به دریاچه ای رسیدیم که اشجار داشت و آبش مشروب بود و به قلعه آن شهر رسیدیم.

در محلّی از آن قلعه کتابتی دیدیم که به عربی نوشته شده بود. چون آن را خواندم، امر کردم آن را نسخه کردند و آن کتابت این ابیات بود.

لیعلم المرء ذو العزّ المنیع و من یرجو الخلود و ما حیّ بمخلود

لو انّ خلقا ینال الخلد فی مهل لنال ذاک سلیمان بن داود

سالت له القطر عین القطر فایضه بالقطر منه عطاء غیرمردود

فقال للجنّ ابنو إلی به اثرا یبقی إلی الحشر لا یبلی و لا یؤد

فصیّرو صفاحا ثم هیل له إلی السّماء باحکام و تجوید

و افرغ القطر فوق السّور منصلتا فصار اصلب من صّماء صیخود

و بثّ کنوز الأرض قاطبه و سوف یظهر یوما غیر محدود

و صار فی بطن قعر الأرض مضطعجا مصمّدا بطوابیق الجلامید

لم یبق من بعده للملک سابقه حتّی یضمّن رمسا غیر اخدود

هذا ليعلم انّ الملک منقطع الّا من اللّه ذی النّعماء و الجود

حتّی إذا ولدت عدنان صاحبها من هاشم کان منها خير مولود

و خصّه اللّه بالأيات منبعثا إلی الخليقه منها البيض و السّود

له مقاليد اهل الأرض قاطبه و الأوصياء له اهل المقاليد

هم الخلايف اثنی عشره حججا من بعده الأوصياء السّاده الصّيد

حتّی يقوم بامر اللّه قائمهم من السّماء اذا ما باسمه نودی

چون عبد الملک آن مکتوب را خواند و طالب بن مدرک که رسول او به سوی عامل مغرب بود، به آن چه خود از اين قصّه مشاهده کرده بود او را خبر داد. محمد بن شهاب زهری در نزد عبد الملک بود. به او گفت: در اين امر عجيب چه می بينی؟

زهری گفت: می بينم و گمان می کنم جنّيانی موکّل بودند بر آن چه در آن مدينه است که برای آن ها حافظ باشند و به خيال هر که خواست بالا رود، تصرّف می کنند؛ يعنی اين مکتوب و ابيات از تخيّلات بوده، واقعيّتی نداشت.

عبد الملک گفت: آيا از امر آن که به اسم او از آسمان ندا می کنند، چيزی می دانی؟

گفت: ای امير المؤمنين، خود را از اين بازدار!

عبد الملک گفت: چگونه خود را از اين باز دارم، حال اين که اين بزرگترين مقصود من است. هر آينه بگو سخت ترين چيزی که نزد تو است؛ مرا بد آيد يا خوش آيد.

زهری گفت: علی بن الحسين عليه السّلام به من خبر داد، اين مهدی عليه السّلام از فرزندان فاطمه دختر رسول خدا صلّی اللّه عليه و اله است.

عبد الملک گفت: شما هر دو دروغ گفتيد و پيوسته در سخنان خود می لغزيد. اين مهدی، مردی از ما بنی اميّه است.

زهری گفت: امّا من آن را برای شما از علی بن الحسين عليهما السّلام روايت کردم. اگر خواستی، از او سؤال کن و بر من ملامتی نيست در آن چه برايت گفتم. اگر دروغ گفت، ضررش بر خود او است و اگر راست گفت، پاره ای از آن چه به شما وعده داده اند، به شما خواهد رسيد.

عبد الملک گفت: من حاجتی به سؤال از پسر ابی تراب ندارم و به زهری آهسته گفت: سخن آهسته کن احدی آن را از تو نشنوند.

زهری گفت: برای تو باد بر من این معاهده؛ یعنی عهد کردم به کسی نگویم، سال های طولانی است که اندلس در دست فرنگیان می باشد و با آن همه اهتمام در اطّلاع بر اوضاع و تمکّن بر آن، خبری از این شهر ندارند و ملیّین خصوصا اهل اسلام که به برکت وجود خاتم النبیّین صلّی اللّه علیه و اله، تزکیه و تکمیل آن جناب، عباد را در مراتب توحید ذات، صفات و افعال حضرت باری و نمایاندن صنایع عجیب و آثار غریب حق جلّ و علا از همه امم اکمل و اعلم شده اند؛ راه استبعادی ندارند.

تنظیر [نظیر این دو موضع محفوظ بودن وادی طلاست که در تبّت است]

بدان نظیر این دو موضع در محفوظ بودن آن ها و اطّلاع پیدا نکردن از آن ها، محفوظ بودن وادی طلاست که در تبّت است.

از کتاب شاهد صادق نقل شده در سمت تبّت وادی ذهب است که طلا در آن جا می روید و خداوند مورچه های بسیاری در آن وادی برای حفظ آن طلاها موکّل فرموده که هریک به بزرگی گرگی هستند. اگر کسی بخواهد برود، طلا از آن جا بیاورد، مورچه ها او را می خورند.

بعضی مردم طمّاع از جان می گذرند، به طلب طلا می روند و اسب های دونده سوار می شوند، گوسفند کشته، به ترک و ردیف خود می بندند، مورچه ها خبر می شوند؛ آن ها که به جمع طلا مشغول اند، سوار می شوند، می گریزند و کشته گوسفند را می اندازند، مورچه ها بر سر گوسفند جمع می شوند. آن اشخاص، به این حیله فرار می کنند. تبّت به کسر تا و فتح با، ولایت مشهوری از اقلیم چهارم یا پنجم است، بعضی آن را تبّت خرد خوانند و به کشمیر متّصل است، بعضی به آن تبّت کلان می گویند و آن به شرقی تبّت خرد است. گویند در آن دیار سنگی است که هر غریبی آن را ببیند چندان بخندد که هلاک شود، انتهی.

فی البحار(۱)عن الصّادق علیه السّلام انّ اللّه و ادیا ینبت الذّهب و الفضّه کالشعیر و الحنطه و قد حماه اللّه باضعف خلقه و هو النّمل لو رامته النجاتی ما قدرت علیه»(۲)رجمه اش قریب به چیزی است که از کتاب شاهد صادق نقل شد.

تأیید لما ذکر و تشیید لما سطر

معاصر عراقی در کتاب دار السلام از کتاب تذکره الائمّه مجلسی ره نقل نموده که مکان حضرت قائم- عجّل اللّه فرجه- در این زمان؛ یعنی غیبت کبرا به طریق مخالفین؛ چنان که در اکثر کتب ایشان است، قریه ای است که نام آن کرعه می باشد و به طریق دیگر، دو شهر در مشرق و مغرب است که ماورای اقالیم می باشد؛ نام یکی از آن ها جابلسا و دیگری جابلقاست و در آن جا ساکن اند.

در کتاب نزهه الناظر مسطور است: امروز مکان صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- در جزیره ای از جزایر مغرب است و آن را علمیّه خوانند و هریک از اولاد ذکور آن حضرت، طاهر و قاسم در جزیره ای از آن جزایر حاکم اند. مؤیّد این قول آن که در شام شهری است که آن را جزیره می نامند. سیّد صالحی و شیعه که از مردم آن ولایت است، به این فقیر خبر داد که ما در مکّه بودیم، شخصی را دیدیم که در بازار می گشت و زری داشت که می خواست چیزی بخرد و کسی آن زر را از او نمی گرفت.

بدو گفتم: چه حالی داری؟

گفت: چند درهم دارم و کسی آن ها را از من نمی گیرد، نمی دانم چه کنم؟

گفتم: به من بنمای! چون نگاه کردم، سکّه آن ها این بود: اللّه ربّنا و محمّد نبیّنا و المهدیّ امامنا.

پرسیدم: تو از کجایی؟

گفت: از بلاد مغرب، در میان دریای اخضر. ما پادشاهی داریم که نام او مهدی علیه السّلام

۱- بحار الانوار، ج ۱۴، ص ۹۱ و ج ۶۱، ص ۲۴۰؛ تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۲۶.

۲- بحار الانوار، ج ۱۴، ص ۹۱.

است، این سکّه به نام مبارک اوست و عمر بسیار دارد.

گفتم: این مهدی کیست و از کدام طایفه است؟

انگشت به لب گذاشت که حرف مزن! اگر تو شیعه ای، می دانی که کیست. من نه یا ده تا از آن دراهم از او بستدم و در عوض، درهم شامی دادم، وقتی به ولایت خود آوردم، هریک از دوستان به رسم تبرّک از من بردند.

مؤلّف گوید: در حکایت علی بن فاضل مازندرانی است که گفت: سکّه ایشان لا اله الا اللّه محمّد رسول اللّه علی ولی اللّه محمّد بن الحسن قائم بامر اللّه است، لهذا به بلاد خارج نمی رود، سیّد شمس الدین پنج درهم از آن ها را برای تبرّک به من عطا فرمود.

مجلسی می فرماید: دیگر فرنگی جدید الاسلامی که طبیب بود، می گفت: من اکثرا در جزایر دریای اخضر، سیاحت و تجارت می کردم، به حوالی اکثر جزایر که می رسیدم، به وسیله دوربین شهری عظیم و وسیع می دیدم که همه آن شهر عرب بودند، در کنار دریا آمد و شد می کردند و به هم برمی آمدند، گاه بی دوربین هم می دیدم، پیش که می رفتم، کسی را نمی دیدم و علامت شهری نبود، گاه مردی را از دور تشخیص می دادم که ریش او سیاه، سفید یا سرخ بود، چون نیک ملاحظه می کردم، اثری از او نمی دیدم.

علی بن عز الدین استر آبادی نقل می کند: سیّد علی بن دقّاق که جدّ و پدر او در کمال علم و ورع و تشیّع در ولایت عرب مشهوراند، حکایت کرد پیش از پنج سال با جماعتی در دیار شام بودم، ناگاه کشتی ایی نه به طریق کشتی های معهود پیدا شد.

وقتی نزدیک شد، با مردمی که آن جا بودند، پیش رفتیم و از احوال پرسیدیم، معلوم شد قریب یک ماه است که راه را در دریا گم کرده و به آبادانی نرسیده اند، پرسیدند شما در چه دینی هستید؟ چون معلوم گردید بر دین اسلامیم، خوشدل شدند، امّا در حذر بودند، تا آن که تحقیق کردند که بر طریق اثنا عشری هستیم، به یکبار رام شدند، با ما به کنار خشکی آمدند و ایشان را به نیکی اعتقاد مردم آن ولایت و ارزانی و

فراوانی نعمت ترغیب کردیم. گمان ایشان به یقین تبدیل شد که در این ولایت مخالف نمی باشد. بیرون آمدند و نماز ظهر را به جماعت گزاردند، درهم بسیار بیرون آوردند که چیزی بخرند و سکّه آن دراهم، به نام امام مهدی علیه السّلام بود.

ملعون مخالفی که میان جماعت ما بود با مخالف دیگر گفتند: این جماعت رافضی اند، اگر این دراهم را در ولایت شام در می آورند، به ایشان اذیّت بلیغ می نمایند.

آن مردمان وقتی این سخن را شنیدند تا شب نایستادند، فی الحال بر کشتی های خود سوار شده، از همان راه که آمده بودند، مراجعت نمودند. سیّد مشار الیه فرمود: هنوز پیش پدر و اقربای من چهار تنگه از آن دراهم باقی است. کلام مجلسی تمام شد.

بالجمله بعد از اعتقاد به زندگی و غیبت آن بزرگوار، استحباب تناکح و تناسل و منع از رهبانیّت و عزوبت؛ لا بد آن حضرت، عیال و اولاد می دارد و چنان که عادت اقتضا می کند کثرت آن به سبب طول عمر، باعث اختیار بلدی خاص می گردد که خالی از غیر خواصّ است تا ذکر آن حضرت چنان که مقتضای حکمت غیبت است، مستور ماند و اولاد او هم به آسودگی خاطر زندگی کنند.

پس گول این شبهات و این استبعاد و انکار وجود بلاد آن بزرگوار و اولاد او را در افسانه شهر مخور و اللّه الولی الهادی الی صراط مستقیم.

ما در صبیحه سی و یکم عبقریه سوّم از بساط سوّم که در ردّ شبهه بیست و نهم مخالفین است از ترک سنّت اکیده جدّش؛ یعنی تزویج و نکاح، آن چه را در این جا ذکر شده- مع اشیای زایده دفعا للشبه- ذکر نموده ایم. هرکس طالب باشد به آن رجوع کند.

[عطّار بصراوی] ۱۷ یاقوته

اشاره

مکاشفه عطّار بصراوی است.

معاصر عراقی در کتاب دار السلام گفته: شخص فاضل و ثقه عادل، مولا محمد امین عراقی نقل نمود؛ اگرچه نسیان کردم که مستند نقل آن، چه بود و شاید به خطّ بعضی

اصحاب استناد کرد که شخصی صالح که در بصره، عطّاری می نمود، نقل کرد که روزی در دکّه عطّاری نشسته بودم؛ دو مرد برای خرید سدر و کافور به دکّان من وارد شدند.

چون در مکالمه و رفتار ایشان تأمّل کردم و صورت و سیرت ایشان را دیدم، آن ها را در زیّ اهل بصره ندیدم، لذا از یار و دیار ایشان پرسیدم، هر قدر ایشان بر تستّر و انکار افزودند، من بر التماس اصرار نمودم، تا آن که ایشان را به رسول مختار و آل اطهار، آن قدوه ابرار سوگند دادم. وقتی این را دیدند، اظهار نمودند ما از جمله ملازمان درگاه عرش، اشباه حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- هستیم، اجل موعود شخصی از ملازمان آن قسبه عالیه رسیده، وفات کرده بود، و صاحب آن ناحیه ما را مأمور فرموده از تو سدر و کافور بخریم، چون این را شنیدم، بر دامن شان چسبیدم و تضرّع و الحاح کردم که مرا هم با خود به آن درگاه برید.

گفتند: این کار، بسته به اذن آن بزرگوار است و چون مأذون نفرموده، ما جرأت این جسارت را نداریم.

گفتم: مرا به آن مقام برسانید و پس از آن استیذان نمایید، اگر مأذون فرمودند، شرفیاب می شوم و الّا عود می نمایم و در این قدر به غیر از اجر اجابت چیزی بر شما نباشد.

باز هم امتناع کردند، بالاخره چون تضرّع و الحاح را از حدّ گذرانیدم، ترّحم کرده، منّت گذاشته، اجابت نمودند.

با تعجیل تمام، سدر و کافور را به ایشان تسلیم کرده، دکّان را بسته، با ایشان روانه شدم، تا آن که به ساحل دریای عمان رسیدیم و ایشان بدون منّت کشتی، حباب وار بر روی آب روانه شدند و من ایستادم.

ملتفت من شدند و گفتند: مترس! خدا را به حقّ حضرت حجّت علیه السّلام قسم ده که تو را حفظ نماید، سپس بسم اللّه گفته، روانه شو!

این را که شنیدم، خدا را در حفظ خود، به حقّ حضرت حجّت علیه السّلام قسم داده، بر روی آب؛ مانند زمین خشک در عقب ایشان روانه گردیدم، تا آن که به قبّه دریا

رسیدیم، ناگاه ابرها به هم پیوسته، باریدن گرفت.

اتّفاقا من در حین خروج از بصره، صابونی پخته بودم و آن را برای خشک شدن در بالای بام میان آفتاب گذاشته بودم، چون باران را مشاهده کردم، به خیال صابون افتادم و خاطرم پریشان شد، ناگاه پاهایم در آب فرو رفت، به قوّه شناوری، خود را از غرق حفظ کردم، لکن از همراهان بریدم؛ ایشان ملتفت من شدند و مرا به آن حالت دیدند، به عقب برگشتند، دست مرا گرفته، از آب بیرون کشیدند و گفتند: در خصوص خطره ای که بر خاطرت عارض شد، توبه کن و تجدید قسم نما!

توبه کرده، دیگر بار خدا را در حفظ خود به حقّ حضرت حجّت علیه السّلام قسم دادم.

سپس برروی آب روانه شدم، تا آن که از دریا به ساحل رسیدیم و از ساحل، راه مقصود را بریدیم. لکن در دامنه بیابان، چادری مشاهده کردیم که مانند شجره طور نوران عرصه آن فضا را نورانی کرده؛ همراهان گفتند: تمام مقصود، در این سراپرده می باشد.

با ایشان نزد آن چادر رفتیم و نزدیک به آن درنگ نمودیم، یک نفر از ایشان برای استیذان، داخل آن چادر شد و در باب آوردن من، با آن بزرگوار سخن به میان آورد، طوری که کلام آن حضرت را شنیدم ولی به جهت حایل بودن چادر، شخص او را نمی دیدم.

کلام آن امام را از ورای حجاب و پشت پرده شنیدم که در جواب فرمود: «ردّوه فانّه رجل صابونیّ»؛ یعنی: او را به محلّ خود برگردانید یا دست ردّ به سینه او بگذارید، تمنّایش را اجابت ننمایید و او را در عدد ملازمان این عتبه ملایک، پاسبان نشمارید، زیرا او مردی صابون دوست است. این کلام اشاره به آن خطره صابون است که در قلب من خطور کرد؛ یعنی هنوز دل را از تعلّق دنیوی خالی نکرده تا محبّت محبوب در آن جا کند و شایسته مجاورت با دوستان خدا شود.

آن مرد گوید: چون این سخن را شنیدم و آن را بر طبق برهان عقلی و شرعی دیدم، دندان طمع را کندم و چشم از این آرزو پوشیدم و دانستم مادامی که آیینه دل، آلوده به

کدورت علایق دنیوی باشد، عکس محبوب در آن، منطبع و روی مطلوب دیده نشود؛ چه جای آن که درک خدمت و ملازمت صحبت آن حاصل گردد.

موعظه [قرب به خدا و اولیای خدا، منوط به بعد از دنیا و علایق آن است]

بدان ای جان برادر! قرب به خدا و اولیای خدا، منوط به بعد از دنیا و علایق آن است، پس هر قدر علاقه به دنیا زیادتر، دوری از ساحت قدس الهی بیشتر و هر قدر علاقه به آن کمتر، نزدیکی به آن آستانه، زیادتر است.

در انوار النعمانیّه (۱)ست که وقتی ملایکه، حضرت عیسی علیه السّلام را به آسمان چهارم بردند، خطاب رسید، او را تفتیش کنید! چون پیراهن او را که رشته مریم بود، تجسّس و تفتیش نمودند، سوزنی در آن دیدند. خطاب رسید، اگر این سوزن همراه عیسی نبود، هر آینه او را به آسمان هفتم می رساندیم، لذا او را به واسطه تعلّقی که به آن سوزن داشت از سه آسمان دیگر، محجوب داشته، در آسمان چهارم متوقّف نمودند.

در کتاب مصابیح القلوب است که آورده اند: پادشاه عالم به موسی علیه السّلام فرمود:

دوستی از دوستان ما در فلان ویرانه وفات کرده، برو و کار او را از تکفین و تدفین آماده کن! حضرت موسی بدان ویرانه رفت، دید مردی وفات کرده، خشتی زیر سر و پاره ای پلاس بر عورت خود گذاشته، موسی گریست و عرض کرد: خداوندا! دوست خود را چنین می داری پس دشمن خود را چگونه خواهی داشت؟

خطاب عزّت رسید: ای موسی! به عزّ و جلال قدرت ما! این دوستی از دوستان ماست، فردای قیامت که از قبر برخیزد، نگذارم قدم از قدم بردارد تا از عهده این خشت و پلاس بیرون نیاید.

موسی رفت و جماعتی از بنی اسراییل را حاضر کرد که کار او را بسازند. چون به آن ویرانه در آمدند، آن شخص را ندیدند. موسی عرض کرد: خداوندا! دوست تو کجا رفت؟ به آسمان بالا رفت یا سباع وی را خوردند؟

۱- الانوار النعمانیه، ج ۳، ص ۹۹.

خطاب رسید: ای موسی! این چه گمان است که به دوستان ما می بری، دوست ما را سباع نخورد و به زمین فرو نشود؟ دوست جز نزدیک دوست به کجا رود، در آسمان نگاه کن! چون نگاه کرد، او را فِی مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِیکٍ مُقْتَدِرٍ(۱)ید.

تنبیه [مناط محبّت دنیا و علاقه نداشتن کثرت مال و منال است بلکه مناط تعلّق خواطر و عقد، قلب است]

بدان مناط محبّت دنیا و علاقه نداشتن کثرت مال و منال است، بلکه مناط تعلّق خواطر و عقد، قلب است به آن چه در او است و از ناحیه او است و برای تصدیق این امر، ملاحظه حکایت برخ آسود، برای تو کفایت می کند، چون بعد از این که آن گونه عرایض در ساحت باری نموده که موسی قصد کرد او را بزنند ولی با آن گونه کلمات خشن، خداوند باران رحمتش را به واسطه استسقای او بر بنی اسراییل بارانید، مع ذلک می فرماید: بنده من عیبی دارد و آن این است که به نسیم سحر تعلّق خاطر دارد و از وزیدن آن بر بدنش خوشش می آید.

[حکایت واعظ قزوینی]

از جمله مناسبات مقام، ذکر حکایت واعظ قزوینی با شخصی درویش است.

حکایت در السنه و افواه مشهور و در بعضی از کتب، مسطور است ملّا رفیعا که در عصر صفویّه از علمای اخیار و واعظ نامدار بوده، بسیار متموّل و با ثروت بود؛ به نحوی که میخ های اصطبل آن از نقره بوده و مع ذلک در منبر، مردم را به ترک دنیا تحریص و ترغیب می نمود؛ چنان که در کتابش ابواب الجنان هم، بیاناتی در مذمّت دنیا و ترک آن دارد.

روزی درویشی پای منبر او نشسته، مواعظش را استماع می کرد. از قضا کلامش به ذمّ دنیا و متاع آن منجر شده، از آن بسیار مذمّت نمود.

آن درویش بعد از فراغ از منبر، ملازم آن مرحوم شده تا دهلیز خانه اش رفت و

۱- سوره قمر، آیه ۵۵.

عرض کرد: جناب آقا! من در وفق دادن میان قول و فعل تو متحیّرم، از آن طرف، مردم را به ترک دنیا و مذمّت آن می خوانی و از این طرف، شما این همه اموال دنیا را جمع و حیازت نموده ای.

واعظ مرحوم فرمودند: آیا میل داری با تو رفیق شده، از تمام این اموال دست کشیده، سیاحت نمایم؟

درویش تعجّب نموده، عرض کرد: بلی، آن مرحوم از همان جا با درویش راه بیابان را پیش گرفتند. قدری از شهر دور شدند، به سرچشمه آبی رسیدند. چون تشنه بودند، برای آب خوردن نشستند. درویش ملتفت شد کشکول خود را در شهر گذارده و فراموش کرده آن را همراه خود بیاورد، لذا از واعظ مسألت نمود در سر آن چشمه توقّف نماید تا او به شهر رفته، کشکول خود را بیاورد.

واعظ مرحوم تبسّم نموده، فرمود: ای درویش! دیدی محبّت تو به دنیا بیشتر از من بود، چون من با تو همراهی نمودم و دل از هرچه داشتم، برداشتم و فی الواقع آن میخ طویله های نقره را به گل کوفته بودم، نه به دل؛ ولی تو دل از یک کشکول برنداشتی. پس درویش، فرمایش آن مرحوم را تصدیق نموده، از فعل و قول خود خجل و نادم شد.

[علامه سید بحر العلوم] ۱۸ یاقوته

مکاشفه مرحوم سیّد بحر العلوم است.

علّامه نوری در کتاب دار السلام (۱)ز شیخ صالح صفیّ شیخ احمد صد تومانی نقل نموده که او به ما گفته: به استفاضه به ما رسیده که جدّ ما مولا محمد سعید صد تومانی از تلامذه مرحوم سیّد بحر العلوم بوده، گفته: روزی در مجلس سیّد، صحبت قضایای کسانی که مهدی علیه السّلام را دیدند، به میان آمد، تا آن که جناب سیّد هم، در بین صحبت به سخن آمد و فرمود: روزی میل کردم که نماز را در مسجد سهله به جای آورم؛ وقتی که

۱- دار السلام، ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۴۰.

گمان داشتم از مردم خالی است. چون به آن جا رسیدم، دیدم مسجد پر از مردم است و صدای ذکر و قرائت ایشان بلند است و معهود نبود در چنین وقتی احدی در آن جا باشد.

دیدم ایشان برای به جای آوردن نماز به جماعت، در صفوف صف کشیده اند.

پهلوی دیوار جایی که در آن جا رملی بود، ایستادم، بالای رفتم که در صفوف نظر کنم شاید مکانی پیدا کنم که در آن جا، جابگیرم. در یکی از آن صفوف، موضع یک نفر پیدا کردم به آن جا رفتم و ایستادم.

یکی از حاضرین مجلس گفت: بگو مهدی- صلوات اللّه علیه- را دیدم! سپس سیّد ساکت شد و گویا در خواب بود و بیدار شد؛ هرچه خواستند کلام را به انجام برساند، راضی نشد.

مؤلّف گوید: دیدن آن مرحوم مسجد را با آن کثرت جمیّت، به نحوی که جای یک نفر که بایستد، در آن خالی نباشد با آن که آن جمعیّت در غیر او بوده است، جز به نحو کشف نیست و لذا این حکایت را از مصادیق این عبقریّه قرار دادیم.

[جولای دزفولی] ۱۹ یاقوته

مکاشفه جولای دزفولی است.

أیضا علّامه نوری در اواخر کتاب دار السلام خود از عالم جلیل و فاضل نبیل، مصباح متقیّن و زین مجاهدین، السیّد الاید السیّد محمد بن سیّد هاشم هندی، نقل نموده که فرموده: سیّد ثقه معتمد، سیّد محمد قاضی دزفول مرا حکایت نمود و او از شاگردان شیخ مرحوم خاتم المجتهدین شیخ مرتضی بود و پیش از آن نزد صاحب جواهر، تلمّذ می نمود، او در میان علمای دزفول در ریاست، حکم، قضاوت، اجرای حدود و تقریرات و گرفتن اخماس و زکات، به نحو قهر و غلبه و به مستحقّین دادن مبرّز بود، او اجازه صریحه اجتهادیه ای از صاحب جواهر نداشت، ولی به حسب ظاهر، اظهار می کرد که من از جانب صاحب جواهر مجازم و به نوعی از حیله،

اجازه ای از آن مرحوم در دست داشت و خودش اذعان نمود آن اجازه به نحو حیله بوده و کسی به این امر مطّلع نشده بود.

آن گاه گفت: روزی عبورم به در مسجد مهجوری از مساجد دزفول افتاد، راغب شدم نمازم را آن جابه جا آورم. چون داخل مسجد شدم، دیدم مردی از جولایان دزفول در آن جا نشسته که از یکی دو طایفه حیدری و نعمتی بود که میان آن دو طایفه خونریزی و حرب و عداوت بود.

به محض آن که چشمش به من افتاد، گفت: سیّد محمد! عبد صالح را گول زدی و از او بدون استحقاق اجازه صادر کردی و در مجلس قضاوت، امامت، حکم و فتوا جلوس نمودی، حال این که تو اهل این مناصب و مراتب نیستی؛ به درستی که عذاب تو در جهنّم هفتاد خریف است.

سپس از چیزهایی دیگر که در ضمیر خود از آن ها مطّلع بودم و کس دیگری مطّلع نبود، مرا خبر داد. دانستم او راهی به سوی واقع دارد.

پس از منشأ علم آن، به آن امور سؤال نمودم. معلوم شد یکی از رجال الغیب است که چهل نفرند و در خدمت قطب اند که مراد امام است، نزد او می آید و او را از بعض وقایع خبر می دهد.

سیّد مذکور گوید: چون از آن مسجد بیرون آمدم، به مرقد امامزاده ای که معروف آن بلد است، رفتم، گریه بسیاری آن جا نمودم و او را شفیع خود قرار دادم.

روز دیگر باز به آن مسجد رفتم، شاید آن مرد را ببینم. چون داخل مسجد شدم، آن مرد آن جا بود.

گفت: امامزاده تو را شفاعت نمود، درحالی که کسی نمی دانست که من به مزار کثیر الانوار آن رفته ام و گفت: امامزاده نزد امام آمد، تو را شفاعت نمود و بسیار درباره عفو از گناهان شما مسألت و التماس کرد، امام در همه حال ساکت بود و چیزی نمی فرمود تا آخر الامر امام به همان رفیقی که احیانا نزد من می آید، فرمود به من بگوید که من به تو بگویم: ذمّه خود را از اموالی که گرفته ای، فارغ نمایی، اگرچه گرفتن

آن مـال برطبق واقع بوده؛ یعنی آن اموال بایـد از آن اشـخاص گرفته شود، ولی چون تو گرفته ای، ذمّه ات مشـغول شـده، پس باید ذمّه خود را بری و فارغ نمایی.

هم چنین اگر برای کسـانی که آن هـا را حـدّ و تعزیر نموده ای، خود را در مقام قصاص بیرون می آوری تا اگر خواهنـد تو را قصاص نمایند و اگر خواهند از تو در گذرند، پس ما هم از تو عفو نمودیم و توبه ات را قبول کردیم و الّا فلا.

من بعـد از اسـتماع این کلام تهیّه سـفر زیارت عتبات را دیده، از دزفول به شوشتر[1]مـدم و قریب چهارصد مکتوب به کسانی که حقّ در ذمّه من داشـتند، فرسـتادم و در همه آن هـا نوشـتم که من در شوشتر اقامه نموده و حاضـرم برای وفای اموالی که از شمـا گرفته ام، چه برای خود و چه آن هـا را به فقرا داده ام که آن هـا را به قـدری که از مـال دنیا مالکم، ادا نمایم و هم چنین برای قصاص شدن حاضـرم. چون مکتوبات من به آن ها رسید و از مضامین آن ها مطّلع شدند، تماما بر حالت من رقّت نموده، گریستند و در جواب مکتوبات من، برائت و عفو از من را نوشته بودند.

آقای آقا سیّد محمد هندی مذکور گوید: از جمله چیزهایی که آقای آقا سیّد محمد دزفولی مرقوم، از آن مرد جولا به من خبر داد، آن است که گفته: رفیق من به من خبر داد برای احکام شرعیّه نزد ما، تفاصیلی است که آن ها نزد شما نیست. برای نظر به اجنبیّه بدون لذّت و ریبه، حکمی و نظر کردن با لذّت برای جوانی که زن ندارد، حکمی است و برای نظر نمودن کسـی که زن دارد به زن اجنبیّه، حکمی دیگر و برای نظر نمودن شیخ و پیرمرد به آن حکمی است؛ الی غیر ذلک از تفاصیل متصوّر.

ایضا سیّد دزفولی گفته؛ آن مرد حایک گفت: شبی آن رفیقم که از رجال الغیب بود، نزد من آمده، گفت: امشب قطب، اراده فرموده با اصحابش به فلان شهر بروند. اگر تو هم مایل ملازمت آن بزرگوار هستی بیا برویم.

آن مرد گفت: من بـا آن هـا روانه شـدم، ناگاه دیـدم زمین از زیر قـدم های ما به سـرعت می رود، پیچیـده می شود، کوه ها و درختان نزد ما آمده، عبور می نمایند.

۱- اصل: ششتر.

همان شب وارد شهر شدیم، دروازه آن بسته شده بود، لکن به خودی خود برای ما باز شد. سپس کرسی منصوب شد، قطب بر آن کرسی نشست و امر فرمود فلان شخص را حاضر نمایید. جمعی به طلب آن مرد روانه شدند و من هم با آن ها بودم. وقتی در خانه او رسیدیم، دق الباب نموده، به هیأت فراش دیوانی، او را شتم داده، اذیّت نموده و بین راه هم او را بسیار زدند تا او را نزد قطب رساندند، قطب نیز به ضرب او امر نمود. آن قدر او را زدند؛ گویا مرده ای بود که بر روی زمین افتاده بود. همان شب، به بعضی از مساجد آن شهر داخل شدیم، روز آن شب، میان مردم متفرّق شده، گردش و سیر می کردیم و نوعا مردم را از ضرب واقع بر آن شخص، مستبشر و فرحناك می دیدیم و گمان می کردند حاکم بلد آن شخص را اذیّت و ایذا رسانده، در همان شهر بودیم تا شب دوّم داخل شد. در آن شب باز به طیّ الارض به مقرّ خود رجوع نمودم.

سیّد مذکور گوید: این مرد حایک هیچ وقت از دزفول بیرون نیامده بود؛ چه جای رفتن به آن شهر بزرگ و دیدن او را، پس من بعضی از مقامات و کیفیّات آن شهر را از او سؤال نمودم؛ کما کان آن ها را برایم تعریف و تعیین نمود.

[سلمان جدید الاسلام ارومی] ۲۰ یاقوته

مکاشفه سلمان نام جدید الاسلام ارومی است.

شرح این واقعه چنان که معاصر عراقی در کتاب دار السلام خود نقل نمود، این است: حقیر مؤلّف از صلحای سال های هزار و دویست و هفتاد و نه هجری و شاید سال هفتاد و هفت بود؛ برای زیارت مخصوص غرّه رجب، از نجف به کربلا رفتم به اراده آن که تا زیارت نیمه رجب توقّف نکنم، بلکه به نجف مراجعت کنم. اتّفاقا شخصی از آشنایان، مانع از تعجیل در عود شد و خواست تا نیمه رجب در منزل او که خانه مردی از اهالی آذربایجان بود، توقّف شود، لذا عازم بر وقوف شدم، تا آن که یک شب جماعتی از اهل آذربایجان که مجاور کربلا بودند، برای خطبه دختری که در آن

خانه بود و پدر و مادری نداشت و صاحب آن خانه، او را حضانت و بزرگ کرده بود؛ برای جوانی که با ایشان بود آمده بودند. در اثنای خطبه و خواستگاری اظهار نمودند که این جوان جدید الاسلام است و رعایت او لازم است. حقیر چون این کلام را شنیدم، از آن جوان پرسیدم: مگر تو در چه ملّتی بوده ای و سبب اسلام تو چیست؟

آن شخص گفت: من ترکم و زبان فارسی را نمی دانم که شرح حال خود کنم.

گفتم: من ترکی می دانم و برای کسانی که نمی دانند، ترجمه می کنم.

آن شخص ذکر کرد من از ارامنه ارومیّه بودم که در قریه ای از قرای آن ساکن بودم که الحال پدر، مادر، برادر، خواهر و سایر عشیره هم آن جا هستند و صنعت ایشان عمل نجّاری است و در کار نجّاری و آسیاسازی، امتیازی کامل داریم و نزد اهالی آن ولایت، با اعتبار و اشتهار هستیم. اتفاقا روزی میان باغی، درختی قطع کرده بودیم و با شخص دیگر قدّ آن درخت را به وسیله ارّه دو سر، تخته تخته می کردیم. آن شخص همراه برای کاری از باغ بیرون رفت و من تنها ماندم.

ناگاه شخصی را دیدم که نزد من حاضر گردید، از جلالت و مهابتی که در روی او مشاهده کردم، قهرا او را تعظیم نمودم؛ گویا خود را مقهور و مغلوب او دیدم.

دست دراز کرده، فرمود: دست خود را به من بده، چشم بپوش و چشم بگشا، تا آن که به تو بگویم، دست خود را به او دادم، چشم برهم نهادم و چیزی احساس نکردم، مگر آن که گویا باد تندی وزیدن گرفت که آواز آن را به گوش و تماس آن را به بدن احساس می کردم.

پس از زمانی اندك، مرا رها نمود و گفت: چشم خود را باز نما! چون چشم گشودم، خود را در قلّه کوهی عظیم که در بیابانی وسیع واقع گشته، در بالای سنگی بزرگ و سخت دیدم که راه عبور از اطراف آن مسدود بود و اگر سقوطی واقع می شد، می بایست از زندگانی دست کشید. دیدم آن شخص در پایین کوه رفت و از نظرم غایب گردید.

خوف و وحشت بر من غلبه کرد. خیال کردم خواب می بینم. دست خود را حرکت دادم و چشمم را مالیدم. خود را بیدار و جمیع مشاعر خود را در کار دیدم و هرچه در

استخلاص و مناص، حیله و علاج کردم به جایی نرسید، لاعلاج تن به مرگ دادم و متفکّر و متحیّر ایستادم.

ناگاه شخص دیگری غیر از شخص اوّل را نزد خود دیدم، ایستاده، متوجّه من گردید، نامم را برد، به زبان ترکی از حالم پرسید و گفت: الحمد للّه! رستگار شدی و با من عطوفت و مهربانی کرد. وقتی این رفتار را از او دیدم، فی الجمله متسلّی گردیدم، از او پرسیدم: این شخص که بود و چگونه رستگار شدم؟

گفت: آن شخص امام مسلمانان، مهدی- عجّل اللّه فرجه- آخر الزمان بود و تو را از میان اهل شرک برای هدایت و ارشاد برگزید و در ملّت اسلام داخلت کرد و به این جا آورد. چون این را شنیدم، ملتفت شدم و از بعضی مسلمانان شنیدم که می گفتند امام مهدی علیه السّلام صاحب الزمان و غایب است و قبل از این، از دین و رفتار مسلمانان خوشم می آمد و به ایشان میل داشتم، لکن ملامت عشیره و ارحام و اهل قبیله، مانع از اظهار آن بود.

به آن شخص گفتم: آن مرد، مهدی- عجّل اللّه فرجه- غایب بود؟

گفت؛ بلی.

گفتم: خودت کیستی؟

گفت: من یکی از ملازمان آن دربارم.

گفتم: این جا کجاست؟

گفت: این کوهی از کوه های ایروان است و از این جا تا ارومیه مسافت بسیار است.

گفتم: الحال چه باید کرد؟

گفت: اگر رستگاری دنیا و آخرت را می خواهی، اسلام را قبول کن! وقتی این را گفت، به عیان نور ایمان و محبّت آن جوان را در دل خود دیدم و پرسیدم چگونه اسلام آورم؟

گفت: بگو؛ «اشهد ان لا اله الا اللّه و اشهد انّ محمّدا رسول اللّه و انّ علیا و اولاده المعصومین اوصیاء رسول اللّه و خلفائه».

تمام آن چه تلقین نمود، ذکر نمودم و اقرار کردم.

بعد از آن گفت: این نام که تو داری، شایسته اسلامیان نیست. نام تو سلمان باشد.

گفتم: باشد. سپس دست مرا گرفت و گفت: چشم خود را بپوش و بگشا! چون پوشیدم و گشودم، خود را در دامنه آن کوه عظیم دیدم. دست مرا رها کرد، راهی به من نمود و گفت: این راه را گرفته، تقریبا به قدر دو فرسنگ مسافت می روی، به قریه ای خواهی رسید که نام آن قریه فلان است. وارد آن قریه که شدی، خانه ملّا فلان را بپرس! نام او، نام قریه، نام اوّل خود سلمان و نام های دیگر را که حقیر بعد از این به فلان، تعبیر می نمایم، ذکر کرد و بعد زمان، سبب نسیان حقیر گردید.

گفت: چون نزد او رفتی، تو را به آن مکان که باید بروی، دلالت می کند. این را گفت و از نظرم رفت، من هم آن راه را گرفته، رفتم تا به آن قریه رسیدم.

سپس خانه آن شخص را پرسیدم و به در خانه رفته، در را کوبیدم.

شخصی بیرون آمد، چون مرا دید، گفت؛ سلمان نام داری؟

گفتم: آری!

گفت: داخل شو!

چون داخل شدم، نام برد و دستم را گرفت، پهلوی خود نشاند و با آن جماعت که در اطراف او بودند، کاری که در میان داشتند، پرداخت و رفتند.

به من توجّه نمود و تهنیّت گفت و به رستگاری بشارت داد. سپس غذا طلبید، صرف نمودیم، سه روز مرا نزد خود نگه داشت، اصول و اعتقادات شیعه و نام امامان دوازده گانه را به من تلقین نمود و امر به تقیّه فرمود.

پس از سه روز گفت: باید به فلان قریه نزد فلان شخص بروی تا تو را به مقصود برساند و از این جا تا آن مکان بیشتر از چهار فرسنگ مسافت نیست. مرا با آن شخص اوّل روانه نمود که مرا به راه مقصود دلالت کرد، تا آن که رفته، وارد آن قریه شدم، از آن شخص پرسیدم؛ بر او داخل شده، او را هم مانند شخص اوّل بر زیّ و لباس رومیان دیدم. مرا که دید، مسرور گردید، نام برد، تهنیّت گفت، ملاطفت نمود، تا سه روز مرا

نزد خود نگه داشت و احکام نماز و روزه و بعض ضروریّات عملی را به من آموخت و پس از سه روز مرا به شخص دیگر در قریه ای که تا آن جا بیش از این دو قریه مسافت بود، دلالت نمود.

چون به آن قریه رفتم و آن شخص را دیدم، او را هم در زیّ و لباس رومیان، بلکه اشبه از آن دو نفر به ایشان دیدم و از جانب سلطان روم، صاحب منصب و مواجب و ریاست شرعی بود و اعتبار داشت.

او هم مانند آن دو نفر نام برد، ملاطفت کرد، چندگاه نزد خود نگه داشت، ختنه کرد، اعاده تلقین عقاید و احکام نمود و به تقیّه و طریقه آن امر فرمود، تا آن که روزی به من گفت: باید به کربلا بروی.

گفتم: کربلا کجاست؟

گفت: شهری است که امام سوّم، امام حسین علیه السّلام را در آن جا شهید کرده اند و دفن شده است.

گفتم: تا آن جا چقدر راه است؟

گفت: بیش از چهل منزل.

گفتم: بدون زاد و راحله و رفیق چگونه این مسافت را بروم.

گفت: خداوند اعانت می کند.

دوازده عدد از نوع پول رومی به من داد و کسی را برای دلالت بر راه، همراه من نمود. مرا به شارعی عام رساند، برگشت و من روانه شدم.

چون از آن قریه قدری دور افتادم، در اثنای راه بر پیاده ای برخوردم که مانند من سبکبار می رفت. از مقصود و مرادم پرسید. گفتم: به کربلا می روم.

گفت: من هم تا نواحی و اطراف آن جا با تو هستم.

گفتم: قبلا این راه را رفته ای و می دانی؟

گفت: می دانم. این را که شنیدم، مسرور گردیدم و با او روانه شدم، در اثنای راه، او را بر طریقه و عمل و عقاید شیعه دیدم، لکن از باب احتیاط با او کشف راز نکردم، او

هم در مقام استفسار حال برنیامد، این قدر بود که از او تقیّه نمی کردم، چون در مقام عمل، او را موافق شیعه دیدم. با او تنها دو روز به طریق آسودگی و هموار، راه رفتم.

چون روز سوّم قدری راه رفتیم، نخلستانی پیدا شد و دو قبّه طلا متّصل به یکدیگر نمایان شد.

آن شخص به من گفت: این نخلستان بغداد و توابع آن است و این دو قبّه طلا حرم موسی بن جعفر علیه السّلام امام هفتم و محمد بن علی علیه السّلام امام نهم می باشد و این سواد معمور را مشهد کاظمین می گویند، از آن جا تا کربلای حسین علیه السّلام بیشتر از دو منزل مسافت نیست، البتّه برای زیارت قبر این دو امام، درنگ خواهی کرد. غالبا زوّار به کربلا می روند، بعد با ایشان خواهی رفت. این را گفت و بدون آن که سخن بگوید یا آن که بشنود، از نظرم مفارقت نمود.

من آمدم تا به شطّ دجله رسیدم، با عبره عبور کرده، وارد کاظمین شدم، دو شب و روز را مشرّف بودم و روز سوّم را برای سیاحت به بغداد رفتم و در اثنای سیر و سیاحت، عبورم به دکّان نجّاری افتاد، در آن جا نشستم، نجّار چون مرا هم پیشه خود دانست، خواست چند روزی با او کار کنم. چون کارم را دید، با من مهربان گردید و اجرت روز را مقرّر داشت.

لذا روزها در بغداد بودم و شب ها به کاظمین مراجعت می نمودم، چند روزی بر این منوال گذشت. روزی در اثنای مراجعت از بغداد، عبورم بر درویشی افتاد؛ با من همراهی نمود و باب ملاطفت گشود، تا آن که به مسجد مخروبه ای رسیدیم که بین بغداد و کاظمین واقع بود.

آن درویش گفت: منزل من در این مسجد است، امشب را در این جا بمان! چون اصرار نمود، اجابت کردم و با او به مسجد رفتم. چند نفر دیگر را هم بر زیّ او در آن مسجد دیدم. پس از آن، چند نفر دیگر هم مانند ایشان آمدند و هریک از ایشان چیزی از غذا با خود آورده بودند. بعد از نماز عشا دایره وار بر گرد یکدیگر بر آمده، آن چه داشتند، میان گذاشته، با یکدیگر خوردند. حال خوشی از طاعت و عبادت و شب

بیداری در ایشان مشاهده کردم که در اهل این لباس گمان نبود. در آن مکان دو روز بر ایشان مهمان بودم.

روز سوم که شـد، یکی از ایشان از بیرون آمـده، به من گفت: زوّار از کاظمین بیرون آمـده، به کربلا می روند. تو هم با ایشان برو! من هم بیرون آمده، به زوّار ملحق شدم و به کربلا آمدم، چند روزی که صرف عبادت و زیارت کردم، با خود گفتم؛ باید حسب الحکم در این مکان مقیم باشم و صـنعت نجّار به هم گـذارم. بایـد دکّانی گرفته، مانند سایر مجاوران، امر معاد و معاش خود را مراعـات کرده بـاشم، لـذا برای اجاره دکّانی که مناسب این کار بود، نزد شـیخ جلیل شـیخ عبـد الحسـین طهرانی رفتم؛ وقتی که مشغول اصلاح و مرمّت و تعمیر صحن مطهّر بود.

وقتی از تفصـیل حالم مطّلع گردید، فرمود: الحال، اصـلح آن است که سـرکارگری عمّال و کارکنان صحن کنی و روزی فلان قدر، اجرت بگیری تا اسباب و آلاتی که در این کار است، تدبیر نمایی. بعد از آن هرطور صلاح می دانی، بکن.

حسب الامر او، این روزها به سر کارگری عمّال صـحن اشتغال دارم. بعد از آن، نام اصل خود، نام پدر، برادران و آن قریه ای که مسکن ایشان است، ذکر نمود و گفت: زن و مال و اولاد هم دارم، اکثر اهل ارومیّه ما را می شناسند و زوّار ارومیّه هر سال، لابـدّ به این اماکن مقدّس می آیند، هرکس می خواهد برود و بپرسد. این جا طمع و حاجت به کسـی ندارم و در صـنعت خود هم طوری هسـتم که از عهده مخارج ده سـر عیال برمی آیم، از مال و عیال خود چشم بریده ام و اراده دارم مادام العمر این جا باشم، لذا مناسب دیدم عیالی از مجاورین اختیار کنم و مانند ایشان کردار و تدبیر کار خود کرده، به زیّ مجاورین داخل شوم، تا زمانی که اجل موعود را دریابم، ان شاء اللّه هنیئا له ثم هنیئا له.

آنان که خاک را به نظر کیمیا کنند آیا بود که گوشه چشمی به ما کنند

[مولا عبد الحمید قزوینی] ۲۱ یاقوته

مکاشفه صالح ورع متّقی مولا عبد الحمید قزوینی است.

ایضا معاصر مذکور، در کتاب مزبور فرموده: ملّا عبد الحمید قزوینی در نجف اشرف ساکن و با حقیر مأنوس و مألوف بود. بسیاری از روزهای پنج شنبه را برای حضور در مجلس تعزیه امام حسین علیه السّلام به خانه حقیر می آمد و از اشخاصی بود که پیاده به زیارت مخصوص حسینی می رفت، بلکه سر حلقه زایرین پیاده به نجف بود که آن ها را بر راه دلالت می کرد، چون بسیار رفته بود، بلد آن راه گشته بود. در اوایل امر، خود در مدرسه ای کوچک واقع در صحن مطهّر، منزل داشت، در اواخر، تزویج کرده، به خانه رفت و چند سالی زندگانی کرد؛ گویا وفات او سال هزار و دویست و نود و چهارم هجری واقع گردید.

شرح این واقعه، این است که: حقیر چند وقت در شب های چهارشنبه به مسجد سهله می رفتم و بعد فراغ از اعمال مسجد سهله، گاه در خود سهله بیتوته می کردم و صبح به مسجد کوفه می رفتم یا به نجف مراجعت می کردم و هر وقت به مسجد سهله می رفتم، مولای مذکور را در آن جا یا در اثنای راه می دیدم که به مسجد می رود، طوری که دانسته شد او هم از جمله کسانی است که بیتوته سهله را مداومت می نماید.

اتّفاقا حقیر، شبی با دو نفر دیگر از اشراف طهران که تازه به عزم مجاورت به نجف اشرف آمده بودند و هنوز در لباس مجاورین نرفته بودند، در مسجد سهله بیتوته کردیم و صبح به مسجد کوفه رفتیم و چون هوا گرم بود، در طاق بزرگ مسجد نزدیک محراب مقتل امیر المؤمنین علیه السّلام منزل کردیم.

زمانی نگذشت، ناگاه مولای مذکور، کوزه آبی در دست و سفره نانی زیر بغل گرفته، وارد اطاق بزرگ شد، چون نظرش به همراهان حقیر افتاد که در زیّ و لباس دیوانیان بودند، به سمت دیگر میل نمود. حقیر به اصرار او را به سمت خود خواندم، نزد خود نشاندم و به او فهماندم همراهان اگرچه در زیّ و لباس بیگانه اند، لکن در باطن

یگانه اند. چون این را شنید، مطمئن گردید و محرمانه حدیث می کرد.

در اثنای کلام به او گفتم: گمان دارم در بیتوته مسجد سهله مداومت داری، باعث آن چه بوده و از ثمرات آن، چه دیده شده است؟

این را شنید، سکوت نمود، معلوم شد همراهان را اهل راز ندید. او را گفتم: اینان هم اهل حال اند و از این نوع مقال وحشت ندارند، بلکه خریدارند.

بعد از اطّلاع از حال ایشان، ذکر نمود: امّا باعث اوّل بر این کار، آن بود که دینی داشتم که به ظاهر اسباب از ادای آن مأیوس و به سبب آن، متفکّر و مهموم بودم، اتّفاقا یک شب مرد جلیلی را در خواب دیدم که نزدم آمد و از همّ من پرسید.

گفتم: دینی دارم که خیال آن مرا فارغ نمی گذارد. مرا به رفتن مسجد سهله امر نمود، لذا بنا را بر آن گذاشتم که چندگاه شب های چهارشنبه بروم، چندی رفتم، دیونم به اسباب غیر عادّی ادا گردید.

چون در عمل این اثر را دیدم، بر آن عازم شدم که یک اربعین به طریقه مجاورین، شب چهارشنبه به مسجد سهله بروم، شاید چنان که در آثار این عمل معروف است، به فیض شرفیابی حضرت قائم علیه السّلام فایز شوم، پس شروع به آن کردم تا آن که سی و نه شب چهارشنبه را موفّق شدم.

اتّفاقا در شب چهارشنبه چهلم، با یکی از زیارت مخصوص حسینی معارض شد طوری که هریک را قیام می نمودم، دیگری فوت می شد و عازم بر مداومت زیارت بودم، لکن بعد از تأمّل، ملاحظه کردم که یک اربعین دیگر قضا و تدارک و استیناف عمل بیتوته مشکل است، لاعلاج، بیتوته را ترجیح داده؛ شب چهارشنبه به مسجد سهله رفتم، عادت داشتم بعد از اتمام عمل مسجد، برای خواب بر بام مقامی که در کنج غربی مسجد، واقع در جهت قبله، بالا می رفتم، آخر شب برخاسته، مشغول نماز شب می شدم.

آن شب اکثر مجاورین برای زیارت مخصوص به کربلا رفته بودند، مسجد خلوت بود، معدودی هم که اوّل شب برای عمل مسجد بودند، بعد از فراغت از عمل به مسجد

کوفه رفتند، چون مسجد سهله در آن اوقات مخروبه بود و نان و آب در آن نبود و بعضی از خوف دستبرد اعراب بیابان، جرأت ماندن نکردند و رفتند. من چون چیزی با خود نداشتم و به قدر حاجت، آب و نان داشتم و مقصودم اتمام عمل بود؛ بعد از نماز عشایین و اتمام اعمالی که در مسجد سهله وارد است، تنها ماندم. بر بام مقام مذکور برآمدم، غذا خوردم و خوابیدم، بیشتر شب گذشت ناگاه دیدم کسی با دست خود مرا حرکت می دهد، چشم گشودم، دیدم شخصی در بالینم نشسته، مرا می جنباند.

به من گفت: شاهزاده تشریف دارد، اگر طالبی و شوق درک ملاقات او را داری، بیا شرفیاب شو! جواب دادم: به شاهزاده کاری ندارم.

چون این شنید، برخاست و رفت، با خود گفتم اوّل شب که غیر از من کسی در مسجد نبود؛ این شاهزاده کیست و چه وقت آمده؟ برخاستم، نشستم و بر صحن مسجد نظر انداختم؛ دیدم فضای مسجد روشن است و بین این مقام که من بر بام آن هستم و مقام مقابل که در سمت شمال این مسجد در زاویه غربی واقع است، جماعتی به شکل حلقه مدوّره ایستاده اند و شخص بزرگ و با مهابتی وسط حلقه ایشان ایستاده، نماز می خواند.

چون آن را دیدم، گمان کردم کسی از شاهزادگان عجم در نجف بوده و شب برای بیتوته مسجد بیرون آمده و بعد از خوابیدن من وارد شده، باز دراز کشیدم، در اثنای خوابیدن، ملتفت شدم روشنایی مسجد، بدون شمع و مشعل بود؛ این طور وقوف و عبادت با شاهزادگان چه مناسبتی دارد؟

بار دیگر نشستم و بر صحن مسجد نظر انداختم، مسجد را خلوت و تاریک دیدم، اصلا اثری از آن جماعت ندیدم.

دانستم این شاهزاده، مولا و آقای من بوده و من سعادت دریافت صحبت او را نداشتم و پشت دست خود را به دندان حسرت گزیدم، شب را صبح کرده، گریان و نالان به نجف اشرف برگشتم، از فیض زیارت حسینی بازمانده، به مقصود و مطلوب خود هم نرسیده، لکن باز از مداومت بیتوته شب چهارشنبه مسجد سهله پا نکشیدم و کما

فی السابق شب های چهارشنبه می رفتم، تا آن که مدّتی بر آن گذشت.

اتّفاقا یک شب بیتوته مسجد سهله را به جای آورده، بعد از طلوع صبح، نماز صبح را در مسجد ادا کرده، بین الطلوعین روانه نجف اشرف شدم، برای آن که درس صبح چهارشنبه را در نجف درک کنم، چنان که غالبا در ایّام تحصیل، چنین می کردم؛ یعنی عصر سه شنبه از نجف به مسجد سهله می رفتم، شب را می ماندم و صبح بعد از نماز به نجف می رفتم و بین الطلوعین غالبا راه مسجد سهله خلوت است، زیرا از سمت نجف، بستن دروازه مانع از خروج است و از سمت مسجد هم در آن وقت، کمتر به نجف می روند.

بالجمله در اثنای راه مردی عرب را پیاده دیدم که از عقب به من ملحق شد، پس از سلام به من گفت: ملا عبد الحمید می خواهی صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- را ببینی؟

از سؤال او و ذکر نامم تعجّب کردم. با آن که هر قدر نظر نمودم، او را نشناختم و هیچ وقت او را ندیده بودم، در جواب گفتم: مرا کجا این سعادت باشد؟

گفت: این حضرتی است که ظاهر گشته، به سوی نجف می رود؛ اگر می خواهی برو با او بیعت کن و به پشت سر اشاره نمود. چون این را شنیدم، به پشت سر متوجّه شدم، شخصی را دیدم که در زیّ بزفروشان می آید و دو رأس بز هم جلوی خود دارد.

پس از ملاحظه این، در خصوص تکلیف خود متحیّر ماندم که اگر بیعت کنم، شاید آن حضرت نباشد و اگر نکنم، شاید او باشد. با خود خیال کردم می روم و از او ودایع انبیا که نزد آن حضرت و مصدّق صدق دعوت است، سؤال می کنم. بار دیگر گفتم: چرا من این کار را کنم، این شخص به نجف می رود و پس از اظهار این دعوی علمای نجف؛ مثل شیخ مهدی، شیخ راضی، شیخ مرتضی و دیگران در مقام تحقیق برمی آیند و در طرق تحقیق، ابصر از من می باشند، پس بهتر است تا ورود نجف صبر نمایم و شتاب نکنم.

چون به این رأی جازم گردیدم، به اطراف و عقب خود نظر کردم، کسی را ندیدم و از بزها هم خبری نیافتم و مردی که همراه من و منتظر جواب و سؤال بود، پدید شد،

پس از آرزوی دریافت این نعمت، مأیوس گشتم و دانستم مرا بیش از آن که دیدم، برایم میسّر نمی شود، پس از آن خیال منصرف شدم.

[سید محمد علی عراقی کرهردوی] ۲۲ یاقوته

مکاشفه عارف جلیل و ثقه عادل نبیل، جناب سیّد محمد علی بن الحاج سیّد عبد الرحیم عراقی کرهردوی است.

چنان که معاصر مذکور بعد از آن که این سیّد را به اوصاف منقوله، در کتاب مزبور ذکر نموده، گفته: الحق این سیّد در حسن حالت و علوّ همّت و سلوک راه معرفت و بسیاری از کمالات، سرآمد اهل این عصر و زمان و الحال ساکن دار الخلافه طهران است. اوّل روز جمعه پانزدهم ربیع الثانی سال هزار و سی صد بر مؤلّف کتاب وارد شد؛ در وقتی که مشغول نوشتن قصّه جناب قندهاری بودم.

مؤلّف گوید: ما آن قصّه را در یاقوته ای از عبقریّه پنجم نقل نموده ایم، مراجعه شود. چون خطّ جناب قندهاری را ملاحظه کرد و مضمون آن را مطّلع گردید، گفت:

من هم در این خصوص قصّه ای دارم و آن، این است که سالی که به زیارت ائمّه عراق فایز شدم و تو را هم در نجف اشرف ملاقات نمودم، در همان سفر بعد از ورود، در یک منزلی بغداد عزم همراهان بر آن شد که قبل از ورود به بغداد از راه علی آباد به سامرّه روند که پس از زیارت قبر عسکریّین علیه السّلام به بغداد و مشهد کاظمین رجوع کنند، لذا، از اهل قریه مزبور مردی را بلدی گرفته، روانه سامرّا شدیم.

چون از علی آباد و جزّانیّه گذشتیم، عبور زوّار بر نهری پر از آب و عریض افتاد که عبور از معبر متعارف آن، مؤدّی به غرق می شد؛ چه بسا که شخصی، معبر را نداند و از غیر معبر عبور نماید یا در اثنای عبور بلغزد و در غیر معبر واقع شود.

زوّار بر آن نهر وارد شده، عبور می کردند. بین زوّار زنی بر یابویی سوار بود، در اثنای عبور، یابو از معبر لغزید یا از غیر معبر رفت و در گودالی که در آب بود، واقع شد،

راکبه و مرکوب در آب فرو رفتند، آن حیوان به قوّت شناوری اگرچه خود را حفظ کرده از زیر آب بیرون آمد، لکن چون بار آن از تنبلی و سرنشین به علاوه آب هایی که در تنبلی و جلّ آن و لباس راکبه بود، سنگین و آب نهر، تند و روان بود و پاهای حیوان بر زمین قرار نداشت، نتوانست خود را به شناوری نگهدارد، لذا مضطرب بود و آن ضعیفه بیچاره صدای خود را به استغاثه یا صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- یا صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- بلند نمود، چنان که رسم زوّار است که از مزوّر خود استغاثه و استعانت می نمایند و در شداید و حاجات به او دخیل می شوند.

من چون واقعه را دیدم، سواره به شتاب داخل آب شدم که شاید در این باب تدبیری کنم، سایر زوّار در تدبیر کار خود بودند و التفات یا اعتنایی به این امر نمی نمودند.

ناگاه شخصی را مشاهده کردم که جلوی من و عقب یابوی آن زن پیاده بر روی آب روان است؛ گویا بر اراضی خشک راه می رود و پاهایش در آب فرو نمی رود، بلکه اثر رطوبتی هم در پا و لباس و سایر اعضای او نبود، دست انداخته راکبه و مرکوب را گرفته به شتاب از آب کنار گذاشت، طوری که آن زن بیش از آن که خود و مرکوب را کنار دید، امر دیگری احساس نکرد و من هم بیش از این که آن شخص را روی آب دیدم که به آن زن رسید و به شتاب راکبه و مرکوب را به درازکردن دست در ربود و به ساحل گذاشت؛ ندانستم.

بعد از این واقعه هم دیگر او را ندیدم، مگر آن که در ملاحظه اوّل او را با قامت معتدل، روی نورانی، دماغ کشیده و سایر شمایل مهدویّه- علیه الاف سلام و تحیّه- دیدم، طوری که اگر در آن حال خود را قاطع به این که او همان جناب بود، نگویم و ندانم، ظانّ به ظنّ متأخم به علم می دانم و می گویم. پس از مشاهده این واقعه آن شمایل و صورت را در خاطر خود سپرده بودم و به مخاطره آن، خود را مسرور و تسلّی خاطر می نمودم، تا آن که وارد نجف اشرف شدم.

اتّفاقا روزی به زیارت قبر امیر المؤمنین علیه السّلام و داخل حرم شریف آن حضرت مشرّف بودم، در اثنای عمل زیارت، چشمم به سمت بالای سر افتاد، ناگاه دیدم همان

شخص بعینه بالای سر مطهّر ایستاده و مشغول سلام یا دعا بود، به جانب او شتافتم، اجتماع زوّار مانع گردید از این که خود را زود به او برسانم؛ گویا در اعضای خود هم فتوری از حرکت و سرعت مشاهده نمودم، بالاخره بعد از حرکت و وصول به بالای سر، او را ندیدم و بعد از سیر حرم، سایر اماکن، مواضع حرم شریف و ملحقات آن برای یافتن، مأیوس برگشتم.

[یکی از زوار امام رضا (ع)] ۲۳ یاقوته

اشاره

مکاشفه جماعتی از زوّار مشهد ثامن الائمّه، علی بن موسی الرضا علیه السّلام است که از اهل بحرین بوده اند.

ایضا، معاصر عراقی مذکور در معجزه ششم، از فصل چهارم خاتمه کتاب دار السلام مزبور، نقل نموده: معجزه ای است که در فرهنگ روز پنج شنبه یازدهم رمضان هزار و دویست و نود و هشت هجری دولت علیّه ایران ثبت و ضبط شده و صورت آن، این است: جناب میرزّا محمد علی صاحب، ناظر سابق پستخانه های ضلع کراچی که چند سال در بصره بودند و اکنون در کاظمین توطّن دارند؛ شرح این معجزه شریفه را بدین تفصیل نگاشته بودند: چند نفر از اهل بحرین با عیال خود به زیارت روضه مطهّره امام رضا علیه السّلام، به مشهد مقدّس رفته بودند و هشت ماه آن جا بودند و خرجی و زاد راه شدن بالمرّه تمام شده بود و در آن جا از هرکسی برای خرج راه و مراجعت به کاظمین، التماس قرضی و خرج راه کردند، کسی اجابت نکرد، تا آن که از عدم خرجی و بی قوتی و نبودن مایحتاج به کلّی مستأصل شده، هر روز به روضه منوّره امام رضا علیه السّلام رفته، استغاثه می کردند.

روز چهاردهم ماه رجب به وقت ظهر، شخصی نزد ایشان آمده، اظهار نمود من چند رأس قاطر دارم و چون شنیدم شما عزم رفتن به کربلا دارید، آمده ام اگر در اراده خود مصمّم و مهیّا هستید من عصر، قاطرهای خود را برای شما بیاورم.

ایشان گفتند: ما خرج راه نداریم.

آن شخص گفت: آن هم درست می شود.

گفتند: تو مایحتاج ما را این جا بده و در کاظمین بگیر!

گفت: هر قدر حاجت دارید، من می دهم، ایشان مسرور شدند و آن شخص رفت.

هنگام عصر قاطرهای خود را آورد، ایشان را سوار کرده، با عیال و اطفال و آلات و ادوات روانه شدند تا آن که وقت شام بر سر آبی رسیده، صاحب قاطرها گفت: شما پیاده شوید، در کنار این آب وضو گرفته، نماز کنید و غذا بخورید تا من قدری قاطرها را در این صحرا بچرانم! ایشان هم قبول کردند. پیاده شده، مشغول نماز و غذا شدند، بعد از آن هر قدر منتظر شدند، اثری از قاطرها و شخص مکاری ندیدند.

مضطرب گشته، در مقام تجسّس و تفحّص برآمدند، به هر سو روآورده و صدا برآورد ولی جوابی نشنیدند. مشوّش و برآشفته شدند و واله و سرگردان به اطراف و جوانب دویدند و کسی را ندیدند، لابدّ و لاعلاج، گریان و نالان و هراسان به سوی عیال خود برگشتند و شب تا صبح در اندیشه و فکر و تدبیر بودند. وقتی صبح برآمد و از مراجعت آن شخص مأیوس شدند، علاج کار، آن دانستند که اسباب را بر پشت خود بسته، با عیال پیاده به سوی مشهد برگردند که اقّلا بیابان مرگ نشوند، لذا با احمال و اثقال خود به مشهد روانه شدند.

قدری که راه رفتند، نخلستانی نمودار شد، از دیدن نخل در آن مکان تعجّب کردند، زیرا نخل در بلاد عجم معهود نبود، متحیّر ماندند، ناگاه مردی عرب را دیدند که در آن صحرا به طلب هیزم می رود؛ از او در خصوص نخلستان پرسیدند که این نخلستان از کجا و این قریه چه نام دارد؟

گفت: هذا مشهد الکاظم؛ این مکان، مشهد کاظمین است.

از این سخن، تعجّب و آن را مزاح گمان کردند. چون قدری رفتند، قبّه و منارها را مشاهده نمودند، آثار بلد را دیده، به صدق آن کلام جازم گردیده، دانستند این معجزه ای بوده که از مزوّر ایشان و امام غریبان، حضرت رضا- علیه و علی آبائه

الطاهرین و اولاده المعصومین الاف تحقیه و ثنا- ظاهر گردیـده که از طوس تا به بغداد را مدّت سه ساعت پیموده اند، مسـرور شده، شکر گزاری نمودند.

این ناچیز گوید: در این مقام اشاره به دو امر لازم است:

امر اوّل: این قسم از الطاف و عنایات از ائمّه معصومین- علیهم افضل الصلوه و اکمل التحیّات- نسبت به عامّه بریّات و خصوصا دربـاره معتقـدین به امـامت آن بزرگوار که بهترین اعتقادات است، غریب و عجیب نیست، علی الخصوص درباره اهل بحرین؛ چون ایشان در ولای آن بزرگواران صادقی بلامین هسـتند و این قسم موهبت، درباره اهل آن دیار چه بعدی دارد، حال آن که اوّل آن خاک، خاکی شریف است و تربتی منیف است.

شاهـد بر مـدّعی، چیزی است که سیّد جلیل معاصـر در کتاب مسـتطاب روضات الجنّات در ترجمه شـیخ حسـین بن شـیخ عبد الصـمد والـد ماجد شـیخنا البهایی ذکر نموده که آن مرحوم از دیار عجم به مکّه معظّمه مشـرّف شد و اراده نمود در آن مکان شریف، مجاورت اختیار کند.

شبی در خواب دیـد گویـا قیـامت برپا شـده و از جانب باری تعالی امر شـد زمین بحرین با آن چه در آن هست، برداشـته، میان بهشت بگذارند. چون این خواب را دید، از مجاورت مکّه منصـرف شده، به بحرین آمد و آن جا توقّف نمود تا به جوار ایزدی پیوست، قبر او در مصلّا که از قرای بحرین است، از معاریف قبور است که ساکنین آن اطراف از آن، تیمّن و تبرّک می جویند.

ایضا در کتاب مذکور آمده: در اوقاتی که والد شیخ بهایی در بحرین بود به شیخ بهایی نوشت اگر دنیا می خواهی، به هند برو تـا دنیـایت نیکـو شـود و اگر آخرت را می خواهی، نزد مـا به بحرین بیـا و اگرنه دنیـا خواهی نه آخرت، در عجم توقّف نمـا و بیرون میا!

دوم در ساده لوحی و قلب صافی، ضرب المثل، بلکه در اتّصاف به این وصف بی بدل اند و چه فواید عظیم و عواید جسیم که بر این صفت مترتّب است.

سیّد جلیل جزایری در انوار و جناب صدر المتألهین در اسفار نقل نموده اند:

ساده لوحی از اهل بحرین با رفقای خود به مکّه معظّمه مشرّف شدند، بعد از ادای مناسک و بیرون آمدن از مکّه، همراهان به او گفتند: برات آزادی از آتش جهنّم گرفتی یا نه؟

گفت: مگر شما برات آزادی از جهنّم گرفتید؟

همگی به کلمه واحده گفتند: بلی.

آن مرد مراجعت نموده، زیر میزاب طلا رفته، عرض کرد: بار خدایا! برات آزادی مرا عنایت فرما! لحظه ای نگذشت که رقعه ای از میزاب به زیر افتاد و به آب طلا در آن نوشته شده بود: فلان رقّ من النّار، گویا نام آن شخص عبد المؤمن بوده است.

ما در کتاب خزینه الجواهر فی زینه المنابر چند حکایتی در ترتّب آثار عظیم بر این صفت ساده لوحی و صافی عقیده، ذکر کرده ایم، هرکس خواهد به آن کتاب رجوع کند، ولی تعمیما للعائده و تتمیما للفائده یکی از آن ها را در این مختصر نقل می نماییم.

[حکایتی از کتاب دار السلام]

حکایه علّامه نوری در کتاب دار السلام فیما یتعلّق بالرؤیا و المنام نقل نموده: عالم جلیل و فاضل نبیل، مصباح المتّقین و زین المجاهدین، السیّد الایّد، السیّد محمد بن العالم السیّد هاشم بن میر شجاعت علی الموسوی الرضوی النجفی المعروف بالهندی که از اوثق ائمّه جماعت حرم امیر المؤمنین علیه السّلام بود برایم نقل کرد: من در ایّام طفولیّتم بسیار بله و بلید و ساده لوح بودم، ولی در نوافل و تعقیبات، کثیر الرغبه بودم. روزی کتاب مصباح شیخ کفعمی را ملاحظه و مطالعه می نمودم بر حدیثی واقف شدم که مضمونش این بود: عجب نیست از میّتی که چهل مرتبه سوره فاتحه الکتاب بر او خوانده شود و او زنده شود. با خود گفتم، از مردم عجیب است که با وجود این مطلب، اموات خود را دفن می کنند و آن ها را به واسطه خواندن سوره فاتحه زنده نمی گردانند.

آن گاه مگسی را گرفتم و میان حوض آب غرق نمودم و تا عصر میان آن حوض بود.

چون به موت آن قطع پیدا کردم، آن را از آب بیرون آورده، بر بالای زمین خشکی گذاشتم و شروع به خواندن سوره فاتحه نمودم و دمیدن به مگس نمودم به نیّت آن که زنده شود. چون خواندن من از سی مرتبه متجاوز شد، دیدم پاهای مگس حرکت و بال های خود را به آن ها مسح کرد، هنوز چهل دفعه تمام نشده بود که مگس پرواز کرد و به هوا پرید.

با خود گفتم: شاید این مگس نمرده بود و من به اشتباه موت او را تجربه کردم. روز دیگر مگسی گرفته، میان حوض آب فرو بردم، از صبح تا ظهر میان آب غرق بود، آن را از آب بیرون آورده، از ظهر تا عصر هم به روی زمین افتاده بود به نحوی موتش برایم قطع حاصل شد که به مردنش قسم می خوردم. سپس شروع به خواندن سوره مبارکه فاتحه الکتاب نمودم؛ هنوز چهل مرتبه تمام نشده بود که آن مگس باذن اللّه تعالی از روی زمین به هوا پرواز کرد و رفت.

هم چنین حکایت واعظ و گفتن او که هرکس بسم اللّه بگوید و از روی آب رود، غرق نشود و گفتن جوان قروی و غرق نشدنش، از مشهورات حکایات است.

مؤلّف حقیر در مشهد مقدّس رضوی در یکی از مجالس که صحبت صافی عقیده به میان آمد، حکایت منقولی از دار السلام نقل نمودم. سیّد جلیلی از ائمّه جماعت که محلّ وثوق و اعتماد بود، نقل کرد: ماهیان بسیاری در حوض منزل داشتیم که به واسطه انجماد آب حوض در زمستان، تمام آن ها مرده بودند، یکی از آن ها را نزد خود گذارده، به قصد زنده شدن آن مشغول خواندن سوره فاتحه شدم، چند بار که آن سوره مبارکه را تلاوت نمودم، ماهی به حرکت درآمد، آن را در حوض انداختم، مشغول شناگری شد.

امر دوّم: اگرچه معاصر مذکور حکایت مسطور را از معجزات حضرت ثامن الائمّه علیه السّلام دانسته؛ بنابر آن که، آن کلمات اخیر که این، معجزه ای بوده که از مزوّر ایشان و امام غریبان، حضرت رضا- علیه الالف التحیه و الثناء- ظاهر گردیده؛ از انشاآت خود آن مرحوم باشد، هم چنین صاحب قضیّه که میرزا محمد علی صاحب

باشـد، بنـابر آن که آن کلمـات از انشـاآت او باشـد؛ چنان که ظاهر هم همین است، ولی می توان گفت: این معجزه مهـدویّت است، اگرچه همه آن بزرگواران نور واحدانـد، لـذا مـا آن را ضـمن این بـاب مکاشـفات قرار دادیم و درج نمودیم؛ مؤیِّد این مقال دو قرینه است:

قرینه اول: معاصـر مذکور خودش ضـمن قصّه ملّا قاسم رشتی طهرانی که ما در یاقوته چهارم از عبقریّه شـشم نقل نمودیم، ذکر کرده: چون آن حضرت دعای عام را تعلیم داد، فرمود: بگو؛ یا محمّد یا علی یا فاطمه یا صاحب الزمان ادرکنی و لا تهلکنی!

ملّا قاسم گوید: قدری صبر کردم، فرمودند: این عبارت را غلط می دانی؟

عرض کردم: بلی چون خطاب به چهار نفر است، می بایست فعل بعد از آن ها جمع گفته شود.

فرمودند: خطا گفتی، این جا ناظم کل، حضـرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- است و غیر در ملک او تصـرّفی ندارد، محمد و علی و فاطمه علیهم السّلام را به شـفاعت، نزد آن بزرگوار می خواهیم و از او به تنهایی استمداد می کنیم، بناء علی هذا غاثه ملهـوف و اعـانت مظلوم و ارشـاد ضـالّ، از وظـایف آن بزرگوار در زمـان غیبت است؛ چنـان که تفصـیل این مطلب در عبقریّه یازدهم این بساط مبیّن گردد، پس نجات دهنده آن بحرینی ها، جز امام زمان یا یکی از ملازمانش، کس دیگری نبوده است.

قرینه دوم: معاصـر نوری- نور اللّه مرقـده- نظیر همین معجزه را در نجم الثاقب ذکر نموده و آن را حکایت هشـتم از باب هفتم آن کتـاب قرار داده که در ذکر حکایـات کسـانی است که در غیبت کبرا خـدمت امـام زمـان رسـیده انـد و چون مضـمون آن حکایت مشتمل بر نحوی از مکاشفه و طیّ الارض است، لذا آن را در همین مقام نقل می نماییم.

[سید محمد جبل عاملی] ۲۴ یاقوته

مکاشفه سیّد ثقه صالح سیّد محمد بن سیّد عباس جبل عاملی است.

در نجم ثاقب (۱)ست که صالح صفی مبرور، سیّد محمد مذکور، نقل کرد: چون به مشهد مقدّس رضوی مشرّف شدم، با وجود فراوانی نعمت، آن جا بر من بسیار تنگ می گذشت. صبح آن روز که بنا بود زوّار از آن جا بیرون روند، چون یک قرص نان نداشتم که با آن بتوانم خود را به ایشان برسانم، مرافقت نکردم. زوّار رفتند، ظهر شد.

به حرم مطهّر مشرّف شدم، پس از ادای فرضیه، دیدم اگر خود را به زوّار نرسانم، قافله دیگری نیست و اگر به این حال بمانم، چون زمستان شود، تلف شوم. برخاستم، نزدیک ضریح رفتم، شکایت کردم، با حال افسرده بیرون رفتم و با خود گفتم؛ گرسنه بیرون می روم اگر هلاک شدم، مستریح می شوم و الّا خود را به قافله می رسانم.

پس از دروازه بیرون آمدم و از راه جویا شدم. طرفی را به من نشان دادند تا غروب راه رفتم ولی به جایی نرسیدم. فهمیدم راه را گم کرده ام. به بیابان بی پایانی رسیدم که غیر از حنظل چیزی در آن نبود. از شدّت گرسنگی و تشنگی قریب پانصد حنظل شکستم که شاید یکی از آن ها هندوانه باشد، امّا نبود.

تا هوا روشن بود، در اطراف آن صحرا می گشتم که شاید آب یا علفی پیدا کنم، تا آن که بالمرّه مأیوس شدم. تن به مرگ دادم و گریه می کردم، ناگاه مکان مرتفعی به نظرم آمد. بدانجا رفتم، چشمه آبی یافتم، تعجّب کردم که در بلندی چگونه چشمه آب است؟ شکر خداوند را به جای آورده، با خود گفتم؛ آب بیاشامم، وضو گرفته، نماز بخوانم که اگر مردم، نماز خوانده باشم. بعد از نماز عشا، هوا تاریک و تمام صحرا از جانوران و درّندگان پر شد و از اطراف، صداهای غریب از آن ها می شنیدم.

بسیاری از آن ها، چون شیر و گرگ را می شناختم و بعضی از دور، چشمانشان مانند چراغ می نمود، وحشت کردم و چون زیاده بر مردن چیزی نبود و رنج بسیار هم کشیده

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۵۰۴- ۵۰۳.

بودم، رضا به قضا داده، خوابیدم. وقتی بیدار شدم هوا به واسطه طلوع ماه، روشن و صداها خاموش شده بود و من در نهایت ضعف و بی حالی بودم، در این حال سواری نمایان شد، با خود گفتم؛ این سوار مرا خواهد کشت، زیرا در صدد دستبردی خواهد بود، من هم چیزی ندارم، لذا خشم خواهد کرد و لامحاله زخمی بر من خواهد زد.

پس از رسیدن، سلام کرد. جواب گفتم و مطمئن شدم.

فرمود: با حالت ضعف چه می کنی؟

به حال خود اشاره کردم.

فرمود: در جنب تو سه خربزه است، چرا نمی خوری؟

من چونت فحصّ کرده بودم و از هندوانه به صورت حنظل مأیوس شده بودم؛ چه رسد به خربزه، گفتم: مرا سخریّه مکن! به حال خود واگذار!

فرمود: به عقب نگاه کن!

نظر کردم، بوته ای دیدم که سه خربزه بزرگ داشت.

فرمود: یا یکی از آن ها گرسنگی خود را رفع کن، نصف یکی را صبح بخور و نصف دیگر را با خربزه صحیح همراه خود ببر و از این راه به خطّ مستقیم روانه شو، فردا نزدیک ظهر، نصف خربزه را بخور و خربزه دیگر را صرف مکن که به کارت نخواهد آمد. نزدیک غروب به سیاه خیمه ای خواهی رسید، آن ها تو را به قافله خواهند رساند.

سپس از نظرم غایب شد.

برخاستم و یکی از خربزه ها را شکستم، بسیار لطیف و شیرین بود شاید به آن خوبی ندیده بودم، آن را خوردم، دو خربزه دیگر را برداشته، روانه شدم و طیّ مسافت می کردم تا ساعتی از روز برآمد، خربزه دیگر را شکسته، نصف آن را خوردم و نصف دیگر را هنگام ظهر که هوا به شدّت گرم بود، خوردم و با خربزه دیگر روانه شدم.

نزدیک غروب از دور خیمه ای دیدم، چون اهل خیمه از دور مرا دیدند، به سوی من دویدند، مرا به سختی و عنف گرفتند، و به سوی خیمه بردند؛ گویا توهّم کردند که من جاسوسم و چون غیر عربی نمی دانستم و آن ها جز فارسی، نمی دانستند، هرچه فریاد

می کردم، کسی به حرفم گوش نمی داد تا نزدیک بزرگ خیمه رفتم، او با خشم تمام گفت: راست بگو، از کجا می آیی؟ وگرنه تو را می کشم.

من به قرار حیله، فی الجمله حال خود، بیرون آمدن روز گذشته از مشهد مقدّس و گم کردن راه را ذکر کردم.

گفت: ای سیّد کاذب! این جاها که تو می گویی متنفّسی عبور نمی کند، مگر آن که تلف می شود و جانور او را می درد، به علاوه، آن قدر مسافت که تو می گویی مقدور کسی نیست که در این زمان طی کند، زیرا به طریق متعارف از این جا تا مشهد، سه منزل است و از این راه که تو می گویی، منزل ها خواهد بود، راست بگو وگرنه تو را با این شمشیر می کشم، آن گاه شمشیر خود را بر من کشید.

در این حال، خربزه از زیر عبایم نمایان شد.

گفت: این چیست؟ تفصیل را گفتم. تمام حاضرین گفتند: در این صحرا ابدا خربزه نیست، خصوصا این قسم که ما تاکنون ندیده ایم. بعضی به بعض دیگر، رجوع و به زبان خود، گفتگوی زیادی کردند؛ گویا مطمئن شدند این خرق عادت است. سپس آمدند، دست مرا بوسیدند، در صدر مجلس جای دادند، مرا معزّز و محترم داشتند، جامه های مرا برای تبرّک بردند، جامه های پاکیزه برایم آوردند و دو شب و دو روز در نهایت خوبی مهمانداری کردند، روز سوّم ده تومان به من دادند، سه نفر با من فرستادند و مرا به قافله رساندند.

[امیر اسحاق استرآبادی] ۲۵ یاقوته

مکاشفه و طیّ الارض درباره سیّد فاضل صالح امیر اسحاق استرآبادی است.

چنان که علّامه مجلسی رحمه اللّه در بحار(۱)ز والد ماجد خود نقل کرده، او گفت: در زمان ما، مردی صالح و فاضل از اهل استرآباد بود. نامش میراسحاق و به درویش مکّی

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۷۶- ۱۷۵.

معروف بود، زیرا بسیار حجّ می کرد و چهل حجّ پیاده کرده بود، میان مردم به آن مشهور بود که به طیّ الارض می رود، زمین از زیر پایش پیچیده می شود و مسافت بعید را به زودی می رود.

اتّفاقا در بعضی سال ها، به اصفهان آمد و بر ما وارد شد، در خانه ما منزل کرد و چند ماه توقّف نمود. آثار زهد و صلاح بسیار از او آشکار گردید. روزی از او پرسیدم:

این طیّ الارض که در حقّ تو اشتهار دارد، صحّت دارد یا از باب ربّ مشهور لا اصل له است و واقع و حقیقتی ندارد؟(۱)

العبقری الحسان ؛ ج ۶ ؛ ص۵۶۸

ست که یک سال با جمعی از حجّاج به مکّه می رفتیم، به جایی رسیدیم که از آن مکان تا مکّه هفت منزل مسافت بود، من به سبب امری، از حجّاج پس افتادم و قافله از نظرم رفت، تنها مانده، راه را گم کردم، حیران و سرگردان و هراسان میان بیابان ماندم و چون برای راه یافتن، به اطراف و جوانب وادی بسیار دویدم، تشنگی بر من غلبه کرد. دل به مردن دادم و از زندگی مأیوس شدم، لابدّ و لاعلاج آواز استغاثه به یا ابا صالح رحمک اللّه ادرکنی و اغثنی بلند کردم؛ یعنی ای ابا صالح! خدا تو را رحمت کند، مرا دریاب و به راه دلالت کن! ناگاه از دامن بیابان، سواری نمایان گردید و بعد از لمحه ای نزد من آمد.

دیدم جوانی خوشرو و گندم گون است که بر زیّ بزرگان لباس پوشیده، بر اشتری سوار شده و مطهّره ای پر از آب در دست دارد. چون او را دیدم، بر او سلام کردم و جواب شنیدم. به من گفت: تشنه ای؟

گفتم: آری! مطهّره را به دستم داد، به قدر حاجت آشامیدم.

بعد از آن گفت: می خواهی به قافله برسی؟

گفتم: آری! پس مرا ردیف خود کرده، بر پشت شتر خود سوار نمود و به سمت مکّه متوجّه گردید، من عادت داشتم هر روز حرز یمانی می خواندم، وقتی در خود آسودگی دیدم و به خلاصی خود از آن مهلکت امیدوار شدم، شروع به خواندن آن کردم. آن جوان درباره فقرات آن حرز، مرا تغلیظ نمود و گفت: چنان نیست که می خوانی،

۱- اکبر، العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ۹جلد، مسجد مقدس جمکران - قم (ایران)، چاپ: ۱، ۱۳۸۶ ه.ش.

چنین بخوان! انـدک زمـانی گذشـته، به سوی من نگریست و گفت: نظر کن ببین کجـا هستی؟ آیـا این مکـان را می شناسـی؟ چون خوب تأمّل و نظر کردم، خود را در ابطح دیدم.

فرمود: فرود آی! چون پیاده شدم و برگشـتم، از نظر من غایب گردید و دانستم او، مولای من صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- بود. از مفارقت او پشیمان شدم و از نشناختن او در زمان ملاقات، متحسّر گشتم.

هفت روز که از این واقعه گذشت، حجّاج رسـیدند و بعد از آن که از حیاتم مأیوس شده بودند و این را به طیّ الأرض مسـتند کردنـد، از این جهت به این صـفت مشـهور گشـتم. بعد از آن علّامه مجلسـی می فرماید: والدم گفت: من حرز یمانی را نزد او خوانده، تصحیح نمودم و در خصوص آن به من اجازه داد.

[حسن بن مثله جمکرانی] ۲۶ یاقوته

اشاره

مکاشفه حسن بن مثله جمکرانی است.

شیـخ فاضل حسن بن محمـد بن حسن قمی معاصـر صـدوق، در تاریـخ قم از کتاب مونس الحزین فی معرفه الحق و الیقین نقل کرده که از مصـنّفات شیخ ابی جعفر محمد بن بابویه قمی به این عبارت است، بنابر آن چه معاصر نوری در نجم ثاقب در باب بنای مسـجد جمکران از قول امام محمد مهدی- صلوات اللّه علیه- آن را نقل نموده است و سبب بنای مسجد مقدّس جمکران و عمارت آن به قول امام علیه السّلام این بوده که شـیخ عفیف حسن بن مثله جمکرانی رحمه اللّه می گوید: من شب سه شنبه هفدهم ماه مبارک رمضان سنه ثلاث و تسعین در سرای خود خفته بودم که ناگاه جماعتی به سرایم آمدند.

نصـفی از شب گذشته بود که مرا بیدار کردند و گفتند: برخیز و طلب امام محمد مهدی، صاحب الزمان- صلوات اللّه علیه- را اجابت کن که تو را می خواند!

حسن گفت: برخاستم، به هم برآمدم و آماده شدم، گفتم: بگذارید تا پیراهن بپوشم.

از در سرا آواز آمد: هو ما کان قمیصک؛ پیراهن برمکن که از تو نیست!

دست فرا کردم و سراویل خود را برگرفتم، آواز آمد: لیس ذلك منك فخذ سرا ویلك؛ آن سراویل که برگرفتی، از تو نیست. آن را از خود برگیر! آن را انداختم، از خود برگرفتم و طلب کلید در سرا کردم.

آواز آمد: الباب مفتوح، چون به در سرا آمدم، جماعت بزرگان را دیدم، سلام کردم. جواب دادند و ترحیب کردند. مرا تا آن جایگاه که اکنون مسجد است، بیاوردند، چون نیک نگریستم، دیدم تختی نهاده، فرشی نیکو بر آن گسترده، بالش های نیکو نهاده، جوانی سی ساله بر آن تخت، بر چار بالش تکیه کرده، پیری پیش او نشسته، کتابی در دست گرفته و بر آن جوان می خواند و بیش از شصت مرد در این زمین بر گرد او نماز می کنند. بعضی جامه های سفید و بعضی جامه های سبز داشتند و آن پیر، حضرت خضر علیه السّلام بود.

آن پیر، مرا نشاند، امام علیه السّلام مرا به نام خود خواند و گفت: برو به حسن مسلم بگو که تو چند سال است عمارت این زمین می کنی، می کاری و ما خراب می کنیم، پنج سال است زراعت می کنی و امسال بار دیگر سرگرفتی و عمارت می کنی. رخصت نیست که بار دیگر در این زمین زراعت کنی، باید هر انتفاع از این زمین برگرفته ای، ردّ کنی تا در این موضع، مسجد بنا کنند و به حسن بن مسلم بگو این، زمین شریفی است و حق تعالی این زمین را از زمین های دیگر برگزیده و شریف کرده و تو آن را زمین خود گرفتی، خدای عزّ و جلّ دو جوان از تو بازستد ولی تنبیه نشدی و اگر چنین نکنی؛ آزار وی به تو رسد، چنان که آگاه نباشی.

حسن بن مثله گفت: یا سیّدی و مولای! من باید در این سخن نشانی داشته باشم که جماعت، سخن بی نشان و حجّت نشوند و قول مرا مصدّق ندارند.

گفت: أنا مستعلم هناك علّامه؛ ما این جا علامتی بکنیم تا تصدیق قول تو باشد؛ تو برو و رسالت ما را بگذار، نزدیک سیّد ابو الحسن رو و بگو برخیزد و بیاید، آن مرد را حاضر کند و انتفاع چند ساله که گرفته، از او طلب کند، بستاند و به دیگران بدهد، تا

مسجد را بنا نهند و باقی وجوه را از رهق (۱)ه ناحیه ردّ هال که ملک ماست، بیارد و مسجد را تمام کند و یک نیمه رهق را بر این مسجد وقف کردیم که هر ساله وجوه آن را بیاورند و صرف عمارت مسجد کنند، به مردم بگو رغبت به این موضع کنند، آن را عزیز دارند و چهار رکعت نماز این جا بگزارند؛

دو رکعت تحیّت مسجد، در هر رکعت یک بار الحمد و هفت بار قل هو اللّه احد و در رکوع و سجود هفت بار تسبیح بگویند و بر این نسق دو رکعت نماز امام صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- بگزارند که چون فاتحه خوانند و به إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِیَّاکَ نَسْتَعِینُ رسند، آن را صدبار بگویند و بعد فاتحه را تا آخر بخوانند، رکعت دوّم را نیز به همین طریق بگزارند و در رکوع و سجود هفت بار تسبیح بگویند، نماز که تمام شد، تهلیل و تسبیح فاطمه زهرا علیها السّلام بگویند و چون از تسبیح فارغ شوند، سر به سجده نهند و صدبار بر پیغمبر و آلش- صلوات اللّه علیهم- صلوات بفرستند.

این نقل از لفظ مبارک امام علیه السّلام است که فمن صلّیتها فکانّما صلّی فی البیت العتیق؛ هرکس این دو رکعت نماز را بگزارد، چنین باشد که دو رکعت نماز در کعبه گزارده باشد.

حسن بن مثله جمکرانی گفت: من چون این سخن را شنیدم، با خویشتن گفتم؛ گویا این موضعی است که تو می پنداری؛ انّما هذا المسجد للأمام صاحب الزّمان علیه السّلام و بدان جوان اشاره کردم که در چهار بالش نشسته بود.

آن جوان به من اشاره کرد که برو! آمدم. چون پاره ای راه آمدم، بار دیگر مرا باز خواندند و گفتند: بزی در گلّه جعفر کاشانی راعی است، باید آن بز را بخری! اگر مردم ده بها دهند، بخر وگرنه، تو از خاصّه خود بده، آن بز را بدین موضع بیاور، فردا شب بکش! آن گاه روز هجدهم ماه مبارک رمضان، گوشت آن بز را بر بیماران و کسی که علّتی سخت داشته باشد، انفاق کن که حق تعالی همه را شفا دهد. بز، ابلق است و موهای بسیار و هفت علامت دارد؛ سه تا برجانبی و چهار تا برجانب دیگر و مثل درهم سیاه

۱- نواحی نزدیک کاشان.

و سفید است.

رفتم، بـار دیگر مرا بـاز گردانـد و گفت: مـا هفتاد روز یا هفت روز این جاییم. اگر بر هفت روز حمل کنی، بر شب قـدر دلیل کند که بیست و سوّم رمضان است و اگر بر هفتاد حمل کنی، شب بیست و پنجم ذی قعده الحرام که روز بزرگواری است.

حسن بن مثله گفت: به خانه آمـدم و همه شب در آن اندیشه بودم تا صبـح شد، فریضه بگزاردم؛ نزدیک علی بن المنذر آمدم و آن احوال را بـا او گفتم. او بـا من بیامـد و به آن جایگاه رفتیم که شب مرا برده بودنـد. گفت: باللّه، نشانی و علامتی که امام علیه السّلام مرا گفت، یکی این است که این جا زنجیرها و میخ ها ظاهر است.

نزدیک سیّد ابو الحسن الرضا شـدیم، چون به در سـرای وی رسـیدیم، خـدم و حشم وی را دیـدیم که به من گفتنـد: سیّد ابو الحسن از سحرگاه در انتظار تو است، تو از جمکرانی؟

گفتم: بلی! رفتم، سلام کردم و خدمت کردم.

جواب نیکو داد، اعزاز کرد، مرا به تمکین نشانـد و پیش از آن که من حـدیث کنم، به من گفت: ای حسن بن مثله! خفته بودم که شخصـی در خواب به من گفت: مردی از جمکران به نام حسن مثله، بامـداد پیش تو می آیـد، آن چه گوید، تصدیق دار و بر قولش اعتماد کن که سخن او سخن ماست، باید قول او را رد نگردانی. از خواب بیدار شدم و تا این ساعت منتظر تو بودم.

حسن مثله احوال را به شرح به او گفت. در حال سیّد فرمود بر اسب ها زین نهادند، بیرون آوردند و سوار شدند. چون نزدیک ده رسـیدند، جعفر راعی، گلّه ای بر کنـار راه داشت. حسن مثله میان گله رفت و آن بز از پس همه گوسـفندان پیش می آمـد. حسن مثله دویـد، او آن بز را برگرفت که بهـا به وی دهـد و بز را بیـاورد. جعفر راعی سوگنـد یـاد کرد که من هرگز این بز را ندیـده ام و در گلّه من نبوده الّا امروز که می بینم، هرچه می خواهـم این بز را بگیرم، میسّـر نمی شود و اکنون پیش شـما آمـد. پس چنان که سیّد فرموده بود، بز را در آن جایگاه آوردند و کشـتند، سیّد ابو الحسن الرضا بدین موضع آمدند و حسن مسلم را حاضر کردند، انتفاع از او بستدند، وجوه رهق را آوردند،

مسجد جمکران را به چوب پوشاندند و سیّد ابو الحسن الرضا زنجیرها و میخ ها را به قم برد و در سرای خود گذاشت. همه بیماران و صاحبان علّت می رفتند و خود را در زنجیر می مالیدند؛ خدای تعالی شفای عاجل می داد و خوش می شدند و ابو الحسن محمد بن حیدر گوید: به استفاضه شنیدم که سیّد ابو الحسن الرضا در موسویان در شهر قم مدفون است و بعد از آن فرزند او دچار بیماری شد، وی در خانه شد، سرصندوق را برداشتند، ولی زنجیر و میخ ها را نیافتند. این مختصری از احوال آن موضع شریف است که شرح داده شد.(۱)این ناچیز گوید: علّامه نوری بعد از ذکر این حکایت، در کتاب نجم الثاقب (۲)فته: در نسخه فارسی تاریخ قم و در نسخه عربی آن که عالم جلیل آقا محمد علی کرمانشاهی، مختصر قصّه را از او نقل کرده، در حواشی رجال میرمصطفی در باب حسن قصّه را در ثلث و تسعین؛ یعنی نود و سه بعد از دویست نقل کرده و ظاهرا بر ناسخ مشتبه شده و اصل، سبعین بوده که به معنی هفتاد است، زیرا وفات شیخ صدوق پیش از نود است.

امّا دو رکعت نماز منسوب به آن حضرت- صلوات اللّه علیه- از نمازهای معروف است و جماعتی از علما آن را روایت نموده اند.

اوّل: شیخ طبرسی صاحب تفسیر مجمع البیان در کتاب کنوز النجاح (۳)ز احمد بن الدربی از خدامه ابی عبد اللّه حسین بن بزوفری روایت کرده و او گفته: از ناحیه مقدّسه حضرت صاحب الزمان- صلوات اللّه علیه- بیرون آمد که هرکس به سوی حق تعالی حاجتی داشته باشد، باید بعد از نصف شب جمعه غسل کند، به جای نماز خود رود، دو رکعت نماز گزارد، در رکعت اوّل سوره حمد را بخواند و چون به إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِیَّاکَ نَسْتَعِینُ برسد، صد مرتبه آن را تکرار کند و بعد از آن که صد مرتبه تمام شود، تتمّه

۱- ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۳۳- ۲۳۰؛ نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۴۵۸- ۴۵۴.
۲- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۴۶۱- ۴۵۸.
۳- ر. ک: مهج الدعوات، ص ۲۹۵- ۲۹۴.

سوره حمد را بخواند و بعد از اتمام سوره حمد، یک مرتبه قل هو اللّه احد بخواند، رکوع و دو سجده را به جای آورد و هفت مرتبه سبحان ربّی العظیم و بحمده را در رکوع بگوید و هفت مرتبه سبحان ربّی الأعلی و بحمده را در هریک از دو سجده، بگوید و بعد از آن رکعت دوّم را نیز مانند رکعت اوّل به جای آورد و بعد از تمام شدن نماز، این دعا را بخواند. به درستی که حق تعالی، حاجت او را هرگونه حاجتی که باشد، برمی آورد، مگر آن که حاجت او در قطع صله رحم باشد. دعا این است:

«اللّهمّ إن أطعتک فالمحمده لک و إن عصیتک فالحجّه لک منک الرّوح و منک الفرج سبحان من أنعم و شکر سبحان من قدّر و غفر اللّهمّ إن کنت قد عصیتک فإنّی قد أطعتک فی أحبّ الأشیاء إلیک و هو الإیمان بک لم أتّخذ لک ولدا و لم أدع لک شریکا منّا منک به علیّ لا منّا منّی به علیک و قد عصیتک یا إلهی علی غیر وجه المکابره و الخروج عن عبودیّتک و الجحود ربوبیّتک و لکن أطعت هوای و أزلّنی الشّیطان فلک الحجّه علیّ و البیان فإن تعذّبنی فبذنوبی غیر ظالم و إن تغفر لی و ترحمنی فإنّک جواد کریم».

بعد از آن تا نفس او وفا کند، مکرّر یا کریم یا کریم بگوید و پس از آن بگوید: «یا آمنا من کلّ شی ء و کلّ شی ء منک خائف حذر أسألک بأمنک من کلّ شی ء و خوف کلّ شی ء منک أن تصلّی علی محمّد و آل محمّد و أن تعطینی أمانا لنفسی و أهلی و ولدی و سائر ما أنعمت به علیّ حتّی لا أخاف أحدا و لا أحذر من شی ء أبدا إنّک علی کلّ شی ء قدیر و حسبنا اللّه و نعم الوکیل یا کافی إبراهیم نمرود و یا کافی موسی فرعون أسألک أن تصلّی علی محمّد و آل محمّد و أن تکفینی شرّ فلان بن فلان»؛(۱)ه جای فلان بن فلان نام شخصی را که از ضرر او می ترسد و نام پدر او را بگوید و از حق تعالی طلب کند ضرر او را رفع و کفایت کند.

به درستی که حق تعالی ضرر او را کفایت خواهد کرد ان شاء اللّه تعالی، بعد از آن به سجده رود، حاجت خود را مسألت نماید و به سوی حق تعالی تضرّع و زاری کند،

۱- ر. ک: مهج الدعوات، ص ۲۹۵- ۲۹۴؛ مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۷۵.

همانا مرد مؤمن و زن مؤمنه ای نیست که این نماز را بگزارد و این دعا را از روی اخلاص بخوانـد، مگر آن که برای او درهای آسـمان برای برآمدن حاجات او گشوده می شود و در همان وقت و در همان شب دعایش هرگونه حاجتی که باشد، مستجاب می گردد، و این به سبب فضل و انعام حق تعالی بر ما و بر مردمان است.

دوّم: سیّد عظیم القـدر، سیّد فضـل اللّه راونـدی در کتـاب دعوات (۱)من نمازهـای معصومین علیهم السّـلام می گویـد: نمـاز مهـدی- صـلوات اللّه و سـلامه علیه- دو رکعت است؛ در هر رکعت یک مرتبه حمد، صد مرتبه إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ و بعد از نماز صد مرتبه صلوات بر پیغمبر و آل او- صلوات اللّه علیهم-.

سوّم: سیّد جلیل، علی بن طاوس در کتاب جمال الاسبوع (۲)مین نماز را به نحو مذکور، به آن حضـرت نسبت داده، لکن ذکر صد صلوات بعد از آن را نقل کرده، فرمود:

این دعا را عقب نماز بخوانـد: «اللّهمّ عظم البلاء «و برح الخفاء و انکشف الغطاء و ضاقت الأرض بما وسـعت السـماء و إلیک یا ربّ المشتکی و علیک المعوّل فی الشدّه و الرّخاء اللّهمّ صلّ علی محمّد و آل محمّد الّذین أمرتنا بطاعتهم و عجّل اللّهمّ فرجهم بقائمهم و أظهر إعزازه یا محمّد یا علی یا علی یا محمّد اکفیانی فإنّکما کافیای یا محمّد یا علی یا علی یا محمّد انصرانی فإنّکما ناصرای یـا محمّـد یـا علی یـا علی یـا محمّـد احفظـانی فإنّکمـا حافظای یا مولای یا صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- سه مرتبه الغوث ادرکنی ادرکنی الأمان سه مرتبه».

مسجد شریف جمکران تاکنون موجود، تقریبا از سمت دروازه کاشان در یک فرسخی قم واقع است.

۱- الدعوات، ص ۸۹.

۲- جمال الأسبوع، ص ۱۸۱.

فائده [نقلی از کتاب تاریخ قم درباره جمکران]

از تاریخ قم (۱)قل شده که از برقی و غیره روایت کرده: نام قصبه قم امهان؛ یعنی منازل کبار و اشراف جمکران بوده است، چنین گفته اند که اوّلین دیه که بدین ناحیه بنا نهادند، جمکران است، جم ملک، آن را بنا کرده و اوّلین موضعی که به جمکران بنا نهادند، چشحه بود؛ یعنی چیزی اندک و گویند که صاحب جمکران چون بر عاملان و بنّایان گذر کرد، گفت: چه کار کرده اید؟

گفتند: چشحه، به زبان ایشان یعنی چیزی اندک، پس این موضع را بدین نام نهادند و بدان سبب او را ویدستان نام کردند و به جمکران جلین بن آذر نوح ازادمند، بنایی نهاد و آن قصّه ای دارد من ان شاء اللّه تعالی در باب عجم یاد می کنم.

جمکران کوهی است که مشرف بر آن است و آن را وبشویه خوانند، بر آن قلعه ای بلند و کهنه و قدیمی است و صاحبش را نمی دانند، گویند اسکندر آن را بنا کرده و آب را بر آن روانه گردانده، از برقی روایت است که سلیمان بن داود علیهما السّلام جمکران را بنا کرده و این روایت، خالی از خلافی نیست، به سبب آن که بدین ناحیت هیچ بنایی با سلیمان بن داود منسوب نیست و به او باز نمی خوانند و العلم عند اللّه.

جمکران از آن ماکین بوده و خدای عزّ و جلّ به او پسری داد که نامش جلین است.

او در جمکران کوشکی ساخت و آن هنوز باقی است، هم چنین ده محلّت و درب بنا کرد و بعد دو محلّت و درب بر آن اضافه نمود که مجموع آن دوازده باشند، در هر محلّت و دربی، آتشکده ای بود و باغی بنا نهاد و کنیزکان و بندگان خود را در آن ساکن کرد، فرزند و اعقاب ایشان، الی یومنا هذا، در آن ساکن اند و بر یکدیگر افتخار می کنند، انتهی.

امّا رهق از قرای معروف معمور قم و تا به حال معمور و آبادان است و به کاشان نزدیک تر می باشد؛ از قم تا آن جا مسافت ده فرسخ است، ولی از مضافات قم محسوب می شود.

۱- تاریخ قم، ص ۶۰.

[ابو سوره کوفی] ۲۷ یاقوته

مکاشفه ابو سوره کوفی است.

قطب راوندی مرسلا از ابن سوره روایت نموده: پدرم از مشایخ زیدیّه در کوفه بود و حکایت کرد: روزی به سوی قبر حسین علیه السّلام روانه شدم که روز عرفه آن جا باشم، مشرّف شده، در حایر شریف توقّف نمودم، تا آن که وقت عشا رسید. نماز عشا را بجا آورده، خوابیدم و شروع به قرائت سوره حمد کردم.

ناگاه جوانی دیدم که جبّه ای در برداشت و قبل از من به قرائت، ابتدا نمود و پیش از من فارغ گردید و نزد من بود؛ نماز صبح را ادا کرده، هر دو از باب حایر بیرون آمدیم و به شاطی فرات رسیدیم. آن جوان به من گفت: می خواهی به کوفه بروی، برو!

من در طریق فرات روانه شدم و او به جانب بیابان روانه شد. پدرم ابو سوره گفت:

دیدم مفارقت او بر من سخت شد، از عقب او روان شدم، چون آن جوان این دید، به من گفت: بیا! با او روانه شدم تا به اصل حصین مسنّات رسیدیم و آن جا خوابیدیم. وقتی بیدار شدیم، خود را با آن جوان، در ارض غربی بالای کوه خندق کوفه دیدیم.

آن جوان، متوجّه من شده، گفت: گویا عیال واری و امر معاش بر تو تنگ است؛ نزد ابو طاهر زراری برو و او به حالتی به سوی تو بیرون خواهد آمد که دست هایش به خون قربانی آلوده باشد.

به او بگو: جوانی به فلان صفت و فلان صفت می گوید کیسه دینارهایی که در پایه تخت خود دفن کرده ای، به من بده که ابو سوره ام. سپس ناپدید شد و من به خانه ابو طاهر رفتم.

چون در زدم، با دست های رنگین به خون قربانی بیرون آمد و فرمایش آن جوان را به او رساندم.

گفت: شنیدم و اطاعت نمودم.

راوندی بعد از ذکر این خبر به این کیفیّت گفته: ابوذر احمد بن سوره و محمد بن

الحسن عبـد اللّه تمیمی این خبر را، بـا این زیـاده روایت کرده که آن مرد گفت: آن شب راه رفـتیم، تـا آن که خود را مقـابل مسجد سهله دیدیم. آن جوان گفت: منزل من در این مکان می باشد. تو به نزد ابن زراری علی بن یحیی برو و به او بگو: مالی که در فلان موضع گذاشته ای و فلان صفت دارد، به تو بدهد.

راوی گوید: چون این را شنیدم، از آن جوان پرسیدم: تو کیستی؟

گفت: من محمد بن الحسن علیه السّلام هستم، او را نشناختم.

با یکـدیگر قـدری راه رفتیم، تا آن که وقت سـحر به نواریس رسـیدیم. دیـدم آن جوان نشـست و زمین را با دست خود قدری پست کرد. آبی ظاهر شده، از آن وضو گرفت و سیزده رکعت نماز به جای آورد.

او را مفارقت نموده، به خانه زراری رفتم و در را کوبیدم.

گفت: کیستی؟

گفتم: ابو سوره ام.

شنیدم که با خود گفت: ای ابا سوره! مرا با تو چه کار است؟

چون بیرون آمد، آن قصّه را برای او نقل کردم. این را که شـنید، خندان گردید، با من مصافحه کرد، روی مرا بوسـید و دسـت مرا بر روی خود مالید، بعد از آن مرا با خود به درون خانه برد، کیسه ای را زیر پایه تخت بیرون آورد و به من تسلیم نمود.

ابو سوره چون این را دید، از مذهب زیدیّه اعراض کرد و شیعه خالص شد.(۱)مؤلّف گوید: این خبر علاوه بر این که مشتمل بر معجزه ای از آن بزرگوار و بر اثبات وکالت و رأی مذکور است، مشتمل بر ذکر دو نفر است که حضور مبارک آن حضرت شرفیـابی حاصل کرده انـد، یکی شـناخته و آن وکیل مـذکور است، زیرا اگر او امام را ندیـده بود، امام صـفات خود را برایش ذکر نمی نمود و دیگری آن وجود مقدّس را حین ملاقات نشـناخته و آن ابو سوره است؛ چنان که خودش گفت: وقتی فرمود: من محمد بن الحسن علیه السّلام هستم، آن حضرت را نشناختم.

۱- الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۴۷۲- ۴۷۰؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۲۰- ۳۱۸.

[سید محمد قطیفی] ۲۸ یاقوته

مکاشفه سیّد مؤیّد آقا سیّد محمد قطیفی با دو نفر دیگر است.

علّامه نوری در نجم ثاقب (۱)رموده: عالم جلیل و فاضل نبیل، صالح عدل رضی که کمتر نظیر و بدیلی برای او دیده شده بود؛ حاجی ملّا محسن اصفهانی، مجاور مشهد ابی عبد اللّه علیه السّلام که در دیانت، امانت، تثبّت و انسانیّت معروف و از اوثق ائمّه جماعت آن بلد شریف بود، به من خبر داد و گفت: سیّد سند و عالم عامل مؤیّد، سیّد محمد بن سیّد مال اللّه بن سیّد معصوم قطینی رحمه اللّه به من خبر داد که وقتی قصد مسجد کوفه کردم، شب جمعه راه به آن جا مخوف و تردّد به آن جا بسیار کم بود. مگر این که با جمعیّتی همسفر می شدی و تهیّه و آذوقه و استعدادی (۲)رای دزدان و قطّاع الطریق از اعراب و یک نفر از طلّاب با من بود.

داخل مسجد که شدیم، کسی را غیر از یک نفر از طلبه مشتغلین آن جا نیافتیم. در بجا آوردن آداب مسجد شروع کردیم، تا آن که نزدیک بود آفتاب غروب کند. رفتیم، در مسجد را بستیم و پشت آن، آن قدر سنگ و کلوخ و آجر ریختیم که مطمئن شدیم به حسب عادت از بیرون نمی شود آن را باز کرد.

آن گاه داخل مسجد شدیم و مشغول نماز و دعا شدیم، چون فارغ گشتیم، من و رفیقم در دکّه القضا، مقابل قبله نشستیم و آن مرد صالح، در دهلیز نزدیک به باب الفیل با صوت حزین مشغول خواندن دعای کمیل بود؛ شب صاف و نورانی از ماهتاب بود، من به طرف آسمان متوجّه بودم که ناگاه دیدم بوی خوشی در هوا پیچید و فضا را پر نمود که بهتر از بوی مشک و عنبر بود، شعاع نوری را دیدم که در خلال شعاع نور ماه، ظاهر شد؛ مانند شعله آتش و بر نور ماه غالب شد و در این حال آواز آن مؤمن که به خواندن دعا بلند بود، خاموش شد، ناگاه شخص جلیلی دیدم که از طرف در بسته، وارد

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۵۲- ۷۵۱؛ ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۶۴- ۲۶۳.

۲- آمادگی.

مسجد شد؛ در لباس اهل مجاز و بر کتف شریفش سجّاده ای بود؛ چنان که تا حال عادت اهل حرمین است و در نهایت سکینه، وقار، هیبت و جلال راه می رفت و متوجّه در مسجد بود که به سمت مقبره جناب مسلم، باز می شود و برای ما چیزی از حواس باقی نماند، جز دیده که خیره شده و دل که از جا کنده شده بود، چون در سیر خود مقابل ما رسید، به ما سلام کرد.

رفیق من بالمرّه از شعور عاری و توانایی ردّ سلام بر او نمانده بود و من سعی کردم تا به زحمت، جواب سلام دادم. چون در حیاط مسلم داخل شد، حال ما به جا آمد، به خود برگشتیم و گفتیم: این شخص چه کسی بود و از کجا داخل شد؟

به جانب آن شخص رفتیم. دیدیم او جامه خود را دریده و مانند مصیبت زدگان گریه می کند. حقیقت حال را از او سؤال کردیم.

گفت: به جهت لقای امام عصر- عجّل اللّه فرجه- آمدن به این مسجد را در چهل شب جمعه مواظبت کردم و امشب، شب جمعه چهلم است، نتیجه کارم به دست نیامد، جز آن که چنان که دیدید، در این جا به خواندن دعا مشغول بودم. ناگاه دیدم آن جناب بالای سرم ایستاده، به جانب او ملتفت شدم. به من فرمود: چه می کنی یا چه می خوانی؟- تردید از فاضل متقدّم است- من متمکّن از جواب نشدم. پس چنان که مشاهده کردید، از من گذشت. به طرف در مسجد رفتیم، دیدیم به همان نحو که بسته بودیم، بسته است، با تحسّر و شکر، مراجعت کردیم.

مؤلّف گوید: علّامه مذکور، بعد از ذکر این حکایت فرموده: مکرّر از استناد وحید عصره، شیخ عبد الحسین طهرانی- اعلی اللّه مقامه- می شنیدم که از جناب سیّد محمد مذکور، مدح می کرد، ثنا می گفت، جزای خیر می داد و می گفت: او عالم متّقی و شاعر باهر و ادیب بلیغ بود و در محبّت خانواده اهل عصمت- صلوات اللّه علیهم- چنان بود که بیشتر فکر و ذکر او در ایشان و برای ایشان بود؛ مکرّر در صحن شریف، او را ملاقات می کردم.

از او در خصوص مسائل علوم ادبی سؤال می کردم. جواب می داد و برای مقصد خود

به بیتی از اشعاری که در مصیبت از خود یا از دیگران انشا کرده بود استشهاد می کرد سپس حالش متغیّر می شد و در ذکر مصیبت به نحو اتمّ و اکمل شروع می کرد و مجلس ادب، به مجلس حزن و کرب منقلب می شد و او صاحب قصاید رایقه بسیاری در مصیبت است که دایر در السنه قرّاء رحمه اللّه می باشد.

[شیخ حسین آل رحیم] ۲۹ یاقوته

مکاشفه زاهد عابد ثقه، شیخ حسین آل رحیم است.

علّامه مذکور در کتاب مزبور(۱)ز شیخ عالم فاضل، شیخ باقر کاظمی رحمهم اللّه نجل عالم عابد، شیخ هادی کاظمی معروف به آل طالب که در نجف اشرف مرد مؤمنی بود، از خانواده معروف به آل رحیم که به او شیخ حسین رحیم می گفتند، مرد مؤمنی بود و نیز عالم فاضل و عابد کامل، مصباح الاتقیا، شیخ محمد طه از آل جناب عالم جلیل و زاهد عابد بی بدیل، شیخ حسن نجفی به ما خبر داد که حال، در مسجد هندیّه نجف اشرف امام جماعت است و در تقوا و فضل و ورع، مقبول خواص و عوام است.

مؤلف گوید: جناب شیخ معظّم له از مشایخ اجازه این حقیر و داعی است، قریب چهار سال از انوار علوم آن بزرگوار استفاده می نمودم و بحری موّاج، سمایی از علوم ذات براج فلکی از فضایل مشحون، کنزی از فواضل مخزون در زهد تالی سلمان و ابی ذر و در اضائه علوم، ثالث شمس و قمر یافتم. اگر در فقه سخن می گفت، می گفتی محقّق و علّامه است، اگر در اصول فقه، کلام می راند، می گفتی: او بلا ملامت مؤسّس قواعد است، اگر در حدیث خوض می کرد، می گفتی، ثالث کلینی و صدوق است، اگر در رجال، بحر می نمود، می گفتی مثل او در بین رجالیّین، مثل ستارگان و عیوق است، اگر در علم کلام، مذاکره می نمود، می گفتی، ثالث علم الهدی و خواجه طوسی است و اگر در علم تفسیر، لب می گشود، گمان می نمودی شیخ طبرسی است، اگر در فنّ اخلاق دم

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۵۸- ۷۵۴؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۴۳- ۲۴۰.

می زد، خیال می کردی ابن مسکویه است و اگر از علم ادعیّه و احتجابات قرائت می کرد، گویی ابن طاوس و ابن قولویه است.

ملخّص کلام آن که سهام اوهام فصحای شیرین زبان، به هدف تعریف آن بزرگوار نرسد و بصایر ضمایر بلغای زیبابیان، به اسرار توصیف آن عالی مقدار راه نیابد و صورت اجازه افتاییه جنابش به حقیر نزد این بی مقدار، حاضر است و خدا را به این نعمت عظمی و موهبت کبرا، ثناخوان و شاکرم و بعد از آمدن احقر به دیار عجم، آن مسلم عرب و عجم تا حدود هزار و سی صد و بیست در قید حیات بودند و بعد از آن داعی حق تعالی را اجابت کردند و الحقّ و الانصاف که جناب معظّم له، بین علما، عشر اوّل و ثانی از مائه رابعه بعد الألف، نذیر العدیل، بل عدیم المثیل بودند- اعلی اللّه مقامه و رفع فی الخلد اعلامه-.

بالجمله شیخین جلیلین مذکورین، نقل فرمودند: شیخ حسین مزبور، مردی پاک طینت و فطرت، از مقدّسین مشتغلین و مبتلا به مرض سینه و سرفه بود که خون با اخلاط از سینه اش بیرون می آمد، با این حال، در نهایت فقر و پریشانی بود و مالک قوت روز نبود، غالب اوقات نزد اعراب بادیه نشین که در حوالی نجف اشرف- زاده اللّه الشرف فوق الشرف- ساکن اند، به جهت تحصیل قوت می رفت حتی اگر جو بود. با این مرض و فقر، دلش به زنی از اهل نجف مایل شد و هرچه او را خواستگاری می کرد، به جهت فقرش، کسان آن زن اجابت نمی کردند، لذا از این جهت نیز در همّ و غمّ شدیدی بود و چون مرض و فقر و مأیوسی از تزویج آن زن، کار را بر او سخت ساخت، بر کردن آن چه میان اهل نجف معروف است عزم کرد، و آن این بود که هر کس امر سختی او را روی دهد، چهل شب چهارشنبه، رفتن به مسجد کوفه را مواظبت کند که لامحاله حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- را به نحوی که نشناسد، ملاقات خواهد نمود و به مقصدش خواهد رسید.

مرحوم شیخ باقر نقل کرد که شیخ حسین گفت: چهل شب چهارشنبه، بر این عمل مواظبت کردم. شب چهارشنبه آخر شد، شب تاریکی از شب های زمستان بود، باد

تندی می وزید که با آن اندکی باران بود و من در دکّه داخل مسجد نشسته بودم و آن دکّه شرقیّه در اوّل است که در طرف چپ کسی که داخل مسجد می شود، واقع است و به جهت خونی که از سینه ام می آمد متمکّن از دخول در مسجد نبودم و چیزی نداشتم که اخلاط سینه را در آن جمع کنم و انداختن آن در مسجد نیز روا نبود و چیزی هم نداشتم که سرما را از من دفع کند، دلم تنگ، غم و اندوهم زیاد، و دنیا در چشمم تاریک شد، فکر می کردم شب ها تمام شد و این شب آخر است، نه کسی را دیدم و نه چیزی برایم ظاهر شد و این همه مشقّت و رنج عظیم بردم و چهل شب بار زحمت و خوف، بر دوش کشیدم، از نجف به مسجد کوفه آمدم و در این حال، جز یأس نتیجه ای برایم نداشت، در این کار خود متفکّر بودم و احدی در مسجد نبود، به جهت درست کردن قهوه که با خود از نجف آورده بودم، آتش روشن کرده بودم، به خوردن آن عادت داشتم و بسیار کم بود، ناگاه شخصی از سمت در اوّل مسجد، متوجّه من گردید.

چون از دور او را دیدم، مکدّر شدم و با خود گفتم؛ این اعرابی از اهالی اطراف مسجد است، نزد من آمده که قهوه بخورد، من امشب بی قهوه می مانم و در این شب تاریک، همّ و غمّم زیاد خواهد شد. در این فکر بودم که او به من رسید، بر من سلام کرد، نام مرا برد و مقابل من نشست. از این که نام مرا می دانست، تعجّب کردم و گمان کردم او از آن هایی است که در اطراف نجف اند و من گاهی برایشان وارد می شدم.

پرسیدم: از کدام طایفه عرب هستی؟

گفت: از بعض ایشانم.

اسم هریک از طوایف عرب که در اطراف نجف اند بردم.

گفت نه! از آن ها نیستم، پس مرا به غضب آورد، از روی سخریّه و استهزا گفتم:

آری! تو از طریطره ای و این لفظی بی معنی است.

از سخنم تبسّم کرد و گفت: من از هر کجا باشم، بر تو حرجی نیست، چه چیز محرّک تو شده که به این جا آمده ای؟

گفتم: سؤال کردن از این امور به تو هم نفعی ندارد.

گفت: به تو چه ضرر دارد که مرا خبر دهی؟

پس از حسن اخلاق و شیرینی سخن او متعجّب شدم، قلبم به او مایل شد و چنان شد که هرچه سخن می گفت، محبّتم به او زیادتر می شد. سپس از توتون برای او سبیل ساختم و به او دادم.

گفت: تو بکش، من نمی کشم. در فنجان برایش قهوه ریختم و به او دادم، گرفت و اندکی از آن خورد، آن گاه به من داد و گفت: تو آن را بخور. گرفتم و آن را خوردم و ملتفت نشدم تمام آن را نخورد و لحظه به لحظه محبّتم به او زیادتر می شد.

گفتم: ای برادر! خداوند امشب تو را برای من فرستاده که مونسم باشی. آیا با من نمی آیی که برویم و در مقبره جناب مسلم بنشینیم.

گفت: با تو می آیم. حال خبر خود را نقل کن!

گفتم: ای برادر، واقع را برایت نقل می کنم. من از آن روز که خود را شناخته ام به غایت فقیر و محتاجم و با این حال، چند سال است که از سینه ام خون می آید، علاجش را نمی دانم و عیال هم ندارم. دلم به زنی از اهل محلّه خودم در نجف اشرف مایل شده و چون چیزی در دستم نبود، گرفتنش برایم میّسر نشد، این ملّاییه مرا مغرور کردند و گفتند: برای حوایج خود به صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- متوجّه شو و چهل شب چهارشنبه در مسجد کوفه بیتوته کن که آن جناب را خواهی دید و حاجتت را بر خواهد آورد و این آخرین شب چهارشنبه است. چیزی ندیدم و در این شب ها، این همه زحمت کشیدم، این سبب آمدنم به این جاست و حوایجم این است.

درحالی که من غافل بودم و ملتفت نبودم، گفت: سینه تو! عافیت یافت و آن زن را به زودی خواهی گرفت و امّا فقرت، به حال خود باقی است تا بمیری و من به این بیان و تفصیل ملتفت نشدم.

گفتم: به جانب مسلم نمی رویم؟

گفت: برخیز! برخاستم، در پیش روی من افتاده.

وارد زمین مسجد که شدیم، به من گفت: آیا دو رکعت نماز تحیّت مسجد نخوانیم؟

گفتم: می خوانیم.

پس نزدیک شاخص سنگی که میان مسجد است ایستاد و من به فاصله پشت سرش ایستادم. تکبیره الاحرام را گفتم و مشغول خواندن فاتحه شدم، ناگاه قرائت فاتحه او را شنیدم که هرگز از احدی چنین قرائتی را نشنیده بودم. از حسن قرائتش در نفس خود گفتم؛ شاید او صاحب الزمان علیه السّلام باشد و پاره ای کلمات شنیدم که بر این دلالت می کرد.

آن گاه به سوی او نظر کردم. پس از خطور این احتمال در دل، درحالی که آن جناب در نماز بود، دیدم نور عظیمی حضرت را احاطه نمود، به نحوی که مرا از تشخیص شخص شریفش مانع شد، در این حال مشغول نماز بودم و قرائت آن جناب را می شنیدم، بدنم می لرزید و از بیم حضرت، نتوانستم نماز را قطع کنم. به هر نحو بود، نماز را تمام کردم و نور از زمین بالا می رفت. مشغول گریه و زاری و عذرخواهی شدم از سوء ادبی که با آن جناب در مسجد کرده بودم و گفتم: ای آقای من، وعده شما راست است، مرا وعده دادی که باهم به قبر مسلم برویم. در بین سخن گفتن بودم که نور متوجّه قبر مسلم شد. من نیز متابعت کردم، آن نور در قبه مسلم داخل شده، قرار گرفت و پیوسته چنین بود و من مشغول گریه و ندبه بودم، تا آن که فجر، طالع شد و آن نور عروج کرد.

صبح که شد، ملتفت به کلام آن حضرت شدم که فرمود: امّا سینه ات، شفا یافت، دیدم سینه ام صحیح است و ابدا سرفه نمی کنم و یک هفته نکشید که اسباب تزویج آن دختر فراهم آمد؛ من حیث لا احتسب و فقیریم به حال خود باقی است؛ چنان که آن جناب فرمود و الحمد للّه.

[شیخ محمد صالح بارفروش] ۳۰ یاقوته

مکاشفه جناب مستطاب عالم فالح و من هو فی الاسم و الرسم صالح علم الاعلام و حجّه الاسلام، آقای آقا شیخ محمد صالح بارفروشی حائری- دامت برکاته- که جنابش از معاصرین و از جمله قاطنین در بلده سمنان و مرجع الیه اهل آن سامان است.

کیفیّت آن، بنابر آن چه از خطّ ایشان حرفا به حرف نقل می شود، این است. سال هزار و سی صد و بیست و پنج، در بارفروشی مازندران در محله مرادبیک نزدیک طلوع فجر، روبه قبله به هیأت محتضر خوابیده بودم، از خواب بیدار می شوم؛ به نحوی که چشمم می بیند، گوشم می شنود و ادراکات قلبی و مشاعرم، همه بیدار است، ولی بدنم خواب است، قابل هیچ گونه حرکت نیست و بر تکلّم و هیچ گونه صدایی قادر نیستم و زانوهایم را برطبق عادتی که از پدرم- قدّس سرّه- به ارث برده بودم جمع کردم.

در این حال؛ یعنی در ابتدای بیدار شدن چشم و گوش و دل، می بینم که قوسی از نور ضعیف مانند نور چراغی که فتیله اش را پایین کشیده باشند، بر تمام بدنم از سر تا پنجه پا به وسعت دو وجب یا بیشتر، چتر زده و مانند تور سفید نازک زرنگاری است که نقطه های کوچک زرّین نور، در زمینه سفیدرنگ مشبّک لطیف آن نور به فاصله های متساوی نقش بسته؛ گویی آن نقطه ها، مانند چشم حسّاس، هریک به من نگاه می کند، با من کار دارد و منتظر است و من بالحسّ و العیان به آن نگاه می کنم و وحشتی از آن ندارم، بلکه با حالت انس و سکون خاطر، آن را مشاهده می کنم و متفکّرم که این چیست، از کجاست، چه می خواهد بکند و به کجا می خواهد برود؟ و میل مفرطی دارم که آن را بگیرم و بر آن دست بکشم، هرچه می خواهم حرکت کنم و در آن دست ببرم، اصلا ممکن نیست؛ تا چند لحظه به این حالت بودم و چشمم به او بود؛ ناگاه از دیوار قبله حیاط خانه که روبه روی ایوانی بود که من در آن خوابیده بودم و آن دیوار خانه سیّد موسی نام، اهل قریه گنج افروز بود که در آن وقت مرحوم شده، دو طفل صغیر، سیّد صادق و سیّد طاهر، از او در خانه بودند.

بغتتا دیدم حضرت بقیه اللّه- ارواحنا فداه- نمودار شد، بدون آن که در تطبیق شکّ کنم، مثل آن که او را می شناختم و می شناسم؛ کمعرفتی بنفسی و می بینم عمامه سیاه ژولیده ای به وضع ایرانی، بر سر دارد و قبای سفید تابستانی در بریقه قبا باز، سینه مبارک نمودار و هیچ مویی در سینه اش ندیدم و عبای نازک سیاهی از جنس شال های

عبایی بر دوشش بود، او را بسیار شبیه سیّدی هندی، سیّد صاحب نام دیدم که سال ها در کربلا با من رفیق و مأنوس بود، ظاهر الصلاح و ملیح الحرکات و نامش حسین بود.

حال که این سطور را حسب الامر حجّه الاسلام آقای حاج شیخ علی اکبر نهاوندی- دام ظلّه- می نگارم، از حیات و ممات و محلّ اقامت او بی خبرم.

حضرت بقیه اللّه- عجّل اللّه فرجه- هم مانند این سیّد هندی سبزه فام و مایل به صفرت (۱)ود و با این شباهت، اصلا تأمّلی در تطبیق نداشتم؛ یعنی چنین نشد که در ابتدای پیدا شدن آن جناب، لحظه ای بگذرد تا بشناسم، بلکه به مجرّد پدیدار شدن آن جناب از دیوار شناختم که حضرت است و هیچ متوجّه نبودم که حضرت، چرا از درب خانه که در سمت مغرب و به فاصله زیادی بود، وارد نشد و چگونه از دیوار قبله بی آن که بشکافد، آمد؟ می بینم آن حضرت به آهستگی سوی بنده تشریف می آورد، تا آن که نزدیك پایم که سوی قبله جمع کرده بودم؛ ایستاد، دست راست خود را به سمت سر و سینه ام دراز کرد و به زبان فارسی فرمود: بیعت کن

من با کمال شوق به تغلّای عجیبی روحا افتادم تا برخیزم و بیعت کنم و بدنم به همان حالت اوّلیّه بود، چنان به تغلّای روحی غیرقابل توصیفی افتادم که نمی دانستم سرم را بلند کنم یا دستم را دراز کنم و در روح و ادراکات خود کمال شوق و طاعت و تمکین می یافتم، در عین حال، قوس نور، بر بدنم چتر زده، به همان حالت اوّلیّه بی کم و زیاد و بدون حرکت بود؛ بالاخره از شدّت تغلّا بدنم به حرکت آمده، بیدار شد، در همین لحظه، دستم دراز شد و به دست مبارك آن حضرت که تا آن لحظه دراز کرده بودم، رسید.

طوری که هنوز لذّت تماس و ملامت دستم را با دست آن جناب- روحی فداه- در خود می یابم، در همین لحظه که دستم به دست حضرت رسید، قوس نور مذکور، فورا بر بدنم منطبق شد و فرو رفت؛ به این معنی که دراز شدن دستم به سوی آن جناب، انجام بیعت، فرو رفتن قوس نور در تنم، بیدار شدن تمام بدنم و نشستنم در بستر با دست دراز

۱- زردی.

شده، همگی در آن واحد، صورت وقوع گرفت.

در این حال دیدم کسی نیست، آن جناب از نظرم ناپدید شده و من به هیأت جلوس، با دست دراز شده هستم. فورا متوجّه شدم که قوس نور، روح خودم بوده که مقداری از آن در حال و نام صعود نموده و عودت کرده و چون هنوز بدنم مسترخی بوده و برای قبول حلول یا انطباق روح مستعدّ نشده، بر بدن به شکل قوس که شکل طبیعی و افضل الاشکال است، احاطه کرده تا در اثر تغلّای روحی برای بیعت با ید اللّه العلیا مستعدّ قبول بقیّه روح گشت. مقام، گنجایش بیان لوازم علمی این مکاشفه را، نسبت به روح و شخص حضرت- ارواحنا فداه- ندارد.

«و الحمد للّه تعالی علی المبایعه مع الید العلیا مستیقظا لا نائما و قاعدا و قائما حمدا خالدا دائما و کانّه انشد عن لسان حالی مع مولای روحی فداه من».

قال:

ابکی الذین اذا قونی مودّتهم حتّی اذا یقظونی للهوی رقدوا

و استنهضونی فلمّا قمت منتصبا بثقل ما حملونی منهم قعدوا

و لسان حالی مع طائر روحی المرفرف علّی قول القائل:

و لقد زاد الفؤاد شجی طائر یبکی علی فننه

شفّه ما شفّنی فبکی کلّنا یبکی علی سکنه

و لم ازل بعد هذه الرؤیا و المکاشفه مترّنما بقول القائل:

کلّ بیت أنت ساکنه غیر محتاج الی السّرج

و مریض أنت عائده قد آتاه اللّه بالفرج

وجهک المیمون حجّتنا یوم یأتی النّاس بالحجج

انتهی مکاشفه الشیخ صالح حفظه اللّه تعالی.

عبقریّه هشتم [وقوف یافتگان به اثری از آثار آن جناب]

اشاره

در بیان حکایات کسانی که امام عصر- عجّل اللّه فرجه- را به شخصه و جثّته در غیبت کبرا و در غیبت صغرا ندیده اند ولی به اثری از آثار وجودی شخصی آن بزرگوار واقف شده اند که مقرون به معجزه بوده، مثل نور آن بزرگوار، کتابت آن، استماع صوت مبارکش و غیر این ها و در این عبقریّه، چند یاقوته است.

[سید بن طاوس (ره)] ۱ یاقوته

سیّد بن طاوس صوت آن بزرگوار را شنیده است.

سیّد جلیل، رضی الدین علی بن طاوس، در اواخر کتاب مهج الدعوات (۱)رموده:

من در سرّ من رأی بودم که سحر، دعای قائم علیه السّلام را شنیدم. سپس دعا را حفظ کردم برای آن که آن را از زنده ها و مرده ها و ابقهم ذکر کرده بود، یا فرمود: واحیهم فی عزّنا و ملکنا، یا فرمود: سلطاننا و دولتنا.

این قصّه در شب چهارشنبه، سیزدهم ذی قعده سال شش صد و سی و هشت واقع شده بود.

۱- مهج الدعوات، ص ۲۹۶.

[سید بن طاوس (ره)] ۲ یاقوته

ایضا در این باب است که سیّد مذکور صوت او را می شنود.

در نجم الثاقب (۱)ز ملحقات کتاب انیس العابدین نقل نموده که از ابن طاوس نقل شده: او در سحر در سرداب مقدّس از صاحب الامر علیه السّلام شنید که آن جناب می فرمود:

«اللّهم انّ شیعتنا خلقت من شعاع أنوارنا و بقیّه طینتنا و قد فعلوا ذنوبا کثیره اتّکالا علی حبّنا و ولایتنا فإن کانت ذنوبهم بینک و بینهم فاصفح عنهم فقد رضینا و ما کان منها فیما بینهم فاصلح بینهم و قاصّ بها عن خمسنا و ادخلهم الجنّه فزحزحهم عن النّار و لا تجتمع بینهم و بین اعدائنا فی سخطک.»

معاصر نوری، در نسبت این قضیّه به سیّد مرحوم اشکال نموده، اگرچه در آخر کلام تصدیق فرموده، هرکس بخواهد بر کلام آن مرحوم واقف شود، به رساله جنّه الماوی یا کتاب نجم الثاقب رجوع نماید.

[خانواده حسین مدلّل] ۳ یاقوته

پسر و عیال حسین مدلّل، نور آن جناب را دیده اند.

مجلسی مرحوم در غیبت بحار(۲)ز کتاب سلطان المفرّج عن اهل الأیمان که از تألیفات رشیقه سیّد جلیل، علی بن عبد الحمید نیلی است، نقل نموده که سیّد مذکور فرموده: کسی مرا خبر داد که به او وثوق دارم و آن نزد بیشتر اهل مشهد شریف غروی- سلام اللّه تعالی علی مشرّفه- خبری مشهور است که خانه ای که من الآن در آن ساکنم، در این سال؛ یعنی سنه هفت صد و هشتاد و نه، مال مردی از اهل خیر و صلاح بوده که به او حسین مدلّل می گفتند و در جانب غربی و شمالی قبر مقدّس و آن خانه به دیوار

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۵۳۶؛ بحار الانوار، ج ۳، ص ۳۰۲.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۷۴- ۷۳.

صحن مقدّس متّصل بود.

حسین صاحب ساباط، عیال و اطفالی داشت؛ وی به آزار فلج مبتلا شده بود، مدّتی گذشت که قدرت بر قیام نداشت و عیال و اطفالش هنگام حاجت، او را برمی داشتند، به سبب طول زمان مرض او، خانواده اش در شدّت و حاجت افتادند، به فقر و فاقه، مبتلا و به خلق محتاج شدند.

سال هفت صد و بیست، در نیمه شبی، پسر و عیال او بیدار شدند، دیدند از خانه و بام، نوری ساطع است؛ به نحوی که دیده را می رباید و خیره می کند.

ایشان به حسین گفتند: چه خبر است؟

گفت: امام زمان- عجّل اللّه فرجه- نزد من آمد و فرمود: ای حسین برخیز!

عرض کردم: سیّد من، می بینی که نمی توانم برخیزم.

دست مرا گرفت و برخیزانـد، در حال، مرضم زایل گشت و صحیح شدم و به من فرمود: این ساباط راه من است که به این راه به زیارت جدّ خود می روم و در آن را هر شب ببند.

عرض کردم: ای مولای من، شنیدم و اطاعت کردم. پس برخاست و به زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام رفت و آن ساباط تا به حال به ساباط حسین مدلّل مشهور شده است، مردم برای ساباط مذکور، نذرها می کردند و به برکت حضرت قائم- عجّل اللّه فرجه- به مراد خود می رسیدند.

این ناچیز گوید: این حکایت اگرچه از حیث این که حسین آن بزرگوار را دیده او را شناخته، مناسب عبقریّه پنجم است، ولی از حیث این که پسر و عیال او نور مقدّس آن جناب را دیده اند، از مصادیق این عبقریّه است، لذا این جا مذکور گردید.

[زن کور و شفای وی] ۴ یاقوته

کشیده شدن دست مبارک آن حضرت به دیده های زنی کور و بیناشدن اوست.

ایضا در بحار(۱)ز سیّد مذکور، نقل نموده که فرموده: شیخ الصالح العالم الخبیر الفاضل، شمس الدین محمد بن قارون ذکر کرده: مردی در قریه دقوسا، از قریه های کنار نهر فرات بزرگ ساکن بود، نام آن مرد، نجم و لقبش، اسود و او از اهل خیر و صلاح بود، او زن صالحه ای داشت که به او فاطمه می گفتند، او نیز خیّره و صالحه بود. ایشان یک پسر و یک دختر داشتند. اسم پسر، علی و اسم دختر، زینب بود.

آن مرد و زن، هر دو نابینا شدند و مدّتی بر این حال باقی ماندند؛ این قضیّه در سال هفت صد و دوازده بود؛ یک شب، زن دید دستی به روی او کشیده شد و گوینده ای گفت:

حق تعالی، کوری را از تو زایل گردانیده، برخیز! شوهر خود ابو علی را خدمت نما و در به خدمت او کوتاهی مکن!

زن گفت: چشم گشودم و خانه را پر از نور دیدم، دانستم از جانب حضرت قائم- عجّل اللّه فرجه- است.

[سید مرتضی نجفی] ۵ یاقوته

شنیدن سیّد مرتضی نجفی صوت آن حضرت را شنیده است.

علّامه نوری در کتاب نجم الثاقب (۲)قل فرموده: سیّد سند و عالم معتمد محقق بصیر، سیّد علی، سبط جناب بحر العلوم- اعلی اللّه مقامه- مصنّف کتاب برهان قاطع در شرح نافع در چند جلد، از صفیّ متّقی و سیّد زکیّ، سیّد مرتضی نجفی به من خبر داد، سیّد مرتضی خواهرزاده سیّد بحر العلوم، در سفر و حضر مصاحبش بود و مواظب خدمات داخلی و خارجی او بود.

گفت: در سفر زیارت سامره با آن جناب بودم، وی حجره ای داشت که تنها در آن جا می خوابید و من حجره ای متّصل به آن حجره داشتم و شب و روز در خدمات او

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۷۵- ۷۴.

۲- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۳۲- ۷۳۱؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۳۹- ۲۳۸.

نهایت مواظبت را داشتم. شب ها مردم نزد آن مرحوم جمع می شدند، تا آن که پاره ای از شب می گذشت.

شبی حسب عادت خود نشست و مردم نزد او جمع شدند. دیدم گویا اجتماع را کراهت و خلوت را دوست دارد و با هرکسی سخن می گوید در آن اشاره به تعجیل کردن در رفتن از نزد او است.

مردم متفرّق شدند و جز من کسی باقی نماند؛ به من نیز امر فرمود بیرون روم. به حجره خود رفتم و در حال سیّد تفکّر می کردم، خواب از چشمم کناره گرفت. زمانی صبر کردم، آن گاه مخفیانه بیرون آمدم که از حال سیّد تفقّدی کنم. دیدم در حجره اش بسته است، از شکاف در نگاه کردم، دیدم چراغ به حال خود روشن است و کسی در حجره نیست.

داخل حجره شدم و از وضع آن دانستم امشب نخوابیده است. با پای برهنه، خود را پنهان داشتم و در طلب سیّد برآمدم. سپس در صحن شریف داخل شدم، دیدم درهای قبّه عسکریین علیهما السّلام بسته است، در اطراف خارج حرم، تفحّص کردم، اثری از او نیافتم.

در صحن سرداب داخل شدم، دیدم درهای آن باز است. آهسته از پلّه های آن پایین رفتم، به نحوی که هیچ حسّ و حرکتی برایم ظاهر نبود.

از صفّه سرداب همهمه ای شنیدم؛ گویا کسی با دیگری سخن می گوید و من کلمات را تمیز نمی دانم، سه یا چهار پلّه ماند و من در نهایت آهستگی می رفتم، ناگاه از همان مکان آواز سیّد بلند شد: سیّد مرتضی چه می کنی و چرا از حجره ات بیرون آمدی؟

چون چوب خشک در جای خود، متحیّر و ساکن باقی ماندم. پیش از جواب به رجوع عزم کردم. به خود گفتم، چگونه حالت پوشیده خواهد ماند بر کسی که تو را از غیر حواس شناخت؛ پس با معذرت و پشیمانی جوابی دادم و در خلال عذرخواهی، از پلّه ها پایین رفتم تا آن جا که صفّه را مشاهده می کردم. سیّد را دیدم که تنها مواجه قبله ایستاده و اثری از کس دیگر نیست، دانستم او با غایب ابصار- صلوات اللّه علیه- سخن می گفت.

این ناچیز گویـد: این حکایت از حیث این که سیّد مرتضـی صوت آن جناب را شـنید ولی جثّه مبارک او را ندید، مناسب این باب است؛ اگرچه از حیث این که بحر العلوم آن جناب را با معرفت به آن بزرگوار در حین دیدن شناخته، مناسب عبقریّه پنجم است، فتنبه.

[نور آن جناب در سرداب مقدّس] ۶ یاقوته

زنی نور آن حضرت را دیده است.

ایضـا علّـامه نوری در نجم ثاقب (۱)ز ثقه عـدل امین آقـا محمـد که بیش از چهل سال، متولّی امر شـموعات حرم عسـکریّین و سرداب شـریف بوده است و امین مرحوم سـیّد الفقهـاء و المجتهـدین، مرحوم میرزای شـیرازی- رفع اللّه درجته- بوده، نقل می فرمایـد که گفت: والـده من که از صالحـات معروفـات بوده، گفت: روزی بـا اهـل بیت عـالم ربّانی و مؤیّـد سـبحانی، ملّا زین العابـدین سلماسـی در سـرداب شـریف بودم. در آن ایّام که به جهت بنای قلعه آن بلد، مجاور سـرّ من رأی بود، آن روز جمعه بود و جنـاب آقـا خونـد مـذکور، به خوانـدن دعای نـدبه معروف مشـغول شـد؛ مثل زن مصـیبت زده و محبّ فراق کشـیده می گریست و ناله می کرد، ما هم در گریه و ناله با او متابعت می کردیم.

در آن حـال بـودیم که ناگـاه بوی عطری وزیـدن گرفت، در فضـای سـرداب منتشـر، و هوا از بوی خوش پر شـد، به نحوی که حالت را از جمیع ما برد. همه ساکت شدیم، قدرت سـخن گفتن از ما رفت و متحیّر ماندیم تا اندک زمانی گذشت. سـپس آن رایحه طیّبه مفقود شد، هوا به حالت اوّل برگشت و به ادامه قرائت دعا مشغول بودیم.

به خانه که مراجعت نمودیم، از آخوند ملّا زین العابدین از سرّ آن بوی خوش سؤال کردم. فرمود: تو را به این سؤال چه کار و از جواب من اعراض فرمود.

عالم عامل متّقی، آقا علی رضای اصفهانی- طاب ثراه- که نهایت اختصاص به

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۳۶- ۷۳۵؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۷۰- ۲۶۹.

مولای مذکور داشت، نقل کرد: روزی از آن مرحوم، از ملاقات کردن حجّت علیه السّلام سؤال کردم مثل استاد او، سیّد معظّم بحر العلوم این گمان را از او داشتم، پس همین واقعه را بدون اختلاف برایم نقل کرد.

[حاجی ملا علی تهرانی] ۷ یاقوته

در این باب است که عالم ربّانی مرحوم حاجی ملّا علی طهرانی نور آن جناب را در سرداب مطهّر دیده است.

ایضا علّامه نوری در نجم ثاقب (۱)قل فرموده: مشافهت عالم عامل فخر الواخر و ذخر الاوایل، شمس فلک زهد و تقوا و حاوی درجات سداد و هدی فقیه نبیل، شیخنا الأجلّ حاجی ملّا علی طهرانی، خلف مرحوم حاجی میرزا خلیل طبیب- اعلی اللّه مقامه- که حیّا و میّتا مجاور نجف اشرف بود. به من خبر داد؛ آن مرحوم اغلب سال ها به زیارت ائمّه سامرّا علیهم السّلام مشرّف می شد و انس غریبی به سرداب مطهّر داشت، از آن جا استمداد فیوضات می کرد، در آن جا امید رسیدن به مقامات عالیه داشت و می فرمود: هیچ وقت نشد زیارتی بکنم و کرامتی نبینم. در ایّام مجاورت حقیر به سامرّه، ده مرتبه مشرّف شدند و در منزل حقیر منزل کردند، آن چه می دیدند، پنهان می کردند و در ستر، بلکه در ستر سایر عبادات اصرار داشتند.

وقتی التماس کردم از آن کرامات چیزی بگویند، فرمودند: در شب های تاریک که مردم همه در خواب بودند و صدای حسّ و حرکتی از کسی نبود، مکرّر به سرداب مشرّف می شدم. در سرداب، پیش از دخول و پایین رفتن از پلّه ها نوری می دیدم که از سرداب غیبت بر دیوار و دهلیز اوّل می تابد و از محلّی به محلّی حرکت می کند؛ چنان که گویی شمعی در دست کسی است و از مکانی به مکانی حرکت می کند و پرتو آن نور این جا متحرّک است.

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۶۰- ۷۵۹؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۵۷.

سپس پایین می روم و در سرداب مطهّر داخل می شوم، نه کسی را آن جا می بینم و نه چراغی.

وقتی مشرّف بودند، آثار استسقاء در ایشان پیدا شد و خیلی صدمه می زد. به سرداب مطهّر مشرّف شدند و فرمودند: امشب استشفای عوامی گرفتم، به سرداب مطهّر رفتم و در آن صفّه کوچک داخل شدم، پاهای خود را به قصد شفا در آن چاه داخل کردم که عوام به آن چاه غیبت می گویند و خود را آویزان نمودم، اندکی نکشید که مرض بالمرّه زایل شد.

آن مرحوم به مجاورت آن جا عازم شد، لکن پس از مراجعت به نجف اشرف، مانع شدند، مرض عود کرد و در آخر ماه صفر سال هزار و دویست و نود مرحوم شدند، حشره اللّه تعالی مع موالیه، ان شاء اللّه.

[اهل سامرّا] ۸ یاقوته

اشاره

در این باب است که اهل سامرّه نور دالّ بر وجود آن بزرگوار را به کرّات و دفعات دیده اند.

العالم الثقه المؤتمن مرحوم حاجی ملّا حسن قزوینی الأصل کربلایی المشاء، شیرازی الموطن که از جمله تلامذه مرحوم آقای بهبهانی بوده و به واسطه کثرت مهارتش در علم اصول فقه، در عصر خود به مجتهد اصولی شده معروف است. در آخر فصل چهارم از مجلس سی ام کتاب ریاض الشهاده (۱)ه در ذکر بعضی از کسانی است که شرف فیض حضور امام عصر- عجّل اللّه فرجه- را در غیبت کبرا ادراک نموده اند؛ بعد از ذکر جمله ای از آن ها گفته: در این فصل نیز اختصار کردیم، چون اگر بخواهیم، مجموع اشخاصی را که شنیده ایم یا دیده ایم حضرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- را در این ظرف هزار سال دیده اند، نقل کنیم؛ می توان مجلّدات بزرگ از آن جمع کرد و

۱- ریاض الشهاده، ج ۲، ص ۳۱۰- ۳۰۸.

برای حصول علم و ثبوت استفاضه و شیاع همین قدر کافی است، بلکه برای منصف طالب حق، صد یک این ها نیز کفایت کند.

در عصر خود نیز مکرّر شده که آن بزرگوار را ملاقات کرده اند به طریقی که در حین ملاقات نشناخته اند؛ هرچند بعد از آن شناختند و اظهار تأسّف و ندامت نمودند که چرا نشناختیم، از آن گذشته با این که اهل سامرّه مجموعا سنّی بلکه ناصبی می باشند و از غرایب احوال ایشان این است که تا امروز کسی یاد ندارد که احدی از ایشان شیعه شده باشد، با این که خود به ظهور معجزات و کرامات اعتراف نموده اند و اگر کسی ایشان را ریزه ریزه کند که از خود زن به شیعه بدهند، راضی شدن ایشان محال است و سهل است که اگر فرضا چنین اتّفاقی بیفتد، کسان آن زن و آن زن را می کشند.

[معجزه ای از حضرت هادی (ع)]

معجزه شخص فقیری از نواحی فارس، مجاور کربلای معلّا بود و سال ها او را آن جا می دیدیم، او مرد فقیر صالحی بود و در اوقاتی که عالی جاه امارت دستگاه مرحمت و غفران پناه، احمدخان خوی به تعمیر روضه عرش درجه عسکریّین مشرّف بود و هنوز به انجام نرسیده، وفات یافت؛ پسرش حسین خان، متکفّل اتمام این مهم گردید و آن مرد که شیخ محمد علی نام داشت، از ارض اقدس کربلا به خوی رفت و قدری که مقتضای همّت او بوده، به او احسان و نوازش نمود، وظیفه مستمرّی به جهت او قرار داد که عیال خود را برداشته، مجاور سامرّه شود و بر سر قبر مرحوم احمدخان، قرآن بخواند و به علاوه سوختی را که به جهت روشنایی روضه متبرّکه قرار داده شده بود، از سر از اموال حسین خان بردارد.

الحاصل، آن مرد مؤمن چند سال معذّب به مصاحبت بی دینان اشقیای سامرّه بود و آخر الأمر خواست دختری از آن ملاعین به حباله نکاح درآورد و گویا آن دختر را دیده و میلی رسانده بود، مدّت ها با آن فقر و بینوایی در خور حال، به امید وصال آن

ناستوده خصال، مبلغی خرج کرده بود، پدر آن دختر نیز عهد کرده، اذن داده بود.

چند سال بعد که پدر آن دختر مرد، مادر آن دختر و خودش، ابا و امتناع کامل نمودند. آن فقیر هر قدر به عجز و التماس و جزع کردن در دربار دیوانیان نظر به عشق و میلی که به او داشت، سعی و دوندگی کرد، به جایی نرسید.

شیخ محمد علی خود به جهت مؤلّف نقل کرد: اوّل مغرب بود و در رواق دوّم، بر سر قبر احمدخان قرآن می خواندم، تازه برخاستم نماز کنم که دیدم مادر آن دختر با او آمدند، در روضه ایستادند، ناسزا و بی ادبی بسیار به ائمّه اطهار علیهم السّلام نمودند و بعد از آن، دشنام و فحش بسیاری به من و کلّ عجم ها دادند و در آخر گفتند: حالا به علی الهادی علیه السّلام و حسن عسکری علیه السّلام خود بگو تا ما را راضی یا به بلایی مبتلا کنند که عبرت دیگران شویم.

خلاصه، بعد از بی حیایی بسیار و هرزگی بی شمار رفتند، شنیده بودم از عناد با من، آن دختر را به یکی از اهل سامرّه از منسوبان خود داده اند و در همان دو سه روز می خواهند زفاف کنند، این شماتت را نیز به من کردند و رفتند، دلم بسیار به درد آمد.

برابر ضریح مقدّس رفتم گریه بسیار کردم و عرض نمودم: من سگی هستم، بر در خانه شما آمده ام و به این آستان پناه آورده ام. من از سر این دختر، بلکه از جان خود نیز گذشتم، لکن با غیرت شما منافات دارد این سگ ها در حضور شما، این قسم بی ادبی کنند و باز شما حلم نمایید.

خلاصه کلام در همان شب، آن دختر تب کرد، خراجی در فرج او در آمد، سه روز زنده بود و پیوسته فریاد می کرد: قتلنی علی الهادی، روز سوّم به جهنّم واصل شد.

الحاصل، با این تعصّب و عناد، مجموع اهل سامرّه از کوچک و بزرگ، زن و مرد و سایر اطراف آن بلده از شیعه، سنّی، زوّار و متردّدین از عجم و عرب، شنیده ایم و از تواتر و شیاع گذشته که هر سال جناب صاحب الامر علیه السّلام علانیّه و فاش، چندین دفعه به زیارت پدران بزرگوار خود می آید، غالب آن است که در شب های بسیار تاریک که ابر، رعد، برق و بارانی هم هست در آن شدّت تاریکی، هوا مثل روز روشن می شود و از

زمین تـا آسـمان مملـوّ از نـور می شود، به این وضع که چوب، آهن، انگشت خود یـا هرچه را در دست باشـد و راست بگیرند مثل شمعی که روشن باشد، بر سر آن چوب یا انگشت، شعله ای مانند شعله چراغ به آسمان متّصل، مشاهده می شود.

چون این مقـدّمه به کرّات اتّفاق افتاده، اهل سامرّه مطّلع انـد و سررشـته دارنـد، هر وقت مقـدّمات مذکور را می بینند، زن ها و اطفال همین سگ های سامری، شروع به هلهله کشیدن می کنند که بین اعراب در شادی عروسی و غیر آن مصطلح است.

شخصـی از علمای ثقات مقدّسین، بلکه چند نفر دیگر نقل کرده اند: ما یک دفعه در سامرّه بودیم؛ شش هفت نفر بودیم که به روضه عسـکریین علیه السـلام رفتیم و در دست هر یک شمعی بود، به علاوه شمع های روضه در ضریح و غیرضریح نیز روشن بود. پیش ضریح مقدّس زیارت می کردیم که یک مرتبه ارتعاش و خوفی در دل ما افتاد که صدای دندان های یکدیگر را می شنیـدیم که به هم می خـورد و شـمع هـا همه یـک دفعه بـدون جهت خـاموش شدنـد، لکن هوای روضه مثـل روز روشن بود، صـدای هلهله زنان را شـنیدیم که از خانه های خود می کشـیدند و شـنیده بودیم در آمـدن قائم- عجّل اللّه فرجه- این علامات ظاهر می شود.

یقین کردیم آن حضـرت به زیـارت پـدران بزرگوار آمـده، خواستیم خود را برکناری و کنجی بکشـیم و بایستیم؛ دیـدیم زبان هایمـان گنـگ شـده و قادر بر تکلّم نیستیم، بهت و هول و وحشت عظیمی به ما عارض شـد که از شـدّت لرزیـدن و ارتعاش و هول نزدیک بود هلاک شویم، لـذا تاب نیاوردیم و از روضه بیرون آمـدیم آن شـخص مقـدّس قسم خورد کلیـدی از آهن در جیبم بود، درآوردم و به عوض شمع در دست گرفتم، دیدم سر آن مثل مشعل چراغ، مشتعل بود.

آن گاه انگشت خود را گرفتم، به همین شـکل اتّفاق افتاد. حصـر و تعـداد معجزاتی که در این عصـر در سـرداب مقدّس ظاهر شده، ممکن نیست و آن چه از دعا، عجز و تضـرّع در سرداب مقدّس، برای خود مؤلّف اتّفاق افتاده، این که آن حضرت را در خواب دیدم که نوازش فرمود و وعده استجابت داد، خیلی زود، مجموع آن چه خواهش کرده بودم

و آن جناب در خواب وعده داده بود، متحقّق شد. یک دفعه معجزه غریبی در خصوص حفظ از دشمن و دزدان از آن بزرگوار ظاهر شد که تقریر و تفصیل آن ها باعث طول کلام و گویا ازدیاد فایده در آن مترتّب نیست، زیرا منصفی که خدا او را هدایت کرده و راه حق برایش واضح شده باشد، به این ها احتیاج ندارد، بلکه از برکت آن بزرگوار علم شهودی برای او به هم رسیده؛ لو کشف الغطا ما ازداد یقینا. اگر شبهه عصبیّت، عناد، وساوس شیطان و خذلان نفس دیده، بصیرت او را کور و از رؤیت عقل و فطنت، دور کرده باشد و در شهوات عالم حسّ و امراض نفسانی مهلك، مغمور باشد که به صد برابر این ها و اضعاف مضاعف آن نیز تأثیر نکند، بلکه موجب مزید تمسخر و ضلالت آن شود؛ چنان که کفّار هرچه بیشتر معجزات پیغمبران را مشاهده می کردند، بر لجاج و عناد می افزودند و به سحر و شعر و کهانت اسناد می دادند؛ وَ مَنْ لَمْ یَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُوراً فَما لَهُ مِنْ نُورٍ(۱)الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدانا لِهذا وَ ما کُنَّا لِنَهْتَدِیَ لَوْ لا أَنْ هَدانَا اللَّهُ (۲)نتهی کلامه المشتمل علی معجزه للأمام الهادی و اثر لوجود امام المهدی و موعظه و ذکری للمهتدی حشره اللّه مع سلمان المحمّدی».

[مردی از مصر] ۹ یاقوته

در این باب است که رجای مصری صوت آن بزرگوار را شنیده ولی شخص شریفش را ندیده است.

معاصر نوری در نجم ثاقب (۳)ز کتاب حسین بن حمدان حضینی و او از جعفر بن محمد کوفی از رجای مصری که اسمش عبد ربّه بوده، روایت نمود و گفت: سه سال بعد از وفات حضرت ابی محمد علیه السّلام از راه مکّه بیرون آمدم. وارد مدینه شدم و به صاریا

۱- سوره نور، آیه ۴۰.

۲- سوره اعراف، آیه ۴۳.

۳- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۱۰، ص ۴۱۴- ۴۱۳، الهدایه الکبری، ص ۳۶۹.

آمدم و زیر سایه بانی نشستم که برای ابی محمد صلّی اللّه علیه و اله بود و سیّد من ابو محمد می دانست مقصودم، نزد او است.

پس در نفس خود فکر کردم اگر چیزی بود، بعد از سه سال، ظاهر می شد. سپس صدای هاتفی را شنیدم که مرا آواز داد، من صدایش را می شنیدم ولی شخص او را نمی دیدم که ای عبد ربّه پسر نصیر! به اهل مصر بگو: آیا رسول خدا صلّی اللّه علیه و اله را دیدید که به او ایمان آوردید؟

گفت: من اسم پدر خود را نمی دانستم، زیرا من از مصر بیرون آمدم و در آن سال طفلی صغیر بودم.

گفتم: تو صاحب الزمانی- عجّل اللّه فرجه- بعد از پدرت ابی محمد صلّی اللّه علیه و اله.

دانستم آن جناب امام بر حق و غیبت او حق است و این که او بود که مرا صدا زد، شکّ من، زایل و یقینم ثابت شد.

قطب راوندی این معجزه را مختصرا در خرایج (۱)قل کرده لکن در آن جا ابو رجای مصری است و در ندا به او فرمود: ای نصر بن عبد ربّه، او گفت: من در مداین متولّد شدم، پس ابو عبد اللّه نوفلی مرا برداشت، به مصر برد و در آن جا بزرگ شدم.

[ابو الحسن عمری] ۱۰ یاقوته

در این باب است که ابی الحسن عمری خطّ شریف آن بزرگوار را دیده است.

ایضا در کتاب مذکور از کتاب حضینی مزبور از ابی الحسن عمری نقل نموده که گفت: مردی از قایلین به حق، مالی را به سوی صاحب الزمان- عجل تعالی فرجه- مفصلا با نام های قومی از مؤمنین حمل نمود و میان هر دو اسم را فاصله گذاشته بود و از غیر ایشان ده اشرفی به اسم زنی که مؤمن نبود، برده بود.

جمیع مال را قبول فرمود و در هر فاصله به وصول مال آن شخص رقم نمود ولی آن

۱- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۶۹۹.

ده اشرفی را بر آن زن برگرداند و در زیر اسم آن، مرقوم فرمود: إِنَّما یَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِینَ (۱)

[ابی الحسن حسنی] ۱۱ یاقوته

در این باب است که ابی الحسن حسنی خطّ شریف آن بزرگوار را دیده و شیشه ای پر از مربّای بنفشه از جانب آن حضرت به او رسیده است.

ایضا از کتاب مذکور و او از ابی الحسن حسنی روایت کرده که گفت: من بر ذمّه محمد مالی داشتم، بعضی از آن را در حیات خود به من داد و مرد، بعد از مردنش در تمام آن طمع کردم و این در سال هفتاد و یک؛ یعنی بعد از دویست بود، از آن جناب در رفتن نزد ورثه آن مرد در واسط استیذان کردم؛ مرا رخصت نداد، مهموم شدم.

چون مدّتی بر این گذشت، در اذن رفتن نزد ورثه مرقوم فرمود. آن گاه بیرون رفتم، مأیوس بودم و به خود می گفتم؛ نزدیک مردن او، به من اذن نداد و در این وقت، به من اذن داد. چون به قدم رسیدم، حقّ مرا تا به آخر دادند و گفت: به عسکر رفتم، به مرض سختی مریض شدم طوری که از خود مأیوس شدم و گمان کردم موتم رسیده، سپس از ناحیه مقدّسه شیشه ای برایم فرستادند که در آن مربّای بنفشه بود. بدون آن که از آن سؤال کنم، بی اندازه از آن را می خوردم، پس سرورم هنگام فراغتم از او بود و تمام شد آن چه در آن بود.(۲)

[محمد بن مهزیار] ۱۲ یاقوته

در این باب است که محمد بن مهزیار خطّ شریف آن حضرت را دیده است.

۱- سوره مائده، آیه ۲۷.

۲- همان، ص ۳۷۱.

قطب راوندی در خرایج روایت کرده: بعد از وفات عسکری علیه السّلام، شک کردم که بعد از او، امام کیست و مال بسیار نزد پدرم جمع شده بود. همه را به کشتی گذاشته، رفت، من هم به جهت مشایعت با او روانه شدم، ناگاه او را تب عارض شد و به من گفت: مرا برگردان که زمان مرگ فرا رسید و در باب این مال طریق تقوا پیش گیر!

در رساندن آن مال به امام به من وصیّت نموده، وفات کرد؛ با خود گفتم ناچارا آن مال را به عراق می برم و کسی را بر آن مطّلع نمی کنم، تا آن که دلیل و شاهد بر من ظاهر شود، آن گاه تسلیم می کنم و الّا به فقرا قسمت می نمایم.

سپس اموال را به بغداد حمل و نقل نمودم، کنار شطّ خانه ای کرایه کرده، آن ها را آن جا گذاشتم و چند روزی آن جا بودم، ناگاه رسولی آمد و رقعه ای به این مضمون به من داد: یا محمدا! نزد تو مالی چنان و چنان باشد و همه آن چه نزد من بود، در آن رقعه ذکر نموده بود. من تمام آن مال را به رسول تسلیم کردم و چند روز آن جا بودم طوری که سر بالا نکردم؛ یعنی به کاری مشغول نشدم و اندوهگین بودم، ناگاه توقیعی به این مضمون رسید: تو را در جای پدرت گذاشتیم، لازم است خدا را شکرگزار باشی.(۱)

[محمد بن صالح] ۱۳ یاقوته

در این باب است که محمد بن صالح خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

در کتاب ثاقب المناقب (۲)ز محمد بن صالح روایت کرده که گفت: در باب کسی که محبوس عبد اللّه وزیر بود، به آن حضرت نوشتم و جهت استخلاص او درخواست دعا نمودم و دیگر کنیزی داشتم، اذن خواستم او را استیلا کنم؛ یعنی وطی نمایم به امید آن که از او اولادی به وجود آید. به این مضمون جواب آمد: کنیز را استیلا کن؛ هرچه

۱- الهدایه الکبری، ص ۳۶۸- ۳۶۷.

۲- الثاقب فی المناقب، ص ۶۱۱.

خـدا خواهـد آن شود و خدا محبوس را خلاص خواهد کرد. کنیز را دخول کردم، طفلی زایید و خودش مرد، محبوس هم روز ورود توقیع رها شد.

[حسن بن فضیل یمانی] ۱۴ یاقوته

در این باب است که حسن بن فضیل یمانی خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

ثقه الاسلام در کافی (۱)ه اسناد خود از حسن بن فضیل یمانی روایت نموده، گفت:

پـدرم به خطّ خود عریضه ای عرض کرد، جواب آن بیرون آمد. سـپس به خطّ من عریضه ای عرض کرد، جواب آن نیز بیرون آمد، بعد از آن به خطّ مردی از فقهای اصحاب ما عریضه ای عرض کرد، جواب آن بیرون نیامد.

نظر که کردیم، معلوم شـد آن مرد به مـذهب قرامطه که طایفه ای از اسـماعیلیّه و ملاحـده می باشـند، میل نموده و علّت بیرون نیامدن جواب، این بوده است.

حسن بن فضـیل گویـد: بعـد از آن به زیـارت طوس رفتم و با خود عهـد کردم تا حجّتی نبینم و مقصودم حاصل نگردد، بیرون نیـایم. در اثنـای وقوف خوف کردم که مبـادا طول وقوف، باعث فوت حجّم شود. از این جهت دلتنگ شـدم، تا آن که روزی نزد محمد بن احمد از وکلای ناحیه، رفتم و با او در این باب سخن گفتم.

گفت: به فلان مسجد برو! آن جا مردی را ملاقات می کنی و تشویش ات مرتفع می شود.

من به آن مسجد رفتم، ناگاه مردی بر من داخل شد، وقتی مرا دید، خندید و گفت:

دلتنگ مشو! زیرا در امسال حجّ می کنی و با سـلامتی به نزد اهل خود برمی گردی. چون این را شـنیدم، مطمئن شدم و با خود گفتم؛ این مصـداق همین است و الحمـد للّه، یعنی این مرد بایـد صـاحب الامـر- عجّل اللّه فرجه- باشـد. پس از آن به عسـکر؛ یعنی به سامرّه رفتم، ناگاه برایم کیسه ای بیرون آمد که در آن، چند دینار و یک ثوب از قلّه قطا بود،

۱- الکافی، ج ۱، ص ۵۲۱- ۵۲۰.

مغموم شدم و با خود گفتم؛ جزا و لیاقت من این بود. جهالت باعث شد که آن را رد کنم؛ در این باب رقعه ای نوشتم و کیسه و رقعه را به شخص آورنده دادم.

او گرفت و رفت، اصلا با من سخنی نگفت و در این باب اشاره نکرد. چون رفت، بسیار نادم و پشیمان شدم و با خود گفتم؛ کافر شدم، زیرا بر مولای خود رد کردم. بار دیگر رقعه ای نوشتم و از فعل بد خود عذرخواهی و از کرده خود، توبه و استغفار کردم، برخاستم، از غایت ندامت کف دست های خود را به یکدیگر می مالیدم، با خود فکر می کردم و می گفتم: اگر آن دینارها را به من برگردانند، خرج نکنم و نزد پدرم ببرم تا آن چه در آن ها صلاح داند، همان کند، زیرا او در این باب، از من داناتر است.

ناگاه کسی که کیسه را آورده بود، بیامد و گفت: بد کردی و تو نمی دانی؛ بدان که عطای قلیل را برای تبرّک می دهند نه حاجت، سپس رقعه ای به من داد که در آن نوشته بود. در ردّ احسان ما خطا کردی، چون استغفار کردی، خدا تو را آمرزید، حال که عزم و اراده تو، آن شد که دینارها را به مصرف خود نرسانی و ذخیره راه نگردانی، آن ها را از تو صرف نمودیم و امّا چون ثوب را برای احرام خود حاجت داشتی، فرستادیم.

حسن بن فضیل گوید: در باب دو مقصود دیگر نوشتم و مقصود سوّمی داشتم و به گمان آن که مکروه آن حضرت بوده باشد، آن را ننوشتم. سپس جواب آن دو مقصود و مقصود سوّم هم که ننوشته بودم، بیرون آمد و الحمد للّه.

[دیدن خط مبارک آن حضرت] ۱۵ یاقوته

در این باب است که شخصی خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

ایضا ثقه الاسلام در کافی (۱)ه سند خود از شخصی روایت کرده که او گفت: برای مولودی که برایم متولّد شد، نوشتم و اذن خواستم او را در روز هفتم تطهیر کنم؛ یعنی ختنه نمایم و سر بتراشم. جواب آمد: نکن! روز هفتم یا هشتم آن مولود مرد.

۱- الکافی، ج ۱، ص ۵۲۳- ۵۲۲.

خبر فوتش را نوشـتم. جواب آمـد: غیر او و غیر او متولّـد شود. اوّل را احمد و دیگری را جعفر نام گذار، چنان که فرموده بود، متولّد شدند. من آماده حجّ شدم، مردم را وداع کرده، اراده خروج داشـتم. مکتوبی رسـید که ما از این سـفر کراهت داریم، تو خـود دانی، امر بـا خـود تو باشـد. از این خـبر به جهت فوت حـجّ دلتنـگ و مغموم گشـتم و حسب الحکم ترك کردم. سـپس مکتوبی رسید که دلتنگ و غمگین مشو. زیرا سال آینده حجّ خواهی کرد، ان شاء اللّه.

راوی گوید: چون سال آینده آمد، در باب حجّ اذن خواستم. اذن بیرون آمد.

نوشتم: من با محمد بن عبّاس عدیل هم کجاوه می شوم؛ زیرا به دیانت و صیانت او وثوق دارم.

جواب آمـد: اسـدی خوب رفیقی باشـد. اگر او آمد، دیگری را بر او اختیار مکن! اسدی وارد شده، با او روانه گشـتم؛ کما این که فرموده بود.

[مرداس بن علی] ۱۶ یاقوته

در این باب است که مرداس بن علی خطّ مبارك آن جناب را دیده است.

ایضـا ثقه الاسـلام در کافی (۱)ز حسـن بـن علی علـوی روایت کرده: مجروح شـیرازی، مـالی برای نـاحیه، نزد مرداس بن علی گـذاشت، نزد مرداس بود و مـالی دیگر از تمیم بن حنظله برای نـاحیه آمـد. مکتوبی به مرداس رسـید که مال تمیم را با آن که شیرازی نزد تو ودیعه گذاشته بفرست.

[ابو طالب مصری] ۱۷ یاقوته

در این باب است که ابو طالب مصری خطّ شریف آن حضرت را دیده است.

۱- الکافی، ج ۱، ص ۵۲۳.

ایضا ثقه الاسلام در کافی (۱)ز علی بن محمد از حسن بن عیسی المریضی روایت کرده: بعد از وفات حضرت عسکری علیه السّلام، مردی از اهل مصر وارد مکّه گردید و مالی از ناحیه با خود داشت. مردم به او سخنان مختلفی گفتند: بعضی گفتند عسکری وفات کرده و ولدی ندارد، باید این مال را به جعفر بدهی و بعضی گفتند: ولد دارد.

آن مرد مصری، مردی را که کنیّه او ابو طالب بود به عسکر؛ یعنی سامرّه فرستاد و مکتوبی در این باب نوشت، آن مرد نزد جعفر رفت و از او دلیل بر صدق دعوی خواست. جواب گفت: در این وقت دلیل آماده نیست. سپس به در خانه عسکری رفت و مکتوب خود را فرستاد. جواب بیرون آمد: آن مرد که تو را فرستاده مرد و در باب آن مال که با خود آورده بود، به شخصی ثقه وصیّت کرد آن را به ما برساند. آن مرد جواب خود را دانست و برگشت.

[مردی از اهل بلخ] ۱۸ یاقوته

در این باب است که مردی از اهل بلخ خطّ شریف آن حضرت را دیده است.

ایضا ثقه الاسلام در کافی به اسناد خود از محمد بن شاذان بن نعیم روایت کرده:

مردی از اهل بلخ، مال و رقعه ای که در آن کتابت نبود، بلکه به انگشت خود در آن گردش داده بود، به غیر نقش برای ناحیه فرستاده بود و به آورنده آن گفته بود هرکس قصّه مال را بگوید و از رقعه جواب دهد، به او بده.

آن مرد به عسکر آمد و واقعه را به جعفر گفت.

جعفر از روی استهزا به او گفت: تو به بدا اعتقاد داری؟

گفت: آری.

گفت: برای صاحب تو، بدا حاصل شده و امر کرده این مال را به من بدهی.

آن مرد گفت: این جواب برای من حجّت نمی شود. از نزد او بیرون آمد، نزد اصحاب

۱- الکافی، ج ۱، ص ۵۲۳.

ما می گشت.

ناگاه رقعه ای به سوی او بیرون آمد؛ مال را از بالای صندوقی یافته و امّا رقعه، پس در آن برای امری به گرداندن انگشت دعا خواسته، نه به کتابت، خدا آن امر را برآورد.

آن مرد مال و رقعه را تسلیم کرد و رفت.

[دیدن خط مبارک آن سرور] ۱۹ یاقوته

در این باب است که مردی که در دادن مالی که نزدش بود، معجزه می خواست؛ خطّ مبارك آن حضرت را دیده است.

سیّد بحرینی در مدینه المعاجز(۱)ز کتاب ثاقب المناقب (۲)قل نموده که ابو العبّاس کوفی روایت کرده: مردی با خود مالی داشت و در دادن آن دلیل می خواست.

توقیع بیرون آمد: اگر ارشاد بخواهی، به رشد برسی و اگر جویا شوی، بیابی. مولای تو می گوید: از آن مال که نزد تو باشد، هرقدر خواهی، بردار تا تو را به مقدار آن خبر دهم.

آن مرد گوید: شش دینار از جمله مال، به غیر وزن برداشتم و باقی را فرستادم.

توقیع بیرون آمد: یا فلان بن فلان! آن شش دینار که بدون وزن برداشته ای، وزن کن و بدان: وزن آن ها شش دینار و پنج دانگ دینار و یک حبّه و نصف می باشد.

آن مرد گوید: وزن کردم، چنان بود که فرموده بود.

[قاسم بن علای همدانی] ۲۰ یاقوته

در این باب است که قاسم بن علای همدانی خطّ مبارك آن حضرت را دیده است.

۱- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۷۷- ۱۷۶.

۲- الثاقب فی المناقب، ص ۶۰۰.

حضینی از ابی احمد حامد مراغی، از قاسم بن علای همدانی روایت کرده که به آن جناب نوشت و از قلّت فرزند شکایت کرد. از وقتی که نوشت تا زمانی که فرزند ذکوری به او روزی شد، نه ماه طول کشید.

آن گاه نوشت و از طول حیات آن ولد سؤال کرد. پس دعا برای نفس وارد شد و به چیزی در مورد آن فرزند جواب نداد. آن فرزند مرد، خداوند بر او منّت گذاشت و بعد از آن، دو فرزند روزی او شد.(۱)

[محمد بن حسن بن عبد الحمید] ۲۱ یاقوته

در این باب است که محمد بن حسن بن عبد الحمید خطّ شریف آن جناب را دیده است. نیز از محمد بن حسن بن عبد الحمید روایت کرده که او در امر یکی از وکلا به نام حاجز، شک کرد. پس مالی جمع کرد و به سامرّه برد. سال شصت و پنج فرمان بیرون آمد که در دعا و در کسی که متولّی امور ماست؛ شکّی نیست آن چه با تو است به حاجز بن یزید رحمهم اللّه برگردان!(۲)

[محمد بن محمد قصری] ۲۲ یاقوته

در این باب است که محمد بن محمد بن عبّاس قصری خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

نیز از محمد بن محمد بن عبّاس قصری روایت کرده که گفت: سنه هفتاد و سه مکتوبی به سوی ناحیه مقدّسه نوشتم و برای حجّ درخواست دعا کردم و نزد من چیزی نبود که مرا به حجّ برساند و سلامتی مرا روزی فرماید و امر دخترانم را کفایت

۱- الهدایه الکبری، ص ۳۶۹.

۲- همان.

فرمایـد. در تحت سؤال به دعـا، برای آن چه سؤال کردم توقیع فرمودنـد: تو را حـجّ و سـلامتی روزی خواهـد شـد، چهـار تا از دخترانم مردند و دو دختر برایم ماند.(۱)

[دو مرد از مصر] ۲۳ یاقوته

در این باب است که دو مرد مصری سایل از دو حمل، خطّ شریف آن حضرت را دیده اند.

نیز از ابو العبّاس خالـدی روایت کرده که گفت: دو مرد از برادران مـا در مصـر به سوی نـاحیه مقـدّسه نوشـتند که از صـاحب الزمـان- عجّل اللّه فرجه- سؤال کردنـد دربـاره دو حمل که برای ایشان بود، برای یکی از آن ها به بقا و زنـده مانـدن، جواب بیرون آمد و برای دیگری بیرون آمد که ای حمران! خداوند تو را اجر کرامت فرماید. پس حمل او بمرد؛ چنان که فرمود.(۲)

[علی بن حسن یمانی] ۲۴ یاقوته

اشاره

در این باب است که ابو الحسن علی بن حسن یمانی خطّ آن حضرت را دیده است.

نیز از ابو الحسن علی بن حسن یمـانی روایت کرده که گفت: در بغـداد بودم، قـافله ای برای رفتن به یمن مهیّـا شـد. پس اراده کردم با آن ها بروم، سپس نوشتم و از صاحب الزمان علیه السّلام استیذان کردم. فرمان بیرون آمد با این قافله بیرون مرو که در بیرون رفتن با این قافله برای تو خیری نیست.

گفت: چنـان که امر فرموده بود، اقـامت کردم و قـافله بیرون رفت. حنظله برایشـان بیرون آمـد، آن قـافله را مبـاح کرد و گفت: نوشتم و در سوار شدن از کشتی از بصره،

۱- الهدایه الکبری، ص ۳۷۱.

۲- همان.

رخصت خواستم. پس مرا مرخّص نفرمود و کشتی ها رفتند. از حال آن ها سؤال کردم، به من خبر دادند قبیله ای از هند که به ایشان بوارح می گویند، برایشان بیرون آمدند.

پس یکی از اهل آن کشتی ها سالم نماند. به سامرّا رفتم و وقت غروب آفتاب داخل شدم، با احدی تکلّم نکردم و خود را به کسی شناسان نکردم تا آن که به مسجدی رسیدم که مقابل خانه آن حضرت بود. گفتم؛ بعد از آن که از زیارت فارغ شدم، نماز می خوانیم، ناگاه دیدم خادمی بالای سر سیّده نرجس علیها السّلام ایستاده نزد من آمد و گفت:

برخیز!

به او گفتم: به کجا و من کیستم؟

گفت: به منزل.

گفتم: شاید تو را به سوی غیر من فرستاده باشند.

گفت: نه، مرا جز به سوی تو نفرستاده اند.

گفتم: من کیستم؟

گفت: تو علی بن حسن یمانی هستی، رسول جعفر بن ابراهیم بن حاطه به سوی ناحیه. آن گاه مرا برد و در خانه حسین بن احمد بن سارد منزل داد. دانستم چه بگویم، تا آن که جمیع آن چه محتاج بودم، برایم آورد، سه روز نشستم. آن گاه از داخل اذن زیارت خواستم، یعنی اذن زیارت عسکرّیین علیهما السلام از داخل خانه و چون از شباک بیرون زیارت می کردند، رخصت دادند.

در شب زیارت کردم و مکتوبی از احمد بن اسحاق در دو حاجت رسید، آن سالی که او در حلوان وفات کرد، یکی از آن دو برآورده شد، در حاجت دوّم به او گفتند: وقتی به قم رسیدی، به سویت آن چه را که خواستی می نویسیم و حاجت این بود که از عمل استعفا کرده بود، زیرا پیر شده، نمی توانست از عهده عمل برآید. پس در حلوان وفات کرد.(۱)

۱- الهدایه الکبری، ص ۳۷۲.

شیخ ابو جعفر محمد بن جریر طبری در دلایل الامامه (۱)فته: احمد بن اسحاق اشعری شیخ صدوق، وکیل ابو محمد علیه السّلام بود. چون ابو محمد صلّی اللّه علیه و اله به کرامت خدای تعالی رسید، از جانب مولای ما صاحب الزمان- عجّل تعالی فرجه- بر وکالت خود مقیم بود و توقیعات آن جناب به او می رسید و اموال از جمیع نواحی که در آن جا بود، مال مولای ما به سوی او حمل می شد. پس آن ها را تسلیم می کرد، تا آن که رخصت خواست به قم برود. پس اذن رسید برود و ذکر فرمود او به قم نمی رسد و این که او مریض می شود و در راه وفات می کرد. پس در حلوان مریض شد، مرد و آن جا دفن شد و مولای ما، بعد از فوت احمد بن اسحاق اشعری مدّتی در سرّ من رأی اقامت فرمود.

پس غایب شد ...، الخ.

این ناچیز گوید: احمد بن اسحاق از بزرگان اصحاب ائمّه علیهم السّلام و در نزد ایشان صاحب مراتب عالیه و از وکلای معروفین بوده. ما کیفیّت وفات او را در خبر طولانی سعد بن عبد اللّه قمی که در یاقوته هفتم عبقریه اوّل است، ذکر نمودیم که در زمان حیات حضرت عسکری علیه السّلام بوده و حضرت، کافور خادم را با کفن برای او در حلوان فرستاد. غسل و کفن او به دست کافور یا مانند او شد، بی اطّلاع کسانی که همراه او بودند، هرکس بخواهد به آن باب رجوع کند، لکن نجاشی از بعضی تضعیف الخبر را نقل نموده است و العلم عند اللّه.

تنبیه [بدان بنابر مفاد هر دو خبر، وفات احمد بن اسحاق در حلوان واقع شده]

بدان بنابر مفاد هر دو خبر، وفات احمد بن اسحاق در حلوان واقع شده و بنابر آن چه معاصر نوری در نجم ثاقب (۲)قل فرموده، حلوان همین ذهاب معروفه است که در راه کرمانشاهان به بغداد است و قبر آن معظّم نزدیک رودخانه آن قریه به فاصله هزار قدم تقریبا از طرف جنوب است و بر آن قبر بنای محقّر خرابی می باشد و از

۱- دلائل الامامه، ص ۵۰۲.

۲- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۱، ص ۴۲۰.

بی همّتی و بی معرفتی اهـل ثروت آن اهالی، بلکه اهل کرمانشاه و متردّدین، چنین بی نام و نشان مانـده و از هزار زائر، یکی به زیارت آن بزرگوار نمی رود؛ با آن که کسـی که امام علیه السّلام خادم خود را به طی الارض با کفن برای تجهیز او بفرستد و مسـجد معروف قم را که به مسـجد امـام حسن علیه السّـلام مشـهور است، به امر آن جنـاب بنا کنـد و سال ها وکیل آن نواحی باشـد، بایـد بیشتر و بهتر از این با او و قبرش رفتار کرد و بایـد قبرش را مزار معتبری قرار داده باشـند که از برکت صاحب قبر و توسط او به فیض های الهی برسند.

[داستانی از زمان عمر]

اشاره

قضـیّه من نوادر الزمان واقعه فی جبال حلوان از جمله مکاشفات مناسب با مقام، قضیّه عجیبی است که در زمان خلافت عمر بن الخطـاب در کوه هـای حلوان اتّفـاق افتـاده و ملخّص آن، بنـابر آن چه علّامه کراجکی، در کتاب کنز الفواید(۱)کر نموده، این است که به اسـناد خود از معاویه بن عضـله روایت کرده که گفت: من با لشکری بودم که عمر بن الخطاب به سرداری سعد بن وقّـاص برای جنـگ بـا عجم فرسـتاده بود، چون به حلوان رسـیدیم، اهـل آن جا را متفرّق نموده، آن جا را مسـخّر کردیم و در عقب گریختگان، به کوه ها برآمدیم و من هم در آن کوه ها تفحّص می کردم، تا آن که وقت نماز داخل شد.

به سرچشـمه آبی آمده، از اسـبم پیاده شدم، عنان اسب را به دست گرفته، وضو ساختم و مشغول اذان نماز شدم. چون اللّه اکبر گفتم، ناگاه از میان آن کوه صـدایی شـنیدم که گفت: کبّرت تکبیرا. از شـنیدن این صـدا خایف شدم، به طرف راست و چپ خود نگاه کرده، کسی را ندیدم. گفتم: اشهد ان لا اله الّا اللّه.

صدایی شنیدم: الأن حین اخلصت.

گفتم: اشهد انّ محمّدا رسول اللّه.

شنیدم که گفت: نبی بعث.

۱- کنز الفواید، ص ۶۰- ۵۹؛ بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۵۴- ۳۵۲.

گفتم: حیّ علی الصلوه.

صدایی شنیدم: فریضه افترضت.

گفتم: حیّ علی الفلاح.

صدایی شنیدم که گفت: قد افلح من اجابها و استجاب لها.

گفتم: قد قامت الصلوه.

صدایی شنیدم که گفت: البقاء لامّه محمّد و علی رأسها تقوم الساعه.

از اذان که فارغ شدم، به صدای بلند به نحوی که صدایم میان کوه پرشده بود، گفتم:

ای صاحب صوت! از طایفه جنّی یا انس؟ ما آواز تو را شنیدیم و شخص تو را ندیدیم، برای ما ظاهر شو! آن کوه شکافته شد و شخص بلندقامتی که موی سرش سفید بود و ریش بسیار انبوهی داشت، ظاهر شد.

گفتم: خدا تو را رحمت کند! کیستی؟

گفت: من، ذریب بن ثملا و از حواریّین عیسی بن مریم می باشم و شهادت می دهم صاحب شما، محمد بن عبد اللّه، پیغمبر خداست، او همان پیغمبری می باشد که عیسی بن مریم علیه السّلام به آمدن او بشارت داده و به تحقیق تشرّف حضور مبارک آن سرور را اراده داشتم، لکن بین من و او، فارس و کسری و اصحاب آن حایل شد، پس سر خود را در غاری که در آن کوه بود، داخل نموده، از نظرم ناپدید شد.

من بر اسب خود سوار شده، به عسکر آمدم و سعد وقّاص را که رییس لشکر بود، از این کیفیّت خبر دادم. سعد این کیفیّت را به عمر بن الخطاب به مدینه نوشت. عمر در جواب نامه نوشته بود: ای سعد! خودت برو و با آن شخص تکلّم نما!

معاویه بن عضله، گوید: سعد وقّاص سوار شده، من هم با او همراه شده، به آن کوه و در آن مکان آمدیم، غار و شکاف کوهی نماند که آن را گردش نکرده باشیم، آن شخص را پیدا نکردیم و نیافتیم. وقت نماز رسید، به دستور سابق وضو گرفته، نماز خواندم.

بعد از فراغ از نماز، با صوت بلند ندا کردم: ای صاحب صدای نیکو و صورت جمیل! ما از تو کلامی نیک شنیدیم، به ما خبر بده تو کیستی؟ چرا که به خدا، وحدانیّت او، به نبیّ

او و وافدین از جانب او اقرار نمودی؟

سپس دیدم کسی سر از شکاف کوه بیرون آورد، به هیأتی که ذکر شد و گفت: السّلام علیکم و رحمه اللّه. گفتم: السّلام علیك و رحمه اللّه.

تو کیستی؟ خدا تو را رحمت کند!

گفت: من ذریب بن ثملا، وصیّ بنده صالح، عیسی بن مریم علیه السّلام هستم، چون با آن بزرگوار به این مکان رسیدیم، از خداوند حیات و بقای مرا مسألت نمود تا زمانی که از آسمان نازل شود، من در این کوه قرار گرفتم و منتظر نزول او هستم، انتهی.

موضع الحاجه؛ ذیل این قضیّه علایمی برای ظهور حضرت حجت علیه السّلام و نزول حضرت عیسی ذکر شده است، شاید ما آن ها را در مقام ذکر علایم ظهور نقل نماییم.

این ناچیز گوید: عالم جلیل و سیّد نبیل معاصر، مرحوم آقا سیّد اسماعیل نوری این قضیّه را در کتاب کفایه الموحدین به نحو دیگر، از کتاب سیر الصحابه نقل نموده، خوش داشتم تزیینا للکتاب و تلذیذ الأولی الألباب آن را نیز ذکر نمایم.

در جلد امامت از کتاب مذکور از کتاب سیر الصحابه نقل نموده: فتح نهاوند- که مسقط الرأس مؤلّف حقیر است- در زمان عمر بن الخطاب به دست سعد وقّاص واقع شد و چون به نهاوند مرور نمودند، هنگام عصر به مؤذّن خود بطله، امر کرد تا اذان عصر بگوید.

وقتی مؤذّن شروع به اذان نمود و گفت: اللّه اکبر. از کوه صدایی بلند شده، گفت:

کبرت تکبیرا. چون مؤذّن گفت: اشهد ان لا اله الّا اللّه. باز صدایی بلند شد که این کلمه ای است که اهل آسمان ها و زمین ها آن را می شناسند؛ وقتی مؤذّن گفت: اشهد ان محمّدا رسول اللّه، باز از آن کوه صدایی بلند شد که نبیّ امی است.

مؤذّن گفت: ما آواز تو را شنیدیم ولی شخص تو را ندیدیم، بر ما ظاهر شو!

سپس آن کوه شکافته شد و شخص بلندقامتی که موی سرش سفید بود و ریش بسیار انبوهی داشت، ظاهر شد.

مؤذّن گفت: خدا تو را رحمت کند، کیستی؟

گفت: من رغیبم.

مؤذّن گفت: از اصحاب کیستی؟

گفت: از اصحاب عیسی بن مریم علیه السّلام.

مؤذّن گفت: سبب مکث تو در این کوه چیست؟

گفت: در زمان سیاحت مسیح عیسی بن مریم علیه السّلام با او بدین مکان رسیدیم، آن بزرگوار را در این مکان، نیکو خدمت می نمودم. به من فرمود: اگر حاجتی داری، از من طلب نما تا از خداوند عالم برایت درخواست نمایم.

عرض کردم: بلی!

فرمود: آن حاجت چیست؟

عرض کردم: از تو شنیدم که می فرمودی: بعد از این که خداوند عالم برای شرافت، تو را به آسمان عروج داد، بعد از زمان بسیار طولانی که تو از آسمان با ملایکه نازل می شوی پیغمبری که به او بشارت دادی در آخر الزمان می آید و گفتی: تو قدمی برنمی داری مگر آن که ذریّه پیغمبر آخر الزمان با تو خواهد بود که زمین را از عدل پر می نماید، بعد از آن که از ظلم و جور پرشده است. از تو سؤال می نمایم که از خدا بخواهی مرا تا آن وقت زنده بدارد.

سپس حضرت عیسی دست مرا گرفت و فرمود: در این کوه ساکن باش که خداوند تو را از چشم خلق روزگار مخفی می دارد، تا آن که در این مکان لشکری از امّت محمد صلّی اللّه علیه و اله، می رسند و در نزدیکی تو منزل می نمایند و صدای مؤذّن آن لشکر را می شنوی.

عرض کردم: یا نبی اللّه! آن مرد مؤذّن را می شناسی؟

فرمود: همه ایشان را می شناسم و امر ایشان اعجب الامور است و فرمود: اسم آن مؤذّن بطله است و به من خبر داد از آن چه در میان اتمام این امّت و اصحاب این امّت و اصحاب این پیغمبر مبعوث و بغض و عداوت ایشان با وصیّ و اهل بیت او جاری می شود.

بعد از آن گفت: مؤذّن آن نبی موعود که اسمش محمد است چه شده است؟

مؤذّن گفت: دنیا را وداع فرمود و به عالم بقا رحلت نمود.

گفت: بعد از او چه کسی متولی امر امامت او شده؟

گفت: ابا بکر.

گفت: به ابی بکر بگو.

مؤذّن گفت: ابو بکر نیز وفات کرده.

گفت: چه کسی در مکان او نشسته؟

مؤذّن گفت: عمر بن الخطاب.

گفت: به عمر بگو با وصیّ محمد، فعلی را بجا آوردید که احدی از امم سابقه بدین نحو بجا نیاوردند. تباه باد حال امتی که با وصی امّت پیغمبر خود چنین مخالفت نمایند!

بعد از آن علامات چندی را از آثار ظهور حضرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- و نزول حضرت عیسی علیه السّلام ذکر نمود، در کوه داخل شد و کسی او را ندید. سعد بن ابی وقّاص تفصیل واقعه را به عمر نوشت و چون کتاب سعد به مدینه رسید، عمر بر بالای منبر رفت و مضمون کتاب سعد را خواند و گریه شدیدی نمود، مسلمانان نیز پس از شنیدن، گریستند.

بعد از آن، عمر گفت: به خدا قسم! بطله راست گفت و رغیب هم صدق گفته، عیسی نیز صدق فرموده، زیرا رسول خدا صلّی اللّه علیه و اله مرا به این واقعه خبر داد. سپس مردی از میان جماعت برخاست و به عمر گفت: به پروردگار خود به توبه و انابه ملحق شو و حق را به اهلش برگردان!

این حدیث را عبد القادر شهرزوری و ابو سفیان دمشقی و ضیاء الدین شافعی در کتاب دلایل النبوه نقل نموده و در آخر ذکر کرده اند: چون عمر از منبر به پایین آمد که به خانه خود رود؛ در بین راه ابن عبّاس را ملاقات کرد و گفت: یا عبد اللّه! گمان تو آن باشد که صاحب تو؛ یعنی امیر المؤمنین علیه السّلام، مظلوم واقع شده؟

ابن عبّاس گفت: بلی، و اللّه یا عمر! حقّ او را برگردان. پس از او اعراض نمود، به سرعت روبه خانه خود رفت و ابن عبّاس مراجعت نمود.

مؤلّف گوید: این دو قضیّه اگرچه از بعضی جهات با همدیگر موافق اند، ولی از جهات کثیره مخالف اند؛ و اللّه العالم بالتعدّد و الاتّحاد.

اشاره [علت و دلیل ذکر این داستان]

بدان مقصود از ذکر این قضیّه، نه مجرّد غرابت و فی الجمله مناسب بودن آن با مقام است، بلکه علاوه بر آن ها غرض، تنبیه بر غفلت کسانی بود که مثل خضر و الیاس و دجّال را مثلا ردّ اللخصم، از جمله معمّرین می دانند و آن ها را صاحبان عمر زیاد در کتب غیبت می شمارند، چگونه از معدود نمودن ذریب و رغیب غافل شده اند که بنابر تعدّد قضیّه دو نفرانـد، یا بنابر وحدت قضیّه در غداد معمّدین شخص واحدی است که به ذریب یا رغیب مسمّا می باشد. و هذا ظاهر لطالب الحق و الیقین.

[محمد بن شاذان] ۲۵ یاقوته

در این باب است که محمد بن شاذان بن نعیم خطّ آن بزرگوار را دیده است.

نیز در کتاب مزبور از کتاب مذکور از محمد بن شاذان بن نعیم روایت کرده که گفت: مالی به هدیه فرستادم و شرح نکردم از جانب کیست؟

جواب آمد: رسید، چنین و چنان از مال فلان بن فلان و از مال فلان، فلان قدر.(۱)

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۹؛ الثاقب فی المناقب، ص ۵۹۹؛ مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۷۶.

[احمد بن حسن کاتب] ۲۶ یاقوته

در این باب است که احمد بن حسن بن احمد کاتب خطّ شریف آن جناب را دیده است.

نیز در کتاب مذکور از ابی محمد احمد بن حسن بن احمد کاتب، روایت کرده است که گفت: در مدینه بودم، ظاهر آن است که مراد، مدینه السلام بغداد باشد، به قرینه بعد که شیخ علی بن محمد سمّری در آن سال وفات کرد. پس چند روز قبل از وفات او نزدش حاضر شدم. از صاحب الامر علیه السّلام توقیعی به سوی او بیرون آمد که نسخه اش این بود:

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم ای علی بن محمد سمّری! خداوند، اجر تو و برادرانت را عظیم نماید! زیرا تو تا شش روز دیگر وفات خواهی کرد، امر خود را جمع کن و به احدی وصیّت مکن که بعد از وفات تو به جایت بنشیند، به درستی که غیبت عامّه واقع شد و جز به اذن خدای تعالی ظهوری نیست و این بعد از مدّت طولانی، قساوت دل ها، پریشانی مردم و پرشدن زمین از ستم خواهد شد و زود است که بیش از خروج سفیانی و صیحه آسمانی، هفتاد نفر از کسانی که دعوی مشاهده می کنند، می آیند و او، کاذب و مفتری است و لا حول و لا قوّه الّا باللّه العلیّ العظیم.

گفت: این توقیع را نسخه کردیم و از نزد او بیرون رفتیم، روز ششم که شد، نزد او برگشتیم و او در حال احتضار بود، به او گفتند: وصیّ بعد از تو کیست؟

گفت: برای خداوند امری است که آن را به آخر می رساند و وفات کرد؛ این بود آخر کلام او.(۱)

۱- الثاقب فی المناقب، ص ۶۰۴- ۶۰۳.

[ابی جعفر و تزویج مخفیانه] ۲۷ یاقوته

در این باب است که ابی جعفر خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

نیز در کتاب مذکور از محمد بن صالح از ابی جعفر روایت کرده که گفت: در نهانی زنی را تزویج کردم. چون با او مواقعه کردم، حامله شد و دختری آورد. دلتنگ شدم، نوشتم و شکایت کردم. جواب رسید زود است از همّ او آسوده شوی. چهار سال ماند، سپس مرد. آن گاه توقیع رسید: خدای تعالی صاحب تحمّل و وقار است، شما تعجیل می کنید.(۱)

[وارث میّت] ۲۸ یاقوته

در این باب است که وارث میّتی خطّ مبارک آن جناب را دیده است.

علم الهدی سیّد مرتضی؛ چنان که بعضی نسبت داده اند، یا شیخ جلیل حسین بن عبد الوهّاب، معاصر سیّد مزبور؛ چنان که فاضل خبیر میرزا عبد اللّه اصفهانی در ریاض العلما تصریح کرده و شواهدی برای آن ذکر نموده، بالجمله یکی از این دو بزرگوار در کتاب عیون المعجزات (۲)از حسن بن جعفر قزوینی روایت کرده که گفت: یکی از برادران بدون وصیّت وفات کرد و نزد او مالی بود که دفن کرده بود و کسی از ورثه، آن را نمی دانست، پس به ناحیه مقدّسه نوشت و از آن دفینه سؤال نمود. توقیع شریف رسید: مال در خانه در اطاق آن، در موضع فلانی و آن، فلان مقدار است. آن مکان را کندند و آن مال را بیرون آوردند.

۱- الثاقب فی المناقب، ص ۶۱۲.

۲- عیون المعجزات، ص ۱۳۳.

[عازم سفر سامرا] ۲۹ یاقوته

در این باب است که کسی که قاصد رفتن به سامرّه بود، خطّ شریف آن حضرت را در عکبر دید و مراجعت نمود.(۱)صاحب ثاقب المناقب از محمد بن جعفر روایت کرده که گفت: بعضی از برادران ما به عزم عسکر؛ یعنی سرّ من رأی به جهت امری از امور بیرون رفت. گفت: وارد عکبر شدم و من در حال نماز ایستاده بودم که دیدم مردی آمد و کیسه ای مهر کرده پیش روی من گذاشت و من نماز می کردم. از نماز که فارغ شدم، مهر آن کیسه را شکستم.

دیدم در آن رقعه ای است که در آن شرح شده آن چه من برای آن بیرون آمده بودم، پس از عکبر مراجعت نمودم.

[محمد بن احمد] ۳۰ یاقوته

در این باب است که محمد بن احمد خطّ آن حضرت را دیده است.

نیز از محمد بن احمد روایت کرده، گفت: از بعضی از همسایگان خود شکایت کردم که از او متاذّی بودم و از شرّ او ایمن نبودم. توقیع مبارک صادر شد: به زودی از تو کفایت امر او خواهد شد. پس خدای تعالی به مردن او در روز دوّم به من منّت گذاشت.(۲)

[خادم شخصی به نام عفیف] ۳۱ یاقوته

در این باب است که خادم، عفیف نامی، خطّ شریف آن جناب را دیده است.

۱- ر. ک: مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۳۷؛ عیون المعجزات، ص ۱۳۴.

۲- عیون المعجزات، ص ۱۳۴.

نیز از حسن بن عفیف روایت کرده، از پدرش عفیف که گفت: حرم را از مدینه به سوی ناحیه مقدّسه حمل کردیم و با آن حرم دو خادم بود. چون به کوفه رسیدیم، یکی از آن دو خادم در نهانی، مسکر خورد و ما بر آن واقف نشده بودیم. به ردّ کردن آن خادم که مسکر نوشیده بود، توقیع رسید. آن خادم را برگرداندیم و به او خدمتی رجوع نکردیم.(۱)

[علی بن محمد صیمری] ۳۲ یاقوته

در این باب است که علی بن محمد صیمری خطّ آن جناب را دیده است.

نیز از علی بن محمد صیمری روایت کرده که نوشت و سؤال کفنی کرد. پس آن حضرت به او نوشت: تو در سال هشتاد به او محتاج می شوی و دو جامه برایش فرستاد.

پس در سال هشتاد، یعنی بعد از دویست هجرت وفات کرد.(۲)

[برید غلام احمد بن الحسن] ۳۳ یاقوته

در این باب است که برید غلام احمد بن الحسن خطّ مبارک آن جناب را دیده است.

حسین بن همدان حضینی در کتاب خود به اسنادش از برید غلام احمد بن الحسن روایت کرده، گفت: وارد جبل شدم و به امامت قایل نبودم و ایشان را جمله دوست می داشتم، تا آن که یزید بن عبد اللّه مرد و او از موالی ابو محمد ازخیل اذکوتکین بود. به من وصیّت کرد اسب تازی با شمشیر و کمربندش را به صاحب الزمان علیه السّلام بدهم. پس ترسیدم اگر این کار را بکنم، اذیّتی از طرف اتباع اذ کوتکین به من برسد. پس آن اسب و

۱- عیون المعجزات، ص ۱۳۵.

۲- همان.

شمشیر و کمربند را به هفت صد اشرفی بر ذمّه خود قیمت کردم که آن ها را برداشته، تسلیم اذکوتکین بکنم. پس توقیع مبارک از عراق بر من وارد شد که به سوی ما هفت صد اشرفی، قیمت اسب و شمشیر و کمربند را بفرست و من به خداوند قسم به احدی نگفته بودم، پس آن را از مال خود فرستادم.(۱)مؤلّف گوید: معاصر نوری- نوّر اللّه مرقده- بعد از این که این کیفیّت را به نحو مرقوم در باب معجزات کتاب نجم الثاقب (۲)ود از کتاب مذکور نقل نموده، گفته: این حکایت را کلینی (۳) شیخ مفید در ارشاد(۴) شیخ طوسی در غیبت (۵)ه همین نحو نقل کرده اند و اسم غلام را بدر گفته اند، لکن در دلایل طبری (۶) فرج الهموم (۷)یّد علی بن طاوس، در خبری طولانی و نیز در جای های دیگر مختصرا نقل کرده اند که صاحب این قضیّه احمد بن الحسن بن الحسن مادرایی، آقای آن غلام است، او منشی اذکوتکین بود که از امرای ترک، از جانب بنی عبّاس، در شهر ری و یزید بن عبد اللّه از موالیان در شهرزور از بلاد جبل، استقلال داشت.

اذکوتکین بر سر ولایت او رفت، با او جنگ کرد و شهر و اموال او را به تصرّف در آورد و این مادرایی، متولّی ثبت و ضبط آن اموال بود و چون نتوانست آن اسب و شمشیر را پنهان کند، به هزار اشرفی بر ذمّه گرفت و در ری توقیع مبارک توسط ابو الحسن اسدی به او رسید.

۱- الهدایه الکبری، ص ۳۶۹.

۲- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۱، ص ۴۳۸.

۳- الکافی، ج ۱، ص ۵۲۲.

۴- الارشاد، ج ۲، ص ۳۶۳.

۵- الغیبه، ص ۲۸۱.

۶- دلائل الامامه، ص ۵۲۴- ۵۱۹.

۷- فرج الهموم فی تاریخ علماء النجوم، ص ۲۴۴- ۲۳۹.

[علی بن بابویه] ۳۴ یاقوته

در این باب است که علی بن بابویه قمی خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

شیخ طوسی و دیگران روایت نموده انـد که علی بن بابویه عریضه ای خـدمت حضـرت صاحب الامر علیه السـلام نوشـته و به حسین بن روح داده، در آن عریضه خواهش دعا از آن حضرت کرده بود که خداوند فرزندی به او عطاکند. توقیع رفیع بیرون آمد که برایت دعا کردیم و خدا به زودی، دو فرزند نیکو به تو کرامت فرماید.

پس از کنیزی به جهت او دو فرزند شد؛ یکی محمد که به شـیخ صدوق رحمه اللّه معروف است و صاحب تصانیف بسـیار که از جمله آن ها کتاب من لا یحضـره الفقیه می باشد و دیگری حسـین که بسیاری از فضلا و محدّثین از نسل او بوجود آمدند و شیخ صدوق رحمه اللّه مکرّر فخر می نمود که ولدت بدعوه صاحب الأمر علیه السّلام؛ من به دعای قائم علیه السّلام متولّد شده ام. اسـتادان او را تحسـین می کردند و می گفتند: سـزاوار است کسـی که به دعای صاحب الامر علیه السّـلام متولّد شود، چنین باشد که او است.(۱)

[علی بن محمد بن شاذان] ۳۵ یاقوته

در این باب است که علی بن محمد بن شاذان نیشابوری خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

سیّـد بحرینی در مـدینه المعاجز(۲)ز شـیخ کلینی (۳) او از علی بن محمـد بن شـاذان نیشـابوری، روایت نمـوده، گفت: از مـال ناحیه، پانصـد درهم الّا بیست درهم نزد من جمع شـد و من خوش نداشـتم آن مبلغ را ناقص بفرسـتم و روانه نمایم، لـذا از مال خود بیست درهم به آن افزوده، روانه اسدی، وکیل ناحیه نمودم و کیفیّت زیاده را برایش

۱- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۳۰۸؛ ر. ک: کفایه الاثر، ص ۳۲۹؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۰۶.

۲- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۹۱.

۳- الکافی، ج ۱، ص ۵۲۴.

ننوشتم. جواب آمد: پانصد درهم که بیست درهم آن از مال خودت بود، به ما واصل شد.

[علی بن محمد سمری] ۳۶ یاقوته

در این باب است که علی بن محمد سمری خطّ آن جناب را دیده است.

در تفسیر علوی، آن بزرگواران، در کتاب مذکور از علی بن محمد سمری روایت نموده که به آن حضرت نوشته و از انواع علوم او سؤال کردم.

جواب بیرون آمد: علمنا ثلاثه ماض و غابر و حادث؛ امّا الماضی فمفسّر و امّا الغابر، فموقوف و امّا الحادث، فقذف فی القلوب و نقر فی الأسماع و هو أفضل علمنا و لا نبیّ بعد نبیّنا؛ علوم ما بر سه قسم می باشد؛ گذشته و آینده و حال. امّا گذشته، آن باشد که تفسیر شده، آینده، موقوف باشد و حال، آن باشد که در دل های ما واقع و در گوش های ما داخل می شود، این قسم، از دو قسم دیگر افضل باشد و پیغمبری بعد از پیغمبر ما نخواهد بود.

مؤلّف گوید: معاصر عراقی بعد از ذکر این خبر در کتاب دار السلام گفته: مراد از این کلمات، از قراری که از اخبار دیگر مستفاد می شود، این است که یک قسم از علم ما آن است که از تفسیر کتاب خدا و سنّت رسول صلّی اللّه علیه و اله دانسته ایم و قسم دوّم آن است که فعلا حاصل نشده، لکن اسبابی از خدا و رسول صلّی اللّه علیه و اله به ما رسیده؛ مانند کتاب جعفر که در اخبار وارد شده و در کتاب مشکوه النّیرین در باب مختصات امام ذکر کرده ایم و از حضرت صادق علیه السّلام روایت است که فرمودند: آن کتاب تا روز قیامت مشتمل بر علم بلایا و منایا و جمیع ما کان و ما یکون است. پس از آن به موقوف تعبیر نمودن، به جهت آن است که در وقت حاجت موقوف بر مراجعت باشد یا وقوف آن امور، موقوف بر آن باشد که بدا که به اجماع امامیّه حقّ است، در آن ها واقع نشود؛ چنان که

امیر المؤمنین علیه السّلام فرمود: اگر آیه يَمْحُوا اللَّهُ ما يَشاءُ وَ يُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتابِ (۱)ه بر وقوع بدا دلالت دارد، در کتاب خدا نبود، هر آینه از جمیع ما کان و ما یکون الی یوم القیمه به شما خبر می دادم و از قسم سوّم، مراد، الهام باشد که در دل های ایشان می افتد و او از ملایکه باشد که در گوش های ایشان داخل می شود، چنان که وارد شده آواز ملایکه را می شنویم و این که فرموده بعد از پیغمبر ما پیغمبری نیست و نباشد به جهت آن است که سایل توهّم نکند که این به طریق نزول وحی می باشد، زیرا چنین نیست.

[محمد بن ابراهیم بن مهزیار] ۳۷ یاقوته

در این باب است که محمد بن ابراهیم بن مهزیار خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

به غیر آن روایتی که در یاقوته دوازدهم این عبقریه مذکور شد، در کتاب مذکور از محمد بن جریر طبری روایت کرده که از محمد بن ابراهیم بن مهزیار روایت نموده، گفت: وارد عراق شدم، درحالی که شک داشتم. پس به این مضمون توقیع بیرون آمد: ما دانستیم بعضی دوستان ما در امرمان شکّ کرده اند. آیا نشنیده اید که خدا فرموده: يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ (۲)ی گروه مؤمنین! خدا و رسول و اولو الامر خود را اطاعت کنید، آیا این امر تا روز قیامت باقی نخواهد بود؟ یعنی چون اطاعت اولو الامر تا روز قیامت واجب باشد، پس باید تا روز قیامت زمین از اولی الامر خالی نماند.

آیا نمی بینید خداوند از زمان آدم تا امام گذشته، پیغمبران و اوصیا قرار داده که علم های هدایت بوده اند؟ آیا ندیده اید هر زمان که علمی رفته، علم دیگر در مقام او

۱- سوره رعد، آیه ۳۹.

۲- سوره نساء، آیه ۵۹.

نصب شده و هرگاه ستاره ای غروب کرده، ستاره دیگری طلوع نموده، پس چون خدا امام گذشته را قبض روح نمود، گمان کردید واسطه میان خدا و خلق منقطع گردید؛ حاشا، چنین نشده و تا روز قیامت نخواهد شد، امر خدا ظاهر می گردد؛ هرچند کراهت داشته باشد.

ای محمد بن ابراهیم! در امری که گذشت در دلت شک داخل نشود؛ به درستی که خدا زمین را از حجّت خود خالی نخواهد گذاشت. آیا شیخ، یعنی پدرت پیش از وفات خود به تو نگفت که در همین ساعت کسی را حاضر کن که دینارهایی که نزد من است، نقل نماید و چون کسی به جهت نقل آن ها نرسید و ترسید مرگ او را دریابد، به تو گفت این ها را تغییر بده و به نقدی بدل کن که سبک تر باشد.

سپس کیسه بزرگی بیرون آورد و سه کیسه دیگر نزد تو بود، کیسه ای بود که دینارهای مختلف در آن بود، پس همه آن ها را تغییر دادی، پدرت آن کیسه ها را به خاتم خود مهر نمود و به تو گفت: این ها را به خاتم خود مهر کن! اگر من ماندم، در امر این ها احقّ و اولی خواهم بود و اگر مردم، تو باید در این باب، در حقّ من و خود، تقوا پیشه نمایی؛ چنان که در باب تو از پرهیزگاری و رساندن این مال به اهلش گمان دارم.

ای محمد بن ابراهیم! خدا تو را رحمت کند! ده بیست دیناری که به جهت تغییر دادن ناقص شد، بیرون کن و باقی را تسلیم کن (۱)نتهی.(۲)

[قاسم بن علاء] ۳۸ یاقوته

در این باب است که قاسم بن علاء توقیعات عدیده ای از آن حضرت دیده و کیفیّت توقیع آخری آن بزرگوار به سوی اوست.

در کتاب مذکور، از شیخ مفید قدس سرّه از ابی عبد اللّه صفوانی روایت کرده، گفت: قاسم بن علاء را دیدم درحالی که یک صد و هفده سال از عمرش گذشته بود که هشتاد سال آن،

۱- دلائل الامامه، ص ۵۲۶.

۲- اکبر، العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ۹جلد، مسجد مقدس جمکران - قم (ایران)، چاپ: ۱، ۱۳۸۶ ه.ش.

صحیح و امین بود، عسکریّین را ملاقات نموده و بعد از هشتاد سال، کور شده بود، هفت روز قبل از وفات خود، بینا گردیده بود.

تفصیل آن این است: او در شهروان که از بلاد آذربایجان است، ساکن بود و توقیعات صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- به دست ابو جعفر عمری و بعد از او به دست ابی القاسم بن روح به او می رسید و منقطع نمی شد تا این که به قدر دو ماه، توقیعات از او منقطع شد، قلق و تشویش او در این باب، زیاد و انتظار او شدید گشت.

راوی؛ یعنی عبد اللّه گوید: روزی در محضر او نشسته، مشغول غذا خوردن بودیم، ناگاه دربان او با شادی و خوشحال آمده، مژده پیک عراق را داد و نام کسی را ذکر نکرد.

قاسم به شکرانه مژده، سجده نمود، ناگاه دیدیم مردی میانه بالا، کوتاه قامت که آثار سفر در او ظاهر بود، جبّه ای پوشیده، نعلین در پا کرده و خرجین کوچکی بر شانه خود انداخته، وارد شد.

قاسم به جهت تعظیم او از جای خود برخاسته، دست به گردن او درآورد و با او معانقه نمود، پس خرجین را بر زمین گذاشته، آفتابه لگن خواسته، دست قاصد را شست و او را پهلوی خودنشاند، مشغول غذا خوردن شدیم. پس از آن، دست شستیم، قاصد برخاسته، مکتوبی بیرون آورد و به قاسم داد.

قاسم برخاسته، مکتوب را گرفته، بوسید و به محرّر و منشی خود، عبد اللّه بن ابی سلمه داد که بخواند. محرّر مکتوب را گشوده، قرائت نمود و گریان شد. قاسم سبب گریه را از محرّر پرسید و گفت: یا عبد اللّه! ان شاء اللّه که خیر است، مگر مولای من چه چیز نوشته اند که برایت مکروه آمد و گریان شدی؟

گفت: خبر وفات شیخ را مرقوم داشته اند که چهل روز بعد از ورود این مکتوب، وفات خواهد نمود، به این نحو که روز هفتم بعد از ورود مکتوب مریض گردد و خداوند هفت روز قبل از وفات او، چشم هایش را به او برگرداند و او را بینا نماید و این قاصد به جهت کفن شیخ، هفت ثوب با خود آورده است.

قاسم چون این را شنید، از قاصد پرسید: این مردن با سلامتی در دین واقع می شود؟

قاصد گفت: بلی!

قاسم مسرور شده، خندید و گفت: بعد از این عمری که کرده ام، دیگر آرزوی زندگانی ندارم. قاصد برخاسته، از خرجین خود یک ازار، یک حبره یمانیّه سرخ، یک عمّامه، دو ثوب و یک مندیل بیرون آورده، تسلیم قاسم بن علا نمود، جامه ای کهنه هم بر آن ها افزود و تمام آن ها را اخذ نمود.

در این وقت عبد الرحمن بن محمد شیری که از جمله نواصب بود و در ظاهر با قاسم اظهار دوستی و صداقت می نمود، داخل شد. چون قاسم او را ملاقات کرد، گفت: این مکتوب را بر او بخوانید؛ دوست دارم هدایت یابد.

حضّار گفتند: جماعت شیعه، طاقت مناظره با این مرد را ندارند. عبد اللّه چگونه از عهده او برآید؟ قاسم مکتوب را بیرون آورده، به عبد الرحمن داد که این را بخوان! عبد الرحمن گرفته، شروع به خواندن نمود، تا آن که به موضع اخبار، از مرگ قاسم رسید.

وقتی این را بدید، متوجّه قاسم گردید و گفت: یا ابا محمد از خدا بترس! تو مردی فاضل در دین خود می باشی و خدای می فرماید: وَ ما تَدْرِی نَفْسٌ ما ذا تَکْسِبُ غَداً وَ ما تَدْرِی نَفْسٌ بِأَیِّ أَرْضٍ تَمُوتُ (۱)سی نمی داند فردا چه کار خواهد کرد و کسی نمی داند در کدام زمین خواهد مرد و باز می فرماید: عالِمُ الْغَیْبِ فَلا یُظْهِرُ عَلی غَیْبِهِ أَحَداً(۲)دا غیب را می داند و بر غیب خود، دیگری را مطّلع نگرداند.

قاسم گفت: آیه را تمام بخوان! بعد از این کلام، در آخر آن می فرماید: إِلَّا مَنِ ارْتَضی مِنْ رَسُولٍ (۳)دا احدی را بر غیب خود مطّلع نگرداند. مگر کسی را که رسول از او خشنود باشد و آن کس، مولای من باشد، اگر این سخن را باور نکنی، امروز را تاریخ کن تا صدق این مقال، بر تو آشکار گردد.

اگر من قبل را یا بعد از آن روز مردم، بدان که من چه کسی بوده ام و اگر همان روز

۱- سوره لقمان، آیه ۳۴.

۲- سوره جن، آیه ۲۶.

۳- سوره جن، آیه ۲۷.

مردم، تو در نفس خود تأمل کن و آخرت خود را ببین. عبد الرحمن چون این را شنید، آن روز را تاریخ کرد و اهل مجلس متفرّق شدند، تا آن که روز هفتم تب، عارض قاسم شد و ناخوشی او روزبه روز شدید گردید.

روزی به بالین او نشسته بودیم ناگاه از چشم او آبی که شبیه به آب گوشت بود، جاری گشت و چشم او گشوده شد طوری که چشم خود را گشوده، پسرش را دید و گفت؛ یا حسین! نزد من بیا و یا فلان بیا، ما به چشم او نظر می کردیم؛ حدقه هایش را صحیح و بی عیب دیدیم.

این خبر میان مردم شیوع یافت، جماعت بسیار از اهل سنّت آمده، او را دیدند و تعجّب کردند، این خبر به عقبه بن عبد اللّه سعودی، قاضی القضاه بغداد، رسید. سوار شده، به دیدن او آمد. سپس بر قاسم داخل شده، انگشتر خود را به دست گرفته، گفت: یا ابا محمد! این که در دست دارم، چیست؟

قاسم فرمود: انگشتری فیروزه باشد. آن را نزدیک او برد، ملاحظه نمود و گفت:

سه سطر بر آن نوشته شده که نمی توانم آن را بخوانم. در این اثنا چشم قاسم به پسر خود حسن افتاد که وسط صحن خانه بود؛ متوجّه او شده، و گفت: اللّهمّ اللّهمّ الحسن طاعتک و ضبّه عن معصیتک؛ خداوندا! حسن را به طاعت خود، مایل و به معصیّت خود بی میل کن!

بعد از آن به دست خود وصیّت نامه ای در باب مزرعه ای چند نوشت که از حضرت حجّت در دست او بود که پدرش بر آن بزرگوار وقف نموده بود. از جمله وصایای او به ولد خود، آن بود که اگر تو شایسته وکالت گردیدی؛ یعنی از جانب صاحب الامر علیه السّلام به این منصب بزرگ سرافراز شدی، باید معاش تو از نصف مزرعه من باشد که به قرحیده معروف می باشد و باقی آن، مال مولای من است. بعد از آن، مرض او باقی ماند، تا آن که روز چهلم ورود مکتوب، مقارن طلوع فجر، وفات نمود، وقتی این خبر به عبد الرّحمن رسید، سر و پای برهنه و حسرت زده، دوید و میان بازارها به واسیّداه! صیحه برآورد.

مردم چون این حالت را از او دیدند، متعجّب شدند، آن را کاری بزرگ شمرده، او

را ملامت نمودند.

عبد الرحمن به ایشان نعره زد ساکت شوید. چیزی که من دیده ام، شما ندیده اید.

سپس عبد الرحمن از اعتقاد باطل خود برگشت و از شیعیان خالص شد. چند روز بعد از وفات قاسم، توقیع به حسن پسر او از جانب ناحیه بیرون آمد که در آن مرقوم بود:

الهمک اللّه طاعته و جنّبک معصیته و هذا لدعا الّذی دعی به ابوک. ظاهرا مقصود از این کلام مبارک این بود که خدا دعای پدرت را در حقّ تو مستجاب فرمود و شایسته وکالت ما گرداند و تو را قائم مقام او گردانیدیم؛ حسب الوصیّه او معمول دار و امر مزارع را وا مگذار!(۱)

[ابو غالب زراری] ۳۹ یاقوته

در این باب است که ابو غالب زراری خطّ شریف آن حضرت را دیده است.

قطب راوندی در خرایج (۲)ز ابو غالب زراری روایت نموده، گفت: در کوفه زنی از طایفه هلالی را تزویج کردم که خزّاز بودند، آن زن موافق میل من افتاد و در دلم جا کرد، اتّفاقا میان من و آن زن، کلامی واقع شد که باعث شد او از خانه من بیرون برود، اراده طلاق نماید و از من امتناع کند و عشیره او، معتبر و باغیرت بودند. از این جهت دلتنگ شدم و برای تقلیل حزن و تفریج همّ، با شیخی از اهل آن اراده سفر به بغداد نمودم.

داخل بغداد شده، حقّ واجب زیارت را ادا کردیم. از آن، متوجّه خانه شیخ ابو القاسم حسین بن روح شدم، او در آن زمان، از سلطان ترسان و مستور بود. چون داخل شدم و سلام کردم، فرمود: اگر حاجتی داری نام خود را در این جا ذکر کن! آن گاه کاغذی نزد من انداخت که نزد او بود، من نام خود و پدرم را در آن نوشتم و سپس قدری

۱- ر. ک، الغیبه، شیخ طوسی، ص ۳۱۵- ۳۱۰؛ الثاقب فی المناقب، ص ۵۹۳- ۵۹۰؛ مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۴۹- ۱۴۵.

۲- الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۴۸۰- ۴۷۹.

نشستم، بعد از آن برخاسته، با او وداع کرده، به عزم زیارت روانه سرّ من رأی شدم، بعد از زیارت، به بغداد مراجعت کرده، بار دیگر خدمت شیخ ابو القاسم شرفیاب شدم.

چون وارد شدم، کاغذی که نام خود را در آن نوشته بودم، بیرون آورد و آن را پیچید بر اموری که در آن نوشته بود، تا آن که به موضع نام من رسید. سپس آن را به من نشان داد. ملاحظه کردم، دیدم زیر نام من، به قلم ریزی این مضمون را نوشته بود: امّا زراری در باب زوج و زوجه، خداوند به زودی میان آن ها اصلاح خواهد فرمود.

ابو غالب گوید: هنگام نوشتن نام خود، اقتصار نمودم، همان طوری که می خواستم، جواب بیرون آمد و در خاطر داشتم بدون آن که ذکر نمایم. سپس شیخ را وداع نموده، روانه کوفه شدم. در روز ورود یا فردای آن، برادرهای زن من آمدند، بر من سلام کردند و در باب خلافی که در مورد زوجه ام با من داشتند، عذرخواهی کردند، زوجه ام هم با حسن خیال، نزد من و خانه ام آمد، بعد از آن، دیگر میان من و او سخن سردی اتّفاق نیفتاد و با وجود زمان طولانی مصاحبت، بدون اذن من، از خانه بیرون نرفت، تا وقتی که مرد.

[محمد بن حصین کاتب] ۴۰ یاقوته

در این باب است که محمد بن حصین کاتب، خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

ایضا قطب راوندی از محمد بن یوسف ساسی روایت کرده است، گفت: وقتی از عراق برگشتم، مردی از شهر مرو با من بود، محمد بن حصین کاتب نام داشت و مالی از غریم؛ یعنی حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- نزد او جمع شده بود، در باب آن مال از من سؤال نمود.

او را به آن دلایلی که دیده بودم، خبر دادم.

گفت: در باب این مال چه باید کرد؟

گفتم: نزد حاجز روانه کن!

گفت: بالاتر از حاجز، کسی هست؟

گفتم: بلی! شیخ هست.

گفت: اگر در این باب، خدا از من مؤاخذه کند، می گویم تو مرا امر کردی.

گفتم: بگو، به عهده من باشد. این را گفتم و از نزد او بیرون آمدم، چند سال بعد، او را ملاقات نمودم.

چون مرا دید، گفت: اراده خروج به سوی عراق دارم و به تو خبر می دهم که دویست دینار، نزد علی بن یعلی الفارسی و احمد بن علی کلثومی فرستادم، زیرا غریم علیه السّلام به من نوشته بود و از او التماس دعا نمودم، جواب آمد که فرستاده تو به ما رسید و ذکر کرده بود ما هزار دینار، نزد تو داشتیم؛ دویست دینار فرستادی. من در باقی مال شک داشتم و به خاطرم آوردم؛ دیدم همان طور بوده که فرموده، خدا شکّ را از دلم زایل نموده و فرموده بود: بعد از این اگر خواسته باشی مال ما را برسانی، به اسدی که در شهر ری می باشد، بده!

گفتم: امر چنان بود که مرقوم فرموده بود.

گفت: آری!

محمد بن یوسف گوید: بعد از دو یا سه روز، خبر فوت حاجز به من رسید. پس این واقعه را به او خبر دادم، غمگین شد. گفتم: غم مخور! زیرا این توقیع، بر آن دلالت می کند که هزار دینار مرسولی، قبول افتاده و امر به رجوع اسدی در باقی مال به جهت علم به وفات حاجز بوده، نه آن که تسلیم به حاجز، جایز نبوده است.(۱)

[مسرور طباخ] ۴۱ یاقوته

در این باب است که مسرور طباخ، خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

ایضا راوندی از مسرور طبّاخ روایت کرده، گفت: به حسن بن راشد در باب ضیق

۱- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۶۹۶- ۶۹۵.

معیشت نوشتم، رفتم و او را در خانه خود نیافتم. برگشتم و داخل مدینه ابی جعفر شده، به میدان که رسیدم، مردی به من برخورد که هیچ وقت او را ندیده بودم، دست مرا گرفت و کیسه سفیدی در آن گذاشت. نظر کردم، دیدم بر روی آن کیسه نوشته بود:

مسرور طبّاخ نیز کتابتی با آن بود که نوشته شده بود در آن کیسه، دوازده دینار می باشد.(۱)

[احمد بن ابی روح] ۴۲ یاقوته

در این باب است که احمد بن ابی روح، خطّ مبارک آن جناب را دیده است.

ایضا راوندی از احمد بن ابی روح روایت کرده: زنی از اهل دینور، نزد من آمد و گفت: یابن ابی روح! تو در دین و ورع از سایر اهل بلد ما اوثق می باشی، من می خواهم امانتی به تو بسپارم و آن را به گردن تو گذارم تا به اهلش برسانی و ادا نمایی.

گفتم: ان شاء اللّه خواهم کرد.

گفت: در این کیسه مهر شده، چند درم می باشد می خواهم آن را نگشایی و در آن نظر ننمایی تا آن را به کسی برسانی که تو را خبر دهد به آن چه در آن باشد، این هم گوشواره ای است که قیمتش ده دینار می شود و در آن سه دانه نصب شده که ده دینار قیمت دارد، من به صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- حاجتی دارم و می خواهم پیش از آن که من سؤال کنم، از آن خبر دهد.

گفتم: آن حاجت چه باشد؟

گفت: مادرم در عروسی من، ده دینار قرض کرده و من نمی دانم از چه کسی قرض کرده و به که باید داد، اگر تو را به آن حاجت خبر داد، این گوشواره را به او بده!

چون این را شنیدم، متحیّر شدم که در این باب اگر جعفر کذّاب خبردار شود، با او چه کنم. مال را قبول کرده، با خود به بغداد حمل نمودم. سپس نزد حاجز بن یزید و شاء

۱- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۶۹۷.

رفتم، بر او سلام کردم و نشستم.

از حاجتم پرسید؟

گفتم: با خود مالی دارم و باید به کسی بدهم که مرا از خود آن مال و صاحب آن خبر دهد؛ اگر تو خبر دهی، به تو می دهم.

گفت: من در اخذ آن مأذون نیستم و این رقعه ای است که در این باب به من رسیده؛ آن رقعه را به من نشان داد.

چون در آن نظر کردم، دیدم این مضمون در آن مرقوم است: مال را از احمد بن ابی روح قبول نکن و آن را در سرّ من رأی نزد خودمان بفرست. وقتی آن را دیدم، گفتم: لا اله الا اللّه این همان است که من طالب بودم.

به سوی سامرّه روانه شدم و نزد خانه عسکری رفتم. خادمی نزد من آمد و گفت:

تویی احمد بن ابی روح.

گفتم: آری! رقعه ای بیرون آورده، به من داد و گفت: بخوان! چون به آن نظر کردم، به این مضمون بود:

بسم اللّه الرحمن الرحیم

یابن ابی روح! عاتکه بنت دیرانی کیسه ای به تو امانت داده، که در آن هزار درم و پنجاه دینار است و با تو گوشواره ای می باشد که آن زن گمان کرده، قیمت آن ده دینار است و راست گفته به آن دو دانه ای که در آن می باشد و در آن، سه دانه مروارید است که آن ها را به ده دینار خریده و بیشتر قیمت دارد. آن ها را به خادمه ما، فلان زن تسلیم کن! زیرا به او بخشیده ایم، مال را با خود به بغداد برده، تسلیم حاجز کن و آن چیزی که به جهت مخارج سفر تا ورود به منزل به تو می دهد؛ را از او بگیر، امّا ده دیناری که آن زن گمان کرده مادرش در عروسی او قرض نموده و نمی داند به چه کسی بدهد، می داند که آن، مال کلثوم دختر احمد می باشد و چون آن زن مذهب ناصبی دارد، می خواهد به او ندهد. اگر میل دارد آن را میان برادران مؤمن خود تقسیم نماید، از ما اذن بخواهد و آن را میان ایشان قسمت کند و تو یابن ابی روح! دیگر به امامت جعفر کذّاب قایل مشو

و به او مایل مباش! به خانه خود برگرد که عموی تو وفات کرده و خداوند مال و زن او را نصیب تو کرده است.

ابن ابی روح گوید: چون آن مکتوب را دیده، مسرور شدم؛ گوشواره را تسلیم کرده، مال را با خود به بغداد برگردانده، نزد حاجز برده، وزن نمودم؛ در آن هزار درم و پنجاه دینار بود. سی دینار به من داد و گفت: مأمور شده ام این را به جهت مخارج راه به تو بدهم. آن را گرفته، به منزل خود آمدم. ناگاه مردی نزد من آمده، خبر داد که عمویم مرده و کسان من، مرا خواسته اند. من به وطن مراجعت کردم، دیدم عمویم مرده و سه هزار دینار و صد هزار درم از او ارث بردم.(۱)مؤلّف گوید: این روایت را با فی الجمله تفاوتی در مدینه المعاجز(۲)ز کتاب ثاقب المناقب (۳)قل نموده و نام آن زن دینوریه را فاطمه ذکر نموده است.

[احمد بن ابی روح] ۴۳ یاقوته

ایضا در این باب است که احمد بن ابی روح، خطّ مبارک آن حضرت را در خصوص امر دیگری دیده است.

نیز راوندی از احمد بن ابی روح روایت نموده، گفت: به سوی بغداد بیرون رفتم و با من مالی از ابو الحسن خضر بن محمد بود که به من امر کرده بود تا آن را به اهلش برسانم، لکن به ابی جعفر محمد بن عبد اللّه عمری ندهم، بلکه به غیر او بدهم و امر کرده بود به جهت مرضی که دارد برایش خواهش دعا کنم و از حکم و بر سؤال کنم که پوشیدن آن در نماز جایز است یا نه.

داخل بغداد شدم، نزد عمری رفتم، از گرفتن مال ابا نمود و گفت: آن را نزد ابی جعفر محمد بن احمد ببر و به او بده که به اخذ این مال مأمور است و در این باب به سوی او

۱- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۷۰۲- ۶۹۹.

۲- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۷۳- ۱۷۰.

۳- الثاقب فی المناقب، ص ۵۹۶- ۵۹۴.

رقعه ای بیرون آمد. نزد ابی جعفر رفتم، او رقعه ای به این مضمون برایم بیرون آورد.

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

به جهت مرضی که در تو می باشد، سؤال کردی. خداوند تو را عافیت دهد! وفات از تو صرف نماید و بعض حرارتی که در تو باشد از تو دفع کند و جسم تو را صحیح گرداند و سؤال کردی از کرکی که نماز در آن صحیح است، پس سمور، سنجاب، فنک و دلق بر تو و بر غیر تو حرام است و پوست حیوان حلال گوشت، هرگاه غیر آن نیابی و اگر لباسی نداری که در آن نماز کنی، جایز است در حواصل، نماز کنی و پوستین گوسفندی که در ارمنیّه، نصارا آن را بر صنم ذبح نکرده باشند، بلکه اگر برادر دینی تو ذبح کرده باشد، نماز در آن جایز است (۱)این ناچیز گوید: سمور و سنجاب معروف است و فنک بر وزن حنک و عسل، حیوان صحرایی حرام گوشت است. نوعی از روباه است و دلق بر همین وزن، حیوانی کوچک مانند گربه می باشد، آن را به پارسی، دله می گویند. بعضی از بلاد مانند روس و فرنگ از پوست این حیوانات، پوستین زمستانی می دوزند.

[ابو الحسین اسدی] ۴۴ یاقوته

در این باب است که ابو الحسین اسدی خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

شیخ طبرسی در احتجاج (۲)ز ابی الحسین اسدی روایت کرده که از شیخ ابو جعفر محمد بن عثمان عمری قدس سرّهم بدون سؤال توقیعی به این مضمون بر من وارد شد؛

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

لعنت خدا و ملایکه بر کسی که درهمی از مال ما را بر خود حلال نماید.

ابو الحسین اسدی گوید: چون این را دیدم، در دلم گذشت که این در حقّ کسی باشد

۱- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۷۰۳- ۷۰۲.

۲- الاحتجاج، ج ۲، ص ۳۰۰.

که از مـال نـاحیه درهمی را بر خود حلال دانـد؛ نه آن که درهمی را از آن بخورد، بـدون آن که آن را حلال دارنـد و با خود گفتم: هرکس حرامی را حلال کند، چنین باشد، پس در این باب چه فضـیلتی برای حضـرت حجّت علیه السّلام بر دیگران می باشد؟

قسم به حقّ کسـی که محمد صلّی اللّه علیه و اله را بشیر و نذیر مبعوث کرده، بار دیگر در توقیع شریف نظر کردم، دیدم به آن که در خاطرم گذشت که لعنت خدا و ملایکه و جمیع مردم بر کسـی که درهمی از مال ما را بر وجه حرام بخورد منقلب شده؛ یعنی بدون اذن ما.

[محمد بن صالح] ۴۵ یاقوته

در این باب است که محمد بن صالح خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

ثقه الاسلام در کافی (۱)ز علی بن محمد از محمد بن صالح روایت نموده، گفت:

وقتی پـدرم مرد و امر وکالت با من شـد، برای پـدرم، چند فقره حواله و برات از مال حضـرت حجّت علیه السّلام بر مردم بود، پس در این باب به آن حضرت نوشتم، جواب آمد:

مطالبه کن!

من حسب الحکم از جمعی از ایشان مطالبه کردم و گرفتم و یک نفر از ایشان باقی ماند که با او چهار صد دینار برات بود، نزد او رفته، مطالبه کردم. مماطله نمود و پسرش به من استخفاف کرد و مرا سفیه شمرد. من شکایت او را به پدرش کردم.

گفت: این که چیزی نبـوده، چـون این را شـنیدم، ریش او را مشت کردم و پـایش را گرفته، او را وسـط صـحن خـانه آوردم و بسـیار بر او لگـد زدم. پسـر او از خانه بیرون رفت، به اهل بغـداد اسـتغاثه نمود و گفت: این مرد قمی رافضـی، پـدر مرا کشت. سپس اهل بغـداد بر من اجتماع کردنـد. وقتی این را دیـدم، بر اسب خود سوار شـدم و گفتم: ای اهل بغداد خوب می کنید! بر ضرر مردی غریب و مظلوم به ظالم میل می نمایید، من

۱- الکافی، ج ۱، ص ۵۲۲- ۵۲۱.

مردی از همدان و اهل سنّت، هستم و این مرد مرا به اهل قم و اهل رفض نسبت می دهد که مال مرا بخورد و حق مرا ببرد.

اهل بغداد که این سخن را شنیدند، به سوی آن مرد هجوم آوردند و اراده کردند که داخل دکّان او شوند و غارت کنند.

صاحب برات چون این را دید، نزد من آمده، التماس کرده، به طلاق و عتاق قسم خورد که مال مرا ردّ نماید.

من آن جماعت را از دکّان او بیرون کردم و شیخ مفید بعد از این که این روایت را در ارشاد(۱)قل نموده، فرموده: طایفه شیعه این مرد را برای تقیّه، همدانی خطاب می کردند و او را با این نسبت می شناختند و اللّه العالم.

[جعفر بن محمد بن عمر] ۴۶ یاقوته

در این باب است که جعفر بن محمد بن عمر خطّ شریف آن حضرت را دیده است.

در بحار(۲)وایت کرده که شلمغانی ابو جعفر مروزی گفت: جعفر بن محمد بن عمر با جماعتی به عسکر که قریه امام علی النقی علیه السّلام و امام حسن عسکری علیه السّلام و مولد قائم علیه السّلام بوده، رفتند، ایشان ایّام امام حسن عسکری علیه السّلام را درک کرده بودند و میان ایشان علی بن احمد طنین بود، آن گاه جعفر بن محمد بن عمر، در باب اذن دخول بر مقبره مطهره برای زیارت نوشت. علی بن احمد گفت: نام مرا ننویس، من اذن نمی طلبم! نام او را ننوشت. جواب بیرون آمد: تو و آن کسی که اذن نخواست، هر دو داخل شوید، انتهی.

۱- الارشاد، ج ۲، ص ۳۶۲.

۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹۳.

[محمد بن یوسف ساسی] ۴۷ یاقوته

در این باب است که محمد بن یوسف ساسی، خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

ایضا در بحار(۱)ز ارشاد(۲)فید و خرایج (۳)ه طریق مستند از محمد بن یوسف ساسی نقل نموده، گفت: ناسوری در مقعد من درآمد، آن را به اطبّا نمودم، مال بسیار در علاج آن خرج کردم ولی علاج نشد، تا آن که رقعه ای در این باب نوشتم و التماس دعا کردم.

جواب بیرون آمد: خدا تو را لباس عافیت و صحّت بپوشاند و در دنیا و آخرت با ما گرداند. جمعه ای نگذشت که صحّت یافتم و محلّ ناسور، مانند کف دست هموار گردید، آن را به طبیبی نشان دادم، گفت: این معالجه را کسی غیر از خدا نکرده است.

[ابو العباس احمد بن خضر] ۴۸ یاقوته

در این باب است که ابو العبّاس احمد بن خضر بن ابی صالح، خطّ مبارک آن حضرت را دیده است.

در کتاب کمال الدین (۴)ز عمّار بن حسین سروشی، روایت کرده: ابو العبّاس احمد بن خضر بن ابی صالح جحدی به من خبر داد: بعد از آن که به طلب و جستجوی امام حریص شده، از وطن خود درآمده بودم، برای این که دستور العملی برایم ظاهر گردد تا به آن طریق رفتار نمایم؛ توقیعی از صاحب الزمان علیه السّلام به من در آمد، نسخه توقیع بدین نهج بود: «من بحث فقد طلب و من طلب فقد دلّ و من دلّ فقد اشاط و من اشاط فقد اشرک»؛ هرکس مرا جستجو نماید، در پی طلب من می افتد و هرکس در پی طلب

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹۷.

۲- الارشاد، ج ۲، ص ۳۵۷.

۳- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۶۹۵.

۴- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۹.

من بیفتـد، هر آینه مرا به مردم نشـان می دهـد و هرکس مرا به مردم نشان داد، هر آینه باعث قتل من شود و هرکس باعث قتل من شد، هر آینه مشرک خواهد شد، در آن حال دست از جستجو برداشتم و به منزل خود برگشتم.

[علی بن بابویه] ۴۹ یاقوته

در این باب است که علی بن بابویه خطّ آن جناب را در خصوص رفتن به مکّه و نرفتن او دیده است.

در بحار(۱)ز کتـاب غیبت از جماعتی از حسـین بن علی بن بابویه قمی ره روایت کرده، گفت: جماعتی از اهل بلـد ما در سال خروج قرامطه یعنی خارجیـان آن سـالی که سـتارگان پراکنـده شـده بودنـد و ایشان در بغـداد اقامه داشـتند، به من خبر دادنـد: پـدرت به شـیخ ابو القاسم حسـین بن روح مکتوبی نوشت و در آن مکتوب، برای حجّ رفتن، اذن سـفر خواسـته بود. در جواب بیرون آمد: امسال بیرون مرو! آن گاه پدرت دوباره نوشت:

حجّی که می خواهم بکنم، به سبب نذر بر من واجب شده، آیا بازماندنم از آن جایز است؟

جواب آمـد: اگر در رفتن ناچـاری، با قافله آخر برو! پـدرم با آن قافله رفت و از قتل و غارت در امان مانـد کسانی که در قافله های پیشین رفته بودند، همه کشته شدند.

[محمد بن جعفر] ۵۰ یاقوته

در این باب است که محمـد بن جعفر خطّ مبارک آن حضـرت را در خصوص قبولی دکّاکین محمـد بن هارون همـدانی دیده است.

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹۳.

ایضا در بحار(۱)ز کتاب غیبت نقل نموده که محمد بن هارون همدانی روایت کرده: از مال صاحب علیه السّلام، پانصد دینار در ذمّه داشتم و به سبب آن، دلتنگ بودم، پیش خود گفتم؛ چند باب دکّان دارم که پانصد و سی دینار خریده ام در عوض پانصد دیناری که باید به ناحیه صاحب علیه السّلام بدهم، واگذار می نمایم. به خدا سوگند هرگز این مطلب را به کسی نگفتم و به زبان نیاوردم، ناگاه آن حضرت به محمد بن جعفر نوشت: دکّاکین را در عوض پانصد دیناری که از ما بر ذمّه محمد بن هارون است از او بگیر!

[قاسم بن علا] ۵۱ یاقوته

در این باب است که قاسم بن علای وکیل خطّ آن حضرت را در خصوص طلب دعا نمودنش از آن بزرگوار برای فرزند دیده است.

در مدینه المعاجز(۲)ز ثقه الاسلام کلینی، روایت نموده که قاسم بن علاء گفته: سه عریضه در باب سه حاجت، خدمت حضرت حجّت علیه السّلام نوشتم و عرض کردم: پیر شده ام و فرزندی ندارم.

در باب آن سه حاجت، جواب بیرون آمد ولی در باب فرزند، جواب نرسید. دفعه چهارم در باب فرزند نوشتم که دعا نمایند.

به این مضمون جواب بیرون آمد: خداوندا! پسری به او عطا فرما که چشم او به آن روشن گردد و این حمل را قرار بده که برایش وارث باشد.

قاسم گوید: من نمی دانستم که حملی هست، نزد کنیز خود رفته، در این باب از او سؤال نمودم. خبر داد علّت من بسته شده، بعد از زمانی، پسری متولّد شد.

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹۴.

۲- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۰۶.

[شیخ مفید] ۵۲ یاقوته

در این باب است که شیخ مفید خطّ آن حضرت را ذیل توقیعی که برای وی از جانب آن برگزیده ربّ الارباب صادر شده، دیده است؛ که اوّل آن توقیع بعد از بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

امّا بعد سلام علیک ایّها الولیّ المخلص فی الدّین ...؛ الی آخر است آن چه خود آن سرور ذیل آن توقیع به خطّ مبارک نگاشته، این است:

«هذا کتابنا إلیک انّها الأخ الولیّ و المخلص فی ودّنا الصّیفی النّاصر لنا الوقی حرّسک اللّه بعینه الّتی لا تنام فاحتفظ به و لا تظهر علی خطّنا الّذی سطرناه بماله ضمّناه احدا و ادّ ما فیه إلی من تسکن إلیه و اوص جماعتهم بالعمل علیه إن شاء اللّه تعالی و صلّی اللّه علی محمّد و آله الطّاهرین»؛ ای برادر! این نوشته ما به سوی تو است، دوستدار و مخلص با صفای ما در مودّت و یاور با وفای ما! خداوند تو را به عین عنایت خود حراست کند که هرگز در خواب نرود! پس این نوشته را حفظ کن و کسی را بر خطّی که ما نوشته ایم؛ با آن چه در آن درج و تضمین کرده ایم، مطّلع مدار و آن چه در آن است به سوی کسی ادا کن که به او سکون نفس داشته باشی و جماعت ایشان را به عمل بر وفق آن وصیّت کن ان شاء اللّه تعالی و صلّی اللّه علی محمّد و آله الطاهرین.(۱)

[شیخ مفید] ۵۳ یاقوته

اشاره

در این باب است که ایضا شیخ سدید مفید، خطّ آن حضرت را ذیل توقیعی که برای آن سرور از ناحیه آن برگزیده خالق اکبر صادر شده، دیده است که اوّل آن توقیع بعد البسمله «سلام علیک ایّها العبد الصّالح النّاصر للحقّ الدّاعی إلیه بکلمه الصّدق» است ...، الخ. و آن چه خود آن بزرگوار ذیل آن توقیع به خطّ مبارک نگاشته، این است:

۱- المقنعه، ص ۷؛ تهذیب الاحکام، ج ۱، ص ۳۸- ۳۷؛ المزار، شیخ مفید، ص ۹.

«هـذا کتابنا إلیک ایّها الولی اللّهمّ للحقّ باملائنا و خطّ ثقتنا فاخفه عن کلّ احـد و اطوه و اجعل له نسـخه یطلع علیها من تسـکن امانته من اولیائنا شـملهم اللّه برکتنا إن شاء اللّه»؛ این نوشـته ما به سوی تو است ای دوسـتدار! الهام شده به حقّ بلند مرتفع که به املاـ و بیان ما و خطّ امین ماست، پس آن را از هرکس مخفی بـدار و آن را درهم پیـچ و برای آن نسـخه ای قرار ده که بر آن کسـی را مطّلع سازی که از دوسـتداران ما به امانت او مطمئن باشی. خداوند ایشان را به برکت ما مشمول فرماید، ان شاء اللّه و الحمد للّه و صلوات بر سیّد ما محمّد و آل طاهرین او.(۱)

[نقلی از نجم ثاقب] [در ذیل این دو توقیع]

تنبیه للنّبیه بـدان چون این دو فرمان مبارک، در اغلب کتب معتبر غیبت؛ مثل کمال الدین، بحار، عوالم، نجم ثاقب، دار السـلام عراقی و غیر این ها نقل شده، لذا از ذکر آن ها روما للاختصار چشم پوشـی نموده و آن چه اسـتادنا المحدّث النوری- نوّر اللّه مرقده الشریف- در نجم ثاقب (۲)یل این دو توقیع بعـد از نقل آن ها نگاشـته، نقل می نماییم و آن، این است: آن چه از ظاهر کتـاب احتجاج شـیخ طبرسـی معلوم می شود، آن است که آن چه از جانب حضـرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- برای شـیخ مفید رسـید، دو مکتوب بود که به خطّ بعضـی از خواص آن جناب بود، هر مکتوب را به خطّ شـریف مزیّن فرمودند و چند سطری، اظهار لطف زیادی فرمودنـد؛ لکن در کلمات، جمله ای از علما، تعبیر به لفظ توقیعات واقع شـده که از آن ظاهر می شود توقیع بیش از دوتا بوده؛ چنان که در لؤلؤه بعد از ذکر ابیاتی که به خطّ حضرت علیه السّلام بر سر قبر شیخ دیده شد، گفته: این بعید نیست بعـد از این، بیرون آمدن آن چه از آن جناب از توقیعات برای شـیخ مذکور بیرون آمد، الخ و اسـتاد اکبر، علّامه بهبهانی در تعلیقه فرموده: ذکر فی الاحتجاج

۱- الفصول العشره، ص ۲۳.

۲- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۶۷۱- ۶۷۰.

توقیعات عن الصاحب علیه السّلام ...، الخ و هکذا و شاید اصل مکتوب و خطّ مبارک را متعدّد حساب کردند.

شیخ یوسف از عالم متبحّر، یحیی بن بطریق حلّی صاحب کتاب عمده که از علمای مائه خامسه است نقل کرده که او در رساله نهج العلوم الی نفی المعدوم گفته: حضرت صاحب علیه السّلام سه مکتوب، هر سال یکی، برای شیخ می فرستادند، بنابر قول او، یک مکتوب از میان رفته و ذکری از آن در کتب موجود نیست.

دوّم: شیخ طبرسی در اوّل کتاب احتجاج (۱)فته: ما اسانید اخباری ذکر نمی کنیم که در این کتاب نقل می کنیم یا به جهت وجود اجماع بر آن؛ یعنی بر صحّت خبر، ما به جهت موافقت آن خبر با ادلّه عقلی یا به جهت اشتهار آن در سیر و کتب مخالف و مؤالف؛ یعنی در این کتاب اخباری نقل می کنیم که موافق اجماع یا دلیل عقل یا مشهور در کتب فریقین باشد و این دو مکتوب را به نحو جزم خبر می دهد که از جانب آن حضرت علیه السّلام وارد شده، نه به تردید و احتمال به این که بگوید: روایت شده یا نقل کردند حسب وعده ای که در اوّل کتاب کرده و اگر چنین هم می گفت، باز معتبر بود.

بنابراین باید اجماع بر روایت آن دو مکتوب، محقّق شده باشد یا در کتب مشهور باشد، شیخ یحیی بن بطریق حلّی در رساله مذکور فرموده: برای تزکیه و توثیق شیخ دو طریق است،

تا این که می گوید: دوّم آن چیزی است که مختصّ به شیخ می باشد و آن چیزی است که کافّه شیعه آن را روایت کرده اند و آن را تلقّی نمودند به قبول این که مولای ما صاحب الزمان- صلوات اللّه علیه و اله- سه کتاب به سوی او نوشتند و بعد از ذکر عناوین کتب، گفته: این تمام ترین مدح و تزکیه و پاکیزه ترین ثنا و ستوده به قول امام امّت و خلف ائمّه علیهم السلام است، انتهی.(۲)پس به ظاهر و نصّ این دو شیخ معظّم، این دو مکتوب، در نزد اصحاب، مشهور و

۱- الاحتجاج، ج ۱، ص ۱۰.

۲- ر. ک: الفصول العشره، ص ۲۴.

مقبول بوده و در روایت آن، تـأمّلی نفرمودنـد و این نشود، مگر آن که از مبلّغ و رساننـده آن، علامـت صـدق و شاهـد قـاطعی دیـده باشـند؛ چنـان که خود آن شـخص حامل، نیز بایـد بر آیه و علامتی بر بودن آن ها از سوی آن جناب علیه السـلام واقف شـده باشـد و بی این شواهـد و آیـات چگونه می شود که اصـحاب آن را تلقی کننـد و قبول نماینـد و به جزم، آن ها را به آن جناب علیه السّلام نسبت دهند.

بحر العلوم رحمهم اللّه در رجـال خود به این نکته اشاره نموده، چرا که در ترجمه شـیخ مفیـد بعـد از ذکر توقیعات مشـهور که برای آن بزرگوار از نـاحیه آن حجّت غـائب از انظـار، صـادر شـده، فرموده: در امر آن هـا به سـبب وقوعشـان در غیبت کبرا و جهالت آن شـخص که این توقیعات را رسانده و دعوی کردن او به مشاهده، بعد از غیبت صـغرا منافی است، اشکال می رود و ممکن است دفع این اشکال به احتمال حصول علم، به سبب قراین و مشتمل بودن توقیع بر اخبار از فتنه، شورش ها، جنگ های بزرگ و اخبار از عیبی که جز خداونـد و اولیای او کسـی بر آن مطّلع نمی شود به این که آن را برای ایشان ظاهر نمایـد و این که مشاهده که ممنوع شده، این است که امام علیه السّـلام را مشاهده کند و بداند او حجّت علیه السّـلام است، درحالی که آن جناب را مشاهده می کند و معلوم نشده آورنده توقیع، این مطلب را دعوی نموده باشد.

[خطّ آن سرور بر قبر شیخ مفید] ۵۴ یاقوته

در این باب است که خطّ آن جناب بر لوح قبر شیخ مفید نوشته شده بود.

چنـان که در مجـالس المؤمنین است که این چنـد بیت به حضـرت صـاحب الامر علیه السّـلام منسوب است که در مرثیه جناب شیخ مفید گفته و بر روی قبر او نوشته، دیده اند:

لا صوّت للنّاعی بفقدک انّه یوم علی آل الرّسول عظیم

ان کنت قد غیّبت فی جدث الّثری فالعلم و التّوحید فیک مقیم

و القائم المهدی یفرح کلّما تلیت علیه من الدّروس علوم

اشکال در علم به این که این ابیات از آن جناب است، مثل اشکال سابق و جواب همان جواب است ...، الی آخر.(۱)

[ابو محمد ثمالی] ۵۵ یاقوته

در این باب است که ابو محمد ثمالی، خطّ مبارکش را دیده است.

در عیون المعجزات (۲)ز ابی محمد ثمالی روایت نموده، گفت: برای دو مقصد به ناحیه مقدّسه نوشتم و خواستم در مقصد سوّم خود بنویسم، در نفس خود گفتم؛ شاید آن جناب- صلوات اللّه علیه- این را کراهت داشته باشد. آن گاه توقیع شریف در آن دو مقصود و مقصد سوّمی که در نفس خود پنهان کردم و آن را ننوشتم، رسید.

[توقیعی درباره احمد بن عبد العزیز] ۵۶ یاقوته

چنان که در نجم ثاقب (۳)ست، حسن بن عفیف از پدرش روایت نموده توقیعی درباره احمد بن عبد العزیز رسید که او مرتد شده، پس یازده روز بعد از وصول توقیع، ارتداد او متبیّن شد.

[حسن نضر] ۵۷ یاقوته

در این باب است که حسن نضر صوت مبارکش را شنیده است.

در کتاب کافی (۴)ز علی بن محمد، او از سعید بن عبد اللّه روایت کرده که گفته:

۱- ر. ک: المقنعه، ص ۲۱، تهذیب الاحکام، ج ۱، ص ۴۲؛ المزار، شیخ مفید، ص ۱۱.

۲- عیون المعجزات، ص ۱۳۵.

۳- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۴۳۷، عیون المعجزات، ص ۱۳۵.

۴- الکافی، ج ۱، ص ۵۱۸- ۵۱۷.

حسن بن نضر و ابی صدام با جماعتی بعد از وفات امام حسن عسکری علیه السّلام، در خصوص اموری که در دست وکلای آن حضرت بود، گفتگو نمودند و اراده کردند صاحب این امر را تفحّص نمایند.

آن گاه حسن بن نضر نزد ابی صدام آمد، گفت: امسال آن را تأخیر کن!

حسن گفت: من برای آن از خوابی که می بینم؛ مضطرب شدم؛ بنابراین ناچارم، باید بروم. سپس پاره ای اموال خود را به ناحیه مقدّسه وصیّت نمود، احمد بن یعلی بن حماد را وصیّ قرار داد و به او امر نمود چیزی از دست خود ندهد، مگر بعد از ظهورش، یعنی به دست صاحب الامر علیه السّلام.

راوی گفت؛ حسن گفت: وقتی وارد بغداد شدم، خانه ای را کرایه کردم و آن جا منزل نمودم.

در آن حال یکی از وکلا قدری پارچه و دینار آورد نزد من گذاشت.

گفتم: این ها چیست؟

گفت: چیزی است که می دانی.

بعد از آن، یکی دیگر از ایشان، مثل آن را آورد، پس از او هم، دیگری آورد، تا آن که خانه را پر کردند و بعد از این ها، احمد بن اسحاق، هرچه نزدش بود نزد من آورد، در آن حال تعجّب نموده، در خصوص این اموال متفکّر بودم.

ناگاه رقعه آن مرد رسید، و مضمونش این بود: وقتی از روز، فلان قدر گذشت، همه آن اموال را بردار و نزد من بیار!

پس من کوچ نموده، همه آن اموال را برداشتم، در راه فقیری با شصت نفر راه را می گرفتند، آن گاه بر او گذشتم، خداوند عالم مرا از شرّ ایشان، سالم گردانید، تا این که به قریه عسکر رسیدم و فرود آمدم.

در آن حال، رقعه ای رسید که هرچه با تو هست، بردار و بیار! آن گاه همه آن ها را توی سلّه دو نفر حمّال گذاشتم. وقتی به دهلیز رسیدم، غلام سیاهی را دیدم، گفت: تویی حسن بن نضر.

گفتم: آری!

گفت: داخل خانه شو! داخل صحن و از آن جا داخل خانه شدم و سلّه را در آن جا خالی کردم. در گوشه خانه، نان بسیاری دیدم، به هریک از حمّالان، یک گرده نان دادند و بیرونشان کردند.

ناگاه در میان خانه، پرده ای به نظرم رسید؛ از پس آن صدا شدم: یا حسن بن نضر، خدا را حمد کن، در عوض چیزی که به وسیله آن بر تو منّت گذاشت و به دل خود شک راه مده! زیرا شیطان دوست دارد تو شکّ کنی، دو پارچه کفن، از پس پرده بیرون نمود و به من گفته شد: این ها را بردار! به زودی به این ها محتاج می شوی. آن ها را گرفتم و بیرون رفتم.

سعد گفته: حسن بن نضر از آن سفر برگشت، در ماه رمضان وفات یافت و با آن دو پارچه کفن شد.

[شنیدن صوت آن بزرگوار] ۵۸ یاقوته

در این باب است که مردی صوت مبارکش را شنیده است. شیخ صدوق در کمال الدین (۱)ز پدرش روایت نموده: عاصمی به من خبر داد مالی برای غریم، در ذمّه مردی بود؛ او در خصوص کسی که آن را برساند، تفکّر می نمود و به سبب آن دلتنگ شده بود، ناگاه درحالی که کسی را ندید، صدایی شنید، که این مال را به حاجز برسان!

[شیخ باقر بن شیخ هادی] ۵۹ یاقوته

در این باب است که عالم ثقه، شیخ باقر بن شیخ هادی کاظمی، نور مبارکش را در مقام مهدی- عجّل اللّه فرجه- در مسجد سهله دیده است.

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۹۸.

استادنا المحدّث در نجم ثاقب (۱)رموده: عالم عامل و فاضل کامل، قدوه الاتقیاء زین الصلحا، سیّد محمد بن العالم، سیّد هاشم بن میر شجاعت علی موسوی رضوی نجفی معروف به هندی که از اتقیای علما و ائمّه جماعت حرم امیر المؤمنین علیه السّلام است.

او در بسیاری از علوم متعارف و غریب به ما خبر داده و نقل کرد: مرد صالحی بود که به او حاج عبد اللّه واعظ می گفتند، او بسیار به مسجد سهله و مسجد کوفه تردّد می کرد و عالم ثقه، شیخ باقر بن شیخ هادی کاظمی مجاور نجف اشرف برایم نقل کرد، او در مقدّمات و علم و قرائت و بعضی از علم جفر، عالم و ملکه اجتهاد مطلق را دارا بود، لکن به جهت تحصیل امر معاش بیش از مقدار حاجت، اجتهاد نمی کرد و قاری تعزیه بود، امام جماعت از شیخ مهدی زریجاری نقل کرد، گفت: وقتی در مسجد کوفه بودم، دیدم عبد صالح، حاجی عبد اللّه بعد از نصف شب عازم نجف شده که در اوّل روز به آن جا برسد. من نیز همراه او رفتم. چون به چاهی رسیدیم که در وسط راه است، دیدیم شیری وسط راه نشسته و صحرا خالی از متردّدین، غیر از من و او بود. من ایستادم، گفت: چه شده؟

گفتم: این شیر است.

گفت: بیا، باک مدار!

گفتم: این چگونه می شود؟ سپس اصرار کرد، امتناع نمودم. گفت: اگر مرا دیدی که به او رسیدم و در مقابلش ایستادم و مرا اذیّت نکرد؛ خواهی رفت؟

گفتم: آری! پیش افتاد، نزدیک شیر رفت و دست خود را بر پیشانی او گذاشت. من چون چنین دیدم، به سرعت شتافتم و با ترس و بیم از او و از شیر گذشتم. او به من ملحق شد و شیر در مکان خود باقی ماند. شیخ باقر گفت: در ایّام جوانی با خال خود، شیخ محمد علی قاری، مصنّف سه کتاب در علم قرائت و مؤلّف کتاب تعزیه به مسجد سهله رفتیم، آن زمان موحش بود و این عمارت های جدید را نداشت و قبل از این که آن را اصلاح کنند، راه میان مسجد سهله و کوفه بسیار صعب بود، در مقام مهدی علیه السّلام نماز

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۴۳- ۷۴۲؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۴۵- ۲۴۳.

تحیّت را به جای آوردیم و خال من سبیل و کیسه توتون خود را فراموش کرد. وقتی بیرون رفتیم و به در مسجد رسیدم، متذکّر شـده، مرا به آن جا فرستاد، هنگام عشا بود که داخل مقام شـدم و کیسه و سبیل را گرفتم. دیدم جمره آتش بزرگی در وسط مقام مشتعل است. ترسیدم و هراسان بیرون رفتم. خالم پرسید: چه شده؟ خبر جمره آتش را به او دادم. گفت: به مسجد کوفه می رسیم و از حاجی عبد اللّه می پرسیم، زیرا او نباید از علم به آن، خالی باشد، چون سؤال کردیم، گفت: خیلی وقت ها آن جمره آتش را در خصوص مقام مهدی علیه السّلام دیده ام، نه در سایر مقامات و زاویه ها.

[سید حسن صدر کاظمینی] ۶۰ یاقوته

در این باب است که مرحوم آیت اللّه آقای آقا سیّد حسن صدر کاظمینی نور مبارکش را در سرداب دیده است. بنابر آن چه جناب حجّه الاسلام، آقای حاج شیخ مهدی اصفهانی که پسر برادر آقا نجفی اصفهانی است، به خطّ خود نگاشته و برای درج در این مجموعه به سوی احقر ارسال داشته، این است و عالم جلیل، آقا سیّد، حسن کاظمینی جبل عاملی، پسر عموی آقای صدر- اعلی اللّه مقامهما- صورت و خطّ ایشان را حرفا به حرف و شفاها حکایت نمود: زمانی که در سامرّه مشغول تحصیل بودم، روزی حاج ملّا علی بن حاج میرزا خلیل قدس سرّهم وارد شد، خواهش کردم در حجره من توقّف کند ولی مرا برای تهجّد و نماز شب بیدار ننمایند. حاجی مرحوم، اوّل شب خوابید و من مشغول کار تحصیل بودم، چون خوابیدم، مرا بیدار کرد و به نماز شب امر فرمود، هرچه استعفا کردم، نپذیرفت و بعد از نماز، مرا به متابعت از خودش امر فرمود، به سمت صحن مطهّر و از آن جا به سرداب رفت و من دنبالش بودم، در وسط پلّه های سرداب مطهّر، ناگاه نوری به مقدار تنوری جلوی خود دیدم. حاجی مرحوم به عربی فرمود: تشوف؛ یعنی آیا نور را می بینی و من فهمیدم آن نور، نور امام عصر و ناموس دهر، حضرت صاحب الامر- صلوات اللّه علیه- بود.

عبقریه نهم [تشرّف در رؤیا]

اشاره

در حکایات طایفه ای که امام غایب را در عالم رؤیا و واقعه دیده اند، نه در بیداری، یا خواب آن ها به معجزه ای از آن حضرت مقرون بوده؛ در این عبقریّه، چند یاقوته است.

[ملا محمد تقی مجلسی] ۱ یاقوته

خواب عالم قدوسی، مرحوم ملّا محمد تقی مجلسی است.

آن مرحوم در جلد چهارم شرح من لا یحضره الفقیه ضمن احوال متوکّل بن عمیر، راوی صحیفه کامله سجادیّه، ذکر نموده: من در اوایل بلوغ، طالب مرضات خداوندی و ساعی در طلب رضای او بودم و مرا از ذکر جنابش قراری نبود، تا آن که میان بیداری و خواب دیدم صاحب الزمان علیه السّلام در مسجد جامع قدیم اصفهان ایستاده؛ قریب به در طنابی- که الآن محل تحصیل من است- به آن جناب سلام کردم و قصد کردم پای مبارکش را ببوسم. نگذاشتند و مرا گرفتند. سپس دست مبارکش را بوسیدم و از آن جناب مسایلی را که بر من مشکل شده بود، پرسیدم؛ یکی از آن ها این بود که در نماز خود وسوسه داشتم و می گفتم آن ها به نحوی نیست که از من خواسته اند و من به قضا مشغول بودم و نماز شب برایم میسّر نبود.

از شیخ خود، شیخ بهایی، از حکم آن سؤال کردم. گفت: یک نماز ظهر و عصر و مغرب به قصد نماز شب به جای آور و من چنین می کردم.

از حجّت علیه السّلام سؤال کردم نماز شب بخوانم؟

فرمود: بخوان و مانند آن نماز مصنوعی که می کردی به جای نیاور و مسایل دیگری که از خاطرم رفته.

آن گاه گفتم: ای مولای من! برایم میسّر نمی شود که در هر وقتی، خدمت جناب شریفت برسم، پس کتابی به من عطا کن که همیشه به آن عمل کنم.

فرمود: من به جهت تو، کتابی به مولا محمد تاج عطا کردم و من در خواب او را می شناختم، فرمود: برو و آن کتاب را از او بگیر!

سپس از در مسجد که مقابل روی آن جناب بود به سمت دار بطّیخ، محلّه ای از اصفهان، بیرون رفتم.

چون به آن شخص رسیدم و مرا دید، گفت: صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- تو را نزد من فرستاده.

گفتم: آری! آن گاه کتاب کهنه ای از بغل خود بیرون آورد. وقتی آن را باز کردم؛ برایم ظاهر شد آن، کتاب دعاست، آن را بوسیدم و بر چشم خود گذاشتم، از نزد او برگشتم و به سوی صاحب- عجّل اللّه فرجه- متوجّه شدم، ناگاه بیدار شدم و آن کتاب با من نبود، پس به جهت فوت آن کتاب تا طلوع فجر گریه و ناله کردم.

چون از نماز و تعقیب فارغ شدم، در دلم چنین افتاده بود که مولانا محمد، همان شیخ بهایی است و حضرت او را تاج نامید، چون اشتهارش در میان علماست، لذا به مدرس او رفتم که در جوار مسجد جامع بود، او را دیدم که مشغول مقابله صحیفه کامله است و خواننده، سیّد صالح آقامیر ذو الفقار گلپایگانی بود. ساعتی نشستم تا از آن کار فارغ شد و ظاهرا کلام ایشان در سند صحیفه بود، لکن به جهت غمی که بر من مستولی بود، سخن او و سخن ایشان را نفهمیدم. نزد شیخ رفتم و خواب خود را به او گفتم و به جهت فوت کتاب گریه می کردم.

شیخ گفت: تو را به علوم الهی، معارف یقینی و تمام آن چه همیشه می خواهی، بشارت باد! و بیشتر صحبت من با شیخ، در تصوّف بود و او به آن مایل بود. قلبم ساکن

نشد و با گریه و تفکّر بیرون رفتم، در دلم افتاد به آن سمتی بروم که در خواب به آن جا رفتم. چون به محلّه دار بطّیخ رسیدم، مرد صالحی دیدم که اسمش آقا حسن و ملقّب به تاج بود. وقتی به او رسیدم، بر او سلام کردم. گفت: یا فلان! کتب و قضیّه ای نزد من است که هر طلبه ای از آن ها می گیرد، به شروط وقف عمل نمی کند و تو به آن عمل می کنی، بیا و به این کتب نظر کن و هرچه را به آن محتاجی برگیر! پس با او به کتابخانه اش رفتم. اوّلین کتابی که به من داد، همان بود که در خواب دیده بودم، شروع به گریه و ناله کردم و گفتم: مرا کفایت می کند و در خاطر ندارم خواب را برایش گفتم یا نه.

نزد شیخ آمدم و شروع کردم به مقابله با نسخه ای که جدّ پدر او از نسخه شهید نوشته بود و شهید نسخه خود را از نسخه عمید الرؤسا و ابن سکون نوشته بود و با نسخه ابن ادریس بدون واسطه یا به یک واسطه مقابله کرده بود و نسخه ای که حضرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- به من عطا فرمودند، از خطّ شهید نوشته شده بود و با آن نسخه نهایت موافقت را داشت؛ حتّی در نسخه هایی که در حاشیه آن نوشته شده بود، بعد از آن که از مقابله فارغ شدم، مردم نزد من شروع به مقابله کردند و به برکت عطای حجّت- عجّل اللّه فرجه- در بلاد ما صحیفه کامله ای گردید و مانند آفتاب در هر خانه، مخصوصا در اصبهان طالع شد، زیرا اکثر مردم، صحیفه های متعدّد دارند و اکثر ایشان، صلحا و اهل دعا و مستجاب الدعوه شدند و این آثار معجزه ای از حضرت صاحب علیه السّلام است و آن چه خدا به سبب صحیفه به من عطا فرمود، نمی توانم احصا کنم.(۱)

[خواب سجاده چی آقای بهبهانی] ۲ یاقوته

خواب سجّاده بردار آقای بهبهانی است.

العالم الربّانی و الفاضل الصمدانی، الحبر الملّی آقا آخوند ملّا علی قزوینی، صاحب

۱- ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۷۸- ۲۷۶.

تألیفات رشیقه و تدقیقات رقیقه؛ مثل کتاب صیغ العقود که در این زمان، در میان فضلا متداول و معروف است و کتاب معدن الأسرار که میان اهل علم و منبر، مشهور است؛ در کتاب مزبور نقل نموده: توسّط ثقات از علمای اعلام از استاد الاساتید آقا محمد باقر بن محمد اکمل بهبهانی حکایت شده، فرمودند: در اوّل ورودم به کربلای معلّا، مردم را در منبر، موعظه می کردم.

روزی طی بیانات، حدیث شریفی که در خرایج راوندی است، بر لسانم جاری شد که مضمون آن این است: زیاد مگویید که چرا آن حضرت ظهور نمی کند؟ چون شما طاقت سلوک با او را ندارید، زیرا لباس او خشن و درشت و خوراک او، نان جو است، سپس گفتم: غیبت صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- از الطاف الهی است، زیرا ما قوّه اطاعت وی را نداریم. اهل مجلس به یکدیگر نگاه و شروع به نجوا کردند که این مرد راضی نیست آن حضرت ظهور کند تا مبادا ریاستش زایل شود و به حدّی میان مردم زمزمه شد که من خایف شده، با سرعت از منبر فرود آمده، به خانه رفتم و در را به روی مردمان بستم.

ساعتی بعد کسی دقّ الباب نمود. عقب در آمدم و گفتم: کیستی؟

گفت: فلانی که سجّاده بردار تو هستم. در را گشودم، او سجّاده را از همان جا به صحن خانه انداخت و گفت: ای مرتد! سجّاده خود را بردار که در این مدّت، به عبث به تو اقتدا کردیم و عبادات خود را باطلا- به جای آوردیم. من سجّاده را برداشتم و آن مرد رفت، از خوف، در را محکم بستم و متحیّر نشستم.

چون پاسی از شب گذشت، دقّ الباب نمودند، من با خوف تمام، عقب در رفتم و گفتم: کیستی؟ دیدم همان سجّاده بردار است که با عذر تمام و الحاح، اظهار عجز، معذرت، ذلّ و مسکنت می نماید، قسم های مغلّظه به من می دهد که در را بگشایم و من از خوف، در را نمی گشودم، این قدر، قسم یاد کرد و عجز نمود که یقینم به صدق وی محکم شد، در را گشودم، ناگاه دیدم بر قدم های من افتاد و پاهایم را بوسه زد.

به او گفتم: ای مرد مسلمان! سجّاده آوردن اوّل و مرتد گفتنت به من چه بود و این

قدم بوسیدنت چیست؟

گفت: مرا ملامت مکن! از نزد شما رفتم، نماز مغرب و عشا را به جای آورده و خوابیدم، در عالم رؤیا دیدم حضرت صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- ظهور فرموده، من با شتاب، تمام خدمتش مشرّف شدم. به من فرمود: ای فلان! این عبای تو مال فلانی است و تو ندانسته آن را از دیگری گرفته ای، باید به صاحبش ردّ کنی. عبا را به صاحب اصلی اش ردّ نمودم.

سپس فرمود: قبای تو نیز از فلان شخص است و تو او را از دیگری خریده ای، باید آن را هم به صاحب اوّلی اش برگردانی، چنین امر نمود تا تمام البسه ام را به مردم دادم. پس شروع به خانه، ظروف، فروش، مواشی، عقارات من و سایر مخلّفات نمود و برای هر یکی، مالکی معیّن فرمود و آنان را به او ردّ نمود.

سپس فرمود: زنی که در حباله تو می باشد، خواهر رضاعی تو است و تو ندانسته، او را تزویج کرده ای، باید او را هم به اهلش ردّ نمایی! او را هم ردّ کردم. پسری قاسم علی نام دارم، ناگاه در آن اثنا، در آن جا پیدا شد و همین که نظر آن حضرت بر او افتاد، فرمود: این پسر نیز از همین زن پیدا شده و ولد حرام خواهد بود. این شمشیر را بردار و او را گردن بزن! آن هنگام، در غضب شدم و گفتم: به خدا قسم! تو سیّد و از ذرّیه پیغمبر نیستی، چه رسد که صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- باشی، همین که این سخن را گفتم، از خواب بیدار شدم. دانستم قوّه اطاعت و فرمان برداری او را نداریم و صدق فرمایش جناب عالی بر من معلوم شد، از کرده خود نادم و از گفته خود، پشیمانم! مرا عفو فرما!

[زنی به نام ملکه] ۳ یاقوته

خواب زنی ملکه نام از اهل تسنّن است که در زمان توقّف و مجاورت مؤلّف حقیر در نجف اشرف واقع شد.

کیفیّت آن به نحو اجمال این است: داعی در سال هزار و سی صد و هفده از هجرت

نبوی در نجف اشرف- زاد اللّه الشرف فوق الشرف- مشرّف بودم، در آن سال معجزه ای از مهدی آل، نسبت به زنی از اهل ضلال کالشّمس فی رائعه النهار، آشکار گردید و بهتر است در این باب آن چه را ترجمه نماییم که عالم جلیل و محدّث نبیل، المبرء من کلّ شین، مرحوم حاجی میرزا حسین نوری در کتاب کشف الأستار خود ذکر کرده و جواب قصیده ای است که از یکی از عامّه در انکار حیات و غیبت امام عصر، انشاد نموده، آن مرحوم همین کیفیّت خواب و معجزه را، چون خودش در آن اوقات در قید حیات و در نجف اشرف بوده، از خطّ سیّد محمد سعید افندی نقل نموده که آن سیّد، در نجف اشرف در مدرسه ای که از طرف مشرق قریب به باب وادی السلام است، مدرّس و خطیب بود این حقیر در آن اوقات، مکرّر با آن سیّد ملاقات کردم و الحق در قرائت قرآن در عصر خود، بی نظیر بود.

الحاصل: معاصر مرحوم در کتاب مزبور، نقل می نماید که سیّد مزبور که خودش از طایفه اهل تسنّن است، به سوی آن مرحوم مطلبی نگاشته و ترجمه آن این است:

فاضل رشید، سیّد محمد سعید الافندی الخطیب، حدیث کرد در آن چه به خطّ خودش نوشته بود که کرامتی برای آل رسول است، بر او و بر آلش صلوات و سلام باد که بیان آن، برای برادران ما که از اهل اسلام هستند، سزاوار است.

آن کرامت این است: زنی که اسمش ملکه، دختر عبد الرحمن و زوجه ملّا امین بود- که شوهرش معاون ما در مکتب حمیدی بود که در نجف اشرف واقع است- در شب دوّم ماه ربیع الاوّل، سال هزار و سی صد و هفده هجری و موافق با شب سه شنبه بود، که او به صداع شدیدی مبتلا شد. چون صبح نمود، روشنی از هر دو چشمش رفته و نور چشمانش گرفته شده بود، به نحوی که هیچ چیز را نمی دید، پس مرا به این کیفیّت خبر دادند، من به شوهرش، ملّا امین، گفتم: او را شبانه به روضه حضرت مرتضی علی علیه السّلام ببر و آن حضرت را پیش خداوند، شفیع قرار بده و او را بین این زن و خداوند واسطه نما؛ شاید باری تعالی به برکت آن جناب به این زن شفا کرامت فرماید.

در آن شب که شب چهارشنبه بود، مسامحه نموده، به واسطه کثرت درد و المی که

آن زن داشت به روضه مطهّره نرفتند. آن شب، قدری درد چشم آن زن تخفیف پیدا کرده، خوابید. در خواب دید، شوهرش ملّا امین زن دیگری که اسمش زینب است را در رفتن به زیارت حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام اعانت می نماید و چون به سوی روضه منوّره می رفتند، در بین راه، گویا مسجد بزرگی دیدند که مملو و پر از جمعیّت است.

به جهت تماشاکردن آن مسجد و اشخاص، داخل مسجد شدند، گویا یک نفر از آن جمعیّت، صدا زد: یا ملکه! مترس ان شاء اللّه هر دو چشم تو شفا می یابد.

ملکه گوید؛ به او گفتم: تو کیستی؟ بارک اللّه!

آن بزرگوار فرمود: منم مهدی علیه السّلام. آن زن از خواب بیدار شد، درحالی که خوشحال و فرحناک بود.

چون صبح روز چهارشنبه، سوّم ماه مزبور شد، آن زن با زنان بسیاری از نجف اشرف بیرون رفته، در مقام مهدی- عجّل اللّه فرجه- داخل شدند که از محوّطه نجف اشرف خارج و داخل وادی السلام است.

ملکه به تنهایی در محراب آن مقام شریف وارد شده، شروع به گریه و تضرّع و زاری نمود. سپس حالت غشوه ای به او روی داد، در آن حال دو مرد جلیل را دید که یکی از آن ها بزرگ تر از دیگری و در جلو و یکی دیگر کوچک تر و عقب او بود.

مرد بزرگ تر به ملکه گفت: مترس و به خود خوف راه مده!

ملکه گفت: تو کیستی؟

فرمود: من علی بن ابی طالب علیه السّلام و این مردی که عقب من است، ولدم، مهدی- عجّل اللّه فرجه- است.

مرد بزرگ تر به زنی که آن جا ایستاده بود، امر فرمود و گفت: ای خدیجه! برخیز، دست خود را بر چشم های این مسکینه بکش و مسح نما!

آن زن برخاست و چشم های ملکه را مسح نمود. سپس آن زن از حالت غشوه به خود آمد. دید، چشم هایش نورانی تر و بیناتر از اوّل است. زن هایی که با او بودند، بالای سرش جمع شده، صداهای خود را به صلوات و تحیّات بلند نمودند، طوری که عامّه

اهل نجف اشرف، صداهای آن ها را از وادی السلام می شنیدند.

از جمله، مؤلّف این رساله بود، گویا الآن که قریب چهارده سال از آن قضیّه می گذرد، صدای آن ها دو گوش مرا پر کرده است. پس با همین هیأت او را وارد نجف اشرف نموده، در حرم محترم حضرت امیر علیه السّلام داخل شدند.

سیّد مزبور گوید: بحمد اللّه دو چشم آن زن نیکوتر از اوّل اند و آن چه ما ذکر کردیم برای دو بزرگواری که به آن ها اشاره کردیم، کم است، زیرا از این قسم کرامات، بلکه بزرگ تر این، از برای خدّام آن دو بزرگوار که از صلحااند به اذن و اجازه مولای جلیل شان واقع می شود، پس چگونه برای اعیان آل سیّد المرسلین ظاهر نشود، این، آن چیزی است که حقیر مدرّس و خطیب در نجف اشرف، سیّد محمد سعید- اعاث اللّه علی حبّهم امین- مطّلع شده، انتهی.

[حاجی محمد رازی] ۴ یاقوته

خواب حاجی محمد رازی، الرّاقی فی درجات الجنان الی اعلی المراقی است.

المعاصر المرحوم آقا خوند ملّا محمود عراقی در کتاب دار السلام از ثقه جلیل، حاجی میرزا محمد رازی نقل نموده که اصل او از مشهد عبد العظیم و ساکن نجف اشرف می باشد و خانه اش از جانب جنوب به صحن مقدّس متّصل است و مواظب طاعات و زیارات و حالت انزواست.

شرح واقعه، این است: حقیر روزی در خانه حاجی مزبور بودم، اتّفاقا کلام در خصوص احوال امام عصر علیه السّلام و ذکر کسانی که به شرف ملاقات آن حضرت فایز شده اند، به میان آمد و هریک در این باب سخنی گفتیم، تا آن که حاجی مزبور در اثنای کلام ذکر کرد: من بسیار شوقمند لقای آن بزرگوار بودم و با خود می گفتم اگر من هم در عداد شیعیان آن حضرت معدود بودم، در خواب یا در بیداری به شرف ملاقات او فایز می گردیدم، پس شایسته آن نیستم و قصوری در من است و از این جهت ترس و

اضطراب زیاد داشتم، تا آن که به زیارت قبله هفتم و امام هشتم، حضرت رضا علیه السّلام موفّق گردیدم و پس از زیارت، به نجف اشرف مراجعت کردم.

چند روزی از آن گذشت. یک شب در خواب دیدم شخصی به من گفت: امام عصر به نجف تشریف آورده، پرسیدم: کجاست؟

گفت: در مسجد هندی که از مساجد معتبر آن بلد شریف می باشد. چون این را شنیدم، مسرور شدم و با سرعت و تعجیل تمام، به اراده زیارت و دریافت شرف حضور آن بزرگوار، به سوی آن مسجد روانه گردیدم.

داخل مسجد که شدم، آن بزرگوار را دیدم که در بیخ مسجد ایستاده و اجتماع خلق در مسجد به حدّی می باشد که راه عبور بر آن طرف را بسته اند و نمی شود نزدیک شد.

مأیوسانه ایستادم و با خود گفتم؛ مردم در همه امور پیش دستی می نمایند و دیگری را راه نمی دهند. ناگاه دیدم آن بزرگوار سرمبارک را برداشت، نظری به صفحه جماعت خلق انداخت، چشم مبارکش به من افتاد و به اشاره دست، مرا به سوی خود خواند.

وقتی جماعت آن نوع ملاطفت را دیدند، کوچه و راه دادند و من نزد آن حضرت رفتم. آن بزرگوار به من اظهار رأفت و مرحمت نمودند و فرمودند: آن وقت که از مشهد مراجعت کرده بودی و در آن بالاخانه نشسته بودی، ما به دیدن تو آمدیم، لکن نشناختی.

چون این را شنیدم، دانستم در بعض ایّام مراجعت من از مشهد که در بالاخانه بیرونی برای آمدن مردم نشسته بودم، آن بزرگوار به لباس عامّه بلد و کسانی که برای دیدن زایرین به اراده محض دریافت ثواب بدون قصدی که شناخته شوند و چشم بازدید داشته باشند، تشریف آورده اند و من او را در عداد ایشان دانسته ام و ملتفت این که آن مولای من و دیگران، بلکه آقای اهل زمین و آسمان است، نشده ام.

از این کلام منفعل گشته، از خواب بیدار شدم و به خدمت آن سرور در بیداری و خواب مسرور گشتم و به شکرانه این نعمت عظمی و این که در عداد اهل آن درگاه، معدودم، سجده شکر به جا آوردم و الحمد للّه.

[هم درس شیخ حرّ عاملی] ۵ یاقوته

خواب شیخ محمد، هم درس مرحوم شیخ حرّ عاملی است.

چنان که مرحوم شیخ مزبور در کتاب اثبات الهداه بالنصوص و المعجزات (۱)رموده: به تحقیق جماعتی از ثقات اصحاب ما، مرا خبر دادند که ایشان صاحب الامر علیه السّلام را در بیداری دیدند و از آن جناب معجزات متعدّدی مشاهده نمودند و ایشان را به مغیّباتی خبر داد و برایشان دعا کرد، دعاهایی که مستجاب شده بود و ایشان را از خطرهای مهلک نجات داد. فرمودند: روز عیدی در بلاد خودمان، در قریه مشغرا نشسته بودیم و ما جماعتی از طلّاب علم و صلحا بودیم.

من به ایشان گفتم: کاش می دانستیم در عید آینده، کدام یک از این جماعت زنده و کدام مرده است. مردی که نام او شیخ محمد و در درس شریک ما بود، گفت: من می دانم در عید دیگر و عید دیگر و عید دیگر تا بیست و شش سال زنده ام و از او ظاهر شد که در این دعوی جازم است و مزاح نمی کند.

به او گفتم: تو علم غیب می دانی؟

گفت: نه! لکن من مهدی علیه السّلام را در خواب دیدم و به مرض سختی مریض بودم و می ترسیدم بمیرم درحالی که عمل صالحی برایم نیست که خدای عزّ و جلّ را به آن عمل ملاقات نمایم.

پس به من فرمود: مترس! زیرا خداوند تو را از این مرض شفا می دهد، بلکه تا بیست و شش سال زندگانی خواهی کرد. آن گاه به من جامی عطا فرمود که در دستش بود. نوشیدم و آن مرض از من کناره کرد و شفا حاصل شد و می دانم این کار شیطان نیست.

من چون سخن آن مرد را شنیدم، تاریخ آن را نوشتم و آن سنه هزار و چهل و نه بود، مدّتی بر آن گذشت و من سنه هزار و هفتاد و دو به سوی مشهد مقدّس انتقال کردم.

۱- اثبات الهداه بالنصوص و المعجزات، ص ۳۴۰.

چون سال آخر شد، در دلم افتاد که مدّت گذشت، پس به آن تاریخ رجوع کردم و حساب نمودم، دیدم از آن زمان، بیست و شش سال گـذشت، گفتم: سزاوار است آن مرد، مرده باشد. مدّت یک یا دو ماه نگذشت که مکتوبی از برادرم رسید، او، در آن بلاد بود و به من خبر داد آن مرد در همان سال وفات کرده است.

[شیخ حرّ عاملی] ۶ یاقوته

خود شیخ حرّ عاملی امام را در خواب دیده است.

چنان که در کتاب مزبور(۱)ست که فرمود: من در زمان کودکی که ده ساله بودم، به مرض سختی مبتلا شدم، به نحوی که اهل و اقاربم جمع شدند و گریه می کردند، برای عزاداری مهیّا شدند و یقین کردند من در آن شب خواهم مرد.

آن گاه پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله و دوازده امام علیهم السّلام را دیدم و حال آن که من میان خواب و بیداری بودم. برایشان سلام کردم و با یک یک مصافحه نمودم و میان من و حضرت صادق علیه السّلام سخنی گذشت که در خاطرم نماند؛ جز آن که آن جناب در حقّ من دعا کرد، سپس بر صاحب علیه السّلام سلام کردم و با آن جناب مصافحه نمودم، گریستم و گفتم: ای مولای من! می ترسم در این مرض بمیرم و مقاصد خود را از علم و عمل به دست نیاوردم.

فرمود: مترس! زیرا تو در این مرض نخواهی مرد؛ بلکه خداوند تو را شفا می دهد و عمری طولانی خواهی کرد. آن گاه قدحی به دست من داد، از آن آشامیدم، در حال، عافیت یافتم و مرض بالکلیّه از من زایل شد، نشستم و اهل و اقاربم تعجّب کردند، بعد از چند روز ایشان را به آن چه دیده بودم، خبر کردم.

۱- اثبات الهداه بالنصوص و المعجزات، ج ۵، ص ۳۳۸.

[مصطفی الحمّود] ۷ یاقوته

خواب مصطفی الحمّود سنّی است.

عالم جلیل معاصر، المبرّء من کلّ شین، مرحوم حاجی میرزا حسین نوری.

در کتاب نجم الثاقب (۱)ز ثقه عدل امین آقا محمد، شمعدار حرم عسکرییّن، در مدّت چهل سال و محلّ وثوق سیّد الفقها، مرحوم میرزای شیرازی، نقل نموده: مردی از اهل سنّت سامرّه که به او مصطفی الحمّود می گفتند، در ردیف خدّام بود که جز آزردن زوّار و گرفتن مال آن ها به هر حیله و مکر، شغلی ندارند و غالب اوقات در سرداب مقدّس در آن صفّه کوچک بود که پشت شباک ناصر عبّاسی است و اغلب زیارات مأثوره را حفظ بود، هرکس در آن مکان شریف داخل می شد و شروع به زیارت می کرد، آن خبیث او را از حالت زیارت و حضور قلب می انداخت و پیوسته، خواننده را به اغلاطی که غالب عوام از آن ها خالی نیستند، ملتفت می کرد.

شبی در خواب، حضرت حجّت علیه السّلام را دید که به او می فرماید: تا کی زوّار مرا می آزاری و نمی گذاری زیارت بخوانند؟ تو را چه مداخله در این کار؟ بگذار ایشان هر آن چه می خواهند بگویند پس بیدار شد درحالی که خداوند هر دو گوش او را کر نمود، پس از آن، دیگر چیزی نشنید و زوّار از او آسوده شدند، چنین بود، تا آن که به اسلاف خویش پیوست.

[بعضی از صلحا] ۸ یاقوته

خواب بعضی از صلحاست.

ایضا علّامه مزبور در کتاب مذکور(۲)ز سیّد فضل اللّه راوندی در کتاب دعوات (۳)

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۳۷؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۷۵- ۲۷۴.

۲- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۶۳۷.

۳- الدعوات، ص ۱۵۶.

از بعضـی از صالحین نقل نموده که گفت: در بعضی اوقات، برخاستن برای نماز بر من صعب شده بود و این، مرا محزون کرده بود. آن گاه صاحب الزمان علیه السّلام را در خواب دیدم و فرمود: بر تو باد به آب کاسـنی، به درستی که خداوند این کار را بر تو آسان می کند. آن شخص گفت: من بسیار آب کاسنی را خوردم. سپس برخاستن برای نماز بر من سهل شد.

[خواجه نصیر طوسی] ۹ یاقوته

خواب خواجه نصیر الدین طوسی است.

چنان که معاصـر عراقی در دار السـلام گفته: چهارم این طایفه؛ یعنی کسانی که در خواب، حضور آن حضـرت شـرفیاب شـده اند، خواجه نصـیر الملّه و الدین سـلطان الحکماء و المتکلّمین، عالم ربّانی و محقّق صـمدانی، محمد بن محمد بن حسن طوسی است که اصـل او از قریه جهرود ساوه بوده و ولادت با سـعادت او، در یازدهم جمادی الأولی از سال پانصـد و نود و هفت که روز وفـات امـام فخر رازی است، در شـهر طوس اتّفـاق افتـاده که مـادّه تاریـخ او بـا آیه کریمه قُـلْ جاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْباطِلُ إِنَّ الْباطِلَ کانَ زَهُوقاً(۱)وافق آمده، ماه صـفر شـش صد و چهل و چهار از تألیف شـرح اشارات فارغ شده و روز سه شنبه هجدهم ماه جمادی الاولی از سال شـش صد و پنجاه و هفت در شهر مراغه، ابتدای بنای زیج و رصد کرده و در هجدهم ماه ذی حجّه، سال شش صد و هفتاد و دو این جهان را بدرود نموده؛ تمام عمر شریفش، هفتاد و پنج سال بوده است.

شرح این واقعه از قراری که در السـنه مشـهور و در جمله ای از کتب مسـطور است؛ این است که آن جنـاب مـدّت بیست سـال کتابی در مناقب اهل بیت عصمت تألیف نمود و آن را، با خود به بغداد برد که به نظر خلیفه عبّاسی برساند.

اتفاقا وقتی رسید خلیفه با ابن حاجب، برای تفرّج و تماشا، میان شطّ بغداد بودند.

۱- سوره اسراء، آیه ۸۱.

خواجه آن کتاب را نزد خلیفه نهاد و خلیفه آن را به ابن حاجب داد، چون نظر آن ناصب به مناقب ائمّه اطهار علیهم السّلام افتاد، از شدّت بغض، آن کتاب را در آب انداخت و از روی استهزا گفت: اعجبتنی تلمّه؛ از انداختن این کتاب به آب خوشم آمد. سپس روی خود به آن جناب کرده، گفت: آقا خوند اهل کجایی؟

خواجه فرمود: اهل طوسم.

گفت: از گاوان یا از خران آن مکانی؟

خواجه فرمود: بلکه از گاوان آن مکان.

ابن حاجب گفت: شاخت کجاست؟

خواجه فرمود: شاخم را در طوس گذاشته ام. می روم می آورم. خواجه مهموم و مغموم و محروم، روی به دیار خود نهاد.

اتّفاقا شبی در خواب دید بقعه ای در مکانی واقع و در آن بقعه، مقبره ای است که بر آن مقبره، صندوقی است و بر آن صندوق، دعای سلام، معروف به دوازده امام خواجه را نوشته اند و حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- در آن مقام نشسته، سپس آن بزرگوار، آن سلام را با دعای توسّل معروف و کیفیّت ختم به خواجه تعلیم فرمود. چون از خواب بیدار شد، بعض آن را فراموش کرده بود، بار دیگر خوابید.

ثانیا همان واقعه را به عینها دید و آن جزء فراموش شده را از آن بزرگوار تلقّی کرد، بیدار شده، مجموع آن را در لوح خاطر خود ثبت دید و آن را به رشته تحریر درآورد.

پس، برای تلافی عمل خلیفه و ابن حاجب، مشغول ختم آن گردید، تا این که به اجابت، مقرون شده، آن حضرت او را بشارت داد که قضای حاجت او، به دست کودکی که به تربیت او بزرگ گردد و به تاج سلطنت فایز شود، بشارت داد و به شهر و بلد او اشاره فرمود.

خواجه به رمل، محلّه آن پادشاه را تعیین کرد و خانه او را تحقیق نمود. زنی را در آن خانه دید که دو طفل داشت، آن دو طفل را از او درخواست کرد و در کنف تربیت خود درآورد، و به فراست دانسته، پادشاه کدام یک از ایشان است و آن، هلاکوخان

بود، پس در تربیت او، غایت اهتمام را مرعی داشت، تا آن که به حدّ رشد رسید.

روزی به او گفت: اگر تو پادشاه شوی، عوض زحمت مرا به چه چیز می دهی؟

گفت: به آن که تو را وزیر خود کنم.

گفت: در این خصوص عهدنامه ضروری است.

گفت: چنین است و به او عهدی داد. زمانی نگذشت که هلاکوخان، حاکم خراسان را کشت، در جای او نشست و خواجه را وزیر خود کرد. پس از آن استیلاـ در بلاـد خراسان، به سوی بلاـد خارج از آن عنان کشید و شهربه شهر در حیطه تصرّف درآورد، تا آن که به بغداد شتافت و معتصم عبّاسی را که خلیفه بود، مستأصل کرد، گرفت و کشت. داد اهل آن دیار بداد و ابن حاجب، وقتی واقعه را چنان دید، در خانه شخصی پنهان شد، طشتی را پر از خون کرد، بر سر آن طشت، چیزی گذاشت، بر بالای آن چیز، فراشی پهن کرد و بر آن نشست که از دلالت رمل خواجه، مأمون ماند.

خواجه چون رمل بینداخت، ابن حاجب را در بالای دریای خون دید و حیران بماند، هرچه از او جویا شد، اثری نیافت و خبری نشنید. آخر الأمر صلاح و تدبیر چنان دید که چند گوسفند وزن کند، به اهل بغداد تقسیم نماید و بعد از زمانی به همان وزن، قبض کند و از آن جمله، گوسفندی به مهمان دار ابن حاجب داد، او در تدبیر آن که گوسفند را چگونه نگهداری کند که در وقت تسلیم تفاوتی در آن نباشد، با ابن حاجب مشورت کرد.

گفت: تدبیر آن است که بچّه گرگی به دست آوری و هر روز از صبح تا شام گوسفند را علوفه تمام داده، چون شب آید، آن گرگ را به آن بنمایی. چنان که در آن روز که گوسفند فربه گشته، با دیدن گرگ از وزنش کاسته شود و با مداومت بر این عمل، چندان که گوسفند نزد تو باشد، در آن تفاوت ظاهر نگردد.

آن مرد، این طریقه را تا روزی که گوسفند را استرداد کردند، معمول داشت. پس همه آن گوسفندها را با تفاوت دیدند مگر آن را، خواجه به فراست دانست ابن حاجب در خانه آن شخص است و این تدبیر از او می باشد، لذا فرستاد او را آوردند و در

محضر خواجه و هلاکو، بداشتند.

خواجه به او گفت: شاخ من، این پادشاه است که وعده آوردنش را کردم. سپس او را با خود کنار شطّ برد و به احضار کتب او امر نمود، جمیع آن ها را از تألیفات خودش و غیر آن ها، در محضر او در آب انداخت و اعجبتنی تلمّه می گفت ما مگر شافیه و کافیه و مختصر را که در صرف و نحو و اصول اند و برای مبتدی، نافع می باشند.

آن گاه فرمود ابن حاجب را، مانند گوسفندی پوست کندند و بدنش را در شطّ انداختند، ابن حاجب در آن زمان جوان بود و خط بر عارض او روییده بود.

مؤلّف گوید: مرحوم آقا محمد علی کرمانشاهی، خلف آقای بهبهانی در کتاب مقامع الفضل خود گفته: این حکایت از جمله مشهوراتی است که اصل ندارد، زیرا وفات ابن حاجب که نام او عثمان بن عمرو بن ابی بکر مالکی بوده، در اسکندریّه مصر در روز شانزدهم شوّال سال شش صد و چهل و شش واقع شده و فتح بغداد، به دست هلاکو و خواجه در سال شش صد و پنجاه و پنج بوده است.

[عالم معاصر عراقی] ۱۰ یاقوته

خواب عالم معاصر عراقی، مؤلّف کتاب قوامع الاصول و لوامع الفقه و دار السلام است.

در کتاب اخیر فرموده: در سال هفتاد و سه، بعد از هزار و دویست بعد از هجرت که اوایل مجاورت و وقوف من در نجف اشرف بود و سال سوّم ورود آن ارض اقدس بود، شبی در خواب دیدم از باب قبله صحن مطهّر، داخل دالان شدم و دیدم در صحن مطهّر، ازدحام عامی است. از شخصی پرسیدم، باعث این ازدحام چیست؟

گفت: مگر نمی دانی حضرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- ظهور فرموده و اینک میان صحن، ایستاده، مردم با او بیعت می کنند.

چون این را شنیدم، متحیّر شدم که اگر بروم بیعت کنم، شاید آن حضرت نباشد و

بیعت با باطل واقع شود؛ والّا شاید آن حضرت باشد و بیعت با حق ترک شود.

با خود گفتم می روم، با او اظهار بیعت کرده، دست خود را به سوی دست او دراز می کنم، اگر امام باشد می داند من در امامتش شکّ دارم؛ دست خود را کشیده، بیعت مرا قبول نکند. پس معلوم می شود او امام است و با او بیعت می کنم و اگر امام نباشد و ضمیر مرا نداند اگر دست خود را به جهت بیعت به من دهد، آن گاه دانسته شود امام نباشد و من با او، بیعت نکنم و دست خود را بکشم.

چون این امر را در ضمیر گرفته، داخل صحن شدم، جمال عدیم المثال آن حضرت را مشاهده کردم. جازم شدم آن حضرت می باشد، از ضمیر خود غفلت کرده، دست خود را برای بیعت دراز کردم؛ چون آن بزرگوار آن را بدید، دست مبارک خود را کشید، حقیر از ملاحظه این حال، خجل و پریشان حال شدم. آن حضرت وقتی این حالت را دید، تبسّم نموده، فرمود: معلوم شد من امامم؟! سپس دست مبارک دراز کرده، اشاره به بیعت نمود، حقیر ملتفت ضمیر خود گردیده، مسرور شده، بیعت نمودم و از غایت شوق، مشغول طواف بدن انور اطهرش شدم.

ناگاه شخصی از آشنایان اخیار، از دور نمودار گشته، او را آواز کردم اینک حضرت ظهور فرموده، چون این شنید، بدون تأمّل آمده با آن بزرگوار بیعت کرده، دور او می گشت، پس در این اثنا از خواب بیدار شدم.

[خوابی دیگر از مرحوم عراقی] ۱۱ یاقوته

ایضا خواب معاصر مذکور است.

در کتاب مزبور گفته، بعد از نقل خواب اوّل، برای دوّمین بار خواب دوّم بعد از این واقعه، به فاصله چند سال دیگر، در همان مکان شریف واقع شد. بعد از آن که مدّتی در نتیجه کار خود اندیشه بسیار حاصل شد، زیرا بسیاری از سابقین و لاحقین و معاصرین را ملاحظه می نمودم که اوایل امر، در زیّ اخیار بودند بعد از آن منقلب شدند و بعضی

از آن ها با فساد عقیده مردند. این اندیشه و خیال طوری قوّت گرفت که باعث تشویش و اضطراب بال گردید، تا آن که شبی در خواب دیدم آن بزرگوار در مسجد هندی که از مساجد معتبر نجف اشرف می باشد، تشریف دارند و آخر مسجد ایستاده اند و جمعیّت خلق، اطراف آن حضرت را احاطه دارند و حقیر در اوّل مسجد، بین البابین ایستاده ام، به انتظار آن که در وقت خروج، شرفیاب شوم.

ناگاه آن بزرگوار، به اراده خروج تشریف آورده، نزدیک که شد، حقیر خود را بر پاهای مبارک آن بزرگوار انداخته، گریان شدم و عرض کردم: فدایت شوم، عاقبت امر من چگونه خواهد شد؟

چون آن حضرت این را دید، باعطوفت و مرحمت دست مبارک خود را دراز کرده، دست مرا گرفت و با تبسم و ملاطفه فرمودند: بی تو نمی روم و چنان فهمیدم که مراد آن است که بی تو وارد بهشت نمی شوم. وقتی این بشارت را شنیدم، از غایت سرور بیدار شدم و بعد از آن از اندیشه های سابق، آسوده خاطر شدم، الحمد للّه.

[ملامحمد حسن قزوینی] ۱۲ یاقوته

خواب مرحوم حاجی ملّا محمد حسن قزوینی، صاحب ریاض الشهاده است که الحق در تاریخ احوالات معصومین اربعه عشر اوّلین کتاب است، آن مرحوم قزوینی الاصل و المولد، حائری الموقف و شیرازی الموطن بوده و از علمای عهد خاقان مغفور، فتحعلی شاه قاجار است و ترجمه او به نحو وافی در کتاب روضات الجنّات است. هرکس بخواهد به آن کتاب رجوع کند.

بالجمله در کتاب مذکور بعد از ذکر جمله ای از معجزات واقع در سرداب منسوب به آن بزرگوار، می گوید: تعداد و حصر معجزاتی که در این عصر در سرداب مقدّس ظاهر شده، ممکن نیست و آن چه برای خود مؤلّف اتّفاق افتاده این است که بعد از دعا و تضرّع در سرداب مقدّس، حضرت را در خواب دیدم که نوازشم فرمود و وعده

اجابت نمود و در همان زودی مجموع آن چه خواهش کرده بودم و آن جناب وعده داده بود، متحقّق گردید.

[میرزا محمد حسین نایینی] ۱۳ یاقوته

خواب عالم فاضل ثقه عدل امین، میرزا محمد حسین نایینی است، چنان که عالم جلیل معاصر، حاجی نوری- زاد اللّه فی انوار تربته- در کتاب نجم الثاقب (۱)رموده:

جناب عالم فاضل، صالح ورع، تقی میرزا محمد حسین نایینی اصفهانی فرزند ارجمند جناب عالم عامل و مهذّب کامل، آقا میرزا عبد الرحیم نایینی ملقّب به شیخ الاسلام به ما خبر داد: من برادری از پدر و مادر دارم، نامش میرزا محمد سعید است و الان مشغول تحصیل علوم دینی است و تقریبا در سال هزار و دویست و هشتاد و پنج، دردی در پایش ظاهر شد و پشت قدمش ورم کرد به نحوی که آن را معوج کرد، پس از راه رفتن عاجز شد.

میرزا احمد طبیب، پسر حاجی میرزا عبد الوهاب نایینی را برای معالجه آوردند، معالجه کرد، کجی پشت پا برطرف شد، ورم رفت، مادّه متفرّق شد، چند روزی گذشت، سپس مادّه بین زانو و ساق ظاهر شد، و پس از چند روز مادّه دیگری در همان پا، در رانش و مادّه ای میان کتف پیدا شد، تا آن که هریک از آن ها زخم شد و وجع شدیدی داشت.

معالجه کردند تا منفجر شدند و از آن ها چرک می آمد، قریب یک سال یا بیشتر بر این حال گذشت که مشغول معالجه این قروح بود و به انواع معالجات معالجه کرد، هیچ یک از آن ها ملتئم نشد، هر روز، بر جراحت افزوده می شد و در این مدّت طولانی، قادر نبود پا بر زمین بگذارد و او را از جایی به جایی بر دوش می کشیدند.

از جهت طول مرض، مزاجش ضعیف شد و از کثرت خون و چرک که از آن قروح

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۴۹۵- ۴۹۲.

بیرون رفته بود، جز پوست و استخوان از او چیزی باقی نمانده بود، کار بر والد سخت شد و به هر نوع معالجه که اقدام می نمود، جز زیادی جراحت و ضعف حال و قوا و مزاج اثری نداشت، کار آن زخم ها بدان جا رسید که اگر بر روی یکی از آن دو که یکی بین زانو و ساق و دیگری در ران همان پا بود؛ دست می گذاشتند، چرك و خون از دیگری جاری می شد و در آن ایّام وبای شدیدی در نایین ظاهر شده بود؛ ما از خوف وبا به در قریه ای از قرای آن پناه برده بودیم.

سپس مطّلع شدیم جرّاح حاذقی که به او میرزا یوسف می گفتند، در قریه ای نزدیك قریه ما منزل دارد. والد، کسی نزد او فرستاد و او را برای معالجه حاضر کرد. چون مریض را بر او عرضه داشتند، ساعتی ساکت شد، تا آن که والد از نزد او بیرون رفت و من با یکی از خالوهایم که به او حاجی میرزا عبد الوهّاب می گفتند، نزد او ماندم. مدّتی با او نجوا کرد و من از فحوای آن کلمات دانستم به او خبر یأس می دهد و از من مخفی می کند که مبادا به والده بگویم، پس مضطرب شد و به جزع افتد. سپس والد برگشت.

آن جرّاح گفت: من اوّل فلان مبلغ می گیرم، آن گاه به معالجه شروع می کنم. غرض او از این سخن این بود که امتناع والد از دادن آن مبلغ، پیش از معالجه، وسیله ای برای رفتن او، پیش از اقدام در معالجه باشد. پس والد هم از دادن آن چه پیش از معالجه خواست، امتناع نمود.

او فرصت را غنیمت شمرد و به قریه خود مراجعت نمود، والد و والده دانستند این عمل جرّاح با آن حذاقت و استادی که داشت به جهت یأس و عجز او از معالجه بود.

پس از او مأیوس شدند. من خالوی دیگری در غایت تقوا و صلاح داشتم که به او میرزا ابو طالب می گفتند و در بلد، شهرت داشت که رقعه های استغاثه ایی که او به سوی امام عصر، حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- می نویسد؛ برای مردم سریع الاجابه است و زود تأثیر می کند و مردم در شداید و بلاها بسیار به او مراجعه می کردند.

والده ام از او خواهش کرد برای شفای فرزندش رقعه استغاثه بنویسید. روز جمعه نوشت، والده ام آن را گرفت، برادرم را برداشت و نزد چاهی رفت که نزدیک قریه ما

بود. برادرم آن رقعه را در چاه انداخت و او در بالای چاه، در دست والده معلّق بود، در این حال برای او و والده، رقّتی پیدا شد، هر دو بسیار گریستند و این در ساعت آخر روز جمعه بود. چند روزی نگذشت که من در خواب دیدم سه سوار بر اسب به هیأت و شمایلی که در واقعه اسماعیل هرقلی وارد شده، از صحرا روبه خانه می آیند.

مؤلّف گوید: ما در یاقوته دوّم عبقریّه پنجم، حکایت اسماعیل هرقلی را ذکر نموده ایم، مراجعه شود.

در آن حال، واقعه اسماعیل به خاطرم آمد، در آن روزها بر آن واقف شده بودم و تفصیل آن در نظرم بود. ملتفت شدم آن سوار مقدّم، حضرت حجّت علیه السّلام است و این که آن جناب برای شفای برادر مریض من آمده و برادرم در بستر خود در فضای خانه بر پشت خوابیده یا تکیه داده بود؛ چنان که غالبا چنین بود.

سپس حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- نزدیک آمدند و در دست مبارک نیزه ای داشتند. آن نیزه را در موضعی از بدن او گذاشت، گویا در کتف او بود و به او فرمود:

برخیز که خالویت از سفر آمده، در آن حال چنین فهمیدم که مراد آن جناب از این کلام بشارت به قدوم خالوی دیگری است که داشتم، نامش حاجی میرزا علی اکبر که سفر تجارت رفته و سفرش طول کشیده بود و به جهت طول سفر و انقلاب روزگار از قحط و غلای شدید به امر او خایف بودیم.

چون حضرت نیزه را بر کتف او گذاشت و آن سخن را فرمود، برادرم از جای خواب خود برخاست و به جهت استقبال خالوی مذکور به شتاب به سوی در خانه رفت.

از خواب بیدار شدم، دیدم فجر، طالع و هوا روشن شده و کسی به جهت نماز صبح از خواب برنخواسته، از جای خود برخاستم و پیش از آن که جامه بر تن کنم به سرعت نزد برادرم رفتم، او را از خواب بیدار کردم و به او گفتم: برخیز! حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- تو را شفا داد و دست او را گرفته، برداشتم، به پا ایستاد.

مادرم از خواب برخاست و به من صیحه زد که چرا او را بیدار کردم، چون به جهت شدّت وجع غالب شب را بیدار بود و اندک خواب، در آن حالت غنیمت بود.

گفتم: حجّت- عجّل اللّه فرجه-، او را شفا داده. چون او را به پا داشتم، شروع کرد به راه رفتن در فضای حجره و در آن شب چنان بود که قدرت قدم گذاشتن بر زمین نداشت و قریب به یک سال یا بیشتر، چنین بر او گذشته بود و از مکانی به مکانی او را حمل می کردند.

این حکایت در آن قریه منتشر شد و همه خویشان و آشنایان که بودند، جمع شدند او را ببینند، چون به عقل باور نداشتند و من خواب را نقل می کردم و بسیار فرحناک بودم، از این که من به بشارت شفا مبادرت کردم درحالی که او در خواب بود و چرک و خون در آن روز منقطع شد و پیش از گذشتن هفته و چند روز زخم ها ملتئم شد. بعد از آن، خالو با غنیمت و سلامت وارد شد و در این تاریخ که هزار و سی صد و سه سال بعد از هجرت است، تمام اشخاصی که نام ایشان در این حکایت برده شده، جز والده و جرّاح مذکور که داعی حقّ را لبّیک گفتند همگی در حیات اند و الحمد للّه.

این ناچیز گوید: رقعه استغاثه به سوی حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- به چند نحو روایت شده و در کتب ادعیّه متداول موجود است، لکن نسخه ای به نظر رسیده که در آن کتاب ها نیست، بلکه در مزار و بحار الانوار و کتاب دعای بحار که محلّ جمع آن هاست نیز، ذکر نشده چون نسخه آن کمیاب بود.

لذا نقل آن را در این جا لازم دیدم. فاضل متبحّر محمد بن محمد الطبیب از علمای دولت صفویّه، در کتاب انیس العابدین که علّامه مجلسی در بحار و فاضل خبیر میرزا عبد اللّه اصفهانی در صحیفه ثالثه از آن نقل می کنند، از کتاب سعادات دعای توسّل، به این عبارت برای هر مهمّی و حاجتی نقل کرده.

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

«توسّلت الیک یا ابا القاسم محمّد بن الحسن بن علیّ بن محمّد بن علیّ بن موسی بن جعفر بن محمّد بن علیّ بن الحسین بن علیّ بن ابی طالب النبأ العظیم و الصراط المستقیم و عصمه اللّاجین بامّک سیّده نساء العالمین و بابائاک الطّاهرین و بامّهاتک الطاهرات بیس و القرآن الحکیم و الجبروت العظیم و حقیقه الأیمان و نور

النّور و کتاب مسطور أن تکون سفیری إلی اللّه تعالی فی الحاجه لفلان او هلاک فلان بن فلان».

این رقعه را در گل پاک و در آب جاری یا در چاهی بینداز و در آن حال، بگو: یا سعید بن عثمان و یا عثمان بن سعید اوصلا قصّتی إلی صاحب الزمان- صلوات اللّه علیه-

نسخه چنین بود لکن، به ملاحظه روایات و طریقه بعضی از رقاع، باید چنین باشد:

یا عثمان بن سعید و یا محمّد بن عثمان ...، الخ و اللّه العالم.

[محمود فارسی] ۱۴ یاقوته

خواب محمود فارسی است.

سیّد جلیل و عالم نبیل، بهاء الدین علی بن عبد الحمید الحسینی النجفی النیلی، معاصر شهید اوّل، در کتاب غیبت خود می فرماید: شیخ عالم کامل، قدوه مقری، حافظ محمود، حاج معتمر شمس الحقّ والدین محمد بن قارون مرا خبر داد، گفت: مرا نزد زنی دعوت کردند. نزد او رفتم و من می دانستم او زنی مؤمنه و از اهل خیر و صلاح است. پس اهلش، او را به محمود فارسی، معروف به اخی بکر تزویج کردند، به او و اقاربش بنی بکر می گفتند و اهل فارس به شدّت تسنّن و نصب و عداوت اهل ایمان مشهوراند و محمود در این باب اشدّ ایشان بود، خداوند تبارک و تعالی برای شیعه شدن به او توفیق داد، به خلاف اهل او که به مذهب خود باقی بودند.

به آن زن گفتم: عجب است، چگونه پدرت جوانمردی کرد و راضی شد که تو با این ناصبیان باشی و چه اتّفاق افتاد که شوهرت، با اهل خود مخالفت کرده، مذهب ایشان را ترک کرد.

زن گفت: ای مقری! به درستی که برای او حکایت عجیبی است که هرگاه اهل ادب آن را بشنوند، حکم می کنند آن از عجایب است.

گفتم آن حکایت چیست؟

گفت: از او بپرس، تو را خبر می دهد.

آن شیخ فرمود: چون نزد محمود حاضر شدیم، گفتم: ای محمود چه چیز! تو را از ملّت خود بیرون آورد و در میان شیعیان داخل کرد.

گفت: ای شیخ! چون حقّ واضح شد، آن را پیروی کردم. بدان به درستی که عادت اهل فرس چنان جاری شده که چون بشنوند قافله ای برایشان وارد می شود، بیرون می روند که آن ها را ملاقات و دیدار نمایند؛ اتّفاق افتاد که ما شنیدیم قافله بزرگی وارد می شود. من بیرون رفتم و کودکان بسیاری با من بودند، آن وقت، کودکی نزدیک بلوغ بودم، از روی نادانی کوشش کردیم، در جستجوی قافله برآمدیم، در عاقبت کار خود، اندیشه نکردیم و چنان سعی داشتیم که هرگاه کودکی از ما وا می ماند، او را بر ضعفش سرزنش می کردیم. سپس راه را گم کردیم و در وادیی افتادیم که آن را نمی شناختیم و در آن جا، آن قدر خوار و درختان انبوه درهم پیچیده بود که هرگز مانند آن ندیده بودیم.

شروع به راه رفتن کردیم تا از راه رفتن باز ماندیم و از تشنگی، زبان بر سینه ما آویزان شده بود، پس به مردن یقین کردیم و در رود افتادیم.

در این حال بودیم که ناگاه سواری را بر اسب سفیدی دیدیم، نزدیک ما فرود آمد، در آن جا فرش لطیفی پهن کرد که مثل آن ندیده بودیم و از آن، بوی عطر به مشام می رسید. ملتفت او بودیم که ناگاه سوار دیگری دیدیم که بر اسب قرمزی سوار بود، جامه سفیدی پوشیده و بر سرش عمّامه ای بود که برای آن دو طرف بود، پس بر آن فرش فرود آمد و به نماز ایستاد و رفیقش با او نماز کرد، آن گاه برای تعقیب نشست.

سپس ملتفت من شد و فرمود: ای محمود!

به صدای ضعیفی گفتم: لبیک ای آقای من!

فرمود: نزدیک من بیا!

گفتم: از شدّت عطش و خستگی قدرت ندارم.

فرمود: بر تو باکی نیست. چون این سخن را فرمود، آن گاه محسوسم شد که در تن

خود، روح تازه یافتم. پس با سینه به نزدیک آن جناب رفتم. دست خود را بر سینه و صورت من کشیده، تا حنک من بالا برد به حنک بالایی، چسبید و زبانم میان دهانم داخل شد و آن چه از رنج و آزار در من بود، همه برطرف شد و به حالت اوّل خود برگشتم.

سپس فرمود: برخیز و یکدانه حنظل از این حنظل ها برای من بیاور و در آن وادی حنظل بسیاری بود. حنظل بزرگی برایش آوردم، آن را دو نیمه کرد، به من داد و فرمود:

آن را بخور! آن را از آن جناب گرفتم و جرأت بر مخالفت کردن او نداشتم و نزد من چنین بود که مرا به خوردن صبر امر فرمود. چون تلخی حنظل نزد من معهود بود، وقتی از آن چشیدم، دیدم از عسل شیرین تر، از یخ سردتر و از مشک خوشبوتر است. پس سیر و سیراب شدم.

آن گاه به من فرمود: به رفیق خود بگو بیاید. او را خواندم، او به زبان شکسته ضعیفی گفت: توانایی برحرکت ندارم. به او فرمود: برخیز! بر تو باکی نیست. او نیز به سینه روبه آن جناب کرد و به خدمتش رسید. با او نیز همان کار کرد که با من کرده بود.

آن گاه از جای خود برخاست که سوار شود.

به او گفتیم: ای آقای ما! تو را به خداوند قسم می دهیم که نعمت خود را بر ما تمام کن و ما را به اهل مان برسان!

فرمود: عجله مکنید و با نیزه خود خطّی بر دور ما کشید و با رفیقش رفت. به رفیقم گفتم: از این حنظل بیار تا بخوریم. حنظلی آورد، دیدیم از همه چیز تلخ تر و بدتر بود.

آن را دور انداختیم. من به رفیقم گفتم: برخیز تا مقابل کوه بایستیم و راه را پیدا کنیم.

برخاستیم و به راه افتادیم ناگاه دیدیم دیواری در مقابل ماست.

سمت دیگر، سیر کردیم؛ دیوار دیگری دیدیم و هم چنین در هر چهار جانب ما دیوار بود، سپس نشستیم، بر حال خود گریستیم و اندکی درنگ کردیم، ناگاه وحوش بسیاری ما را احاطه کردند که جز خداوند کسی شمار آن ها را نمی دانست، هرگاه قصد می کردند به ما نزدیک شوند، آن دیوار مانع آن ها می شد و چون می رفتند، دیوار بر

طرف می شد، ما آن شب را آسوده و مطمئن به سر آوردیم، تا آن که صبح شد و آفتاب طلوع کرد، هوا گرم شد و تشنگی بر ما غلبه کرد.

به جزع افتادیم، ناگاه آن دو سوار پیاده شدند و کردند آن چه روز گذشته کرده بودند. چون خواستند، از ما مفارقت کنند، به آن سوار گفتیم: تو را به خداوند قسم می دهیم که ما را به اهل مان برسان!

فرمود: بشارت باد شما را که به زودی کسی نزد شما می آید و شما را به اهلتان می رساند. پس از نظر ما غایب شدند. چون آخر روز شد، دیدیم مردی از اهل فراسا آمد که سه الاغ با او بود و برای بردن هیزم می آمد.

ما را که دید، ترسید، فرار کرد و خرهای خود را گذاشت. او را آواز کردیم: ما فلانیم و تو فلان هستی.

برگشت و گفت: وای بر شما! به درستی که اهل شما عزایتان را برپا کردند.

برخیزید مرا در هیزم حاجتی نیست. برخاستیم و بر آن خرها سوار شدیم. وقتی نزدیک قریه رسیدیم، پیش از ما داخل بلد شد و اهل ما را خبر کرد، ایشان به غایت خرسند و مشعوف شدند، او را اکرام کردند و بر او خلعت پوشاندند.

چون بر اهل خانه خود داخل شدیم و از حال ما پرسیدند، آن چه را که دیده بودیم، برایشان حکایت کردیم، ما را تکذیب کردند و گفتند آن خیالاتی بوده که از جهت عطش برایتان رخ داده، آن گاه روزگار این قصّه را از یادم برد؛ چنان که گویا چیزی از آن در خاطرم نبود، تا آن که به سنّ بیست سالگی رسیدم، زن گرفتم و در سلک مکاریان درآمدم و در اهل من، در عداوت با محبّ اهل بیت و اهل ایمان سیّما زوّار ائمّه علیهم السّلام که به سرّ من رأی می رفتند، کسی سخت تر از من نبود. به آن ها حیوان کرایه می دادم، و دزدی و هر کار دیگری که از دستم بر می آمد انجام می دادم و اعتقاد داشتم این عمل از اعمالی است که مرا به سوی خداوند تبارک و تعالی نزدیک می کند. اتّفاق افتاد که مال های خود را به جماعتی از اهل حلّه کرایه دادم و ایشان از زیارت برمی گشتند و از جمله آن ها ابن السهیلی، ابن عرفه، ابن حارث، ابن الزهدری و غیر ایشان از اهل صلاح

بودند و به سوی بغداد رفتیم و ایشان بر عناد و عداوت من واقف بودند.

چون، در راه مرا تنها دیدند و دل هایشان از غیظ و کینه بر من پر بود، چیزی از کار قبیح نگذاشتند، مگر آن که با من کردند، من ساکت بودم و به جهت کثرت شان قدرتی بر آن ها نداشتم. وقتی وارد بغداد شدیم، آن جماعت به طرف غربی بغداد رفتند و آن جا فرود آمدند و سینه من از غیظ و حقد برایشان پر شده بود. چون رفقای من آمدند، برخاستم و نزد ایشان رفتم و بر روی خود طپانچه زدم و گریستم. گفتند: تو را چه شده و بر تو چه وارد شده؟

آن چه از آن ها بر من وارد شده بود، برایشان حکایت کردم. سپس شروع به سبّ و لعن آن جماعت کردند و گفتند: دل خوش دار که ما در راه با آن ها جمع خواهیم شد.

چون بیرون رویم، به ایشان خواهیم کرد شنیع تر از آن چه، آن ها با تو کردند. چون تاریکی شب، عالم را فرا گرفت، سعادت مرا دریافت. با خویشتن گفتم؛ آن جماعت رافضه از دین خود برنمی گردند، بلکه غیر ایشان، چون زاهد شوند به دین ایشان بر می گردند و این نیست مگر آن که حقّ با آن هاست، در اندیشه ماندم و از خداوند به حقّ نبیّ او محمد صلّی اللّه علیه و اله سؤال کردم که به من نشان دهد در این شب علامتی که به آن پی برم، به حقّی که او را بر بندگان خود واجب گردانیده.

مرا خواب برد، ناگاه بهشت را خواب دیدم که آرایش کرده اند و در آن میوه ها و درختان بزرگ به رنگ های مختلف بود و از سنخ درخت های دنیا نبود، زیرا شاخه های آن ها سرازیر و ریشه های آن ها به سمت بالا بود، چهار نهر از خمر، عسل، شیر و آب دیدم و آن نهرها جاری بود و لب آب با زمین مساوی بود به نحوی که اگر موری می خواست از آن ها بیاشامد، هر آینه می خورد و زنانی خوش سیما و شمایل و قومی را دیدم که از آن میوه ها می خوردند و از آن نهرها می آشامیدند و من قدرتی بر آن نداشتم.

هرگاه قصد می کردم از آن میوه ها بگیرم، به سمت بالا بود و از نزدیک دست من به طرف بالا می رفتند و هر زمانی که عزم می کردم، از نهرها بنوشم به زیر فرو می رفت.

به آن جماعت گفتم: چه شده که شما می خورید و می نوشید و من نمی توانم.

گفتند: تو هنوز نزد ما نیامدی، در این حال بودیم که ناگاه، فوجی عظیم دیدم. گفتند:

خاتون ما، فاطمه زهرا علیها السّلام است که می آید. نظر کردم، دیدم فوج هایی از ملائکه که در بهترین هیأت ها بودند از هوا به زمین فرود می آمدند و ایشان آن معظّمه را احاطه کرده بودند.

چون آن حضرت نزدیک رسید، دیدم آن سواری که ما را، از عطش نجات داد و به ما حنظل خورانید، روبه روی فاطمه علیها السّلام ایستاده، چون او را دیدم، شناختم و حکایت گذشته به خاطرم آمد و شنیدم که آن قوم می گفتند. این، محمد بن الحسن المهدی، قائم منتظر علیه السّلام است.

مردم برخاستند و بر فاطمه علیها السّلام سلام کردند. من برخاستم و گفتم: السلام علیک یا بنت رسول اللّه!

فرمود: و علیک السلام ای محمود! تو همان کسی هستی که این فرزند من تو را از عطش خلاص کرد؟

گفتم: آری، ای سیّده من!

فرمود: اگر با شیعیان داخل شوی، رستگار شدی.

گفتم: من در دین تو و دین شیعیان تو داخل شدم و به امامت گذشتگان از فرزندان تو و آن ها که باقی اند، اقرار دارم.

فرمود: تو را بشارت باد که فایز شدی!

محمود گفت: من بیدار شدم درحالی که گریه می کردم و به جهت آن چه دیده بودم، بی خود بودم. رفقای من، به جهت گریه من، به قلق افتادند و گمان کردند گریه من به جهت چیزی است که برایشان حکایت کرده بودم. گفتند: دل خوش دار، به خداوند قسم! هر آینه از رافضیان انتقام خواهیم کشید. ساکت شدم، آن ها هم ساکت شدند و صدای مؤذّن را شنیدم که آواز به اذان بلند کرده بود.

برخاستم و به جانب غربی بغداد رفتم و بر آن جماعت زوّار داخل شدم. برایشان

سلام کردم، گفتند: لا اهلا و لا سهلا. از نزد ما بیرون برو! خداوند در کار تو برکت ندهد. گفتم: من به سوی شما برگشتم و در دین شما داخل شدم، به من احکام دین مرا بیاموزید. از سخنم مبهوت شدند، بعض از ایشان گفتند: دروغ می گوید و بعضی دیگر گفتند: احتمال دارد راست بگوید. سبب این امر را از من پرسیدند. آن چه را دیده بودم، برایشان حکایت کردم.

گفتند: اگر تو راست می گویی، ما حال به سوی مشهد امام موسی بن جعفر علیهما السّلام می رویم، با ما بیا تا تو را در آن جا شیعه کنیم.

گفتم: سمعا و طاعتا و به بوسیدن دست و پای ایشان مشغول شدم، خورجین های ایشان را برداشتم و برایشان دعا می کردم تا به حضرت شریفه رسیدیم.

خدّام آن جا ما را استقبال کردند، میان ایشان مردی علوی بود که از همه بزرگ تر بود. سپس به زوّار سلام کردند و زوّار به ایشان گفتند: درب روضه مقدّسه را برای ما باز کنید تا سیّد و مولای خود را زیارت کنیم.

گفتند: حبّا و کرامه لکن با شما کسی است که اراده دارد شیعه شود؛ من او را در خواب دیدم که پیش روی سیّده من، فاطمه علیها السّلام ایستاده و آن مکرّمه به من فرمود: فردا مردی نزد تو خواهد آمد که اراده دارد شیعه شود. پیش از همه کس در را به روی او باز کن! و اگر او را ببینم، می شناسم.

آن جماعت از روی تعجّب به یکدیگر نظر کردند و به او گفتند: در ما تأمّل کن! پس شروع به نظر کردن به سوی هریک از ایشان کرد.

سپس گفت: اللّه اکبر. و اللّه این است آن مرد که او را دیده بودم. آن گاه دست مرا گرفت و آن جماعت گفتند: ای سیّد راست گفتی و قسمت، راست بود و این مرد راست گفت در آن چه نقل کرد، همه خرسند شدند و حمد خداوند تبارک و تعالی به جای آوردند.

پس از آن، دست مرا گرفت و در حضرت شریفه داخل کرد، طریقه تشیّع را به من آموخت و مرا شیعه کرد و من آنان را موالات کردم که باید ایشان را موالات کرد و از

آن ها تبرّی جستم که باید از ایشان تبرّی کرد.

چون کارم تمام شد، علوی گفت: سیّده تو، فاطمه علیها السّلام می فرماید: به زودی پاره ای از اموال دنیا به تو می رسد، به آن اعتنایی مکن که خداوند عوض آن را به زودی به تو برمی گرداند و در تنگی ها خواهی افتاد، پس به ما استغاثه کن که نجات خواهی یافت.

گفتم: سمعا و طاعتا، من اسبی داشتم که دویست اشرفی قیمت داشت. آن مرد و خداوند عوضش را به مثل آن و اضعاف به من داد، در تنگی ها افتادم. به ایشان استغاثه کردم و نجات یافتم، خداوند به برکت ایشان مرا فرج داد و من امروز دوست دارم، هر کسی که ایشان را دوست دارد و دشمن دارم هرکسی که ایشان را دشمن دارد و از برکت وجود ایشان حسن عاقبت را امیدوارم و پس از آن به بعض از شیعیان متوسّل شدم، این زن را به من تزویج نمود، من اهل خود را واگذاشتم و راضی نشدم که زنی از ایشان بگیرم.

مصنّف کتاب می فرماید: این قضیّه را سال هفت صد و هشتاد و هشت هجری برایم نقل کرد(۱) الحمد للّه.

مؤلّف گوید: سیّد علی بن عبد الحمید از بزرگان علماست و از شاگردان فخر المحقّقین، پسر علّامه و استاد ابن فهد حلّی است که مؤلّف کتاب عدّه الدّاعی است و قبرش در قرب مخیّم حسینیّه و در کربلای معلّا است و علما از سیّد مذکور در کتب رجال و اجازات مدح بسیار کرده اند. عبد الحمید جدّ او است و او تصانیف جیّده رایقه بسیاری دارد و ابن زهدی مذکور در این قضیّه شیخ جمال الدین، پسر شیخ نجم الدین جعفر بن الزهدری و شیخ نجم الدین، پدر او عالم فاضل معروف و معاصر فخر المحقّقین و شارح تردّدات کتاب شرایع محقّق است که در کتب فقهی از او نقل می کنند.

صاحب ریاض العما، میرزا عبد اللّه افندی، شاگرد مرحوم علّامه مجلسی می فرماید: ابن زهدری را بعضی ضبط کرده اند با دو زای معجمه، کسر زای اوّل و فتح

۱- ر. ك: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۰۸- ۲۰۲.

دال و این اشهر است و بعضی بازای معجمه در اوّل و رای بی نقطه در آخر ضبط کرده اند، از آن کتاب، معلوم می شود او هم از علما بوده.

مخفی نماند از مجموع این حکایت ظاهر می شود محمود اهل عراق عرب و قصّه او در آن جا بوده، نه در بلاد فارس عجم. شاید اصل او، از فارس بوده یا مراد از فارس در این جا قریه ای از قرای عراق عرب یا اینکه اسم قریه ای باشد؛ چنان که در موضعی از آن ذکر شده، انتهی.

[سید رضی الدین آوی] ۱۵ یاقوته

خواب سیّد رضی الدین آوی است.

عالم جلیل و معاصر نبیل نوری در نجم ثاقب از کتاب منهاج الصلاح علّامه حلّی در مقام شرح دعای عبرات معروف، نقل نموده؛ آن دعا، از جناب صادق جعفر بن محمد علیهما السّلام مروی است و برای این دعا، از طرف سیّد رضی الدین محمد بن محمد بن محمد اوی- قدّس اللّه روحه- حکایتی معروف است و به خطّ بعضی از فضلا در حاشیه این موضع از منهاج، این حکایت را چنین نقل کرده: از مولی السعید فخر الدین محمد، پسر شیخ اجلّ جمال الدین؛ یعنی علّامه که او از پدرش روایت نموده، از جدّش شیخ فقیه، سدید الدین یوسف از سیّد رضی الدین مذکور که او مدّتی طویل در نهایت سختی و تنگی نزد امیری از امرای سلطان جرماغون محبوس بود.

پس خلف صالح منتظر- صلوات اللّه علیه- را در خواب خود دید. گریست و گفت:

ای مولای من! مرا در خلاص شدن از این گروه ظلمه شفاعت کن!

حضرت فرمود: دعای عبرات را بخوان!

سیّد گفت: دعای عبرات کدام است؟

فرمود: آن دعا، در مصباح تو است.

سیّد گفت: ای مولای من! در مصباح من دعا نیست.

فرمود: در مصباح نظر کن، دعا را در آن خواهی یافت.

از خواب بیدار شده، نماز صبح خواند، مصباح را باز نموده میان اوراق آن ورقه ای دید که آن دعا در آن نوشته شده بود، چهل مرتبه آن دعا را خواند.

آن امیر دو زن داشت. یکی از آن دو عاقله و مدبّره بود و امیر بر او اعتماد داشت، پس امیر در نوبه اش نزد او آمد. به امیر گفت: یکی از اولاد امیر المؤمنین علیه السّلام را گرفتی؟

امیر گفت: چرا از این مطلب سؤال کردی؟

گفت: در خواب شخصی را دیدم و گویا نور آفتاب از رخسار او می درخشید، حلق مرا میان دو انگشت خود گرفت، آن گاه فرمود: شوهر تو را می بینم که یکی از فرزندان مرا گرفته و در طعام و شراب بر او سخت تنگ گرفته است.

من به او گفتم: ای سیّد من! تو کیستی؟ فرمود: من علی بن ابی طالبم. به او بگو، اگر او را رها نکرد، هر آینه خانه او را خراب خواهم کرد.

این منتشر شد و به سلطان رسید. گفت: مرا به این مطلب نیست، از نوّاب خود جستجو کرد و گفت: چه کسی نزد شما محبوس است؟

گفتند: شیخ علوی که به گرفتن او امر کردی.

گفت: او را رها کنید و اسبی به او بدهید که بر آن سوار شود و راه را به او دلالت کنید تا به خانه خود برود.(۱)سیّد اجلّ، علی بن طاوس در آخر مهج الدعوات (۲)رموده: از این جمله است دعایی که صدیق من، برادر و دوست من، محمد بن محمد آوی قاضی- ضاعف اللّه جل جلاله سعادته و شرّف خاتمته- مرا خبر داد و برای ما حدیث عجیب و غریبی نقل کرد و آن، این بود که حادثه ای برای او روی داد. پس این دعا را در اوراقی یافت که آن دعا را در آن ها میان کتب خود نگذاشته بود. پس نسخه ای از آن برداشت. چون آن نسخه را برداشت، اصلی که میان کتب خود یافته بود، مفقود شد.

۱- ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۲۲- ۲۲۱.

۲- مهج الدعوات، ص ۳۴۲- ۳۳۹.

[علوی مصری] ۱۶ یاقوته

خواب علوی مصری است.

سیّد بن طاوس در کتاب مهج الدّعوات (۱)ز احمد بن محمد بن علی علوی حسینی که ساکن مصر بوده، روایت کرده که او گفت: امری عظیم و همّی شدید از حاکم مصر بر من عارض شد که بر جان خود ترسیدم، زیرا از من به احمد بن طولون سعایت کرده بود، لذا از مصر به اراده حجّ بیرون رفتم و از حجاز به عراق رفته، وارد مشهد مولای خود، حسین بن علی علیهما السّلام شدم، به قبر آن بزرگوار پناه برده، از او امان طلبیدم، پانزده روز در آن مکان شریف بودم و دعا و زاری می نمودم، تا آن که وقتی در میان خواب و بیداری بودم، ناگاه مولای خود حضرت صاحب الزمان و ولیّ الرحمان علیه السّلام را دیدم که به من فرمود: امام حسین علیه السّلام به تو می فرماید: ای پسرم! آیا از فلان کس ترسیدی؟

گفتم: آری! اراده کشتن من دارد و برای همین به مولای خود پناه آورده ام که از او شکایت نمایم.

آن حضرت فرمود: چرا خدا را به دعایی که پیغمبران در شداید می خواندند و نجات می یافتند، نخواندی؟

گفتم: نمی دانم آن دعا کدام است؟

فرمود: چون شب جمعه درآید، غسل کن، نماز شب بجا آور و سجده شکر بگذار! بعد از آن این دعا را درحالی که بر سر زانو و سر انگشتان پا نشسته باشی، بخوان! آن گاه آن دعا را برایم خواند و تا پنج شب متوالی که ششم آن ها، شب جمعه بود، تشریف آورد و آن دعا را بر من خواند تا آن که آن را حفظ کردم و شب جمعه تشریف نیاورد.

من برخاسته، غسل کردم، تغییر لباس نمودم، نماز شب را به جای آورده، سجده شکر کردم، بعد از آن بر سر زانو و انگشتان پا نشسته، دعا را خواندم. چون شب شنبه شد، باز آن حضرت را در خواب دیدم، فرمود: دعایت مستجاب شد و دشمنت بعد از

۱- مهج الدعوات، ص ۲۸۰- ۲۷۹.

آن که از دعا فراغت حاصل کردی، پیش روی کسی که نزد او، از تو سعایت و بدگویی نمود کشته شد.

راوی گوید: صبح که برآمد، امام حسین علیه السّلام را وداع کرده، به سوی مصر روانه شدم.

وقتی به اردن رسیدم، مردی از همسایگان مصر خود را دیدم که اهل ایمان بود. به من خبر داد که احمد بن طولون دشمن تو را گرفت و امر کرد سر او را از پشت گردنش بریدند و بدنش را به نیل انداختند و این واقعه در شب جمعه وقوع یافت. و بعد از تحقیق، دانستم که وقوع آن، مقارن زمان فراغت از دعا بوده؛ چنان که آن بزرگوار، اخبار فرموده بود.

مؤلّف گوید: سیّد بن طاوس، این قصّه را در کتاب مزبور به سند دیگر از ابو الحسن علی بن حمّاد مصری با فی الجمله اختلافی نقل نموده و آخر آن، چنین است؛ چون به بعضی از منازل رسیدم، ناگاه قاصدی از اولاد خود را دیدم که با او، خطوطی به این مضمون بود: آن مردی که تو از او فرار کردی، قومی را جمع نمود و برای ایشان سفره ای مهیّا کرد. پس خوردند، آشامیدند، متفرّق شدند و او و غلامانش در همان مکان خوابیدند، مردم صبح کردند درحالی که برای او حسّ و حرکتی نشنیدند. لحاف را از روی او برداشته، دیدند از قفا مذبوح گردیده و خونش جاری است. آن گاه سیّد دعا را نقل نمود و پس از اتمام آن، از علی بن حمّاد نقل کرده، گفت: من این دعا را از ابو الحسن علوی، علی العریضی گرفتم و شرط کرد آن را به مخالفی ندهم و آن را به کسی ندهم مگر این که مذهبش را بدانم، که آیا او از اولیای آل محمد علیهم السّلام است یا خیر. نزد من بود، من و برادرانم آن را می خواندیم، تا آن که در بصره یکی از قضات اهواز بر من وارد شد، او مخالف بود و بر من حقّ احسان داشت، در بلدش به او محتاج بودم و نزد او منزل می کردم.

سلطان او را گرفت و از او نوشته گرفت که بیست هزار درهم بدهد. برای او رقّت کردم، رحم نمودم و این دعا را به او دادم، خواند. هفته تمام نشد که سلطان ابتداء او را رها کرد و از آن نوشته، چیزی از او نگرفت و با اکرام او را به بلد خود برگرداند و من تا

ابّله او را مشایعت کردم و به بصره برگشتم.

چند روز که گذشت، دعا را طلب کردم، آن را نیافتم و در تمام کتب خود، تفتیش کردم، اثری از آن ندیدم، پس دعا را از ابی مختار حسینی طلب کردم، نسخه ای از آن نزد او هم بود. او نیز در کتب خود نیافت. از آن مدّت تا بیست سال دیگر در کتب خود جستجو می کردم ولی آن را نیافتم و دانستم عقوبتی است از جانب خداوند عزّ و جلّ، چون آن را به مخالف دادم. بیست سال که گذشت، آن را میان کتب خود یافتم، حال آن که چند مرتبه که احصا نشود، در آن ها تفتیش کرده بودم.

سوگند یاد کردم که آن را به کسی ندهم مگر این که به دین او وثوق پیدا کنم که از معتقدین ولایت آل محمد صلّی اللّه علیه و اله باشد و بعد از آن از او عهد بگیرم که آن را ندهد مگر به کسی که مستحق است. چون دعا طولانی و از وضع کتاب بیرون و نسخ او شایع و در بسیاری از کتب ادعیّه موجود بود، لذا از نقل آن اغماض کردیم.(۱)

[مریضی از کربلا] ۱۷ یاقوته

خواب مریض کربلایی است.

عالم جلیل و معاصر نبیل نوری در کتاب دار السلام از شیخ ابراهیم کفعمی در کتاب بلد الامین از حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- روایت کرده: هرگاه مریض این دعا را در ظرف تازه ای با تربت امام حسین علیه السّلام بنویسد و بشوید و بیاشامد، از آن مرض عافیت یابد.(۲)

العبقری الحسان ؛ ج ۶ ؛ ص۶۸۷

العابدین علی بن حسین الحسینی دیدم که این دعا را حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- در خواب به مردی از مجاورین حایر شریف؛ یعنی کربلای معلّا تعلیم نمود؛ بعد از آن که آن مرد مرض داشت و به آن

۱- مهج الدعوات، ص ۲۹۴- ۲۹۳.

۲- ر. ك: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۲۶.

حضـرت از آن مرض شـکایت نمود به او امر فرمود این را بنویسـد، بشوید و بیآشامد، حسب الامر عمل نمود و عافیت دید، آن دعا این است:

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

«بسم اللّه دواء و الحمد للّه شـفاء و لا اله الّا اللّه کفاء هو الشّافی شـفاء و هو الکافی کفاء اذهب البأس بربّ النّاس شـفاء لا یغادر سقم و صلّی اللّه علی محمّد و آله النّجبآء.»

[شیخ علی مکّی] ۱۸ یاقوته

خواب حاجی شیخ علی مکّی است.

علّامه مذکور، در کتاب مزبور(۱)ز کتاب کلم الطیّب و الغیث للصـیّب که از مؤلّفات سـیّد جلیل، سیّد علیخان شارح صحیفه و صمدیّه است، نقل فرموده که او گفته:

به خطّ بعض اصـحاب خود از سادات اجلّای صـلحای ثقات دیدم که او نوشـته بود: در ماه رجب سال هزار و نود و سه هجری، از اخ فی اللّه و المولی الصدوق العالم العامل، جامع الکمالات الانسیّه و الصفات القدسیّه، امیر اسماعیل بن حسین بیک بن علی بن سلیمان الجابری الانصاری- انار اللّه برهانه- شـنیدم که گفت: از شیخ صالح متّقی متورّع، حاجی شیخ علی مکّی شنیدم که او گفت: به تنگی معیشت و کثرت دیون و شدّت طلبکار مبتلا شدم، به حدّی که ترسیدم، مرا بکشند یا از تنگی و غصّه بمیرم.

ناگاه دست به جیب خود کرده، دعایی در آن دیدم، بدون آن که خود گذاشته باشم یا کسی را دیده باشم که آن را در جیب من گذاشـته باشـد. از مشاهـده آن، بسـیار متعجّب و متحیّر شدم، پس در خواب مردی را در زیّ صـلحا و زهّاد دیدم که به من گفت: یـا فلاـن! دعـای تـو را به تو دادیم، آن را بخوان تـا از تنگی و شـدّت خلاـص گردی، من او را نشـناختم و تعجّبم زیـاد گردید. دفعه دیگر حضرت حجّت علیه السّلام را در خواب دیدم که فرمود:

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۲۶- ۲۲۵.

دعایی که به تو عطا کردیم، بخوان و به هرکس که می خواهی، تعلیم کن.

شیخ مزبور گفته: به تحقیق چند مرتبه آن دعا را تجربه کردم. فرج را به زودی دیدم. بعد از مدّتی، آن دعا گم شد، چندی مفقود بود، من بر فوت آن تأسّف می خوردم و از بدی عمل خود استغفار می کردم. شخصی نزد من آمد و گفت: این دعا در فلان مکان از تو مفقود شده و من در خاطرم نیامد که به آن مکان رفته باشم، دعا را گرفتم و سجده شکر به جای آوردم. آن دعا این است:

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم «ربّ انّی اسئلک مددا روحانیّا تقوّی به قوی الکلیّه و الجزئیّه حتّی اقهر بمبادی نفسی کلّ نفس قاهره فتنقبض لی اشاره دقائقها انقباضا تسقط به قواها حتّی لا یبقی فی الکون ذو روح الأونار قهری قد احرقت ظهوره یا شدید یا شدید یا ذا البطش الشّدید یا قهّار اسئلک بما اودعته عزرائیل من اسمائک القهریّه فانفعلت له النّفوس بالقهر أن تودعنی هذا السّر فی هذه السّاعه حتّی السّین به کلّ صعب و اذلّل به کلّ منیع بقوّتک یا ذالقوّه المتین.» اگر ممکن شود، این دعا را در سحر سه مرتبه می خوانی، در صبح سه مرتبه و در شام هم سه مرتبه. پس هرگاه بر آن که این دعا را می خواند کار سخت شود، بعد از خواندن آن، سی دفعه بگوید:

یا رحمن یا رحیم یا ارحم الرّاحمین اسئلک اللّطف بماجرت به المقادیر، انتهی.

[میرزا محمد علی قزوینی] ۱۹ یاقوته

خواب میرزا محمد علی قزوینی است.

علّامه مذکور در کتاب نجم الثاقب (۱)قل کرده: عالم صالح تقی، میرزا محمد باقر سلماسی خلف صاحب مقامات عالیه و مراتب سامیه، آقا خوند ملّا زین العابدین سلماسی رحمه اللّه به من خبر داد: جناب میرزا محمد علی قزوینی مردی زاهد و عابد و ثقه بود و او به علم جفر و حروف میل مفرطی داشت و به جهت تحصیل آن، سفرها کرده،

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۶۸۸- ۶۸۷.

به بلادها رفته و میان او و والد صداقتی بود.

در اوقاتی که مشغول عمارت و تعمیر مشهد و قلعه عسکریّین علیهما السّلام بودیم به سامرّه آمد. سپس نزد ما منزل کرد و بود، تا آن که به وطن خود، کاظمین برگشتیم و سه سال مهمان ما بود.

روزی به من گفت: سینه ام تنگ و صبرم تمام شده، حاجتی به تو و پیغامی نزد والد معظّم تو دارم.

گفتم: چیست؟

گفت: ایّامی که در سامرّه بودم، حضرت حجّت علیه السّلام را در خواب دیدم. خواستم برایم علمی کشف کند که عمر خود را در آن صرف کنم.

فرمود: آن، در نزد مصاحب تو است و به والد تو اشاره فرمود.

عرض کردم: او سرّ خود را از من می پوشاند.

فرمود: چنین نیست، از او مطالبه کن از تو منع نخواهد کرد! پس بیدار شدم و برخاستم تا به نزد او بروم. دیدم او در طرفی از صحن مقدّس رو به من می آید. چون مرا دید، پیش از آن که سخن گویم، فرمود: چرا از من نزد حضرت حجّت علیه السّلام شکایت کردی؟ کی چیزی را که در نزد من بود، از من سؤال کردی؛ که بخل کردم و به تو ندادم.

من خجل شده، سر به زیر انداختم و حال، سه سال است که ملازم و مصاحب او شده ام، نه او حرفی از این علم به من فرموده و نه من قدرت بر سؤال دارم و تا حال به احدی ابراز ننمودم که اگر می تواند این کربت را از من کشف نماید.

از صبر او تعجّب کردم، به نزد والد رفتم و آن چه شنیده بودم، گفتم و پرسیدم: از کجا دانستی که او از تو در نزد امام شکایت کرده؟

گفت: آن حضرت در خواب به من فرمود و خواب را نقل نکرد.

[یکی از مشایخ قم] ۲۰ یاقوته

خواب یکی از مشایخ قم است.

مجلسی مرحوم در بحار(۱) علّامه نوری در دار السلام از کتاب قبس المصباح تألیف شیخ صهرشتی، نقل کرده اند که او گفته: از شیخ ابی عبد اللّه حسین بن حسن بن بابویه رحمه اللّه در سال چهارصد و چهل در شهر ری شنیدم که او از عمّ خود، ابی جعفر محمد بن علی بن بابویه روایت کرد که یکی از مشایخ قمّیین من ذکر نمود: مرا امری حادث شد که دلم از آن تنگ و نمی توانستم آن را به اهل و اخوان خود اظهار کنم و از این جهت غمگین بودم، تا آن که یک وقت در خواب مردی را دیدم با روی خوب، لباس مرغوب و بویی نیکو و چنان گمان کردم که آن مرد، یکی از مشایخ قمیّین باشد که نزد ایشان درس می خواندم.

با خود گفتم تا کی این درد و غصّه را متحمّل شوم و درد دلم را به کسی نگویم، این مرد از جمله مشایخ و علمای ما باشد، باید درد خود را به او اظهار نمود، شاید در این باب نزد او علاج و تدبیری باشد، ناگاه دیدم او بر من پیش دستی گرفت و قبل از سؤال من فرمود: در این باب به سوی خدا رجوع و از صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- طلب یاری کن و او را مفزع خود قرار ده! زیرا او معین خوبی است و او عصمت اولیای مؤمنین می باشد. بعد از آن، دست راست مرا گرفت و گفت: زیارت کن و بر او سلام نما و او را سؤال کن که برای تو در حاجتت به سوی خدا شفاعت کند، پس به او گفتم: مرا تعلیم کن که چگونه بگویم؟ زیرا این اندوه، هر زیارت و دعایی که می دانستم، از خاطرم برده، چون مرد این را شنید، آه جانسوزی کشید و گفت: لا حول و لا قوّه الّا باللّه.

سپس دست خود را به سینه من کشید و گفت: باکی نیست، برخیز، تطهیر کن و دو رکعت نماز بخوان! بعد از آن زیر آسمان و رو به قبله بایست و بگو:

۱- بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۳۲- ۳۱.

«سلام اللّه الکامل التامّ الشامل العام و صلواته الدائمه و برکاته القائمه علی حجّه اللّه و ولیّه فی ارضه و بلاده و خلیفته علی خلقه و عباده سلاله النّبوه و بقیّه العتره و الصّفوه صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- و مظهر الایمان و معلن احکام القرآن مطهّر الأرض و ناشر العدل فی الطول و العرض الحجّه القائم المهدی و الأمام المنتظر المرضی الطّاهرین الائمّه الطاهرین الوصیّ بن الأوصیاء المرضیّین الهادی المعصوم بن هذه المعصومین.

السّلام علیک یا امام المسلمین و المؤمنین السّلام علیک یا وارث علم النبیّین و مستودع حکمه الوصیّین السلام علیک یا عصمه الدین السلام علیک یا معزّ المؤمنین المستضعفین السّلام علیک یا مذّل الکافرین المتکبّرین الظالمین السلام علیک یا مولای یا صاحب الزمان یابن امیر المؤمنین و ابن سیّد الوصیّین و ابن فاطمه الزهراء سیّده نساء العالمین السّلام علیک یابن الائمّه الحجج علی الخلق اجمعین السّلام علیک یا مولای سلام ولیّ مخلص لک فی الولاء اشهد انّک الامام المهدی قولا و فعلا و انّک الذّی تملاء الأرض قسطا و عدلا عجّل اللّه فرجک و قرّب زمانک و کثر انصارک و اعوانک و انجز لک وعدک و هو اصدق القائلین وَ نُرِیدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَی الَّذِینَ اسْتُضْعِفُوا فِی الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّهً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوارِثِینَ (۱)ا مولای حاجتی کذا و کذا فاشفع لی فی نجاحها».

پس هر حاجتی داری در عوض کذا و کذا ذکر کن.

راوی گوید: از خواب بیدار شدم، درحالی که به رحمت و فرج یقین نمودم. چون ملاحظه وقت کردم، دیدم زمانی وسیع از شب باقی است، پس مبادرت کرده، این زیارت را نوشتم که از خاطرم نرود، بعد از آن، تطهیر کرده، زیر آسمان رفته، دو رکعت نماز به جای آوردم، در رکعت اوّل بعد از حمد سوره إِنَّا فَتَحْنا لَکَ فَتْحاً مُبِیناً(۲) در رکعت دوّم بعد از حمد، سوره اذا جاء نصر اللّه را خواندم؛ چنان که آن

۱- سوره قصص، آیه ۵.

۲- سوره فتح، آیه ۱.

مرد تعلیم و تعیین کرده بود. سپس سلام نماز را گفته، برخاستم، روبه قبله ایستادم، آن زیارت را خواندم، حاجت خود را هم ذکر کردم و به مولای خود حضرت صاحب الامر علیه السّلام استغاثه کردم.

پس از آن به سجده شکر رفتم و در دعا طول دادم آن قدر که ترسیدم وقت نماز شب فوت شود. سپس برخاستم و نماز شب را به جای آوردم، تا آن که وقت صبح داخل شده، نافله و فریضه صبح را به جا آوردم، مشغول تعقیب نماز صبح شدم و دعا کردم. به خدا قسم هنوز آفتاب طلوع نکرده بود که از آن شدّت و حادثه ای که داشتم، فرج رسید و دیگر آن حادثه در باقی مانده عمر عود نکرد و احدی تا امروز بر آن حادثه مطّلع نشد و المنه اللّه و له الحمد کثیرا.

مؤلّف گوید: بعضی از علمای اعلام، دعوی تجربه در خصوص این عمل نموده و آن را از مجرّبات و مؤثّرات قطعیّه دانسته است.

[مردی از زمان ابن طاوس] ۲۱ یاقوته

خواب مردی است که اذن به ذکر نام خود نداده است.

مجلسی مرحوم در بحار از کتاب نجوم سیّد بن طاوس رحمه اللّه نقل نموده که گفته: در زمان خود، جماعتی را دیدم که می گفتند: ما مهدی علیه السّلام را دیده ایم و در میان ایشان کسانی بودند که از آن حضرت پاره ای رقعه و مراسله اخذ نموده بودند که به آن حضرت عرض شده بود.

از جمله حکایات ایشان، قصّه ای است که صدق آن، بر من معلوم شد و ناقل مرا به ذکر نام خود اذن نداد و آن، این است که او گفت: از خدا خواستم او را ببینم.

در خواب دیدم که آن حضرت را در فلان وقت، مشاهده خواهم کرد. در همان وقت به مشهد کاظمین رفتم و در آن مکان شریف بودم. ناگاه صدایی شنیدم که صاحب آن صدا، امام محمد تقی علیه السّلام را زیارت می کرد و من صاحب آن صدا را از قبل

می شناختم ولی نمی دانستم که آن بزرگوار است. او را شناختم و نخواستم یکباره نزد وی بروم، بلکه داخل حرم شده، به سمت پایین پای موسی بن جعفر علیه السّلام ایستادم، ناگاه آن شخص که او را مهدی علیه السّلام اعتقاد کردم با یک نفر دیگر که همراه او بود، از حرم بیرون رفت و من او را دیدم و لکن مهابت و رعایت ادب مانع شد و از او چیزی نپرسیدم.

مؤلّف گوید: چون محتمل است که مریی در واقعه مذکور، خود امام بوده باشد، لذا این حکایت در این عبقریّه ثبت شد.

[منصور بن صالحان] ۲۲ یاقوته

خواب منصور بن صالحان است.

علّامه مجلسی رحمه اللّه در بحار الانوار(۱)ز کتاب دلایل (۲)یخ ابی جعفر محمد بن جریر طبری روایت نموده، گفت: ابو جعفر محمد بن هارون بن موسی التعلکبری مرا خبر داد که او گفت: ابو الحسین بن ابی البغل کاتب مرا خبر داد و گفت: کاری را از جانب ابی منصور بن صالحان در عهده گرفتم و میان ما و او مطلبی واقع شد که باعث پنهان کردن من شد.

پس در جستجوی من درآمد. مدّتی پنهان و هراسان بودم، آن گاه قصد رفتن به مقابر قریش کردم؛ یعنی مرقد منوّر حضرت کاظم علیه السّلام را در شب جمعه زیارت کردم و عزم نمودم شب را برای دعا و مسألت در آن جا به سر آورم و آن شب، باران و باد بود.

از ابی جعفر قیّم خواهش نمودم که درهای روضه منوّره را ببندد و سعی کند آن موضع شریف، خالی باشد تا برای دعا و مسألت خلوت کنم و از دخول انسانی که از او ایمن نبودم و از ملاقات او خایف بودم ایمن باشم. چنان کرد و درها را بست، نصف شب شد

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۰۵- ۳۰۴.

۲- دلائل الامامه، ص ۵۵۲- ۵۵۱.

و باد و باران آن قدر آمد که تردّد خلق را از آن موضع قطع کرد تنها ماندم، دعا می کردم، زیارت می نمودم و نماز می خواندم.

ناگاه صدای پایی از سمت مولای خود، موسی بن جعفر علیه السّلام شنیدم و مردی را دیدم که زیارت می کند. پس بر آدم علیه السّلام و اولو العزم علیهم السّلام سلام کرد، آن گاه بر یک یک ائمّه علیهم السلام وقتی به صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- رسید نام او را ذکر نکرد. از این عمل مذکور تعجّب کردم و گفتم؛ شاید او را فراموش کرد یا نمی شناسد یا این مذهبی برای این مرد است. چون از زیارت خود فارغ شد، دو رکعت نماز خواند و به سوی مرقد مولای ما ابی جعفر علیه السّلام رو کرد.

سپس مثل آن، زیارت و سلام زیارت کرد و دو رکعت نماز خواند، من از او خایف بودم، زیرا او را نمی شناختم، دیدم جوانی کامل است، در جوانی معدود از رجال و در بدنش جامه ای سفید است و عمّامه ای دارد که آن را به طرفی از حنک گذاشته بود و ردایی بر کتف انداخته بود. گفت: ای ابو الحسن بن ابی البغل! تو از دعای فرج چه می دانی؟

گفتم: ای سیّد من! آن دعا کدام است؟

فرمود: دو رکعت نماز می گزاری و می گویی:

«یا من أظهر الجمیل و ستر القبیح یا من لم یؤاخذ بالجریره و لم یهتک السّتر یا عظیم العفو یا حسن التّجاوز یا واسع المغفره یا باسط الیدین بالرّحمه یا صاحب کلّ نجوی و منتهی کلّ شکوی یا مقیل العثرات یا کریم الصّفح یا عظیم المنّ یا مبتدئا بالنّعم قبل استحقاقها یا ربّاه یا ربّاه یا ربّاه ده مرتبه یا غایه رغبتاه، ده مرتبه اسئلک بحق هذه الأسماء و بحق محمّد و اله الطّاهرین علیهم السّلام الّا ما کشفت کربی و نفّست همّی و فرّجت غمّی و اصلحت حالی.»(۱)بعد از این، دعا کن و هرچه را خواستی بطلب! آن گاه روی راست خود را بر زمین می گذاری و صد مرتبه در سجود خود می گویی: یا محمّد یا علی یا علی یا محمّد

۱- مفاتیح الجنان، ج ۱، ص ۴۷.

اکفیانی فانّکما کافیای و انصرانی فانّکما ناصرای و روی چپ خود را بر زمین می گذاری و صد مرتبه می گویی: ادرکنی و آن را تکرار می کنی و می گویی: الغوث الغوث الغوث، تا این که نفس منقطع شود و سر از سجده برمی داری.

به درستی که خدای تعالی به کرم خود حاجت تو را برمی آورد ان شاء اللّه. چون به نماز و دعا مشغول شدم، بیرون رفت. وقتی فارغ شدم، نزد ابی جعفر بیرون رفتم که از حال این مرد سؤال کنم که چگونه داخل شد.

دیدم درها به حال خود بسته و مقفّل است. از این تعجّب کردم و گفتم: شاید در این جا دری باشد که من نمی دانم.

سپس خود را به ابی جعفر قیّم رساندم، او نیز از اطاق زیت؛ یعنی حجره ای که محلّ روغن چراغ روضه بود، نزد من آمد. از حال آن مرد و کیفیّت دخول او پرسیدم.

گفت: درها مقفّل است؛ چنان که می بینی، من آن ها را باز نکردم. آن گاه او را بدان قصّه خبر دادم.

گفت: این مولای ما صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- است و به تحقیق من مکرّر آن جناب را در مثل چنین شبی در وقت خالی شدن روضه مطهّره از مردم، مشاهده نمودم. پس بر آن چه از من فوت شده بود، تأسّف خوردم و نزدیک طلوع فجر بیرون رفتم و به کرخ، نام موضعی که در آن پنهان بودم رفتم. روز به چاشت نرسید که اصحاب ابن صالحان جویای ملاقات من شدند و اصدقای من از حالم سؤال می کردند و با ایشان امانی از وزیر و رقعه ای به خطّ او بود که هر خوبی در آن بود.

با امینی از اصدقای خود نزد او حاضر شدم. برخاست، به من چسبید و مرا در آغوش گرفت، به نحوی که از او معهود نبود. گفت: حالت تو، تو را به آن جا کشاند که از من به سوی صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- شکایت کنی؟

گفتم: از من دعایی بود و سؤالی از آن جناب کردم.

گفت: وای بر تو! دیشب یعنی؛ شب جمعه، مولای خود صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- را در خواب دیدم که مرا به هر نیکی با تو امر کرد و به من درباره تو درشتی

نمود، طوری که من از آن ترسیدم.

ابی الحسن بن ابی البغل گوید؛ گفتم: لا اله الّا اللّه شهادت می دهم که ایشان حقّ و منتهای حقّ اند.

شب گذشته مولای خود را در بیداری دیدم و به من چنین و چنان فرمود و شرح کردم آن چه را که در آن مشهد شریف صادر شد. پس از این تعجّب کرد و از او نسبت به من اموری بزرگ و نیکو در این باب صادر شد و از جانب او و به برکت مولای خود- صلوات اللّه علیه- به مقصدی رسیدم که گمان آن را نداشتم.

[محمد بن ابی اللّیث] ۲۳ یاقوته

خواب ابی الحسن محمد بن ابی اللّیث است.

شیخ جلیل القدر، فضل بن حسن الطّبرسی، صاحب تفسیر مجمع البیان در کتاب کنوز النجاح خود نقل کرده: این دعا را حضرت صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- در عالم خواب به ابی الحسن محمد بن ابی اللّیث در شهر بغداد در مقابر قریش تعلیم نموده و ابی الحسن مذکور از ترس کشته شدن، به مقابر قریش گریخته و پناه برده بود، پس به برکت خواندن این دعا از کشته شدن نجات یافته و ابو الحسن مذکور گفته: آن حضرت به من تعلیم نمود که بگو:

«اللّهم عظم البلاء و برح الخفاء و انکشف الغطاء و انقطع الرجاء و ضاقت الأرض و منعت السّماء و أنت المستعان و إلیك المشتکی و علیك المعول فی الشده و الرّخاء اللّهمّ صلّ علی محمّد و آل محمّد أولی الأمر الذین فرضت علینا طاعتهم و عرفتنا بذلك منزلتهم ففرّج عنا بحقّهم فرجا عاجلا قریبا کلمح البصر أو هو أقرب یا محمّد یا علی یا علی یا محمّد اکفیانی فإنّکما کافیای و انصرانی فإنّکما ناصرای یا مولانا یا صاحب الزمان الأمان

الأمـان الأمان الغوث الغوث الغوث أدركنى أدركنى أدركنى»(۱)راوی گفته: امام علیه السّـلام هنگام گفتن یا صاحب الزمان به سینه خود اشاره نمود.(۲)این ناچیز گویـد: ظاهر آن است که مراد حضـرت از این اشاره این باشد که در وقت گفتن یا صاحب الزمان باید مرا قصد نمود.

[ملا زین العابدین سلماسی] ۲۴ یاقوته

خواب عالم قدّوسی مرحوم آقا خوند ملّا زین العابدین سلماسی است.

محـدّث جلیـل و معاصـر نبیـل، علّـامه نوری- نوّر اللّه مرقـده- در کتـاب دار السـلام از ثقه تقی نقی، مرحوم آقا علیرضا نایینی، همشیره زاده مرحوم حاجی کرباسی، صاحب رساله علمیّه نخبه نقل نموده که فرمود: آقا خوند ملّا زین العابدین سلماسی که از خواصّ اصـحاب بحر العلوم و از اصـحاب سـرّ آن مرحوم بود، فرمودند: چون حضـرت علی بن موسـی الرّضا علیهما السّـلام را زیارت نمودم و به کاظمین که وطنم بود، مراجعت کردم.

وارد دار الخلافه طهران شدم و چند روز توقف نمودم، در خلال این ایّام، اصدقاء و احبّا به دیدنم آمدند.

از جمله سیّد مجبّل آقا سـیّد حسن طهرانی هم به دیدنم آمد و بسـیار التماس و اصرار نمود تا آن وقتی که در طهرانم در منزل ایشان باشم و من ابا و امتناع کردم، در مجالسـی آمد، این مذاکره را نمود و من ابا می کردم تا در یکی از مجالس صحبت این مطلب، عـالم مؤیّـد نبیـل الرّبانی، الحاج میرزا خلیل الطبیب الطّهرانی بر ما داخل شـد. بعـد از نشسـتن نگاه تنـدی به من نموده، صورتم را بسـیار ملاحظه کرد، سـپس به من گفت: دسـتت را به من بده تا نبض تو را تجربه ای کنم. چون دستم را گرفته و از نبضم باخبر گردید، گفت:

برای ناخوش شدن، استعداد غریبی در تو می بینم. پس به سیّد حسن مذکور گفت: او را

۱- جنه الأمان، ج ۱، ص ۱۷۶.

۲- ر. ك: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۷۵.

به حال خود واگذار که امروز یا فردا مریض می شود. بعد از ظهر آن روز حالتم تغییر کرده، به مرض شدیدی دچار شدم. چون مرض بسیار سنگین بود، خود آقامیرزا خلیل مرحوم، ملازم پرستاری من شد و شب و روز از من جدا نبود به نحوی که روزی سلطان عصر خاقان، مرحوم فتحعلی شاه کسی را فرستاده، او را احضار نمود ولی ایشان نرفت. دفعه دوّم کسی را فرستاده؛ جناب میرزای مرحوم در جواب فرمودند: من مشغول معالجه نفس زکیه قدسیّه محترمی هستم و قسم خورده ام از او مفارقت نکنم تا خداوند درباره او چه بخواهد.

مرض من ساعت به ساعت شدیدتر می شد، قریب یک ماه گذشت و از مداوای آن عاجز گشتم، آشنایان و دوستان از حیات و بهبودی من، مأیوس شدند و دو روز گذشت که من اصلا به اوقات نمازها ملتفت نمی شدم، آمیرزا، طبیب مذکور، دوایی پیش خود ترتیب داده بود که هفت جزء بود و خیال داشت اگر تا روز دیگر نمردم، آن دوا را به من بدهد.

شب که شد، بستر مرا بالای پشت بام بردند و رسم جناب میرزای طبیب این بود که اوقات پرستاری نمودن از من، شب ها سرش را بالای همان متکایی می گذاشت که سر من بالای آن بود. در آن شب هم به حسب عادت سر خود را بالای آن متکا گذارده، به خواب رفت.

من چون بعد از چندین سال مجاورت در اماکن شریفه عتبات در ارض میشوم (۱)ی، متذکّر مرض تنهایی غریبی شدم، حالت انقلابی برایم حاصل شده، روبه سمت سامرّه کرده، متوجّه قبّه عسکریین شدم و عرض کردم: ای آقایان من! من در تعمیر بلد و بقعه شما بسیار زحمت کشیدم و الحال هم به زیارت جدّ شما علی بن موسی الرضا علیهما السّلام آمده ام و قصد هم این بود که به وطن خود، مشهد کاظمین مراجعت نمایم و در جوار شما باشم و الان یا ساعت دیگر است که می میرم. چگونه راضی هستید من بعد از خدمتم و بعد از آن که در آستان شما پیر شده ام در این زمین میشوم بمیرم. الحاح و

۱- منحوس.

التماس زیادی نمودم و خواب مرا در ربود.

در خواب دیدم سه نفر سواره از سمت مشرق روبه من آمدند، یکی از آن ها بر اسب ابلقی سوار بود و از دو سوار دیگر پیش افتاده بود. برایم معلوم شد آن بزرگواران حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- پدر و جدّ او هستند. آمدند تا نزدیک من رسیدند، ولی از اسب های خود پیاده نشدند. من شکوه حال خود را به آن ها نموده و آن چه را در بیداری در وقت توجّه به سامرّا عرض کردم، در عالم خواب بیان نمودم.

به من فرمودند: جزع و اضطراب مکن! زیرا حالت خوب است و هیچ مرضی در تو نیست ولی به میرزا خلیل طبیب بگو دو جزء یا سه جزء را که اسم بردند، از دوا بیرون بیاورد و عوض آن ها فلان دوا را جزء کند، آن دوا را بیاشام که مرض تو دفع خواهد شد.

از خواب بیدار شده، دیدم گویا هیچ مرضی در من نبوده است، بعضی از ملازمین خدمت خود را آواز دادم که برایم آب بیاورید؛ من امشب هنوز نماز نخواندم. جناب آقا میرزا خلیل از صدای من بیدار شده، چون حال مرا دید، چنین گمان کرد به مرض سرسام مبتلا شده ام.

به من گفت: آیا به مرض سرسام مبتلا شده ای؟

من کیفیّت خواب را برایش نقل نمودم. چون نبض مرا گرفت، گفت: هیچ مرضی در تو نیست، تو را شفا دادند، نبضت مثل نبض آدم صحیح المزاج است و اصلا و ابدا احتیاج به خوردن دوا نداری، گمان من این است که امر نمودن آن بزرگواران به خوردن دوایی که من ترتیب داده بودم بعد از این که او را تغییر دادند و امر فرمودند اجزا را تغییر و تبدیل بنمایم، جز محض احسان به سوی من و تشکّر از خدمت من نیست و الحمد للّه.

[شیخ حرّ عاملی] ۲۵ یاقوته

خواب محدّث جلیل، مرحوم شیخ حرّ عاملی صاحب کتاب وسائل الشیعه است.

آن مرحوم در کتاب اثبات الهدات بالنّصوص و المعجزات (۱)رموده: من در اوقات مجاورتم در مشهد مقدّس رضوی در خواب دیدم مردم می گویند: حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- در مشهد وارد شده، من منزل آن بزرگوار را سؤال نموده، داخل شدم و آن حضرت در طرف غربی مشهد در باغی که در آن عمارت بود، منزل کرده بود.

حضورش شرفیاب شدم، دیدم در مکانی نشسته که در وسط آن حوضی است و در آن مجلس، قریب بیست نفر دیگر هم نشسته بودند. من هم نشسته، مشغول گفتگو و صحبت شدم. زمانی نگذشت که غذا حاضر نمودند، آن بسیار کم و وافی به آن جماعت نبود، ولی در نهایت خوبی و لذّت بود. پس همه اهل آن مجلس از آن غذا خوردیم و اصلا چیزی از آن کم نشد. وقتی از خوردن غذا فارغ شدیم، من به دقّت ملاحظه نموده، اصحاب آن بزرگوار را بیش از چهل نفر ندیدم. با خود گفتم: آقای ما با این لشکر کم ظهور فرموده! آیا سلاطین روی زمین او را اطاعت می نمایند یا نه و اگر اطاعت ننمودند و بنابر محاربه و مقاتله شد، چگونه آن بزرگوار با این لشکر قلیل بر آن ها غلبه می نماید؟

چون این خیال را کردم، آن حضرت نگاهی به من فرموده، تبسّم نمود و فرمود: به واسطه کمّی انصار من بر شیعیانم مترس، زیرا با من مردانی هستند که اگر آن ها را امر نمایم، هر آینه جمیع اعدای مرا از سلاطین و غیرهم حاضر می نمایند و گردن های ایشان را می زنند، آن گاه این آیه را تلاوت فرمود: وَ ما یَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّکَ إِلَّا هُوَ(۲)من از شنیدن این بشارت بسیار خوشحال شدم. سپس حضرت برخاسته، به جهت خواب به حجره دیگر تشریف بردند، مردم متفرّق شده، از آن باغ و عمارت بیرون رفتند، من هم می خواستم بیرون بروم.

وقتی به در باغ رسیدم، قلبم به بیرون رفتن راضی نشد. همان جا نشستم و با خود می گفتم؛ ای کاش آن بزرگوار مرا به خدمتی امر می فرمود و ای کاش خلعت و نفقه ای

۱- اثبات الهداه بالنصوص و المعجزات، ج ۵، ص ۳۳۹.

۲- سوره مدثر، آیه ۳۱.

به جهت تیمّن و تبرّک به من عنایت می نمود.

چون این خیال در خاطرم خطور نمود، ناگاه غلامی از جانب آن بزرگوار خلعتی سفید که از جنس کتان و پنبه بود با نفقه برایم آورد و گفت: مولایت می فرماید این خلعت و نفقه ای است که می خواستی و به زودی از جانب ما به خدمتی مأمور می شوی. آن گاه من از خواب بیدار شدم، انتهی و الحمد للّه.

[عالمی از خراسان] ۲۶ یاقوته

خواب عالمی از اهل خراسان است.

عالم جلیل معاصر، آخوند ملّا محمود عراقی در کتاب دار السّلام از کتاب قصص العلماء فاضل تنکابنی و او از رساله اغلاط مشهوره سیّد بزرگوار، آقا سیّد محمد صاحب کتاب مفاتیح و مناهل نقل نموده که فرموده اند: مشهور است مجلسی رحمه اللّه را بعد از وفات در خواب دیدند و از چگونگی حالش پرسیدند، فرمود: هیچ یک از طاعات، عبادات، تألیفات و تصنیفات مرا نجات نداد مگر آن که روزی یک سیب به طفلی از یهود دادم و آن باعث نجات من شد، این قضیه اصلی ندارد و با قواعد عقلی و نقلی مناسبت ندارد و از رؤیای کاذبه است.

بعد از آن فرموده: مرد عالم خراسانی که با مجلسی اوّل آخوند ملّا محمد تقی- طاب ثراه- صداقت داشته، نقل کرده: از کربلا مراجعت می کردم، در اثنای راه خواب دیدم داخل خانه ای شدم که پیغمبر خدا و ائمه هدی- علیهم صلوات اللّه- در آن خانه تشریف داشتند و به ترتیب نشسته بودند، حضرت حجّت منتظر- عجّل اللّه فرجه- زیر دست همه آن ها نشسته بود و مرا زیر دست آن بزرگوار نشاندند.

ناگاه دیدم آخوند ملّا محمد تقی مجلسی شیشه گلابی آورده، به رسول خدا داد و عرض کرد: دعایی در حقّ این طفل می خواهم که خداوند او را مروّج دین گرداند. آن حضرت قنداقه را گرفته، در حقّ او دعا کرد.

سپس حضرت قنداقه را به امیر المؤمنین علیه السّلام داد و فرمود: در حقّ او دعا کن! آن حضرت هم او را گرفته، دعا کرد. سپس به امام حسن علیه السّلام داد و دعا کرد، همچنین تا نوبت به امام عصر- عجّل اللّه فرجه- رسید. آن حضرت نیز دعا کرد!

حضرت قنداقه را به من داد و فرمود: تو هم در حقّ او دعا کن! من گرفته، دعا کردم، آن گاه از خواب بیدار شدم. اتّفاقا در آن سفر عبورم به اصفهان افتاد و به جهت آشنایی و صداقت، بر آخوند ملّا محمد تقی وارد شدم و بعد از ورود، آخوند مذکور از اندرون خانه خود قنداقه طفلی را آورد به دست من داد و فرمود: این طفل، امروز متولّد شده، در حقّ او دعا کن که مروّج دین شود. من قنداقه را گرفته، دعا کردم، پس خواب به خاطرم آمد، برایشان نقل کرده، مسرور گردید.

[مؤلف دمعه الساکبه] ۲۷ یاقوته

خواب عالم فاضل و ثقه عادل، صاحب المناقب و المفاخر، مرحوم حاج ملّا باقر مؤلّف کتاب دمعه الساکبه است، اگرچه کیفیّت این خواب بین سکنه نجف اشرف، از عامی و طلّاب از غایت اشتهار کالشّمس فی رائقه النهار است ولی ما در این کتاب مستطاب آن چه را عالم جلیل معاصر، مرحوم آخوند ملّا محمود عراقی در خصوص آن، در کتاب دار السلام ذکر نموده، نقل می نماییم و آن، این است که شخص صالح موفّق ربّانی، حاجی ملّا باقر بهبهانی، مردی از جمله مجاورین نجف اشرف و به زیور صلاح و تقوا آراسته بود، او وسیله معاش خود را شغل کتاب فروشی قرار داده بود، روزها در حجره کنج شرقی صحن مطهّر، متّصل به سمت قبله صحن، نشسته، کتاب معامله می نمود و مدفن او هم، حسب الوصیّه در همان مکان واقع گردید.

در بسیاری از مجالس تعزیه خامس آل عبا علیه السّلام قربه الی اللّه تیّمنا و تبرّکا، بدون غرض دنیایی و فایده نفسانی، ذکر مصایب می نمود، طوری که در آن عصر و بلد متعارف بود، از کتاب های مقتل فارسی؛ مثل روضه الشهدا و محرق القلوب و مانند

این ها کتابی به دست می گرفت و می خواند و چون نیّتش خالص بود، تأثیری تمام می نمود، و در عبارات عربی دستی نداشت، زیرا او سواد عربی درستی نداشت، با این حال، توفیق ربّانی چنان شامل او شد که کتابی کبیر و عربی در احوالات چهارده معصوم علیهما السّلام که بیش از یک صد هزار بیت بود، نوشت و مقبول اهل نظر و مطبوع طبع علمای معتبر گردید، طوری که در زمان حیات خود او، جمعی از کتّاب مشغول استنساخ آن کتاب، برای علمای معتبر عصر و افاضل طلّاب بودند و جزء آخر آن کتاب که در احوال حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- بود، مفصّل تر از سایر اجزای آن اتّفاق افتاد؛ به سبب اهتمامی که در جمع اخبار این باب از کتب عامّه و خاصّه داشت و گویا به اتمام نرسید.

مؤلّف گوید: این کتاب، همان کتاب دمعه السّاکبه است که فعلا مطبوع گردیده ولی با عدم استیفا در حالات امام عصر علیه السّلام، همان قسم که معاصر مرحوم مرقوم فرموده است و نظر به اخلاصی که به امام عصر- عجّل اللّه فرجه- داشت، باغی در ساحل هندیّه و در بعض نواحی مسجد سهله، احیا و غرس کرده بود و آن را به نام نامی و لقب گرامی آن بزرگوار، صاحبیّه نام نهاده بود و در آخر کار به جهت مخارج آن باغ و ضعف کسب و کثرت عیال، مدیون و پریشان حال شده بود، تا آن که وقتی، چنان اشتهار یافت که حضرت صاحب الامر علیه السّلام باغ صاحبیّه حاجی ملّا باقر را خریده و پس از زمانی، مشهور شد که آن حضرت قرض او را ادا نموده، اتّفاقا در آن اوقات، سیّد جلیل عالم عامل، حاج سیّد اسد اللّه ابن مرحوم حاج سیّد محمد باقر رشتی اصفهانی قدّس سرّهما- قدّس سرّهما- در نجف بود و حقیر چون فراغت و معاشرت با مردم نداشتم، در مقام تحقیق آن برنیامدم و در مجالس و محافل، ذکر آن واقعه، مختلف مسموع گشت، تا آن که سیّد مذکور هم از نجف به اصفهان رفتند و زمانی بر این گذشت.

اتّفاقا روزی در مسجد شیخ نعمت طریحی که از اولاد شیخ طریحی صاحب کتاب مجمع البحرین می باشد مجلس ختم و فاتحه بود و آن مسجد نزدیک خانه حقیر است و حقیر برای فاتحه آن جا رفتم و حاج ملّا باقر مذکور را آن جا دیدم، پس از ختم و

تفرقه مردم، مسجد خلوت شد، حقیر برای خود فراغتی دیدم، شرح واقعه را از خود حاج ملّا باقر پرسیدم، به این نهج تقریر نمود: یکی از فلّاح های باغ صاحبیّه پیرمردی یزدی و صالح است. روزها در باغ مذکور فلّاحی و باغبانی می کند و شب ها در مسجد سهله، بیتوته می نماید و من برای دینی که در اواخر عمر، حاصل شده بود، مضطرب بودم که مبادا مدیون مردم بمیرم و چون این باغ را به اسم امام عصر- عجّل اللّه فرجه- موسوم کرده و این جلد آخر کتاب را در احوال او نوشته بودم، در این باب به آن حضرت متوسّل شدم.

روزی فلّاح مذکور آمده، ذکر نمود: امروز بعد از نماز صبح در صفّه وسط صحن مسجد سهله نشسته، مشغول تعقیب نماز بودم، ناگاه شخصی نزد من آمد و گفت: حاج ملّاباقر، این باغ را نمی فروشد؟

گفتم تمام آن را نه، لکن قسمتی از آن را چون قرض دارد، می فروشد.

گفت: پس تو نصف این باغ را برای او، یک صد تومان بفروش و پول آن را از جانب او بگیر و به او برسان!

گفتم: من در این باب از او وکالتی ندارم.

گفت: بفروش و پولش را بگیر، اگر اجازه نداد، بیاور!

گفتم: لابدّ در این باب، سند و شهودی در کار است و تا خودش نباشد، صورتی ندارد.

گفت: میان من و او، سند و شهودی لازم نیست.

هرقدر اصرار کرد، قبول نکردم.

سپس گفت: من پول را به تو می دهم و تو را در خریدن وکیل می کنم. اگر فروخت، برایم بخر و الّا پول را بیاور!

با خود گفتم: پول مردم را گرفتن و بردن، هزار غایله دارد، لذا قبول نکردم و به او گفتم: من صبح ها در این مکان هستم، از او می پرسم و به تو جواب می رسانم.

چون این را شنید، برخاست و از مسجد رفت.

حاج ملّاباقر گفت: چون این واقعه را ذکر کرد، به او گفتم: چرا نفروختی؟ من که به

تنهایی از عهده مخارج این باغ برنمی آیم، به علاوه، قرض هم دارم و امروز هیچ کس تمام این باغ را به این قیمت نمی خرد.

گفت: تو در این بـاب به من اذن نـداده بودی و من هم این فضولی را، منـاسب خود ندیـدم، حـال که چنین می گویی، فردا را وعده جواب به او کردم، شاید بیاید، آن گاه به او می گویم.

گفتم: او را ببین و هر طوری بخواهد من مضایقه ندارم و تأکید کردم هرطور شده، او را بیابد و معامله را بگذراند یا با یکدیگر به نجف بیایند و به هر نحو، نزد هرکس خواست، برویم و عمل را بگذرانیم.

فردا آمد و گفت: هر قدر در صفّه مسجد انتظار کشیدم، آن شخص نیامد و او را ندیدم.

به او گفتم: او را در غیر آن روز دیده ای و می شناسی؟

گفت: ندیده و نمی شناسم.

گفتم: برو در نجف و مسجد و باغات پرسش و گردش کن، شاید او را بیابی یا بشناسی!

رفت، و آمد و گفت: از هرکس پرسیدم، از او خبری نداشت.

مأیوس شدم، بسیار متحسّر و متأسّف شدم، زیرا این امر، هم وسیله قرض من و هم باعث سبکی بار من در امر مخارج باغ بود، تـا آن که پس از یـأس و تحیّر و گذشـتن مـدّتی، یـک شب در بـاب قرض و پریشانی حال خود فکر می کردم و آن که من از عهـده مخـارج باغ و عیال برنمی آیم، چگونه هر سال با این کسب ضـعیف، از عهـده فروعات قروض برآیم و اگر در این آخر کـار مسـامحه کنم، خفیـف بـازار و رسوای طلبکـار می گردم، آن گـاه بـا همین خیالاـت خواب مرا در ربود. در خواب دیـدم خـدمت مولاـی خود، حضـرت صـاحب الامـر- عجّل اللّه تعالی- شـرفیاب هسـتم، آن بزرگوار به من توجّه کرده، فرمود: حاج ملّاباقر! پول باغ نزد حاج سیّد اسد اللّه است، برو از او بگیر!

من از خواب بیدار و مسرور شدم، لکن بعد از تأمّل، با خود گفتم؛ شاید این خواب،

از باب حدیث نفس و اثر خیال و فکر قبل از خواب بوده و اظهار آن به سیّد، باعث بدخیالی درباره من شود که این را از باب اسباب سازی و وسیله سؤال از او کرده ام، زیرا من در باب تصدیق این دعوی چیزی در دست ندارم.

بار دیگر گفتم؛ سیّد مرد بزرگی است و حال مرا می داند که از این نوع مردم نیستم، دیدن سیّد و حکایت خواب هم ضرری ندارد و دروغ هم که نگفته ام که نزد خدا مؤاخذه شوم. عازم بر رفتن و گفتن شدم و چون وقت صبح، بعد از نماز، وقت فراغت من رسیده بود و خانه سیّد هم در معبر خانه من، رو به صحن مطهّر و حجره کتاب فروشی بود و منزل دوزم می رفتم، لذا بعد از نماز صبح، به سوی صحن روانه شده، در اثنای عبور، به در خانه سیّد رسیدم؛ توقّف کرده، دست به حلقه در برده، آهسته حرکت دادم.

ناگاه آواز سیّد از بالا خانه مشرف به در که منزل خارج او بود، بلند شد که حاج ملّا باقر هستی؟ توقّف کن، آمدم!

وقتی این را شنیدم، با خود گفتم؛ شاید از روزنه سر کوچه مرا دید. پس زود با شب کلاه و لباس خلوت از پله پایین آمده در را گشود، کیسه پولی به دست من نهاد و گفت: کسی نداند، در را بست و رفت؛ بدون آن که سخنی بگوید.

چون کیسه را آوردم و شمردم، یک صد تومان تمام در آن بود و مادامی که سیّد مذکور زنده بود، این واقعه را به کسی نگفتم؛ اگرچه بعض اطراف و حواشی از بعض اطراف از تقسیم آن پول به ارباب طلب و از قراین دیگر، آن واقعه را خبردار شدند و به یکدیگر رساندند، تا آن که بعد از وفات سیّد، این خبر انتشار یافت.

مؤلّف گوید: معاصر مزبور بعد از ذکر این قضیّه در کتاب مذکور، کرامتی از سیّد مرقوم مرحوم، بعد از وفاتش نقل نموده که خودش بر آن واقف شده، خوش داشتم آن را برای اصفیای اخوان، ارمغان قرار دهم و این رساله را به ذکر آن زینت نمایم.

پس فرموده: من با سیّد مذکور در زمان حیاتش، معاشرت و آمیزشی نداشتم، تا آن که آب فرات را به نجف اشرف آورد و در این باب اهتمام نمود و بعد از اتمام نهر، از

اصـفهان به اراده نجف اشـرف بیرون آمـده، در اثنـای راه در منزل کرنـد وفـات کرد، جنازه او را به نجف آورده، در باب قبله صحن مطهّر، مقابل مقبره شیخ استاد شیخ مرتضی الانصاری- طاب ثراه- دفن نمودند. حقیر چون هنگام دخول به صحن از آن بـاب عبـور می کردم، به رعـایت حقّ تعلیم علم برای شـیخ اسـتاد فـاتحه می خوانـدم و هنگـام خروج از صـحن به رعـایت حقّ تشریب آب، برای سیّد مذکور فاتحه می خواندم.

اتّفاقا روزی در امر معاش، شدّتی عارض شد و طرق تدبیر، در وقت خروج از صـحن مطهّر مسدود گردید که نوبت فاتحه سیّد مـذکور بود، چون نزد قبر او رسـیدم، ملتفت شـدم که باید کفایت این امر را به عهده سـیّد گذاشت و اگر کفایت نکرد، دیگر نبایـد قرائت فاتحه کرد، زیرا کسـی که در عالم ارواح این انـدازه قـدر نـدارد، نباید او را به فاتحه خاصّی اختصاص داد و این واقعه، در اوایل شب بعد از خروج از حرم محترم اتّفاق افتاد.

چون عـادت دخول حرم، اوّل شب بعـد از نماز عشا بود و اوّل روز بعـد از نماز صـبح بود، این کلام را گفته، رفتم. اتّفاقا همان شب در خواب دیدم شخصـی آمد، پولی آورد و گفت: این را سـیّد فرسـتاد. روز که شد، شخصـی آمد و به قدر حاجت پولی آورد و از سؤال و خواب معلوم شـد که این حواله، از همـان جنـاب بوده، حسن ظنّم، زیادتر از سابق شـد و رشـته فاتحه را قطع نکردم.

مؤلّف گوید: این قضیّه مؤیّد آن چه در اخبار وارد شده، از استحباب زیارت قبور علما، صلحا، زهّاد و عبّاد و استمداد از ارواح ایشان در حلّ مشـکل و فتـح معضل و نیل به مثوبات کثیر، فواید جلیل، آثار عظیم و نتایج فخیم است، بلکه برای خصوص اهل علم سـزاوار است که زیارتشـان علمـا و صـلحا و صاحبان نفوس کامله را زیادتر از سایرین و توقّفشان در آن جاها بیشتر باشـد، چرا که برای تلطیف ذهن و واضح شدن مشکلات علوم و درک فیوضات و تجلّی اشراقات، مدخلیّت تامّ دارد.

به این جهت است که وقتی خاتم الحکماء الیونانیّین، ارسطو طالیس در مدینه اسطاغی که خود، تجدید کرده بود، از دنیا رفت؛ اهل اسطاغی را جمع کردند،

استخوان های او را بعد از این که پوسیده شده بود، در ظرفی از مس، گذاشتند و او را در موضعی دفن کردند که به اسم خود ارسطو طالیس معروف است، آن مکان را مجمع خود قرار داده و در آن جا برای مشاورت در کارهای بزرگ و امورات جلیل جمع می شدند و هر وقت مطلبی از فنون علم و حکمت برایشان مشکل می شد، قصد آن جا می نمودند و بر سر قبرش می نشستند و ما بین خود به مناظره و مباحثه مشغول می شدند، تا آن که آن چه مشکل شده بود برایشان واضح می شد و اعتقاد داشتند آمدن به موضعی که ارسطو در آن دفن شده، بر عقل و زکاء ایشان، می افزاید و اذهان ایشان را تلطیف و پاکیزه می کند، نیز بعد مرگ ارسطو این را تعظیمی برای او می دانستند و فراق و حزن و اندوه بر آن فجیعه و مصیبت فقدان ینابیع حکمت او را باعث تأسّف می دانستند، انتهی و اللّه المعین.

[ابو الوفای شیرازی] ۲۸ یاقوته

خواب ابو الوفای شیرازی محبوس ابی علی الیاس است.

مجلسی رحمه اللّه در بحار الانوار(۱)ز کتاب مجموع الدعوات (۲)لعکبری و در کلم الطیّب از قبس المصباح از ابی الوفای شیرازی روایت کرده اند که گفت: من در حبس ابی علی الیاس با ضیق حال اسیر بودم؛ بر من معلوم شد او قصد قتل مرا کرده، پس به سوی خداوند تبارک و تعالی شکایت کردم و مولای خود ابی محمد بن علی بن الحسین زین العابدین علیهما السّلام را شفیع قرار دادم، خواب مرا در ربود و به روایت شخصی به نام قبس، موکّلین به من گفتند: قصد بدی به تو کرده است. من مضطرب شدم و بنا کردم به مناجات کردن با خداوند به توسّل به پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله و ائمّه علیهم السّلام.

شب جمعه که شد و از نماز فارغ شدم و خوابیدم، در خواب رسول خدا صلّی اللّه علیه و اله را

۱- بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۳۶- ۳۲.

۲- الدعوات، ص ۱۹۲- ۱۹۱.

دیدم که آن جناب می فرماید: به من، دخترم و دو پسرم برای چیزی از متاع دنیا متوسّل مشو. بلکه برای آخرت و آن چه را از فضل خدای تعالی آرزو داری. امّا ابو الحسن برادرم، پس او از کسی که به تو ظلم کرده، انتقام می کشد و به روایتی برای تو، از دشمنانت انتقام می کشد.

گفتم: یا رسول اللّه! آیا نبود که به فاطمه علیها السّلام ظلم کردند، پس صبر کرد، میراث تو را غصب کردند، پس صبر نمود، چگونه از کسی که به من ظلم نموده، انقام می کشد، سپس حضرت به من از روی تعجّب نظر کرد و فرمود: آن عهدی بود که به او کرده بودم و امری بود که به او امر نموده بودم و جز به پاداشتن آن برایش جایز نبود و به تحقیق حق را ادا کرد و الآن، پس وای بر کسی که موالی او را متعرّض شود. امّا علی بن الحسین، برای نجات از سلاطین و از شرور شیاطین و محمد بن علی و جعفر بن محمد علیهم السّلام، برای آخرت و به روایتی آن چه از طاعت خداوند و رضوان او بخواهی و موسی بن جعفر علیهما السّلام، از او عافیت بخواه.

امّا علی بن موسی علیهما السّلام، برای نجات و به روایتی به سبب او نزول رزق را از خدای تعالی بطلب، امّا علی بن محمد علیهما السّلام برای قضای نوافل و نیکی اخوان و آن چه از طاعت خداوند عزّ و جلّ بخواهی، امّا حسن بن علی علیهما السّلام. برای آخرت و امّا الحجّه علیه السّلام، هرگاه شمشیر به محلّ ذبح تو رسد و حضرت به دست خود به سوی حلق اشاره فرمودند. پس به او استغاثه بکن، به درستی که تو را درمی یابد، او برای هرکس که استغاثه کند، فریادرس و پناه است. بگو: یا مولای یا صاحب الزمان- عجّل اللّه فرجه- أنا مغیث بک.

ابو الوفا گوید: در خواب فریاد کردم، یا صاحب الزمان انا مغیث بک. در این حال دیدم شخصی از آسمان فرود آمد و زیر پای او اسبی و در دست او، حربه ای از نور است.

گفتم: ای مولای من، شرّ آن که مرا اذیّت می کند، از من دفع کن.

فرمود: کار تو را انجام دادم.

چون صبح کردم، الیاس مرا خواست و گفت: به کی استغاثه کردی؟

گفتم: به آن کسی که فریادرس درماندگان است.

[ملا محمد صادق عراقی] ۲۹ یاقوته

خواب فاضل مقدّس آخوند ملّامحمد صادق عراقی است.

چنان که علّامه نوری در دار السلام از مرحوم عالم ربّانی، جناب حاج ملّا فتحعلی عراقی نقل نموده، فرمود: فاضل مقدّس، آخوند ملّا محمد صادق عراقی در غایت سختی و پریشانی بود و به هیچ وجه برای او گشایشی نمی شد، تا آن که شبی در خواب دید در یک وادی خیمه ای بزرگ یا قبّه ای سرپاست، پرسید: این خیمه کیست؟

گفتند: این خیمه امام زمان علیه السّلام است. به تعجیل خدمت آن حضرت مشرّف گردید و سختی حال خود رابه آن سرور عرض کرد و از آن بزرگوار دعایی برای گشایش کار و رفع عسرت خویش، خواست.

آن حضرت او رابه سیّدی از اولاد خود حواله داد و به او و به خیمه او اشاره فرمود.

آخوند از خدمت آن حضرت بیرون شد و به همان خیمه ای رفت که حضرت به آن اشاره فرموده بود.

دید سیّد سند و جبر معتمد، عالم امجد مؤیّد، جناب آقا سیّد محمد سلطان آبادی در آن خیمه است، روی سجّاده نشسته، مشغول دعا خواندن است. آخوند به سیّد سلام کرده و کیفیّت را برایش گفت. سیّد برای وسعت رزق، به او دعایی تعلیم نمود.

سپس از خواب بیدار شد، درحالی که آن دعا در خاطرش بود و قصد خانه آن سیّد را کرد و پیش از این خواب، آخوند از سیّد منافر بود و به سببی که او را اظهار نمی کرد با او مراوده نداشت.

چون به خدمت سیّد رسید، او را به همان نحو که در خواب دیده بود، در مصلّای خود نشسته، مشغول ذکر و استغفار دید. سلام کرد. سیّد جواب سلامش را داده، تبسّمی نمود، مثل این که از قضیّه مطّلع باشد.

آخوند برای گشایش امر خویش، دعایی خواست. سیّد همان دعایی را که در خواب تعلیم فرموده بود به او تعلیم نمود.

سپس آخوند مشغول خواندن آن دعا شده، به اندک زمانی دنیا از هر طرفی به او روی آورد و از سختی و ضیق معیشت بیرون آمد. مرحوم حاج ملّا فتحعلی رحمه اللّه سیّد را مدح بلیغی می کرد، او را ملاقات کرده، زمانی هم نزد او درس خوانده بود.

امّا آن چه سیّد در خواب و بیداری به آخوند تعلیم کرده بود سه چیز است:

اوّل: در عقب نماز صبح دست به سینه گذاشته، هفتاد مرتبه یا فتّاح بگوید.

دوّم: به خواندن این دعا که در کافی است، مواظبت کند و حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله آن را به مردی از صحابه که به ناخوشی و پریشانی مبتلا بود تعلیم فرمود و از برکت خواندن این دعا به اندک زمانی، ناخوشی و پریشانی از او برطرف شد.

الدعاء:

«لا حول و لا قوّه إلا باللّه توکّلت علی الحیّ الّذی لا یموت و الحمد للّه الّذی لم یتّخذ ولدا و لم یکن له شریک فی الملک و لم یکن له ولیّ من الذّلّ و کبّره تکبیرا.»(۱)سوّم: دعایی را بخواند که ابن فهد از حضرت رضا علیه السّلام نقل کرده که هرکس در عقب نماز صبح این دعا را بخواند، حاجتش برآورده و مهمّش او کفایت شود و آن دعا این است:

الدعاء:

«بسم اللّه و صلّی اللّه علی محمّد و آله و أفوّض أمری إلی اللّه إنّ اللّه بصیر بالعباد فوقاه اللّه سیّئات ما مکروا لا إله إلا أنت سبحانک إنّی کنت من الظّالمین فاستجبنا له و نجّیناه من الغمّ و کذلک ننجی المؤمنین حسبنا اللّه و نعم الوکیل فانقلبوا بنعمه من اللّه و فضل لم یمسسهم سوء ما شاء اللّه لا حول و لا قوّه إلا باللّه ما شاء اللّه لا ما شاء النّاس ما شاء اللّه و إن کره النّاس حسبی الرّبّ من المربوبین حسبی الخالق من المخلوقین حسبی الرّازق من المرزوقین حسبی اللّه ربّ العالمین حسبی من هو حسبی حسبی من لم یزل حسبی حسبی من کان مذ کنت لم یزل

۱- مفاتیح الجنان، ص ۲۲.

حسبی حسبی اللّه لا إله إلا هو علیه توکّلت و هو ربّ العرش العظیم.»(۱)

[شیخ ابراهیم وحشی اعمی] ۳۰ یاقوته

خواب شیخ ابراهیم وحشی اعمی است که بعد از آن خواب، دیده هایش بینا گردید.

استادنا المحدّث النوری در دار السلام از کتاب جبل المتین از مولا محمد تقی حویش ملّا محمد طاهر کلیددار نقل کرد: شیخ ابراهیم وحشی از مردم رماجه، اعمی بود؛ زمستان در رماجه و تابستان در نجف اشرف بود و هر شب پیش از آن که در را باز کنند، می آمد و انتظار می کشید تا در روضه مبارکه باز شود و تا وقت بستن در، در روضه بود.

شبی با اهل بیت خود گفتگویی کرده، بی دماغ شده، دعای توسّل را خوانده، خوابید؛ در خواب دید در روضه مبارکه است و روضه روشن می باشد. گفت: هرچه نگاه کردم، شمع و چراغی نبود. دیدم ضریح مقدّس بر جای خود نیست و در جای دو انگشت مبارک دریچه ای است و روشنایی از آن بیرون می آید. آهسته آمده، دست بر صندوق گذاشته، سرم را خم کرده، نظر کردم، دیدم کرسی گذاشته، حضرت امیر علیه السّلام بر آن قرار گرفته و از نور روی مبارکش، بیرون روشن شده؛ خود را بر پای آن حضرت انداختم. دستم به دست آن حضرت رسید، سه نوبت، دست مبارکش را بر دستم مالید و به عربی فرمود: تو اجر شهدا را داری. بیدار شدم، دیدم چشم من هنوز نابیناست.

تأسّف خوردم که کاشکی دست مبارکش را بر چشم من می مالید.

شبی دیگر نیز دعای توسّل خواندم و به خواب رفتم. دیدم در صحرایی هستم و جمعی قریب به سی صد نفر می رفتند و یک نفر جلوی آن ها بود، ناگاه آن که جلو بود، ایستاد و دیگران هم ایستادند، جای نماز انداخته، مشغول به نماز شدند، من نیز خود را داخل صف کردم. چون فارغ شدند، اسبی آوردند، آن جلویی سوار شد و تند می رفت.

۱- مفاتیح الجنان، ص ۲۰.

من پرسیدم: این مرد کیست؟

گفتند: عقبش نماز خواندی و او را نمی شناسی!

گفتم: من حالا رسیدم، نمی دانم.

گفتند: قائم آل محمد محمد بن الحسن علیهما السّلام است، چشم خود را فراموش کرده، فریاد برآوردم: یابن رسول اللّه! من اهل بهشتم یا اهل نار، تا سه نوبت، جواب نداد.

مأیوس شده، فریاد برآوردم: به اجداد طاهرینت قسم من اهل بهشتم یا اهل نار؟

آن حضرت جلو کشید و بر من نظر کرده، تبسّم نمود، من نیز رسیدم، آن حضرت سه مرتبه بر چشم و سر من دست کشید و فرمود: اهل بهشتی.

بیدار شدم، دیدم آب بسیار غلیظی از چشمم رفته؛ چنان که محاسنم تر شده بود، با خود گفتم؛ چه معنی دارد چشم من چنان خشک شده بود که هرگز نم نمی داد، آن آب را پاک نمودم، چون سر از زیر لحاف بیرون آوردم، دیدم ستاره ای از روزنه خانه ام می نماید، برخاستم و عیال خود را بیدار کردم، دیدم چشمم بینا شده و الحمد للّه.

[گفتاری در زمینه رؤیا]

اشاره

تذییل فی المقام دخیل بدان از مطاوی مندرجات این عبقریّه و عبقریّه های سابق از این بساط، معلوم و محقّق شد که نیل به لقا و شرفیابی حضور باهر النور امام عالم و عالمیان حضرت بقیه اللّه- ارواح العالمین له الفداء- و بلوغ به این مقصود و مرام در غیبت کبرا، ممکن و میسور(۱)ست، بلکه مکشوف شد می توان به وسیله علم، عمل، تقوای تامّ، معرفت، تضرّع و انابه و تهذیب نفس، از هر غلّ و غش، ریبه، شکّ و شبهه و صفات مذموم قابل تلقّی اسرار و دخول در سلک خاصّان و خواصّ آن درگاه ملایک اکتناه، شد که از کلمات علمای اعلام شواهدی برای این مدّعی ذکر گردید و مقصود از انعقاد این تذییل، ذکر اعمال و آدابی است که شاید به برکت آن ها بتوان به سعادت ملاقات و

۱- ممکن، میّسر.

شرف حضور حضرت حجّت- صلوات اللّه علیه- رسید، شناسد یا نشناسد، در خواب یا بیداری و بردن بهره و فیضی از آن حضرت است؛ هرچند آن فیض و بهره جز زیادتی نور یقین و معرفت وجدانی به آن وجود معظّم که این خود از اهمّ مقاصد است نباشد.

نیز غرض از نگارش آن، به دست آوردن راهی است که شاید به وسیله آن در عمر خویش، نوبتی به این نعمت رسید؛ هرچند در عالم رؤیا باشد، از جمله آن آداب و اعمال عمل معهود، در عراق عرب و لا سیّما در نجف اشرف است. از مواظبت چهل شب چهارشنبه یا چهل روز چهارشنبه و یا چهل روز جمعه در رفتن به مسجد کوفه یا مسجد سهله و یا کربلا به جهت درک حضور آن جان جهان و امام عالمیان؛ چنان که معهودی این عمل نزد علما، صلحا، اخیار و ابرار سکنه آن دیار، کالنّار علی المنار، مشهور و آشکار است.

و ای بسا مردمان که به وسیله این عمل مرصوص بنیان، به شرف لقای آن حجّت ملک منّان مشرّف گردیدند؛ چنان که از مطاوی قضایای منقول در این بساط، معلوم و مبیّن شده است.

در نجم ثاقب [(۱)]ر سرّ این عمل، فرموده: از تأمّل در قصص و حکایات گذشته معلوم می شود مداومت بر عمل نیک و عبادت مشروع و کوشش در انابه و تضرّع در مدّت چهل روز، به جهت این مقصد از اسباب قریب و وسیله های عظیم است، بلکه مواظبت بر غذا و شرابی حلال یا حرام تا چهل روز، موجب تغییر حالت و انتقال از صفتی به صفتی دیگر می شود؛ چه از نیک به بد و چه از بد به نیک و چهل مورد از اخبار و آثار را شاهد بر این دعوی و دلیل بر این مدّعی قرار داده؛ هرکس آن ها را بخواهد، به حاشیه کتاب کلمه طیّبه و یابه باب دوازدهم نجم ثاقب رجوع نماید.

در باب مزبور از کتاب مذکور، فصلی برای آن آداب و اعمال قرار داده و ما تتمیما للفائده و تعمیما للعائده آن را حرفا به حرف نقل می نماییم.

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۹۷۱.

[اعمال مخصوص]

و هو هـذا فصـل امّـا اعمـال مخصوص برای حاجت مـذکور، چرا که مختصّ به امام زمان علیه السّـلام یا به مشارکت سایر ائمّه صلّی اللّه علیه و اله، بلکه انبیا علیهم السّـلام باشد، پس چند چیز از آن ها مذکور می شود؛ اوّل: سـیّد جلیل، ابن باقی در اختیار مصـباح از حضـرت صادق علیه السّلام روایت کرده که فرمود: هرکس بعد از هر نماز فریضه، این دعا را بخواند، به درستی که امام (م ح م د) بن الحسن- علیه و علی ابائه السلام- را در بیداری یا در خواب خواهد دید.

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

«اللّهم بلغ مولینـا صـاحب الزمـان اینمـا کـان و حیثمـا کان من مشارق الأرض و مغاربها سـهلها و جبلها عنّی و عن والـدی و عن ولـدی و اخوانی التحیّه و السّـلام عـدد خلق اللّه وزنه عرش اللّه و ما احصاه کتابه و احاط به علمه اللّهمّ انّی اجـدّد له فی صبیحه هـذا الیوم و ما عشت فیه من ایّام حیوتی عهد او عقد او بیعه له فی عنقی لا أحول عنها و لا أزول ابدا اللّهمّ اجعلنی من انصاره و نصّاره الـذّابین عنه و المتثلین لا و امره و نواهیه فی ایّامه و المستشـهدین بین یـدیه اللّهمّ فان حال بینی و بینه الموت الّذی جعلته علی عبـادک حتمـا مقضیّا فـاخرجنی من قبری مؤتزرا کفنی شاهرا سـیفی مجرّد اقناتی ملبّیا دعوه الـدّاعی فی الحاضـر و البادی اللّهمّ ارنی الطلعه الرشـیده و الغرّه الحمیـده و اکحـل بصـری بنظره منّی الیه و عجّـل فرجه و سـهّل مخرجه اللّهمّ اشـدد ازره وقو ظهره و طول عمره و اعمر اللّهمّ به بلادک و احی به عبادک فانّک قلت و قولک الحقّ ظهر الفساد فی البرّ و البحر بما کسـبت ایدی الناس فاظهر اللّهمّ لنا ولیّک و ابن بنت نبیّک المسـمّی باسم رسولک صـلواتک علیه و اله حتّی لا یظفر بشـی ء من الباطل الا مزقه و یحقّ اللّه الحقّ بکلماته و یحقّقه اللّهمّ اکشف هذه الغمه عن هذه الأمّه بظهوره انّهم یرونه بعیدا و نریه قریبا و صلی اللّه علی محمّد و آله.»

مؤلف گوید: این دعا نسخ مختلف و اسانید متعدّد دارد و در بعضی زیاده دارد و

بعضـی، جمله ای از فقرات را نـدارد. و ابن طـاوس روایت کرده چهل صـباح آن را بخواننـد، لکن در جمیع آن روایات جز در این خبر شریف این ثمر مخصوص دیده نشده، لذا در صدد آن اختلافات، برنیامدیم.

دوّم: شـیخ ابراهیم کفعمی در جنّه الواقیه فرموده: در بعضـی از کتب اصـحاب خود دیـدم که هرکس رؤیت یکی از انبیا و ائمّه علیهم السّـلام یـا سایر مردم و یا فرزنـدان خود را در خواب اراده کرده، سوره و الشّـمس، انّا انزلناه، قل یا ایّها الکافرون، قل هو اللّه احـد و معوّذتین را بخواند، آن گاه اخلاص، قل هو اللّه احد را صد مرتبه بخواند و بر پیغمبر صـلّی اللّه علیه و اله صد مرتبه صلوات بفرسـتد و بر طرف راست بخوابد. به درستی آن که را که قصد کرده، خواهد دید، إن شاء اللّه تعالی و با آن ها سـخن خواهـد گفت به آن چه از سؤال و جواب می خواهـد و در نسـخه دیگر همین را بعینه دیـدم، جز آن که گفته، این را به جـای آورد، هفت شب بعد از دعایی که اوّلش این است: اللّهمّ أنت الحی الّذی.

مخفی نماند که سیّد علی بن طاوس رحمه اللّه این دعا را در کتاب فلاح السایل (۱)ه اسناد خود از بعضی از ائمّه علیهم السّلام روایت کرده که فرمود: هرگـاه اراده کردی میّت خود را ببینی، پس بـا طهـارت و بر طرف راست خود بخواب و تسبیـح فاطمه زهرا علیها السّلام را بخوان و بگو اللّهمّ أنت الحی ...، الخ.

شیخ طوسـی در مصباح (۲)ود فرموده: کسـی که اراده دیـدن میّتی را در خواب دارد؛ هنگـام خواب بگویـد: «اللّهمّ أنت الحی الـذّی لا یوصف و الإیمان یعرف منه منک بدات الأشـیاء و إلیک تعود فما أقبل منها کنت ملجأه و منجاه و ما أدبر منها لم یکن له ملجأ و لا منجی منک إلا إلیک فأسألک بلا إله إلا أنت و أسألک ببسم اللّه الرّحمن الرّحیم و بحقّ حبیبک محمّـد صـلّی اللّه علیه و آله سیّد النبیّین و بحقّ علی خیر الوصیّین و بحقّ فاطمه سیّده نساء العالمین و بحقّ الحسن و الحسین الّذین جعلتهما سیّدی شباب أهل الجنّه علیهم أجمعین السّلام أن تصلی علی محمّد و آله و أن

۱- فلاح السائل، ص ۲۸۶.

۲- مصباح المتهجد، ص ۱۲۲.

ترینی میتی فی الحال التی هو فیها»(۱)به درستی که تو او را خواهی دیـد إن شـاء اللّه تعـالی؛ و مقتضـی عموم اوّل خبر که این دعا را برای هر میّت، حتّی انبیا و ائمّه علیهم السّـلام چه زنده و چه متوفّی می شود خواند. باید کسـی که به این نسخه عمل می کند، آخر دعا را به آن چه مناسب مقام امام زنده و پیغمبر زنده است، تبدیل کند، بلکه ظاهر آن است که برای نبی یا امام؛ چه زنده و چه متوفّی، باید تغییر دهد.

مؤیّـد این مطلب آن که در کتاب تسـهیل الـدّوا بعـد از ذکر دعای مـذکور گفته: بعض از مشایـخ ما- رضوان اللّه علیهم- ذکر کرده: هرکس اراده کرده که یکی از انبیا یا ائمّه هـدی علیهم السّـلام را ببینـد، پس دعای مـذکور را بخوانـد تا ان تصـلّی علی محمّـد و آل محمّد، آن گاه بگوید: أن ترینی فلانا؛ یعنی نام آن را که خواسـته، ببرد و بعد از آن، سوره و الشّـمس و اللّیل، انّا انزلناه، قل یا ایّها الکافرون، قل هو اللّه احـد و معوذتین را بخواند، آن گاه صد مرتبه سوره توحید را بخواند. پس هرکه را اراده کرده، خواهد دید و آن چه را که قصد کرده سؤال می کند و او جواب خواهد داد ان شاء اللّه تعالی.

سوّم: شـیخ مفیـد در کتاب اختصاص (۲)ز ابی المعزّی از حضـرت موسـی بن جعفر علیهمـا السّـلام روایت کرده، گفت: از آن حضـرت شـنیدم که می فرماید: هرکس برای او حاجتی به سوی خداوند تبارک و تعالی است و اراده کرده ما را ببیند و مقام و مرتبه خود را بدانـد، پس سر شب غسل نماید و به ما مناجات کند. یعنی و اللّه العالم که با خدای تعالی توسّط ما مناجات کند به این که او را به حقّ ما قسم دهد و به وسیله ما به حضرت او متوسّل شود که ما را به او بنمایاند و مقام او را نزد ما به او نشان دهد.

فرمود: به درستی که او مـا را خواهـد دیـد و خداونـد او را به سـبب مـا می آمرزد و موضع و محلّ او بر او پوشـیده نمی شود و بعضی گفته اند: مراد از مناجات کردن به ما، این است که دیدن ما را همّ خود قرار دهد و دیدن و محبّت ما را ذکر نفس خود گرداند

۱- مصباح المتهجد، ص ۱۲۳.

۲- الاختصاص، ص ۹۰.

که ایشان را خواهـد دیـد و غسل مـذکور در این خبر به جهت حاجت مذکور، یکی از اغسال مستحبّ است که فقها- رضوان اللّه علیهم- ذکر فرمودند؛ چنان که علّامه طباطبایی بحر العلوم رحمه اللّه در منظومه خود می فرماید: در ضمن غایات، غسل.

و رؤیه الأمام فی المنام لدرک ما یقصد من مرام

ظاهر مقصود، بلکه مقطوع این است که نظر سیّد به همین خبر باشـد؛ چنـان که صـاحب مواهب و غیره تصـریح کردنـد، لکن محقّق جلیـل و عـالم نبیل، جناب آقا خونـد ملّا زین العابـدین گلپایگانی رحمه اللّه در شـرح منظومه بعـد از ذکر بیت مـذکور، فرموده:

حدیث نبوی صـلّی اللّه علیه و اله مروی در اقبال در اعمال نصف شـعبان بر آن دلالت می کند که رسول خدا صـلّی اللّه علیه و اله فرمود: هرکس در شب نیمه شـعبان طهـارت بگیرد، پس طهـارت خود را نیکو به جـای آورد تـا آن که فرمود: آن گاه اگر بخواهـد مرا ببیند، در همان شب خواهد دید(۱) این خبر چون به ظاهر به آن حضـرت اختصاص دارد، لـذا آن را به جهت پاره ای از اخبار در سایر ائمّه علیه السّلام جاری دانستند که ایشان به منزله آن حضرت اند.

آن چه در حقّ آن حضـرت علیه السّـلام جـاری است پس در حقّ ایشـان جـاری می شود و این کلام متینی است، چه عمومات منزله، وفا می کند و این موارد را شامل شود. امّا مراد سیّد از آن بیت این خبر نیست که باید مورد آن را که رسول خدا صـلّی اللّه علیه و اله است، به تکلّـف داخـل کرد، چرا این که آن جنـاب علیه السّـلام اگرچه حقیقتـا امـام است، امّـا در السـنه فقهـا و محدّثین، بلکه تمام متشـرّعین اطلاق آن، بر حضرت رسم نشده و بنابر عموم منزله ای که فرمودند بعدی ندارد؛ ذکر چند عمل مختصر برای مقصود معهود مناسب است، بالجمله:

اوّل: سیّد علی بن طاوس در فلاح السایل (۲)روایت کرده: برای دیدن حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام در خواب، این دعا را در وقت خوابیدن بخوان. «اللّهمّ إنّی أسألك یا

۱- اقبال الاعمال، ج ۳، ص ۳۲۴- ۳۲۳.

۲- فلاح السائل، ج ۱، ص ۲۸۶.

من لطف خفی و أیادیه باسطه لا تنقضی أسألک بلطفک الخفیّ الّذی ما لطفت به لعبد إلّا کفی أن ترینی مولای أمیر المؤمنین علی بن أبی طالب فی منامی.»

دوّم: در تفسیر برهان و مصباح کفعمی (۱)ز کتاب خواص القرآن، منقول است که از حضرت صادق علیه السّلام روایت کرده: هرکس بر خواندن سوره یا ایّها المزمّل مداومت کند، پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله را می بیند و آن چه را می خواهد از آن جناب سؤال می کند و خداوند عالم آن چه از خیر خواسته به او عطا می فرماید.

سوّم: شیخ کفعمی رحمه اللّه روایت کرده: هرکس صد مرتبه سوره انّا انزلناه فی لیله القدر را هنگام زوال بخواند، حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله را در خواب می بیند.

چهارم: محدّث جلیل، سیّد هبه اللّه ابن ابی محمد موسوی، معاصر علّامه در مجلّد اوّل کتاب مجموع الرایق روایت کرده: هرکس بر سوره قُلْ أُوحِیَ إِلَیَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِ (۲)داومت کند، پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله را می بیند و آن چه می خواهد از او سؤال می کند و خداوند به او عطا می فرماید.

پنجم: نیز در آن جا مروی است: هرکس نصف شب جمعه سوره قل یا ایّها الکافرون را بخواند، آن حضرت را خواهد دید.

ششم: هفت مرتبه خواندن دعای مجیر با طهارت، وقت خواب بعد از هفت روز، روزه گرفتن.

هفتم: خواندن دعای معروف به صحیفه پنج مرتبه با طهارت که در مهج الدعوات و غیره مروی است، هر دو را شیخ کفعمی رحمه اللّه نقل فرموده است.

هشتم: کفعمی از جناب صادق علیه السّلام روایت کرده که فرمود: هرکس بعد از صلوات زوال و پیش از ظهر، بیست و یک مرتبه سوره قدر را بخواند، نمی میرد تا این که پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله را ببیند.

نهم: نیز از خواصّ القرآن نقل کرده: هرکس در شب جمعه بعد از ادای نماز شب،

۱- المصباح، ص ۴۵۹.

۲- سوره جن، آیه ۱.

هزار مرتبه سوره کوثر را بخواند و هزار مرتبه بر پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله صلوات بفرستد، پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله را در خواب می بیند.

دهم: در بعضی از مجامیع معتبر دیدم هرکس اراده کرده که سیّد بریّات صلّی اللّه علیه و اله را در خواب بیند، بعد از نماز عشا دو رکعت نماز بکند به هر سوره ای که بخواهد، آن گاه صد مرتبه این دعا را بخواند.

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

«یا نور النّور یا مدبّر الأمور بلّغ منّی روح محمّد صلّی اللّه علیه و اله و ارواح آل محمّد تحیّه و سلاما».

ادعیّه و نماز و اوراد برای این قسم حاجت بسیار است و ما بیشتر آن ها را در فصل اوّل از مجلّد ثانی کتاب دار السّلام استقصا نمودیم، آن چه نفوس قدسیّه به آن ها میل کند و دیده ها را روشن نماید، در آن کتاب شریف است، انتهی.

عبقریّه دهم [تشرّف نزد ملازمان حضرت]

اشاره

در حکایات کسانی است که شخص شریف حضرت امام عصر- عجّل اللّه فرجه- را به هیچ نحو از انحای رؤیت مذکور در عبقریّات سابق رؤیت ننموده اند، ولی یکی از ملازمان آن بزرگوار شرفیاب شده اند، از آن ها معجزه و خارق عادت دیده که صدور مثل آن، موقوف به توجّه آن بزرگوار، و منوط به اذن از جانب آن سرور، بوده اند؛ اعم از این که این شرفیابی در غیبت صغرا واقع شده باشد یا در غیبت کبرا و در این عبقریّه، چند یاقوته می باشد.

[تشرّف زنی نزد حسین بن روح] ۱ یاقوته

زنی خدمت حسین بن روح مشرّف می شود و به توجّه آن حضرت از او معجزه می بیند.

صدوق رحمه اللّه در کمال الدین (۱)ز ابو علی روایت کرده: دیدم زنی در بغداد می پرسید:

وکیل حضرت صاحب- عجّل اللّه فرجه- کیست؟

یکی از شیعیان او را به حسین بن روح دلالت نمود، آن زن نزد حسین آمده، پرسید:

بگو: من چه چیز آورده ام تا آن را تسلیم نمایم؟

حسین گفت: آن چیز را به دجله بینداز تا بگویم چه آورده ای.

آن زن رفت و آن چه آورده بود، به دجله انداخته، نزد حسین برگردید. چون داخل

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۱۹.

شد، حسین به خادم گفت: حقّه را بیاور. چون خادم حقّه را آورد، حسین به آن زن گفت: این حقّه ای است که آورده بودی و در دجله انداختی. در این حقّه، یک زوج دست برنج طلاست، یک حلقه بزرگ در آن دو دانه منصوب می باشد، دو حلقه کوچک که دانه دارد و دو انگشتر که نگین یکی عقیق، و دیگری فیروزه است، زن وقتی این کلمات را شنید، بی هوش شد.

[تشرّف ابو علی بغدادی خدمت حسین بن روح] ۲ یاقوته

ابو علی بغدادی خدمت حسین بن روح مشرّف می شود و ایضا به توجّه آن حضرت از او معجزه می بیند.

شیخ صدوق در کتاب مذکور، از ابو علی بغدادی روایت کرده، گفت: من در بخارا بودم. ابن خارشیر، ده شمش طلا به من داد که در بغداد به حسین بن روح دهم، در راه یک شمش آن ها مفقود شد، من یک شمش به وزن آن خریدم، به آن ها ضمیمه کرده، نزد حسین بردم. چون آن ها را گشودم، از میان آن ها به آن شمشی که خریده بودم، اشاره کرد و گفت: شمشی که به عوض گمشده، خریده ای، بردار. زیرا گمشده به ما رسید، دست دراز کرده، شمش گم شده را به من نشان داد و من آن را شناختم.(۱)

[تشرّف مردی استرآبادی خدمت غلام حضرت] ۳ یاقوته

مردی از اهل استرآباد است، خدمت غلامی از آن حضرت مشرّف می شود و به توجّه آن بزرگوار معجزه می بیند.

قطب راوندی در خرایج (۲)ز مردی اهل استرآباد، روایت کرده: به عسکر؛ یعنی

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۱۸.

۲- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۶۹۶.

سرّ من رأی رفتم و از مال امام علیه السّلام سی دینار با من بود که یک دینار آن، شامی بود و آن ها را در کهنه ای پیچیده بودم، به در خانه رفتم و نشستم، ناگاه غلامی از خانه بیرون آمد و گفت: چیزی که با خود آورده ای، بده!

گفتم: چیزی با خود نیاورده ام. داخل خانه شد و بیرون آمد و گفت: سی دینار با خود آورده ای و در کهنه سبزی پیچیده ای و یک دینار از آن، شامی می باشد، چون این علامت را از او شنیدم، مال را به او تسلیم نمودم.

[تشرّف جعفر بن احمد نزد محمد بن عثمان] ۴ یاقوته

جعفر بن احمد خدمت محمد بن عثمان عمری مشرّف می شود و به توجّه آن حضرت از او معجزه می بینند.

در مدینه المعاجز(۱)ز کتاب ثاقب المناقب (۲)ه اسناد خود، از جعفر بن احمد روایت کرده، گفت: ابو جعفر محمد بن عثمان عمری مرا خواست و دو جامه علامت دار و یک کیسه که در آن درهم بود، به من داد و گفت: باید خودت همین وقت به سوی واسط روانه شوی، آن ها را با خود برده، به اوّل کسی که هنگام بالا رفتن از کشتی به سوی شطّ واسط تو را ملاقات کند، تسلیم نمایی.

جعفر بن احمد گوید: چون این را شنیدم، مغموم گشتم و با خود گفتم: این امر را به مثل من رجوع می کنند و مثل من، باید چنین چیزی را ببرد، لکن لاعلاج قبول کرده، روانه شدم.

چون به واسط رسیدم و از کشتی بالا رفتم، از اوّل کسی که با من ملاقات نمود حال حسن بن وطات صیدلانی، وکیل وقف واسط را سؤال کردم.

گفت: من همانم. چه گویی و چه کسی هستی؟

۱- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۷۵.

۲- الثاقب فی المناقب، ص ۵۹۸.

گفتم: ابو جعفر عمری تو را سلام رسانده و این دو جامه و کیسه را داده که به تو بدهم.

این را که شنید، گفت: الحمد للّه! زیرا محمد بن عبد اللّه حایری در این وقت وفات کرده و من به جهت تحصیل کفن و مصارف آن بیرون آمده ام، پس ساروق را گشوده، در آن جمیع آن چه از سدر و کافور لازم بود، دیدم و در کیسه، کرایه حمّال و حفّار بود، پس تشییع جنازه کردم و برگشتم.

[تشرّف صیرفی نزد حسین بن روح] ۵ یاقوته

محمد بن حسن صیرفی خدمت حسین بن روح مشرّف می شود و به توجّه آن حضرت از او معجزه می بیند.

ایضا در مدینه المعاجز(۱)ز ثاقب المناقب (۲)ز محمد بن حسن صیرفی روایت کرده، گفت: اراده حجّ نمودم و با من مالی بود که بعض آن طلا و بعض آن نقره بود. پس هرقدر شمش طلا و نقره بود، با خود برداشتم و آن مال را به من داده بودند که به حسین بن روح رسانم.

به سرخس که رسیدم، خیمه خود را در مکانی که رمل داشت، برپا کردم، آن شمش ها را بیرون آورده، رسیدگی نمودم، یک شمش از آن ها در آن مکان افتاده و زیر رمل پنهان شده بود و من ملتفت آن نشده بودم، تا آن که وارد همدان شدم. بار دیگر به جهت اهتمام در حفظ، آن ها را بیرون آورده، سرکشی کردم، دیدم یکی از آن ها که وزنش یک صد و سه مثقال یا نود و سه مثقال بود مفقود شده است.

پس به عوض آن از مال خودم شمشی به همان وزن ریخته، در جای آن گذاشتم.

چون وارد مدینه السلام؛ یعنی بغداد شدم، خدمت حسین بن روح رفته، آن ها را تسلیم

۱- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۷۸- ۱۷۷.

۲- الثاقب فی المناقب، ص ۶۰۱- ۶۰۰.

کردم. دیـدم دست برده، شمشـی که از مال خود به عوض آن شـمش مفقود شـده ریخته بودم، به جانب من انـداخت و گفت: این شـمش مال ما نیست، شـمش ما را در منزل سرخس در مکانی که بالای رمل خیمه زده، مفقود کردی، آن شمش زیر رمل مستور شده، باید به آن مکان رجوع کنی و در آن مکان منزل کنی و آن شمش را طلب نمایی، آن را زیر رمل خواهی یافت و به زودی به سوی ما برخواهی گشت، لکن دیگر مرا نخواهی دید.

محمد بن حسن صـیرفی گوید: من به سـرخس برگشتم، در همان مکان اوّل منزل کرده، بعد از طلب آن شمش را یافته، به بلد خود رفتم.

چون سال آینـده به مـدینه السـلام بغـداد مراجعت نمودم، آن شـمش را با خود بردم، وقتی داخل بغداد شدم، شـیخ ابو القاسـم حسـین بن روح به رحمت ایزدی واصـل شـده، وفـات کرده بـود، آن شـمش را برده، تسـلیم ابو الحسن محمـد بن علی سـمّری نمودم.

در کتاب مـذکور این روایت را از صـدوق به اسـنادش از ابو جعفر بن محمـد بن علی بن احمد روح بن عبد اللّه بن منصور بن یونس بن بزرج، صاحب صادق نقل کرده، گفت:

شنیدم از محمد بن حسن صیرفی که ساکن بلخ بود تا آخر آن چه به روایت اوّلی گذشت.

[تشرّف سرور اهواز خدمت حسین بن روح] ۶ یاقوته

سرور اهوازی خدمت حسین بن روح مشرّف می شود و به توجّه آن حضرت از او معجزه می بیند.

ایضا در مدینه المعاجز[1]ز راونـدی روایت کرده: ابو عبـد اللّه بن سـروه قمی از مردی اهوازی که عابـد و متهجّد و موسوم به سرور بود، نقـل نموده، گفت: من لال بودم به نحوی که نمی توانسـتم تکلّم نمایم، پـدر و عمویم مرا در سن سـیزده یا چهارده سالگی نزد حسین بن روح بردند و التماس کردند از حضرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه-

---

۱- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۲۱۱.

بخواهد زبان من گشوده شود.

شیخ گفت: شما از طرف آن حضرت مأمور شده اید که به کربلا و حایر حسینی بروید.

سرور گفت: به سوی حایر بیرون رفتیم، وارد حایر شده، غسل کردیم و به زیارت قبر شریف امام حسین علیه السّلام رفتیم. بعد از زیارت، پدر و عمویم مرا آواز کردند: یا سرورا! من به زبان فصیح گفتم: لبیک!

گفتند: زبانت گشوده شد؟ گفتم: آری!

ابن سروه گوید: من نسب او را فراموش کردم و سرور مردی بود که جوهر آواز نداشت، انتهی.

[تشرّف حسین بن علی قمی خدمت حسین بن روح] ۷ یاقوته

حسین بن علی بن محمد قمی خدمت حسین بن روح مشرّف می شود و به توجّه آن حضرت از او معجزه می بینند.

در ثاقب المناقب (۱)ز حسین بن علی بن محمد قمی معروف به ابی علی بغدادی، روایت نموده، گفت: در بخارا بودم، کسی که به ابن خارشیر معروف بود، ده قطعه طلا به من داد و مرا امر کرد آن ها را در بغداد به شیخ ابو القاسم حسین بن روح تسلیم کنم.

آن ها را با خود حمل کردم. چون به مغازه آمویه رسیدم، یکی از آن سبیکه ها از من مفقود شد و به آن عالم نشدم، تا آن که داخل بغداد شدم و سبیکه ها را بیرون آوردم که تسلیم آن جناب کنم، دیدم یکی از آن ها از من مفقود شده، لذا سبیکه ای به وزن آن خریدم و به آن اضافه نمودم، آن گاه در بغداد بر شیخ ابو القاسم داخل شدم و آن سبیکه ها را نزدش گذاشتم.

فرمود: این سبیکه را بگیر، آن را که گم کردی، به ما رسید و آن این است، آن گاه

۱- الثاقب فی المناقب، ص ۶۰۲- ۶۰۱.

سبیکه ای بیرون آورد که در مغازه آمویه از من مفقود شده بود. در آن نظر کردم و آن را شناختم.

مؤلّف گوید: این کیفیت به روایت صدوق در یاقوته دوّم این عبقریه ذکر شد و چون این روایت با آن فی الجمله اختلافی داشت، لذا در این مقام مذکور افتاد.

[تشرّف مردی قمی خدمت حسین بن روح] ۸ یاقوته

مرد قمی که عامل مالی از قم بود و گم شده بود، خدمت حسین بن روح مشرّف می شود و به توجّه آن حضرت از او معجزه می بیند.

سیّد بحرینی از راوندی از امّ کلثوم بنت حسین بن روح، روایت کرده، گفت: مالی از قم به سوی پدرم بار شده بود که آن را خدمت حضرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- انفاذ نماید، حامل مال، آن را گم کرد و خدمت پدرم آمد که برگرد.

پدرم فرمود: نزد فلان پنبه فروش برو که آن مال را در عدل پنبه او گذاشته و فراموش کرده ای. عدلی که بر آن، فلان و فلان مکتوب است، بگشا که مال در آن می باشد، آن مرد متحیّر شد و رفت و چنان یافت که شنید.

[دعای سید بن طاوس] ۹ یاقوته

دعای سیّد جلیل علی بن طاوس توسّط ابن رشید ابو العبّاس واسطی به توجّه آن حضرت به شرف اجابت مشرّف می شود.

سیّد مذکور در کتاب فرج الهموم می فرماید: از جمله آن ها خبری است که برای من معلوم شده، از کسی که راستی او برایم محقّق شده، در آن چه ذکر می کنم. از مولای خود، مهدی علیه السّلام مسألت کرده بودم مرا رخصت دهد از کسانی باشم که به صحبت او و خدمت آن جناب در زمان غیبتش مشرّف اند و به کسانی اقتدا کرده باشم که به آن

جناب خدمت می کنند و احدی را از بندگان و خاصّانش بر مقصود خود مطّلع نکرده بودم.

پس روز پنج شنبه، بیست و نهم رجب المرجّب سال شش صد و سی و پنج، ابن رشید ابو العبّاس واسطی نزد من حاضر شد- که سابقا ذکر شد- و ابتدا از نفس خود به من گفت: به تو می گویند ما جز قصد مهربانی با تو نداریم. پس اگر نفس خود را بر صبر توطین کنی، مراد حاصل می شود.

گفتم: از جانب که این سخن را می گویی؟

گفت: از جانب مولای ما مهدی- صلوات اللّه و سلامه علیه-(۱)

[تشرّف خدمت یکی از ملازمان حضرت] ۱۰ یاقوته

کسی خدمت ملازمی از آن حضرت علیه السّلام مشرّف می شود که مکتوبی نوشته بود در سرداب شریف بگذارد.

ایضا سیّد عظیم الشأن مذکور در کتاب مرقوم می فرماید: از این جمله حکایتی است که آن را از کسی دانسته ام که حدیث او نزد من محقّق شده و او را تصدیق کرده ام.

گفت: به سوی مولای خود، مهدی علیه السّلام مکتوبی نوشتم که متضمّن چند امر مهم بود و سؤال کردم که به قلم شریف خود از آن ها جواب دهند و مکتوب را با خود به سوی سرداب شریف در سرّ من رأی برداشتم. مکتوب را در سرداب گذاشتم، آن گاه خوف کردم، پس آن را با خود برداشتم، آن شب، شب جمعه بود، تنها در یکی از حجره های صحن مقدّس ماندم، چون نزدیک نصف شب شد، خادمی با شتاب داخل شد. گفت:

مکتوب را به من بده. یا گفت: می گویند- این شکّ از راوی است- برای تطهیر نماز نشستم و طول دادم؛ سپس بیرون آمدم نه خادمی دیدم نه مخدومی.(۲)

۱- ر. ك: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۵۴.

۲- همان، ص ۵۵- ۵۴.

[تشرّف خدمت ابی جعفر عمری] ۱۱ یاقوته

امین و فرستاده ای از اهل قم خدمت ابی جعفر عمری مشرّف می شود و به توجّه حضرت از او معجزه می بیند.

در بحار(۱)ز کتاب غیبت (۲)یخ طوسی از حسین بن ابراهیم، او از احمد بن علی بن نوح و او از ابی نصر هبه اللّه بن محمد بن بنت امّ کلثوم دختر ابی جعفر عمری روایت کرده که او گفته: جماعتی از بنی نوبخت که یکی از ایشان ابو الحسن بن کثیر نوبختی بود، به من خبر دادند امّ کلثوم دختر ابی جعفر محمد بن عثمان عمری این حدیث را خبر داده: زمانی در شهر قم و نواحی آن، مالی نزد ابی جعفر آوردند برای آن که به صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- برساند. آن فرستاده به بغداد رسید، نزد ابی جعفر آمد، اموال را به او تسلیم نمود، او را وداع و اراده مراجعت کرد، آن گاه ابو جعفر به او گفت:

چیزی از اموالی که به تو سپرده شده بود به ما نرسیده، آن کجاست؟

مرد گفت: ای سیّد من! همه آن ها را به تو تسلیم نمودم.

ابی جعفر گفت: آری! لکن چیزی باقی مانده، بر گرد آن را تفتیش نما و آن ها را که به تو داده شده، به یادت بیاور!

مرد رفت. چند روزی فکر و جستجو می کرد، چیزی به یادش نیامد و کسی از رفیقانش هم خبر نداشتن، در آن حال نزد ابی جعفر آمد و گفت: نزد من چیزی نمانده، هرچه به من تسلیم شده بود به تو سپردم.

ابو جعفر گفت: گفته می شود دو طاقه پارچه سروانی که فلان، ولد فلان به تو داد، چه طور شدند؟

آن مرد گفت: آری! ای سیّد من، به خدا سوگند آن ها را فراموش کردم، الحال نمی دانم در کجا گذاشته ام.

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۱۷- ۳۱۶.

۲- الغیبه، ص ۲۹۵- ۲۹۴.

بعـد از آن، مرد رفت، همه بارهای خود را باز کرده، تفتیش نمود و از کسانی که به ایشان متاع داده بودنـد، خواهش نمود آن ها را تفتیش نمایند، خبری از آن ها بروز نکرد، پس نزد ابی جعفر برگشت و گفت: پارچه ها پیدا نشدند.

ابی جعفر گفـت: به تـو می گوینـد: نزد فلاـن پنبه فروش برو که در کاروانسـرای پنبه فروشـان دوتـای پنبه نزد وی حمـل ونقل کردی، یکی از آن ها که در آن چنین و چنان نوشته شده باز کن! آن دو پارچه در یک سمت آن است!

مرد از آن خبر متحیّر گشت و به آن مکـانی که ابی جعفر گفته بود، برگشت و آن تـای بار را که نشان داده بود، باز کرد. دید آن ها در یک سمت آن، میان پنبه پنهان شده اند.

آن ها را برداشـته، نزد ابی جعفر آورده، به او تسـلیم کرد و گفت: در وقت بسـتن بارها، این دو پارچه را فراموش کرده، بعد از آن در یک سـمت بار گذاشـتم تا محفوظ بماند. سـپس آن مرد چیزی را که دیده و ابی جعفر به آن خبر داده، برای مردم نقل نمود و این امر عجیبی است که جز پیغمبر صلّی اللّه علیه و اله و امام از جانب خدای تعالی که عالم غیوب و سرایر است، بر آن واقف و مطّلع نمی شود و آن مرد پیش تر از آن وقت، ابی جعفر را نمی شناخت.

[تشرّف خدمت غلام حسین بن روح] ۱۲ یاقوته

علی بن احمد عقیقی خدمت غلام حسـین بن روح مشـرّف می شود و به توجّه امام صـلّی اللّه علیه و اله و فرمایش آن حضرت معجزه ای از او می بیند.

علّامه مجلسی رحمه اللّه در بحار(۱)ز کمال الدین (۲)دوق روایت نموده: ابو محمد حسن بن یحیی علوی، پسـر برادر طاهر در بغداد در خانه خود که در سمت بازار پنبه فروشان بود، به ما خبر داد؛ گفت: ابو الحسن علی بن احمد عقیقی در سال دویست

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۳۸- ۳۳۷.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۰۶- ۵۰۵.

و نـود و هشـت، به نزد علی بن عیسـی بن جرّاح که در آن ایّام وزارت داشت آمـد برای اصـلاح امـورات اراضـی خـود آمـد. مطلبش را از او خواهش نمود.

او گفت: از خویشان تو در این شـهر بسـیاراند اگر بنا را بر این بگـذاریم که هرچه ایشان بخواهنـد، بدهیم، نمی توانیم از عهده آن برآییم.

آن گاه ابو الحسن گفت: من حاجت خود را از کسی می خواهم که برآوردن حاجتم در دست او است.

علی بن عیسی گفت: او کیست؟

ابو الحسن گفت: خداوند عالم، بعد از آن با غیظ و غضب از آن جا بیرون رفت.

او گوید: از نزد وی بیرون رفتم، درحالی که می گفتم: خدای تعالی صبر دهنده و تلافی کننده هر هلاک شده مصایب است.

از آن جا برگشـتم، ناگاه رسولی از پیش حسـین بن روح- رضـی اللّه عنه- نزد من آمد و این ماجرا را به او شـکایت نمودم. او رفت شـکایت مرا به حسـین بن روح رسانید. بعد از آن نزد من برگشت، صد درهم نقد، یک طاقه دسـتمالی و قدری حنوط با چنـد پـارچه کفن نزد من آورد و گفت: مولاـیت به تـو سـلام می رسانـد و می گویـد: هر وقت امری از امـور، تو را محزون و اندوهگین گرداند، این دسـتمال را به روی خود بمال! زیرا آن دستمال، دستمال مولای توست و این دراهم و حنوط و کفن ها را بگیر و حاجتی هم که داری شب آینده برآورده می شود. وقتی به مصر رسیدی، ده روز پیش از تو محمد بن اسماعیل وفات می یابـد. بعـد از او، تو وفـات می کنی، این کفن، کفن تو و این حنوط، حنوط تو می شود و این درهم هـا هم بعـد از وفـات، برایت صرف می شود.

آن هـا را گرفتم و نگه داشـتم و آن رسول برگشت. بعـد از آن در مشاعـل- که نام موضـعی است- در پشت در ایسـتاده بودم. ناگاه در را کوبیدند. به غلام خود- که نامش خیر بود- گفتم: یا خیر! نگاه کن ببین کیست که در را می کوبد؟

خیر گفت: غلام حمید بن محمد، کاتب پسر عمّ وزیر است، آن گاه او را نزد خود داخل نمودم.

او به من گفت: وزیر تو را طلبیده و آقای من، حمید می گوید: سوار شو نزد من بیا تا با هم نزد وزیر برویم.

راوی گوید: سوار شدم، درها و راه ها را گشودم و آمدم تا به سر راه ترازوداران رسیدم، ناگاه حمید بن محمد را دیدم که نشسته، انتظار مرا می کشد. وقتی مرا دید، از دستم گرفت، باهم سوار شدیم، رفتیم و به منزل وزیر داخل شدیم.

در آن حال وزیر به من گفت: یا شیخ! خداوند عالم، حاجت تو را برآورد و از من معذرت طلبید و احکامی را که در خصوص مطالب من نوشته بود، مهر شده، به من تسلیم نمود، آن ها را گرفتم و بیرون آمدم.

ابو محمد حسن بن محمد گوید: ابو الحسن علی بن احمد عقیقی در نصیبین- که نام موضعی است- این حدیث را به من خبر داد و گفت: این حنوط جز برای عمّه من، فلانه بیرون نیامد و نام وی را ذکر نکرد. بعد از آن، برای خودم هم حنوط طلبیدم، تا آن که حنوط و کفن و صد درهم آمد و حسین بن روح به من گفت: به اراضی خود مالک خواهی شد و در خصوص همین مطلب، به قائم نوشته بود.

ابو محمد بن حسن گوید: وقتی این را از ابو الحسن علی بن احمد عقیقی شنیدم، از جای خود برخاستم، سر و چشم های او را بوسیدم و گفتم: ای سیّد من، آن کفن ها و حنوط و دراهم را به من نشان بده!

آن گاه کفن ها را آورد، ناگاه میان آن ها یک طاقه پارچه یمنی مخطّط، سه طاقه از پارچه های مرو، یک عمّامه و حنوط هم میان ظرفی بود، دراهم را درآورد، شمرد و وزن نمود، به حساب شمار، صد تا و به حسب وزن، صد درهم بودند.

پس کفن ها را درآورد؛ گفتم: ای سیّد من! یکی از این درهم ها را به من ببخش تا آن را انگشتری بسازم!

گفت: این چگونه می شود، از مال خود من هرچه می خواهی بگیر!

گفتم: من از این ها می خواهم، بسیار اصرار نمودم و سر و چشم های او را بوسیدم.

سپس درهمی از آن ها به من داد، آن را به دستمال خود بستم و در آستینم گذاشتم.

وقتی به کاروانسرا آمدم، زنبیل خود را باز کرده، آن دستمال را بسته دیدم، لکن چیزی در آن نبود، در آن حال چیزی مانند وسواس به دلم عارض گشت، به خانه ابو الحسن علی بن احمد عقیقی رفتم و به غلامش، خیر، گفتم که می خواهم نزد شیخ داخل شوم.

مرا داخل نمود. عقیقی گفت: چه شده؟

گفتم: ای سیّد من! درهمی که به من دادی ما در دستمال نیافتم. در آن حال زنبیل خود را طلبید و آن درهم ها را بیرون آورد و شمرد. ناگاه دیدم آن ها به حسب وزن، صد درهم درآمدند و در این خصوص کسی با من نبود که او را متّهم نمایم، آن گاه از او خواهش نمودم آن یک درهم را به من برگرداند، ابا نموده، قبول نکرد.

راوی گوید: عقیقی بعد از آن، از آن جا بیرون شده، به مصر رفت و اراضی خود را چنان که وزیر حکم داده بود، اخذ نمود. ده روز پیش تر از او، محمد بن اسماعیل وفات یافت و بعد از او عقیقی به رحمت ایزدی رفت و با کفن هایی که به او داده شده بود، مکفّن گردید. مثل این در کتاب غیبت از جماعتی از صدوق روایت شده است.

[تشرّف زن آوی خدمت حسین بن روح] ۱۳ یاقوته

زنی از اهل آبه، خدمت حسین بن روح مشرّف می شود و حسین بن روح، به زبان اهل آبه به توجّه آن حضرت با او تکلّم می کند.

در بحار(۱)ز کمال الدین (۲)ز محمد بن علی بن میتل روایت کرده، گفت: زنی زینب نام از اهل آبه و زن محمد بن عبدیل آیس بود. سی صد دینار داشت، نزد عمّ جعفر بن میتل آمد و گفت: می خواهم این مال را به دست خود به دست ابی القاسم حسین بن روح تسلیم نمایم.

راوی گوید: عمّم مرا با وی فرستاد که سخن او را به ابی القاسم ترجمه نمایم، زیرا او

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۳۶.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۰۴- ۵۰۳.

به زبان اهل آبه سخن می گفت. وقتی نزد ابو القاسم داخل شدیم، ابو القاسم به او متوجّه شده، به زبان فصیح اهل آبه با وی سخن گفت.

زینب در جوابش گفت: حوبا خوید کواید حون القینه؛ یعنی در چه حالی و پیش تر از این، در چه حال بودی و از بچّه هایت چه خبر داری؟

راوی گوید: چون ابو القاسم را به زبان اهل آبه عارف دیدم، از ترجمه نمودن اعراض نموده، اموال را تسلیم کرده، بر گشتیم.

[تشرف محمد بن اسود خدمت عمری] ۱۴ یاقوته

محمد بن علی اسود خدمت عمری مشرّف می شود و عمری او را به پارچه گم شده، به توجّه آن حضرت خبر می دهد.

در کمال الدین (۱)ز محمد بن علی اسود روایت نموده، گفته: یک سال زنی پارچه ای به من داد و گفت: این را نزد عمری ببر! آن را با پارچه بسیاری که داشتم، برداشتم. وقتی به بغداد رسیدم، عمری مرا امر نمود که همه آن ها را به محمد بن عبّاس قمی تسلیم نمایم. همه آن ها را سوای پارچه آن زن به او تسلیم کردم.

در آن حال عمری نزد من پیغام نمود پارچه زن را به او تسلیم کن! آن گاه به یادم آمد که زنی پارچه ای داده. آن را جستجو نموده، پیدا نکردم. عمری به من فرمود:

غمگین مباش! به زودی آن را پیدا خواهی کرد. بعد آن را پیدا کردم. سپس عمری از پارچه آن زن به من خبر داد، حال آن که عمری ثبت و صورت آن اموال را که نزد من بود، نداشت.

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۰۲.

[تشرّف ابن خلف خدمت وکیل آن حضرت] ۱۵ یاقوته

ابو الحسین محمد بن محمد بن خلف، خدمت وکیل آن حضرت در سامرّه مشرّف می شود و آن وکیل چیزی را که ابو الحسین در بین راه به قلب خود گذرانیده بود که از جانب آن بزرگوار به او برسد، می دهد.

در بحار(۱)ز کمال الدین (۲)ز محمد بن یزداد روایت کرده: هزار دینار که از ابو جعفر بود، برداشتم درحالی که ابو الحسین محمد بن محمد بن خلف و اسحاق بن جنید با من بودند. خرجین را که اموال در آن بود، برداشت به محلّه دور بغداد، سمت قبر ابو حنیفه، برد، سه رأس الاغ کرایه نمودم. وقتی به ناطول رسیدیم، الاغ ها را پیدا نکردیم.

آن گاه به ابی الحسین گفتم: تو این خرجین را بردار و با قافله برو! تا الاغی برای اسحاق بن جنید پیدا کنم که سوار شود، زیرا او پیرمرد است و طاقت پیاده رفتن ندارد.

الاغی برای او کرایه نمودم و در نزدیکی حیر- که نام قریه ای است- در سرّ من رأی ملحق شدم، با وی گفتگو می کردم و به او می گفتم: خدای تعالی را برای این که این خرجین را برداشته ای، حمد بکن!

گفت: دوست دارم این عمل همیشه برای من باشد. بعد از آن داخل سرّ من رأی گردیدم و آن مال را به وکیل تسلیم نمودم. آن را میان ساروقی گذاشته، با غلام سیاهی فرستاد. وقت عصر که شد، ابو الحسین بقچه سبکی نزد من آورد.

وقتی صبح کردیم، ابی قسم گفت: غلامی که دستمال را برده بود، این دراهم را، نزد من آورد. بعد از آن ابی قسم به من گفت: این ها را به رسولی که بقچه را برداشته بود- که ابو الحسین باشد- بده! آن ها را از او گرفتم، وقتی از در خانه بیرون آمدیم، آن گاه ابو الحسین پیش از آن که من چیزی به او بگویم یا بداند چیزی نزد من هست، گفت:

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۳۳- ۳۳۲.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۹۵.

وقتی در نزدیکی حیر با تو بودم، آرزو نمودم کاشکی از آن حضرت چند درهمی به من می رسید تا به آن ها تبرّک بیابم، هم چنین این آرزو را در سال اوّل که با تو در عسکر بوده ام، کرده ام.

به او گفتم: این دراهم را بگیر! به درستی که خدای تعالی آن ها را به تو کرامت فرموده و الحمد للّه ربّ العالمین.

[تشرّف ابی حابس خدمت حسین بن روح] ۱۶ یاقوته

ابی قاسم بن ابی حابس، خدمت ابو القاسم بن حسن بن احمد وکیل مشرّف می شود و به توجّه آن حضرت علیه السّلام از او معجزه می بیند.

صدوق در کمال الدین (۱)ز پدرش، او از سعد و او از ابو قسم بن ابی حابس، روایت نموده، گفت: من هر سال نیمه شعبان، امام حسین علیه السّلام را زیارت می کردم. سالی پیش از نیمه، به قریه عسکر وارد شدم و قصد کردم نیمه شعبان به زیارت قبر حسین علیه السّلام نروم.

وقتی ماه داخل شد، پیش خود گفتم؛ زیارتی را که همه اوقات بجا می آوردم، ترک نمی کنم.

آن گاه به عزم زیارت بیرون رفتم و پیش تر از این، هر وقت به قریه عسکر وارد می شدم؛ با رقعه یا مراسله ایشان را از آمدنم به آن جا مطّلع می ساختم، این دفعه به ابی قسم بن حسن بن احمد وکیل گفتم: ایشان را از آمدن من مطّلع مکن! زیرا که می خواهم این دفعه زیارت من خالص گردد. در آن حال دیدم ابن قسم تبسّم کنان نزد من آمد و گفت: این دو دینار نزد من فرستاده شده و گفته شده: این ها را به جلیسی بده و به او بگو هر که در کار خدا باشد، خدای تعالی هم در کار او می شود.

او گوید: بعد از آن، در سرّ من رأی به شدّت مرض مبتلا شدم، به نحوی که از هلاکت ترسیدم و برای مرگ مهیّا شدم، ناگاه ظرفی که در آن دو ساقه بنفشه بود، نزد

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۹۳.

من فرستاده شـد و به بوییـدن آن ها مأمور شدم، از بو کردن آن ها فارغ نشده بودم که از بیماری صـحّت یافته، به حال آمدم، الحمد للّه ربّ العالمین و سلام علی المرسلین.

[تشرّف ابو محمد وجنایی خدمت ملازم حضرت] ۱۷ یاقوته

ابو محمد وجنایی خدمت شیخی از ملازمین آن حضرت مشرّف می شود.

در کمال الدین (۱)رای رجای مصری از ابو محمد وجنایی روایت کرده، گفت: امور شهر ما اختلال و اضطراب به هم رساند و فتنه ها برانگیخته گردیـد، آن گاه عزم اقامت بغـداد نموده، هفتاد روز آن جا مانـدم. بعد از آن شـیخی نزد من آمد و گفت: به شهر خود برگرد، در آن حال از بغداد بیرون رفتم درحالی که رفتن را ناخوش می داشتم.

وقتی به سرّ من رأی رسـیدم، عزم نمودم آن جا بمانم، زیرا خبر اغتشاش و اختلال اوضاع شـهر ما به من می رسـید؛ با این حال اقامه را در آن جا موقوف نموده، به سـمت شـهر خود متوجّه گشـتم. هنوز به منزل خود نرسـیده بودم، ناگاه همان شـیخ به من رسید و مکتوبی به من داد که اهل من نوشته بودند؛ مضمونش این بود: شهر از فتنه آرام گرفته، باید بیایی.

[تشرّف حسن بن فضل یمانی خدمت ملازم حضرت] ۱۸ یاقوته

حسن بن فضل یمانی خدمت یکی از ملازمان آن حضرت علیه السّلام مشرّف می شود.

در کمال الدین (۲)ز پدرش، او از سـعد، او از علان و او از حسن بن فضل یمانی روایت نموده: به سبب اقامتم در بغداد در آن جا دلتنگ شدم و پیش خود گفتم:

می ترسم در این سال حجّ نکنم و به منزل خود برنگردم، آن گاه برای جواب رقعه که در

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۹۲.

۲- همان، ص ۴۹۰.

این خصوص نوشته بودم، نزد ابی جعفر رفتم.

او فرمود: به مسجدی برو که در فلان جاست، مردی می آید و از چیزی که به آن احتیاج داری، خبر می دهد! به آن مسجد رفتم، ناگاه مردی داخل مسجد گردید، سلام کرد، خندید و گفت: تو را مژده باد! در این سال حجّ می کنی و با صحّت و سلامت نزد اهل خود برمی گردی ان شاء اللّه.

راوی گوید: نزد ابن وجنا رفتم و از او خواهش نمودم محملی برایم کرایه و کجاوه ای برایم پیدا کند. خواهش مرا ناخوش داشت و قبول نکرد. بعد از چند روز باز او را ملاقات نمودم، به من گفت: چند روز است که عقب تو می گردم، به درستی که به من نوشته شده پیش تر از همه برای تو محملی کرایه و برایت کجاوه پیدا کنم.

[تشرّف ابن مهزیار خدمت ملازمان حضرت] ۱۹ یاقوته

محمد بن ابراهیم بن مهزیار خدمت زنی که از ملازمان آن حضرت بوده است.

مشرّف می شود.

ایضا در کمال الدین (۱)ز پدرش از ابن ولید، او از سعد، او از علان، او از محمد بن جبرییل، او از ابراهیم و محمد پسران فرخ و آن ها از محمد بن ابراهیم بن مهزیار روایت نموده اند که گفت: به عزم زیارت به قریه عسکر آمدم و ناحیه مقدّسه را قصد نمودم. در این اثنا زنی به من دچار گردید و گفت: آیا تو محمد بن ابراهیم هستی؟

گفتم: بلی.

گفت: برگرد! زیرا در این وقت به زیارت نخواهی رسید، برو و شب بیا، در خانه هم برایت باز می شود، بعد از آن داخل خانه شو و خانه ای که در آن چراغ است، قصد کن!

به گفته او عمل نمودم، به در خانه آمدم، دیدم در باز است، داخل خانه شدم و به خانه ای که او گفته بود، داخل شدم، وقتی با صدای بلند بین دو قبر گریه می کردم، ناگاه

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۸۷.

صدایی شنیدم که گفت: یا محمد! از خدا بپرهیز و از همه کارهای بد، توبه کن و برگرد! به درستی که بار بزرگی را به گردن گرفته ای.

این ناچیز گوید: آن بار، وکالت آن جناب در اهواز بود؛ چنان که در یاقوته دوازدهم از عبقریه هشتم گذشت به آن جا مراجعه شود.

[تشرف ابن جنید واسطی خدمت غلام حضرت] ۲۰ یاقوته

ابو عبد اللّه بن جنید واسطی، خدمت مبایعه غلامی از آن حضرت مشرّف می شود.

صدوق در کمال الدین (۱)ه اسناد خود از علی بن محمد رازی و او از جماعتی از اصحاب ما روایت نموده که ایشان گفته اند: صاحب علیه السّلام نزد ابی عبد اللّه بن جنید که در شهر واسط بود، غلامی فرستاد و او را به فروختن آن غلام مأمور فرمود، پس او را فروخت و وجه ثمنش را قبض نمود. وقتی دینارها را قبض و تعیین نمود، هجده قیراط و یک جبّه کم بود، لذا از مال خودش هجده قیراط و یک جبّه به آن اضافه نموده، فرستاد. یک دینار که وزنش هجده قیراط و یک جبّه بود، به او پس فرستاده شد.

[تشرّف ابن جرجانی خدمت وکیل حضرت] ۲۱ یاقوته

حسن بن علی بن اسماعیل جرجانی، خدمت ابی عبد اللّه بزوفری، از وکلا مشرّف می شود و به توجّه آن حضرت صلّی اللّه علیه و اله پدر مولودی تعیین می شود.

شیخ طوسی فرموده: در سال سی صد و هفده هجری در ماه محرّم در اهواز دیدم حدیثی نوشته شده بود و آن، این بود که ابو عبد اللّه گفت: ابو محمد حسن بن علی بن اسماعیل بن جعفر بن محمد بن عبد اللّه بن محمد بن علی بن ابی طالب جرجانی، به ما خبر داد و گفت: در شهر قم بودم، ناگاه میان برادران دینی ما در خصوص مردی که بچه

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۸۶.

خود را انکـار می نمود، یعنی می گفت این بچه از من نیست؛ گفتگو و مباحثه افتاد، در آن حال مردی را نزد شـیخ صـیانه اللّه فرستادند، درحالی که من نزد شیخ حاضر بودم، آن مرد مکتوبی در این خصوص به شیخ صیانه اللّه داد.

شیـخ آن را خواند و امر نمود آن را نزد ابی عبد اللّه بزوفری- اعزه اللّه- ببرد تا جواب آن را بنویسـند. پس نزد وی برد. من هم آن جا حاضر شدم.

او در جوابش فرمود: آن طفل، بچه او است، در فلان روز و فلان مکان با مادرش مواقعه نمود، به او بگو: این بچّه را محمد نام کند! سـپس آن فرستاده، جواب را برداشت، نزد ایشان برد. همگی به این قول معتقد شدند و بعد از آن که مولود متولّد شد، او را محمد نامیدند.(۱)علّامه مجلسی رحمه اللّه بعد از ذکر این روایت در بحار الانوار فرموده: از این حدیث چنین ظاهر می شود که بزوفری هم از جمله سفرا بود؛ یعنی سفارش خلایق را نزد آن حضرت می برد و کسی این را نقل ننموده، بنابراین تأویل آن به دو طریق است، یکی آن که سفارت وی توسّط سفرای معروفین بوده؛ یعنی او مطالب مردم را به ایشان می رساند و ایشان به آن حضرت عرض می کردند و دیگر آن که سفارت او، منحصر به همین قضیّه باشد.(۲)

[تشرّف دینوری خدمت وکیل حضرت] ۲۲ یاقوته

ابو العبّـاس احمـد دینوری بـا وکیـل دیگر از جانب آن بزرگوار- سـلام اللّه علیه- خـدمت عمری وکیل، مشـرّف می شود و به توجّه آن حضرت از آن ها معجزه می بیند.

سیّـد بحرینی در کتاب مـدینه المعاجز(۳)ز ابـو جعفر محمـد بن جریر طـبری و او به اسـناد خـود از ابی العبّـاس احمـد دینوری روایت نموده، گفت: از اردبیل به دینور رفته،

۱- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۳۰۸.

۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۲۴.

۳- مدینه المعاجز، ج ۸، ص ۱۰۵- ۹۸.

اراده حجّ نمودم و مردم در باب وصیّ آن حضرت در حیرت بودند.

اهل دینور مردم را در امر من بشارت دادند، شیعیان نزد من اجتماع نمودند و گفتند: شش هزار دینار، مال امام علیه السّلام نزد ما جمع شده، خواهش داریم آن را با خود ببری و به امام برسانی!

گفتم: همه می دانید که مردم در حیرت اند، من هم در این وقت باب آن جناب را نمی شناسم.

گفتند: ما به تو وثوق و اطمینان داریم و غیر از تسلیم به تو، چاره نداریم، تو هم در باب تسلیم هرچه تکلیف خود دانی، چنان کن!

لاعلاج قبول نموده، از یک یک، کیسه کیسه قبض نموده، با خود برداشته، بیرون آمده، وارد قرمینین- که کرمانشاه است- شدم. احمد بن حسن آن جا بود.

وقتی احمد مرا دید، مسرور گردید، او هم هزار دینار با ساروقی مهر کرده از لباس که ندانستم در آن چه بود، آورده، به من داد و گفت: این را هم با خود بردار و بدون حجّت و دلیل آن ها را به کسی مده!

آن ها را هم گرفتم، وارد بغداد شدم، از ابواب ناحیه پرسیدم، گفتند: باقطانی و اسحاق احمر و ابی جعفر عمروی، هر دو دعوی بابیّت می نمایند.

اوّل امر به دیدن باقطانی رفته، او را شیخی بزرگ، با مریدهای ظاهری با اسب عربی و غلامان بسیار دیدم، داخل شده، بر او سلام کردم. با من رسوم آداب، رعایت نمود و از قدوم من مسرور شد، نزد او ماندم تا خلوت شد و مردم رفتند. از حاجتم پرسید، به او گفتم: من مردی از اهل دینور هستم و اراده حجّ دارم، مالی با خود دارم که باید به باب ناحیه برسانم.

گفت: بیاور بده!

گفتم: حجّت و دلیل می خواهم. گفت: برو فردا بیا تا به تو بنمایم و رفتم، فردا بلکه پس فردا هم رفتم و ابدا حجّتی ندیدم.

بعد از آن، به دیدن اسحاق احمر رفتم، اوضاع و غلامان و جماعت او را بیش از

اوّلی دیدم و با او گفتم و شنیدم آن چه با اوّلی واقع شده بود.

سپس به جانب ابو جعفر عمری رفتم. او را شیخی متواضع یافتم، لباسی سفید پوشیده، بر نمدی نشسته و در خانه کوچکی خزیده بود و مانند آن دو نفر، غلام و اسب و مرید نداشت. بر او سلام کردم، جوابم را ردّ نمود، با من بشاشت کرد و از حاجتم پرسید.

گفتم: از اهل جبل می باشم و با خود مالی دارم و می خواهم به اهلش برسانم.

گفت: اگر خواهی آن را به محلّ خود برسانی، باید به سرّ من رأی بروی و از دار ابن الرضا بپرسی و از فلان وکیل جویا شوی. آن وقت به مراد خود خواهی رسید.

چون این را شنیدم، از نزد او برخاسته، به منزل آمده، روانه سرّ من رأی گردیدم.

بعد از ورود، از دار ابن الرضا پرسیدم و خود را به آن جا رسانده، از دربان، در باب وکیل جویا شدم.

گفت: او در خانه مشغول است و عن قریب منتظر او شدم تا بیرون آمد. بر او سلام کردم، بعد از جواب، دست مرا گرفته، به اندرون خانه داخل شد، از حال و حاجتم پرسید. حالاتم را باز گفتم و گفتم: باید مالی که با خود دارم، به حجّت و دلیل به صاحبش برسانم.

گفت: چنین باشد، لکن حال غذا خورده، قدری استراحت نما تا از تعب راه آسوده شوی که وقت نماز اوّل نزدیک باشد، چون برسد، کار تو برآورم.

غذا خورده، خوابیدم و وقت نماز برخاستم. نماز کرده، به جانب شریعه روانه شده، غسل کرده، به خانه وکیل مذکور مراجعت نمودم و توقّف کردم تا آن که ربعی از شب گذشت، وکیل آمده و با خود نوشته ای به این مضمون آورد.

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

احمد بن محمد دینوری به آوردن مبلغ شانزده هزار دینار در کیسه فلان و کیسه فلان، مال فلان بن فلان بن فلان المراغی به امر خود وفا کرده. هم چنین، تا آن که شمرده بود و جمیع کیسه ها و آن چه در هریک از آن ها بود و نام صاحب هر

یک را به اسم و لقب و بلد او ذکرکرده بود که آن چه را در قرمینین از احمد بن حسن به او رسیده، بیآورد از کیسه ای که در آن هزار دینار و ساروقی که در آن جامه ای به فلان صفت و جامه ای به فلان رنگ بود و هم چنین تا آخر جامه ها و اوصاف آن ها، بعد از آن امر شده بود تمام آن ها را به ابی جعفر عمری رسانده، حسب الامر او معمول دار!

چون این را دیدم، خداوند را شکر نمودم به جهت آن که شکّ را از دلم زایل نمود و به امام و مولایم هدایت فرمود. به منزل آمده، زود به بغداد مراجعت کرده، خدمت ابو جعفر عمری رسیدم. وقتی مرا دید و به من گفت: هنوز نرفته ای؟

گفتم: ای سیّد من! رفتم و برگشتم، در اثنای سخن بودیم که از جانب ناحیه، فرمانی به ابی جعفر رسید که در آن نوشته ای مانند نوشته من بود و در آن تفصیل اموال را ذکر و امر فرموده بود که عمری جمیع آن ها را به ابی جعفر محمد بن احمد بن جعفر قطان قمی تسلیم نماید.

چون عمری آن فرمان را خواند، برخاسته، لباس خود را پوشید و به من فرمود: این اموال را بردار تا نزد قطان برده، تسلیم نماییم، اموال را حمل کرده، به قطان رسانیده، به عزم حجّ بیرون رفتم، بعد از ادای مناسک به دینور مراجعت نمودم، مردم بلد جمع شده، فرمان وکیل را برایشان خواندم.

چون صاحب بعض کیسه ها، نام خود را در آن نامه، مذکور دید از غایت سرور افتاده، بی هوش شد. بر او اجتماع نموده، او را به خود آوردیم. به سجده شکر بیفتاد؛ بعد از آن که سر برداشت، گفت: خداوند را حمد می کنم که ما را هدایت فرمود و الآن دانستیم روی زمین از حجّت خدا خالی نخواهد بود. بدانید آن کیسه را خدا به من عطا فرمود و کسی غیر از خدا بر آن مطّلع نشده بود.

احمد دینوری گوید: پس از مدّتی از دینور بیرون آمدم و بعد از مدّتی ابو الحسن اورانی، احمد بن الحسن را ملاقات کردم، او را از این واقعه خبر دادم و آن قبض وکیل را به او نشان دادم.

گفت: سبحان اللّه، در چیزی شکّ نکنم و شکّ نیست در این که خدا زمین را از

حجّت خالی نگذارد.

بـدان وقتی اذ کوتکین با یزیـد بن عبید اللّه در سـهرورد جنگ کرد و به بلاد او ظفر یافت و خزاین او را به دست آورد، مردی نزد من آمـد و گفت: یزیـد بن عبیـد اللّه، فلاـن اسب و فلاـن شمشـیر را به جهت صـاحب ناحیه مقرّر داشـته است. چون این را شنیـدم، خزاین یزید بن عبید اللّه را دفعه دفعه به سوی اذ کوتکین نقل نمودم و در باب اسب و شمشـیر مماطله کردم، تا آن که در خزاین، چیزی باقی نماند و عزم داشـتم اسب و شمشـیر را به جهت مولای خود، حضرت حجّت علیه السّلام نگهدارم، تا آن که مطالبه اذ کوتکین در این باب شدیـد شـد و از مـدافعه او متمکّن نشـدم. ناچار در عوض اسب و شمشـیر هزار دینار بر خود قرار داده، اسب و شمشیر را تسلیم اذ کوتکین کرده، هزار دینار از مال خود وزن و تعیین کرده، به خزینه دار خود دفع کرده، به او گفتم: این دینارهـا در مکـان مـأمونی ضـبط کن و اگر من محتـاج شوم، بیرون نیـاور که مبـادا خرج شود. پس از آن زمـانی گذشت، تا آن که یک روز در شهر ری در مجلس خود نشسته، تدبیر امور می کردم.

ناگاه ابو الحسن اسـدی که از وکلای ناحیه بود، در ری بر من داخل شـد و از عادت او، آن بود که گاه گاه نزد من می آمد و کارهـای او را برمی آوردم. این دفعه نشسـتن خود را طول داد، از حـاجتش پرسـیدم، خواست اظهـار حاجت در مکانی خلوت باشد.

به خـازن گفتم: در خزینه مکـانی خلوت معیّن کنـد. سـپس با او داخل خزانه شـدم، ناگاه از جانب ناحیه مبارکه رقعه کوچکی برایم بیرون آورد که در آن به این مضمون نوشته بود: ای احمد بن الحسن، آن هزار دینار که از مال ما از بابت اسب و شمشیر نزد توست، تسـلیم اسدی کن! چون آن را دیدم، به شـکر این نعمت به سجده افتادم که خداوند بر من منّت گذاشته، به مولای خـود حضـرت خلیفـه اللّه هـدایت فرمـود، زیرا غیر از خـدا و من کسـی بر این امر اطّلاـع نـداشت، پس سه هزار دینـار دیگر به شکرانه این نعمت افزودم و به او تسلیم نمودم که به حضرتش برساند.

مؤلّف گوید: ما کیفیّت ملاقات احمد بن الحسن را با اسدی وکیل، به روایت دیگر

در یاقوته سی و سوّم از عبقریه هشتم ذکر نموده ایم، مراجعه شود که با این روایت فی الجمله اختلافی دارد.

[تشرّف تاجری خدمت ملازم حضرت] ۲۳ یاقوته

حاج محمد حسن تاجر خدمت پیرمردی از ملازمان آن حضرت مشرّف می شود.(۱)

العبقری الحسان ؛ ج ۶ ؛ ص۷۴۷

" جناب آخوند ملّا حسین رشتی که از اخیار طلّاب و از اصدقای آن مرحوم بوده، نقل نموده: سیّد جلیل، آقا سیّد عنایت اللّه بروجردی که از طایفه بحر العلوم رحمه اللّه در رشت بود برای این خاک پای ذاکرین، نقل نمود: در سال گذشته در طهران حاج محمد محسن نامی به جهت من نقل کرد که در کاشان از شخصی طلبی داشتم، جهت وصول طلب خود به کاشان رفتم. نزدیک کاشان، به دهی رسیدم؛ شب شد و نزدیک آن ده مسجدی بود.

با خود گفتم؛ امشب در این مسجد به سر می برم و فردا می روم وارد شهر می شوم و طلب خود را وصول می نمایم. بعد از این که در آن مسجد فرود آمدم، شب و تاریک شد، خایف شدم که مبادا کسی بیاید، مرا بکشد و مال مرا غارت کند، این چه کاری بود که کردم. در این خیال بودم که از یک سمت مسجد صدایی بلند شد و مرا صدا زد، اسم پدر و ولایت مرا نام برد و گفت: خانه خدا که محلّ عبادت خاص بندگان او می باشد، امن نباشد، کجا امن می باشد؟ مترس و نزد من بیا! چون این سخن را شنیدم، نزد او رفته، سلام عرض کرده، جواب شنیدم لکن چون مسجد تاریک بود، تمیز ندادم که پیرمرد یا جوان است.

فرمودند: فلانی! به کاشان می روی که طلب خود را از فلانی وصول کنی؟

عرض کردم: آری.

فرمود: آن مرد به خانه فلان ملّا رفت و بست نشست و آن ملّا به او کمک کند و دست تو به او بند نشود و با دماغ سوختگی به اصفهان خواهی رفت و از آن جا به

۱- اکبر، العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ۹جلد، مسجد مقدس جمکران - قم (ایران)، چاپ: ۱، ۱۳۸۶ ه.ش.

طهران مراجعت خواهی کرد و در آن جا طلبی از کسی مطالبه کنی و او تو را به کسی از کوه نشینان بروجرد حواله کند و آن شخص به تو ملکی دهد که از آن ملک نفعی زیاد، عاید تو شود. پس به مشهد مقدّس می روی و مراجعت می نمایی و ان شاء اللّٰه باقی مانده سخن را در تبریز به تو خواهم گفت.

حاج محمد محسن مذکور گفت: هر چیزی را که گفته بود، وقوع یافت. آن شخص مدیون من، در خانه ملّایی متحصّن شد و دستم به او بند نشد. با کمال افسردگی به اصفهان رفتم و از آن جا به طهران برگشتم، طلبی از شاهزاده ای داشتم، به بعضی از کوه نشینان بروجرد حواله کرد و آن مرد ملکی به من داد و از آن ملک نفعی زیاد بردم.

به مشهد مقدّس مشرّف شده، برگشتم. به داعیه تبریز رفتم و به قدر ده روز یا بیشتر آن جا ماندم، کارهای خود را دیدم و مالی را هم دیدم که فردا صبح روانه شوم. عصری بود، چای خوردم، قلیان هم کشیدم و در خیال آن بودم که دیگر کاری یا جواب و سؤالی با کسی دارم یا نه که او را ببینم و بعد از خروج به اصلاح آن محتاج نشوم و اصلا مواعده آن شخص را در خاطر نداشتم.

ناگاه به خاطرم آمد و با خود گفتم؛ آن مرد هرچه گفته بود، چنان شد و به ظهور رسید، مگر آن که او را در تبریز ندیدم و فردا می روم. ناگاه دیدم پیرمردی داخل شد، سلام کرد، نشست، به او قلیان دادم، نکشید و فرمود: فلان! در خیال باقی مانده سخن هستی؟

عرض کردم: آری!

فرمود: باقی مانده سخن، این است: خوشا به حال اطفالی که در سده ای که می آید، از پدر و مادر متولّد می شوند. عمرشان دراز باشد و در سال اوّل مائه، نه در سال دوّم و نه در سال سوّم آن، سیّدی از سمت خراسان ظاهر خواهد شد و از برکات وجود با سعادت او، برکات ظاهر خواهد گشت و خلق روی زمین پاک مذهب می شوند، آسمان رحمتش را نازل می نماید و زمین برکت خود را بروز خواهد داد، اهل شرق و غرب دنیا آسوده شوند و همگی به یک مذهب درآیند.

مؤلّف گوید: معاصر مذکور، بعد از ذکر این حکایت گفته: اگرچه آقاخوند مذکور، ثقه می باشد، لکن آن دو نفر دیگر چون مجهول الحال هستند و واقعه هم غرابت دارد؛ اعتماد بر آن مشکل است. اگرچه مؤیّد، بلکه مصدّق این حکایت و روایت، منامه ای است که جناب زبده الاطیاب العالم الربّانی المولی نظر، علی طالقانی طهرانی- اطال اللّه بقائه- آن را از کسی روایت کرد که او را به صلاح و سداد نسبت داد که او در سال گذشته مطابق تاریخ هزار و دویست و نود و نه هجری بود برای ایشان در نجف اشرف- علی مشرفها السلام- ذکر نمود که در همین سال سیّد جلیلی را در خواب دیدم و از او، از فرج آل محمد صلّی اللّه علیه و اله و زمان او و ظهور دولت حقّه پرسیدم.

جواب داد: سه یا چهار سال دیگر، زیرا این فقره مطابق اخباری است که آن مرد ذیل این حکایت بیان کرده و متحمل آن است که آن مرد خود حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- بوده باشد و منافاتی ندارد که او را در سنّ پیری دیده؛ با آن که در اخبار وارد است آن بزرگوار به صورت جوانان ظهور فرماید، چون تبدّل صورت در آن وقت ممکن و محتمل است که از رجال الغیب و کارکنان آن حضرت بوده باشد و کیف کان ذکر این واقعه در مقام، خالی از مناسبت نیست و عهده آن با راوی آن است و اللّه العالم بحقایق الامور.

[پیامی از حضرت برای ابن طاوس] ۲۴ یاقوته

اشاره

سیّد جلیل، رضی الدین علی بن طاوس به شرف پیغامی از آن حضرت- عجّل اللّه فرجه- توسّط شیخ عبد المحسن نامی از اهل سواد عراق مشرّف می شود.

سیّد معظم له در رساله مواسعه و مضایقه می فرماید: من با برادر صالح خود، محمد بن محمد بن قاضی آوی- ضاعف اللّه سعادته و شرف خاتمته- روز سه شنبه هفدهم ماه جمادی الاخره، سال شش صد و چهل و یک از حلّه به سوی مشهد مولای خود، امیر المؤمنین علیه السّلام متوجّه شدم. خدای تعالی برای ما اختیار فرمود که شب را در

قریه ای به سر بردیم که به آن دوره ابن سنجار می گفتند و اصحاب ما و چهارپایان ما نیز، شب آن جا بودند.

صبح چهارشنبه ماه مذکور از آن جا حرکت کردیم و ظهر روز چهارشنبه به مشهد مولای مان علی علیه السّلام رسیدیم. زیارت کردیم، شب شد و آن شب پنج شنبه، نوزدهم جمادی الاخری بود. در نفس خود اقبالی به سوی مقدّس حضرت خداوندی و حضور و خیر بسیاری دیدم. سپس علامات قبول، عنایت، رأفت و رسیدن به مأمول و مهمانی را مشاهده نمودم. برادر صالح من، محمد بن محمد بن محمد آوی- ضاعف اللّه سعادته- آن شب در خواب دید که در دست من لقمه ای است و من به او می گویم: این لقمه از دهان مولای من مهدی علیه السّلام است و قدری از آن را به او دادم. سحر آن شب، حسب تفضّلی که خدای تعالی با من داشت، نافله شب را خواندم.

صبح روز پنج شنبه، به عادتی که داشتم، داخل روضه منوّره حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام شدم. پس از فضل خداوندی، اقبال مقدّس حضرتش و مکاشفات به حدّی بر من وارد شد که نزدیک بود بر زمین بیفتم، اعضا و قدم هایم به لرزه درآمد و ارتعاش هولناکی به من دست داد. حسب عواید فضل الهی بر من و عنایتش بر این ضعیف و آن چه از احسان خود برایم نمایاند، بر هلاکت و مفارقت از خانه رنج و مشقّت مشرّف شدم. حتّی در این حال محمد بن کنیله جمّال حاضر شد، بر من سلام کرد و من قدرت بر نظر کردن به سوی او و غیر او را نداشتم و او را نشناختم؛ بلکه بعد از آن از حال او سؤال کردم. او را به من شناساندند و در این زیارت برایم مکاشفات جلیل و بشارات جمیل تجدید شد و برادر صالح من، محمد بن محمد بن محمد آوی- ضاعف اللّه سعادته- مرا به چند بشارت خبر داد که آن ها را دیده بود.

از آن جمله، دید گویا شخصی در خواب برای او خوابی نقل می کند و می گوید من دیدم گویا فلانی- یعنی من، و گویا من در آن حال حاضر بودم که این خواب را برای او نقل می کرد- سوار است و تو، یعنی برادر صالح اویی و دو سوار دیگر همگی به آسمان می رفتند.

گفت: به او گفتم: تو می دانی یکی از آن دو سوارها که بود؟

صاحب خواب در حال خواب گفت: نمی دانم.

سپس تو گفتی: یعنی من، که او مولایم مهدی علیه السّلام است، از نجف اشرف به جهت زیارت اوّل رجب به سمت حلّه متوجّه شدم. پس شب جمعه، هفدهم جمادی الاخره به حسب استخاره به آن جا رسیدیم.

روز جمعه، حسن بن البقلی مذکور داشت شخص صالحی که به او عبد المحسن می گویند، از اهل سواد؛ یعنی قرای عراق به حلّه آمده و ذکر می کند مولای ما مهدی- صلوات اللّه علیه- او را در ظاهر و بیداری ملاقات کرده و او را به جهت پیغامی نزد من فرستاده. قاصدی نزد او فرستادم و او محفوظ بن قرار بود. پس شب شنبه، بیست و یکم جمادی الاخره حاضر شد. با شیخ عبد المحسن خلوت کردم. شناختم که مرد صالحی است و نفس در صدق حدیث او شکّ نخواهد داشت و او از ما مستغنی است.

از حالش پرسیدم؛ ذکر کرد اصلش از حصن بشر است، از آن جا منتقل شده و به دولاب که مقابل محوله معروف به مجاهدیّه است و به دولاب ابن ابی الحسن معروف است آمده و حال آن جا مقیم است و برای او کاری در دولاب و زراعت آن جا نیست، بلکه او تاجر و شغلش خریدن غلّه و غیر آن است و ذکر کرد او از دیوان سرایر، غلّه خرید و به آن جا آمد که غلّه را قبض کند و شب را نزد طایفه معیدیّه در موضع معروف به مجرّ به سر برد.

هنگام سحر، ناخوش داشت که از آب معیدیّه استعمال کند، لذا به قصد نهر بیرون رفت و نهر در طرف شرقی آن جا بود. سپس ملتفت نشد مگر وقتی که خود را در تلّ سلام که در راه مشهد حسین علیه السّلام؛ یعنی کربلاست، در جهت غرب دید. آن شب، شب پنج شنبه نوزدهم جمادی الاخری سال شش صد و چهل و یک بود، همان شبی که گذشت؛ شرح بعضی از آن چه خداوند در آن شب و روز، نزد مولایم امیر المؤمنین علیه السّلام به من لطف کرد.

شیخ عبد المحسن گفت: به جهت بول کردن نشستم. ناگاه سواری را نزد خود دیدم

که من از او حسّی و از اسب او حرکت و صدایی نشنیدم، ماه طلوع کرده بود لکن هوا مه بسیاری داشت. من از هیأت آن سوار و اسبش سؤال کردم.

گفت: رنگ اسبش سرخ زیاد مایل به سیاهی و بر بدنش جامه های سفید بود و بر سر او عمّامه بود که حنک داشت و شمشیری حمایل کرده بود.

سوار به شیخ عبد المحسن گفته بود: وقت مردم چگونه است؟

عبد المحسن گفت: گمان کردم از این وقت سؤال می کند.

گفتم: دنیا را میغ و غبار گرفته است.

گفت: این را سؤال نکردم! از حال مردم پرسیدم؟

گفتم: مردم در خوبی، ارزانی و امنیّت در وطن و در مال خود هستند.

گفت: نزد ابن طاوس برو و به او چنین و چنان بگو.

برایم ذکر کرد آن چه را که آن حضرت فرموده بود، آن گاه گفت: آن جناب فرمود:

وقت نزدیک شده است.

عبد المحسن گفت: در دلم افتاد و بر نفسم معلوم شد او، مولای ما صاحب الزمان علیه السّلام است، به رو در افتادم و بی هوش شدم و به حالت بی هوشی بودم تا صبح طالع شد.

گفتم: از کجا فهمیدی آن جناب از ابن طاوس، مرا اراده کرد.

گفت: من در بنی طاوس جز تو کسی را نمی شناسم و در قلبم نمی دانستم مگر آن که از این رسالت تو را قصد کرده بود.

گفتم: از کلام آن جناب که وقت نزدیک شد، چه فهمیدی آیا قصد کرده که وفات من نزدیک شده یا ظهور آن جناب- صلوات اللّه علیه-

گفت: بلکه ظهور آن جناب علیه السّلام نزدیک شد.

گفت: من در آن روز به سمت کربلا، مشهد ابی عبد اللّه علیه السّلام متوجّه شدم و عزم کردم ملازم خانه خود شوم و خدای تعالی را عبادت کنم و پشیمان شدم که چرا از چیزهایی که می خواستم سؤال کنم، سؤال نکردم.

به او گفتم: آیا کسی را از این حکایات آگاهی دادی؟

گفت: آری! بعض کسانی را که از بیرون رفتنم به سمت منزل معیدیّه خبر داشتند و گمان کردند من راه را گم کردم و هلاک شدم؛ به جهت تأخیر در برگشتن من به سوی ایشان و اشتغال بر غشّی که بر من روی داد، چون در طول آن روز اثر غشّی که از خوف ملاقات آن جناب بر من عارض شده بود، می دیدند.

به او وصیّت کردم این حکایت را هرگز برای احدی نقل نکند و بعضی از چیزها را عرض کردم.

گفت: از خلق بی نیازم و مال فراوانی دارم. پس من و او برخاستیم، جامه خوابی برای او فرستادم و شب را نزد ما به سر برد در محلّی از در خانه که الآن در حلّه محلّ سکنای من است، من و او در روزنه خلوت کرده بودیم.

چون از نزد من برخاست و من به جهت آن که بخوابم از روزنه فرود آمدم، از خدای تعالی زیادی کشف این مطلب را سؤال کردم که در همین شب آن را در خواب بفهمم. پس در خواب دیدم که گویا مولای من حضرت صادق علیه السّلام، هدیه عظیمی برایم فرستاده و آن هدیه نزد من است و من قدر آن را نمی دانم. از خواب برخاستم و حمد خدای تعالی را به جای آوردم و برای نماز شب به آن روزنه بالا رفتم و آن، شب هجدهم جمادی الاخره بود.

فتح- که خادم بود- ابریق را نزد من بالا آورد. سپس دست دراز کردم و دسته ابریق را گرفتم که آب بر کف خود بریزم. آن گاه گیرنده ای دهن ابریق را گرفت، آن را برگرداند و مرا از استعمال آب به جهت وضو مانع شد. گفتم شاید آب نجس است و خداوند خواسته مرا از آن حفظ نماید، زیرا خداوند عطاهای بسیار بر من دارد که یکی از آن ها مانند این رقم است و آن را دیده بودم.

فتح را آواز دادم و گفتم: ابریق را از کجا پر کردی؟

گفت: از کنار آب جاری.

گفتم: شاید این نجس باشد، آن را برگردان، تطهّر کن و از شطّ پرنما! رفت و آب را

ریخت و من صدای ابریق را می شنیدم، آن را پاک کرد، از شطّ پر نمود و آن را آورد.

سپس دسته آن را گرفتم و شروع کردم از آن بر کف خود بریزم، گیرنده ای دهان ابریق را گرفت، از من برگرداند و مرا از آن مانع شد.

برگشتم و صبر کردم و به خواندن بعضی از دعوات مشغول شدم. باز به جانب ابریق معاودت کردم. به همان نحو سابق گذشت.

دانستم این قضیّه به جهت منع من از به جای آوردن نماز شب است و در خاطرم گذشت شاید خدای تعالی اراده فرموده فردا بر من حکمی و ابتلایی جاری نماید و نخواسته من امشب برای سلامتی از آن دعا کنم، پس نشستم و غیر این چیزی در قلبم خطور نمی کرد. در آن حال نشسته، خوابیدم، ناگاه دیدم مردی به من می گوید: سزاوار بود تو در پیش روی عبد المحسن که برای رسالت آمده بود، راه بروی.

بیدار شدم و در خاطرم گذشت که در احترام و اکرام او تقصیر کردم؛ به سوی حق تعالی توبه کردم و آن چه توبه کننده ای از مثل این معاصی می کند، کردم و به گرفتن وضو مشغول شدم. کسی ابریق را نگرفت و مرا به عادت خود گذاشت.

سپس وضو گرفتم و دو رکعت نماز کردم، فجر طالع شد، نافله شب را قضا کردم و فهمیدم من به ادای حقّ این رسالت وفا نکردم.

نزد شیخ عبد المحسن فرود آمدم، او را ملاقات نمودم، اکرام کردم و از خاصه مال خود، شش اشرفی و از غیر خاصّه مال خود، پانزده اشرفی از مال هایی که در آن، مثل مال خود عمل می کردم، برایش فرستادم. با او خلوت کردم، آن ها را بر او عرضه داشتم و معذرت خواستم.

از قبول کردن چیزی از آن امتناع کرد و با من گفت: اندازه صد اشرفی با من است، چیزی از آن ها را نگرفت و گفت: آن ها را به کسی بده که فقیر است و به شدّت امتناع نمود.

گفتم: رسولی مثل آن جناب- صلوات اللّه علیه- را چیز می دهند، به جهت اکرام آن که او فرستاده، نه به جهت فقر و غنای او باز از گرفتن امتناع کرد.

گفتم: مبارک است، تو را بر قبول آن پانزده اشرفی که از خاصه مالم نیست اکراه نمی کنم، امّا این شش اشرفی را که از خاصّه مال من است، ناچاری که بپذیری. نزدیک بود آن را قبول نکند، تا آن که او را بر قبول الزام کردم.

آن را گرفت، باز برگشت و آن را گذاشت. او را ملزم نمودم، با او نهار خوردم و پیش روی او راه رفتم؛ همان طور که در خواب به آن مأمور شده بودم و او را به کتمان، وصیّت نمودم و الحمد للّه و صلّی اللّه علی سیّد المرسلین محمد و آله الطاهرین.

از عجیب زیادتی بیان این حال، آن که من در این هفته روز دوشنبه سی ام جمادی الاخره سال شش صد و چهل و یک، با برادر صالح خود محمد بن محمد بن محمد- ضاعف اللّه سعادته- به سوی مشهد ابی عبد اللّه الحسین علیه السّلام متوجّه شدم. پس در سحر شب سه شنبه، اوّل رجب المبارک سنه شش صد و چهل و یک، محمد بن سوید که مقری در بغداد است حاضر شد و خودش ابتدا ذکر کرد شب شنبه، بیست و یکم جمادی الاخره در خواب دید که سابقا مذکور شد که گویا من در خانه هستم، رسولی نزد تو آمده و می گویند: او از نزد صاحب علیه السّلام است.

محمد بن سوید گفت: بعضی از جماعت گمان کردند او رسولی از جانب صاحب خانه است که برای پیغامی نزد تو آمده است.

محمد بن سوید گفت: من دانستم او از جانب صاحب علیه السّلام است.

گفت: پس محمد بن سوید دو دست خود را شست، تطهیر نمود، برخاست و نزد رسول مولای مهدی علیه السّلام رفت و نزد او مکتوبی را یافت که از جانب مولای ما مهدی علیه السّلام برای من بود و بر آن مکتوب سه مهر بود.

محمد بن سوید مقری گفت: من آن مکتوب را با دو دست، از رسول مولای خود مهدی علیه السّلام گرفتم و آن را تسلیم او نمودم و مقصود او، من و برادر صالحم بود، محمد آوی نیز حاضر بود، پس گفت: حکایت چیست؟

گفتم: او برایت نقل می کند.

پس سیّد بن طاوس رحمهم اللّه می فرماید: من متعجّب شدم از این که محمد بن سوید در

خواب دید، همان شب که رسول آن جناب نزد من بود و او چیزی از این مورد نداشت و الحمد للّه.(۱)

اشاره [بیان علت ممنوع شدن سیّد بن طاوس رحمه اللّه از نماز شب]

بدان که در ممنوع شدن سیّد بن طاوس رحمه اللّه از نماز شب به واسطه نگاه داشتن ابریق و میسر نشدن تجدید وضو برای او، اشاره است به تصدیق آن چه در اخبار مستفیضه معتبره از حرمان انسان از جمله عبادات به جهت عقوبت بودن او از پاره ای از گناهان وارد شده، چنان که ثقه الاسلام در کافی در عقوبت کذب حرمان در خصوص نماز شب، از حضرت صادق علیه السّلام روایت نموده که آن حضرت فرمود: هر آینه مرد دروغی می گوید و به سبب آن از نماز شب محروم می شود. چون از نماز شب محروم می شود به جهت آن، از روزی نیز محروم می شود(۲) مراد از روزی، روزی حلال است؛ اگر مراد، اسباب زندگانی جسمانی از مأکول و مشروب و غیر آن باشد، وگرنه مراد، علوم و معارف و هدایات خاصّه است که قوام حیات روح به آن است.

ایضا آن بزرگوار در کتاب مذکور و صدوق رحمه اللّه به اسناد خود، روایت نموده اند:

شخصی خدمت حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام مشرّف شده، عرضه داشت: من از نماز شب محرومم و توفیق به جای آوردن آن را ندارم.

حضرت فرمودند: تو مردی هستی که گناهانت، تو را مقیّد نموده است.

در عده الداعی (۳)بن فهد حلّی است که رسول خدا فرمود: به درستی که گاه بنده ای گناهی را مرتکب می شود. پس به سبب آن علمی را که آموخته، فراموش می کند. اخبار در این مضمار برای متّبع در سیر و آثار، کالنّار علی المنار است.

۱- ر. ک: الفوائد المدینه، ص ۹۰- ۸۶.

۲- ر. ک: منتهی المطلب، ج ۱، ص ۱۹۵؛ علل الشرایع، ج ۲، ص ۲۶۲؛ ثواب الاعمال، ص ۴۲؛ تهذیب الاحکام، ج ۲، ص ۱۲۲؛ وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۱۶۰.

۳- عده الداعی و نجاح الساعی، ص ۱۹۷.

نکته رجالیّه [توضیح در مورد ابن فهد]

بـدان ابن فهـد برای دو نفر از اعیان علمای امامیّه کنیه است؛ یکی از آن ها صاحب کتاب عـدّه الـداعی مذکور و سایر مؤلّفات رشـیقه است و قبرش در کربلای معلّا قرب مخیم حسینی علیه السّلام در میان بستانی است و مطاف خاصّ و عام و مزار متبرّکی برای طبقات انام است، برای حقیر مؤلّف، به کرّات، استمداد از فیوضات آن مزار کثیر البرکات میسّر و مرزوق گردیده است.

دیگری ابن فهـد احسـایی است؛ چنـان که سـیّد جلیـل، خوانسـاری- افاض اللّه علی تربته من فیضه الساری- در کتاب روضات الجنّات فی احـوال العلمـاء و السـادات به آن تنـبیه فرموده و از جمله اتّفاقـات، موافق بودن این دو بحر زاخر و دو نجم زاهر در عصـر و زمان است؛ چون هر دو در نصف اوّل مائه تاسـعه بوده اند، اسم هر دوی آن بزرگواران احمد بوده و در نسبت، هر دو به فهـد منسوب اند که جدّ ابن فهد معروف است، زیرا پدرش محمد بوده و پدر دوّم است و در اسـتاد و شـیخ اجازه، هر دو از تلامـذه شـیخ جلیـل، احمـد بن متوّج بحرانی بوده انـد، الی غیر ذلـک از جهـات اشتراک، از جمله هر یـک از آن دو بزرگوار شرحی بر ارشاد علّامه دارند و از این جهت کثیرا ما احدهما بر دیگری مشـتبه می شوند، عند الأطلاق فتبصّر و لا تکن فی هذه المقامات من ذوی الأملاق.

[تشرّف شیخ زیدیه خدمت ملازم حضرت] ۲۵ یاقوته

اشاره

ابو عبد اللّه محمد بن زید بن مروان، یکی از مشایخ زیدیّه، خدمت جوانی از ملازمان آن بزرگوار مشرّف می شود.

شیخ طوسی در کتاب غیبت (۱)ود به اسـنادش از محمـد بن زید مذکور روایت نموده، گفت: مرد جوانی نزد من آمد، با دقّت تمام به روی او نگاه کردم، آن گاه همه

۱- الغیبه، ص ۳۰۱- ۳۰۰.

مردم را برگرداندم و به او گفتم: تو کیستی؟

گفت: فرستاده خلف هستم به نزد بعضی از برادرانش که در بغدادند.

گفتم: آیا راحله داری؟

گفت: آری، در خانه طایفه طلحیین.

گفتم: برخیز آن را بیار! برخاست، با وی غلامی هم فرستادم. راحله را آوردند، آن روز نزد من ماند، از طعام من خورد و بسیاری از اسرار مرا خبر داد.

راوی گوید: به او گفتم: از کدام راه می روی؟

گفت: به سمت نجف ما بین می روم، از آن جا به وادی رمله و از آن جا به فسطاط می رسم، بعد از آن راحله خود را سوار شده، تا وقت غروب خدمت خلف مشرّف می شوم.

راوی گوید: وقتی صبح فردا رسید، راحله خود را سوار شد. من هم با او سوار شدم.

تا به پل صالح رسیدیم در آن حال، او تنها از خندق عبور نمود. من آن جا ایستاده، او را می دیدم، تا آن که به نجف رسید و از نظرم غایب شد.

تذنیب فی نقد عجیب [داستانی از یکی از سلاطین فرنگ]

یکی از سلاطین فرنگ با حواشی اش، دو نفر از ملازمین و مبعوثین آن بزرگوار را می بینند.

استادنا المحدّث النوری- نوّر اللّه مرقده- در رساله جنّه المأوی از مؤلّف کتاب نور العیون که فاضل خبیر المعی، السیّد محمد شریف حسینی اصفهانی است، نقل فرموده که گفته: سال هزار و صد و هفتاد و سه هجری به مکّه معظّمه مشرّف شده، در بین الحرمین با مرد ورع موثقی، مصاحب و رفیق شدم که اسم او حاج عبد الغفور و از تجّار تبریزی الاصل و یزدی المسکن بود.

پیش از آن تاریخ سه مرتبه حجّ نموده بود و در آن سفر اخیر که ملاقاتش با من حاصل شد، بنایش بر این بود که دو سال مجاور مکّه معظّمه گردد تا سه سال متوالی

فیض حجّ را درک نماید. بعد از آن سفر، در سال هزار و صد و هفتاد و شش بعد از معاودتم از زیارت حضرت ثامن الحجج- علیه الصلوه و علیه السلام- او را در یزد دیدم که بعد از سه سال از مکّه معظّمه از راه بندر صورت که از بنادر هند است، برای انجام مهمّی که داشته به آن جا رفته.

بعد از ملاقات چنین گفت: من از میر ابو طالب- که برادر آقا میرزای بزرگ است و هر دوی آن ها از جمله سادات نجبای ایران هستند که در آن بندر، توطّن را اختیار نموده اند- شنیدم که در سال گذشته مکتوبی از پادشاه فرنگ نزد رییسی که از جانب او در شهر بمبئی و نامش، جندر بود، واصل گردید.

مضمون آن مکتوب این بود: در این وقت دو نفر بر ما وارد شدند که لباس های آن ها پشمینه و یکی از آن ها مدّعی بود که هفت صد و پنجاه سال از عمرش گذشته و دیگری مدّعی بود هفت صد سال از عمرش گذشته و هر دوی آن ها می گفتند: حضرت بقیه اللّه، صاحب الزمان علیه السّلام ما را به سوی شما فرستاده تا شما را به دین محمد مصطفی صلّی اللّه علیه و اله و به شریعت اسلامیّت دعوت نماییم و می گفتند: اگر دعوت ما را اجابت ننمایید و به دین ما متدیّن نگردید، بعد از هشت یا ده سال- این تردید از حاج عبد الغفور است- دریا بلاد شما را غرق خواهد کرد. به تحقیق ما به کشتن آن دو نفر امر نمودیم.

آهن و فولاد بر بدن آن ها کارگر نشد، آن ها را جلوی توپ ها و قنباره ها نگاه داشتیم آسیبی به آن ها نرسید و نسوختند. سپس دست ها و پای های آن دو نفر را بسته و آن ها را میان دریا انداختیم، صحیح و سالم از دریا بیرون آمدند.

پس پادشاه به آن رییس نوشته بود او از ارباب مذاهب اسلام، یهود، مجوس و نصارا تفحّص و جستجو کند که آیا آن ها ظهور صاحب الامر علیه السّلام را در آخر الزمان در کتب خود دیده اند یا نه؟ حاجی ناقل این قضیّه گفت: من از قسّیسی که در بندر صورت بود، صحّت این مکاتبه را که سلطان فرنگ به رییس متوقّف در شهر بمبیی نوشته بود، سؤال نمودم. آن قسّیس هم این قضیّه را به نحوی که مرقوم افتاد، مذکور داشته، این قضیّه را تصدیق نمود.

تنویر فی تنظیر؛ [داستانی نظیر داستان قبل]

بـدان نظیر این قضـیّه که از کتاب نور العیون نقل شـده، قضـیه ای است که ملّا محمد محبّی دمشـقی در کتاب خلاصه الاثر فی اعیان القرن الحادی عشـر، نقل نموده: سال هزار و نود و هفت هجری نبوی، اخبار در اقطار منتشر شد که در مراکش- که یکی از شـهرهای مغرب زمین است- سه نفر پیـدا شده که اسم یکی از ایشان، یحیی بن یحیی است؛ او جامه ای از لیف خرما در تن دارد، میان سینه او، آیینه و بر شتری سوار است و چون خودش می گوید لا اله الّا اللّه، فی الفور شترش می گوید: محمد رسول اللّه.

آن مرد به دیوار محکم، می گوید: خراب شو! خراب می شود و بعد از خرابی می گوید: آباد و برپا شو! برپا می شود. این سـه نفر از مراکش بیرون آمده، متفرّق شدند.

یکی از آن ها به شام، دیگری به مصـر و دیگری به اسـلامبول رفته، احیانا آن ها در شام مجتمع می شونـد و مهدی- عجّل اللّه فرجـه- بـا آن هـا ملاقـات می نمایـد، ایشـان محضـر و مجلّه ای از نـائب قاضـی بـن قاضـی طرابلس غرب، بر صـدق گفتـار و کردارشان دارند و هم چنین بر حقّانیّت و صدق خود، خطوط علما و غیر ایشان را همراه دارند که گلوله و تیر و شمشیر بر بدن آن ها کارگر نیست و چون این خبر به سـلطان مرادخان عثمانی که در آن تاریخ، سلطنت و خلافت داشته، معلوم و مبیّن شده، مأمورینی در بلاد مغرب زمین و هم چنین در ممالک شام و مصـر فرستاد که به مردم بفهمانند هیچ یک از این هایی که درباره این سه نفر منتشر شده، اعتبار ندارد، حال آن که خبر آن ها نزد عامه اهل بلاد به درجه ثبوت و صحّت رسیده بود.

عبقریه یازدهم [متوسّلین به حضرت]

اشاره

در حکایات کسانی است که در غیبت صغرا یا کبرا در رفع نایبه و دفع داهیّه به امام عصر- عجّل اللّه فرجه- متوسّل شده اند و توسّل آن ها به دیدن اثر و فایده ای به واسطه رؤیت شخص شریف آن بزرگوار یا به رؤیت یکی از ملازمان آن درگاه ملایک اکتناه متعقّب شده و یا بدون واسطه، بلکه حصول اثر و وصول به ثمر به مجرّد توسّل و تشبّث، ذیل عنایت آن بزرگوار و بدون دیدن کسی از آن ناحیه مقدّسه بوده است.

در این عبقریّه، چند یاقوته می باشد.

[ورّام بن ابی فراس] ۱ یاقوته

ورّام بن ابی فراس به امام عصر- عجّل اللّه فرجه- متوسّل می شود و از توسّلش به آن بزرگوار اثر می بیند.

سیّد جلیل عظیم الشأن، علی بن طاوس- قدّس اللّه نفسه- در کتاب فرج الهموم فی معرفه نهج الحلال و الحرام من النجوم فرموده: مرا رشید ابو العبّاس بن میمون واسطی- درحالی که ما به سمت سامرّه می رفتیم- حدیث کرد و گفت: شیخ؛ یعنی جدّ من، ورّام بن ابی فراس- قدّس اللّه روحه- متوجّه شد به جهت تألّم و ملالتی که از مغازی پیدا کرده بود، از حلّه متوجّه شد و در مشهد مقدّس در مقابر قریش، دو ماه الی هفت روز، اقامت نمود، من نیز از بلد واسط به سوی سرّ من رأی متوجّه شدم و هوا به شدّت سرد بود. پس با شیخ ورّام در مشهد کاظمی مجتمع شدیم و عزم خود را در زیارت برای

او بیان کردم. گفت: می خواهم با تو رقعه ای بفرستم که آن را به دکمه لباس در زیر پیراهن خود ببندی. پس آن را در جامه خود بستم.

سپس فرمود: چون به قبّه شریفه، یعنی سرداب مقدّس رسیدی، اوّل شب به آن جا داخل شو و کسی نزد تو باقی نماند، وقتی خواستی بیرون بیایی تو آخرین نفر باش و رقعه را در قبّه بگذار! چون صبح به آن جا بروی و رقعه را در آن جا نبینی، به احدی چیزی مگو!

گفت: من آن چه را امر فرمود، انجام دادم. صبح رفتم، رقعه را نیافتم و به سوی اهل خود برگشتم و شیخ پیش از من به میل خود به سوی اهلش در حلّه برگشته بود.

چون در موسم زیارت آمدم و شیخ را در منزلش در حلّه ملاقات کردم، به من فرمود: آن حاجت منقضی شد.

ابو العبّاس گفت: از وقت وفات شیخ تا حال که قریب سی سال است این حدیث را قبل از تو به احدی نگفتم.

[در راه مانده] ۲ یاقوته

شخصی منقطع از طریق، به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّلش اثر می بیند.

سیّد فاضل متبحّر، سیّد علیخان، خلف عالم جلیل، سیّد خلف بن سیّد عبد المطلب موسوی مشعشعی حویزی در کتاب خیر المقال، ضمن حکایات کسانی که در غیبت کبرا حضور باهر النور امام عصر شرفیاب شده اند، فرموده: از آن جمله است حکایتی که مردی از اهل ایمان از کسانی که من به آن ها وثوق دارم ما را به آن خبر داد که من با جماعتی از راه احسا در قافله کمی حجّ کردم، چون مراجعت کردند، مردی با ایشان بود که گاهی پیاده می رفت و گاهی سوار می شد.

در یکی از آن منازل، سیر آن قافله بیشتر از سایر منازل شد و برای آن مرد، سواری میسّر نشد، پس برای اندکی استراحت فرود آمدند، آن گاه از آن جا ارتحال کردند و آن

مرد از شدّت تعب و رنج بیدار نشد، آن جماعت نیز در تفحّص او برنیامدند و آن مرد خواب بود تا حرارت آفتاب او را بیدار کرد.

چون بیدار شد، کسی را ندید، پیاده به راه افتاد و به هلاکت خود یقین داشت. سپس به حضرت مهدی علیه السّلام استغاثه نمود. در آن حال بود که دید مردی در هیأت اهل بادیه و بر ناقه سوار است.

آن مرد گفت: فرمود: ای فلان! تو از قافله واماندی؟

گفتم: آری.

فرمود: آیا دوست داری تو را به رفقای تو در قافله برسانم؟

گفتم: بله و اللّه! این مطلوب من است و سوای آن چیزی نیست.

فرمود: نزدیک من بیا! ناقه خود را خواباند، مرا در ردیف خود سوار کرد و به راه افتاد.

پس چند گامی نرفتیم که به قافله رسیدیم. چون نزدیک آن ها شدیم، گفت: این ها رفقای تو هستند، آن گاه مرا گذاشت و رفت.(۱)

[توسل منقطع از طریق] ۳ یاقوته

اشاره

شیخ قاسم حویزی، منقطع از طریق به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

ایضا سیّد جلیل مذکور در کتاب سابق الذکر فرموده: مردی از اهل ایمان از اهل بلاد ما که به او شیخ قاسم می گویند و بسیار به حجّ می رفت، به من خبر داد و گفت:

روزی از راه رفتن خسته شدم، زیر درختی خوابیدم و خواب من طول کشید، حاجّ از من گذشتند و بسیار از من دور شدند.

بیدار که شدم، فهمیدم خوابم طول کشیده و حاجّ از من دور شده اند و نمی دانستم به

۱- ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۹۹.

کدام طرف متوجّه شوم. به سمتی متوجّه شدم و به آواز بلند فریاد می کردم: یا ابا صالح! و به آن، صاحب الامر علیه السّلام را قصد می کردم؛ چنان که ابن طاوس در کتاب امان در بیان آن چه در وقت گم شدن راه گفته می شود، ذکر کرده است.

در این حال که فریاد می کردم، ناگاه دیدم سواری در زیّ عرب های بدوی بر ناقه ای سوار است. چون مرا دید، به من فرمود: تو از حاجّ منقطع شدی!

گفتم: آری.

فرمود: عقب من سوار شو تا تو را به آن جماعت برسانم.

عقب او سوار شدم، ساعتی نکشید که به قافله رسیدیم. نزدیک که شدیم، مرا فرود آورد و فرمود: پی کار خود برو!

به او گفتم: عطش مرا اذیّت کرده.

از زیر شتر خود مشکی بیرون آورد و مرا سیراب کرد. به خداوند قسم! آبی از آن لذیذتر و گواراتر نخورده بودم، آن گاه رفتم تا در حاجّ داخل شدم و به او ملتفت شدم، پس او را ندیدم و پیش از آن و بعد از آن هم او را در بین حاجّ ندیدم، تا آن که مراجعت کردیم.(۱)

تنبیه رجالی [توضیح در مورد سیّد علیخان]

بدان این سیّد جلیل، سیّد علیخان، ناقل این دو حکایت، غیر از سیّد متبحّر سیّد علیخان، شارح صحیفه سجادیه- علی منشاها السلام- است که به ریاض السّالکین مسمّا می باشد؛ اگرچه هر دوی آن بزرگواران از ولات و معاصر بوده اند، چون این از سادات مشعشعی حویزی است و آن از سادات شیرازی الاصل، المدنی النشور و الجوار و هندی الاماره و الولایه بوده ولی در فضل و فضیلت، و سابقی میدان بوده اند.

عالم خبیر و متّتبع بصیر، آقا میرزا عبد اللّه اصفهانی تلمیذ علّامه مجلسی رحمه اللّه در ریاض العلما فرموده: اغلب تحقیقات سیّد معاصر سیّد نعمه اللّه شوشتری، معاصر

۱- ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۳۰۰.

مأخوذ از کتب سیّد علیخان ناقل این دو حکایت است و والد او، سیّد با شرف، مرحوم سیّد خلف هم از علمای اعیان و فضلای ارکان و صاحب تألیفات رشیقه و تصنیفات انیقه بوده. هرکس بیش از این در حالات این بزرگواران بخواهد، به مطوّلات رجوع نماید که این مختصر گنجایش ذکر بیش از آن ندارد.

[توسل ملاباقر بهبهانی] ۴ یاقوته

صالح ورع متّقی متّبع، مرحوم حاج ملّا باقر بهبهانی مجاور نجف اشرف به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

آن مرحوم در کتاب دمعه الساکبه ضمن احوال حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- مرقوم داشته: از معجزات آن جناب که خودم آن را مشاهده کردم، آن است که فرزندم علی محمد که اولاد ذکورم در او منحصر بود، مریض شد، روزبه روز مرضش در تزاید بود و بر حزن و اندوه من می افزود، تا آن که مردم از برء او مأیوس شدند و به موتش یقین نمودند و علما و سادات در مظان دعا برایش طلب شفا می کردند. شب یازدهم از مرضی اش، حالش سخت، مرضش سنگین و اضطرابش زیاد شد، التهابش شدید گردید و راه چاره بر من بسته شد؛ به حضرت قائم علیه السّلام ملتجی و متوسّل شدم. با قلق و اضطراب از نزد او بیرون و بر بام خانه بالا رفتم، بی قرارانه به آن جناب متوسّل شدم و با ذلّت و مسکنت می گفتم: یا صاحب الزمان ادرکنی یا صاحب الزمان اغثنی! و خود را به خاک عجز و مذلّت مالیدم، فرود آمدم، بر او داخل شدم و پیش روی او نشستم. دیدم نفسش ساکن و حواسش بجاست و عرق او را گرفته، خدا را بر این نعمت عظمی شکر کردم.

مؤلّف گوید: حاجی مذکور، مرتبه ای در خواب حضور باهر النور امام عصر- عجّل اللّه فرجه- شرفیاب گردیده و خواب آن هم، توسّلش به اثر ظاهری حسّی متعقّب شده، ما کیفیّت آن خواب را در یاقوته بیست و هفتم از عبقریّه نهم ذکر

کرده ایم، مراجعه شود.

خلف با شرف آن مرحوم، حاجی علی محمد- علیه غفران اللّه الملک الاحد- از صلحای اخیار و اتقیای ابرار، از مجاورین قبر امیر المؤمنین صلّی اللّه علیه و اله و از راسخین در عقاید دین بود. مؤلّف حقیر با آن مرحوم مواخات و مصادقه داشتم، تا حدود هزار و سی صد و بیست هجری در قید حیات بودند و پس از آن، داعی حق را اجابت فرمودند، رحمه اللّه علی الوالد و الولد و اسکنهما اللّه و ابانا فی دار السّلام مع عیش رغد.

[توسل محمد مهدی تاجر به آن بزرگوار] ۵ یاقوته

زبده الاخیار و موردنظر الغائب عن الانظار، آقا محمد مهدی تاجر به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

ملاذ المحدّثین و راویه مازلال الاخبار الی المتعطّشین، محدّث نوری طبرسی- قدس اللّه روحه القدسی- در کتاب نجم ثاقب (۱)رموده: آقا محمد مهدی تاجر شیرازی الاصل که مولد و منشأ او در بندر ملومین از ممالک ماچین بود، بعد از ابتلا به مرض شدیدی در آن جا و عافیت از آن، گنگ و لال شد و قریب سه سال چنین بر او گذشت.

برای استشفا، قصد زیارت ائمّه عراق علیهم السّلام کرد و در جمادی الاولی سال هزار و دویست و نود و نه هجری وارد کاظمین شد و بر بعض تجّار معروفین که از اقارب او بود، ورود کرد و بیست روز آن جا ماند، پس موسم حرکت مرکب دخان به سوی سرّ من رأی شد، ارحامش او را در مرکب آوردند و به اهالی مرکب که اهل بغداد و کربلا بودند، سپردند و به جهت گنگی و عجز از اظهار مقاصد و حوایجش، خطوطی در سفارش او به بعضی از مجاورین سرّ من رأی نوشتند.

بعد از رسیدن به آن جا، روز جمعه دهم جمادی الثانی سنه مذکور، در محضر

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۳۸.

جمعی از موثّقین به سرداب مقدّس رفت و خادمی برای او زیارت می خواند، تا آن که به صفّه سرداب رفت، مدّتی بالای چاه گریه و تضرّع می کرد و با قلم، در دیوار سرداب از حاضرین و ناظرین دعا و شفای خود را طلب می نمود و می نوشت، پس از ابتهال و انابه، قفل زبانش باز شد و از ناحیه مقدّسه با زبانی فصیح و بیانی ملیح بیرون آمد.

روز شنبه همراهانش او را در محفل تدریس جناب سیّد الفقهاء العظام الاستاد الاکرم، حجّه الاسلام میرزا محمد حسن شیرازی- متعنا اللّه تعالی ببقائه- حاضر کردند و پس از صحبت مناسب آن مقام، متبرّکا سوره مبارکه حمد را با قرائت بسیار خوب خواند که همه حضّار به صحّت و حسن آن تصدیق نمودند، شب یک شنبه و دوشنبه صحن مطهّر را چراغانی کردند و شعرای عرب و عجم مضمون آن را به نظم درآوردند، بعضی از آن ها در رساله جنّه المأوی ثبت شده و الحمد للّه ربّ العالمین و صلّی اللّه علی محمّد و آله الطاهرین.

[توسل یاقوت دهّان حلّی] ۶ یاقوته

یاقوت دهّان حلّی به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

ایضا محدّث مذکور در کتاب سابق الذکر(۱)رموده: عالم جلیل و حبر نبیل، مجمع فضایل و فواضل، شیخ علی رشتی به من خبر داد، او عالم تقی زاهدی بود که حاوی انواع علوم با بصیرت و خبرت بود و از تلامذه خاتم المحقّقین، الشیخ مرتضی- اعلی اللّه مقامه- و سیّد سند استاد اعظم- دام ظلّه- بود. چون اهل بلاد لار و نواحی آن جا از نداشتن عالمی جامع و نافذ الحکم، به آن مرحوم شکایت کردند، سیّد استاد را به آن جا فرستادند، در سفر و حضر سال ها با او مصاحبت کردم و در فضل و خلق و تقوا کمتر مانند او را دیدم، او نقل کرد: وقتی از زیارت ابی عبد اللّه علیه السّلام مراجعت کرده بودم و از راه آب فرات به سمت نجف اشرف می رفتم، پس در کشتی کوچکی که بین کربلا و

۱- نجم الثاقب در احوال امام غایب، ج ۲، ص ۷۲۱- ۷۱۹؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۹۴- ۲۹۲.

طویرج بود، نشستم، اهل آن کشتی همه اهل حلّه بودند و از طویرج، راه حلّه و نجف جدا می شود.

دیـدم آن جماعت مشغول لهو و لعب و مزاح اند، جز یک نفر که با ایشان بود ولی در عمل ایشان داخل نبود و آثار سکینه و وقار از او ظاهر بود، نه خنـده می کرد و نه مزاح. آن جماعت بر مـذهب او قـدح می کردند و عیب می گرفتند، با این حال در مأکل و مشرب شریک بودند.

من بسیار متعجّب شـدم و مجال سؤال نبود تا به جایی رسیدیم که به جهت کمی آب، ما را از کشتی بیرون کردنـد و در کنار نهر راه می رفتیم، پس بـا آن شـخص مجتمع شـدم، سبب مجـانبت او را از طریقه رفقـایش و قـدح آن هـا در مـذهب را از او پرسیدم.

گفت: ایشـان خویشـان من از اهـل سنّت انـد، پـدرم نیز از ایشان و مادرم از اهل ایمان بود، من نیز مثل ایشان بودم و به برکت حجّت صاحب الزمان علیه السّلام شیعه شدم.

از کیفیّت آن سؤال کردم.

گفت: اسم من یـاقوت و شـغلم، فروختن روغن در کنـار جسر حلّه است. در سـالی به جهت خریـدن روغن از حلّه به اطراف و نواحی نزد بادیه نشـینان از اعراب بیرون رفتم. چند منزلی دور شدم، هرچه خواسـتم، خریدم و با جماعتی از اهل حلّه برگشـتم، در بعضـی از منازل، چون فرود آمـدیم، خوابیـدیم. وقتی بیـدار شدم، کسـی را ندیدم، همه رفته بودند و راه ما در صـحرای بی آب و علفی بود که درندگان بسیار داشت و در نزدیکی آن، مگر بعد از فراسخ بسیاری معموره نبود.

برخاسـتم، بـار کردم و عقب آن ها رفتم. راه را گم کردم و در تحیّر مانـدم، از سـباع و عطش و دزد نیز خایف بودم. به خلفا و مشایـخ اسـتغاثه کردم، ایشان را نزد خداونـد شـفیع کردم و تضـرّع نمودم؛ فرجی ظاهر نشـد. در نفس خود گفتم؛ از مادرم می شنیـدم که می گفت: ما امام زنده ای داریم که کنیه اش ابو صالح است، گمشدگان را به راه می آورد، درماندگان را به فریاد می رسد و ضـعیفان را اعانت می کند، با خدا معاهده کردم که اگر مرا نجات داد، به او استغاثه می کنم و به دین مادرم درمی آیم، پس او را ندا کردم و

استغاثه نمودم، ناگاه دیدم کسی با من راه می رود و بر سرش عمّامه سبزی است که رنگش مانند این بود و به علف های سبزی اشاره کرد که در کنار نهر روییده بود.

آن گاه راه را به من نشان داد و امر فرمود به دین مادرش درآید و کلماتی فرمود که من؛ یعنی مؤلّف کتاب، فراموش کردم و فرمود: به زودی به قریه ای می رسی که اهل آن جا همه شیعه اند.

گفتم: یا سیّدی! تا آن قریه با من نمی آیید؟

فرمودند: نه، زیرا هزار نفر در اطراف بلاد به من استغاثه کردند، باید ایشان را نجات دهم. این حاصل کلام آن جناب بود که در خاطرم ماند، سپس از نظرم غایب شد.

هنوز اندکی نرفته بودم که به آن قریه رسیدم و مسافت تا آن جا بسیار بود، جماعت رفقا، روز بعد به آن جا رسیدند.

چون به حلّه نزد سیّد فقهای کاملین، آقا سیّد مهدی قزوینی قدس سرّه ساکن حلّه رفتم، قصّه را نقل کردم، معالم دین را از او آموختم و از او عملی را سؤال کردم که برای من وسیله شود تا بار دیگر آن جناب را ملاقات کنم.

فرمود: چهل شب جمعه ابی عبد اللّه علیه السّلام را زیارت کن. مشغول شدم و هر شب جمعه از حلّه به زیارت می رفتم، تا آن که یکی باقی ماند، روز پنج شنبه بود که از حلّه به کربلا رفتم.

به دروازه شهر که رسیدم، دیدم اعوان دیوان در نهایت سختی از واردین، تذکره مطالبه می کنند، من نه تذکره داشتم و نه قیمت آن را. متحیّر ماندم و خلق دم دروازه مزاحم یکدیگر بودند. یک دفعه خواستم خود را مختفی کرده، از ایشان بگذرم، میسّر نشد. در این حال صاحب خود، حضرت صاحب الامر علیه السّلام را دیدم که در هیأت طلّاب عجم، عمّامه سفیدی بر سر دارد و داخل بلد است. چون آن جناب را دیدم، استغاثه کردم. بیرون آمد، دست مرا گرفت و داخل دروازه کرد، کسی مرا ندید، وقتی داخل شدم، دیگر آن جناب را ندیدم.

[توسل ابو راجح حمّامی] ۷ یاقوته

ابو راجح حمّامی حلّی به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

علّامه مجلسی- قدس اللّه نفسه القدسی- در کتاب غیبت بحار الانوار از کتاب سلطان المفرج عن اهل الایمان، تألیف عالم کامل سیّد علی بن عبد الحمید نیلی نجفی نقل کرده که او گفته: قصبه ابو راجح حمّامی که در حلّه بود در ولایات و میان اهل زمان مشهور و شایع گردیده بود، به درستی که جماعتی از اعیان اماثل و اهل صدق و افاضل آن را ذکر کرده اند که شیخ عابد زاهد محقّق، شمس الدین محمد بن قارون- سلمه اللّه تعالی- از جمله ایشان است که گفت: در حلّه حاکمی بود که به او مرجان صغیر می گفتند و او از ناصبیان بود. به او گفتند: ابو راجح پیوسته صحابه را سبّ می کند، پس آن خبیث امر کرد او را حاضر گردانند.

چون حاضر شد، امر کرد او را بزنند. آن بی دینان چندان او را زدند که به هلاکت رسید و همه بدنش را حتّی صورتش را آن قدر زدند که از شدّت آن، دندان هایش ریخت، زبانش را بیرون آوردند و او را به زنجیر آهنی بستند، بینی اش را سوراخ کردند و ریسمان از مو را داخل سوراخ بینی او کردند، سر آن ریسمان مو را به ریسمان دیگری بستند، سر آن ریسمان را به دست جماعتی از عوانان خود دارند و به ایشان امر کردند که او را با آن جراحت و آن هیأت در کوچه های حلّه بگردانند و بزنند. آن اشقیا او را بردند و آن قدر او را زدند تا بر زمین افتاد و به هلاکت رسید.

حالت او را، به حاکم لعین خبر دادند و آن خبیث به قتل او امر نمود.

حاضران گفتند: او پیرمرد است و آن قدر جراحت به او رسیده که او را خواهد کشت، احتیاجی به کشتن ندارد، خود را در خون او داخل مکن! چندان در شفاعت او مبالغه نمودند، تا آن که امر کرد او را رها کردند، روی زبان او از هم رفته و ورم کرده بود، اهلش، او را به خانه بردند و شکّ نداشتند که همان شب خواهد مرد.

صبح که شد، مردم نزد او رفتند. دیدند او ایستاده، مشغول نماز است و صحیح شده،

دندان های ریخته او بر گشته و جراحت های او مندمل شده، اثری از جراحت های او نمانده و شکست های روی او زایل شده است.

مردم از حال او، تعجّب و از امرش سؤال کردند، گفت: من به حالی رسیدم که مرگ را معاینه دیدم و زبانی نمانده بود که از خدا سؤال کنم، به دل خود از حق تعالی سؤال و از مولای خود حضرت صاحب الامر و الزمان علیه السّلام استغاثه و طلب دادرسی نمودم، دست شریف خود را بر روی من کشیده و فرمود: بیرون رو، برای عیال خود، کار کن! به تحقیق حق تعالی به تو عافیت عطا کرده، آن گاه در این حالت که می بینید، صبح کردم.

شیخ شمس الدین محمد بن قارون، راوی حدیث گفت: به خدای تبارک و تعالی قسم می خورم این ابو راجح مردی ضعیف اندام، زرد رنگ، بد صورت و کوسج بود و من همیشه آن جا حمام می رفتم که او بود و او را بر آن حالت و شکل می دیدم که وصف کردم.

صبح روز دیگر من با آن ها بودم که بر او داخل شدند. دیدم مرد صاحب قوّت و درشت قامتی شده، ریش او بلند و رویش سرخ شده و مانند جوانی گردیده که در سنّ بیست سالگی باشد؛ به همین هیأت و جوانی بود و تغییر نیافت تا از دنیا رفت.

چون خبرش شایع شد، حاکم او را حاضر نمود. وقتی حاضر شد و حاکم لعین اثر جراحات را در او ندید و دید دندان های ریخته او بر گشته، از این حال، رعبی عظیم برایش حاصل شد. او پیش از این، وقتی در مجلس خود می نشست، پشت خود را به جانب مقام حضرت علیه السّلام و پشت پلید خود را به جانب قبله و مقام آن جناب که در حلّه است می کرد. بعد از این قضیّه، روی خود را به مقام آن جناب می کرد و به اهل حلّه نیکی و مدارا می نمود. چند وقتی بعد از آن درنگ نکرد که مرد و آن معجزه باهره به این خبیث فایده ای نبخشید.(۱)

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۷۱- ۷۰.

[توسل مادر عثمان] ۸ یاقوته

مادر عثمان غلام ابن الخطیب به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

نیز علّامه مجلسی رحمه اللّه در بحار از کتاب مذکور، نقل فرموده که شیخ شمس الدین مذکور، نقل کرده: مردی از اصحاب سلاطین که اسمش معمّر بن شمس بود و به او مذوّر می گفتند، پیوسته قریه برس را- که در نزدیکی حلّه است- اجاره می کرد و آن قریه وقف علویّین بود. او نایبی داشت که علّت آن قریه را جمع می کرد و به او ابن الخطیب می گفتند و آن ضامن، غلامی داشت که متولّی نفقات او بود و به او عثمان می گفتند.

ابن خطیب از اهل ایمان و صلاح و عثمان ضدّ او بود و ایشان پیوسته در امر دین با یکدیگر مجادله می کردند.

روزی اتّفاق افتاد که هر دوی ایشان نزد مقام ابراهیم خلیل علیه السّلام در برس- که نزدیکی تل نمرود بود- حاضر شدند؛ در آن هنگام جماعتی از رعیّت و عوام حاضر بودند. ابن خطیب به عثمان گفت: ای عثمان! الآن حق را آشکار می کنم، من نام کسانی که دوست دارم؛ یعنی علی و حسن و حسین- صلوات اللّه علیهم- را بر کف دست خود می نویسم و تو فلان و فلان و فلان را که دوست داری، بر دست خود بنویس، آن گاه دست نوشته من و تو را باهم می بندیم و بر آتش می داریم، دست هرکس سوخت، بر باطل و هرکس دست او سالم ماند؛ بر حقّ است.

عثمان این امر را انکار کرد و به این راضی نشد، رعیّت و عوام که آن جا حاضر بودند، بر عثمان طعن نمودند که اگر مذهب تو حق است، چرا به این امر راضی نمی شوی؟

مادر عثمان بر ایشان و سخنان شان مشرف بود و بر طعن رعیّت و عوام بر پسرش مطّلع گردید و در حمایت پسر خود بر ایشان لعن کرد، آن ها را تهدید نمود، ترساند و

در اظهار کردن دشمنی نسبت به ایشان، مبالغه کرد.

در حال چشم هایش کور شد و هیچ چیز را ندید، چون کوری را در خود دید، رفقای خود را آواز کرد. به آن غرفه بالا رفتند، دیدند چشم های او صحیح است لکن چیزی را نمی بیند. دست او را گرفتند، از غرفه فرود آوردند، به حلّه بردند. این خبر میان خویشان و همسران او شایع گردید.

اطبّا را از حلّه و بغداد برای معالجه آوردند ولی ایشان قادر نبودند، پس زنان مؤمنانی که او را می شناختند و رفقای او بودند، نزد او آمدند و گفتند: کسی که تو را کور کرد، حضرت صاحب الامر علیه السّلام است، اگر شیعه شوی، دوستی او را اختیار کنی و از دشمنان او بیزاری جویی، ما ضامن می شویم که حق تعالی تو را به برکت آن حضرت عافیت عطا کند، وگرنه خلاصی از این بلا برایت ممکن نیست. آن زن به این امر راضی شد.

شب جمعه که شد، او را برداشتند تا به قبّه ای که مقام حضرت صاحب الامر علیه السّلام در حلّه است، ببرند. او را داخل قبّه کردند و آن زنان مؤمنات بر در قبّه خوابیدند. چون پاسی از شب گذشت، آن زن با چشم های بینا به سوی ایشان بیرون آمد، او یک یک ایشان را می شناخت و رنگ جامه های هریک را به ایشان خبر می داد، آن ها همگی شاد گشتند، خدا را بر حسن عافیت حمد کردند و کیفیّت احوال را از او پرسیدند.

گفت: وقتی مرا داخل قبّه کردید و از قبّه بیرون آمدید، دیدم دستی بر دست من رسید و گفت: بیرون برو! خدای تعالی به تو عافیت داده، کوری از من رفت و دیدم قبّه پر از نور گردیده بود و مردی را میان قبّه دیدم.

گفتم: تو کیستی؟

گفت: منم محمد بن الحسن علیهما السّلام. سپس از نظرم غایب شد.

آن زنان برخاستند و به خانه های خود برگشتند، عثمان پسر او، شیعه و ایمان او و مادرش نیکو شد، این قصّه شهرت کرد و آن قبیله به وجود امام علیه السّلام یقین کردند.(۱)

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۷۳- ۷۱.

نظیر این معجزه در سال هزار و سی صد و هفده هجری در اوقات مجاورت و تشرّف حقیر به نجف اشرف اتّفاق افتاد، چون آن مورد هم زنی از اهل سنّت بود که کور شده بود، او را به مقام مهدی علیه السّلام، در وادی السلام بردند و به محض توسّل به آن بزرگوار در آن قبّه شریف، چشم هایش بینا گردید. چنان که کیفیّت آن در یاقوته سوّم از عبقریّه نهم مذکور شد.

[توسل نجم الدین زهدری] ۹ یاقوته

نجم الدین جعفر بن ذهدری به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

نیز علّامه مجلسی در بحار از کتاب مذکور، نقل فرموده: در صفر سنه هفت صد و پنجاه و نه، المولی الامجد، العالم الفاضل، القدوه الکامل، المحقّق المدقّق، مجمع الفضائل و مرجع الافاضل، افتخار العلماء العاملین، کمال الملّه و الدین، عبد الرّحمن عمّانی برای من حکایت کرد و به خطّ کریم خود، نزد من نوشت که صورت آن این است: بنده به سوی رحمت حق تعالی، عبد الرّحمن بن ابراهیم قبایقی گفته: من در حلّه سیفیّه- حماها اللّه تعالی- می شنیدم که مولی الکبیر المعظّم، جمال الدین بن الشیخ الاجل الاوحد الفقیه القاری، نجم الدین جعفر بن ذهدری به آزار فلج مبتلا شده بود و قادر نبود از جا برخیزد.

جدّه پدری او بعد از وفات پدر شیخ، به انواع علاج ها معالجه نمود ولی هیچ گونه فایده ای نداد. سپس طبیبان بغداد را آوردند، آن ها نیز زمانی بسیار، معالجه کردند؛ نفع نداد، پس به جدّه او گفتند: او را تحت قبّه شریفه حضرت صاحب الامر- صلوات اللّه علیه- در حلّه، بخوابان! شاید حق تعالی او را از این بلا عافیت بخشد، بلکه حضرت صاحب الامر علیه السّلام از آن جا مرور نماید، نظر رأفتی به او فرماید و به آن سبب از این مرض رهایی یابد.

جدّش، او را به آن مکان شریف برد، حضرت صاحب الامر علیه السّلام او را برخیزاند و فلج را از او زایل نمود. بعد از شنیدن آن معجزه، رفاقتی میان من و او شد به نحوی که نمی توانستیم از یکدیگر جدا شویم، او خانه ای داشت که وجوه اهل حلّه و جوانان و اولاد بزرگان ایشان جمع می شدند.

این حکایت را از او پرسیدم.

گفت: من مفلوج بودم و اطبّا از معالجه مرض من عاجز شدند و برایم حکایت کرد، آن چه را که به استفاضه از قضیّه او شنیده بودم و این که حضرت حجّت صاحب الزمان علیه السّلام در آن حال که جدّه ام مرا زیر قبّه خوابانیده بود، به من فرمود:

برخیز!

عرض کردم: ای سیّد من، چند سال است که قدرت برخاستن ندارم.

فرمود: به اذن خدا برخیز و مرا به ایستادن اعانت فرمود و چون برخاستم، اثر فلج در خود ندیدم، مردم بر من هجوم آوردند و نزدیک بود مرا بکشند، رخت بدن مرا برای تبرّک پاره می کردند و با رخت های خود، مرا می پوشاندند.

به خانه خود رفتم و اثر فلج در من نمانده بود، سپس رخت های مردم را برایشان پس فرستادم. می شنیدم مکرّر این معجزه را برای مردم نقل می کرد(۱)نتهی.

[توسل محمد بن عیسی بحرینی] ۱۰ یاقوته

اشاره

عالم جلیل و زاهد نبیل محمد بن عیسی بحرینی به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بینند.

نیز علّامه مجلسی رحمه اللّه- قدّس اللّه نفسه- در غیبت بحار الانوار فرموده که جماعتی از ثقات نقل کردند: مدّتی ولایت بحرین تحت حکم فرنگ بود، فرنگیان مردی از مسلمانان را والی بحرین کردند که شاید به سبب حکومت مسلم، آن ولایت معمورتر

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۷۳.

شود و به حال آن بلاد اصلح باشد. آن حاکم از ناصبیان بود و وزیری داشت که در نصب و عداوت، از حاکم شدیدتر بود و پیوسته نسبت به اهل بحرین اظهار عداوت و دشمنی می نمود و آن به سبب دوستی ایی که اهل آن ولایت، نسبت به اهل بیت رسالت علیهم السّلام داشتند بود.

وزیر لعین، پیوسته برای کشتن و ضرر رساندن به اهل آن بلاد حیله ها و مکرها می کرد. روزی وزیر خبیث بر حاکم داخل شد و اناری در دست داشت، آن را به حاکم داد، حاکم چون در آن انار نظر کرد، دید بر آن نوشته: لا اله الا اللّه محمّد رسول اللّه؛ و ابو بکر و عثمان و علی خلفاء رسول اللّه.

حاکم نظر کرد، دید آن نوشته در اصل انار است و به صناعت خلق نمی ماند. از آن امر متعجّب شد و به وزیر گفت: این علامتی ظاهر است و دلیلی قوی بر ابطال مذهب رافضه است. رأی تو در باب اهل بحرین چیست؟

وزیر لعین گفت: این ها جماعتی متعصّب هستند و دلیل و براهین را انکار می نمایند، سزاوار است ایشان را حاضر کنی و این انار را به ایشان نشان دهی. اگر قبول کنند و از مذهب خود برگردند، ثواب جزیل برای تو است و اگر از برگشتن ابا نمایند و بر گمراهی خود باقی بمانند، ایشان را میان یکی از سه چیز مخیّر نما؛ یا با ذلّت جزیه بدهند یا جوابی از این دلیل بیاورند، حال آن که مفرّی ندارند و یا مردان ایشان را بکشی و زنان و اولادشان را اسیر نمایی و اموالشان را به غنیمت برداری.

حاکم رأی آن خبیث را تحسین نمود و پی علما و افاضل و اخیار ایشان فرستاد، آن ها را حاضر کرد، آن انار را به ایشان نشان داد و گفت: اگر جواب کافی در این باب نیاوردید، مردان شما را می کشم، زنان و فرزندان شما را اسیر می کنم و مال شما را به غارت برمی دارم یا آن که باید مانند کفّار با ذلّت جزیه بدهید.

آن ها وقتی این امور را شنیدند، متحیّر شدند و قادر بر جواب نبودند، صورت های ایشان متغیّر گشت و بدنشان لرزید.

بزرگان ایشان گفتند: ای امیر! سه روز به ما مهلت ده، شاید جوابی بیاوریم که تو از

آن راضی باشی و اگر نیاوردیم، آن چه را می خواهی، با ما بکن. تا سه روز به ایشان مهلت داد. آن ها با خوف و تحیّر از نزد او بیرون رفتند، در مجلسی جمع شدند و رأی های خود را جولان دادند، تا آن که ایشان متّفق شدند ده نفر از صلحای بحرین و زهّاد ایشان را اختیار نمایند، پس چنین کردند.

آن گاه از میان ده نفر، سه نفر را اختیار کردند و سپس به یکی از آن سه نفر گفتند که تو امشب به سوی صحرا بیرون رو، خدا را عبادت و به امام زمان حضرت صاحب الامر- عجّل اللّه فرجه- استغاثه کن که او امام زمان ما و حجّت خداوند عالم بر ماست، شاید راه چاره بیرون رفتن از این بلیّه عظیمه را به تو خبر دهد.

آن مرد بیرون رفت، تمام شب، خدا را از روی تضرّع عبادت کرد و گریه و تخشّع نمود، خدا را خواند و به حضرت صاحب الامر- صلوات اللّه علیه- استغاثه نمود تا صبح شد و چیزی ندید، نزد ایشان آمد و به آن ها خبر داد، شب دوّم یکی دیگر را فرستادند، او مثل رفیق اوّل دعا و تضرّع نمود ولی چیزی ندید، پس قلق و جزع ایشان زیاد شد.

سپس سوّمی را حاضر کردند، او مردی پرهیزگار و اسمش محمد بن عیسی بود، او در شب سوّم با سر و پای برهنه به صحرا رفت و آن، شبی بسیار تاریک بود، به دعا و گریه مشغول و به حق تعالی متوسّل شد که آن بلیّه را از مؤمنان بردارد و به حضرت صاحب الامر- صلوات اللّه علیه- استغاثه نمود. چون آخر شب شد، شنید مردی به او خطاب می نماید: ای محمد بن عیسی! چرا تو را به این حال می بینم و چرا به این بیابان آمدی؟

گفت: ای مرد! مرا بگذار که من برای امر عظیمی بیرون آمده ام و آن را جز برای امام خود ذکر نمی کنم و آن را شکوه نمی کنم، مگر به کسی که بر کشف آن قادر باشد.

گفت: ای محمد بن عیسی! من صاحب الامرم، حاجت خود را ذکر کن.

محمد بن عیسی گفت: اگر تو صاحب الامری، قصّه مرا می دانی و احتیاج به گفتن من نداری.

فرمود: بلی، راست می گویی، برای بلیّه ای بیرون آمده ای که در خصوص آن انار بر شما وارد شده و آن توعید و تخویفی که حاکم بر شما کرده است.

محمد بن عیسی گفت: چون آن کلام معجز نظام را شنیدم، متوجّه آن جانب شدم که صدا می آمد و عرض کردم: بلی، ای مولای من! تو می دانی چه چیز به ما رسیده، تو امام و ملاذ و پناه مایی و بر کشف آن بلا از ما قادر هستی.

آن جناب فرمود: ای محمد بن عیسی! به درستی که در خانه وزیر- لعنه اللّه- درخت اناری است، وقتی آن درخت بار گرفت، او از گل اناری ساخت، نصف کرد و میان هر نیمه، بعضی از آن کتابت را نوشت و انار هنوز بر روی درخت کوچک بود؛ آن انار را میان قالب گل گذاشت و آن را بست، چون آن انار میان قالب، بزرگ شد، اثر نوشته در آن ماند و چنین شد. پس اگر صباح نزد حاکم رفتید، به او بگو من جواب این بلیّه را با خود آوردم، لکن جز در خانه وزیر آن را ظاهر نمی کنم. وقتی داخل خانه وزیر شدید، هنگام دخول در جانب راست خود، غرفه ای خواهی دید به حاکم بگو جواب را جز در آن غرفه نمی گویم، وزیر زود از دخول در آن غرفه ممانعت می کند و تو مبالغه کن که به آن غرفه بالا روی و نگذار وزیر زودتر از تو و تنها داخل غرفه گردد، تو اوّل داخل غرفه شو!

در آن غرفه طاقچه ای خواهی دید که کیسه سفیدی در آن هست، آن کیسه را بگیر که در آن، قالب گلی است که آن ملعون، آن حیله را در آن کرده است، پس در حضور حاکم انار را در آن قالب بگذار تا حیله او معلوم گردد.

ای محمد بن عیسی! علامت دیگر آن است که به حاکم بگو، معجزه دیگر ما آن است که چون انار را بشکنید، به غیر از دود و خاکستر چیز دیگری در آن نخواهید یافت و بگو اگر می خواهید صدق و راستی این سخن را بدانید، به وزیر امر کنید در حضور مردم آن انار را بشکند و چون بشکند، آن خاکستر و دود بر صورت و ریش وزیر خواهد نشست.

وقتی محمد بن عیسی این سخنان اعجاز نشان را از آن امام عالی شأن و حجّت

خداوند عالمیان و فریادرس درماندگان شنید، بسیار شاد شد، در مقابل آن جناب زمین را بوسید و با شادی و سرور به سوی اهل خود برگشت. صبح که شد، نزد حاکم رفتند و محمد بن عیسی آن چه را امام علیه السّلام به او امر فرموده بود انجام داد و معجزاتی که آن جناب به آن ها خبر داده بود، ظاهر گردید.

حاکم متوجّه محمد بن عیسی گردید و گفت: چه کسی این امور را به تو خبر داده بود؟

گفت: امام زمان و حجّت خدا بر ما.

والی گفت: امام شما کیست؟

او از ائمّه علیهم السّلام یکی بعد از دیگری خبر داد تا به حضرت صاحب الامر- صلوات اللّه علیه- رسید.

حاکم گفت: دست دراز کن که من بر این مذهب بیعت کنم و گواهی می دهم خدایی نیست مگر خداوند یگانه، گواهی می دهم محمد صلّی اللّه علیه و اله، بنده و رسول او است و گواهی می دهم خلیفه بلافاصل بعد از آن حضرت، حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السّلام است. آن گاه به هریک از امامان تا آخر ایشان، اقرار نمود، ایمان آورد و ایمان او، نیکو شد، به قتل وزیر امر نمود و از اهل بحرین عذرخواهی کرد. این قضیّه و قبر محمد بن عیسی نزد اهل بحرین معروف است و مردم او را زیارت می کنند[1]ن چه در بحار در کیفیّت این قضیّه نقل فرموده، تمام شد.

مؤلّف گوید: در ماه جمادی الاخر سال هزار و سی صد و بیست و هشت هجری که احقر به تشرّف آستان قدس حضرت ثامن الائمّه- روحی و ارواح ابائی لتراب تربته الفداء- عازم می شدم، از دار الخلافه طهران تا ورود به مشهد مقدّس با جماعت کثیری از اخیار و ابرار اهل بحرین همسفر بودم و از ایشان از قبر محمد بن عیسی مذکور و کیفیّت قصّه او سؤال نمودم.

پس تمام آن ها این قصّه را به نحوی که از بحار نقل شد، تصدیق نموده و اظهار

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۸۰- ۱۷۸.

داشتند که قبر محمد بن عیسی نزد ایشان از جمله مزارات معروف است و به آن تبرّک می جویند؛ چنان که قبر والد شیخنا البهائی عزّ الدین الشیخ حسین بن عبد الصمد الحارثی هم از قبور معروف آن دیار است و ما علّت دفن نمودن آن مرحوم را در آن زمین جنت قرین، ذیل یاقوته بیست و سوّم از عبقریه هفتم ذکر نموده ایم، به آن جا مراجعه شود، انتهی.

[ذکر بعض جمادات منقوش]

اشاره

تذییل جلیل بدان شیخنا العلّامه النوری- زاد اللّه فی انوار تربته- بعد از ذکر این معجزه در نجم ثاقب فرموده: گویا وزیر دیده یا شنیده بود که گاهی در دست شیعه از اقسام احجار نفیس یا غیر نفیس یافت می شود که در آن به ید صنع الهی چیزی نقش شده که بر حقیقت مذهب ایشان دلالت می کند، خواست در مقابل صنع پروردگار، نقشی پدیدار کند و حق را به باطل بپوشاند وَ یَأْبَی اللّٰهُ إِلّٰا أَنْ یُتِمَّ نُورَهُ (۱)در مجموعه شریفی که تمام آن به خطّ شیخ شمس الدین، صاحب کرامات، محمد بن علی جباعی است که جدّ شیخ بهایی می باشد و اوّل آن سبعه ابن ابی الحدید و بعد از آن مختصر کتاب جعفریات و غیر آن مذکور است که یافت شده در عقیق سرخی مکتوب بود:

أنا درّ من السّماء نثرونی یوم تزویج والد السّبطین

کنت انقی من اللجین و لکن صبغونی بدمّ نحر الحسین

صفره لونی ینبئک عن حزنی

و بر درّ زردی دیده شده:

لسیّد الأوصیاء ابی الحسن

و بر نگین سیاهی دیده شد:

۱- سوره توبه، آیه ۳۲.

لست من الحجاره بل جوهر الصّدف حال لونی لفرط حزنی علی ساکن النّجف

شیخ استاد، وحید عصر، شیخ عبد الحسین طهرانی- طاب ثراه- نقل کردند: وقتی به حلّه رفته بودند، آن جا درختی را با منشار دو قطعه کرده بودند که دیدند در باطن آن، در هر نیمه به خطّ نسخ نقش بود: لا اله الا اللّه محمد رسول اللّه علی ولی اللّه.

حال در طهران نزد یکی از اعیان رجال دولت علیه ایران، الماس کوچکی به قدر یک عدس است که در باطن آن منقوش است؛ علی با یای معکوس و کلمه دیگر که احتمال می رود که یاء باشد.

محدّث نبیل سیّد نعمه اللّه شوشتری در کتاب زهر الرّبیع (۱)رموده: در نهر شوشتر سنگ کوچک زردی یافتیم که حفّارها آن را از زیر زمین درآورده بودند و بر آن به رنگ همان سنگ نوشته بود:

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

لا اله الا اللّه محمّد رسول اللّه علی ولیّ اللّه لمّا قتل الحسین بن علیّ بن ابی طالب کتب بدمه علی ارض حصباء و سیعلم الّذین ظلموا ایّ منقلب ینقلبون.

عالم جلیل، میر محمد حسین سبط علّامه مجلسی و امام جمعه در اصفهان نقل کرده اند: آن سنگ را به جهت سلطان مغفور، شاه سلیمان آوردند. سپس اهل صنایع از هر قسم را حاضر کرد و آن را بر همه عرضه داشت. پس از تأمّل و تدبّر همه تصدیق کردند که از صنعت بشر بیرون است و جز قادر بی چون، کسی چنین قدرتی ندارد که چنین نقشی در این سنگ ظاهر نماید.

سلطان آن سنگ را به انواع زیب و زیور از حلّی آراست و حرز بازوی خود قرار داد. مقام مقتضی اقصای این گونه مطالب نیست و الّا از آن رقم بسیار و در کتب اخبار و تواریخ متفرّق است خصوصا آن چه متعلّق به خون مبارک سیّد الشهدا علیه السّلام است که در درخت، سنگ و غیره، اثر آن ظاهر شده است.

مؤلّف گوید: این حقیر با قصور باع و قصر ذراع خود در تتبّع، مواردی از این

۱- زهر الربیع، ج ۱، ص ۱۵.

خطوط قـدرتیّه را ذیل آیه چهارم از عنوان اوّل از باب اوّل کتابنا الموسم به خزینه الجواهر ذکر نموده ام که در غیر آن کتاب، به این نحو اقصـای آن موارد دیـده نشـده و ذکر تمـامی آن هـا در این مقـام خـارج از عنوان کلاـم است ولی تعمیما للعائـده و تتمیما لما ذکره الشیخنا العلّامه النّوری من الفائده، به ذکر سه مورد از آن ها اکتفا می نماییم.

مورد اوّل [شیخ ابو الفتح محمد بن علی الکراجکی در کتاب مستطاب کنز الفوائد به اسناد خود از زهری روایت می نماید]

عالم ثقه نقه، شیخ ابو الفتح محمد بن علی الکراجکی در کتاب مستطاب کنز الفوائد(۱)ه اسناد خود از زهری روایت می نماید که گفت: هشام بن عبد الملک مرا از حجاز به شام احضار کرد. چون رو به شام می رفتم، به زمین بلقاء رسیدم که آخر خاک حجاز و اوّل خاک شام است. کوه سـیاهی به نظرم آمـد که بر آن کلماتی نوشـته شده بود، من آن ها را نفهمیدم، زیرا به لسان عبری نوشته شده بود.

تعجّب نمودم، از آن کوه گذشـته، وارد قصـبه عمّان شـدم و از کسـی سؤال کردم که بتواند آن چه را بر نبور و جبال و احجار منقور است؛ قرائت نماید.

مرا به پیری سـالخورده راهنمـایی کردنـد. پس من آن چه را که در آن کـوه سـیاه دیـده بـودم، برای او حکـایت نمودم و از او خواهش کردم همراه من آمده، آن حروف را بخواند، او را بر راحله خود سوار نموده، نزد آن کوه رفتیم، با خود مداد و کاغذ برداشتم تا آن چه را او از آن حروف ترجمه و تفسیر نماید، بنویسم.

شیخ چون آن حروف را قرائت کرد، گفت: عجب چیزی به خطّ عبری نوشته شده.

وقتی آن ها را به لسان عرب ترجمه نمود، مضمون آن ها این بود: بسمک اللّهمّ جاء الحق من ربّک بلسان عربیّ مبین، لا اله الّا اللّه محمّد رسول اللّه علی ولیّ اللّه صلّی اللّه علیهما.

مؤلّف گویـد: در نسـخه خطی که حقیر قـدیم الأیّام، این کیفیّت را از آن نقـل نمودم و آثـار صـحّت از آن ظاهر بود، کلمات منقوش همین بود که نقل شد ولی در نسخه

۱- کنز الفوائد، ص ۱۵۴- ۱۵۳.

مطبوعه در تبریز و کتب، موسی بن عمران بیده را هم جزء منقوشات و متمّم آن کلمات قرار داده، بنابراین از ما نحن فیه، خارج است، کما لا یخفی.

مورد دوّم [علّامه مجلسی رحمه اللّه در جلد ششم بحار الانوار از زید بن علی از آبای گرام خود روایت نموده]

اشاره

علّامه مجلسی رحمه اللّه در جلد ششم بحار الانوار(۱)ز زید بن علی از آبای گرام خود روایت نموده: حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله، خاتمی را به حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام داد که بر آن محمد بن عبد اللّه نقش کند، حضرت آن را به نقّاش داده، فرمود: بر آن محمد بن عبد اللّه نقش نما! نقّاش خطا نموده، بر آن محمد رسول اللّه را نقش کرد.

چون آن را خدمت حضرت امیر علیه السّلام آورد، آن جناب دید بر آن محمد رسول اللّه نقش نموده، حضرت فرمودند: من گفتم: محمد بن عبد اللّه بر آن نقش کن، تو چرا مخالفت نمودی؟

عرض کرد: اشتباه نمودم. سپس خاتم را نزد حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله آورده و کیفیّت را عرض نمود.

حضرت، خاتم را در دست مبارک نموده، فرمود: یا علی أنا محمّد بن عبد اللّه و أنا محمّد رسول اللّه. چون روز دیگر شد، حضرت دید خطّ دیگری، زیر آن خطّ نوشته شده که علیّ ولیّ اللّه. حضرت رسول صلی اللّه علیه و اله از این واقعه تعجّب نمود، جبرییل امین نازل شده، حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله واقعه را برایش نقل کرد.

عرض کرد: یا رسول اللّه! خدا می فرماید آن چه را می خواستی، نوشتی؛ ما هم آن چه را خواستیم، نوشتیم و حسن بن حسین الشیعی السبزواری در کتاب محبوب مرغوب، الموسوم به مصابیح القلوب نقل نموده که آورده اند: حضرت رسول انگشتری خود را به سلمان داد تا لا اله الا اللّه را بر آن نقش کند. سلمان فرمود تا حکّاک، محمد رسول اللّه را به آن ضمیمه کند.

چون آن را نزد حضرت رسول آورد، خواجه عالم، سه خط دید. پرسید ای سلمان!

۱- بحار الانوار، ج ۴۰، ص ۳۸- ۳۷.

این سه خط چیست؟

سلمان گفت: یا رسول اللّه! تو فرمودی بر آن لا اله الا اللّه نقش کنند، من خواستم محمد رسول اللّه را بر آن، نقش و منضمّ نمایم.

حضرت فرمود: خط سوّم چیست؟

جبرییل نازل شده، عرض کرد: یا رسول اللّه، لا اله الا اللّه خواست تو و محمد رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله خواست سلمان بود و خواست ما آن بود که علی ولی اللّه به آن ضمیمه شود، چون بدون ولایت علی و اولاد او هیچ طاعتی به درجه قبول نرسد.

روایه شاهده لردّ الأعمال بلا ولایه

ایضا در کتاب مذکور از حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله روایت نموده: مردی را شهید کردند، فرشتگان که بر وی موکّل بودند، گفتند: این مرد عجب شهیدی بوده که در آسمان را برای او نگشودند و فرشتگان از روحش استقبال نکردند.

حق تعالی به آن فرشتگان وحی فرستاد: نگاه کنید! چون نگاه کردند، روی هوا را پر از طاعت و مملو از خیرات وی دیدند.

آن فرشتگان که بر طاعت وی موکل بودند، گفتند: خداوندا! چرا برای اعمال این بنده در آسمان را نگشودند؟

پادشاه عالم فرمود: در آسمان را بگشایید و به آن فرشتگان فرمود: اگر می توانید این عمل ها را بردارید! هرچه خواستند بردارند، نتوانستند.

پادشاه عالم گوید: طاعت و عبادت این بنده مرکبی دارد که تا آن مرکب نباشد، به محلّ قبول نرسد و آن تولّای علی علیه السّلام و فرزندان او و تبرّا از دشمنان ایشان است. پس فرشتگان نگاه کنند، ببینند که او آن مرکب را ندارد.

گویند: خداوندا! او آن مرکب را ندارد؟

پادشاه عالم گوید: این عمل ها را بگذارید و به مقام خود باز شوید! ایشان بروند، پادشاه عالم زبانیّه بفرماید آن عمل ها را به دوزخ برند و در دوزخ اندازند، آن بنده را

هم به دوزخ اندازند تا بدانی هیچ طاعت و عبادتی بی ولایت علی علیه السّلام و فرزندان او مقبول نباشد.

مورد سوّم [مقدّس اردبیلی در کتاب حدیقه الشیعه از کتاب خرایج راوندی و او به اسناد خود از محمد بن سنان روایت نموده]

مقدّس اردبیلی در کتاب حدیقه الشیعه (۱)ز کتاب خرایج راوندی (۲) او به اسناد خود از محمد بن سنان روایت نموده، گفت: من خدمت امام جعفر صادق علیه السّلام مشرّف شدم.

چون نشستم، خبر آوردند شخصی از مردم چین بر در است و اذن دخول می طلبد.

حضرت فرمود: او را اذن بدهید تا داخل شود. داخل شد و سلام کرد، حضرت از او سؤال کرد: مگر تو و مردم شهرت، ما را می شناسید؟

عرض کرد: بلی! ای سیّد و مولای من!

حضرت فرمود: ما را به چه چیز شناخته اید و از کجا به حال ما علم پیدا کرده اید؟

آن مرد گفت: ای فرزند رسول خدا! در شهر ما درختی است که در تمام سال روزی دوبار از آن درخت گل به هم می رسد و شکوفه می کند، بر گلی که اوّل روز می کند، نوشته می باشد:

لا اله الا اللّه محمد رسول اللّه

و بر گلی که آخر روز پیدا می شود، منقوش است: علیّ ولیّ اللّه و خلیفه رسول اللّه.

علم ما از آن درخت و گل او، به حال رسول خدا، وصیّ او و فرزندانش به هم رسیده. آن جا دوستان و شیعیان شما بسیاراند و آرزوی زیارت جناب شما مرا به این جا آورده است.

۱- حدیقه الشیعه، ج ۲، ص ۵۷.

۲- الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۵۶۹.

[توسل مادر اسماعیل خان نوایی] ۱۱ یاقوته

مادر اسماعیل خان نوایی به آن بزرگوار متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

عالم جلیل و معاصر نبیل عراقی در دار السلام فرموده: روز هفدهم ماه صفر سال هزار و سی صد که مقارن اشتغال مؤلّف به تألیف این کتاب است، حقیر در طهران در منزل اسماعیل خان نوایی بودم.

اتّفاقا سخن به ذکر این نوع اشخاص کشید، او مذکور داشت مرا مادری بود که در کمالات و حالات از اکثر زنان این زمان، ممتاز و در صرف اوقات خود، در طاعات و عبادات بدنی از ارتکاب معاصی و ملاهی، بی نیاز و در عداد صالحات عصر خود، کم نظیر و انباز بود و جدّه من، والده او زنی صالحه و با استطاعت مالی بود، چون به موجب تکلیف، عازم حجّ بیت اللّه شده بود، والده را هم با آن که در اوایل ایّام تکلیف او؛ یعنی ده ساله بود، از مال خود مستطیع کرده، به ملاحظه عدم تحمّل صدمه مفارقت و آن که شاید بعد از آن والده مستطیع شود و اسباب مسافرت و حجّ برایش فراهم نیاید، او را با خود برده، با سلامتی مراجعت کرده بودند.

والده حکایت کرد: پس از ورود به میقات و احرام برای عمره تمتّع و دخول مکّه معظّمه، وقت طواف تنگ شد، به طوری که اگر تأخیر می افتاد وقوف عرفه اختیاری، فوت و به اضطراری بدل می شد، لذا حجّاج در اتمام طواف و سعی میان صفا و مروه مضطرب شدند و می گفتند: کثرت ایشان در آن سال زیادتر از سنوات دیگر است.

لذا والده، من و جمعی از زنان همسفر، معلّمی برای اعمال اختیار کرده با استعجال تمام به اراده طواف و سعی بیرون رفتیم، با حالتی که گویا از غایت اضطراب، قیامت بر پا شده بود؛ چنان که خداوند در بعض احوال آن روز فرموده: تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ (۱)ادر از بچه خود ذهول می نمود و والده و دیگر همراهان به خود مشغول بودند، گویا بالمرّه از من غفلت نمودند.

۱- سوره حج، آیه ۲.

در اثنای راه، ملتفت شدم با والده و یاران همراه نیستم. هرقدر دویدم و صیحه زدم، کسی از ایشان را نیافتم و ندیدم و مردم هم چون به کار خود بودند، به هیچ وجه اعتنایی به من ننمودند، ازدحام خلق هم مانع از حرکت و فحص شد و اشتراک خلق در لباس احرام، و عدم اختلاف آن، مانع از شناختن یاران بود؛ با آن که راه را نمی دانستم و کیفیّت عمل را هم بدون معلّم نیاموخته بودم و به تصوّر آن که ترک طواف در آن وقت، باعث فوت حجّ در آن سال می شود و با آن زحمت یک ساله و طیّ مسافت و مسافرت، باید تا سال دیگر بمانم یا برگردم و دوباره مراجعت نمایم؛ نزدیک بود عقل از سرم برود یا نفس در گلویم حبس شود و بمیرم.

بالاخره چون از تأثیر صیحه و گریه مأیوس شدم، خود را از معبر خلق به کناری رساندم که لااقل از صدمه عبور محفوظ بمانم، مأیوس در موضعی آرمیدم، به انوار مقدّسه و ارواح معصومین متوسّل شدم و می گفتم: یا صاحب الزمان ادرکنی! و سر بر زانوی حسرت نهادم.

ناگاه بعد از توسّل به امام عصر و سر بر زانو گذاشتن، آوازی شنیدم که کسی مرا به نام می خواند.

چون سر برداشتم، جوانی نورانی را با لباس احرام نزد خود دیدم.

فرمود: برخیز بیا و طواف کن!

گفتم: همانا از جانب والده ام آمده ای.

گفت: نه!

گفتم: چگونه بیایم من که اعمال طواف را نمی دانم و چه کسی به تنهایی و بدون والده و یاران، مرا از ازدحام حفظ می نماید؟

گفت: هر جا که می روم، با من بیا و هر عملی که می کنم، بکن! مترس و دل قوی دار! از مشاهده این حال و استماع این مقال، همّم زایل گشت و اندوهم رفت و دل و اعضایم، قوّت گرفت، برخاسته با آن جوان دوان و روان گردیدم، حالت غریبی از او مشاهده کردم، گویا به هر طرف که رو می آورد، خلق بی خود مقهور او بودند. کوچه

می دادنـد و به کنار می رفتنـد، طوری که من با آن جمعیّت صـدمه مزاحمت ندیـدم، تا آن که داخل مسـجد الحرام شـده، در موقف طواف رسـید؛ متوجّه من شـده، فرمود: نیّت طواف کن! سـپس روانه شـد، مردم قهرا کوچه می کردند تا به حجر الاسود رسید، حجر را بوسید و به من اشاره فرمود؛ بوسیدم.

روانه شد تا آن که به مقام اوّل رسیده، توقّف و به تجدید نیّت اشاره کرد و بار دیگر حجر الاسود را تقبیل نمود و هم چنین، تا آن که هفت شوط طواف را تمـام کرد و در هر شوط و دوره ای، حجر را تقبیـل کرد و مرا هم به آن امر فرمود و این سـعادت برای همه کس خصوصا بدون مزاحمت میسّر نمی شود.

سپس برای نمـاز طواف به مقـام رفت و من هم بـا او رفتم، پس از نمـاز فرمود: دیگر عمـل طواف، تمـام گردیـد، من در مقـام تشـکّر نعمت و مرحمت او برآمـدم، چنـد تومان طلا با خود داشـتم، بیرون آورده، با اعتذار تمام نزد او گذاشـتم، اشاره فرمود: بردار! از قلّت آن عذر خواستم.

فرمود: نه برای دنیا این کار را نکردم. سپس به سمتی اشاره نمود و گفت: مادر و یاران تو آن جایند، برو و به آن ها ملحق شو! چون متوجّه آن سمت گشتم و بار دیگر به جانب او نظر کردم، او را ندیدم.

زود خود را به سمت یاران دوانیدم. ایشان را که دیدم ایستاده و در امر من نگرانند.

مادر چون مرا دید، مسرور گردید و از حالم پرسید. واقعه را بیان کردم، تعجّب کردند، خصوصا در آن که در هر دوره، حجر را تقبیل نمودم و صدمه مزاحمت ندیدم و نام خود را از آن شخص شنیدم.

پس، از شـخص معلّم که با ایشان بود، پرسـیدند، این شـخص را در جمله معلّم ها می شناسی؟ گفت: این شخص که او گوید، از جملـه این معلّم هـا و آدم هـا نیست، بلکه او کسـی است که پس از یـأس، دست امیـد به دامن او زده شـده. همگی تحسـین کردنـد و خود، بعـد از التفات به مشـخصات واقع، جازم و قاطع گردیـدم که او امام زمان- عجّل اللّه تعالی فرجه- بوده است و الحمد للّه علی نعمائه.

[توسل سید طالقانی] ۱۲ یاقوته

سیّدی طالقانی به آن حضرت و آبای گرامی اش متوسّل می شود و از این توسّل اثر می بیند.

استادنا المحدّث النوری- اعلی اللّه مقامه الشریف- در کلمه طیّبه چنین آورده:

سیّدی فقیر از اهل طالقان قزوین، به جهت اصلاح حال و تحصیل معاش در زمان آبادی رشت و فراوانی زر و سیم و ترقّی ابریشم به رشت سفر کرد و چندی در آن جا ماند.

خداوند اعانت فرمود، قریب دویست اشرفی برای او جمع شد؛ به همراه خود برداشت و از راه کنار دریا عزم یشلاق نور و رسیدن خدمت علّامه عصر و وحید الدّهر، والده ماجده مؤلّف- اعلی اللّه تعالی مقامه- را که در آن زمان صیت فضل، تقوا، کرم و زهدش، اصقاع را پر کرده بود.

در بین راه، سواری از راهزنان معروف طایفه خبیثه که به ایشان عبد الملکی می گویند و غالب ایشان از غلات، دزد، بی باک و خونریزاند، به سیّد برمی خورد که تنها می رود، اظهار مهربانی کرد و از حالش پرسید، صادقانه شرح کرد. دزد، مسرور شد که بی تعب لقمه چربی به چنگک افتاد؛ از مقصد پرسید.

گفت: نور، خدمت علّامه نوری.

گفت: من نیز اراده آن جا دارم. سیّد خوشحال شد. نزدیک ظهر به بعضی از چادرنشینان کنار دریا که به جهت گرفتن ماهی در آن جا ساکن بودند، رسیدند و بر آن ها وارد شدند.

آن ها چون سیّد را با او دیدند، فهمیدند بیچاره ندانسته خود را به هلاکت انداخته، چون به حال آن خبیث معرفت داشتند، لکن جرأت اظهار نداشتند. بعد از صرف غذا، آن مرد به جهت قضای حاجت بیرون رفت. آن جماعت به سیّد گفتند: تو این شخص را می شناسی؟

گفت: در راه با من رفیق شد.

گفتند: این از دزدهای خونریز معروف است و ناچار تو را خواهد کشت. سیّد به گریه و لابه افتاد که مرا نجات دهید.

گفتند: ما توانایی نداریم و خود به جهت سلامتی از او هر سال در این جا مبلغی به او می دهیم، لکن این قدر می توانیم که چون او بیاید، تو به بهانه کاری بیرون روی و ما چند ساعتی او را مشغول کنیم و تا تو بتوانی از راه غیر متعارف بروی، شاید خود را به جایی برسانی یا او تو را پیدا نکند.

پس چنین کردند و گفتند: قریب به دریا جنگل است که راه در آن به آبادی، باریک، مشتبه و منحصر در یکی است که غیر اهالی آن جا کسی نمی شناسد و اگر کسی فی الجمله از آن منحرف شد، نجات از آن و از درندگان آن جا مشکل است.

سیّد خود را به جنگل رسانده، با شتاب تمام، تا غروب از غیر جادّه می رفت، آن گاه درخت عظیمی را به نظر آورد که در آن جنگل بود و چند نفر می توانستند خود را میان شاخه های آن پنهان کنند، از ترس جانوران بالا رفت و میان شاخه جا گرفت.

چون قدری گذشت، آن مرد از حال سیّد پرسید، عذری از کار یا خواب برای او کردند. اندکی صبر کرد، باز پرسید: آن ها نیز عذر آوردند. بدگمان شد، بیرون آمد، سیّد را ندید، دانست او را از دستش رها کردند. آن ها را دشنام داد، تهدید کرد، سوار شد و از پی سیّد رو به جنگل کرد و رفت.

اتّفاقا سیرش در خطّی افتاد که سیّد رفته بود. او نیز هنگام نزدیک شدن به تاریکی همان درخت را به نظر آورد و به آن جا رو کرد، پیوسته به سیّد دشنام می داد و خطاب می کرد اگر به تو رسیدم، چنین و چنان خواهم کرد.

سیّد او را از دور دید و صدای تهدید و وعید و دشنام او را شنید، از خود مأیوس شد و از ترس، جرأت نفس کشیدن نداشت. آهسته گریه می کرد و به اجداد طاهرین خود علیهم السّلام متوسّل شد.

آن خبیث پایین آمد، اسب را به کناری بست، زینش را گرفت پهلوی خود گذاشت و شمشیر و تفنگ خود را نیز در آن جا گذاشت، غذایی که همراه داشت، خورد و زیر آن

درخت خوابید و سیّد بیدار و مشغول تضرّع و زاری بود. چون پاسی از شب گذشت، شغالی صدا کرد و شغال های بسیاری جمع شدند، امّا همه ساکت و ساکن. یکی از آن ها چون دزدان آهسته آهسته آمد و اسلحه او را برد، پوست آن را خوردند و خودش را زیر خاک پنهان کردند، دیگری آمد، چیز دیگر را برد و او هم همان کار را کرد و لجام و زین آن را چنین کردند. وقتی از آن ها فارغ شدند، تمام آن ها به هیأت اجتماع، آهسته و آرام نزدیک آن خبیث آمدند و یک دفعه بر او ریختند؛ به نحوی که او مجال حرکت پیدا نکرد و در اندک زمانی، استخوانی خالی از پوست و گوشت از او باقی گذاشتند و رفتند، سیّد همه را می دید و شکر الهی به جا می آورد.

صبح که شد، از درخت پایین آمد، اسلحه را از زیر خاک برداشت و بر اسب سوار شد و به قریه سعادت آباد- که محلّ استقرار والد- اعلی اللّه مقامه- بود آمد و از آن جا تا شهر آمل دو فرسخ است و قصّه خود را نقل کرد و ایمان مؤمنین را افزود.

این حاصل حکایت است و چون زمان تحمّل آن طول کشیده، دور نیست که در بیان، زیاد و کمی شده که در عهده من نیست و اللّه العالم بجمیع الأمور.

این ناچیز گوید: اگرچه در این قضیّه تصریح نیست به این که این سیّد طالقانی به حضرت بقیه اللّه- عجّل اللّه فرجه الشریف- متوسّل شده، امّا دو قرینه که یکی داخلی و دیگری خارجی است، بر توسّل آن سیّد به آن بزرگوار دلالت دارند.

امّا قرینه داخلی، آن است که تصریح شده آن سیّد به اجداد طاهرین خود به صیغه جمع متوسّل گردیده و بدیهی است که یکی از آن آقایان متوسّل الیهم، آن بزرگوار است و امّا قرینه خارجی آن است که ارتکازی ذهن شیعه است که در زمان غیبت نوعا در مقام توسّل، به حجّت وقت و امام زمان خود متوسّل می گردند و او جز آن بزرگوار غایب از انظار نیست، فتنبّه و لا تغفل.

[توسل عباسعلی اصفهانی] ۱۳ یاقوته

جناب حاج ملّا عبّاسعلی اصفهانی به آن حضرت متوسّل می شود و اثر می بیند.

جناب حجّه الاسلام، آقای حاج شیخ مهدی اصفهانی سابق الذکر به خطّ شریف خود مرقوم داشته که ثقه فاضل صدوق، عابد زاهد حاج ملّا عبّاسعلی جورتانی رحمه اللّه- جورتان از دهات اصفهان است- حکایت نمود: در مسافرت به مکّه معظّمه- زاده ها اللّه شرفا- بودم، شتران قطار بود و شتری که سوار بودم، آخر قطار بود، ناگاه از تشنگی و ضعف خوابید و بند قطار گسیخته شد.

مقداری از قافله عقب ماندم، ناگاه حربه ای بر سر و بر پیشانیم خورد، به زمین افتادم و احساس کردم بر پشت من برآمدند که سرم را از تن جدا کنند و چون زبان نداشتم در دل به حضرت بقیّه اللّه- ارواح العالمین فداه- متوسّل گشتم و گفتم: یا حجّه اللّه ادرکنی! دیدم بیابان، روشن، پشتم سبک و آن ظالم رفع شد. بی هوش شدم و همان جا افتاده بودم، فردا قبل از ظهر به سراغم آمدند و مرا بردند و چون زخم منکر برداشتم؛ دکتر گفت: هلاک می شود. وقتی به مدینه طیّبه رسیدم، با کمال ضعف تا در حرم رفتم و به پیغمبر اکرم صلّی اللّه علیه و اله ملتجی گشتم؛ ملتئم شد؛ با آن که نیاز به دوختن داشت.

[توسل مرد اصفهانی] ۱۴ یاقوته

ایضا مردی اصفهانی به آن حضرت متوسّل می شود و اثر می بیند.

ایضا عالم جلیل و معاصر نبیل مرقوم داشته: مردی صالح و ثقه از اهل دهاقان از اتباع اصفهان شفاها گفت: نوبتی به امام زاده قیس رفته بودم و خیال رفتن به همکین داشتم. هوا سرد بود، تاریکی شب مرا گرفت و راه گم شد. گفتم؛ در این شب از سرما تلف می شوم یا گرگ مرا می درد، بیچاره شدم و به امام زمان- صلوات اللّه علیه- متوسّل گشتم و ضراعت نمودم، ناگاه هوا روشن شد، مثل این که کسی دستم را گرفت،

طولی نکشید که سه فرسخ طی شد، خود را در مقبره همکین دیدم و باز هوا تاریک شد، انتهی.

[توسل سید رضا اصفهانی] ۱۵ یاقوته

جناب آقای آقا سیّد رضا که از موثّقین علمای اصفهان بوده به آن بزرگوار متوسّل می شود و اثر می بیند.

ایضا معاصر جلیل به خطّ شریف خود از کتاب سیّد مذکور نقل نموده؛ فرموده:

وقتی به واسطه قروض و معطّلی، به اموات متوسّل شدم و تقریبا برای دویست نفر به اسم، طلب مغفرت نمودم، بعد به امام عصر- صلوات اللّه علیه- متوسّل شدم و از فقرات دعای ندبه؛ مثل هل إلیك یابن احمد سبیل فتلقی می خواندم، دیدم اطاق به نور مخصوصی زیادتر از روشنی آفتاب روشن شد و همان روز فرج کاملی رسید.

[توسل شیخ علی یزدی حایری] ۱۶ یاقوته

جناب مستطاب، حجّه الاسلام مرحوم آقای حاج شیخ علی یزدی حایری معاصر- طاب ثراه- به حضرت ولی عصر متوسّل می شود و اثر می بیند.

بنابر آن چه در کتاب الزام الناصب (۱)ست که در حالات امام غایب تألیف نموده، چون در آن جا فرموده: از جمله کسانی که در غیبت کبرا به شرف لقای آن بزرگوار نایل گردیده، مؤلّف ضعیف است و کیفیّت آن، چنین می باشد: در سال معروف به غریقیّه که قریب پانصد نفر زایر که برای نایل شدن به زیارت مبعث از کربلا به نجف می رفتند، در شطّ کوفه غرق شدند، من هم با عیال و حمل اثقال با عمّ مفضال خود که نامش حاج عبد الحسین و آن که مبرّء از کلّ شین بود، از کربلای معلّا بیرون آمده، تا نزدیک سدی

۱- الزام الناصب فی اثبات الحجه الغائب، ج ۲، ص ۸۱- ۸۰.

که مرحوم حاج عبد الحسین شیخ العراقین به بنای آن امر نموده، رفتیم.

ناگاه هوا منقلب شده، بادهای سخت، وزیدن گرفت و عجم های هولناک حادث شد. پس ابرهای سیاه، قطعه قطعه در هوا پیدا شده، همدیگر را گرفته، متراکم و متراکب شدند، رفته رفته نم نم بارش، باریدن گرفت، تا آن که باران شدّت نمود و به تگرگ تبدیل گشت، هر دانه تگرگی که از آسمان می آمد، به اندازه نارنج کوچک و یا گردوی بزرگ بود.

امر بر ما شدید و فضای دنیا بر ما تنگ شد، بلا بر ما نازل گردید و به موت و فنا یقین نمودیم. بسیاری از مواشی و چهارپایان از آن تگرگ سخط نشان، دستخوش هلاک گردیدند، مردم از خواصّ و عوام مضطرب شدند، بعضی، از تگرگ هایی که بر صدغ آن ها وارد شده بود، هلاک شدند، برخی منتظر هلاکت بودند، بعضی مثل مجنونان و دیوانگان از این طرف به آن طرف می دویدند و عدّه ای خود را میان ثلج و وحل می انداختند، به امید آن که از مهلکه جان به در ببرند، سرما به درجه ای شدّت نمود که دست و پای همگی از سرما مثل چوب خشک شد و چهارپایان از رفتن باز ماندند.

من به عمّم، حاجی مزبور اشاره نمودم و گفتم: کاری کن که به مرکز سلیمانیّه برسیم. آن جا که ساج ها و طرّاده ها می ایستند و صاحبان آن ها را خبر کن، شاید آمده، ما را تا آن جا حمل نمایند، ما در آن ها نشسته، بلکه از هلاکت ایمن گردیم. عمویم به هر کیفیّتی که بود، خود را به مرکز سلیمانیّه رساند، در آن جا نه طرّاده و ساجه و نه طرّاده بانی دیده، خائبا و خاسرا آن جا مانده و قادر بر مراجعت نبود که خود را به ما برساند و از کیفیّت خبر دهد.

بال های مرگ بر سر ما پهن شده، موت، چنگال خود را به ما بند نمود، در این اثنا به حضرت امام منتظر و حجّت حیّ ثانی عشر علیه السّلام متوسّل شدم.

ناگاه دیدم ساجه ای میان آب ظاهر شد که ما در کنار آن ایستاده بودیم و سیّدی میان آن ساجه بود، گمان کردیم از اهالی کربلاست، به صدای بلند به فارسی ندا کرد:

این حاج، شیخ خودمان است، با ما تعارف و تکریم نموده، امر فرمود من و عیالات، وارد ساجه بشویم، امر آن سیّد جلیل را امتثال نموده، به هر نحوی بود، خود را با احمال، اثقال، عیال و اطفال وارد ساجه نمودیم.

سپس ساجه را رانده، ما را به قریه و جماعت متوطّن در سلیمانیّه رساند و بر زوّار گذشت، آن چه گذشت؛ یعنی حدود پانصد نفر از ایشان ره سپار طریق آخرت گردیدند، من خود بر این توسّل و استغاثه، ملتفت و متنبّه نشدم، مگر بعد از مدّت مدیدی که از این قضیّه گذشته بود، پس دانستم آن سیّد، همان بزرگوار غایب از انظار بوده، رزقنا اللّه رؤیته الکامله فی الرّجعه.

[توسل میرزا ابراهیم شیرازی] ۱۷ یاقوته

جناب مستطاب، حجّه الاسلام مرحوم آقا میرزا ابراهیم شیرازی معاصر- طاب ثراه- به آن حضرت متوسّل می شود و اثر می بیند.

چنان که استادنا المحدّث النوری- زاد اللّه فی انوار تربته- در کتاب دار السلام فرموده: عالم فاضل، مجمع فضایل، مقدّم بر اقران و اماثل، آقای آقا میرزا ابراهیم شیرازی حایری- اصلح اللّه امامه و انجح مرامه- مرا حدیث کرد و فرمود: اوقاتی که در بلد شیراز بودم، مرا حاجت های چندی روی داد که بسیار مهم بودند و به واسطه انجام آن ها فکرم در حیرت و سینه ام تنگ شده بود، یکی از آن ها توفیق زیارت کربلای معلّا و حضرت سیّد الشهدا بود و در انجام آن ها چاره ای جز توسّل به ساحت بحار کرم امام حاضر که سلام خداوندی بر او باد که مستولی بر سرایر است ندیدم.

پس حاجات خود را در عریضه حاجاتی که مرویه از سادات ولایت و ائمّه هدات است، درج نموده، نزدیک غروب از بلد شیراز بیرون آمدم، درحالی که مختفی و تنها بودم و نزدیک استخری آمدم که آب زیادی در آن بود، از نوّاب اربعه معروفه، جناب حسین بن روح را صدا زده و آن چه را در روایات از ندا و سلام کردن وارد شده، عرض

کردم و رقعه را به او تسلیم نمودم و او را در رساندن رقعه به امام واسطه قرار دادم.

سپس عریضه را در آب استخر انداخته، هنگام غروب از دروازه دیگر وارد بلد شدم و غیر از خدای تعالی احدی بر این کار وقوف پیدا نکرد و احدی را بر این فعل اطّلاع ندادم.

صبح که شد رفتم محضر استادی که نزد او درس می خواندم، درحالی که تمام همدرس ها هم حاضر بودند، ناگاه دیدم سیّد جلیلی که به لباس خدّام حضرت ابی عبد اللّه الحسین علیه السّلام بود، در مجلس وارد شده، نزدیک شیخ استاد نشست، من و اهل مجلس تا آن وقت او را ندیده و نشناخته بودیم و بعد از آن مجلس هم، او را در شیراز ندیدیم.

آن سیّد به جانب من متوجّه شده، مرا به اسم یاد نموده، فرمود: یا میرزا ابراهیم، بدان: رقعه تو خدمت حضرت صاحب الزمان واصل شده و به آن بزرگوار تسلیم شد.

من از این قول ایشان مبهوت شدم ولی دیگران بر معنی کلام سیّد واقف نشدند، پس کشف این معنی را سؤال نمودند.

فرمود: من شب گذشته در خواب دیدم جماعت بسیاری در اطراف جناب سلمان محمدی جمع شده اند و رقعه های بسیاری نزد آن جناب هست و جنابش مشغول نظر نمودن به آن هاست. چون او مرا دید، به من فرمود: نزد آمیرزا ابراهیم برو و علاوه بر اسمم سایر مشخصات مرا بیان نموده و فرموده بود به او بگو: این رقعه او که در دست من است- و دست خود را بلند نمود- به حضرت حجّه- عجّل اللّه فرجه الشریف- واصل شد.

دیدم آن رقعه را مهر کرد و من در عالم رؤیا چنین دانستم که آن سرور رقعه هر کس را قبول می نماید، آن را مهر می کند و حاجت کسی را که قبول نمی نماید، اصل رقعه اش را ردّ می کند.

سپس حاضرین از صادق بودن خواب آن سیّد از من پرسیدند. قضیّه را برایشان بیان کرده، قسم یاد نمودم که احدی بر این کار مطّلع نبود.

حاضـرین مرا به قضای حوایجم بشارت دادنـد و چنان شد، طولی نکشـید که به زیارت کربلا موفّق شدم؛ چنان که الآن این جا هستم و سایر حوایجم هم بحمد اللّه برآورده شد، انتهی.

[توسل مشهدی علی اکبر تهرانی] ۱۸ یاقوته

مشهدی علی اکبر طهرانی در مسجد جمکران قم به آن بزرگوار غایب از انظار متوسّل می شود و اثر می بیند.

در انوار المشعشـعین (۱)ه در تاریـخ قم و از تألیفـات جنـاب آقـا شـیخ محمـد علی، یکی از علمای معاصـرین، از آقا سیّد عبد الرحیم که خادم آن مسجد است، حکایت نموده، گفت: در سال وبایی، سنه هزار و سی صد و بیست و دو، بعد از گذشتن وبا، روزی به مسجد جمکران رفتم، دیدم مرد غریبی آن جا نشسته، احوال او را پرسیدم.

گفت: سـاکن دار الخلافه طهرانم و اسـمم، مشـهدی علی اکبر می باشـد، من در طهران از قبیـل دخانیـات کـاسبی می کردم و خرید و فروش داشـتم. آخر الامر به جهت آن که به مردم نسـیه داده بودم مایه من تمام گشت؛ وبا که آمد، آن ها مردند و لذا دسـتم تهی گشت. به قم آمـدم و اوصـاف این مسـجد را شـنیدم، بنـابراین آمـدم این جـا بمـانم تا شایـد حضـرت حجّت نظری بفرماید و حاجاتم را برآورد.

سیّـد عبـد الرحیم نقل کرد: سه ماه این جا ماند و مشـغول عبادت بود، ریاضت های بسیار از گرسـنگی، عبادت نمودن و گریه کردن کشید، روزی به من گفت: قدری کارم اصلاح شده، لکن هنوز به انجام نرسیده، به کربلا می روم.

روزی که از شـهر طرف مسـجد جمکران می رفتم، در بین راه دیدم پیاده ای به کربلا می رود، شـش ماه سـفر او طول کشـید، لکن بعد از شـش ماه یک روزی از مسجد جمکران طرف شهر می رفتم؛ دیدم همان شخص از کربلا آمده؛ در همان موضعی که وقت

۱- المشعشعین فی ذکر شرافه قم و القمیین، ج ۱، ص ۴۷۵- ۴۷۳.

رفتنش او را دیـده بودم. وقت آمـدنش هم، در همان موضع، او را دیدم، باهم تعارف نمودیم، گفت: در کربلا معلومم شد که انجام مطلبم در مسجد جمکران داده می شود، لذا به مسجد می روم. به مسجد آمد.

ایضا در این دفعه دوّم هم، دو سه ماه ماند و مشـغول ریاضت کشیدن و عبادت بود، تا آن که ششم یا پنجم ماه مبارک رمضان بود که از مسـجد، طرف شـهر آمـد که به طهران برود، او را به خانه آوردم، شب را در منزل من ماند و گفت: حاجتم برآورده شد.

گفتم: به چه طریق برآورده شد؟

گفت: چون تو خادم مسجدی برایت نقل می کنم، حال آن که برای احدی نقل نکردم.

چنین نقل کرد:

بـا کسـی از ده جمکران قرار کرده بودم، روزی یـک گرده نان جو به من بدهـد، پولش که جمع شود به او بـدهم روزی رفتم، گفت: دیگر نمی دهم، من به کسـی ابراز نکردم، چهار روز چیزی نداشتم بخورم، مگر آن که از علف کنار جوی می خوردم، تا آن که اسهال گرفتم، بی حال شدم و دیگر قوّت برخاستن نداشتم، مگر برای عبادت که قدری به حال می آمدم. نصف شب دیدم طرف کوه دو برادران روشن و نوری ساطع شد، به حدّی که تمام بیابان روشن گشت.

یک مرتبه کسی را پشت درب حجره دیدم؛ مثل این که در را حرکت بدهد و منزلم هم در یکی از حجرات بیرون مسجد بود، در حال ضـعف برخاسـتم و در را باز کردم، سیّدی با جلالت قـدر دیـدم، سـلام کردم، هیبت او مرا گرفت و نتوانسـتم سـخنی بگویم؛ آمد، نزد من نشست و بنا به صحبت کردن نمود.

بعـد از آن به من فرمود: جـدّه ام، فاطمه علیها السّـلام نزد پیغمبر شـفیع شـد که پیغمبر حاجت تو را برآورد، جـدّم به من حواله نمودند؛ حضـرت فرمودند: به وطنت برو که کارت خوب می شود و پیغمبر صلّی اللّه علیه و آله فرموده: برخیز برو! اهل و عیال تو منتظراند و بر آن ها سخت می گذرد.

پیش خود خیال کردم باید این بزرگوار، حضرت حجّت علیه السّلام باشد، عرض کردم: سیّد عبد الرحیم خادم این مسجد چشمش نابینا شده، شفایی به او بدهید.

فرمودند: صلاح او همان است که به این طریق باشد و به من فرمودند: بیا برویم در مسجد نماز کنیم.

با حضرت برخاستم از حجره بیرون آمدیم و نزدیک چاهی رسیدیم که نزدیک درب مسجد و پای آن عمارت است. دیدم شخصی از چاه بیرون آمد، حضرت با او تکلّماتی نمود که نفهمیدم.

بعد به صحن مسجد رفتیم. دیدم کسی از میان مسجد بیرون آمد و ظرف آبی در دستش بود. به آن حضرت داد، وضو گرفتند، به من هم فرمودند: از این آب وضو بگیر! و من هم از آن ظرف وضو گرفتم، داخل مسجد شدیم، به او عرض کردم: یابن رسول اللّه! چه وقت ظهور می کنید؟

حضرت از روی تشدّد فرمودند: تو را به این سؤال ها نمی رسد.

عرض کردم: می خواهم از یاوران شما باشم.

فرمودند: هستی، لکن تو را نمی رسد که از این گونه مطالب سؤال کنی، به یک مرتبه از نظرم غایب شدند و صدای آن حضرت را از میان چاهی که پای قدمگاه می باشد، در صفّه ای میان مسجد شنیدم که فرمودند: به وطن برو که اهل و عیالت منتظرت می باشند و اظهار داشت عیالم هم، علویّه می باشد، انتهی.

[توسل خادم مسجد جمکران] ۱۹ یاقوته

جناب آقا سیّد عبد الرحیم، خادم مسجد جمکران به آن بزرگوار متوسّل می شود و اثر می بیند.

ایضا در کتاب مذکور(۱)ز سیّد مزبور نقل کرده، گفت: شب جمعه بود، جمعیّت

۱- انوار المشعشعین فی ذکر شرافه قم و القمیین، ج ۱، ص ۴۷۸.

زیادی به مسجد جمکران آمده بودند و من از درازگوش خود غافل شده بودم وقتی ملتفت شدم و سر وقت درازگوش خود آمدم، دیدم درازگوش باکره اش نیست و ارزش آن چهل تومان بود، مدّتی به دنبال آن بودم و اطراف شهر را می گشتم.

یکی گفت: حماری به این نشانی را از طرف کاشان می بردند. به آن صفحات فرستادم، دیدند از ما نیست. بعد از آن که دیگر مأیوس شدم، میان مسجد آمدم و عرض کردم: یا حجه اللّه!- مراد من حضرت حجّت بود- من خادم این مسجد می باشم، جزای خدمت من آن است که حمار مرا ببرند، من نابینا هستم و بر آن سوار می شدم و برای خدمت این مسجد آن را نگاه داشتم؛ حال جزای من همین است، البته باید تا جمعه دیگر طریقی بنمایی که خود حمار من به این مکان بیاید، سوار شوم و به منزل خود بروم، تا حمار من نیاید، از این مکان نخواهم رفت و مرا گریه گرفت، تا آن که روز جمعه شد و تا ظهر خبری نشد.

بعد از آن میان مسجد رفتم و باز عرض کردم: یا حجّه اللّه! روز جمعه شد و درازگوش من نیامد، طرف عصر دیدم کسی خبر داد حمار را دامادت سوار است، می آورد.

وقتی رسید، سؤال کردم از کجا پیدا کردی؟

گفت: در قبرستان بزرگ قم، شخصی ساوه ای آورده بود بفروشد تا نگاه کردم شناختم و حمار را از او گرفتم.

مرد ساوه ای گفت: یک مردی آن را به ساوه آورد و من خریدم، لکن تعجّب کردم که قیمت این حمار زیادتر می باشد، چرا به این ارزانی به من داده، من آوردم به قم بفروشم، بلکه مداخلی کرده باشم.

آخر الامر دزد را پیدا کرده، پولی که داده بود، گرفت و سیّد عبد الرحیم از برکت این مسجد و توسّلش به امام عصر- عج اللّه تعالی- به مراد خود رسید، انتهی.

[توسل یکی از سادات معمّر] ۲۰ یاقوته

اشاره

یکی از سادات معمّر از اهل علم نجف اشرف به حضرت بقیه اللّه- ارواحنا له الفداء- متوسّل می شود و اثر می بیند.

جناب مستطاب سلاله الاطیاب عمده الفضلای شریعت مآب، آقای آقا سیّد مرتضی مرعشی تبریزی نجفی- دام شرفه- که اخوی جناب مستطاب شریعتمدار ثقه الاسلام، آقای شهاب الدین مرعشی- دامت برکاته- است که مجاور بلده مبارکه قم و در آن جا به آقا نجفی معروف است؛ در این ماه که ماه جمادی الاخر سال هزار و سی صد و شصت و یک و مطابق با وقت نوشتن این عبقریّه، به مرکّب چاپی برای طبع است، به مشهد مقدّس مشرّف شده و در حین ملاقات، قضیّه ای از حضرت مستطاب، حجّه الاسلام آقای حاج سیّد محمد خلخالی مجاور نجف اشرف- دامت برکاته- که از اوثق ائمّه جماعت آن مکان جنّت نشان و از اصدقای دیرینه این بی نام و نشان است؛ نقل فرمودند، احقر تمنّیا نمودم آن را به خطّ شریف خود، مرقوم دارند، تا آن که در این موقع مناسب نگاشته اند، پس تمنّای این ناچیز به ذروه قبول افتاد و مرقومه ایشان حرفا به حرف مطابق این منقول است:

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

الحمد للّه ربّ العالمین و الصّلوه علی نبیّه محمّد و علی ابن عمّه علی بن ابی طالب و علی الائمّه المعصومین حجج اللّه علی عباده و اللّعنته الدائمه علی اعدائهم اجمعین.

بعد این قضیّه بنا به امتثال امر مبارک حضرت آیه اللّه فخر الشیعه و محیّی الشریعه، آقای نهاوندی- دام ظلّه العالی- تحریر می شود.

روزی از ایّام تحصیل احقر- عباد اللّه تراب اقدام اهل العلم- مرتضی الحسینی النجفی در ارض غرّی- زادها اللّه شرفا- در خدمت سیّد جلیل و عالم نبیل، زاهد متّقی، آقای آقا سیّد محمد خلخالی- دامت افاضاته- مشرّف بودم، نقل مجلس و شمع محفل

ما، ذکر مبارک حضرت بقیه اللّه فی الارض، یوسف گمگشته آل محمد، حجّت منتظر- صلوات اللّه علیه و علی آبائه الکرام- بود؛ پس ایشان قضیّه ای حیرت آور نقل کردند که ذکرش موجب صفای قلب و زیادی عقیده برادران دینی می شود ان شاء اللّه.

آن قضیّه این است که آقای خلخالی- معظّم له- فرمودند: سیّدی بود جلیل، صاحب ورع و تقوا و از معمّرین اهل علم نجف اشرف و حال انعزال و انزوایی داشت و بین من و ایشان رفاقت و ودادی بود. شبی آن سیّد جلیل را به منزل خود دعوت کردم تا با ایشان مؤانست کنم، ایشان هم تشریف آوردند و فردای آن شب را هم نگذاشتم بروند و تا غروب که یک شبانه روز شد، در منزل ما تشریف داشتند؛ فصل تابستان بود و هوا گرم که قهرا معطّش است و عطش بر ما غالب می شد. از مایعات مبرّده رافع عطش می آوردیم و می نوشیدیم و آن سیّد جلیل برخلاف ما هیچ اظهار عطش نمی کرد و هر چه مایعات مبرّده به ایشان عرضه می داشتیم، از روی تفنّن چیزی از آن ها به دهان می گرفت.

من عرضه داشتم؛ آقا! شما چرا در این یک شبانه روز اظهار عطش نمی نمایید؟

فرمودند: من تشنه نشدم.

من متحیّر ماندم، تا آن که ده دوازده روز بعد، با آن آقای محترم رفاقت کردم، به کوفه رفتیم و تا یک هفته باهم در منزلی بودیم و آن سیّد جلیل، هیچ تشنه نمی شد، روز آخر که خیال مراجعت به نجف اشرف داشتم، به ایشان اصرار زیادی کردم که من باید وجه عدم تشنگی شما را بدانم و اگر دوایی برای رفع عطش پیدا نموده، استعمال می نمایید، به من هم یاد بدهید که کمتر آب بخورم، در این باب زیاد اصرار کردم و ایشان از گفتن ابا می کردند.

بالاخره آن سیّد محترم فرمودند: بیا لب شطّ برویم و قدری قدم بزنیم، لب شطّ رفته، در حین قدم زدن، فرمودند: چهل شب چهارشنبه، چنان که سیره مستمره اغلبی از علما، صلحا، عبّاد و نسّاک است، به نیّت درک حضور سلطان عصر- عجّل اللّه فرجه- به مسجد شریف سهله می رفتم تا اربعین تمام شد، اثری ندیدم و مأیوس گشتم،

بعد از آن، با کمال یأس به صورت متفرّقه می رفتم. یک شب چهارشنبه مشرّف شدم، هنگام بیرون آمدن از مسجد، مقداری از شب گذشته، دیر شده بود و آبی که خادم مسجد برای زوّار تهیّه می نمود، تمام شده بود. بسیار تشنه بودم و شب تاریک بود، رو به مسجد کوفه گذاشتم، چون مرکبی هم پیدا نمی شد.

تاریکی شب و وحشت از دزد و راهزن از یک طرف، زحمت پیادگی و پیری از یک طرف و از شدّت تشنگی و عطش بی طاقت بودن از طرف دیگر، پس بین راه نشسته، به آن عین الحیات متوسّل شده، عرضه داشتم: یا حجّه بن الحسن ادرکنی! ناگاه دیدم عربی مقابل من ایستاده، سلام کرد و به زبان عربی مکسّر متداول نجف اشرف فرمود: من مسجد السهله نجی سیّدنا ترید تروح بالمسجد الکوفه.

با کمال بی حالی و ضعف عرض کردم: بلی!

فرمود: قم! دست مرا گرفته، از جای حرکت داد.

عرض کردم: أنا عطشان ما اقدر امشی.

فرمود: خذ هذه التّمرات! سه دانه خرما به من داد و فرمود: این ها را بخور!

من تعجّب نموده، با خود گفتم؛ با عطش چه مناسبت دارد، چرا که خوردن آن باعث زیادتی عطش می شود، نه رفع آن و موجب احتراق قلب است.

به اصرار فرمود: خذ اکل!

ترسیدم تمرّد کنم، با خود گفتم؛ هرچه امشب به سرم بیاید، خیر است.

یکی از آن خرماها را به دهان گذاشتم، دیدم بسیار معطّر است، چون فرو بردم، انبساط و انشراح قلبی به من روی داد که گفتنی نیست و فی الفور عطش و التهابم کم شد.

سپس دوّمی را خوردم، دیدم عطرش از اوّلی زیادتر و انشراح قلب و بردی و خنکی آن از اوّلی بیشتر شد، تا آن که سه دانه خرما را خوردم، دیدم عطشم بالکلیّه رفع شد و عجیب تر آن که آن خرماها هسته نداشتند، تا آن وقت و از آن وقت تاکنون، چنان خرمایی ندیده و نخورده بودم. با او به راه افتاده، چند قدمی که برداشتیم، به عربی مکسّر فرمود: هذا المسجد؛ متوجّه در مسجد شدم. دیدم مسجد شریف کوفه است،

ملتفت پهلویم شدم، دیدم آن مرد عرب نیست.

من از آن وقت تاکنون مثل شماها که تشنه می شوید، تشنه نشده ام و معلوم می شود آن عرب، خود آن سرور و یا یکی از ملازمین درگاه سلطنتی آن غایب از نظر بوده، کتبه العبد المذنب مرتضی الحسینی النجفی عفی عنه.

[عذر دخول بعضی از حکایات]

تذییل فی المقام دخیل بدان استادنا المحدّث النوری- زاد اللّه فی انوار تربته- بابی در نجم ثاقب منعقد نموده، در عذر داخل نمودن بعضی از حکایات درماندگان در بیابان و غیر آن را که به سبب وجود شخصی معظّم، از آن ورطه نجات یافتند بدون این که چیزی در آن قضیّه دلالت کند بر این که نجات دهنده آن درمانده در آن قضیّه، امام عصر علیه السّلام باشد؛ چنان که اغلب قضایای مذکور در این بساط چهارم از این قبیل است و فرموده:

اوّل علمای اعلام ما- رضوان اللّه علیهم- چنین کردند؛ یعنی این نحو قضایا را در ضمن رؤیت حضرت بقیه اللّه ذکر کرده و در عداد آن آورده اند، ما نیز از ایشان متابعت کردیم.

دوم ظاهر آن است که چنین دانسته اند که اغاثه به ملهوف، اجابت مضطرّ در آن حال و صدور چنان کرامت باهره و معجزه جز از جناب مقدّس او ظاهر نشود.

پس از این، فرموده: بلکه این؛ یعنی اجابت مضطرّ از مناصب خاصّه او است و روایت ابو الوفای شیرازی (۱)ا نقل فرموده که حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله در آن روایت منصب هریک از ائمّه علیهم السّلام را هنگام توسّل به او و این که برای کدام حاجت باید به او متوسّل شد، بیان فرموده که ما آن روایت را در یاقوته بیست و هشتم از عبقریه نهم این بساط ذکر نموده ایم و در ذیل آن است: امّا الحجّه علیه السّلام، هرگاه شمشیر به محلّ ذبح تو رسید و حضرت به دست خود به سوی حلق اشاره فرمود، به او استغاثه بکن!

۱- ر. ک: الدعوات، ص ۱۹۲- ۱۹۱؛ بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۳۶- ۳۲.

به درستی که تو را درمی یابد، فریادرس و پناه است برای هرکسی که استغاثه کند، پس بگو: یا مولای! یا صاحب الزمان! انا مستغیث بک. ذیل این فرموده: ظاهر آن است که مراد حضرت رسول صلّی اللّه علیه و اله از آن کلام، اختصاص توسّل به امام عصر علیه السّلام در آن جا که به چنگ دشمن افتد که قصد کشتن او را نموده، نیست، بلکه کنایه است از نهایت رسیدن شدّت امور، منقطع شدن اسباب، قطع امید از مخلوق و نماندن جای صبر و شکیبایی؛ چه از بلای دینی باشد یا دنیوی و چه از شرّ دشمن انسی باشد یا جنّی؛ چنان که از دعای مزبور نیز معلوم می شود.

پس چنان که تکلیف مضطرّ وامانده و بیچاره درمانده، استغاثه به آن جناب است؛ اغاثه و فریادرسی درماندگان از مناصب الهی آن جناب خواهد بود و اگر به جهت کثرت اضطراب و اضطرار، درمانده مضطرّ از استغاثه به آن جناب به زبان مقال و دعای مأثور متمکّن نشود، به خاطر قابلیّت اغاثه آن جناب، سؤال به لسان حال و استعداد با داشتن مقام تولّا، اقرار به ولایت و امامت، انحصار دانستن مربّی و وساطت فیض الهی در آن وجود مقدّس در ظلمات تیه غیبت برای او کفایت می کند.

بنابراین معلوم شد درماندگان در حکایات سابق را، خصوصا آنان که در سفر طاعت؛ مثل حجّ و زیارت بودند، جز غوث زمان صلّی اللّه علیه و اله کسی نجات نداده است.

از جمله شواهد بر این مطلب آن که از القاب خاصّه آن حضرت، غوث است که در زیارات معتبر وارد شده و معنی آن فریادرس است. حقیقت معنی این لقب الهی که مجرّد هم نیست، محقّق نشود، تا آن که صاحب آن، دارای قوّه سامعه باشد که هرکس، هرجا و به هر لسان در مقام استغاثه برآید، بشنود، بلکه دارای علمی است که به حالات درماندگان احاطه کرده، بی استغاثه و توسّل از حالشان آگاه باشد؛ چنان که در فرمانی که برای شیخ مفید نوشتند، به این مقام تصریح فرمودند و دارای قدرت و توانایی باشد که اگر صلاح دانست، درمانده مستغیث به لسان حال یا مقال را نجات دهد و از گرداب بلا درآورد، جز کسی که دارای مقام امامت و پا در بساط ولایت گذاشته باشد، شایستگی این مقام را ندارد.

نیز مؤیّد این مقال است، آن چه میان جمیع عرب های حضری و اهل بادیه اشتهار دارد، از تعبیر کردن از آن ذات مقدّس به ابو صالح و در توسّلات، استغاثات، ندبه ها و شکایت ها جز به این اسم، آن حضرت را نخوانند و شعرای معروفین مکرّر در قصاید، مدایح، مراثی و ندبه ها آن جناب را به همین کنیّه ذکر می کنند و در اخبار مأخذی خاصّه برای آن به نظر نرسیده، جز خبری که احمد بن محمد بن خالد برقی در کتاب محاسن از ابو بصیر او از جناب صادق علیه السّلام روایت کرده که فرمود: هرگاه در راه گم شدی، ندا کن یا بگو: یا صالح أو یا ابا صالح ارشدونا إلی الطریق رحمکم اللّه!

عبید بن حسین زرندی، راوی خبر، از علی بن حمزه گفت: این بلا به ما رسیده، پس به بعض از کسانی که با ما بودند امر نمودیم دور شود و ندا کند، پس دور شد و ندا کرد، آن گاه نزد ما آمد و ما را خبر داد آواز نازکی شنید که می گفته: راه طرف راست یا گفت:

سمت چپ. پس چنان که گفته بود(۱)اه را یافتیم. تردید در صالح یا ابا صالح، نیز تردید در سمت راست یا چپ از راوی خبر است که سهو کرده.

چنان که سیّد علی بن طاوس در کتاب امان الاخطار(۲)عد از نقل خبر از محاسن تصریح فرموده و شیخ برقی در کتاب مذکور از پدر خود محمد بن خالد برقی نقل کرده:

او در سفری با جمعی از راه کج شدند، گفت: ما این کار را کردیم. سپس راه را به ما نشان دادند. رفیق ما، یعنی آن که کناره کرد و آن دعا را خواند، صدای نازکی شنید که گفت:

راه طرف راست است.

پس به من خبر داد و آن جماعت را خبر نکرد. گفتم: طرف راست را بگیرید، شروع به رفتن طرف راست کردیم و شاید چنین فهمیدند یا به دست آوردند که صالح یا ابا صالح اسم یا کنیّه امام عصر علیه السّلام است؛ چنان که در باب دوّم گذشت بعضی اوّلی را در اسامی و دوّمی را در کنیه های آن حضرت شمردند.

نیز از حکایت شصت و نهم معلوم می شود این مطلب میان شیعه معهود بود و از گم

۱- ر. ک: الامان من الاخطار الاسفار، ص ۱۲۱؛ بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۷۰.

۲- الامان من الاخطار الاسفار، ص ۱۲۲.

شدن راه، چاره کار را فهمیدند که در آن حال، امام و ولیّ خود را به این نام بخوانند و به جهت ضعف یقین و قصور اعتقاد راوی یا اهل مجلس، مراد را بیان نفرمودند و اسامی پیغمبر و امیر المؤمنین- صلوات اللّه علیهما- به حسب طبقات آسمان، عرش، کرسی، جنّت، لوح، قلم و سایر مقامات عالیه، درکات و طبقات زمین و سایر عوالم و اصناف مخلوقات علوی و سفلی، مختلف و متعدّد است و در هرجا به اسمی مذکور و مکتوب و نزد هر طایفه ای به نامی معروف خوانده می شوند، چنان که بسیاری از آن ها در محلّ خود ثبت شده و جایز است سایر ائمّه علیهم السّلام در تمام این منقبت یا بعض آن شریک باشند.

پس معلوم شد راهنمای در بیابان و دستگیر گمشدگان ابا صالح، همان غوثک اعظم، ولیّ عصر، صاحب الزمان- صلوات اللّه علیه- است و اگر کسی شبهه کند از ملاحظه کرامات جمله خواصّ اصحاب رسول صلّی اللّه علیه و آله؛ چون سلمان و خواصّ سایر ائمّه علیهم السّلام چون میثم، اویس، جابر جعفی و نظایر ایشان و کرامات پاره ای از عبّاد و زهّاد علما و نیکان، می توان احتمال داد صدور این کرامت از ایشان نیز رواست یا صالح اسم جنّی است که به جهت ارشاد گمشده و حبس حیوان فرار کرده در بلاد سیر می کند؛ همان طور که در خصال از امیر المؤمنین علیه السّلام مروی است.

در جواب می گوییم: با این احتمال نیز، بر مقصود دلالت خواهد کرد، چون غرض اصلی از ذکر آن قصص، اثبات وجود مبارک آن جناب، بودنش در میان خلق و رسیدن منافع وجودش به ایشان است و معلوم است شیعیان آن جناب را نجات ندهد جز کسی که در عقیده با ایشان شریک باشد؛ نه مخالف در مذهب و طریقه که اکثر ایشان، خون، مال و عرض آن ها را حلال می دانند، بلکه جمله ای از شافعیّه می گویند: اگر کسی وصیّت کند مال مرا به جاهل ترین مردم بدهید؛ باید به آن ها داد که منتظر قائم مهدی علیه السّلام اند. پس جز کامل در عقیده، مهذّب در اعمال و اقوال و مزکّی در اخلاق، افعال، حرکات و خطرات چنین کرامتی از کسی ظاهر نمی شود. لذا به ملاحظه باب گذشته در سلسله خواص داخل باشد که گاهی از جام وصال، شربتی نوشند.

پس مضطرّ مستغیث یا دیده خود آن جناب علیه السّلام را دیده یا کسی را دیده که آن کس امام را دیده و مطلوب جز این نیست.

شیخ ابراهیم کفعمی در حاشیه جنّه الواقیه (۱)ر دعای امّ داود آن جا که بعد از صلوات بر اوصیا، سعدا، شهدا و ائمّه هدی علیهم السّلام می فرماید: اللّهمّ صلّ علی الأبدال و الأوتاد السیّاح و العباد و المخلصین و الزّهاد و اهل الجدّ و الأجتهاد که گفته شده زمین از قطب، چهار اوتاد، چهل ابدال، هفتاد نجیب و سی صد و شصت صالح خالی نیست، که قطب مهدی- صلوات اللّه علیه- است و اوتاد کمتر از چهار نمی شود، زیرا دنیا مانند خیمه ای و مهدی- صلوات اللّه علیه- مانند عمود است و این چهار نفر طناب های آن خیمه اند، گاه اوتاد بیشتر از چهارتا، ابدال بیشتر از چهل و نجبا بیشتر از هفتاد نجیب و سی صد و شصت صالح می شوند. ظاهر این است که خضر و الیاس از اوتاداند، پس ایشان با دایره قطب، ملاصق هستند.

امّا صفت اوتاد؛ ایشان قومی هستند که طرفه العینی از پروردگار خودشان غفلت نمی کنند و از دنیا مگر قوت روز را جمع نمی کنند و از ایشان لغزش های بد صادر نمی شود و در ایشان عصمت از سهو و نسیان شرط نیست، بلکه همان عصمت از فعل قبیح و این؛ یعنی عصمت از سهو و نسیان در قطب شرط است.

امّا ابدال: در مراقبت از ایشان پست تر هستند و گاهی از ایشان غفلت صادر می شود. پس آن را به تذکره تدارک می کنند و عمدا معصیّتی نمی کنند.

امّا نجبا: ایشان، پست تر از ابدال اند.

امّا صلحا: ایشان پرهیزگاران به عدالت موصوف اند و گاهی از ایشان معصیّت صادر می شود؛ پس آن را به استغفار و پشیمانی تدارک می کنند و خدای تعالی فرمود:

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذا مَسَّهُمْ طائِفٌ مِنَ الشَّيْطانِ تَذَكَّرُوا فَإِذا هُمْ مُبْصِرُونَ (۲)ه درستی که آنان که پرهیزگاری نمودند، چون بنده به ایشان رسد و شیطان دور قلبش

۱- جنه الامان الواقیه و جنه الایمان الباقیه(المصباح)، ص ۵۳۵- ۵۳۴.

۲- سوره اعراف، آیه ۲۰۱.

طواف کننده باشد به این که ایشان را وسوسه کند یا رنجی به ایشان رساند که از جنس سودا و جنون باشد، آن گاه خدا را یاد کنند و نام خدای را برند، ناگهان ایشان به سبب آن تذکّر و یادآوری، بیننده باشند که یکی از چهار رکن، توبه است.

سپس شیخ کفعمی فرمود: خدای تعالی ما را از اقسام اخیر قرار دهد که ما از اقسام اولیّه نیستیم، لکن در دوست داشتن و ولایت ایشان خدای تعالی را فرمان می بریم و کسی که قومی را دوست دارد با آن ها محشور می شود و گفته شده هرگاه یکی از اوتاد چهارگانه کم شود بدل آن را از چهل نفر؛ یعنی از ابدال می گذارند، هرگاه یکی از آن چهل نفر کم شود، بدل او از هفتاد نفر گذاشته می شود، هرگاه یکی از هفتاد نفر کم شد، بدل او از سی صد و شصت نفر گذاشته می شود و هرگاه یکی از سی صد و شصت نفر کم شد، بدل او از سایر مردم گذاشته می شود. کلام شیخ مذکور تمام شد.

تاکنون در این ترتیب مذکور، خبری به نظر نرسیده، لکن شیخ مذکور در اطّلاع و تتبّع سرآمد عصر خود بود و بسیاری از کتب قدما نزد او بود که در این اعصار اثری از آن ها نیست، البتّه تا در محلّ معتبری ندیده بود، در چنین کتاب شریفی ضبط نمی کرد و قریب به آن عبارت در کتب جماعت صوفیّه سنّیه هست، امّا نه ذکری از امام عصر علیه السّلام در آن است و نه پایه ای برای کلمات ایشان است.

این ناچیز گوید: به خطّ شریف جناب مستطاب ثقه الاسلام، آقای آقا میرزا باقر داماد مرحوم آقای حاج آقا منیر الدین اصفهانی- طاب ثراه- دیدم که در کتاب بصائر الدرجات به اسناد خود از حضرت صادق علیه السّلام روایت نموده که فرمود: برای استخدام امر هریک از ما ائمّه علیهم السّلام سی صد و سیزده ملک هست و هشتاد و دو نفر هم از انس هستند که امر ما را در برّ و بحر عالم، مجری می دارند. دوازده نفر از آن ها، رؤسا می باشند و مابقی تحت امر و فرمان آن ها هستند.

بنابر صحّت و اعتبار این خبر و صدورش از آن بزرگوار به بیان مرحوم کفعمی درباره اوتاد، ابدال، نقبا و غیر این ها احتیاج نیست که استادنا المحدّث النوری از ایشان نقل نموده و آن را به این تجشّمات که یکی از آن ها بودن ناقل است؛ مثل مرحوم کفعمی

در عـداد اخبـار آورده و از مؤیّـدات بیانـات خود ذکر فرموده، زیرا این خبر صـریح است در این که فریادرسان در بیابان و غیر آن، اگر خود حجّت خداوند منّان نباشد، لابدّ یکی از هشتاد و دو نفر از این ملازمان است.

بانی این کوخه و جانی این خوخه در بصائر(۱)وید: ذیل حدیثی که بیان خلقت امام را از زمان نشو و نما و ایصال امر امامت به او از حضـرت صـادق علیه السّـلام نقـل نموده؛ چنین است که «فإذا کان الأمر یصل إلیه اعانه اللّه بثلاث مائه و ثلاثه عشـر ملکا بعدد اهل بدر و کانوا معه و معهم سبعون رجلا و اثنی عشر نقیبا امّا السّبعون فیبعثهم إلی الأفاق یدعون النّاس إلی ما دعوا الیه و یجعل اللّه له فی کلّ موضع مصباحا یبصر به اعمالهم.»(۲)

العبقری الحسان ؛ ج ۶ ؛ ص ۸۱۰

ت امام عصر و ناموس دهر دعایی است که شیخ صهرشتی در قبس المصباح نقل نموده و آن دعا این است:

اللّهمّ انّی اسئلک بحق ولیّک و حجّتک صاحب الزمان الّا اعنتنی به علی جمیع اموری و کفیتنی به مؤنه کلّ مؤذ و طاغ و باغ و اعنتنی به فقـد بلغ مجهودی و کفیتنی کلّ عدّو و همّ و دین ولدی و جمیع اهلی اخوانی و من بعیننی امره و خاصّتی امین یا ربّ العالمین.

استدراک لیواقیت هذه لعبقریّه و استمساک بالتوسّل بابن خیر البریّه

[نجات خانواده سید رضا دزفولی] ۲۱ یاقوته

سیّـد العلمـاء الاعلاـم و سـند الفقهـاء الکرام، حجّه الاسـلام، آقـای حـاج میرزا علی اکبر آقـاخویی معاصـر و مجـاور در مشـهد رضوی- دامت برکـاته- مرا از جنـاب مسـتطاب ثقه الاسـلام، آقـای آقـا سـیّد رضای دزفولی- دامت تأییـداته- که از اوثق ائمّه جماعت نجف است، حکایت نمود که فرمود: در اوقات زیارات مخصوصه کربلا، ورود ما

۱- بصائر الدرجات، ص ۴۶۱- ۱۴۶.

۲- اکبر، العبقری الحسان فی احوال مولانا صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ۹جلد، مسجد مقدس جمکران - قم (ایران)، چاپ: ۱، ۱۳۸۶ ه.ش.

غالبـا در خانه مخصوصـی بود، در یکی از زیارات، عیال و اطفال هم همراهم بود، برای سواری خود یک رأس الاغ و برای آن هـا یک جفت پالگی کرایه نمودم و با زوّار روانه کربلا شـدیم. میان خانشور و خان نخیله، وقتی به پالگی عیال و اطفال ملتفت شـدم، آن ها را ندیـدم. مضـطرب شده، مکّاری را فریاد نمودم و به او گفتم: پالگی عیالات من پیدا نیست و ظاهرا عقب مانده اند، مسافت بسیاری عقب آن ها رفته، برگشت و گفت:

آن ها قطعا با قافله ای که پیش از ما حرکت نموده انـد، رفته انـد؛ هرچه تفحّص نمودم، آن ها را ندیـدم. بیشتر مشوّش شـدم و خود را به قول مکّاری تسلیت می دادم.

بـالجمله با پریشانی حال، وارد کربلا شـده، روبه منزلی نهادم که غالبا وارد می شـدم، چون به منزل رسـیدم و دقّ الباب کردم، دیدم عیالم در را باز کرد، گفتم: از کجا از قافله جدا شدید و چه وقت این جا آمده اید؟

گفت: ما میانه خانشور و نخیله از قافله جدا شدیم.

از سـبب آن سؤال نمودم، گفت: خواسـتم قـدری غذا که در طاس کباب مسـی بود، بیرون آورده، به طفل ها بدهم، از حرکت قاطر دسـتم لرزیـد و در طاس کباب به طاس کباب خورده، صـدا نمود. قاطر رمید و به شـتاب رو به بیابان نهاد؛ هرچه در طاس کباب به شدّت بر آن می خورد، قاطر بر دویدنش می افزود.

بـالجمله خوف دوری از قافله که هرچه صـدا و غوغا نمودیم، کسـی به حال ما مطّلع نشـد؛ خوف افتادن از پالگی و هلاکت یا شکسـتن اعضا، ما را بر این داشت که به ولیّ عصـر- عجّل اللّه فرجه- اسـتغاثه نموده، فریاد یا صاحب الزمان ما بلنـد شد. ناگاه دیدم شخصی نورانی در کمال ابهت و جلال و به زیّ اعراب آن محال، نمودار شد و فرمود: **لا تخافی! لا تخافی!**

چون این کلمه را فرمود، قاطری که در کمال سرعت می دوید، ایستاد و قدمی برنداشت.

نزدیک آمده، فرمود: اراده رفتن به کربلا را دارید؟

عرض کردم: بلی! آن گاه افسار قاطر را در دست گرفته، ما را از بیراهه سیر می داد.

در خلال سیر سؤال نمودم: شما کیستید؟

فرمود: من کسی هستم که برای فریادرسی درماندگان در امثال این بیابان معیّن شده ام.

الآن قریب یک ساعت و نیم است که وارد شده ایم و در کمال تأنّی چای هم صرف کردیم.

[توسل میرزا عبد الرزاق حائری] ۲۲ یاقوته

جناب مستطاب عمده العلماء الاعلام و زبده الفضلاء العظام صاحب التألیفات الرشیقه و التحقیقات الدقیقه، المؤیّد بتائیدات الملک الخلاق، العالم الجلیل، الآقا المیرزا عبد الرزّاق الحائری، المنشا و الهمدانی المسکن- اطال اللّه بقائه- به آن حضرت متوسّل می شود، بنابر آن چه عینا به خطّ شریف خود ثبت می شود و اثر ظاهری می بیند.

صورت مرقومه ایشان به عیون عباراته این است:

بسم اللّه تعالی و له الحمد غرض از تحریر این کلمات، چون این خادم العلماء و الشریعه الغرّاء در این شهر، اللّه المبارک بحمد اللّه تبارک و تعالی از همدان که موطن عاصی است، به عتبه بوسی حضرت ثامن الائمّه علی بن موسی الرضا- علیه و علی آبائه الاف التحیه و الثناء- موفّق گردیدم و در مشهد مقدّس توفیق شرفیابی حضور محترم حضرت مستطاب، حجّه الاسلام آقای نهاوندی حاج شیخ علی اکبر- مد ظله العالی- را یافتم و به مناسبتی در طیّ کلام، سخن به اثر و نتیجه و فایده از توسّل مخصوصی که به حضرت حجّت عصر- روحی و ارواح العالمین له الفداء- جسته بودم، کشید، آن را معروض داشتم و فرمودند: آن را به رشته ترقیم درآورده، تقدیم حضورشان دارم.

حسب الامر، مطاع می نویسم: زوجه محترمه مرحومه حقیر، کبرا خانم- غفرها اللّه- صبیه مرضیه یکی از علمای اعلام عاملین متّقین، مرحمت و غفران مآب، آقا

میرزا محمد حسین- طاب ثراه- در همدان از ماه مبارک رمضان سنه هزار و سی صد و شصت و دو قمری گذشته، مریض شد و مرض او را به امراضی کشاند و در مقام استعلاج به تمامی دکترهای نامی نمره اوّل و بعض دیگر از معالجین امراض عمومی ایرانی و فرنگی و متخصّصین در امراض مخصوصه رجوع شد و ادویه مختلفه قیّمه غالیه از هر قبیل نسخه دادند که مافوق تحمّل بود؛ معمول گردید.

در خلال مدّت مرض و معالجه به داروها- که تقریبا هفت ماه طول آن بود- عمده اشتغال به ادعیه مجرّب و ختومات معتبر و انواع توسّلات به وسایل الهی از هرگونه استشفا به تربت متبرّکه حسینیّه- علیه الآف السلام و التحیّه- و حتّی به تربت قبر مطهّر که به وسیله مخصوص به دست آمده بود نیز، در میان بود و از وسایل خاصّه ای که توسّل به آن مخصوصا با حال التجاء، توجّه، تضرّع و بکا جسته شد، توسّل به ولیّ عصر، حضرت حجّه روحی له الفداء به عریضه ای به حضور حضرتشان، به دستور وارد بود و دو رکعت نماز زیر آسمان و در دو روز جمعه سلام به زیارت سلام اللّه التّام ...، تا آخر و در عین این احوال که به اجمال ذکر شد؛ مرض، بلکه امراض مرحومه و درد او در شب و روز، خصوصا در اواخر از شدّت درد کمتر دیده شده که بتواند فریاد زند و هر غذایی، حتّی نصف استکان آب جوجه میل می کرد، استفراغ می نمود.

امراض او روزبه روز در شدّت و درد سخت او، در ازدیاد بود، طوری که در اواخر به خوبی به مرگ خود حاضر شده بود و مکرّر التماس می کرد شکم مرا پاره کنید، من که هر ساعتی جان می دهم یا خوب شوم، یا بمیرم و از درد آسوده گردم. چون شکم اماس فوق العاده داشت و حتّی ارحام و دوستان هم راضی شده بودند، حال عاصی هم به نوعی بود که دوستان رقّت می کردند.

بالاخره کار به جایی رسید که این عاصی از حضرت حجّت- سلام اللّه علیه- گله مند شدم، بلکه به موجب توسّل یکی از دوستان در همان اوان به آن حضرت و رسیدن به مقصد فورا برایم نقل کرد و به مفاد قاربت نزدیک بود.

امّا از آن حضرت قهر به عمل آمده بود و جسارت می دانم بگویم، گله ام این بود: یا

حجّه اللّه! اگر بقای مرض این مریضه حتمی و شفایش امکان پذیر نیست؛ به عاصی طوری بفهمانید که به این سگ روسیاه اعتنای سگی نمی فرمایید.

چون حضرت آقای نهاوندی فرموده اند آن چه در این قضیّه دست داده بنویسم، ناچار این را هم می نویسم؛ چنان چه در عقاید حقّه امامیّه راسخ و برحسب ادلّه قاطعه به توسّلات قاطع نبودم، گمانم این بود که شاید خدای ناکرده، رخنه ای برایم یافت می شد. باری، به هرحال در خاتمه، در همین حال شدّت مرض و درد، شب چهارشنبه یازدهم ربیع الثانی، و در نیمه شب، این مریضه مرحومه شد. من نتوانستم در آن وقت باشم، موثّقات گفتند: خودش درحالی که قبلا زبانش از تکلّم بسته شده بود، باز شده، شهادتین گفت و گفت: ای کننده در خیبر! به فریادم برس و جان تسلیم کرد.

گریه مجال و حال نوشتن نمی دهد، عاصی از اندوه نتوانستم به غسّال خانه بروم.

بالاخره این ها گذشت، محل شاهد این جاست، در روز ختم فاتحه آن مرحومه، در مسجدی که عاصی، به جماعت نماز می خوانم و منبر می روم، معروف به مسجد محلّه حاجی سیّد بزرگواری از فامیل محترم، از تجّار دزفولی معروف اصلا از مخصوصین و شاگردان این عاصی، آقای آقامیرعظیم خلف مرحمت پناه، حاج میراسماعیل که هر کس این آقای جلیل را می شناسد به تقوا و عدالت و زهد شناسایی دارد و منکر ندارد و غالبا هم می شناسند.

این آقا در فاتحه اظهار فرمودند: دیشب- شب پنج شنبه دوازدهم ربیع الثانی- حضرت حجّت عصر- صلوات اللّه علیه- را در خواب دیده، به حضورشان شرفیاب شدم، به عین این لفظ، بدون حرفی کم یا زیاد، فرمودند: برویم تسلیت میرزا عبد الرزاق و بعد چیزهایی مرحمت نمودند که محلّ شاهد و مقصود نیست، وقتی سیّد جلیل، این خواب را برای عاصی نقل کرد، بی اختیار به سختی به سر خود زدم و از جسارتی که به آن حضرت نموده بودم خیلی خجالت کشیدم و از این که من چه قابلیتی دارم که آن حضرت به تسلیت این سگ روسیاه خود بیایند.

به هرحـال اثر این تسلیت هم به خوبی ظـاهر و نسـبت انـدوهم که فوق طاقت بود، کم شـده، آرام شـدم و به نظرم آمـد به این فرمـایش دربـاره این سگ روسـیاه آسـتانش هم، جواب عریضه ام را دادنـد و هم بنـده روسـیاه خود را از گله، بلکه قهر بیرون آوردند و هم از حتمیّات بودن را فهمیدند که قابل تغییر نیست و هم به مقتضای انّ للأیمان درجات بر یقینم افزودند.

«بـابی أنتم و امیّ مـا خـاب من تمسّک بکم اللّهمّ توفّنا علی ملّتک و سـنّه نبیّک و آله علی معرفتهم و محبّتهم صـلواتک علیهم اجمعین و عجّل فی فرج ولیّک و اجعلنا من اعوانه و انصاره کتب هـذه الکلمات بیـده العاصـیه المحدّث الحائری عبد الرّزاق بن علیرضا بن عبد الحسـین بن ابیطالب بن عبد الکریم بن محمّد یحیی بن محمّد شـفیع بن رفیع الدّین محمّد صاحب ابواب الجنان المعروف للطبوع بن مولی فتح اللّه القزوینی اصـلا، الأصبهانی مولدا، الحائری منشاء، الهمدانی موطنا و الموسوی نسبا من طرف الأمّ فی ۱۴ صیام سنه ۱۳۶۳.»

[توسل مؤلف کتاب] ۲۳ یاقوته

توسّل بنده عاصی کاتب به ساحت اقدس حضرت صاحب- عجّل اللّه فرجه- بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

در سـنه هزار و سی صد و شصت و دو هجری، حقیر سراپا تقصیر، محمد علی حایری نویسنده این کتاب شریف، خلف مرحوم مغفور، شـیخ محمد حسـین روضه خوان بصـیر، به نوشتن این کتاب مستطاب در مشهد مقدّس رضوی مشغول بودم و تقریبا دو ثلث آن را در ماه صـفر الخیر نوشـته بودم. خود و عیالم، طفل یک ساله و مادر و برادرم یک مرتبه همگی به مرض حسبه و به عبارت دیگر تیفوئید مبتلا شدیم، همگی در یک اطاق در بستر افتادیم و یک پیرزن پرستار ما بود.

بالجمله حال بنده، نهایت سخت شد و قریب الموت شدم و ابدا همّی در دنیا نداشتم، الّا این که لیلا و نهارا غصّه و همّ قلبی بنده این بود که دو ثلث این کتاب شریف را با زحمات چندی نوشته ام، حال که از دنیا بروم به امضا و به اسم دیگری تمام خواهد شد، تا این که یک روز در بحبوحه مرض و نهایت ضعف و بی هوشی که همه، از من قطع حیات کرده بودند، به ساحت اقدس فریادرس حقیقی، حضرت ولیّ عصر و ناموس دهر علیه السّلام توسّلی قلبی جستم و در همان حال مرض و شدّت، عرض کردم: آقا جان، ای امام زمان! راضی مشو زحمات من در نوشتن این کتاب به اسم و امضای دیگری تمام شود.

یک مرتبه دیدم همان طوری که مرا رو به قبله خوابانیده بودند، از دری که به صحن خانه مفتوح می شود و از آن در تا صحن خانه بسی عمیق بود و راه پلّه ای نبود، سر و سینه تا ناف مبارک یک سیّد بزرگواری که چند سال قبل در مسجد گوهرشاد امامت داشتند و اسم آن آقا را نمی دانستم، ظاهر شد. به بنده نظر مشفقانه نمودند، با سر مبارک اشاره فرمودند و به طرف یمین و یسار حرکت دادند، مثل اشخاصی که به ایما و اشاره از یکدیگر استفسار حال کنند؛ یعنی چطور حالت است؟

بنده عاصی در جواب عاجز بودم، ولی دو دست خود را به این طرف و آن طرف خود باز کردم؛ یعنی همین طور که می بینید. نه ایشان حرفی زدند و نه بنده توانستم تکلّم کنم، آن گاه سر مبارک خود را دو سه مرتبه به طرف من حرکت دادند؛ مثل کسانی که با اشاره سر بگویند؛ فرمود: خوب می شوی تا سه مرتبه. فی الفور برخاستم و نشستم کسی را ندیدم.

از آن روز به بعد کسالت خود، عائله، والده و برادرم برطرف شد و بحمد اللّه و المنّه، به استکتاب بقیّه کتاب شریف موفّق شدم و من اللّه التوفیق و الشفاء و لنعم ما قال السّید جلال الدّین الحسینی:

امام عصر که فیضش رسد به خلق دمادم زیمن او است که روزی خورند اهل دو عالم

به نور طلعت او دیده ام چو گشت منوّر حیات تازه ببخشید و شد نکو حالم.

[توسل سید علی تبریزی] ۲۴ یاقوته

سیّد جلیل و سلاله دودمان خلیل اخوی مرحوم، حجّه الاسلام سیّد علی تبریزی، الخفی الشهیر به داماد؛ به واسطه مصاهرتش به کریمه حضرت مستطاب آیه اللّه العظمی الشیخ حسن الماهقانی- طاب ثراه- متوسّل می شود و توسّط ثقات اثبات، اثر ظاهری می بیند.

نقل شده، سیّد جلیل فرموده: اوقاتی که در پرکنه هندوستان بودم، روزی در منزل نشسته بودم، ناگاه زن مجلّله ای وارد حجره من شده، بدون مقدّمه چادر خود را عقب زده و صورت خود را به من نشان داد، دیدم زنی جوان در نهایت حسن و جمال و از لاغری به مثابه خلال است.

گفت: سبب لاغری و هزال من این است که به یکی از جنّیان مبتلا شده ام که با من آمیزش می کند و مرا به این حالت رسانیده و من برای استخلاص خود چاره ای ندیدم، جز این که به جناب شما که سیّد و از دودمان پیغمبری، متوسّل شدم.

من به او دستور دادم هر وقت آن جنّی نزد تو نمایان می شود، آیه الکرسی را قرائت کن! او بدین واسطه از تو گریزان می شود.

گفت: یاد ندارم.

مدتی زحمت کشیده تا آیه الکرسی را به او تعلیم نمودم. بعد از چند روزی آمد و اظهار تشکّر کرد که به برکت این آیه مبارکه هر وقت او نمایان می شود، آن را می خوانم و از شرّ او خلاص می شوم.

چون مدّتی از این مقدّمه گذشت، روزی چیز سیاه قورباغه مانندی دیدم که به سقف اطاق مسکونی من چسبیده، اندک اندک رو به پایین می آید و شیئا فشیئا بزرگ

می شود تا آن که به سطح اطاق رسید، دیدم هیکلی عجیب و هیولایی غریب است و من از دیدنش به وحشت افتادم. به آواز فصیح و با تندی و خشونت به من گفت: تو به واسطه تعلیم آیه الکرسی محبوبه مرا از من جدا کردی، بالاخره تو را خواهم کشت.

من شروع به قرائت آیه الکرسی نمودم، آن هیکل عجیب کم کم کوچک شد تا به صورت اوّلیه شده، ناپدید گردید، چندین مرتبه به همین کیفیّت به سر وقت من آمده، قصد قتل من نمود و من به قرائت آیه الکرسی از شرّ او نجات یافتم، تا آن که روزی به جهت تفرّج از شهر بیرون رفتم، نزدیک آن شهر جنگلی بود.

چون به نزدیکی آن جنگل رسیدم، ناگاه اژدهای عظیم الجثّه ای از میان درختان بیرون آمده، فریاد زد: من همان جنّی هستم، الآن تو را هلاک می کنم تا ببینم کیست که تو را از چنگ من خلاصی دهد؟

این کلام را شنیدم، فی الفور ملهم شده، به فریادرس بیچارگان و نجات دهنده درماندگان، حضرت صاحب العصر و الزمان- عجّل اللّه فرجه- متوسّل شده، به او گفتم: حضرت حجّت- عجّل اللّه فرجه- را نجات خواهد داد. تا این حرف را گفتم، جوان سیّدی را مقابل خود دیدم که عمّامه سبز مولوی مانند، در سر و طبرزینی در دست داشت. آن آقا طبرزین خود را به من داده، فرمود: این اژدها را بکش!

عرض کردم سیّدی! من از خوف و دهشت، رمقی در اعضای خود نمی یابم، چه رسد که بتوانم طبرزین به کار برم.

خود آن جناب، نزدیک رفته، به ضرب طبرزین، سر آن نابکار را در هم کوبید، به درک فرستاد و فرمود: برو که از شرّ او خلاص شدی!

از ایشان سؤال کردم: شما کیستید؟

فرمود: تو، که را خواندی و به چه کسی متوسّل شدی؟

عرض کردم: به امام عصر- عجّل اللّه فرجه- متوسّل شدم.

فرمود: من حجّت وقت و امام زمانم و از نظرم غایب شد. پس خداوند متعال را بر این نعمت عظمی بسیار شکر نمودم.

عبقریّه دوازدهم [جواب مدّعیان مشاهده]

اشاره

بدان استادنا المحدّث النوری- نوّر اللّه مرقده- در نجم ثاقب بابی در جمع بین قصص و حکایاتی که در عبقریّه های این بساط مندرج شده، منعقد نموده؛ از این که صاحبان این حکایات نوعا و غالبا امام زمان علیه السّلام را دیده اند و بین آن اخباری که در تکذیب کسی وارد شده که مدّعی مشاهده آن بزرگوار در غیبت کبرا باشد.

از جمله آن ها خبری است که شیخ صدوق در کمال الدین (۱)یخ طوسی در کتاب غیبت (۲) شیخ طبرسی در احتجاج (۳)وایت کرده اند که توقیعی به سوی ابو الحسن سمّری بیرون آمد که ای علی بن محمد سمری بشنو! خداوند اجر برادرانت را در تو بزرگ گرداند. به درستی که تو تا شش روز دیگر فوت خواهی شد، پس امر خود را جمع کن و به احدی وصیّت مکن که بعد از وفات تو قائم مقام تو باشد. به تحقیق غیبت تامّه واقع شد.

پس مگر بعد از اذن خدای تعالی طهوری نیست و این بعد از طول زمان، قساوت قلوب و پرشدن زمین از جور است و زود است که از شیعه من کسی می آید که مدّعی مشاهده است، آگاه باشید هرکس مدّعی پیش از خروج سفیانی و صیحه آسمانی مدّعی مشاهده شود، کذّاب و مفتری است و لا حول و لا قوه الا باللّه العلی العظیم.

نیز در چند خبر دیگر به این مطلب اشاره فرموده اند و در آن کتاب مستطاب، کما هو الحق و الصواب بنا را بر صحّت و اعتبار آن قصص و حکایات نهاده و از اخبار وارده

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۵۱۶.

۲- الغیبه، ص ۳۹۵.

۳- الاحتجاج، ج ۲، ص ۲۹۷.

در تکذیب مدّعی مشاهده، جواب ها داده است.

این ناچیز خوش داشتم در این عبقریّه، آن جواب ها را ضمن چند یاقوته برای خلّص اخوان به منصّه ظهور و عیان درآورم، اگرچه اجمال آن ها را در صبیحه هجدهم از عبقریّه سوّم بساط سوّم نقل نموده ایم؛ فنقول.

[جواب اوّل] ۱ یاقوته

جواب اوّل: این خبر ضعیف و غیر آن، خبر واحدانـد که جز ظنّی از آن حاصل نشود و مورث جزم و یقین نباشد، پس قابلیّت ندارد با وجدان قطعی معارضه کند که از مجموع آن قصص و حکایات پیدا می شود؛ هرچند از هریک آن ها پیدا نشود، بلکه جمله ای از آن ها کرامات و خارق عاداتی را دارا بود که صدور آن ها از غیر آن جناب علیه السّلام ممکن نباشد. پس چگونه اعراض از آن ها به جهت وجود خبر ضعیفی که ناقل آن؛ یعنی شیخ طوسی در همان کتاب به آن عمل نکرده؛ چنان که کلام او در این مقام بیاید، چه رسد به غیر او، علمای اعلام از قدیم تا حال، امثال این وقایع را قبول دارند، در کتب ضبط فرموده اند، به آن استدلال کرده اند، اعتنا نموده اند و از یکدیگر گرفته اند و از هر ثقه مأمونی که به صدق کلام او اطمینان داشته اند، نقل امثال آن ها را از او تصدیق کرده اند؛ همان طور که در غیر این مقام با او می کردند، انتهی.

[جواب دوم] ۲ یاقوته

جواب دوّم: شاید مراد از این خبر، تکذیب کسانی باشد که مدّعی مشاهده با ادّعای نیابت و رساندن اخبار از جانب آن جناب- صلوات اللّه علیه- به سوی شیعه هستند؛ چنان که سفرای خاص آن حضرت این ادّعا را در غیبت صغرا داشتند. در کتاب

بحار الانوار(۱)ین جواب از علّامه مجلسی است، کما لا یخفی.

[جواب سوم] ۳ یاقوته

جواب سوّم: چیزی است که در قصّه جزیره خضـرا معلوم می شود. گذشت که زین الدین علی بن فاضل به سیّد شـمس الدین عرض کرد: ای سیّد من! ما احادیثی از مشایخ خود از صاحب الامر علیه السّلام روایت کردیم که آن حضرت فرمود: هرکس در غیبت کبرا بگوید مرا دیده به تحقیق، دروغ گفته، پس با این، چگونه در میان شما کسی هست که می گوید من آن حضرت را دیده ام؟

گفت: راست می گویی! آن حضـرت این سخن را در آن زمان به سبب بسیاری دشمنان از اهل بیت خود و غیر ایشان از فراعنه زمان از خلفای بنی عباس فرموده، حتّی شیعیان در آن زمان یکدیگر را از ذکر احوال آن جناب منع می کردند، اکنون زمان طول کشیده و دشمنان از او مأیوس گردیدند؛ بلاد ما از آن ظالمان و ظلم ایشان دور است و به برکت آن جناب، دشمنان نمی توانند به ما برسند ...، الخ.

این وجه که سیّد فرمود، در اکثر بلاد اولیای آن جناب علیه السّلام جاری است.

[جواب چهارم] ۴ یاقوته

جواب چهارم: چیزی است که علّامه طباطبایی بحر العلوم رحمهم اللّه در رجال خود، در ترجمه شیخ مفید، بعد از توقیعات مشهور که سابقا ذکر شد، به این عبارت فرموده: در امر آن ها به سبب وقوع آن ها در غیبت کبرا و جهالت شخصی که این توقیعات را رسانده و دعوی مشاهده از او می رود که بعد از غیبت صغرا منافی است و دفع این اشکال ممکن است به احتمال حصول علم به سبب دلالت قراین و مشتمل بودن

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۱.

توقیع بر اخبار از فتنه و شورش ها، جنگ های بزرگ و اخبار غیبی که جز خداوند و اولیای او کسی بر آن مطّلع نمی شود؛ به این که ظاهر نماید مشاهده ای که ممنوع شده این است که امام علیه السّلام را مشاهده کند و در آن حالی که آن جناب را مشاهده می کند بداند او حجّت علیه السّلام است و معلوم نشد آورنده توقیع، این مطلب را دعوی کرده باشد، انتهی؛

نیز گذشت ذکر اسباب اعتبار آن توقیعات به نحوی که به ظاهر نمودن این احتمالات محتاج نباشد و هم چنین علّامه مذکور در فواید خود در مسأله اجماع فرموده: بسا برای بعضی از حفظه اسرار از علمای ابرار علم به قول امام علیه السّلام به عینه و بر وجهی که منافی امتناع رؤیت در مدّت غیبت نباشد، حاصل شود. پس از تصریح به نسبت آن قول به امام علیه السّلام متمکّن نمی شود. پس آن قول را در صورت اجماع ابراز می کند تا میان اظهار حق و نهی از افشای مثل این سرّ جمع کرده باشد، در هر حال، شاید مراد ایشان از این کلام، وجه آینده باشد.(۱)

[جواب پنجم] ۵ یاقوته

جواب پنجم: چیزی است که باز علّامه مذکور در رجال بعد از کلام سابق فرموده که گواه است امتناع مشاهده را در شأن خواص منع شود؛ هرچند ظاهر اخبار به سبب دلالت عقل و دلالت بعضی از آثار بر آن دلالت دارد، انتهی.

شاید مراد از آثار، همان وقایع سابق است که از جمله آن ها وقایع خود ایشان بود یا خبری است که حضینی در کتاب خود و به اسناد خود از حضرت امیر المؤمنین علیه السّلام نقل کرده که فرمود: صاحب الامر علیه السّلام ظاهر می شود و برای احدی در گردن او بیعت، عهد، عقد و ذمّه ای نیست و تا وقت ظهورش از خلق پنهان می شود.

راوی عرض کرد: یا امیر المؤمنین علیه السّلام! پیش از ظهورش دیده نمی شود؟

۱- ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۳۲۰.

فرمود: بلکه وقت مولـدش دیده می شود و براهین و دلایل او ظاهر می شود و چشم های عارفین او را به فضل اش می بینند که شاکرین کاملین اند و به کسانی را که در او شکّ دارند، بشارت می دهند.

یا مراد مثل خبری است که شیخ کلینی و نعمانی و شیخ طوسی به اسانید معتبر از حضرت صادق علیه السّلام روایت کرده اند که فرمود: لابدّ است برای صاحب این امر از غیبت و لابدّ است برای او در غیبتش از عزلت و یأس و وحشتی (۱)یست؛ یعنی با استیناس آن حضرت در غیبتش با سی نفر از اولیا و شیعیان خود، در عزلت از خلق وحشتی ندارد؛ چنان که شارحین احادیث از این عبارت فهمیدند و بعضی گویند: آن جناب پیوسته در سنّ سی سالگی است و صاحب این سن، هرگز وحشت نکند(۲)ین معنی به غایت بعید است و ظاهر است این سی نفر که امام علیه السّلام در ایّام غیبت به ایشان انس می گیرد، باید در قرون و اعصار متبادل شوند، زیرا برای ایشان آن چه از عمر مقرّر نشده، برای سیّد ایشان مقرّر شده، پس در هر عصر باید سی نفر از خواص یافت شود که به فیض حضور فایز شوند.

نیز شیخ طوسی (۳) شیخ صدوق (۴) ابی جعفر محمد بن جریر طبری (۵)ه سندهای معتبر قصّه علی بن ابراهیم بن مهزیار را روایت کردند و کیفیّت رفتن او را از اهواز به کوفه، از آن جا به مدینه، از آن جا به مکّه، تفحّص او از حال امام عصر علیه السّلام و رسیدن او در حال طواف خدمت جوانی که او را به همراه خود برد و نزدیک طایف در مرغزاری که رشک بهشت برین بود، به خدمت امام علیه السّلام رسید.

به روایت طبری چون به خدمت آن جوان که یکی از خواصّ، بلکه از اقارب خاص بود، رسید، آن جوان به او گفت: چه می خواهی ای ابو الحسن؟

۱- ر. ک: الکافی، ج ۱، ص ۳۴۰؛ الغیبه، محمد بن ابراهیم النعمانی، ص ۱۸۸؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۷.

۲- ر. ک: بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۳۲۰؛ مجمع البحرین، ص ۸۱.

۳- الغیبه، ص ۲۶۴- ۲۶۳.

۴- کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۶۵.

۵- دلائل الامامه، ص ۵۴۰- ۵۳۹.

گفت: امام محجوب از عالم را.

گفت: آن جناب از شماها محجوب نیست لکن بدی کردارهای شماها آن جناب را از شما محجوب کرده ...، الخ.

در این کلام اشاره ای است به این که اگر کسی عمل بدی نداشته باشد و کردار و گفتار خود را از قذارات معاصی و آن چه منافی سیره اصحاب آن جناب است، پاك و پاکیزه کرده باشد، برای او از رسیدن خدمت آن جناب حجابی نیست و علمای اعلام و مهره فنّ اخبار و کلام نیز، به امکان رؤیت در غیبت کبرا تصریح فرموده اند.

سیّد مرتضی در تنزیه الانبیا در جواب آن که گفته: هرگاه امام غایب باشد به نحوی که احدی از خلق به خدمت او نرسد و به او منتفع نشود؛ پس چه فرقی میان وجود و عدم اوست؛ فرموده: اوّل چیزی که در جواب می گوییم، این است که ما قطع نداریم احدی خدمت امام نمی رسد و بشری او را ملاقات نمی کند، این امری است که معلوم نشده و راهی به سوی قطع به آن نیست ...، الخ.

نیز در جواب آن که گفته: هرگاه علّت پنهان شدن امام، خوف از ظالمین و تقیّه از معاندین باشد، این علّت در حقّ موالیان و شیعیان او زایل است، پس واجب است بر ایشان ظاهر شود؛ بعد از جمله ای از کلمات فرموده: ما نیز گفتیم ممتنع نیست برای بعضی از اولیای خود ظاهر شود؛ از کسانی که از طرف شان، خوف ندارد و این امری است که نمی شود به نبودن آن قطع کرد و جز این نیست که هرکسی از حال خود خبر دارد و راهی برای او به سوی فهمیدن حال غیر خود نیست و در کتاب مقنّع که مختصری در غیبت است، قریب به این مضمون را فرموده اند.

شیخ طوسی در کتاب غیبت (۱)ر مقام جواب از سؤال مذکور، بعد از ذکر کلماتی چند، فرموده: آن چه سزاوار است جواب داده شود از سؤالی که مخالف آن را نقل کرده این است که ما می گوییم:

اوّل: بر پنهان بودن آن جناب از جمیع اولیای خود قطع نداریم، بلکه جایز است که

۱- الغیبه، ص ۱۰۰- ۹۹.

برای اکثر ایشان ظاهر شود و هیچ انسانی، جز حال نفس خویش را نمی داند.

اگر برای او ظاهر شد، شبهاتش رفع شده و اگر برای او ظاهر نشده، می داند آن جناب بر او ظاهر نشده و این به جهت امری است که راجع به او می باشد؛ یعنی برای مانعی است که در او است؛ هرچند به جهت تقصیری که از طرف او است آن را مفصّلا نمی داند ...، الخ.

کلام شیخ منتجب الدین در حکایت سی و چهارم و پنجم و پنجاه و چهارم گذشت و این که او سه نفر از علما را از جمله مشاهدین و سفرای آن جناب شمرد و نیز مثل آن در حکایت پنجاه و هفتم گذشت. از علّامه و سیّد رضی الدین علی بن طاوس در چند جا از کتاب کشف المحجّه(۱)ه کنایه و تصریح، دعوای این مقام را کرده و در جایی از آن فرموده: بدان ای فرزند من، محمد! خدای تعالی الهام نماید آن چه را که آن را از تو خواسته و به آن از تو خوشنود می شود که غیبت مولای ما مهدی- صلوات اللّه علیه- که مخالف و بعضی مؤالف را متحیّر نموده، از جمله ادلّه ثبوت امامت آن جناب و امامت آبای طاهرین اش- صلوات اللّه علی جدّه محمد و علیهم اجمعین- است، زیرا هرگاه بر کتب شیعه، و غیر شیعه، واقف شوی؛ مثل کتاب غیبت ابن بابویه، غیبت نعمانی، شفا و جلا و مثل کتاب ابی نعیم حافظ در اخبار مهدی، صفات او، حقیقت بیرون آمدن او و ثبوتش و کتاب هایی که در طرایف آن ها به آن ها اشاره کردیم، می یابی آن ها یا بیشتر آن ها را که پیش از ولادت آن جناب متضمّن است که او به غیبت طولانی غایب خواهد شد، تا این که از امامت او بر می گردند بعضی از کسانی که به آن قایل بودند، پس اگر این غیبت را نکند، در امامت پدران آن جناب و خودش طعنی خواهد بود.

بنابراین غیبت برای ایشان و برای آن حضرت، بر مخالفین او در اثبات امامت و صحّت غیبتش حجّت شد؛ با آن که آن جناب علیه السّلام بر نحو یقین با خدای تعالی حاضر است و جز این نیست آن که او را ملاقات نکرده، غایب شده؛ به جهت غیبت ایشان از

۱- کشف المحجه لثمره المهجه، ص ۵۴- ۵۳.

حضرت و در متابعت از او و از پروردگار عالمیان.

در جایی فرموده: اگر موافقت توفیق تو را برای کشف نمودن اسرار ادراک کردم؛ برای تو خبری از مهدی- صلوات اللّه علیه- را می شناسانم که بر تو مشتبه نشود و به وسیله این، از دلیل های عقلی و روایات مستغنی شوی.

به درستی که آن جناب- صلی اللّه علیه- بر نحو تحقیق زنده و موجود و از کشف امر خود معذور است تا آن که تدبیر خداوند رحیم شفیق او را اذن دهد؛ چنان که عادت بسیاری از انبیا و اوصیا بر این جاری شده بود.

پس این را به نحو یقین بدان و آن را عقیده و دین خود بگردان! به درستی که پدر تو آن جناب را واضح تر و روشن تر از شناختن ضیای خورشید آسمان شناخته و در جایی بعد از این که کیفیّت عرض حاجات به آن جناب را به فرزندش تعلیم می دهد، فرمود:

برای او ذکر کن که پدرت برای تو ذکر کرده، تو را به آن جناب وصیّت کرده و تو را به اذن خداوند- جلّ جلاله- بنده او گردانده و این که من تو را به آن جناب معلّق نمودم.

به درستی که جواب آن جناب- صلوات اللّه علیه- برای تو خواهد آمد و از چیزهایی که به تو می گویم، ای فرزندم محمد! خداوند- جلّ جلاله- عقل و قلب تو را از تصدیق اهل صدق و توفیق در معرفت حق، پر نماید، این که خداوند- جلّ جلاله- جواب مولای ما مهدی- صلوات اللّه علیه- را بر تو بشناساند برحسب قدرت و رحمت او است.

از آن جمله است، آن چه محمد بن یعقوب کلینی در کتاب رسایل از شخصی روایت نموده که گفت: به سوی ابی الحسن علیه السّلام نوشتم: شخصی دوست دارد با امام خود راز گوید، آن چه را که دوست دارد با پروردگار خود گوید.

گفت: آن گاه نوشت: اگر برای تو حاجتی باشد، لب های خود را حرکت ده، به درستی که جواب آن به تو می رسد.(۱)

۱- کشف المهجه لثمره المهجه، ص ۱۵۴- ۱۵۳.

از آن جمله است آن چه سعید بن هبه اللّه راوندی در کتاب خرایج (۱)وایت کرده که گفت: علی بن محمد علیهما السّلام به من گفت؛ هرگاه اراده کردی از مسأله ای سؤال کنی، آن را بنویس و نوشته را زیر مصلّای خود بگذار، ساعتی آن را مهلت داده، آن گاه آن را بیرون بیاور و در آن نظر نما!

گفت: پس کردم و جواب سؤالم را در آن که توقیع شده بود، یافتم. به تحقیق برای تو بر این تنبیه اقتصار کردم، برای کسی که خداوند- جلّ جلاله- عنایت خود را به او و تمام احسانش را به سوی او اراده نموده و راه به سوی امام تو باز است.

شیخ محقّق جلیل، شیخ اسد اللّه شوشتری کاظمینی در کتاب کشف القناع، ضمن اقسام اجماع غیر از اجماع مصطلح معروف، می فرماید: سوّم از آن ها این که برای یکی از سفری امام غایب- عجّل اللّه فرجه- علم به قول امام به جهت نقل کردن مثل او، برایش، در نهانی یا به سبب توقیع و مکاتبه و یا به شنیدن از خود آن جناب، شفاها حاصل شود بر وجهی که با امتناع رؤیت در زمان غیبت منافی نباشد یا آن علم، برای بعضی از جمله اسرار ایشان حاصل شود و تصریح کردن به آن چه بر آن مطّلع شده برای او ممکن نباشد و آشکارا نسبت دادن آن قول به امام علیه السّلام و اتّکال در ابراز مدّعی خود به غیر اجماع از ادلّه شرعی به جهت موجود، نه بودن آن ها.

پس در این هنگام، برای او جایز است،- اگر به اخفا مأمور نباشد یا به اظهار، مأمور باشد، نه به نحوی که فاش شود- این که آن قول را در مقام احتجاج به صورت اجماع ابراز کند؛ به جهت ترس از ضایع شدن آن قول و جمع میان امتثال امر به اظهار حقّ به قدر امکان و امتثال نهی از افشای مثل آن قول برای غیر اهلش از ابنای زمان.

امّا در حجّت بودن این اجماع برای خودش شکّی نیست؛ به جهت عملش به قول امام علیه السّلام و امّا برای غیرش، به جهت کشف اجماع او از قول امام علیه السّلام، غایت آن که او قول امام را به طریقی استکشاف نموده که ثابت نشده، بعد از حصول وصول به آن چه حجّیت اجماع بر آن معلّق بود، نقصی در این نیست و به رأی صحّت این وجه و امکان

۱- الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۴۱۹.

او، شواهدی است که بر آن دلالت می کند.

از جمله آن ها بسیاری از زیارات و آداب و اعمال معروفه است که میان امامیّه متداول شده و ظاهرا مستندی نه از اخبار ایشان و نه از کتب قدمایشان ندارد که بر آثار ائمّه علیهم السّلام و اسرار ایشان واقف هستند و اماره ای نیست که شهادت دهد منشأ آن ها اخبار مطلقه است یا وجوه اعتباری که به نظر مستحسن می آید که ایشان را بر انشا، ترتیب آن ها، اعتنا به جمع کردن و تدوین آن ها داعی شده باشد؛ چنان که در جمله ای از آن ها ظاهر است.

بلی، در ورود اخبار در بعضی از آن ها مضایقه نداریم و از جمله آن هاست آن چه والد علّامه و ابن طاوس از سیّد کبیر عابد، رضی الدین محمد بن محمد آوی روایت کردند تا آخر آن چه گذشت، از آن جمله است قصّه جزیره خضرای معروف که در بحار و تفسیر الائمّه علیهم السّلام و غیر آن مذکور است، از آن هاست چیزی که علی بن طاوس در سرداب شریف شنیده و از آن جمله است آن چه به محمد بن علی علوی حسینی تعلیم فرمود تا آخر آن چه گذشت و غیر این ها.

شاید این مطلب نیز در بسیاری از اقوال قاعده باشد که قایل آن ها معلوم نیست، پس چنین باشد که مطّلع بر قول امام علیه السّلام چون آن قول را دید، با آن چه امامیّه یا معظّم ایشان بر آن مستقرّ شده اند، مخالف است و از اظهار آن به نحوی که به او رسیده، متمکّن نیست و می ترسد حق ضایع شود و از میان برده، آن قول را یکی از اقوال امامیّه قرار می دهد و بسا خود بر آن اعتماد می کند و به جهت نبودن ادلّه ظاهره برای اثبات آن بدون تصریح به دلیل، به آن فتوا می دهد و شاید آن چه ذکر شد، دلیل باشد برای آن چه از بعضی مشایخ ما رسیده؛ از اعتبار این قسم از اقوال یا تقویت آن ها به حسب امکان، نظر به این که احتمال دهد آن قول، قول امام علیه السّلام است که آن را میان علما القا فرموده تا بر خطا جمع نشوند و جز به نحو مذکور برای القای آن در این حال، راهی نیست، انتهی.(۱)

۱- ر. ک: بحار الانوار، ج ۳، ص ۳۲۲- ۳۲۱.

مناقشاتی در این کلمات هست که محلّ ذکر آن ها نیست و به اصل مقصود؛ یعنی نسبت امکان رؤیت در غیبت کبرا به همه اقسام آن برای بعضی علمای اعلام مضرّ نیست؛ چنان که از کلمات مذکور و غیر آن ها معلوم شد که نقلش موجب تطویل است.

[جواب ششم] ۶ یاقوته

جواب ششم: آن چه مخفی و مستور است، بر انام مکان و مستقرّ آن جناب علیه السّلام است، پس برای احدی راهی به سوی آن نیست، بشری به آن جا نمی رسد و کسی حتّی خاصّان و موالیان و فرزندان آن جناب آن را نمی داند. لذا ملاقات و مشاهده آن جناب در اماکن و مقامات منافات ندارد که پاره ای از آن ها ذکر شد و ظهور آن حضرت نزد مضطرّ مستغیث، به آن جناب ملتجی شده و از همه اسباب و والد در وادی شبهات و حیران در مهالک خلوات منقطع شده؛ چنان که گذشت اجابت ملهوف و اغاثه مضطرّ، یکی از مناصب آن جناب است،

مؤیّد این احتمال خبری در کافی است که از اسحاق بن عمّار مروی است که گفت؛ ابو عبد اللّه علیه السّلام فرمود: برای قائم علیه السّلام دو غیبت است یکی از آن ها کوتاه است و در دیگری کسی جز خاصّه ای از موالیانش مکان آن جناب را نمی داند.(۱)شیخ طوسی (۲) شیخ نعمانی در کتاب غیبت (۳)ود به سند معتبر از مفضل بن عمر روایت کردند که او گفت: شنیدم ابو عبد اللّه علیه السّلام می فرماید: به درستی که برای صاحب این امر، دو غیبت است؛ یکی از آن ها طول می کشد، تا این که بعضی می گویند مرد، بعضی می گویند کشته شد، بعضی می گویند رفت، تا این که جز چند نفری از اصحابش کسی بر امر او باقی نمی ماند و احدی از فرزندان او بر موضع او مطلّع نمی شود، مگر آن که مشغول خدمت و متولّی امور او است.

۱- الکافی، ج ۱، ص ۳۴۰.

۲- الغیبه، ص ۱۶۲.

۳- الغیبه، محمد بن ابراهیم النعمانی، ص ۱۷۱.

شیخ نعمانی از اسحاق بن عمّار روایت کرده، گفت: شنیدم ابو عبد اللّه جعفر بن محمد علیهما السّلام می فرماید: برای قائم علیه السّلام دو غیبت است؛ یکی از آن ها طولانی و دیگری کوتاه است؛ در یکی خاصّه شیعیان به مکان او و عالم انـد و در دیگری خاصّه موالیان او در دینش به مکان او و عالم نیستند.(۱)مخفی نماند که این خبر اسحاق، همان خبر اسحاق مروی در کافی است، در بعضی نسخ چنان است که ذکر کردیم و در بعضی مطابق نسخه کافی است و به هر نسخه در خبر جواب از اصل مقصود است! چه بنابر خبر کافی دلالت دارد بر آن که خاصّان از موالیانش در غیبت کبرا به مستقرّ و مکان آن جناب عالم اند، پس مؤیّد جواب پنجم باشد و بنابر بعضی نسخ نعمانی، مراد آن خواهد بود که خاصّان در آن وقت به محلّ اقامت آن حضرت عالم نیستند، پس مشاهده و رؤیت را در اماکن دیگر نفی نکند و در قصص گذشته، قصّه ای نبود که بر ملاقات احدی، آن جناب را در آن محل دلالت کند. و اللّه تعالی هو العالم.

[جوابی دیگر]

جواب متین للأصغاء قمین در دار السلام عراقی در مطلب دوّم از فصل پنجم فصول مقدّمه کتاب که در امکان رؤیت آن بزرگوار در زمان غیبت است، چنین فرموده: مراد از آن زمان، غیبت کبرا است، امّا زمان غیبت صغرا که آن، زمان ولادت تا زمان انقضای سفارت است؛ در امکان رؤیت، بلکه در وقوع آن، الی ما شاء اللّه، اشکالی نیست و بدان: منشأ اشکال در این مجال، بعضی اخبار است؛ مثل توقیع شریف که برای ابی الحسن علی بن محمد سمّری آخرین سفیر، بیرون آمد و بعد از وفاتش غیبت کبرا، واقع و باب سفارت بسته شد.

سپس توقیع شریفی که از نجم ثاقب نقل نمودیم، ذکر فرموده، تا آن که گفته: مثل

۱- الغیبه، محمد بن ابراهیم النعمانی، ص ۱۷۰.

اخباری که در ذکر اسم آن است که شخص او دیده نشود و ذکر اسمش نشاید و مثل اخباری که در باب غیبت وارد شده که آن حضرت مردم را می بیند ولی مردم او را نبینند.

نیز مثل خبر مظفر علوی از حضرت رضا علیه السّلام که فرمود: خضر علیه السّلام از آب حیوان آشامید. پس او زنده باشد و نمیرد تا در صور دمیده شود، او نزد ما آید و بر ما سلام کند، ما صوت او را می شنویم ولی شخص او را نمی بینیم، او در هر جا که نامش برده شود، حاضر می شود؛ هرکس نام او را برد، بر او سلام می کند، او در موسم حجّ حاضر گردد و مناسک حجّ را به جا آورد، در عرفات بایستد و دعای مؤمنین را آمین گوید، زود باشد که خدا او را مونس قائم ما نماید و وحشت و وحدت قائم ما را به وسیله او دفع کند و مثل جمیع اخبار غیبت، زیرا معنی غیبت آن است که از جمیع نظرها غایب باشد و اگر یک نفر هم او را ببیند، صدق نکند که از همه نظرها غایب است. بعد از تأمّل، انصاف آن است که این اخبار بر عموم نفی رؤیت از جمیع مردم در جمیع اعصار دلالت نکند تا با وقوع رؤیت برای مردم در بعض اعصار منافی باشد.

امّا اجمالا؛ پس به سبب آن که شکّ و شبهه ای نیست که آن حضرت خدّام و غلامان، بلکه عیال و اولاد داشته باشد، زیرا به علاوه آن که در خبر مفضل که ان شاء اللّه بعد از این مذکور شود، تصریح شده مباشرین امور خدّام او، او را می بینند و حیات و بقای انسان، بدون آن ها متعسّر و بدون بعض دیگر، متعذّر است و مباشرت انسان در جمیع مقدّمات زندگی خود در عادت نشاید و غیبت، از این نوع کارکنان هم چنین باشد، مگر آن که مراد از غیبت این باشد که دیده شود ولی شناخته نشود، این نیز با ظاهر اخبار غیبت و نفی مشاهده و رؤیت منافی است، زیرا چنین کسی را مجهول و غیر معروف گویند؛ نه غایب و غیر مشاهد. پس با آن که آن حضرت از خدّام و غلامان و کسان خود غایب و غیر مشاهد نباشد، دلالت این اخبار بر عموم نفی رؤیت و مشاهده، تمام و بدون آن، استدلال نشود، زیرا کسی نفی رؤیت و مشاهده را از بعضی انکار نمی کند.

امّا تفضیلا؛ پس جواب استدلال به توقیع شریف که در این خصوص، آن عمده دلیل سیاق است، این است که آن به قرینه وقوع آن، در منع از تعیین وصیّ و قائم مقام آن است که مراد از دعوای مشاهده، در خصوص سفارت و وکالت باشد؛ یعنی زود باشد که بعض شیعیان من از جانب من از ادّعای وکالت کنند و بگویند ما او را مشاهده می کنیم و امر و نهی اش را می شنویم؛ چنان که نوّاب سابقین بودند.

مؤیّد این کلام، آن است که می فرماید: مدّعی مشاهده، کذّاب و افتراگو باشد، زیرا اگرچه بر دعوای مشاهده بدون دعوای وکالت صدق کند، افترا صدق نکند، چرا که افترا آن باشد که کاری را مثل استنابه و توکیل و نحو آن، به کسی نسبت بدهی که نکرده باشد.

و بالجمله، مراد از این توقیع، دعوی مشاهده در امر سفارت باشد، چنان که جمعی بعد از وفات سمّری بر وجه کذب و افترا مدّعی بابیّت و سفارت شدند. ان شاء اللّه تعالی حالات ایشان خواهد آمد.

علّامه مجلسی رحمه اللّه نیز بعد از ذکر این توقیع، به این وجه تصریح کرده، می گوید: این خبر با اخبار رؤیت منافات ندارد.

امّا اخبار دیگر، مراد به آن ها غیبت و استتار از غالب مردم نه همه ایشان می باشد؛ همان طور که به ملایکه و جنّ غایب از انظار گویند؛ با آن که بعضی از انبیا، بعضی از ملایکه را دیده اند و بعضی از مردم برخی از جنّ را دیده و می بینند.

همچنین خضر را غایب گویند و دیده شده، به علاوه ظاهر این اخبار آن است که دیده نمی شود با آن که اخبار بسیاری بر این دلالت دارد که می بینند ولی نمی شناسند؛ مثل خبر سدیر صیرفی از حضرت صادق علیه السّلام که فرمود: برادران یوسف با آن که عقلا و اسباط و اولاد انبیا بودند، بر یوسف وارد شدند، با او مکالمه و مراوده و معامله کردند ولی او را نشناختند، تا آن که خود را به آن ها شناسانید، آن وقت او را شناختند، پس این امّت چرا انکار می کنند که خدا اراده کند، زمانی حجّت خود را از ایشان مستور کند.

یوسف، سلطان مصر بود و میان او و پدرش هجده منزل مسافت بود؛ اگر خدا

می خواست مکان او را بنماید، می توانست، این امّت چرا انکار می کنند که خدا با حجّت خود، همان کند که با یوسف کرد، به این که حقّ امام مظلوم شما را غصب کنند، میان مردم تردّد کند، در بازارهای ایشان راه رود و بر فرش هایشان پا گذارند ولی او را نشناسند تا وقتی که خدا اذن دهد خود را بشناساند؛ چنان که به یوسف اذن داد. مصداق این مطلب اخباری است که دلالت می کند بر این که احدی از شیعیان آن حضرت نباشد، مگر آن که او را دیده اند، لکن نشناخته اند، یا ببینند ولی نشناسند.

مؤیّد این، آن است که سیّد متّقی حاج میرزا محمد رازی مجاور نجف که ان شاء اللّه تعالی ذکر او در عداد اشخاصی که آن حضرت را دیده اند، بیاید؛ مذکور نمود: آن حضرت را در خواب دید که به او فرمود: من به دیدن تو آمدم، وقتی از مشهد رضا علیه السّلام به آن بالاخانه مراجعت کرده بودی، لکن مرا نشناختی.

به علاوه ظاهر این روایات، با اخبار صریحه ای از جماعت بسیار از ثقات اصحاب و غیرهم معارضه نمی کند؛ چنان که ان شاء اللّه بعد از این مذکور شود که خدمت آن حضرت فایز گشته اند، خواه آن که در وقت ملاقات او را شناخته باشند یا بعد از مفارقت از قراین دانسته اند او بوده و این جماعت از حدّ تواتر افزون اند.

پس لاعلاج باید از ظواهر این اخبار- اگر آن ها را در ظاهر عموم بدانیم- دست برداریم؛ چه جای آن که ظاهر نباشد؛ چنان که از تلامذه سیّد بحر العلوم رحمه اللّه که ذکر او در عداد اشخاصی که آن حضرت را دیده اند، ان شاء اللّه مذکور خواهد گردید. نقل کرده: پهلوی سیّد نشسته بودم، سیّد قلیانی نعل جیری در دست داشت و می کشید. یکی از حضّار از او پرسید: آیا در این اعصار رؤیت حضرت حجّت ممکن است؟

سیّد سر برداشت و فرمود: ظاهر بعض اخبار آن است که مدّعی مشاهده، کاذب است. بعد آن سر به زیر انداخت و آهسته فرمود: کیف و قد ضمّنی الی صدره؛ چگونه نتوان او را دید، حال آن که مرا به سینه خود چسباند.

بالجمله با تواتر اخبار ثقات مقرون به معجزات، کرامات و خوارق عادات، شبهه در امکان رؤیت، بلکه در وقوع آن، بی موقع می باشد، انتهی.

این ناچیز گوید: ممکن است در جمع میان این توقیع شریف و اخبار دیگر که قریب المضمون به آن است از نفی مشاهده، بیان قصص و حکایات منقول در مشاهده به این که گفته شود این توقیع و اخبار، در نفی مشاهده به ظاهر خود باقی باشند و با آن چه نزد ایشان متحقّق الوقوع است، منافات هم ندارد از صحّت تشرّف خدمت آن امام عالمیان، برای بعضی از اتقیا، صلحا و ابرار که به مجاهده نفسانی قابلیّت و استعداد لقای آن بزرگوار، برایشان حاصل شده باشد و آن مقتدای عالمیان صلاح دانسته باشد به مصالح عامّه یا خاصّه نور جمال خود را برایشان ظاهر سازد یا مصلحت بداند آن شخص را نزد خود بطلبد.

فرق است بین آن که مکلّفین من عند انفسهم مدّعی رؤیت آن نور الهی شوند و بین آن که آن حجّت خدا- صلوات اللّه علیه- مصلحت را در آن بداند که شخصی از ایشان را من عند نفسه- صلوات اللّه علیه- خدمت خود احضار کند و یا ظهور نفس مقدّسه خود را بر او مصلحت دانسته باشد.

اگرچه مدّعی مشاهده اختراعا من عند انفسهم، کاذب و مفتری است؛ چنان که ظاهر بعضی اخبار است، لکن دلیلی بر تکذیب و افترای تشرّف خدمت آن بزرگوار عالمیان، علی وجه المصلحه بارادته و طلبه، بلکه خلاف آن ثابت و محقّق است و الفرق بین المقامین یحتاج الی لطف قریخه فتدبّر.

[ایام مرتبط با حضرت]

ختام فیضه عام بدان استغاثه، التجا و توسّل به ساحت قدس ائمّه هدی و لا سیّما، حضرت بقیّه اللّه- عجّل اللّه فرجه- مربوط به وقت و منوط به زمانی، دون زمانی نیست، چون رعیّت مضطرّ، هر آن که به مولای با کرّ و فرّ خود ملتجی و متوسّل شود، البتّه استغاثه و التجایش با ثمر خواهد بود، مع ذلک، بسیاری از اوقات توجّه و استغاثه و عمل به مراسم عبودیّت، نسبت به ساحت قدس آن موالی، بیش از سایر اوقات مؤثّر است؛

چنـان که چنـدین وقت است که به صـریح اخبـار، توسّل به ساحت عزّ امام غایب از انظار، در آن ها منـدوب الیه و مرغوب فیه است. استادنا للمحدّث النوری- نوّر اللّه مرقده- در نجم ثاقب، هشت وقت از آن ها را مشروحا و مفصّلا نقل نموده است.

این نـاچیز در این مختصـر وجیز به اشاره ای اجمالی به هریک از آن ها اکتفا می نمایم و طریق تفصـیل را به حواله به آن سـفر جلیل هدایت انتما، می گشایم.

پس می گوییم:

اوّل: شب قدر که به سبب نزول روح، شب بروز، ظهور، قدر، منزلت، هیمنت، سلطنت، عظمت و جلالت امام عصر علیه السّلام است، و آن قـدر ملایکه برای تقـدیر امور سال عباد بر آن جناب وارد می شود که جای بر زمین تنگ شود؛ چنان که در اخبار بسیار رسیده است.

در تفسـیر علی بن ابراهیم (۱)ه چنـد سـند معتبر از حضـرت باقر و صادق و کاظم علیهم السّـلام روایت کرده که در تفسـیر آیه مبارکه فِیها یُفْرَقُ کُلُّ أَمْرٍ حَکِیمٍ (۲)رمودند: خداوند هر امری را از حقّ و باطل تقدیر می کند و آن چه در این سال می شود و بـدا و مشیّت برای خداونـد اسـت کـه آن چه را بخواهـد، پیش انـدازد و آن چه را بخواهـد از آجـال، ارزاق، بلایـا، اعراض و امراض، تأخیر نماید، آن چه را بخواهد در آن ها زیاد کند و آن چه را بخواهد، کم کند و آن را به رسول خدا صـلی اللّه علیه و آله و به امیر المؤمنین علیه السّـلام می دهد و امیر المؤمنین علیه السّـلام آن را به ائمّه علیهم السّـلام می دهد، تا این که آن به صاحب الزمان علیه السّلام می رسد و در آن، بلا، مشیّت، تقدیم و تأخیر را شرط می کند.

دوّم: روز جمعه که از چنـد جهت به امـام عصـر علیه السّـلام تعلّق دارد؛ یکی آن که ولاـدت بـا سـعادت آن جناب در آن روز بوده، چنان که در باب اوّل ذکر شد.

دیگر آن که ظهور موفور السـرور آن حضـرت در آن روز خواهـد بود و ترقّب و انتظار فرج در آن روز بیشتر از روزهای دیگر است؛ در جمله ای از اخبار به آن تصریح

۱- تفسیر القمی، ج ۲، ص ۲۹۰.

۲- سوره دخان، آیه ۴.

شـده. در زیـارت مختصّه به آن جنـاب در روز جمعه است که «یا مولای یا صاحب الزّمان صـلوات اللّه علیک و علی آل بیتک هذا یوم الجمعه و هو یومک فالمتوقّع فیه ظهورک و الفرج فیه للمؤمنین علی یدیک ...»(۱) آخر آن چه بیاید.

ای آقـای من، ای صـاحب الزمـان علیه السّـلام که درود خداونـدی بر تو و بر اهل بیت تو باد! این، روز جمعه و روز توست که ظهور تو در آن انتظار کشیده می شود، فرج مؤمنین بر دست جناب تو است و من در آن میهمان و پناه آورده به تو هستم و تو ای آقای من! کریمی، از اولاد بزرگواران و به پناه دادن مأمور هستی، پس مرا مهمانی کن و پناه ده!

سوّم: روز عاشورا که روز سرافرازی حضرت حجّت علیه السّلام از جانب خداوند عزّ و جلّ به لقب قائم علیه السّلام است. شیخ جعفر بن محمـد بن قولویه در کامـل الزیـاره (۲)ز محمـد بن حمران روایت کرده که گفت: حضـرت صـادق فرمـود: چون امر حسـین بن علی علیهمـا السّـلام واقع شـد، ملائـکه به سوی خداونـد عزّ و جلّ ناله و فریاد کردنـد و گفتنـد: ای پروردگار ما! با حسین برگزیده تو و پسر پیغمبر تو چنین می کنند.

فرمود: خداوند ظلّ قائم علیه السّـلام را برای ایشان واداشت و فرمود: به وسـیله او؛ از آن ها که بر حسین ظلم کردند، انتقام می کشم.

چهـارم: از وقت زرد شـدن آفتـاب تا غروب آن از هر روز. بنابر تقسـیم علما هر روز را از مطلع فجر تا غروب آفتاب به دوازده بخش تقسیم کردند، به نحوی که به حسب فصول، فرقی نکند و هر قسم به امامی منسوب است.

سیّـد جلیـل، علی بن طـاوس در کتاب امان الاخطار(۳)رموده: مـا در کتـاب مودعه فی ساعـات اللیـل و النهـار ذکر کردیم، هر ساعتی از روز، مختصّ به یکی از ائمّه اطهار علیهم السّـلام است و برای او دو دعاست؛ یکی را از خط جـدّم ابی جعفر طوسـی رحمه اللّه و دیگری را از خطّ ابن مقله نقل کردیم و هریک از آن امامان به مقتضای روایات برای

۱- مفاتیح الجنان، ص ۶۰.

۲- ر. ک: الکافی، ج ۱، ص ۴۵۶؛ الامالی، شیخ طوسی، ص ۴۱۸؛ بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۲۲۱ و ج ۵۱، ص ۶۸؛ اللهوف فی قتلی الطفوف، ص ۷۴.

۳- الامان من الاخطار الاسفار، ص ۱۰۲- ۱۰۱.

ساعت خود مثل نگاهبان و حامی هستند.

ساعت اوّل برای مولای ما، علی- صلوات اللّه علیه- است و تا دوازدهم شمردند که برای مولای ما، مهدی- صلوات اللّه علیه- است و انسان در هر ساعتی از آن ساعات دعا کند به آن چه از دعوات مخصوص او است، چه روز کامل تابستان باشد یا روز زمستان، زیرا دعاها به دوازده قسمت تقسیم می شود؛ مقدار روز به مقتضای اخبار هر چه باشد.

بنابراین حال اگر بیرون رفتن تو برای سفر در ساعتی اتّفاق افتاد که یکی از ائمّه علیهم السّلام به آن حمایت کننده اند و خداوند ایشان را سبب نجات قرار داده، پس بگو خداوندا مولای من، فلانی- صلوات اللّه علیه- را برسان و اسم آن امام را ببرد که ما بر او سلام می فرستیم و این که به سبب اقبال جناب تو بر او متوجّه می کنیم در این که نگاهبانی به او، حمایت و سلامتی و کمال سعادت ما بوده باشد و ضمان آن به امر تو بر او باشد، به هر طرف که توجّه کنیم در ساعتی که او را مثل نگاهبان در آن ساعتت گرداندی.

می گویم: هرگاه در منزلی فرود آمدی در ساعتی که مختصّ به یکی از ایشان است، آیا از آن منزل کوچ کردی، پس بر آن امام سلام کن به آن چه تو را به او نزدیک کند و به او خطاب کن در ضمانت آن چه در ساعت او حادث می شود، پس اگر خداوند نمی خواست، این را از تو دلالت نمی کرد و چون به این عمل کردی، خداوند عزّ و جلّ تو را به سوی خود هدایت می کند و حرکات و سکنات تو در سفر برای خانه آخرت عبادت و سعادت می شود، انتهی.

چون کتاب امان موضوع برای آداب سفر بود، لذا به آن چه متعلّق به اوست، اقتصار فرمود و آن چه فرموده، در هر شغل و کار دنیوی و اخروی جاری است که آدمی خواسته در آن شروع کند و هرکس طالب آن دعا باشد، به نجم ثاقب رجوع نماید.

پنجم: عصر روز دوشنبه.

ششم: عصر روز پنج شنبه که در آن دو وقت، اعمال عبّاد بر امام عصر علیه السّلام عرض می شود؛ چنان که در عصر هر امامی، بر آن جناب عرض می شد و در زمان حضرت

رسول صلی اللّه علیه و اله بر آن جناب. اخبار در این باب بسیار است و در غالب آن، به عصر تصریح نشده، لکن در بعضی دیگر، اشاره شده و موافق با اعتبار است.

شیخ طبرسی رحمه اللّه در تفسیر مجمع البیان (۱)یل آیه شریفه وَ قُلِ اعْمَلُوا فَسَیَرَی اللَّهُ عَمَلَکُمْ وَ رَسُولُهُ وَ الْمُؤْمِنُونَ (۲)فته: اصحاب ما روایت کردند اعمال امّت در هر دوشنبه و سه شنبه بر پیغمبر صلی اللّه علیه و اله عرض می شود، پس آن ها را می شناسند و هم چنین بر ائمّه هدی علیهم السّلام عرض می شود، پس آن ها را می شناسد و مقصود از قول خداوند؛ و المؤمنون ایشان هستند.

از غرایب آن که شیخ ابو الفتوح رازی در تفسیر خود فرموده: در اخبار آمده: هر شب دوشنبه و پنج شنبه اعمال امّت را بر رسول خدا صلی اللّه علیه و اله و بر ائمّه علیهم السّلام عرض می کنند و مراد از مؤمنان، امامان معصوم باشد.(۳)هفتم: شب و روز نیمه شعبان که ولادت با سعادت آن جناب علیه السّلام در آن بوده و خداوند این نعمت عظیم را در آن به بندگانش عطا فرموده، پس سزاوار است تعظیم این شب به جهت ولادت آن حضرت نزد مسلمین بوده باشد که به حقوق امامت او معترف اند به اندازه آن چه جدّ او محمد- صلوات اللّه علیه و آله- ذکر فرمود و اهل سعادت از امّت خود را به او بشارت داده، چنان که اگر مسلمانان را ظلمت فرا می گرفت و لشکر دشمنان برایشان مشرف می شدند، نحوست گناهانشان به ایشان احاطه می کرد.

پس خدای تعالی مولودی را پدیدار می کرد که ایشان را از ذلّ عبودیّت منفک می کرد، هر دست بسته را از حقّ خود متمکّن می کرد و به هر نفسی چیزی را عطا می کرد که به جهت سابقه اعمال خود مستحقّ بود و در مغارب و مشارق برای خلایق بساطی می گسترانید که اطراف آن یکسان، الطاف آن بی پایان و اوصاف آن، نیک و پسندیده، جمیع را بر آن می نشاند؛ نشاندن والد مهربان، اولاد عزیز خود را، یا نشاندن

۱- مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۱۱۹.

۲- سوره توبه، آیه ۱۰۵.

۳- ر. ك: وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۱۲.

پادشاه کریم رحیم، زیردستان خود را و بنمایاند به ایشان از مقدّمات، آیات مسرّت و نشان نیکی هایی در دار سعادت بی زوال چیزی بنمایاند که حاضر آن برای غایب از آن شهادت دهد و گردن ها و دل ها را به سوی طاعت بخشنده آن ها بکشاند.

هشتم: روز نوروز که روز ظهور و ظفر امام عصر علیه السّلام بر دجّال است؛ جمال السالکین، احمد بن فهد حلّی در مهذّب البارع فرموده: مولا- السیّد المرتضی العلّامه بهاء الدین علی بن عبد الحمید نسّابه- دامت فضایله- به اسناد خود از معلّی بن خنیس از حضرت صادق علیه السّلام خبر داد که فرمود: روز نوروز، روزی است که پیغمبر صلی اللّه علیه و اله در غدیر خم برای امیر المؤمنین علیه السّلام عهد گرفت. پس به ولایت او اقرار نمودند.

خوشا به حال کسی که بر آن ثابت بماند و وای بر کسی که آن عهد را بشکند، آن روزی است که رسول خدا صلی اللّه علیه و اله علی علیه السّلام را به وادی جنّ فرستاد و از ایشان عهد و مواثیق گرفت، آن روزی است که در آن به اهل نهروان ظفر یافت و ذو الثدیّه را کشت و آن روزی است که در آن روز، قائم ما اهل البیت و ولات امر ظاهر می شود و خداوند بر دجّال ظفر می دهد. پس او را بر کناسه کوفه بردار می کشد و هیچ نوروزی نیست، مگر آن که ما در آن، فرج را انتظار می کشیم، زیرا آن روز، ایّام ماست که فرس آن را محافظت نمودند و شما؛ یعنی عرب، آن را ضایع نمودید ...، الخ.

این بود اجمال آن چه در نجم ثاقب مذکور است.

بعون اللّه و توفیقه قد تمّ تحریر هذا البساط فی الثّانی عشر من شهر شوّال المکرّم من شهور سنه ۱۳۶۳ بید العبد المحتاج إلی ربّه الغنی، محمّد علی.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

